

Stanisław Kowalski

Dzieje Kępna. Od początku istnienia do 2015 r.

Gmina Kępno

Stanisław Kowalski

**Dzieje Kępna.
Od początku istnienia
do 2015 r.**

WYBÓR I OPRACOWANIE ZDJĘĆ I ILUSTRACJI:
Stanisław Kowalski

PROJEKT OKŁADKI:
Agata Józefowicz

KOREKTA:
Grażyna Gatner,
Danuta Jerczyńska

RECENZJA MERYTORYCZNA:
prof. nadzw. dr hab. Bożena Górczyńska-Przybyłowicz,
Maria Balcerzak,
Anna Zawalska,
Mirosław Łapa.

ISBN 978-83-66149-00-7

WYDAWCA:
Gmina Kępno

Wydanie pierwsze 2018

UNIA EUROPEJSKA

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.

PRZYGOTOWANIE I DRUK:
Wydawnictwo Witanet,
www.witanet.net

Niniejszy produkt jest objęty ochroną prawa autorskiego. Książka ani żadna jej część nie mogą być publikowane, ani w jakiegokolwiek inny sposób powielane w formie elektronicznej oraz mechanicznej bez zgody wydawcy.

Drodzy Czytelnicy,

Z prawdziwą radością oddajemy w Państwa ręce wyjątkową pozycję – „Dzieje Kępna. Od początku istnienia do roku 2015” autorstwa Stanisława Kowalskiego.

Jest to publikacja wyjątkowa. Książka stanowi przewodnik po lokalnej historii niezwykle „nasycony” faktami, rzetelny i wiarygodny – a przez to przydatny.

W sposób chronologiczny zostały tu ujęte wielowiekowe dzieje miasta, w których w kronikarski sposób przedstawiony został rozwój gospodarczy, przestrzenny, społeczny, kulturalny i polityczny miasta. Autor zawarł najważniejsze informacje o osobach, które nie tylko zamieszkiwały miasto, ale przede wszystkim współtworzyły jego historię.

Publikacja o historii Kępna była od lat oczekiwana. Od ukazania się książki Waclawa Kokocińskiego i Jana Kurzawy mija blisko sześćdziesiąt lat. „Dzieje Kępna” autorstwa J. Kurzawy i Stanisława Nawrockiego wydane zostały przed czterdziestu laty, a ich wznowienie – 36 lat temu. Choć w tym czasie ukazało się wiele publikacji, monografii i opracowań podejmujących tematykę poświęconą Ziemi Kępińskiej, to jednak w żadnej z nich nie podjęto całokształtu tematów z życia miasta i kraju. Szczególnie dla młodego Czytelnika wartościowe jest ujęcie historii Kępna od pierwszych wzmianek o mieście aż po współczesność. Nie bez znaczenia pozostaje układ książki w formie kalendarium dziejów, stanowiących praktyczne kompendium wiedzy historycznej.

Zwięzły opis, chronologia najważniejszych wydarzeń i liczne fotografie dają żywy obraz miasta i jego przemian. Wszystko to w jednym tomie.

Jestem pełen podziwu dla pracy badawczej autora. Zarówno dla trudu i mozolnej pracy jak i dla podjętego wyzwania. Wdzięczność jest tym większa, gdy myślę o najmłodszym pokoleniu Kępnian, którzy będą z książki czerpać wiedzę o rodzinnym mieście.

„Dzieje Kępna. Od początku istnienia do roku 2015” ukazują się w mieście autora. Stanisław Kowalski jest absolwentem historii Uniwersytetu Wrocławskiego, był wieloletnim nauczycielem SP nr 3 w Kępnie a następnie LO im. mjr H. Sucharskiego oraz byłym dyrektorem SP nr 2 oraz Gimnazjum nr 2 im. K. K. Baczyńskiego w Kępnie. Był współorganizatorem Komitetu Założycielskiego „S” Pracowników Oświaty i Wychowania w Kępnie, jest autorem wielu publikacji i artykułów historycznych, został odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1978) i Medalem Komisji Edukacji Narodowej (2002).

Termin wydania publikacji nie jest przypadkowy. W tym roku świętujemy 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Jestem przekonany, że to ważny czas dla każdego, komu losy ojczyzny nie są obojętne. To okazja do przypomnienia najważniejszych wydarzeń z historii kraju i naszej Małej Ojczyzny. Kępno jest miastem Trzech Kultur. Miastem, w którym szanowano odmienności kulturowe, niezależność religijną i tradycje lokalne. Wiedza o kulturze i zwyczajach naszych przodków to pierwszy krok do poszanowania odmienności narodowych. Choć niejednokrotnie różnimy się w ocenie przeszłości i trudno nam wybrać w sposób jednoznaczny wydarzenia, które w znaczący sposób wpłynęły na to jacy dziś jesteśmy. Bez wątplenia niepodległość kraju i poczucie wolności jest dla wszystkich sprawą pierwszą, fundamentem na którym można budować trwale. Dzięki wolności możemy dziś spierać się w opiniach i ocenach. Pamiętajmy jednak, aby były one poparte znajomością naszych dziejów, wiedzą o faktach i wydarzeniach przeszłości. Powinnością badaczy historii jest odkrywanie jej kart, a naszą zachowanie jej w pamięci.

Wierzę, że lektura „Dziejów Kępna” będzie dla Państwa źródłem wiedzy historycznej i przyjemności, jaka towarzyszy w obcowaniu z wartościową publikacją.

Piotr Psikus
Burmistrz Miasta i Gminy Kępno

Spis treści

Wstęp	9
I. Kępno w okresie średniowiecza	15
1. Położenie i rozwój Kępna w początkach jego istnienia	15
2. Znaczenie umowy kępińskiej zawartej w 1282 roku	16
3. Kępno własnością prywatną	19
II. Kępno od lokacji do końca Rzeczypospolitej szlacheckiej	23
1. Nadanie praw miejskich	23
2. Stosunki prawno-ustrojowe i władze miejskie ustanowione w mieście	25
3. Ludność, stosunki wyznaniowe i oświata	25
4. Rozwój przestrzenny miasta	32
5. Rozkwit gospodarczy	33
6. Spory i konflikty dotyczące własności Kępna w II połowie XVIII w.	36
7. Bibliografia do rozdziałów I i II	38
III. Kępno po rozbiorach Polski. Przynależność miasta do Prus Południowych i Księstwa Warszawskiego ...	40
1. Zmiany w ustroju miasta pod panowaniem pruskim	40
2. Stosunki ludnościowe i gospodarcze	40
3. Kępno w granicach Księstwa Warszawskiego	40
IV. Po Kongresie Wiedeńskim. Kępno w granicach Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Prowincji Poznańskiej ...	42
1. Ustrój miejski i władze Kępna	42
2. Zmiany urbanistyczne w zabudowie miasta i jego układ przestrzenny	43
3. Stosunki demograficzne	45
4. Rozwój gospodarczy	46
5. Służby użyteczności publicznej	48
6. Oświata i kultura	50
7. Rozwój sportu	52
V. Samoobrona ludności polskiej wobec germanizacji (1815-1918)	53
1. Działalność polskich instytucji gospodarczo-finansowych, ich organizacja i rola w rozwoju polskiej przedsiębiorczości	53
2. Powstanie polskich stowarzyszeń i organizacji, które przeciwstawiły się germanizacji	57
3. Znaczenie kępińskiej prasy w utrzymaniu polskości Kępna i okolic	60
4. Kościół w obronie polskości w okresie zaborów	62
5. Kępno w okresie powstania wielkopolskiego	67
6. Bibliografia do rozdziałów III, IV i V	76
VI. Kępno w granicach II Rzeczypospolitej	78
1. Obszar i zabudowa miasta	78
2. Władze miejskie i ich organizacja	78
3. Stosunki narodowościowe	85
4. Gospodarka komunalna i budżetowa władz miejskich	87
5. Rozwój gospodarczy i instytucje finansowe	88
6. Stosunki społeczne i organizacje społeczno-zawodowe	93
7. Życie polityczne w mieście	98
8. Organizacje mniejszości narodowych	106
9. Rozwój oświaty w Kępnie	107
10. Życie kulturalne	111
11. Kino i radio	114
12. Służba zdrowia	115
13. Rozwój sportu	115
14. Stosunki wyznaniowe i organizacje katolickie	123

15. Bibliografia do rozdziału VI	129
VII. Okupacja niemiecka w Kępnie	131
1. Niemiecki aparat ucisku	131
2. Represje okupanta wobec ludności polskiej w Kępnie i w powiecie	133
3. Ruch oporu w Kępnie i w powiecie	137
4. Bibliografia do rozdziału VII	142
VIII. W okresie walki o władzę w Polsce (1945-1948)	143
1. Terytorium i zabudowa	143
2. Stosunki polityczne	144
3. Walka władzy ludowej z legalną opozycją i podziemiem zbrojnym w Kępnie i w powiecie	151
4. Powstanie i działalność rad narodowych	155
5. Stosunki narodowościowe w Kępnie i w powiecie	160
6. Finanse w mieście	161
7. Przemysł, rzemiosło i handel	162
8. Gospodarka komunalna	165
9. Rozwój oświaty i kultury	165
10. Służba zdrowia	168
11. Rozwój sportu	169
12. Organizacje społeczno-zawodowe i młodzieżowe	169
13. Stosunki wyznaniowe.....	171
IX. Kępno w okresie Polski Ludowej (1949-1988)	175
1. Terytorium, zabudowa i ludność miasta	176
2. Stosunki polityczne	177
3. Działalność rad narodowych – zmiany w ich kompetencjach i w strukturze organizacyjnej	186
4. Powstanie i działalność NSZZ „Solidarność” w Kępnie i na Ziemi Kępińskiej	188
5. Polityka budżetowa i instytucje finansowe	194
6. Przemysł, rzemiosło i handel	196
7. Gospodarka komunalna	202
8. Znaczenie komunikacji	203
9. Oświata i kultura	204
10. Służba zdrowia	215
11. Rozwój sportu	215
12. Organizacje społeczne, zawodowe i młodzieżowe	216
13. Stosunki wyznaniowe	219
14. Bibliografia do rozdziałów VIII i IX	223
X. Kępno w III Rzeczypospolitej (1989-2015)	226
1. Terytorium, rozbudowa i ludność	226
2. Stosunki polityczne	226
3. Rada Miejska w Kępnie jako samodzielny organ samorządowy	242
4. Osiągnięcia i sukcesy Gminy Kępno na arenie krajowej	293
5. Powstanie powiatu kępińskiego w 1999 r. i jego przynależność do województwa wielkopolskiego	295
6. Gospodarka i finanse w Kępnie	301
7. Gospodarka komunalna	305
8. Pomoc społeczna	308
9. Oświata i kultura	311
10. Opieka zdrowotna	328
11. Rozwój sportu	329
12. Organizacje pozarządowe	332
13. Stosunki wyznaniowe w Kępnie	340
14. Bibliografia do rozdziału X	346

Rada Miejska w Kępnie – poszczególne kadencje	350
Przewodniczący Rady Miejskiej w Kępnie	357
Burmistrzowie Miasta i Gminy Kępno	359
Parlamentarzyści Ziemi Kępińskiej	361
Aneks I – Układ, na mocy którego Mściwój II, władca Pomorza Gdańskiego, darował tę dzielnicę księciu wielkopolskiemu Przemysławowi II	364
Aneks II – Przywilej Przemysła II, księcia poznańskiego i kaliskiego, postanawiający, aby miasta w rejonie kaliskim wzorowały swoje prawo na Kaliszu	366
Aneks III – Przywilej króla Jana Kazimierza zezwalający Adamowi z Rudnik Biskupskiemu na lokowanie miasta we wsi Kępno, 1660 grudzień 20, Kraków	368
Aneks IV – Przywilej lokacyjny dla miasta Kępna wydany przez starostę wieluńskiego Adama z Rudnik Biskupskiego, 1661 grudzień 2, brak miejsca wydania	371
Indeks nazwisk	378

Wstęp

Kępno ma długą i bogatą przeszłość, w związku z czym wielu historyków regionalistów, poczynając od XIX wieku, zajmowało się badaniem dziejów miasta oraz powiatu i napisało szereg prac na ten temat. Także autor tego wstępu, jeszcze przed napisaniem nowej monografii, interesował się przeszłością Kępna, w związku z czym zapoznał się z setkami dostępnych dokumentów, jakie znajdowały się w archiwach. Wykorzystał je do napisania wielu artykułów, dotyczących miasta i okolicy, które drukowane były na łamach „Tygodnika Kępińskiego”. Jeden z nich, dotyczący partii politycznych w latach 1945–1948, został umieszczony w pracy zbiorowej *Kępno i Ziemia Kępińska w latach 1945-1956*, wydanej przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi w 2007 roku. Fakt ten zainspirował autora artykułów do dalszych poszukiwań i badań dokumentów źródłowych, by między innymi na ich podstawie napisać monografię Kępna i okolicy.

Dokumenty te są jednak szczątkowe, bo akta, dotyczące Kępna i władz miejskich do początków XX wieku, niemal w całości zaginęły w styczniu 1945 r. podczas walk o Poznań. Akta znajdowały się wówczas w formie depozytu w Wielkopolskim Archiwum Państwowym, a jego zasoby uległy w dużym stopniu zniszczeniu. Odnaleziono zaledwie kilka dokumentów, w tym fragmenty księgi Rady Miejskiej z połowy XVIII wieku. Zachowały się natomiast dokumenty, przede wszystkim z okresu międzywojennego, które znajdowały się w Państwowym Archiwum w Kaliszu. Są tam akta miasta Kępna z lat 1919-1939, które dotyczą między innymi organizacji władz miejskich, praw miasta, finansów miejskich, opieki społecznej, bezrobocia, szkolnictwa, stowarzyszeń, organizacji, wyborów i ich wyników do Rady Miejskiej. W archiwum w Kaliszu znajdują się także akta Starostwa Powiatowego w Kępnie z lat 1919–1939, które dotyczą m.in. wyborów do Sejmu i Senatu, spraw szkolnych, stowarzyszeń, prasy, publikacji, ewidencji ludności, opieki społecznej i bezrobocia oraz akta Wydziału Powiatowego w Kępnie z okresu 1919-1939 (zawierające informacje na temat finansów, podatków, zdrowia publicznego, rolnictwa, budownictwa, wyborów do Rady Powiatowej i rad gminnych). W Państwowym Archiwum w Kaliszu znajdują się także: akta Kępna z okresu Polski Ludowej (PL) w latach 1945-1950 (organizacja władz miejskich, protokoły Miejskiej Rady Narodowej – MRN i Zarządu Miejskiego, budżety miejskie, ruchy ludności, osadnictwo, zatrudnienie oraz przedsiębiorstwa miejskie), akta Starostwa Powiatowego i Powiatowej Rady Narodowej (PRN) w Kępnie z lat 1945–1950, a także Prezydium Powiatowej Rady Narodowej z 1950-1955. Olbrzymie braki w dokumentacji źródłowej Kępna występują w latach 1950–1989. Pełna i bardzo obszerna dokumentacja źródłowa, dotycząca miasta i gminy Kępno po 1989 r., znajduje się w Archiwum Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie. Są to przede wszystkim protokoły z sesji Rady Miejskiej i jej uchwały, w tym te, które dotyczą budżetu oraz sprawozdania i statystyka wszystkich wydziałów działających w ramach gminy Kępno.

Treść części monografii Kępna po 1989 r. oparto przede wszystkim na materiałach źródłowych z tego okresu. W Wielkopolskim Archiwum Państwowym w Poznaniu znajdują się dokumenty źródłowe, dotyczące działalności Polskiej Partii Robotniczej (PPR) i Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) w latach 1945-1948. Jest to dokumentacja z obrad konferencji sprawozdawczo-wyborczych obu partii oraz posiedzeń plenarnych Komitetu Powiatowego PPR i Komitetu Powiatowego PPS. Są tam także protokoły z obrad niektórych komórek PPR w Kępnie.

W Archiwum w Poznaniu jest także dokumentacja z obrad powiatowych konferencji sprawozdawczo-wyborczych Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR) i posiedzeń egzekutywy KP PZPR w Kępnie w latach 1949-1975. Źródła te wykorzystane zostały częściowo przy pisaniu pracy, gdyż mają one na ogół charakter propagandowy.

W Archiwum Parafialnym w Kępnie znajdują się: kopia aktu erekcyjnego kępińskiego kościoła parafialnego, akta personalne księży, dokumenty niektórych stowarzyszeń, organizacji katolickich i wizytacji przeprowadzonych w parafii oraz *Kronika parafialna* część I i II. W największym stopniu wykorzystana została *Kronika parafialna*.

W Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego znajdują się między innymi: kopia tzw. umowy kępińskiej z 1282 r., dokument Przemysła II z 1283 r., w którym w stosunku do Kępna użyto określenia *civitas*, czyli miasto, i kopia nadania Kępnu praw miejskich przez Adama z Rudnik Biskupskiego 2 grudnia 1661 roku.

Ciekawa i bogata przeszłość Kępna doczekała się wielu opracowań i artykułów. Jedną z pierwszych prac, jakie się ukazały, była publikacja rosyjskiego lekarza Aleksandra Władimirskiego pt. *Topomediczeskoje opisanie miasteczka Kempna*, Petersburg 1815, która przedstawiała Kępno pod kątem topograficznym i lekarskim. W połowie XIX wieku o Kępnie pisał Paweł Fabisz, proboszcz parafii w Baranowie, który badał dzieje parafii kępińskiej i baranowskiej (*Kronika parafialna baranowska*, Wrocław 1853, *Kronika dekanalna kępińska*, Wrocław 1855, *Kronika powiatu ostrzeszowskiego*, Oleśnica 1859), w wyniku czego wniósł istotny wkład w poznanie stosunków wyznaniowych w Kępnie od XVII do połowy XIX wieku. O Kępnie pisał także Edmund Callier w pracy pt. *Powiat ostrzeszowski w XVI stuleciu*, Poznań 1888. W opracowaniu przedstawione są krótkie dzieje miejscowości, leżących na terenie powiatu ostrzeszowskiego, w tym także Kępna, w latach 1282-1852.

Wzmianki o Kępnie w XV w. znalazły się także w *Dziejach Polski* Jana Długosza, który opisał zajęcie grodu w Kępnie w 1455 r. przez oddział rozbójników oraz jego odbicie przez połączone oddziały rycerstwa i okolicznej ludności. Do bardzo cennych prac, dotyczących Kępna w początkach jego istnienia, należą pozycje: Ryszard Rosin *Ziemia wieluńska w XII-XVI wieku. Studia z dziejów osadnictwa*, Łódź 1961, Katarzyna Zielińska *Zjednoczenie Pomorza Gdańskiego z Wielkopolską pod koniec XIII wieku. Umowa kępińska 1282 r.*, Toruń 1968, Krystyna Zielińska-Melkowska *Działo się i dan w Kępnie 1282*, Gdańsk 1980, *Obchody 700. rocznicy przekazania Pomorza przez Mściwoja na rzecz Przemysła II w Kępnie w dniu 15 II 1282 r.*, pod red. Jana Kurzawy, Kępno 1982, *Miejskie konsekwencje pewnego spotkania* pod red. Jerzego Wojciechowskiego, Kępno 2011. Istotną książką, po którą sięgają regionaliści, jest praca ks. Jana Janiszewskiego pt. *Powiat kępiński z mapką powiatu*, Kępno, 1928 rok. Ks. Jan Janiszewski nakreślił w niej krótką historię poszczególnych miejscowości, leżących na terenie powiatu kępińskiego, najwięcej miejsca poświęcił Kępnu, przedstawiając zwięźle w formie kroniki jego historię. Omówił też najważniejsze instytucje i zakłady oraz podał podstawowe dane statystyczne dotyczące miasta.

Bardzo ważnym źródłem wiedzy o Kępnie w okresie międzywojennym jest „Nowy Przyjaciel Ludu”, który ukazywał się w latach 1913-1939. Oprócz artykułów, dotyczących spraw lokalnych, w tym życia w mieście w poszczególnych jego dziedzinach, ukazywały się tam teksty z okazji różnych rocznic, np. z okazji 25. rocznicy powstania Towarzystwa Gimnastycznego (TG) „Sokół” został opublikowany artykuł omawiający obszernie dzieje towarzystwa, a w związku z Regionalną Wystawą Rolniczo-Przemysłową powiatu kępińskiego w Ostrzeszowie w 1934 r. umieszczona została w piśmie historia Kępna i dane statystyczne, dotyczące miasta w tymże 1934 roku.

Uzupełnieniem wiedzy o stosunkach narodowościowych w Kępnie od nadania mu praw miejskich do 1945 r. jest wyjątkowa książka napisana przez Mirosława Łapę pt. *Kępińscy Żydzi*, Kępno, 2008. Praca oparta na materiałach źródłowych uzyskała szeroki rozgłos w kraju i na arenie międzynarodowej. Pisząc o Żydach w Kępnie, autor niniejszej pracy w dużej mierze wykorzystał materiały zawarte w tekście Mirosława Łapy.

Wiele nieopublikowanych opracowań i prac magisterskich, napisanych w latach powojennych, pogłębiło oraz rozszerzyło w dużym stopniu dotychczasową wiedzę o okresie przedwojennym w zakresie życia społecznego, kulturalnego, religijnego, stosunków narodowościowych, oświaty, sportu, co związane było z działalnością wielu organizacji i stowarzyszeń. Są to takie opracowania jak: Aleksandra Całkosińskiego *Z dziejów parafii kępińskiej*, maszynopis, Kępno, 1968 r., Mieczysława Depczyńskiego *Nowy Przyjaciel Ludu 1913-1939 r.*, maszynopis, Kępno 1939 r., oraz przede wszystkim prace magisterskie, do których należą: Bogdana Giebel *Dzieje parafii pod wezwaniem św. Marcina*, praca magisterska, Poznań 2008 r., Gabrieli Potarzyckiej *Stosunki narodowościowe i wyznaniowe w Kępnie w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, praca magisterska, Poznań 2002 r., Krystyny Sumisławskiej *Życie kulturalno-społeczne Kępna w okresie międzywojennym*, praca magisterska, Wrocław 1976 rok. W wielu przypadkach wymienione tytuły miały charakter odkrywczy i znacznie poszerzyły wiedzę o tamtym okresie, co zostało wykorzystane przy powstawaniu niniejszej monografii.

Historia Kępna w okresie Polski Rzeczpospolitej Ludowej doczekała się całościowej monografii napisanej przez Jana Kurzawę i Stanisława Nawrockiego, wydanej w 1978 r., pt. *Dzieje Kępna*. Inne fragmentaryczne opracowania, dotyczące Kępna w okresie PRL-u, to np. *Pamiętnik wystawy kępińskiej 1945-1948. Powiat kępiński w 3-letnim planie odbudowy, wystawa i targi*, Kępno 1948, *XV lat rozwoju miasta Kępna, materiały wydane z okazji obchodów 300-lecia nadania Kępnu praw miejskich*, 9-11 września 1960. Kępno: Powiatowy Komitet Obchodów 1000-lecia Państwa Polskiego i 300-lecia miasta Kępna, Kępno 1960, *Ziemia Kępińska w 25-leciu PRL*: (jednodniówka). Kępno: Powiatowy i Miejski Front Jedności Narodu, 1970.

Opracowania te mają charakter propagandowy, gloryfikujący władzę ludową, stąd ich przydatność była niewielka. Wartościowa jest natomiast praca pt. *300-lecie parafii w Kępnie (1648-1984)* pod redakcją ks. Zbigniewa Rapiora, Kępno 1984, z zawartych w niej informacji korzystano przy redagowaniu monografii.

Wśród opracowań nieopublikowanych znaleźć można także wartościowe przyczynki, które zostały wykorzystane przy pisaniu niniejszej monografii. Należą do nich opracowania: Gertruda Frala *Dzieje oświaty i kultury w powiecie kępińskim w okresie XX-lecia PRL*, praca dyplomowa, Poznań 1965, Bolesław Leśniewicz *Rozwój szkolnictwa podstawowego w powiecie kępińskim w okresie powojennym*, praca dyplomowa, Poznań 1963, Stanisław Kowalski *Rozwój rzemiosła w Kępnie w okresie 20-lecia Polski Ludowej*, praca magisterska, Wrocław 1968.

Całokształt dziejów Kępna i okolicy w okresie PRL omówiony został natomiast przez Zenona Polaka w opracowaniu pt. *Kępno i region kępiński w XXXV-leciu PRL*, maszynopis, Kępno 1985, autor tego opracowania, ważny działacz PZPR i Frontu Jedności Narodu, nadał pracy propagandowy charakter, gloryfikujący działalność władzy ludowej. Jedyne rozdziały, dotyczące problematyki gospodarczej oraz zawarte w nich dane, są dość wiarygodne i można było je wykorzystać.

Dopiero po 1989 r. ukazały się pierwsze opracowania, a także artykuły w prasie lokalnej, pokazujące prawdziwą działalność władz w Kępnie i powiecie w okresie PRL-u. Jest to przede wszystkim praca zbiorowa pod red. Jerzego Bednarka i Joanny Żelazko pt. *Kępno i Ziemia Kępińska w latach 1945-1956*, wydana przez Instytut Pamięci Narodowej, Oddział w Łodzi, Łódź 2007, która w prawdziwym świetle pokazuje działalność partyjną i aktywność Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. W pracy omówione zostały też stosunki narodowościowe, konspiracja poakowska oraz sytuacja duchowieństwa w Kępnie i powiecie kępińskim. Ta bardzo ważna praca została, oczywiście, wykorzystana przy pisaniu niniejszej monografii. Inne opracowania, które odkłamywały historię Kępna w okresie PRL-u to: *Od Solidarności do Komitetu Obywatelskiego: lata 1980-1990 na Ziemi Kępińskiej* pod red. Włodzimierza Mazurkiewicza, Kępno 2001 i Grażyny Schlender „Solidarność” *Wielkopolski Południowej 1980-2000*, Kalisz 2001. Także w prasie lokalnej, szczególnie w „Tygodniku Kępińskim”, ukazało się wiele artykułów, odkłamujących dzieje Kępna w latach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Z materiałów nieopublikowanych do ciekawych i wartościowych prac należą: Dominika Makoscha *Kępno w okresie pierwszej „Solidarności” 1980-1989*, praca magisterska, Częstochowa 2001, Anny Roszyk *Krwawa Noc Kępińska*, praca dyplomowa, Kępno 2009 i Jakuba Ubysz-Piaseckiego *Życie i działalność księdza prałata Mariana Magnuszewskiego (1907-1985)*, praca magisterska, Poznań 2014.

Wiele nowych opracowań, które ukazują się po 1989 r. dotyczy rozwoju Kępna po obaleniu komunizmu w Polsce. Są to prace, omawiające historię szkół podstawowych oraz ponadgimnazjalnych, organizacji pozarządowych, działających w Kępnie i powiecie, a także instytucji kulturalnych (np. *Skarby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego w siedemdziesiątą rocznicę istnienia* pod red. Jerzego Wojciechowskiego Kępno 2008, *Od magistratu do muzeum* pod red. Sylwii Kucharskiej, wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, *Kultura i zabytki Gminy Kępno* opracowała Sylwia Gruszka wydawca Urząd Miasta i Gminy Kępno, Kępno 2014).

Ważną pozycją, poszerzającą wiedzę o zmianach w Kępnie związanych z czerwcem 1989 r., jest praca pt. *Zwycięski czerwiec '89 w regionie kępińskim. Ludzie i wydarzenia* pod red. Włodzimierza Mazurkiewicza, Kępno 2009.

Znaczącą pozycją na temat osiągnięć samorządu terytorialnego w Kępnie jest praca pt. *25 lat samorządu Miasta i Gminy Kępno w fotografii*, redakcja Małgorzata Frala-Kędzior, Sylwia Humelt, Artur Kosakiewicz, Magdalena Kremer, wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015 oraz *Historia Kępna w fotografii zakłeta* pod redakcją Sylwii Kucharskiej, wydawca Gmina Kępno, Bielsko Biała 2014.

Powstanie i rozwój powiatu kępińskiego w szerokim zakresie omówiono w pracy *Tutaj także jest Wielkopolska. Historyczno-kulturalno-przyrodniczy dorobek Powiatu Kępińskiego*, projekt i koordynacja publikacji Włodzimierz Mazurkiewicz, wydawca Starostwo Powiatowe, Kępno 2014.

W ramach działalności Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej (TMZK) wydano tak znaczące pozycje jak: *Wpisani w historię Ziemi Kępińskiej* pod redakcją Krystyny Sumiślawskiej, Kępno 2004, *Znani mieszkańcy Ziemi Kępińskiej* pod redakcją Mariana Lorenza, Kępno 2015 i *40 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej* również pod redakcją Mariana Lorenza, Kępno 2014. Z inicjatywy TMZK cały czwarty numer *Przeglądu Wielkopolskiego* z 2014 r. poświęcony został Ziemi Kępińskiej. Znalazły się w nim artykuły regionalistów kępińskich, w tym dwa spośród nich napisane zostały przez prof. Jerzego Babiaka: *O powiecie kępińskim* oraz *Kultowe obiekty sakralne*. W pracy wykorzystano jeszcze wiele innych opracowań, które wymieniono w zestawieniu bibliograficznym, dotyczącym poszczególnych rozdziałów.

Wracając do bibliografii, dotyczącej historii Kępna i okolicy w okresie Polski Rzeczypospolitej Ludowej, należy dodać, iż ukazały się w tym okresie dwie monografie. Pierwsza z nich autorstwa Wacława Kokocińskiego i Jana Kurzawy pt. *Z dziejów Kępna*, napisana w 1960 r., ale cały nakład został jednak wycofany przez władze (zachowało się kilka lub kilkanaście jego egzemplarzy), do chwili obecnej trudno stwierdzić, jaka była przyczyna tej decyzji.

Druga monografia napisana przez Jana Kurzawę i Stanisława Nawrockiego pt. *Dzieje Kępna* wydana została w 1978 roku¹. Monografia obejmuje dzieje Kępna od początku jego powstania do 1980 roku. Okres do 1920 r. przedstawiony został w pracy przez autorów szeroko i wnikliwie. Już jednak lata międzywojenne nakreślone w pracy budzą zastrzeżenia, gdyż niektóre zagadnienia zostały zupełnie pominięte (np. stosunki wyznaniowe i związany z nimi XII Zjazd Katolicki w lipcu 1932 r., który odbił się szerokim echem nie tylko w Wielkopolsce, ale i w całym kraju), a inne omówiono w niewielkim zakresie (np. wybory do władz miejskich i parlamentu krajowego, życie polityczne, organizacje oraz stowarzyszenia, których było około 70, sport), co należało obecnie uzupełnić. Korekty w powyższej monografii wymagał także, a może przede wszystkim, okres dziejów Kępna w czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Wprowadzona wówczas wszechobecna cenzura, zgodnie z którą o władzy ludowej można było pisać tylko dobrze, być może spowodowała, iż obraz miasta oraz stosunki w nim panujące

¹Wydanie drugie uzupełnione, ukazało się w 1982 r.

w wielu wypadkach miały się z prawdą lub też były pomijane, gdyż źle świadczyły o postępowaniu kierownictwa partyjnego w Kępnie i w powiecie, miało to miejsce między innymi w okresie stalinowskim.

Obok jednak tych negatywnych ocen, odnoszących się do problemów politycznych, monografia ma też swoje zalety, dotyczące przedstawienia stosunków ekonomicznych, takich jak: gospodarka komunalna, rozwój przedsiębiorstw i handlu oraz budowy nowych zakładów w latach siedemdziesiątych. Podawane dane statystyczne należy również na ogół uznać za wiarygodne. Tak więc okres międzywojenny, dotyczący dziejów Kępna, należało poszerzyć, a czasy historii miasta w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej częściowo zmienić i przedstawić we właściwym świetle. Te dwa czynniki stały się ważnym bodźcem, inspirującym do napisania nowej monografii.

Istotnym celem, przyświecającym pracy, było przedstawienie dalszych dziejów miasta po 1980 r., a przede wszystkim po demokratycznych zmianach, jakie nastąpiły po 1989 r., w wyniku których nastąpił dynamiczny rozwój Kępna we wszystkich dziedzinach życia.

Ważną rzeczą, oprócz omówienia spraw merytorycznych, okazała się forma, w jakiej została napisana nowa monografia. Następnym więc celem stało się wybranie takiej formuły pracy, aby w sposób jasny, prosty i przejrzysty przedstawić dzieje Kępna. Za przykładem wydawniczej serii *Dzieje miast Wielkopolski* wybrano popularnonaukowy charakter pracy, co oznacza, że w monografii nie stosuje się przypisów, natomiast podaje się źródło w sytuacji, gdy autor posługuje się tabelkami. Praca napisana jest w formie kroniki, co nie oznacza, że ograniczono się w niej, tylko do podania daty i faktu wydarzenia.

W monografii starano się na ogół najpierw wyjaśnić ogół okoliczności w ujęciu powszechnym, w wyniku których dane wydarzenie lub ich szereg nastąpiły, a następnie opisano ich przebieg i skutki. Każdy wydzielony rozdział poprzedza również kilkudziesięcioparagrafowa notatka, dotycząca najważniejszych wydarzeń w omawianym okresie Kępna oraz ich znaczenia dla rozwoju i rangi miasta. Uwaga ta dotyczy np. podpisania w 1282 r. tzw. umowy kępińskiej, nadania Kępnu praw miejskich, czy też uchwalenia 8 marca 1990 r. ustawy o samorządzie terytorialnym. Przy poszczególnych rozdziałach, dotyczących danego okresu poczynając od XVII w., wyodrębnione zostały najważniejsze dziedziny życia miasta, co przy chronologicznym ujęciu pracy ułatwia np. znalezienie określonego wydarzenia i umiejscowienie go we właściwym czasie.

W związku z tym, iż przyjęta forma kroniki nie wymaga przypisów, za radą prof. Bożeny Górczyńskiej-Przybyłowicz, która jest konsultantem i opiniodawcą monografii, po niemal każdym rozdziale umieszczona została bibliografia, dotycząca danego okresu. Niniejsza praca, omawiająca dzieje Kępna, obejmuje czasy od początku istnienia miasta do 2015 roku.

Olbrzymie zmiany nastąpiły w Kępnie w wyniku reformy samorządowej, uchwalonej 8 marca 1990 roku. Gmina Kępno stała się od tego czasu samodzielną wspólnotą lokalną, w której władze wybierane są demokratycznie przez mieszkańców. Władze dzięki prężnej działalności i przy współudziale mieszkańców przeprowadziły w minionych latach wiele zmian oraz inwestycji, które podniosły jakość, a także różnorodność codziennego życia. Dzięki kapitalnemu remontowi zabytkowego ratusza (dwa budynki na Rynku, w których, mieszczą się władze miejskie i Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego) oraz rewitalizacji Rynku Kępno stało się jednym z najpiękniejszych miast w Wielkopolsce. W ostatnim okresie całkowicie zmodernizowane zostało Kino „Sokolnia”, funkcjonujące dziś z nowoczesnym projektorem cyfrowym, oddane do użytku w styczniu 2017 r. cieszy się sympatią nie tylko mieszkańców gminy i powiatu. Obecnie realizowany jest też projekt pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Kępno – etap III” prowadzony przez Spółkę Wodociągi Kępińskie. Na terenie gminy trwa również rozwój budownictwa socjalnego i komunalnego (w tym celu powołane zostało Towarzystwo Budownictwa Społecznego). W dużym zakresie rozwijana jest infrastruktura szkolna. Przykładem takich działań może być – planowane na wrzesień 2018 r. – otwarcie w Szkole Podstawowej nr 1 nowej sali gimnastycznej. Szczególną uwagę władze samorządowe przywiązują do rozwoju życia kulturalnego, obecnie prowadzony jest kapitalny remont Samorządowej Biblioteki Publicznej im. Marii z Fredrów hr. Szembekowej. Pod koniec 2018 r. zakończona zostanie budowa krytej pływalni, która spełnia najnowsze wymogi techniczne i rekreacyjne. W trakcie budowy jest również obwodnica Kępna (I etap oddano już do użytku). Dzięki tym wszystkim przedsięwzięciom Kępno stanie się jeszcze bardziej przyjaznym i atrakcyjnym miastem zarówno dla mieszkańców jak i turystów. O tych walorach Kępna i gminy mówił w czasie wizyty w naszym mieście, 26 czerwca 2017 r., Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej – Andrzej Duda, który podkreślił, że zostało to osiągnięte dzięki pracowitości mieszkańców i gospodarności władz miejskich.

Podsumowując swoją pracę nad „Dziejami Kępna od początku istnienia do 2015 r.”, chciałbym podziękować za niezwykłą życzliwość, przychylność i pomoc, jaka spotkała mnie ze strony pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie, a przede wszystkim Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Funduszy Europejskich, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Starostwa Powiatowego w Kępnie, placówek oświatowych, Biblioteki Miejskiej, Powiatowej i Pedagogicznej, instytucji kulturalnych, w tym Muzeum Ziemi Kępińskiej, redakcji „Tygodnika Kępińskiego”, a przede wszystkim redaktora naczelnego

Mirosława Łapy, organizacji oraz stowarzyszeń, szczególnie Socjum Kępno i Okolice (bezcenna była pomoc Ireny Sadek), Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej oraz zakładów komunalnych.

W Urzędzie Miasta i Gminy dużej pomocy udzielili mi: Robert Kaczor – naczelnik Wydziału Administracji i Spraw Społecznych, Jarosław Ciesielski – skarbnik Gminy Kępno, Małgorzata Frala-Kędzior – naczelnik Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Funduszy Europejskich (udostępniali wszelkie potrzebne materiały źródłowe, tłumaczyli zawilości finansowe i problemowe), Magdalena Kremer, Anna Krowiorz-Śpik, Sylwia Humelt i Krzysztof Godek. Osobne podziękowania należą się Radosławowi Stachurze za okazaną pomoc w powstawaniu tej monografii. Bez ich pomocy trudno byłoby mi sfinalizować pracę.

Panie, które podjęły się pracy nad monografią to była dyrektor Gimnazjum nr 2 w Kępnie – Danuta Jerczyńska i Grażyna Gatner, im również składam serdeczne podziękowanie za zaangażowanie.

Ogromne podziękowania należą się także Marii Balcerzak i Annie Zawalskiej, które recenzowały napisaną monografię pod względem merytorycznym, ale przede wszystkim przez cały czas służyły radą i pomocą. Chciałbym także podziękować jeszcze tym wszystkim, których nie wymieniłem, a którzy pomogli mi w różny sposób podczas pracy nad dziejami Kępna.

Wspaniale układała się także moja współpraca z Panią Profesor Bożeną Górczyńską-Przybyłowicz, opiniodawcą monografii, która w czasie konsultacji udzielała mi bezcennych rad uwzględnionych podczas pracy. Serdecznie dziękuję Pani Profesor.

Jednak szczególne podziękowania należą się Panu Burmistrzowi Piotrowi Psikusowi, który zapalił zielone światło i zapewnił fundusze na wydanie publikacji. To piękne, że wspaniała przeszłość Kępna inspiruje i mobilizuje obecne władze do dalszego rozwoju miasta.

Stanisław Kowalski

I. Kępno w okresie średniowiecza

Pisząc o Kępnie w okresie średniowiecza, trzeba podkreślić, że dwa wydarzenia w tym czasie odegrały ogromną rolę w jego dziejach.

Pierwsze, to podpisanie w 1282 r. tzw. umowy kępińskiej, na mocy której Mściwój II, nie mający potomka męskiego, przekazał, po swojej śmierci, Pomorze Gdańskie, księciu wielkopolskiemu Przemysłowi II, co dało początek jednoczeniu ziem polskich w okresie rozbitcia dzielnicowego. Krystyna Zielińska-Melkowska w publikacji „Działo się i dan w Kępnie 1282” tak pisze o ważności tej umowy: *Jednym z najdonioślejszych układów, jakie zostały zawarte w XIII w. na ziemiach polskich, była bez wątpienia umowa kępińska, która stała się fundamentem zjednoczenia Pomorza Gdańskiego z Polską Piastowską (...). Doniosłość układu kępińskiego tkwi w tym, że krótki okres lat 1282–1309 łączności Pomorza Gdańskiego z Wielkopolską decydująco zaważył na włączeniu sprawy rewindykacji tej ziemi do programu politycznego Królestwa Polskiego.*

Drugim ważnym wydarzeniem, które odegrało istotną rolę w rozwoju Kępna było przekazanie przez Kazimierza Wielkiego aktem w Trzemesznie w 1365 r. grodu królewskiego wraz z wsiami: Milanowice (dziś Mianowice), Grębanin, Bobrowniki staroście generalnemu wielkopolskiemu Wierzbięcie z Paniewic. Kępno od tego czasu traciło na znaczeniu, tym bardziej, że na tym terenie toczyły się walki graniczne i rozbójnicze, prowadzące do zniszczeń. Jednocześnie pobliski Baranów stawał się coraz bardziej znaczącym ośrodkiem, który prawdopodobnie w 1426 r. uzyskał prawa miejskie. W dokumencie z 1426 r., dotyczącym podziału majątku między synami Mikołaja Kępińskiego, Baranów występował jako miasto, a Kępno jako wieś, co potwierdza upadek jego dotychczasowego znaczenia.

1. Położenie i rozwój Kępna w początkach jego istnienia

Kępno – jako osada – istniało już w czasach Polski średniowiecznej. W tamtym okresie jego okolicę stanowił teren podmokły, pełen mokradeł i bagien. Samo Kępno jako gród lokowało się wówczas na wzgórzu o wysokości około 183 m n.p.m. Było to stosunkowo suche miejsce, stanowiące jak gdyby wyspę, inaczej kępę, wśród otaczających ją trzęsawisk i błot. Od słowa kępa wywodzi się z pewnością nazwa miasta Kępno (pierwotna nazwa to Campno). Kępno w średniowieczu nosiło jeszcze drugą nazwę nadaną przez osadników niemieckich, a mianowicie Langenfurt (jeszcze inaczej: Laginfort, Langelnbort, Langenvort), czyli Długi Bród. Tak więc sama osada na wzgórzu (kępie) stanowiła naturalne miejsce obronne, a te sprzyjające warunki spowodowały, że w średniowieczu wybudowano tutaj drewniany gród obronny, trudny do zdobycia. Na jego miejscu w XIV w. – za panowania króla Kazimierza Wielkiego – wzniesiony został zamek murowany.

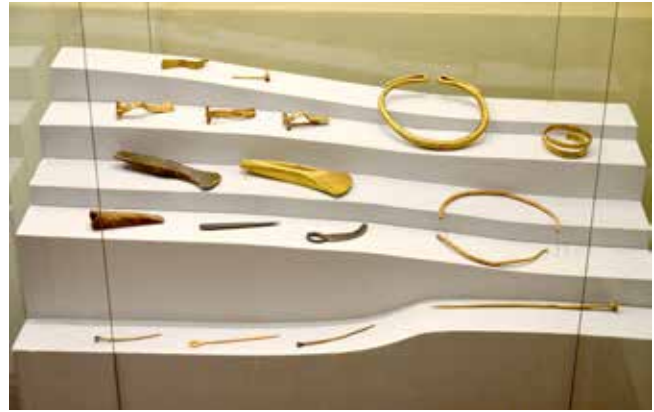
1200–700 r. p.n.e. – z tego okresu pochodzi cmentarzysko z dużą ilością naczyń na obszarze tzw. Górki Wiatrakowej, położonej w zachodniej części miasta Kępna. Znalezione tam liczne naczynia z okresu kultury łużyckiej, będące świadectwem istnienia życia ludzkiego na tym obszarze tysiące lat temu.

Górka Wiatrakowa,
ze zbiorów Socjum Kępno i okolice (www.kepnosocjum.pl)

*Naczynia z V okresu epoki brązu (700–900 p.n.e.),
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

*Narzędzia i ozdoby pochodzące z epoki brązu i epoki żelaza,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

IX–X w. – z tych czasów pochodzi tzw. Kopiec, znajdujący się w pobliżu dawnego dworca Kępno–Zachód. W okresie średniowiecza było to grodzisko o obronnym charakterze. Za panowania Kazimierza Wielkiego wybudowano w tym miejscu murowany zamek, spełniający rolę przygranicznego grodu.

1138–1146 r. – w wyniku podziału Polski na dzielnice, dokonanego przez Bolesława Krzywoustego w 1138 r., Kępno weszło w skład Śląska, władzę objął wówczas jego najstarszy syn Władysław II, który wkrótce uzyskał przydomek Wygnańca.

1146 r. – Władysław II przegrał wojnę z młodszymi braćmi, w wyniku czego Kępno włączono do Wielkopolski, dzielnicy Mieszka III Starego.

1173 r. – Mieszko Stary wydał dokument, w którym jest mowa o nadaniu wsi Słupia pod Kępnem klasztorowi lubiąskiemu. Na podstawie tego dokumentu można wnioskować, że Kępno należało wtedy nadal do Wielkopolski.

1234 r. – Henryk Brodaty, książę śląski, poparty przez część możnowładców wielkopolskich, 22 września wkroczył do Wielkopolski i zawarł pokojowy układ z tamtejszym księciem Władysławem Odonicem, na mocy którego Wielkopolska po lewej stronie Warty, a więc i Kępno, włączona została do Śląska.

1241 r. – w czasie najazdu Tatarów na Polskę jeden z zagonów tego wojska, w drodze na legnickie pola, przeszedł przez Kępno i okolice, w wyniku czego ziemie te uległy zniszczeniu oraz wyludnieniu. Z biegiem lat zaczęli osiedlać się tutaj osadnicy niemieccy i być może to oni nadali Kępnu nową nazwę – Langenfurt. Oprócz tej nazwy funkcjonowała nadal nazwa Campno (w dokumencie biskupa Przeclawa z 1360 r. wymieniona została nazwa Laginfurt sive Campno). Osiedlenie się kolonistów niemieckich wpłynęło pozytywnie na rozwój gospodarczy osady, co być może przyczyniło się do nadania Kępnu praw miejskich.

1244 r. – klęska w bitwie z Tatarami pod Legnicą w 1241 r. i śmierć Henryka Pobożnego osłabiły Śląsk oraz doprowadziły do jego rozpadu, co wykorzystali Przemysław I i Bolesław Pobożny, którzy w 1244 r., dzięki poparciu rycerstwa wielkopolskiego, opanowali większą część Wielkopolski z Kaliszem, Ostrzeszowem i Kępnem.

1281 r. – Henryk IV Probus, książę śląski, w czasie zjazdu w Baryczy uwięził podstępnie Przemysła II i za wypuszczenie go na wolność wymusił przejściowo przyłączenie na swoją rzecz ziemi wieluńskiej, w skład której wchodziło Kępno.

2. Znaczenie umowy kępińskiej zawartej w 1282 r.

Pomorze Gdańskie zagrożone było ze strony Zakonu Krzyżackiego i Marchii Brandenburskiej, przy utrzymujących się jednocześnie złych stosunkach z Pomorzem Szczecińskim i Rugią. Na tę trudną sytuację zewnętrzną nakładały się problemy wewnętrzne, związane z faktem, iż ojciec Mściwoja II, Świętopełk Wielki, dokonał podziału Pomorza pomiędzy synów. Groziło to rozbięciem księstwa na drobne części, pomimo ustanowienia władzy senioralnej. Chcąc zachować niezależność Pomorza Gdańskiego i utrzymać jego jedność, a także skutecznie przeciwstawić się Krzyżakom i Brandenburczykom, Mszczuj II (zwany też Mściwojem II lub Mestwinem II) podjął kroki w celu nawiązania przyjaznych stosunków z Wielkopolską, licząc na pomoc Bolesława Pobożnego. Pierwsze objawy zbliżenia obu książąt miały miejsce w 1271 r., gdy doszło do likwidacji panowania, sprzyjającego Krzyżakom, Siemomysła na Kujawach. Wkrótce Bolesław Pobożny udzielił pomocy Mściwojowi II przy zdobyciu Gdańska. Dalsze zbliżenie miało miejsce po objęciu rządów w Wielkopolsce przez Przemysła II, który rywalizował z Henrykiem IV Probussem w dążeniu do zjednoczenia ziem polskich i koronacji. Najpierw obaj książęta

spotkali się w Lubinie, tam rozmawiali o dalszej współpracy, a następnie udali się na Śląsk do Milicza, gdzie legat papieski Filip z Fermo miał rozstrzygnąć spór pomiędzy Mściwojem II a Zakonem Krzyżackim o ziemię gniewską.

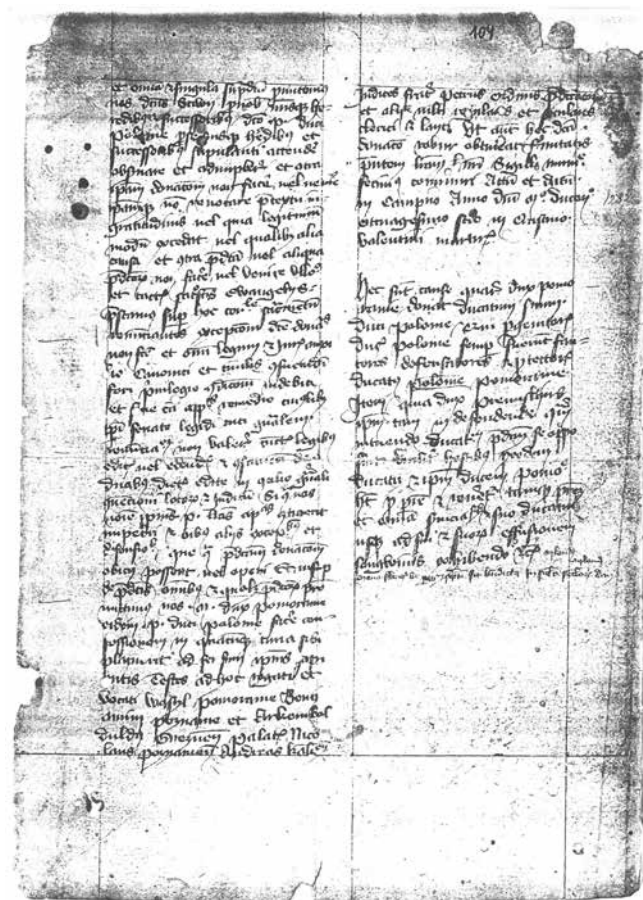
1282 r. – w drodze na Śląsk, 15 lutego, zatrzymali się oni w Kępnie, gdzie podpisali układ (umowę), który przewidywał, że Mściwoj II, nie mający potomstwa męskiego, daruje za życia Przemysłowi II Księstwo Pomorskie z zastrzeżeniem jednak, że będzie je posiadał dopóty, dopóki ten nie zechce przejąć władzy. Potwierdza to następujący fragment umowy: *Przeto my Mszczuj, z łaski Bożej książę Pomorza, czynimy wiadomym tak obecnym, jak i przyszłym, którzy niniejszy dokument zobaczą, że my ani siłą, ani obawą nie zmuszeni, z własnej dobrowolnej pobudki za nas i naszych następców i spadkobierców, tytułem prawdziwej i czystej darowizny wśród żyjących, dajemy, przekazujemy, odступujemy naszemu umiłowanemu synaczkowi, dostojnemu księciu Przemysłowi z łaski Bożej księciu Polski, całą ziemię naszego księstwa: mianowicie Pomorza...*

Pradałne grodzisko tzw. Kopicz z okresu średniowiecza, ze zbiorów zakładu Foto Adamski Kępno

Przemysł II, książę Wielkopolski, od 1279 r. do 1296 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Fragment kopii umowy kępńskiej podpisanej między Mściwojem II a Przemysłem II, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępńskiej

Kopia obrazu „Umowa kępńska”, akwarela – Stanisław Nęcki, własność prywatna K. Idczak

Pamiętkowy głaz postawiony z okazji 700. rocznicy przekazania Pomorza Wschodniego przez Mściwoja II Przemysławowi II, ze zbiorów zakładu Foto Adamski Kępno

Po podpisaniu umowy w Kępnie Mściwój II pojechał do Milicza, gdzie wzmocniony poparciem Przemysła II i zawartym z nim układem, uzyskał polubowną zgodę zamiast wyroku w sporze z Krzyżakami, co oznaczało odniesienie sukcesu politycznego. Układ w Kępnie powstrzymał także Zakon przed dalszą agresją na Pomorze. Dążenie książąt do zjednoczenia obu dzielnic poparte zostało przez rycerstwo i możnowładców każdej ze stron. Znalazło to swój wyraz na zjeździe w Nakle w 1284 r., w którym społeczeństwo potwierdziło postanowienia umowy kępińskiej. Po śmierci Mściwoja II władzę na Pomorzu, przy poparciu społeczeństwa, objął Przemysław II, co oznaczało faktyczne zjednoczenie Pomorza Gdańskiego z Wielkopolską. Doniosłe znaczenie układu kępińskiego polegało na tym, że miał on wpływ na dalsze dzieje państwa polskiego. Umowa z Kępna umożliwiła Przemysłowi II, po okresie rozbięcia dzielnicowego, koronację na króla

Polski w 1295 r. (pierwsza koronacja w Polsce po prawie 219 latach). Układ kępiński, w wyniku którego doszło do połączenia Wielkopolski z Pomorzem, był niezwykle ważnym etapem na drodze do zjednoczenia i odnowienia jednolitego Królestwa Polskiego. Poza tym układ kępiński stanowił główną podstawę prawną w kolejnych staraniach królów polskich o odzyskanie ziemi pomorskiej przez Polskę, co ostatecznie nastąpiło na mocy pokoju toruńskiego w 1466 r. O powrocie Pomorza Gdańskiego do Polski zadecydowało wtedy nie tylko zwycięstwo nad Zakonem w wojnie 13-letniej, ale także postanowienia układu kępińskiego.

1283 r. – Przemysław II wydał dokument, w którym Kępno występuje jako *civitas*, czyli miasto, które ma wzorować swoje ustawodawstwo na Kaliszu (to samo dotyczy miało innych miast, m.in. Ostrzeszowa). Z dokumentu wynika, że Kępno było miastem lokowanym na prawie niemieckim jeszcze przed 1283 rokiem. O miejskim charakterze ówczesnego Kępna świadczy także dokument z 1311 r. wydany przez Guntera z Handlungsbachu. Zgodnie z nim zobowiązuje się on zwrócić klasztorowi w Ołoboku dzierżawione dożywotnio 18 łanów ziemi, a także 4 jatki, znajdujące się w *in civitate Langelnbort*. Langelnbort to, oczywiście, zniekształcona niemiecka nazwa Kępna. Potwierdza to także nazwisko późniejszych właścicieli Kępna, którzy tytułowali się *de Langenfort*. W czasach Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego Kępno było miastem królewskim.

Przywilej Przemysła II, w którym Kępno określone jest jako *civitas*, czyli miasto, ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu

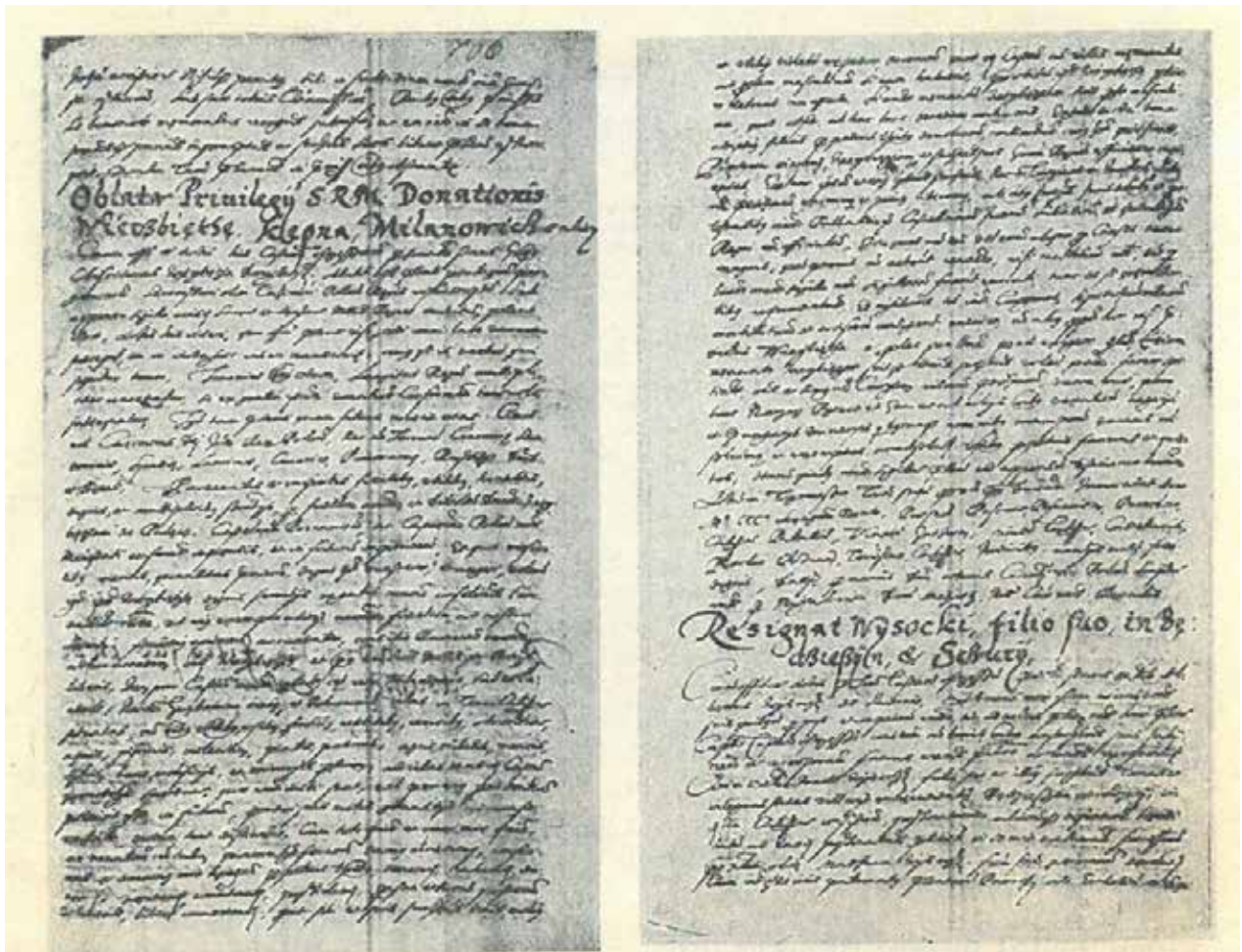
II połowa XIV w. – król Kazimierz Wielki na miejsce drewnianego grodu w Kępnie zbudował nowy, murowany zamek.

1323 r. – zamek kępiński został przekazany księciu legnickiemu Bolkowi przez księcia Konrada namysłowskiego, co wynika z dokumentu podpisanego przez obu książąt. Wkrótce jednak Władysław Łokietek wykupił od Bolesława ziemię wieluńską. W jej skład wchodziło Kępno, co oznaczało powrót miasta do Wielkopolski, która stanowiła już wtedy część zjednoczonego państwa polskiego, którego królem w 1320 r. został Władysław Łokietek.

1360 r. – na granicy Śląska z Wielkopolską toczyły się na przełomie XIII i XIV wieku walki graniczne, m.in. między Przemysłem II a Henrykiem IV Probuszem, w wyniku których Kępno i okoliczne wsie uległy spustoszeniu. W celu zagospodarowania ziem biskup wrocławski, Przeclaw z Pogorzeli, dokumentem z 29 września 1360 r. nadał kanonikowi poznańskiemu, i jednocześnie altarzyście wrocławskiemu Stefanowi Gromassy, dwadzieścia pięć wiosek leżących wokół *Langinfort sive Campo*.

3. Kępno własnością prywatną

1365 r. 3.03. – Kazimierz Wielki, na mocy dokumentu z 3 marca, przekazał Kępno w ręce prywatne. Właścicielem Kępna został rycerz śląski Wierzbęta z Paniewic, starosta generalny poznański w latach 1352–1369 (namiestnik króla w Wielkopolsce) i zarazem kasztelan poznański. W 1352 r. Kazimierz Wielki usunął ze stanowiska starosty poznańskiego Maćka Borkowica, będącego w opozycji do króla, a na jego miejsce mianował Wierzbęte, którego darzył dużym zaufaniem. Wówczas część możnych wielkopolskich, na czele z Maćkiem Borkowicem (popierała ich Brandenburgia), zawiązała konfederację skierowaną formalnie przeciw nowemu staroście, a tak naprawdę wymierzoną przeciw władzy centralnej. Ostatecznie opozycja została pokonana, do czego w dużej mierze przyczynił się Wierzbęta, za co król wynagrodził go, nadając mu na własność Kępno i okoliczne wsie. Toteż w akcie nadania jest mowa o tym, że król za niezliczone zasługi i wierność względem swego majestatu, nadał Wierzbęcie, staroście generalnemu i kasztelanowi poznańskiemu, oraz jego potomkom Kępno wraz z wsiami Milanowice (Mianowice), Grębanin, a także Bobrowniki z pełnią praw użytkowania, posiadania i dziedziczenia.

Król Kazimierz Wielki nadał zamek Kępno z przyległościami kasztelanowi poznańskiemu i staroście wielkopolskiemu Wierzbęcie z Paniewic, źródło: Jan Kurzawa, Stanisław Nawrocki, Dzieje Kępna, Kalisz 1982 r., s. 18

Wierzbęta funkcję starosty generalnego całej Wielkopolski pełnił przez 17 lat. Otrzymał także wtedy wiele przywilejów od króla, m.in. prawo odbywania łowów „cum tuba” (tzn. na tura, żubra i bobra), które nadawano rzadko i tylko wybitnym postaciom. Oprócz tego Wierzbęta uzyskał immunitet ekonomiczno-sądowy na swoich terenach² oraz miał zapewnione wraz z rodziną sądownictwo patrymonialne w sprawach o skaleczenie i zabójstwo³, a sami podlegali tylko sądowi królewskiemu. W następnym roku – 4 maja 1366 r. – Wierzbęta otrzymał od papieża Urbana V przywileje religijne, takie jak: pozwolenie na posiadanie własnego, przenośnego ołtarza i na odprawianie mszy św. w miejscach objętych interdyktem⁴. Po 1369 r. urywają się wieści na temat dalszych losów Wierzbęty.

II połowa XIV w. – znaczenie Kępna jako miasta zaczęło się zmniejszać, na co z pewnością wpłynęły walki, jakie toczyły się na pograniczu Śląska, m.in. w II połowie XIII w. między Przemysłem II a Henrykiem IV Probussem, a następnie walki w połowie XIV w., co skutkowało zniszczeniem i ruiną pobliskich wsi, jak i Kępna. Na znaczeniu zyskał wtedy Baranów, który zaczął się rozwijać pod względem gospodarczym, w wyniku czego uzyskał prawa miejskie. Pierwsza wzmianka o Baranowie jako mieście pochodzi z 1426 r. Jak wynika z rejestru ksiąg ostrzeszowskich w roku tym doszło do podziału majątku kępińskiego między synów Mikołaja Kępińskiego. Wierzbęcie Kępińskiemu przypadło wtedy *miasto Baranów i wieś Kępno*. Czynniki te wpłynęły na upadek Kępna jako miasta, co znalazło odzwierciedlenie m.in. w dokumentach z tego okresu, w których jest mowa o Kępnie jako wsi.

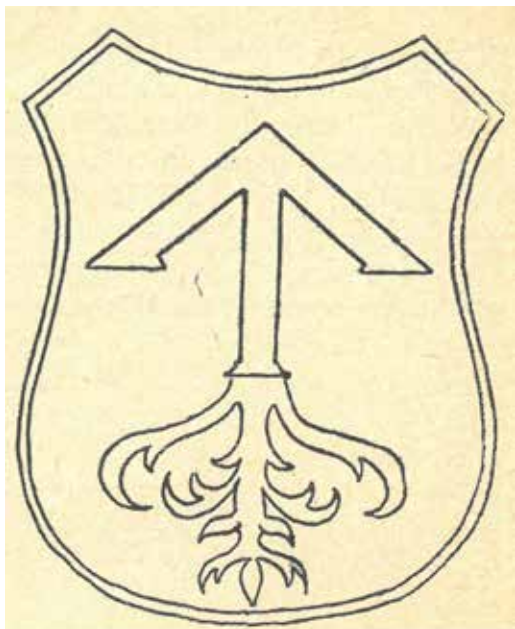
1370 r. – Ludwik Węgierski (król Polski w latach 1370–1382) przekazał w lenno ziemię wieluńską, a potem także ostrzeszowską Władysławowi Opolczykowi, odwiedzając mu się za usługi oddane przy objęciu tronu polskiego. W wyniku tych decyzji Kępno znowu znalazło się poza Wielkopolską, wchodząc w skład księstwa opolskiego.

1380 r. – właścicielem Kępna został Wierzbęta Kępiński z Paniewic, używający także nazwiska Langenfurt z Langenfurtu. Jan Długosz w „Dziejach Polski” pisze o nim, że w 1403 r., przy zdobywaniu Smoleńska przez Witolda, wykazał się niezwykle waleczną postawą. Niestety, w czasie walki został ciężko ranny w twarz, za co otrzymał z polecenia króla 40 grzywien jako pewien rodzaj zadośćuczynienia. Pełnił on godność chorążego ziemi wieluńskiej. W 1403 r. ufundował kościół w Doruchowie.

1391 r. – Władysław Jagiełło (król Polski w latach 1386–1434) rozpoczął działania wojenne przeciw Władysławowi Opolczykowi i siłą, mając poparcie szlachty, odebrał mu całą ziemię wieluńską, którą następnie wcielił z powrotem do państwa polskiego (W 1396 r. Władysław Jagiełło ostatecznie pokonał Władysława Opolczyka). Odtąd Kępno wchodziło w skład starostwa wieluńskiego. W następnych latach Kępno włączone zostało do powiatu ostrzeszowskiego i wraz z ziemią

wieluńską wchodziło w skład województwa sieradzkiego, które należało do Wielkopolski. Stan ten przetrwał do 1793 roku.

1426 r. – Kępno stało się własnością Wierzbęty, syna Mikołaja Wierzbęty. W 1426 r. Mikołaj Wierzbęta, syn Wierzbęty z Paniewic dotychczasowy właściciel Kępna, razem z synem Mikołajem przeniósł się z Paniewic do majątku Zbyszyce i Złota w ziemi krakowskiej (włości te to posag jego żony Dobrochny, który mu je wniosła jako wiano ślubne), natomiast drugi syn Wierzbęty o imieniu Wierzbęta otrzymał Kępno, Grębanin, Baranów i Łękę. Trzeci syn, Piotr odziedziczył Doruchów, w którym gospodarzył już od 1415 roku. Wierzbęta Kępiński powiększył otrzymane włości o posiadłość Rzetnia, którą kupił od swego brata Piotra Doruchowskiego za 200 grzywien. W połowie XV w. dochodziło w okolicach Kępna do licznych walk, czego przykładem może być potyczka pod Byczyną w 1451 r. z Janem Jelczem, który prowadził na terenie Polski liczne rozboje rabunkowe. W bitwie tej zginął syn Wierzbęty – Mikołaj.

Herb grodu w Kępnie,

źródło: Waclaw Kokociński, Jan Kurzawa, Z dziejów Kępna, Poznań 1960 r., s. 13

² Immunitet ekonomiczny – odstąpienie od świadczeń na danym terenie przez panującego na rzecz pana; immunitet sądowy – w średnio-wieczu przekazanie panu władzy sądowniczej w jego dobrach.

³ Sąd patrymonialny inaczej dominalny – sąd panów, któremu podlegała ludność chłopska w Polsce, gdy jednolite dotychczas sądownictwo uległo w XII i XIII w. rozbiciu według podziałów stanowych.

⁴ W Kościele katolickim kara nałożona na osoby lub terytorium, zakazująca przyjmowania określonych sakramentów i odprawiania pewnych czynności kultu religijnego.

1455 r. – na zamku kępińskim doszło do dramatycznych wydarzeń, o czym pisze Jan Długosz w swoich „Dziejach Polski”. Dwaj rycerze–rabusie: Jerzy Stosz z Moraw i Jan Świeborowski – Polak z bandą ochotników, po zrabowaniu czterech wozów miedzi i czterech wozów wosku, postanowili schronić się z łupami w grodzie kępińskim. Zajęli podstępem miasto, bowiem dwóch rabusiów przebrało się za chłopów, którzy rzekomo przyszli z czynszem należnym z roli. Gdy przepuszczano ich przez most zwodzony, obezwładnili strażę, a wtedy reszta bandy dostała się do środka przez otwartą bramę i opanowała zamek. Na wieść o zajęciu grodu przez rozbójników, ludność z okolicznych wsi i miast oraz burgrabia (starosta) wieluński pospieszyli na pomoc, otaczając zamek, dzięki czemu wstrzymali dowóz żywności dla bandy. Z pomocą przyszli też arcybiskup gnieźnieński Jan i biskup włocławski, którzy przysłali swoją czeladź dworską, aby wzmocnić oblężenie. Także król Kazimierz Jagiellończyk, gdy dotarła do niego wieść o napadzie, w celu odbicia grodu, wysłał z odsieczą poczet rycerstwa, na czele którego stali: Stanisław Ostroróg, wojewoda kaliski, i Jan Zaremba, starosta wieluński. Rabusie trzymali się jednak mocno, więc oblężenie przedłużało się. Rozbójnicy liczyli na odsiecz z Moraw, którą miał przyprowadzić Jerzy Stosz. Tymczasem zbliżała się zima, więc oblegający zamek poszli na kompromis i zgodzili się, aby banda złoczyńców opuściła zamek z łupami, uwalniając jednocześnie Wierzbietę. Być może pod wpływem tych przeżyć Wierzbieta Kępiński zmarł przedwcześnie.

1458 r. – właścicielem Kępna został Jan Kępiński, starosta ostrzeszowski, wnuk Wierzbiety i syn Mikołaja, który zginął pod Buczyną. Jan Kępiński ożenił się z Barbarą z Bnina, siostrą Macieja, wojewody poznańskiego i Piotra, biskupa kujawskiego. Barbara była jednocześnie bratanicą biskupa poznańskiego. Jan Kępiński musiał być wtedy dość znaczącą i ustosunkowaną postacią, skoro jego drugą żoną została kobieta o tak niezwykle ważnych koligacjach rodzinnych. W tymże 1458 r., w zamian za wójtostwo w Baranowie, Jan Kępiński zrezygnował z Kępna na rzecz swoich stryjów, braci ojca Mikołaja. W 1467 r. Jan Kępiński nabył za 100 grzywien Wieruszów z przyległościami, który cztery lata później przekazał synowi Marcinowi Wierzbicie Kępińskiemu.

1458 r. – Kępno należy do braci Stanisława i Tomasza Kępińskich. Stanisław Kępiński, od 1455 r. kanonik wieluński, w 1456 r. rozpoczął studia na Uniwersytecie Krakowskim, a w 1459 r. przekazał Kępno, Rzetnię, Łękę Mroczeńską, Donaborów i Jankowy swemu bratu Tomaszowi Kępińskiemu.

1459 r. – Tomasz Kępiński został samodzielnym właścicielem majątku kępińskiego. Z jego małżeństwa z Zofią z Kalinowy, pochodzącą z możnowładczej rodziny Zarembów, urodziło się dwoje dzieci: Zofia i Mikołaj. Król Kazimierz Jagiellończyk nadał mu 2 listopada 1474 r., za udział w wyprawie przeciw Śląskowi, wieś Parzynów, a 7 grudnia 1474 r. monarcha zapisał mu 60 grzywien *na wsiach Jankowy i Donaborów*.

1495 r. – Kępno odziedziczył Mikołaj Kępiński, syn Tomasza, który zmarł bezpotomnie w 1545 r., będąc ostatnim właścicielem Kępna z linii Kępińskich.

1545 r. – Mikołaj Kępiński przekazał Kępno Jerzemu Zarembie, kasztelanowi nakielskiemu, który był spokrewniony z Wierzbietami przez małżeństwo.

1546 r. – Jerzy Zaremba sprzedał włości kępińskie Spytkowi z Tarnowa, który był już właścicielem licznych wsi i miast oraz piastował wiele urzędów w kraju. Pełnił funkcję starosty krzepickiego, krzeszowskiego, piotrkowskiego, ostrzeszowskiego i bolesławskiego. Sprawował także stanowisko podskarbiego wielkiego. Oprócz tego był kasztelanem zawichostowskim, radomskim, wojnickim, a od 1550 r. wojewodą sieradzkim. Spytko z Tarnowa był nie tylko bardzo bogatym człowiekiem, ale i wielkim mężem stanu, należącym do najwybitniejszych postaci w kraju.

1546 r. – w księgach grodzkich ostrzeszowskich znajduje się opis wizji lokalnej zameczku w Kępnie na kopcu o następującej treści: *W roku 1546 woźny sądowy ostrzeszowski na wezwanie burgrabiego kępińskiego, Mikołaja Doruchowskiego, był wraz z dwoma szlachcicami świadkiem, gdy tenże Doruchowski przekazywał fortalitium alias twierdzę w Kępnie Szymonowi Wroczyńskiemu, występującym w imieniu Spytka z Tarnowa. Z niewiadomych powodów Wroczyński nie chciał jednakże twierdzy przejąć i dlatego Doruchowski okazywał klucze urzędnikom grodzkim. Przy twierdzy znajdowała się brama alias zwód z żelaznymi łańcuchami; wewnątrz twierdzy było kilka pomieszczeń, m.in. przynajmniej dwie kuchnie, w pomieszczeniach wisiały u sufitów żelazne świeczniki, były też w nich stoły, ławy i piece oraz różne narzędzia kuchenne i domowe, np. kocioł do warzenia piwa, krosna tkackie, kłoda do kapusty, także miski i łyżki oraz pościel, a nawet dwie lady bez stolnic do sieczki; rzeczy te zbierał Doruchowski jako swoją własność.*

1556 r. – właścicielem Kępna został Stanisław Tarnowski, syn Jana Spytka z Tarnowa. Odgrywał on wtedy w kraju znaczącą rolę polityczną. W okresie, gdy królem Polski był Zygmunt August (1548–1572) piastował wiele funkcji oraz godności: był miecznikiem krakowskim, kasztelanem radomskim, sandomierskim, starostą buskim i stobnickim. Gdy królem został wybrany Francuz Henryk Walezy (1573 r.) Stanisław Tarnowski witał go na granicy polskiej. Brał udział w wyprawach wojennych przy boku króla Stefana Batorego (1575–1586), m.in. w wyprawie na Gdańsk, a potem na Rosję. Walczył także przeciw Tatarom.

Jego córka Barbara wyszła za mąż, jako czwarta żona, za Andrzeja Zamoyskiego, kanclerza i hetmana koronnego, który w okresie rządów Stefana Batorego należał do najwybitniejszych postaci w Polsce w XVI wieku. Stanisław Tarnowski był też dziedzicem wielkiej fortuny ojca, m.in. Opatowa i Słupi w kępińskim. Stanisław Tarnowski w 1563 r. zrezygnował z Kępna, Rzetni i Łęki na rzecz Jana Tomickiego.

1563 r. – Kępno stało się własnością Jana Tarnowskiego, który otrzymał posiadłość od stryja, Stanisława Tomickiego. Niektórzy właściciele małego Kępna (Jan Spytek z Tarnowa, Stanisław Tarnowski) w XVI w. odgrywali dużą rolę w życiu politycznym kraju. Taką wybitną postacią był też Jan Tomicki, który prowadził aktywne życie polityczne i społeczne w okresie rządów Zygmunta Augusta II, a także w czasie bezkrólewia. Pełnił wiele ważnych funkcji, takich jak: podkomorzy kaliski, starosta kościański, kasztelan rogoziński i gnieźnieński oraz razem z Piotrem Zborowskim zarządcy skarbcza królewskiego w Tykocinie. Był również nieformalnym przywódcą szlacheckiego ruchu egzekucyjnego, który dążył do przeprowadzenia postępowych reform w Polsce, współtworzył też słynne artykuły henrykowskie. Podczas elekcji w 1573 r. szlachta wysunęła jego kandydaturę na króla Polski, z czego jednak Jan Tomicki zrezygnował na rzecz potomka z bocznej linii Piastów. Stał też na czele poselstwa, które przybyło do Paryża, do króla elekta Henryka Walezego, wybranego na monarchę Polski. Popierał innowierców w Wielkopolsce razem z Górkami i Bnińskim, choć pod koniec życia, pod wpływem syna, wrócił do wiary katolickiej. Został też mianowany wojewodą poznańskim, lecz odmówił przyjęcia tej funkcji. Jan Tomicki był człowiekiem wykształconym. W młodości studiował prawo we Włoszech, a swoją wiedzę poszerzył w Wittenberdze. Jego żoną była Zofia z Oparowa, właścicielka Wieruszowa i Baranowa, które to miejscowości wniosła mężowi w posagu. Z tego małżeństwa urodziło się czterech synów i trzy córki.

1575 r. – po śmierci Jana Tomickiego do 1578 r. majątek po nim stanowił spadkową wspólnotę majątkową jego żony i synów.

1578 r. – w wyniku podziału ojcowizny syn Jana Tomickiego, Piotr, otrzymał Kępno i Milanowice, Chobanin, Grębanin, Krążkowy, Rzetnię, Łękę, Świbę, Wieruszów oraz Oporów. Piotr Tomicki pełnił godność kasztelana nakielskiego. Zmarł prawdopodobnie w 1588 r., gdyż od 1589 r. jego żona, Anna Konopacka, została właścicielką całego majątku.

1597 r. – włości kępińskie wraz z Rzetnią i Rudnikami, w wyniku ponownego podziału, otrzymał Łukasz Tomicki, syn Jana Tomickiego, brat Piotra. Po pięciu latach Łukasz Tomicki sprzedał ojcowiznę Janowi z Rudnik Biskupskiemu.

1602 r. – Jan z Rudnik Biskupski, cześnik sieradzki, nabył włości kępińskie 20 lutego 1602 r. za długi, jakie miał u niego Łukasz Tomicki w wysokości 18 000 florenów, z dopłatą 23 000 florenów. W „Herbarzu polskim” Kaspra Niesieckiego napisano o nim, że: *był sług boskich protektor i sławy ich osobliwym obrońcą, roztropnością i nauką znamienity, miłych obyczajów*. Umarł w 1625 roku.

1613 r. – posiadłość kępińską obejmuje Andrzej Biskupski, syn Jana Biskupskiego, kasztelan spicymierski. Pierwszą jego żoną była Jadwiga Zebrzydowska, córka Andrzeja, kasztelana gnieźnieńskiego i przemęckiego. Po jej śmierci ożenił się w 1625 r. z Marianną Szczawińską, córką Jakuba, wojewody brzeskiego i starosty łeczyckiego.

II. Kępno od lokacji do końca Rzeczypospolitej szlacheckiej

Druga połowa XVII w. była przełomowa dla rozwoju Kępna. Przybyło wtedy do Kępna wielu innowierców i protestantów prześladowanych na Śląsku. Fakt ten doprowadził do rozbudowy wsi, dzięki czemu jej właściciel, Adam z Rudnik Biskupski, otrzymał zgodę króla Jana Kazimierza w 1660 r. na lokację miasta. Nadanie Kępnu praw miejskich stało się impulsem do jego rozwoju gospodarczego, szybko zwiększyła się liczba ludności, w tym także Żydów, co zdynamizowało rozwój różnego rodzaju wytwórczości, rzemiosła i handlu.

W wyniku tych czynników wzrosło znaczenie Kępna jako miasta, tym bardziej że obowiązujące wówczas prawo magdeburskie określało zasady, dotyczące zarówno mieszkańców jak i władze miejskie.

Jednocześnie wśród ludności zamieszkującej Kępno byli protestanci na ogół pochodzenia niemieckiego, miejscowa ludność polska wyznania katolickiego i Żydzi, co stało się przyczyną konfliktów narodowościowych, a przede wszystkim religijnych. Między protestantami a katolikami dochodziło do ciągłych sporów, waśni i konfliktów, które trwały do drugiej połowy XVIII wieku. Wtedy to w 1774 r. Sejm Rzeczypospolitej podjął decyzję o wolności religijnej w Polsce, dzięki czemu także w Kępnie protestanci mogli swobodnie organizować życie religijne i odprawiać nabożeństwa (nowa świątynia ewangelicka została poświęcona i oddana do użytku 6 kwietnia 1779 r.). Od tego czasu wyznawcy religii katolickiej, ewangelickiej i mojżeszowej współżyli ze sobą w miarę zgodnie, stąd współcześnie o Kępnie mówi się jako o mieście trzech wyznań.

1. Nadanie praw miejskich

Nadanie Kępnu praw miejskich związane było z ruchami religijnymi, jakie w XVI w. rozpoczęły się w Niemczech (wystąpienie Marcina Lutra w 1517 r.), które następnie rozszerzyły się na inne kraje europejskie. W ramach chrześcijaństwa wyodrębniły się wtedy nowe nurty religijne, takie jak m.in. luteranizm i kalwinizm, które miały inne podejście niż katolicycy do Pisma Świętego oraz do niektórych zasad wiary i sakramentów. Zjawisko to określone zostało mianem reformacji. Wydarzenie to spotkało się z ostrą reakcją Kościoła katolickiego (kontreformacja), popieranego przez niektórych monarchów (dynastia Habsburgów i część książąt niemieckich). W ramach kontreformacji przeprowadzono reformę życia religijnego oraz dążono do ograniczenia wpływów reformacji i powrotu ludności do katolicyzmu. Kroki podejmowane przez obie strony prowadziły do konfliktów i wojen religijnych, m.in. w Niemczech, które zakończyły się pokojem w Augsburgu w 1555 r., zgodnie z którym w poszczególnych księstwach obowiązywać miała zasada – *czyj kraj, tego religia*. W pierwszej połowie XVII wieku w Niemczech doszło znowu na tle religijnym do wojny trzydziestoletniej (1618–1648), która nabrała charakteru międzynarodowego. Te ciągłe konflikty i walki prowadziły do nietolerancji i prześladowań religijnych z obu stron, stąd wielu ewangelików (protestantów) ze Śląska, który wchodził w skład katolickiej monarchii habsburskiej, opuściło swoje miejsca zamieszkania i przeniosło się do Polski. Zachęcał ich do tego król Władysław IV, zapewniając protestantom wolność wyznania oraz traktowanie na równi z miejscową ludnością. Ewangelicy dotarli również do Kępna, przybывая z Milicza, Oleśnicy i Ostrowiny. Byli to w większości rzemieślnicy: krawcy, szewcy, stolarze, płóciennicy i kuśnierze. Przybysze, osiedlając się, wznosili budynki mieszkalne, zakładali warsztaty rzemieślnicze oraz placówki handlowe, co wpłynęło na ożywienie gospodarcze, zwiększenie liczby ludności i rozwój terytorialny Kępna. Stworzyło to także warunki prawne do nadania Kępnu praw miejskich.

W związku z tym właściciel Kępna od 1646 r. Adam Franciszek Biskupski, starosta wieluński i dworzanin króla, chcąc w jeszcze większym stopniu spowodować rozwój miasta i mając jednocześnie nadzieję, że system miejski dawać mu będzie większe dochody, wystąpił do króla Jana Kazimierza o aprobatę dla nadania Kępnu praw miejskich. Dzięki staraniom Adam Biskupski otrzymał od króla zgodę, którą zatwierdził Sejm 1 maja 1661 roku.

1660 r. – król Jan Kazimierz wydaje 20 grudnia Adamowi Biskupskiemu pozwolenie na lokację, co znalazło wyraz w następujących słowach: *Z tego też powodu, gdy urodzony Adam z Rudnik Biskupski, starosta wieluński i nasz komornik, pochodzący z najszlachetniejszej i bardzo zasłużonej rodziny, sam mając wielkie wobec nas zasługi tak w czasie wojny, jak i pokoju, powziął myśl założenia i wybudowania na nowo miasta we wsi swej dziedzicznej zwanej Kępno i prosił nas, aby za zgodą i poparciem naszym królewskim zaczęte dzieło wygodniej miał kontynuować i dokończyć, bez trudności daliśmy i dajemy*

mu niniejszym przywilejem naszym prawo, aby wspomniane miasto, które zatrzyma dawną nazwę i będzie się nazywało Kępno, cieszyło się wszelkimi prawami i wolnościami, jakimi cieszą się inne miasta naszego Królestwa i aby z nim korzystało na zawsze i na wieczne czasy. Przywilej króla, zezwalający na lokowanie miasta, zawierał ogólne założenia, dotyczące zasad powoływania władz miejskich, a także zakresu ich uprawnień, kształtowania się stosunków społecznych i gospodarczych oraz ustanowienia herbu Kępna.

Herb Miasta Kępna, który król Jan Kazimierz nakreślił w pozwoleniu na lokację wsi Kępno, ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu

Stwierdzał, że znakiem, czyli pieczęcią publiczną miasta ma być łabędź białego koloru stojący na zielonej wyspie, od którego miasto wzięło nazwę.

W ramach przywileju obowiązywać miało prawo magdeburskie ze wszystkimi wolnościami, sądami i przywilejami, dotyczącymi świeckiego zarządu, jak też uprawnienia do budowania domów, sprawowania sądów i na miarę innych miast naszego Królestwa wytwarzania towarów i posiadania składów. Jednocześnie miasto było zwolnione od wszelkich praw i zwyczajów, które nie są zgodne z prawem i zwyczajem niemieckim...

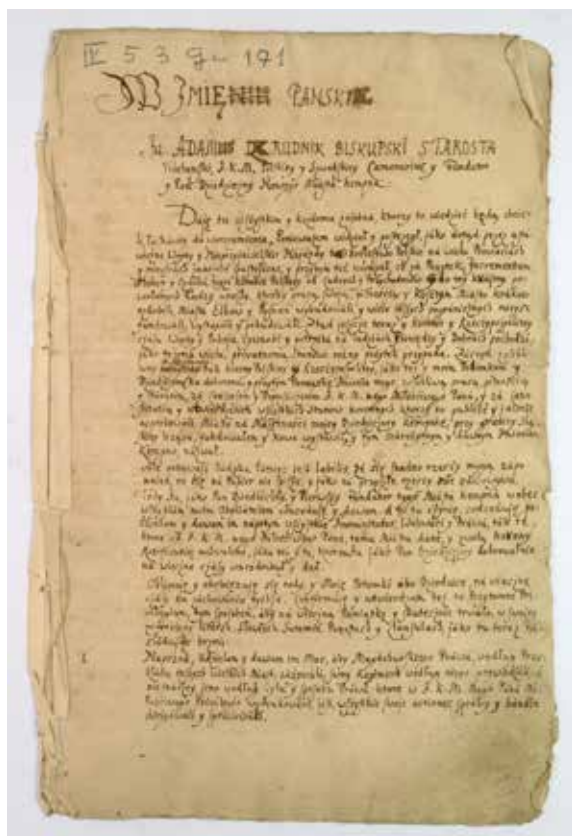
Po zatwierdzeniu przez Sejm przywileju lokacyjnego A. Biskupski nadał Kępnu prawa miejskie.

1661 r. – Adam Biskupski 2 grudnia nadał Kępnu przywilej lokacyjny, dzięki któremu nabyło ono prawa miejskie. Przywilej określał stosunki prawne między właścicielem miasta a jego mieszkańcami oraz ich prawa i obowiązki, a także regulował sprawy gospodarcze, społeczne, finansowe i wyznaniowe.

W przywileju dziedzic Kępna nadał obywatelom prawo do tworzenia różnych związków i bractw, które mogły mieć wtedy pełny samorząd, w tym bractwa kurkowego. Członkowie bractwa kurkowego mogli używać strzelnicy do ćwiczeń z bronią w celach obronnych.

Przywilej lokacyjny mówił także o obowiązkach mieszkańców miasta związanych z przestrzeganiem prawa oraz podatkach nałożonych na obywateli. Był to roczny czynsz i podatki od wszystkich i każdego z osobna domu, jak też i od stajen albo miejsc

niech będzie chlew albo dom, w tym mieście mają obywatele, co rok (...) burmistrzowi tegoż miasta oddawać, który po tym na św. Marcina (11 listopada) w ręce mego odbieracza albo poborcy (...) oddawać i obliczać ma. A ma się to odbieranie i oddawanie takowego czynszu i poboru tak rozumieć mianowicie, żeby każdy mieszczanin i obywatel na początku owego budowania jeden rok był od niego wolny. Także artykuł 26 przywileju dotyczy podatków, gdyż mówi on, że: A sobie też i moim potomkom i dziedzicom na wieczne czasy zachowuję czynsz, który tak od młynów, jako też i od swoich domów, ogrodów i łąk, które trzymać będą, każdy rok oddawać będą powinni, który czynsz (...) każdemu będzie dany, ma być naznaczony.

Fragment przywileju lokacyjnego dla miasta Kępna wydany przez starostę wieluńskiego Adama z Rudnik Biskupskiego 2 grudnia 1661 r., ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

2. Stosunki prawno-ustrojowe i władze miejskie ustanowione w mieście

W przywileju nadanym przez króla Jana Kazimierza w 1660 r. jest mowa o władzach miejskich, powołanie których miało odbywać się następująco: ... corocznie w dzień świętych apostołów Piotra i Pawła mieszkańcy tego miasta przedstawią spośród siebie kandydatów dziedzicowi, a z nich mają być wyznaczeni burmistrz i pięciu senatorów, czyli rajców (rodzaj ograniczonego samorządu miejskiego). Wójta zaś i sędziów (władza sądownicza) w tenże dzień wyznaczać będzie dziedzic, powierzając tę funkcję osobom według swego uznania z korzyścią dla miasta. Dzięki temu, że właściciel miał decydujące zdanie w kwestii powołania władz miejskich i sądowniczych, uzyskał istotny wpływ na działalność samorządu miejskiego. Do zakresu uprawnień burmistrza i rady miejskiej należały sprawy porządkowe, finansowe, podatkowe oraz czuwanie nad całością spraw miejskich.

W przywileju króla jest także mowa o tym, że władze miejskie (sąd wójtowski przy współdziałaniu burmistrza i rady miejskiej) mają prawo sądzienia i karania wszystkich przestępstw kryminalnych, mianowicie zabójstwa, kradzieży, cudzołóstwa, zranienia, podpalenia i otrucia oraz innych występków i zbrodni. W sprawach cywilnych od orzeczenia można było odwołać się do właściciela miasta. Za przestępstwa osobiste i czyny karalne mieszczanie mogli odpowiadać tylko przed sądem i władzami miejskimi tegoż miasta Kępna.

W przywileju lokacyjnym nadanym przez Adama Biskupskiego burmistrz miasta zobowiązany został do składania sprawozdania ze swojej działalności i stanu finansów całemu gminowi i pospólstwu: ze wszystkich miejskich dochodów i rzetelnie sprawić i dowieść, że miejskich pieniędzy na nic innego, jeno na miejski pożytek niełożył, natomiast gdyby te pieniądze na co innego wydał, to ukarany zostanie przez właściciela ale tak, żeby ta kara miejskiemu karaniu należała.

W skład magistratu wchodził początkowo przedstawiciel rzemiosła cechowego (protestanci), po pewnym czasie weszli też kupcy (chrześcijanie), a następnie także Żydzi.

Pieczęć miejska z 1661 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

3. Ludność, stosunki wyznaniowe i oświata

Przed lokacją Kępno zamieszkiwała miejscowa ludność polska, rzymskokatolicka, która wraz z mieszkańcami Krążkowych i Osin należała do katolickiej parafii w Baranowie.

W wyniku wojny trzydziestoletniej (1618–1648) wielu ewangelików opuściło Śląsk i przybyło do Polski, w tym także do Kępna, przyczyniając się do jego rozwoju.

1664 r. – wybudowany i poświęcony został zbór ewangelicki, który miał służyć powstałej protestanckiej gminie wyznaniowej. Marcin Olszowski, właściciel Kępna, dał ewangelikom plac pod budowę zboru, plebanii i szkoły. Przyznał też ziemię na utrzymanie parafii i szkoły. Pierwszym duszpasterzem został ks. Henryk Jamborowicz, a od 1673 r. ks. Samuel Springer. Nabożeństwa odbywały się w języku niemieckim i w języku polskim, co świadczy o tym, że do Kępna przybyła także ludność

polska wyznania ewangelickiego. W wyniku utworzenia parafii ewangelickiej w Kępnie doszło do osłabienia więzi mieszkańców miasta, będących katolikami, z parafią w Baranowie (w Kępnie nie było parafii katolickiej), gdyż część z nich chrzcila swoje dzieci, brała śluby i organizowała pogrzeby w kościele ewangelickim. Początkowo, gdy Kępno otrzymało prawa miejskie, przewagę liczebną wśród ludności miasta mieli ewangelicy. Z kolei z wizytacji parafialnej w 1721 r. wynika, że w Kępnie było tylko 159 protestantów, a katolików o wiele więcej, bo 563 osoby. Liczba ludności protestanckiej zmniejszyła się w związku ze zburzeniem zboru i likwidacją parafii ewangelickiej. Być może, że część ewangelików – po wypadkach z 1718 r. – opuściła Kępno i wyjechała do innych miast. Następne dane pochodzą z końca XVIII wieku. W 1790 r. w Polsce Komisja Porządkowo-Cywilno-Wojskowa przeprowadziła spis ludności, z którego wynikało, że w Kępnie mieszkało wtedy 1432 protestantów, a w 1791 r. było ich już 1495. Ten wzrost spowodowany był z pewnością wybudowaniem w Kępnie nowego zboru ewangelickiego i wyciszeniem sporów katolicko-ewangelickich. Jednak już wkrótce, bo w 1794 r., liczba protestantów spadła w Kępnie do 676, by w 1820 r. zwiększyć się do 945 osób.

Pomimo że Kępno otrzymało prawa miejskie 2 grudnia 1661 r., do 1684 r. katolicy z Kępna i okolic uczęszczali na mszę świętą do kościoła pod wezwaniem św. Andrzeja i św. Wawrzyńca w Baranowie. Ponieważ jednak w mieście wybudowany został zbor protestancki, a droga do Baranowa była trudna do przebycia, część katolików, organizując chrzty, śluby i pogrzeby korzystała z usług pastora protestanckiego. Marcin Olszowski, właściciel Kępna, ufundował wówczas kościół katolicki pod wezwaniem św. Marcina jako wotum wdzięczności za szczęśliwy powrót z odsieczy wiedeńskiej. Ofiarował też nowej parafii ornat uszyty ze zdobytogo namiotu tureckiego w zwycięskiej bitwie pod Wiedniem w 1683 roku. Obok kościoła stanęły dom parafialny i budynek dla nauczyciela, urządzono też ogród. Marcin Olszowski na tę zabudowę przeznaczył w formie darowizny część ziemi dworskiej.

1684 r. – 8 lipca, po wybudowaniu kościoła, nastąpiło utworzenie i erygowanie parafii kępińskiej. W dokumencie fundacyjnym parafii czytamy: *W imię najświętszej i niepodzielnej Trójcy Świętej, ja Marcin na Olszowie Olszowski (...) postanawiam erygować nowy kościół z wieżą i dzwonnica i dzwonami oraz ze wszystkimi przyborami koniecznymi do sprawowania mszy świętej i kościół ten oddzielić i wyłączyć z parafii baranowskiej, do której należeli mieszkańcy i obywatele miasta Kępna (...) i wybudować własnym kosztem, uzyskawszy przedtem zezwolenie na wybudowanie i erygowanie od biskupa wrocławskiego.* Był nim wówczas Franciszek Ludwik von Pfalz Neuburg (1683–1732). Parafia kępińska utworzona więc została z części parafii baranowskiej (około 1/4 jej powierzchni – należały też do niej Osiny i Krążkowy), była więc parafią niewielką i obszarowo najmniejszą w dekanacie kępińskim. W akcie fundacyjnym wymieniono przyczyny, które wpłynęły na powołanie nowej odrębnej parafii. Droga do Baranowa, szczególnie wiosną i jesienią, była w wyniku wylewów i roztopów bardzo trudna do przejścia. Ponadto pleban w Baranowie nie znał języka niemieckiego, co utrudniało porozumienie się z katolikami niemieckimi, którzy mieszkali w Kępnie. Przybyli oni do miasta na ogół ze Śląska, co w efekcie sprzyjało temu, że część katolików – mieszkających w Kępnie – uczęszczała na nabożeństwa do kościoła ewangelickiego. Powstanie nowej parafii zapobiegło wywieraniu dalszego wpływu parafii protestanckiej w Kępnie na ludność katolicką.

W ramach aktu fundacji Marcin Olszowski nadał Kościołowi katolickiemu majątek parafialny, wynoszący około 50 ha, powiększony następnie do 66 ha. Właściciel Kępna zwolnił parafię katolicką z wszelkich ciężarów, nie podlegała też jurysdykcji świeckiej. Jednocześnie Marcin Olszowski zobowiązał się w dniu św. Marcina przekazywać na rzecz parafii 6 miar pszenicy i 6 miar owsa. Oprócz tego parafia miała otrzymywać, zgodnie z dawnym prawem polskim, dziesięcinę, a mieszkańcy miasta (w tym także Żydzi) mieli corocznie płacić kościołowi 1 zł monety obiegowej. Właściciel Kępna, będący fundatorem kościoła, był zarazem jego patronem, który miał decydujący wpływ na obsadę funkcji plebana. Nowo wybudowany drewniany kościół składał się z dwóch części: prezbiterium i kwadratowej nawy (około 306 m²). Mógł pomieścić około 1200 osób.

Pierwotny drewniany kościół św. Marcina w Kępnie wybudowany w 1684 r., ze zbiorów Socjum Kępno i okolice (www.kepnosocjum.pl)

W końcu XVIII w. Kępno liczyło około 2800 mieszkańców, z czego 1/4 stanowili katolicy (około 700 osób), co oznaczało, że kościół w zupełności zaspokajał potrzeby katolików mieszkających w mieście. Jak wynika z wizytacji parafii w 1712 r. w kościele oprócz ołtarza głównego pod wezwaniem Ukrzyżowanego Chrystusa Pana były jeszcze trzy mniejsze. Z kolei w czasie wizytacji parafii w 1721 r. stwierdzono istnienie dwóch ołtarzy bocznych. Ołtarze były pięknie rzeźbione i częściowo złoczone. Ich ilość zmieniła się także w późniejszym czasie.

*Wnętrze drewnianego kościoła katolickiego
pw. św. Marcina w Kępnie,
ze zbiorów Socjum Kępno i okolice (www.kepnosocjum.pl)*

*Portret trumienny Marcina Olszowskiego, właściciela Kępna
(1672-1687) z około 1700 r. (namalowany po jego śmierci),
ze zbiorów prywatnych Mirosława Łapy*

Pierwszym plebanem parafii został ks. Kazimierz z Patronowa Patrocki, dziekan dekanatu ostrzeszowskiego, który zgodnie z wymogami komisarza – biskupa wrocławskiego Wawrzyńca Joanstona – odprawiał nabożeństwa w języku polskim i w języku niemieckim. Oznaczało to, że część przybyłych do Kępna Niemców była wyznania katolickiego. Pleban ks. Kazimierz z Patronowa Patrocki zmarł w Kępnie i pochowany został w kościele parafialnym w 1689 r. pod głównym ołtarzem.

1730 r. 3.09. – mieszczanie kępińscy założyli Bractwo pod wezwaniem Opatrzności Bożej. Bractwa w ówczesnych czasach to stowarzyszenia o charakterze religijnym, które zrzeszały część ludności w danej parafii i działały pod zwierzchnością Kościoła katolickiego. Miały one swoją administrację oraz statuty, które określały charakter, strukturę, a także cele danego bractwa. W Kępnie organizacja ta miała charakter modlitewny, jako główny cel stawiała sobie szerzenie, pogłębianie jak również pobudzanie aktywności chrześcijańskiej wśród wiernych, m.in. poprzez koronki, godzinki i nabożeństwa w różnych intencjach. Bractwo posiadało altarię (ołtarz) w kościele parafialnym, w osobno dobudowanej kaplicy, a także własnego kapelana (altarzystę), który miał pieczę nad stowarzyszeniem i altarią. Ks. Paweł Fabisz w „Kronice dekanalnej kępińskiej”, wydanej w 1855 r. napisał: *W kościele kempnińskim fundowano altaryą (ołtarz) opatrzności boskiej i zaprowadzono może koło roku 1730 bractwo (być może charytatywne). Altaryi zapewniono: dom mieszkalny, w inwentarzu: kanapę, stary stolik i krzesła. Altarzysta obowiązany jest do odprawiania mszów świętych 13 śpiewanych a 42 czytanych czyli 55 mszów.* Ostatnim altarzystą był ks. Jordan Świdorski (1821 r.), a po nim altarią zarządzał ks. proboszcz.

Oprócz protestantów do Kępna w drugiej połowie XVII w. zaczęli napływać także Żydzi, którym właściciel miasta, Marcin Konstanty Olszowski nadał szerokie uprawnienia.

1674 r. – Marcin Konstanty Olszowski, 16 maja, nadał – mieszkającym w Kępnie Żydom – przywilej kolonizacyjny. Przyjechali oni do Kępna z wielu innych miast, w tym m.in. z Kościana i prawdopodobnie osiedlili się już wtedy w opustoszałej wsi Milanowice. Przylegała ona do Kępna od strony wschodniej i nazywano ją potocznie Kamczatką. Przywilej zapewnił Żydom zamieszkałym w Kępnie, jak i tym, którzy się tu osiedlą, prawo do budowy osobnej ulicy z własnymi domami. Ulica ta nazywana była do 1919 r. Tempelstrasse, (później przemianowana na Żydowską, a obecnie jest to ul. Elizy Orzeszkowej). Chrześcijanom nie wolno było przy niej budować domów. Żydzi, zgodnie z uzyskanym przywilejem, mogli wznieść synagogę, szkołę i dom dla rabina. Wolno im było także wybudować łaźnię, zatrudnić kantora oraz założyć cmentarz. W zakresie spraw gospodarczych Żydzi mieli prawo do prowadzenia wszelkiego handlu na łokcie i wagę, uzyskali też możliwość prowadzenia warsztatów krawieckich i kuśnierskich, mogli także pożyczyc pieniądze pod zastaw. Mieli również prawo wyrębu drzew, produkcji własnej wódki i wina, sprzedaży w dowolnej ilości chleba oraz masła, za co zobowiązani byli dawać, na ręce właściciela, roczną opłatę w wysokości 12 florenów. Żydom zezwolono także budować w centrum miasta wolne od opłat jatki z mięsem oraz urządzić sklepy w altanach domów przy przeznaczony dla nich ulicy. Żydzi w Kępnie zwolnieni zostali całko-

wicie od opłat celnych. Jeżeli w Kępnie zamieszkali na stałe Żydzi z innych miast, gdzie ich przywileje były szersze, wówczas otrzymywali gwarancję zachowania dotychczasowych uprawnień. W sprawach sądowych Żydzi nie podlegali prawu magdeburskiemu, gdyż w całym państwie wyłączeni byli spod jurysdykcji samorządu miejskiego, a to oznaczało, że podlegali tylko sądownictwu królewskiemu. Dość specyficzny był sposób sądzenia Żydów w sprawach kryminalnych. Otóż, jeśli przestępstwo dokonane przez Żyda nie przekraczało wartości 100 gramów czystego srebra, to sądzony on był według prawa żydowskiego, natomiast jeśli sprawa przekraczała wartość 100 gramów czystego srebra, to wówczas dana osoba musiała składać przysięgę na 10 przykazań, że jest niewinna. Poza tym, gdyby jakiś Żyd został zaatakowany przez chrześcijanina, to najbliższy sąsiad lub władze miejskie zostały zobowiązane do udzielenia mu pomocy. Bardzo ostre kary, łącznie z karą śmierci, przewidywał przywilej w wypadku, gdyby doszło do dręczenia lub zabicia Żyda. Zgodnie z przywilejem pod ochroną były także nieruchomości żydowskie, a straż miejska miała strzec domy oraz majątki przy ich ulicy, przede wszystkim wieczorami i nocą. Gdyby władze miejskie nie przestrzegały tego zarządzenia, Żydzi mogli odmówić opłacania strażników, względnie wybrać nowych. Istniejący w Kępnie sąd rabinacki rozpatrywał sprawy cywilne Żydów, a także wydawał orzeczenia w sprawach kultu i rytuału. Żydzi, którzy przybyli do Kępna i tutaj się osiedlili, byli przez jeden rok zwolnieni z płacenia wszelkich powinności. Dzięki otrzymaniu tak szeroko pojętego przywileju kolonizacyjnego liczba Żydów, mieszkających w Kępnie, szybko rosła. Przybyli oni do Kępna w latach sześćdziesiątych XVII wieku. Świadczy o tym dokument biskupa wrocławskiego Jana Brunettiego z 1689 r., w którym napisano: *Żydzi w Kępnie przebywają już od dwudziestu lat, a ich liczba wynosiła wtedy ok. 10 rodzin, czyli ok. 50 osób*. Według Lewina, który opierał się na żydowskiej „Księdze protokolarnej”, prowadzonej od 1683 r., w Kępnie w 1684 r. mieszkało około 20 rodzin żydowskich (około 100 osób), a w 1689 r. już 60 rodzin (około 300 osób). W czasie wizytacji parafii kępińskiej w 1790 r. stwierdzono, że w Kępnie mieszka około 581 osób wyznania mojżeszowego, a w 1794 r. ich liczba zwiększyła się do 1411 na 2768 mieszkańców miasta. Żydzi stawali się coraz bardziej zamożni, zmonopolizowali też handel, dlatego zaczęli dążyć do uzyskania wpływu na życie w mieście. Doprowadziło to do walki politycznej o władzę pomiędzy zamożniejszą częścią ludności ewangelickiej a żydami. Po pewnym czasie, przy końcu XVII w., Żydzi osiągnęli sukces, gdyż ich przedstawiciele zaczęli zasiadać w Radzie Magistratu.

Przychylnie do Żydów i ich praktyk religijnych odnieśli się także: pleban parafii kępińskiej – ks. Kazimierz z Patronowa Patrocki i biskup wrocławski.

Pieczęć korporacji żydowskiej, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

1689 r. – ks. Kazimierz Patrocki z Patronowa, w porozumieniu z biskupem wrocławskim, 20 listopada, wydał dokument „Nihil demondovit”, w którym przyznawał Żydom swobodę wyznawania praktyk religijnych. W dokumencie tym czytamy: *Kazimierz Patrocki z Patronowa, protonotariusz apostolski, dziekan ostrzeszowski, proboszcz kępiński oznajmia, że w wyniku polecenia ks. Jana Brunettiego (...) konsyliarza i wiceoficjała biskupa wrocławskiego, wzywa duchowieństwo dekanatu swego i dystryktu ostrzeszowskiego, aby nie czyniło Żydom kępińskim jakichkolwiek przeszkód w ich praktykach religijnych, co zostało zagwarantowane postanowieniami konstytucyjnymi.*

1689 r. – Żydzi zbudowali drewnianą synagogę na Kamczatce. Niestety, między katolikami a protestantami niemal od chwili powstania w Kępnie parafii katolickiej dochodziło do częstych sporów i konfliktów, które z przerwami trwały prawie 100 lat.

Zaczął się od oskarżenia przed Trybunałem Piotrkowskim ewangelików przez ks. plebana w Baranowie, Walentego Kozickiego, o to, że w czasie odprawiania nabożeństw w zborze ewangelickim mają miejsce zbyt głośne śpiewy, które przeszkadzają w spokojnym słuchaniu mszy św. w kościele w Baranowie. Wyrok trybunału był korzystny dla katolików, co ostatecznie skutkowało obniżeniem dachu zboru ewangelickiego do poziomu domów mieszkalnych w Kępnie. Po śmierci Marcina Olszowskiego wdowa po nim, zgodnie z orzeczeniem Trybunału Piotrkowskiego, nakazała zamknąć kościół protestancki, w związku z czym

*Tora kępińskiego rabina,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

skich protestantów potwierdził ich dotychczasowe przywileje i zapewnił im ochronę, wysyłając do miasta oddział wojska, który stacjonował tam do 1709 roku. Zbór ewangelicki został otwarty w 1706 r., a pastor Springer zaczął w nim odprawiać nabożeństwa (od 1708 r. posługę tę pełnił ks. Jerzy Auresbach). Jednak, gdy Szwedzi zaczęli ponosić klęski w wojnie północnej i musieli wycofać się z Polski, w Kępnie doszło do zaostrzenia konfliktu protestantów z katolikami. W 1715 r. pleban kępiński ks. Szymon Józef Wolko oskarżył w sądzie grodzkim w Ostrzeszowie gminę ewangelicką o nieprzestrzeganie wskazań fundatora Marcina Olszowskiego, związanych z opłatami na rzecz parafii kępińskiej. Sąd nie uwzględnił tych roszczeń, ale w czasie trwania procesu zakazano ewangelikom odprawiania nabożeństw w swoim kościele. Oprócz tego protestanci zobowiązani zostali do uczęszczania na nabożeństwa w kościele katolickim.

W tym czasie w kraju dochodziło do wewnętrznych konfliktów, gdyż część możnych była przeciwna rządowi Augusta II Wettina w Polsce, a Piotr I, car wielkoruski, ingerował w sprawy naszego kraju. Pod wpływem Rosji w 1717 r. zebrał się sejm nazwany niemym (nikomu nie zezwolono w czasie obrad zabrać głosu, aby nie zerwał obrad), który przeprowadził ograniczone reformy wojskowe, podatkowe i inne.

Na tymże sejmie uchwalono również, że wszystkie zbory ewangelickie zbudowane po 1632 r. zostaną zburzone, co oznaczało, że także kościół protestancki w Kępnie, wzniesiony w 1664 r., powinien zostać zlikwidowany. W związku z tym w 1718 r. doszło w Kępnie na nowo do konfliktu między katolikami a ewangelikami. Opisuje to ks. Paweł Fabisz (pleban baranowski i dziekan dekanatu kępińskiego w latach 1851–1881, a jednocześnie publicysta i historyk regionalista) w „Kronice powiatu ostrzeszowskiego”, wydanej w 1859 r. Oto ten fragment: *Dziedziczka Olszowska wydalila z Kempna ministra (pastora) Auersbacha, lecz za pośrednictwem dysydenta Stanisława Nieszkowskiego, dzierżawcy dóbr Baranowa, powrócił pastor Auersbach z Międzyborza. Narażony jednak na uwięzienie, uciekł w trzecie święto wielkanocne roku 1718, za co ks. Wolko (proboszcz kępiński) niektórych ewangelików kazał uwięzić. Dziedzic Jan Andrzej Olszowski oddał im żalących się na proboszcza ewangelików, żądając od nich kluczy kościelnych.*

*Szofary – rogi obrzędowe używane do zwoływania
wiernych na modlitwę,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

Wolko (proboszcz kępiński) niektórych ewangelików kazał uwięzić. Dziedzic Jan Andrzej Olszowski oddał im żalących się na proboszcza ewangelików, żądając od nich kluczy kościelnych.

Z powodu niewydania kluczy, zaniósł ks. Wolko skargę do Trybunału w Lublinie, a zażalenie do Konsystorza Biskupiego Wrocławskiego. Z polecenia władz zjechali do Kempna komisarze delegowani ks. Tadeusz Vesper archidiakon wrocławski i asystenci sądowi sędzia Stoiński z Ostrzeszowa, sędzia Niemojewski z Wielunia, burgrabia Stokoski z Wielunia, sekretarz Zaręba z Wielunia a Wężyk z Ostrzeszowa. Zapadł wyrok w dniu 16 sierpnia 1718 r., mocą którego lutrom polecono wydanie kluczy na ręce komisarza biskupiego a skazano oprócz obalenia zboru, na karę 500 grzywien dla księdza proboszcza Wolko, na przeproszenie publiczne w kościele katolickim, na opłatę jurium stolae proboszczowi od pogrzebów dysydenckich, w końcu zalecono im spokojne zachowanie się. Zbór zburzono dnia 22 sierpnia 1718 r.: ołtarz, obrazy, chrzcielnicę itd. przeniesiono do kościoła katolickiego a drzewo ze zboru przeznaczono na szkołę katolicką w Miechowicach. Jana Neugebauera i innych więziono od 17 września aż do 19 października, w którym to dniu gmina złożyła karę 500 grzywien.

Od tego czasu przez następnych kilkadziesiąt lat ewangelicy wyjeżdżali do kościołów śląskich, aby tam brać udział w nabożeństwach. Dzięki uchwaleniu przez Sejm Rzeczypospolitej w czasie obrad w Warszawie w 1774 r. wolności religijnej, protestanci w Kępnie zaczęli czynić starania o stosowanie tego prawa na terenie miasta. Dzięki wsparciu radców konsystorza w Lesznie i synodu Kościoła ewangelickiego, obradującego tu w 1774 r. (członkiem synodu był reprezentant protestantów kępińskich, Józef Neugebauer) zgromadzenie ewangelików, zwołane w Kępnie, podjęło decyzję o wznowieniu nabożeństw w mieście. Na potrzeby odprawiania nabożeństw dostosowano stodołę obok starego cmentarza ewangelickiego (na tzw. Kamczatce), w której 21 grudnia 1775 r. nabożeństwo odprawił ks. Jan Sassadius z Sycowa. W wyniku dalszych starań, gmina protestancka, 28 sierpnia 1776 r., uzyskała zgodę od dziedzica Adama Kromno Piotrowskiego na budowę zboru, a następnie 10 października 1776 r. od konsystorza ewangelickiego. 6 kwietnia 1779 r. odbyło się poświęcenie i oddanie do użytku nowo wybudowanego zboru ewangelickiego. Poświęcenia dokonali: ks. Jan Sassadius z Sycowa (kazanie wygłosił w języku polskim) i ks. Jan Kusch z Byczyny (kazanie wygłosił w języku niemieckim). 2 lutego 1780 r. pastorem na stałe został ks. Michał Winkler i był nim do 1830 r. Obszar parafii był olbrzymi – po 1815 r. obejmował cały przyszły powiat kępiński (Kępno stało się powiatem w 1887 r.) i część powiatu ostrzeszowskiego. Po śmierci ks. Michała Winklera – przez prawie trzy lata – brak było pastora, gdyż musiał on znać języki niemiecki i polski (w parafii kępińskiej ewangelikami byli zarówno Niemcy jak i Polacy). W tym okresie duża liczba ewangelików przeszła na katolicyzm. Dopiero 15 września 1832 r. pastorem parafii kępińskiej został ks. Ernest Sommer, który przedtem był diakonem w Kluczborku (w Kępnie był pastorem aż do śmierci, która nastąpiła w 1866 r.).

Wpływ na liczbę ludności w mieście miały też, oprócz pożarów, inne klęski żywiołowe i epidemie.

1708 r. – w Kępnie miała miejsce epidemia cholery, która dokonała wielkiego spustoszenia wśród ludności. Spadające na ludzi nieszczęścia interpretowano jako karę Bożą. Podczas tej epidemii mieszkańcy parafii postanowili udawać się corocznie w święto Narodzenia Najświętszej Marii Panny na Pólko, do tamtejszego sanktuarium maryjnego oddalonego od Kępna o około 7 km. Podobna epidemia cholery miała miejsce w 1710 r. i w 1713 roku.

W latach 1736–1737 w Kępnie i okolicy – z powodu suszy – miała miejsce klęska głodu. Śmiercią głodową zmarła wówczas duża ilość ludzi. Mimo różnego rodzaju klęsk liczba mieszkańców Kępna rosła, dzięki dobrze rozwijającej się gospodarce, w 1794 r. w mieście mieszkało 2768 osób, w tym 1411 Żydów (51,2%), około 679 katolików (24,53%), około 676 protestantów (24,42%) oraz 4 Greków.

W wyniku lokacji miasta w Kępnie powstały pierwsze szkoły wyznaniowe elementarne założone przez poszczególne grupy wyznaniowe, które je prowadziły i utrzymywały. Szkoła protestancka powstała w 1664 r., kiedy to właściciel Kępna, Marcin

Świecznik chanukowy,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Olszowski, przeznaczył plac pod budowę zboru, plebanii i szkoły. Na działalność parafii i szkoły przyznał też odpowiednią część ziemi. Szkoła działała do 1718 r., wtedy to razem ze zbozem i domem pastora została zburzona.

Inaczej potoczyły się losy szkoły katolickiej, która utworzona została po powstaniu parafii w Kępnie.

1685 r. – powstała w Kępnie katolicka szkoła elementarna jednoklasowa. Mieściła się w tzw. organistówce, zbudowanej w pobliżu kościoła. Nauczycielem w szkole był organista. W Kępnie pod koniec XVII w. istniały trzy szkoły: protestancka, katolicka i żydowska. W 1718 r. po likwidacji kościoła protestanckiego zamknięta została także szkoła ewangelicka. Decyzję taką podjęła specjalna komisja powołana przez biskupa wrocławskiego Franciszka Ludwika von Pfalz-Neuburga, która jednocześnie orzekła, że dzieci protestanckie powinny uczęszczać do szkoły katolickiej. Z wizytacji parafialnej w 1721 r. wynikało, że nauczycielem i organistą w szkole katolickiej był Bartłomiej Adamek. Posiadał on dom mieszkalny, w którym odbywały się zajęcia i ogród. W połowie XVIII w. w związku z niezwykle trudną sytuacją gospodarczą kraju szkoła katolicka prawdopodobnie przestała działać. Wynika to z dokumentów po wizytacji parafialnej przeprowadzonej w 1778 roku.

W 1773 r. powołana została Komisja Edukacji Narodowej (pierwsze na świecie ministerstwo oświaty), która przeprowadziła szereg reform w polskim szkolnictwie (nauczanie praktyczne i patriotyczne, większa rola języka polskiego, nacisk na nauki ścisłe, czterostopniowy podział – najniższy szczebel to szkoły parafialne). Komisja interesowała się także szkołami parafialnymi, wydając dla nich podręczniki i kształcąc nauczycieli, co wpłynęło na ożywienie ich działalności. Dzięki tym poczynaniom także w Kępnie wznowiona została w 1780 r. działalność katolickiej szkoły parafialnej, w której nauczycielem, zajmującym się już tylko nauczaniem, został Benedykt Bławat. Po pożarze miasta w 1790 r. wybudowany został nowy budynek szkolny, a koszty z tym związane pokrył pleban kępiński – ks. Mikołaj de Ordega. W 1790 r. i w 1791 r. tenże pleban na polecenie Komisji Porządkowo-Cywilnej dokonał spisu dzieci chodzących do szkoły parafialnej w Kępnie. Według tego wykazu w 1790 r. do szkoły uczęszczało 31 uczniów (były to na ogół dzieci z rodzin mieszczańskich a nie chłopskich), ale w 1791 r. już tylko 11 osób, co spowodowane było pożarem miasta i opuszczeniem go przez część mieszkańców. Z wykazu szkół i nauczycieli dokonany w 1798 r. w dystrykcie ostrzeszowskim wynika, że liczba dzieci w parafii kępińskiej w wieku od 5 do 14 lat wynosiła 102, natomiast do szkoły uczęszczało 27 spośród nich. Od 1812 r. przy szkole zorganizowano drugą klasę, w związku z czym zatrudniono drugiego nauczyciela. W 1855 r. utworzono trzecią klasę, wtedy do klasy pierwszej uczęszczało 144 uczniów, do drugiej 83, a do trzeciej 80 osób.

Żydzi na mocy przywileju otrzymanego w 1674 r. uzyskali także prawo do prowadzenia szkoły. Prawdopodobnie szkoła żydowska powstała po 1674 r., ale brak informacji, kiedy konkretnie to się stało i w jakim miejscu.

Kościół katolicki w Kępnie opiekował się także osobami starszymi, w tym celu w I poł. XVIII w. założony został szpital.

1732 r. – pierwsza wzmianka o szpitalu przy Kościele katolickim w Kępnie. Powstał on prawdopodobnie wcześniej, o czym świadczy zapis na rewersie gminy Bralin, w którym jest mowa o tym, że ks. J. Woźnik *przekazał na rzecz szpitala kępińskiego należną mu od Bralina kwotę 240 zł reńskich, jako legat z tym, że procenta tak długo mają być w depozycie aż wystarczy na reperację dachu szpitala*. W 1790 r. szpital uległ spaleni. W 1792 r. został odbudowany przez plebana ks. Mikołaja de Ordegę. W 1798 r. w szpitalu było 6 pacjentów, a o ich zdrowie troszczył się jeden lekarz i jeden chirurg. Schronienie w szpitalu znajdowali tylko najbardziej potrzebujący: starcy, chorzy i kalecy, nie potrafiący zarobkować na swój byt. Sposobem na utrzymanie szpitala, oprócz uposażenia, było zbieranie jałmużny u drzwi kościelnych. Ubodzy zobowiązani byli do określonych modlitw i praktyk religijnych. Kościół był wtedy instytucją, niosącą pomoc najbardziej potrzebującym.

1786 r. – nastąpiła reorganizacja diecezji wrocławskiej i utworzony został dekanat kępiński z parafiami w: Baranowie, Kępnie, Donaborowie, Doruchowie, Olszowie, Opatowie, Siemianicach, Słupi, Trzciny oraz Wysznowie. Ks. Paweł Fabisz w „Kronice dekanalnej kępińskiej” z 1855 r. podaje, iż dekanat *liczył przeszło 21000 dusz katolickich*. W 1821 r. dekanat kępiński przyłączony został do archidiecezji poznańskiej.

1811 r. – założony został nowy cmentarz katolicki na tzw. Górcie Wiatrakowej. Wcześniej chowano zmarłych przy kościele, ale z biegiem czasu zabrakło tam miejsca na pochówki. Poza tym zmieniły się wymogi prawa kościelnego, więc trzeba było wyznaczyć inne miejsce. Okazało się jednak, że do Górki Wiatrakowej był utrudniony dostęp, szczególnie w czasie roztopów (pochowano na nim 5580 zmarłych katolików), w związku z czym na cmentarz wyznaczono kolejne miejsce. Usytuowany on został przy ul. Sienkiewicza, a jego poświęcenia dokonał ks. proboszcz Józef Iwaszkiewicz w 1873 roku. Ziemię pod nekropolię ofiarowała Zofia Arendt, żona znanego nauczyciela kępińskiego, który był wielkim patriotą. Całkowitej likwidacji cmentarza przy Górcie Wiatrakowej dokonano w XX w. Usunięto krzyże cmentarne oraz nagrobki, cały teren wyrównano, posiano trawę i posadzono drzewa. W ten sposób przy pomocy władz miejskich powstał duży park.

4. Rozwój przestrzenny miasta

Po otrzymaniu przez Kępno przywileju lokacyjnego w 1661 r. powstało nowe miasto w odległości około 1 km na południowy wschód od grodziska, gdzie swoją siedzibę mieli dotychczasowi właściciele Kępna. Najważniejszą częścią miasta został duży rynek (jego powierzchnia to około 1 ha), na którym odbywały się targi i jarmarki. Wokół rynku wybudowano domy na ogół drewniane (dopiero w XVIII w. stawiano domy murowane, szczególnie po pożarach), a na jego środku, w końcu XVII w., wzniesiono niewielki ratusz. Z narożników rynku w kierunku północnym i południowym wychodziły po dwie ulice, natomiast w kierunku zachodnim i wschodnim po trzy ulice. Bardzo ważną rolę odgrywała droga w kierunku Bralina i Wrocławia, którą określano jako drogę królewską, gdyż pokrywała się z głównymi trasami komunikacyjnymi.

Właściciele Kępna, być może w II poł. XVII w., przenieśli swoją siedzibę w pobliże drogi do Wrocławia. Zamieszkali w drewnianym dworku, wokół którego powstało Przedmieście Wrocławskie. Z kolei Przedmieście Warszawskie powstało w XVIII w. wzdłuż drogi prowadzącej do Wieruszowa i dalej do Warszawy. Trzecie osiedle zwane Przedmieściem Krakowskim powstało przy drodze prowadzącej do Byczyny.

W drugiej poł. XVIII w. widoczna była troska właścicieli Kępna o utrzymanie ulic, o które zaczęto dbać zarówno w centrum, jak i na przedmieściach (wzmianki z II poł. XVIII w.). Wzdłuż dróg sadzono przeważnie wierzby. Wpływ na zabudowę miasta miały pożary, których było kilka, a niektóre z nich spowodowały ogromne straty w na ogół drewnianych budynkach.

1691 r. – 27 września w Kępnie – w wyniku podpalenia domu wiceburmistrza Weydlitzera – wybuchł wielki pożar, spłonęło wówczas 90 budynków, spaliły się m.in. księgi miejskie, pisane w języku niemieckim. Od początku XVIII w. zaczęto je prowadzić w języku polskim.

1790 r. – ponowny wielki pożar w Kępnie. Kronikarz, Neugebauer, w swojej kronice napisał, iż po długiej sześciotygodniowej suszy, 22 maja, doszło do wielkiego ognia spowodowanego przez „chodzącego z niedźwiedziem”. Spłonęły domy z trzech stron rynku oraz przy czterech ulicach, które z nim sąsiadowały. W sumie spłonęło 157 domów z całym dobytkiem (około 70 z nich należało do Żydów), szpital parafialny, dom organisty i dzwonnica przy kościele ewangelickim. Wiele poszkodowanych osób opuściło miasto, ale, choć zniszczenia były ogromne, nie zahamowało to odbudowy i dalszego rozwoju Kępna.

W 1793 r. w Kępnie znajdowały się: jeden budynek publiczny, dwa kościoły, synagoga, 288 domów mieszkalnych i jeden młyn. W tym roku wybuchł też następny groźny pożar, w czasie którego spaliła się czwarta część rynku.

Korzystne położenie Kępna (na trasie z Warszawy do Wrocławia i Drezna) oraz zamożność mieszkańców umożliwiły szybką odbudowę miasta. Wpływ na to miały także dobrze rozwijające się rzemiosło i handel. Ostatecznie w mieście stały wówczas 264 domy, w tym 23 miały po 2 kominy, a pozostałe po 1 kominie. Dzięki szybkiej odbudowie Kępna w mieście znajdowały się tylko 3 puste place, natomiast na przedmieściach było ich 53, z czego 37 należało do Żydów. Po pożarach miasto rozbudowywało się przede wszystkim na Przedmieściu Warszawskim i częściowo na Przedmieściu Wrocławskim. Nowe domy wznoszono przy szlakach drogowych, które wiodły w kierunku Warszawy, Kalisza i Ostrzeszowa, będącego wtedy miastem powiatowym.

1804 r. – liczba budynków w mieście wzrosła do 272, co świadczyło o tym, że Kępno było już wtedy sporym miastem.

*Dom - Rynek 26 - pochodzący z drugiej połowy XVIII w.,
źródło: Szlaki turystyczne powiatu kępińskiego -
zeszyty powiatowe nr 2, s. 17*

*Ulica Stara 6 i 8 - domy z XVIII w.,
ze zbiorów Gminy Kępno*

Ulica Kościelna 2 – dom pochodzący z przełomu XVIII i XIX w., ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie

Rynek 35 – budynek pochodzący z pierwszej połowy XIX w., ze zbiorów Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie

5. Rozkwit gospodarczy

Dzięki przywilejowi lokacyjnemu w Kępnie powstały warunki sprzyjające rozwojowi gospodarczemu, bowiem dokument ten stworzył dogodniejsze możliwości dla powstającej produkcji rzemieślniczej i rozwoju handlu. Przywilej pozwalał na zakładanie cechów (związki rzemiosł różnych), dzięki czemu produkcja rzemieślnicza miała zorganizowany charakter i chroniła interesy rzemieślników, co powodowało, iż cechy rzemieślnicze miały wówczas ogromne znaczenie. Zdawali sobie z tego sprawę kępińscy rzemieślnicy, wśród których szewcy – jako pierwsi – postanowili zorganizować swój cech.

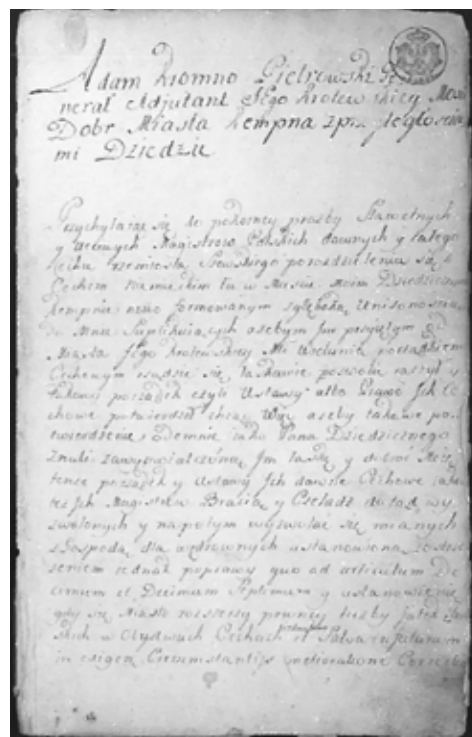
1668 r. – przedstawiciele mieszczan kępińskich: Balcer Pohla i Jerzy Węgier udali się do cechmistrza cechu szewskiego w Wieluniu, Stanisława Aryskowickiego, aby zapoznać się ze statutem cechowym tamtejszych szewców, gdyż chcieli stworzyć podobny, organizując cech w Kępnie. Jego celem stało się zapewnienie zaopatrzenia swych członków w surowce, stworzenie wspólnych składów, ochrona przed konkurencją ze strony niezrzeszonych, a nawet poszczególnych członków cechu. W związku z tym cech ustalał też ilość produkcji i zbytu. Poza tym własnym kosztem wspierał biednych oraz wdowy i sieroty po zmarłych członkach.

Statut w pkt. 1 określał, kto i jak może zostać majstrem: *Każdy brat, który chce być majstrem, winien najprzód miejskie prawa przyjąć, potem listę rodów i gdzie się uczył pokazać, które winne być do lady złożone, a gdy rok by przeszedł, a listów nie pokazał, tedy powinien dać beczkę piwa bratom na każdy rok, póki nie pokaże.* Poza tym określone zostały inne prawa i obowiązki majstrów. Ustalono też wysokość składek członkowskich na 3,25 złp i beczkę piwa rocznie, a za wkupienie się do cechu 20 złp i cztery funty wosku. Własne wyroby wolno było sprzedawać 10 mil od miasta, natomiast za sprzedaż w swoim sklepie czyichś towarów groziła kara 100 grzywien. Zabronione było też samowolne kupowanie skór. Mistrzowie, którzy utrzymywali czeladników, mieli prawo do ich karania. Niektóre punkty statutu w obecnych czasach budzą zdziwienie i brzmia nieco egzotycznie, jak np. kawaler po otrzymaniu tytułu majstra musiał postawić beczkę piwa, poza tym członkowie cechu zobowiązani byli uczęszczać do kościoła, a gdyby majster nie był z czeladzią na mszy świętej patronów św. Kryspina i św. Kryspiniana, musiał zapłacić karę w postaci funta wosku. Za zmarłych członków cechu powinna być odprawiona msza św. co ćwierć wieku, majster zobowiązany był dać funt wosku w sytuacji swojej nieobecności. W 1721 r. statut potwierdził ówczesny właściciel Kępna, Stanisław Olszowski. Do cechu początkowo należeli wszyscy szewcy bez względu na wyznanie, wśród jego członków dochodziło do kłótni, gdyż protestanci nie chcieli chodzić na nabożeństwa do kościoła katolickiego. W związku z tym w 1770 r. doszło do podziału cechu na protestancki i katolicki, co potwierdził w 1780 r. właściciel Kępna, Adam Kromno-Piotrowski, który ustalił w wydanym dokumencie równą ilość jatek szewskich. Stan ten trwał do 1853 roku. Brak jest danych precyzyjnych liczbę szewców w XVII w., na podstawie rejestrów przyjęć i wyzwoleń na czeladników i majstrów ustalono więc, że w latach 1745–1786 było 92 majstrów, 126 czeladników i 124 uczniów. Księgi cechu szewskiego prowadzono w języku polskim, tylko czasami w języku niemieckim. Oprócz cechu szewskiego w II połowie XVII w. powstał cech płócienników, sukienników i gmiński, czyli wspólny, do którego należeli rzemieślnicy z danej branży liczącej mniej niż 15 członków. Cech ten prawdopodobnie skupiał piekarzy, stolarzy, kowali, fryzjerów, kołodziejów, bednarzy, rymarzy, krawców i kuśnierzy. W II połowie XVIII w. spore kłopoty przeżywali płóciennicy i sukiennicy, dlatego też częściowo opuścili Kępno, mimo to możemy

mówić o rozwoju rzemiosła, które odegrało dużą rolę w życiu miasta. Przy końcu XVIII w. w Kępnie było 257 rzemieślników, w tym 87 Żydów. Do najliczniejszych zawodów należeli: szewcy (52), krawcy (43, w tym 27 Żydów), kuśnierze (30, w tym 28 Żydów), tkacze sukna (20) i rzeźnicy (16).

Świadectwa ukończenia rzemiosła szewskiego przez Kazimierza Rewickiego w 1743 r. Ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Statut cechu szewców kępińskich z 1780 r. Ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Pieczęć cechu szewców kępińskich z 1780 r. Ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Lada cechu szewskiego. Ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Przywilej lokacyjny wpłynął także w dużym stopniu na rozwój handlu w mieście. Adam Biskupski ustanowił w tym celu prawo do odbywania siedmiu jarmarków w ciągu roku i dwóch targów w tygodniu: w środy i soboty, (...) w których dniach wolno będzie każdemu cudzemu i przechodniowi wszystko to, co ku żywności ciała należy, dla lepszego wyżywienia tychże obywateli przywozić i sprzedawać (...). Z targów mogli korzystać wszyscy, oprócz osób pozbawionych praw państwowych i miejskich. Niewątpliwie fakt, że kupcy otrzymali pełną wolność kupna i sprzedaży oraz wymiany towarowej (dotyczyło to także handlu końmi, bydłem, rogacizną i trzodą – masowo i na sztuki), wpłynął ożywczo na rozwój handlu w mieście. Przywilej lokacyjny pozwalał także za odpowiednią opłatą (3 złp każdorazowo) na warzenie piwa i wytwarzanie wódki, a mianowicie: wolno też ma być każdemu mieszczaninowi i obywatelowi gorzałkę palić, jak wiele będzie chciał, jeno żeby mi jako panu dziedzicznemu, abo moim potomkom i dziedzicom na wieczne czasy każdy rok 12 złp polskich od niej dawał.

Duży wpływ na rozwój handlu miało też położenie miasta, przez które przechodziły szlaki handlowe, prowadzące przez Bolesławiec do Krakowa, przez Bralin, Syców i Oleśnicę do Wrocławia, Rychtal do Brzegu, przez Grabów do Kalisza, Ostrzeszów do Poznania oraz przez Wieruszów i Piotrków do Warszawy. W związku z tym, że tron w Polsce objęli Wettinowie (rządzili w Polsce z niewielką przerwą w latach 1697–1763), którzy jednocześnie sprawowali władzę w Saksonii, wzrosło znaczenie drogi z Warszawy do Wrocławia, a następnie do Drezna. Dzięki temu przez Kępno przechodził ważny szlak komunikacyjny, który z biegiem czasu stał się także znaczącym traktem handlowym. Fakt ten wpłynął bardzo ożywczo na rozwój rzemiosła i handlu w mieście.

Pewną rolę w życiu miasta odegrały połączenia pocztowe między Warszawą a Dreznem, początki tego typu komunikacji miały miejsce już za króla Jana III Sobieskiego, a za Wettinów (August II – 1709–1733 r. i August III – 1733–1763 r.) ustanowiona została droga komunikacyjna z Warszawy do Drezna (stolica Saksonii), przechodząca przez Piotrków, Kępno, Oleśnicę, Wrocław i Budziszyn. Tą drogą przebiegały także połączenia pocztowe (Warszawa–Drezno), które nabrały stałego charakteru.

1760 r. – na trasie Warszawa–Drezno wprowadzono stałe połączenie pocztowe. Przez Kępno przejeżdżał wtedy pocztolion konny i tzw. poczta dyszlowa, która przewoziła pasażerów, listy i towary. Niezależnie od pocztolionu konnego na tej trasie poruszały się również wozy przewozowe, zwane pocztą dyszlową, które przewoziły nie tylko pasażerów, ale także listy i towary. Dzięki temu w Kępnie zaczęła działać poczta, która mieściła się w budynku przy obecnej ul. Kościuszki 5.

W II poł. XVIII w. Kępno nawiedziło nie tylko wiele klęsk żywiołowych, miasto zmagало się też z najazdami grabieżczymi, najpierw ze strony konfederatów barskich, a następnie wojsk pruskich i rosyjskich.

1768 r. – w związku z ingerencją Rosji w sprawy wewnętrzne Rzeczypospolitej w obronie m.in. niezależności Polski w kraju zawiązała się konfederacja barska. Doszło do wojny z konfederatami, którzy zostali rozbici, wtedy niektórzy z nich dotarli także do Kępna i zmusili protestantów i Żydów do zapłacenia okupu. Do konfederatów dołączył generał adiutant Jego Królewskiej Mości, Kazimierz Szembek z Siemianic i przy pomocy swoich komisarzy ściągnął z Żydów kontrybucję w wysokości 20 000 złp. W walkach na terenie kępińskim zginęło czterech konfederatów, których pochowano w Remiszówce. Po konfederatach do Kępna wkroczyły wojska pruskie i rosyjskie, które ograbiły miasto, co doprowadziło do zubożenia wielu mieszczan. Mimo klęsk, grabieży i walk wewnętrznych mieszkańcy Kępna potrafili przezwyciężyć trudności, dzięki czemu miasto przeżywało dalszy rozwój.

Mieszczanie kępińscy bliskie stosunki gospodarcze utrzymywali przede wszystkim ze Śląskiem. Handlowano zbożem, wełną, tytoniem, winem i końmi (około 600 koni rocznie). Ożywiony ruch odbywał się w czasie targów (około 80 kramów), na których sprzedawano miejscowe produkty i towary, jak np. wełnę, płótna, zboże i inne artykuły. Z biegiem czasu dominującą rolę w handlu zaczęli odgrywać Żydzi, dzięki licznym przywilejom, swobodom i ulgom, jakie otrzymywali od właścicieli Kępna (np. pozwolenie na wolny wyrąb drzewa, wytwarzanie wina, wyrób wódek, pozwolenie na wagę, na wełnę, na sprzedaż w dowolnej ilości chleba i masła, uzyskanie szerokich uprawnień w zakresie skupu i produkcji wełny). W tym samym czasie chrześcijańskim rzemieślnikom nie wolno było przekraczać ustalonego limitu kupna wełny na cele produkcji, co doprowadziło płócienników i sukienników do ruiny. W efekcie tych poczynań Żydzi zaczęli odgrywać coraz większą rolę w życiu gospodarczym i społecznym miasta. Przez Kępno pędzono też do Wrocławia woły. Trudnili się tym przede wszystkim Rusini, którzy często, wracając ze Śląska, zatrzymywali się na kilka dni w Kępnie. Przebywali wtedy na ogół w tzw. Domu Herszlikowym lub Lewkowym. W mieście kupowali sukna oraz inne miejscowe produkty, jedli i pili wino, co sprzyjało bogaceniu się kępińskich mieszczan.

Okres ten charakteryzuje się wzrostem produkcji rzemieślniczej. Do miasta nadal przybywali rzemieślnicy z innych okolic, w tym m.in. bednarze, farbiarze, a nawet złotnicy, którzy na ogół osiedlali się tylko w takich miejscowościach, w których zbyt miały ich drogie wyroby. Wielu rzemieślników, mających większe warsztaty, utrzymywało kontakty gospodarcze i handlowe, m.in. z Twardogórą, Wrocławiem, Wielunem i Bierutowem. W mieście działały też browary. Jednym z nich był browar dworski, który powstał prawdopodobnie przed lokacją miasta i znajdował się przy obecnej ul. Staszica. Poza tym w 1684 r. – z końcem XVIII wieku – uruchomiony został browar miejski. W I poł. XVIII w. uruchomiono w Kępnie mydlarnię Rebeki Elżbiety Łęckiej. W 1782 r. w Kępnie powstała druga mydlarnia, którą założył Żyd Szmul Herzlikiewicz. Za uzyskanie zgody na jej powstanie i wybudowanie domu musiał zapłacić właścicielowi 10 czerwonych zł. Wkrótce powstała jeszcze jedna mydlarnia, którą uruchomił Niemiec, sprowadzony ze Śląska przez hrabinę Zofię Karolinę de Dyhrn. W mieście znajdowały się jeszcze: jedna gorzelnia, która była własnością dziedzica (dzierżawiła ją Gmina Żydowska) i siedem innych gorzelnii,

dzierżawionych indywidualnie przez Żydów. Wszystkie te fakty sprawiły, że w Kępnie pod koniec XVIII w. nastąpił rozwój produkcji przemysłowej, rzemiosła, handlu detalicznego i hurtowego. Bogacenie się mieszczańskie stało się bodźcem do dalszego intensywnego wzrostu i rozrastania się miasta.

O rozwoju Kępna w tamtych czasach świadczy relacja w księgach grodzkich z 1782 r.: (...) *miasto Kępno tak liczne różnym rzemieślnikiem zaludnione, że jedni rzemieślnicy na dwa cechy katolickie i ewangelickie podzieleni, że lud cały z kupców różny handel prowadzących, z rzemieślników z różnej nauki złożonej, miasto ponadgraniczne, gdzie z województwa sieradzkiego i po wielkiej części kaliskiego z całej ziemi wieluńskiej wywóz zboża i różne sprawunki. Miasto, w którym zawsze liczne jarmarki i targi, gdzie się mieści przykomórek i poczta na tracie warszawskim.*

W 1797 r. w Kępnie – przez miesiąc – przebywał w podróży zdrowotnej Ernst Hennig, radca i prezydent Towarzystwa Niemieckiego w Królewcu. Podczas pobytu napisał relację, dotyczącą wyglądu miasta oraz stosunków społecznych i gospodarczych. Oto fragment tego opisu: (...) *handel i rzemiosło zmieniają tu życie i dziwić się trzeba, iż nie tylko chrześcijańscy kupcy zajmują się nim, ale dzielą się oni z bogatymi Żydami w zbyciu towarów. Mieszczanom jest łatwo osiedlać się w Południowych Prusach, w których od roku 1793 leży to miasto. Prawie każdy towar w porównaniu z miastami śląskimi jest tu o połowę tańszy. Przyczyna leży widocznie w tym, że między Śląskiem a tym terytorium jest zamknięta granica. Miasto okalają bagna. Ulic w jesieni i na wiosnę nie da się utrzymać prawie nigdy. Błota i bagna są powodem wielu chorób i nieszczęść (utonięć) u ludu i zwierząt. Kościół katolicki, którym zarządzał kanonik (...) jest stary i drewniany. Znajduje się w nim pięknie rzeźbiony obraz. Kościół protestancki jest bez wieży, z drzewa; wznosi się tu synagoga żydowska. Ze względu na dziwne rozmieszczenie miasta, nie można zbyt korzystać z krótkich postojów poczty. W mieście jest dużo spokrewnionej między sobą ludności, dlatego żyją z sobą bardzo dobrze. Komu nawet życie w innym mieście sprzykrzy się ze względu na jednostajność, temu stosunki życiowe będą w Kępnie całkowicie odpowiadać. Jest tu urząd skarbowy, założony na modłę Sieradza, do którego należy pod względem finansowym; jest też urząd solny, poczta, urząd akcyzowy, urząd sądowy, szwadron huzarów, który podlega księciu E. Wiertenbergowi (pułk huzarów stał wtedy w Namysłowie). Bale odbywają się w lokalu «Stadt Berlin», bardzo często są urozmaicane, jak w większych miastach. Mężczyźni schodzą się do Węgry, winiarza, który umie po grecku, słowiańsku, polsku i niemiecku (...). Miasto należy do grafa Oppeln – Bronikowskiego. Chrześcijań w mieście liczy się około 1500 i tyleż samo Żydów.*

Obie te relacje potwierdzają, że Kępno przeżywało wtedy rozkwit gospodarczy, a stosunki wewnętrzne między trzema społecznościami zamieszkującymi wówczas miasto, mimo wcześniejszych konfliktów między katolikami a ewangelikami, zaczęły przy końcu XVIII w. układać się poprawnie.

6. Spory i konflikty dotyczące własności Kępna w II połowie XVIII w.

W Kępnie w II poł. XVIII w. doszło do sporu o włości kępińskie, co doprowadziło do groźnych i wyniszczających miasto długoletnich konfliktów.

1752 r. – majątek kępiński nabył Adam Kromno–Piotrowski, który był mężem Joanny z Trepków z Mielęcina, wyznania kalwińskiego. Z małżeństwa urodził się syn, który zmarł, mając półtora roku. W 1754 r. zmarł także Adam Kromno–Piotrowski. Wdowa, Joanna z Trepków, 25 lutego 1756 r., wyszła za mąż za Aleksandra Mączyńskiego, kasztelana sieradzkiego i starostę lubowelskiego, co doprowadziło do długoletniego sporu sądowego o włości kępińskie, w wyniku którego majątek stał się własnością bocznej linii Kromno–Piotrowskich.

1776 r. – w wyniku orzeczenia sądu właścicielem dóbr kępińskich został Adam Kromno–Piotrowski (junior), kuzyn zmarłego Adama Kromno–Piotrowskiego. Był on wyznania protestanckiego, pełnił funkcję generała adiutanta królewskiego. W wyniku rozrutnego i hulawczego trybu życia Adam Kromno–Piotrowski zadłużył się, a jego majątek uległ znacznemu zmniejszeniu. Brak możliwości spłaty długu doprowadził do rozprawy sądowej, w wyniku której dokonany został podział zastawionego majątku kępińskiego i płynących z niego dochodów. Część posiadłości otrzymała, pochodząca ze starego rodu śląskiego, hrabina Zofia Karolina de Dyhrn, która była zamożną kobietą. W ramach zastawu, otrzymała: folwark, część rynku, ul. Lwowską, Owsianą, Stawową, Przedmieście Krakowskie i Przedmieście Wrocławskie, a oprócz tego uzyskała też prawo propinacji piwa i wyrębu drzewa. W dużej mierze mogła też decydować o życiu i stosunkach w mieście, dzięki temu że uzyskała jeszcze prawo do wyboru burmistrza, starszych cechowych oraz członków władz miejskich, którzy musieli być zatwierdzeni przez dziedzica miasta Adama Kromno–Piotrowskiego. Współwłaścicielami dóbr kępińskich w ramach zastawu zostali także Jakub Franciszek Psarski i podwojewoda wieluński Maksymilian Wielowieyski. Ten przejściowy podział włości kępińskich miał wtedy ogromny wpływ na życie mieszczańskie, sytuację gospodarczą i społeczną miasta, gdyż między współwłaścicielami Kępna dochodziło często do ostrych konfliktów, kończących się naruszeniem prawa, grabieżami i zniszczeniami. Do ciągłych

sporów, w tym majątkowych, dochodziło przede wszystkim między Adamem Kromno-Piotrowskim a hrabiną de Dyhrn, która dążyła do osłabienia sytuacji gospodarczej i społecznej dziedzica oraz ograniczenia jego uprawnień w stosunku do władz miasta. Hrabina uzależniła od siebie Radę Miejską, która przestała respektować zarządzenia Adama Kromno-Piotrowskiego, np. mieszczanie nie płacili czynszów i danin lub robili to w ograniczonej formie. Natomiast burmistrz opłaty należne dziedzicowi, przekazywał hrabinie, nie prowadząc przy tym dokumentacji finansowej. O ówczesnej sytuacji w mieście najlepiej świadczy zapis w księgach grodzkich, w których czytamy: *(...) urząd terażniejszy miejski od grafowej ustanowiony już trzeci rok panuje, co chce to robi, dufający w grafową, o porządek w mieście nie dba, rachunków p. dziedzicowi ani czynszów od tradycji pozostałych nie oddaje, ani u niego bywa burmistrz ewangelik swoim sprzyja, o nikogo nie dba (...), na tegoż burmistrza dyszlowe, targowe i jarmarczne wybierają (...) bez pomiarkowania tak od gospodarzy, jak i komorników, a na porządki w mieście się nie obraca.* Aby uzyskać decydujący wpływ na życie w mieście, hrabina sprowadziła nawet do Kępna wojska pruskie, które napadały na kupców, co ujemnie wpływało na rozwój handlu. Hrabina do tego stopnia czuła się pewna swojej władzy, że zmuszała nieposłuszne osoby do uległości, w tym także burmistrza, którego nawet kazała zamknąć do więzienia, gdy nie chciał wykonywać wszystkich jej poleceń. W końcu zażądała nawet, aby rozprawy sądowe odbywały się w języku niemieckim. Ostatecznie jednak sąd zjazdowy w Kępnie, który odbył się w 1782 r., nie wyraził na to zgody, orzekając, że zapisy niemieckie są zbędne, a w *sądzie języka niemieckiego nie rozumie się.* O karygodnym postępowaniu hrabiny w mieście mówią także skargi mieszczan: *Grafowa porobiła długi i ludzie boją się od niej ich żądać. Sprzeczek w mieście za grafową urząd miejski rozsądza i ona - „wygraje”. -Wydaje mieszczan kępińskich do służby pruskiej przy pomocy swego komisarza Smeskała. Grafowa przywłaszczyła sobie w ostatnim czasie monopol sprzedaży soli, wypierając pana dworu z tej rzeczy. Mieszczanie twierdzą, że ona jest niepotrzebna, bo mieszczanie mają swój urząd radziecki, a Żydów sądzi starszy i rabin.* Konflikty z hrabiną Zofią Karoliną de Dyhrn, Jakubem Franciszkiem Psarskim i Maksymilianem Wielowieyskim sprawiły, że dochody Adama Kromno-Piotrowskiego znacznie się zmniejszyły i w 1780 r. wynosiły tylko 7 600 złp (w 1776 r. - 25 538 złp). Ta trudna sytuacja finansowa i utrata wpływów w mieście spowodowały, że dziedzic zaczął stosować przemoc oraz nakazy, aby wymusić należne i nowe powinności. Adam Kromno-Piotrowski m.in. odebrał browar miejski, kazał sobie zapłacić 226 złp czopowego. W zredagowanych przez przedstawicieli mieszczan „Punktach uciążliwości dla obywateli Kępna” czytamy: *Pan, mający most przy stawie, ułożył arendę mostową i brał od arendarza 300 zł polskich, miasto zaś zmuszał do szarwarkowej reperacji tego mostu (...). «Wszystko i wszyscy do mnie należą» - mówił pan. Toteż niektórym mieszczanom i pastorowi ewangelickiemu zabrał niewinnie 30 sztuk bydła z ich własnych gruntów, a wprowadziwszy je nocą za granicę, kazał rozprzedać. Podobnie kwalifikuje się sprzedaż gruntów pańskich. Otóż pan sprzedał rzekomo ziemię mieszczanom i kazał sobie suto zapłacić. Zbierał zaś nadal zboże swymi wozami, jak z własnego pola. W ten sposób wymusił za te grunta 20 czerwonych zł polskich, a później postanowił ziemię odebrać. Na monity i upomnienia, powoływanie się na przywilej i konstytucję odpowiadał krótko: «gdybym nawet krwią te przywileje podpisał, zawsze jest mi je wolno zmienić», a więc i grunta odebrać. (...) Ciężko nam mieszczanom utrzymywać się. Wszelkie opłaty otrzymali w arendzie Żydz. Miasteczko zaś bez najmniejszej zostaje intraty, nie ma żadnych dochodów ani na publiczne, ani na potoczne potrzeby. Miasteczko nie ma żadnej intraty dla przyjeżdżających żołnierzy, na reperacje studzien, dla zabezpieczenia się przed ogniem, na utrzymanie porządków w mieście, na obrządzanie sikawek i kubłów od ognia, na utrzymanie służ i stróżów miejskich na noc. Miasteczko nie opisuje dalej swych uciążliwości, apeluje do króla, aby nie raczył ich na komisję (urząd), bo są wycieńczeni, a nie mają czym takie solenności wyprawiać.* Bezwzględnie ściągał także wszelkie powinności od rzemieślników, grożąc im wywłaszczeniem i aresztem (część płócienników opuściła Kępno, dziedzic pod groźbą półrocznego aresztu zażądał od nich 30 czerwonych zł, co w efekcie, gdy zapłacili, biorąc pożyczkę, doprowadziło ich do ruiny). Wszystkie te wydarzenia spowodowały, iż w mieście panowały chaos, bezład i bezprawie. Był to niezwykle trudny okres w historii Kępna, dlatego też władze miejskie wystosowały pismo do króla Stanisława Augusta Poniatowskiego z prośbą, aby pomógł miastu i wziął mieszczan w opiekę. Król spełnił oczekiwania kępińskich mieszczan i w liście żelaznym potwierdził, a także gwarantował ich przywileje oraz jednocześnie brał ich w opiekę. Niewiele polepszyło to sytuację w mieście, gdyż współwłaściciele Kępna jeszcze przez kilka lat nie zaprzestali samowoli w stosunku do mieszkańców. W końcu jednak ciągle kłopoty finansowe i ekonomiczne Adama Kromno-Piotrowskiego zmusiły go do sprzedania własności Samuelowi Oppeln-Bronikowskiemu. Majątek został sprzedany 12 lutego 1785 r. za 55 555 dukatów, czyli za 166 666 i ¼ talarów oraz 8 srebrnych groszy. Rok wcześniej, w sądzie zjazdowym w Kępnie, załatwiono polubownie pretensje spadkowe trzech sióstr Adama Kromno-Piotrowskiego. Po otrzymaniu 30 tysięcy złp zrezygnowały one z wszelkich roszczeń do kępińskiego majątku. Po tych transakcjach z miasta usunęła się hrabina Zofia Karolina de Dyhrn, a także Jakub Franciszek Psarski i Maksymilian Wielowieyski, a o losach Kępna zaczął decydować nowy właściciel Samuel Oppeln-Bronikowski. Nie stosował on metod poprzednich, skłóconych właścicieli, dzięki czemu w mieście nastąpił spokój, co pozytywnie wpłynęło na jego dalszy rozwój.

Bibliografia (rozdział I i II)

Źródła archiwalne

- Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie.
Dokumenty miast, sygn. 6458.
Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, sygn. 6243/III, 103, 104.
Archiwum Państwowe w Poznaniu.
Akta miasta Kępna I/4.

Źródła drukowane

- Collier E., *Powiat ostrzeszowski w XVI stuleciu*, Poznań 1888.
Długosz J., *Opera omnia*, Kraków 1887.
Fabisz P., *Kronika parafialna baranowska*, Wrocław 1853.
Fabisz P., *Kronika dekanalna kępińska*, Wrocław 1855.
Fabisz P., *Kronika powiatu ostrzeszowskiego*, Oleśnica 1859.

Czasopisma

- „Tygodnik Kępiński” 1989–2015.

Opracowania

- Anders P., *Województwo kaliskie. Szkic monograficzny*, Poznań 1983.
Bogucka M., *Dawna Polska. Narodziny, rozkwit, upadek*, Warszawa 1973.
Grot Z., Mika M., *Kępno: Studia z historii budownictwa miast polskich*, Warszawa 1958.
Janiszewski J., *Powiat kępiński z mapką powiatu*, Kępno 1928.
Jasienica P., *Polska Piastów*, Warszawa 1979.
Jasienica P., *Polska Jagiellonów*, Kraków 2007.
Jasienica P., *Polska Obojga Narodów*, Warszawa 1983.
Kokociński W., Kurzawa J., *Z dziejów Kępna*, Poznań 1960.
Kurzawa J., Nawrocki S., *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982.
Kurzawa J., *Zarys historyczny powiatu kępińskiego*, Kępno 1958.
Łapa M., *Kępińscy Żydzi*, Kępno 2008.
Łojek J., *Kalendarz historyczny. Polemiczna historia Polski*, Warszawa 1994.
Maciejewski J., *Nad Prosną i Niesobią*, Oborniki Śląskie 2009.
Miejskie konsekwencje pewnego spotkania, pod red. J. Wojciechowskiego, Kępno 2011.
Obchody 700. rocznicy przekazania Pomorza przez Mściwoja na rzecz Przemysła II w Kępnie w dniu 15 II 1282 r., pod redakcją J. Kurzawy, Kępno 1982.
Program seminarium krajoznawczego poświęconego sztuce Ziemi Kępińskiej, Kępno 1975.
Rosin R., *Ziemia Wieluńska w XII–XVI wieku. Studia z dziejów osadnictwa*, Łódź 1961.
Samsonowicz H., *Historia Polski do roku 1795*, Warszawa 1976.
Skarby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T.P. Potworowskiego (w siedemdziesiątą rocznicę istnienia), pod red. J. Wojciechowskiego, Kępno 2008.
300-lecie parafii w Kępnie (1684–1984), pod red. Z. Rapiora, Kępno 1984.
Zielińska-Melkowska K., *Działo się i dan w Kępnie 1282*, Gdańsk 1980.
Zielińska K., *Zjednoczenie Pomorza Gdańskiego z Wielkopolską pod koniec XIII wieku. Umowa kępińska 1282*, Toruń 1968.

Materiały niepublikowane

- Całkosiński A., *Z dziejów parafii kępińskiej*, maszynopis, Kępno 1968.
Giebel B., *Dzieje parafii pod wezwaniem św. Marcina w Kępnie*, praca magisterska, Poznań 2008.
Grabarz P., *Dzieje parafii w Kępnie do roku 1821*, praca magisterska, Lublin 1988.
Stryjak J., *Historia parafii pod wezwaniem św. Marcina w Kępnie w latach 1945–2000*, praca magisterska, Wrocław 2006.

Artykuły prasowe

- Dar, *Czasy pradawnego Kępna*, „Tygodnik Kępiński” 2001, nr 3.
- Dar, *Tajemnica stulecia*, „Tygodnik Kępiński” 2001, nr 4.
- Dar, *Tłem był zakon krzyżacki*, „Tygodnik Kępiński” 2001, nr 10.
- Gruszka F., *Testament Mestwina*, „Tygodnik Kępiński” 1996, nr 6-7.
- Kępiński A., *Dzieje rodu Kępińskich herbu Niesobia*, „Tygodnik Kępiński” 2008, nr 31-34.
- Kowalski S., *Nadanie praw miejskich Kępnu*, „Tygodnik Kępiński” 2011, nr 48.
- Kowalski S., *333. rocznica powstania kępińskiej parafii*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 38.
- Matysiak Z., *Zarys dziejów Kępna*, „Tygodnik Kępiński” 1991, nr 9-10.
- Stankowiak E., *Historia kępińskiej poczty*, „Tygodnik Kępiński” 2008, nr 41-44.
- Tyszkiewicz H., *Pierwsze lata*, „Tygodnik Kępiński” 1996, nr 6.
- Wojciechowski J., *Gdzie dwóch się bije*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 14.
- Wojciechowski J., *Jak św. Marcin do Kępna przywędrował*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 17.
- Wojciechowski J., *Jak w dawnym Kępnie handlowano*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 15.
- Wojciechowski J., *Rozwój przestrzenny Kępna*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 16.
- Wojciechowski J., *O dramatycznych chwilach kępińskiego grodu*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 13.
- Wojciechowski J., *Jak w dawnym Kępnie pito piwo*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 27.
- Wojciechowski J., *Samorząd kępiński w XVII-XIX stuleciu*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 18.
- Wojciechowski J., *Tak w dawnym Kępnie płacono podatki*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 21.
- Wojciechowski J., *Wielkość i upadek Przemysła II*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 39-41.
- Wojciechowski J., *Wierzbęta z Paniewic – pierwszy właściciel Kępna*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 29.

III. Kępno po rozbiorach Polski. Przynależność miasta do Prus Południowych i Księstwa Warszawskiego

1. Zmiany w ustroju miasta pod panowaniem pruskim

Początkowo władze pruskie nie przeprowadzały żadnych zmian w prywatnych miastach. Także w Kępnie ustroj miejski i uprawnienia właściciela pozostały takie same jak poprzednio. Po powstaniu kościuszkowskim władze pruskie zaczęły wprowadzać pewne zmiany w ustroju miejskim także w miastach prywatnych, w których ograniczono uprawnienia samorządów (wprowadzono w stosunku do nich nadzór w postaci tzw. burmistrzów policyjnych). Władza panów uległa ograniczeniu, gdyż np. nie mogli oni dowolnie podwyższać podatków, powinności i świadczeń, ciężary te były regulowane przez rząd pruski, co chroniło miasta prywatne przed samowolą właścicieli, ale jednocześnie przynosiło większe dochody państwu.

Burmistrzami miasta w tym okresie byli: Jerzy Namster (1793–1798) i Jan Rumpel (1798–1808).

2. Stosunki ludnościowe i gospodarcze

Po uchwaleniu Konstytucji 3 Maja jej przeciwnicy zawiązali konfederację w Targowicy i zwrócili się do carycy rosyjskiej, Katarzyny II, z prośbą o interwencję. Zabiegi te doprowadziły do wybuchu wojny, w której Polacy odnieśli kilka zwycięstw (Zieleńce, Dubienka). Postawa króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, który przystąpił do konfederacji targowickiej, zadecydowała o porażce Polski w tej wojnie, co doprowadziło do II rozbioru Polski, w którym wzięły udział Rosja i Prusy.

1793 r. 23.01. – w wyniku traktatu podpisanego w Petersburgu między Rosją a Prusami doszło do II rozbioru Polski. Prusy otrzymały m.in. Wielkopolskę, co oznaczało, że Kępno weszło w skład zaboru pruskiego. Władze pruskie zajęтым ziemiom nadały nazwę Prus Południowych z siedzibą w Piotrkowie. Ziemie te podzielone zostały na trzy departamenty, w tym kaliski, do którego należało Kępno. Miasto nadal wchodziło w skład powiatu ostrzeszowskiego.

Kępno, jak na ówczesne czasy, było dużym miastem liczącym w 1794 r. 2769 osób (1433 kobiety i 1336 mężczyzn), podczas gdy np. pobliski Baranów liczył wtedy tylko 500 mieszkańców. Podstawowym zajęciem ludności Kępna było wówczas rzemiosło zorganizowane w cechy (dotyczyło to chrześcijan, Żydzi nie organizowali się w cechy). Rzemieślników w cechach było 177 (najwięcej szewców – 52, sukienników – 27, krawców – 16, płócienników – 13), natomiast rzemieślników pochodzenia żydowskiego – 105 (wśród nich: kuśnierzy – 28, krawców – 27, rzeźników – 14, kowali i paśników po 9).

Innym bardzo ważnym zajęciem mieszkańców był nadal handel zdominowany przez Żydów, którzy handlowali wełną i innymi artykułami, a także końmi (roczna sprzedaż koni około 600 sztuk), sprzedają zajmowało się 80 kramików i 1 sklep z towarami żelaznymi. Oprócz tego w mieście funkcjonowała 1 gorzelnia, należąca do właściciela miasta i 7 gorzelnii dzierżawionych przez Żydów. Prosperowały też 2 browary, 2 wyszynki prowadzone przez Żydów i młyn o dwóch kołach. Ważną rolę gospodarczą spełniała też komora celna.

1798 r. – z chwilą, gdy Kępno weszło w skład zaboru pruskiego, uruchomiono komorę celną, która znajdowała się na terenie położonym przy dworskim spichlerzu, nabytym przez ówczesnego właściciela Samuela Oppeln–Bronikowskiego za 300 talarów. Komora znajdowała się w narożniku między obecną ul. Wrocławską i Staszica, składała się z trzech budynków: urzędu celnego, mieszkania celnika, stajni i magazynu soli. W 1835 r. komora została przeniesiona na ulicę Sienkiewicza do budynku byłego więzienia sądowego, który stał się własnością miasta.

3. Kępno w granicach Księstwa Warszawskiego

W okresie toczących się wojen napoleońskich wojska francuskie w kolejnych wyprawach pokonały koalicje państw (przede wszystkim Anglię, Austrię i Prusy) skierowane przeciw Francji, a następnie w 1806 r. rozgromiły Prusy i wkroczyły na ziemie polskie. Wówczas w Wielkopolsce doszło do wybuchu powstania przeciw Prusakom. Większość Wielkopolski została opanowana przez oddziały powstańcze, co pomogło wojskom francuskim dotrzeć do Warszawy. Wtedy to, 9 listopada 1806 r., do Kępna na czele oddziału złożonego z około 100 ludzi przybył Piotr Żeromski, jeden z okolicznych ziemian, który zajął miasto i oddał je pod polski zarząd.

1807 r. 7.07. – doszło do zawarcia pokoju w Tylży, na mocy którego utworzono Księstwo Warszawskie z ziem drugiego i trzeciego zaboru pruskiego. Kępno weszło w jego skład, należąc do departamentu kaliskiego i do powiatu ostrzeszowskiego. W Księstwie Warszawskim obowiązywała konstytucja, która m.in. przewidywała, że burmistrzowie nie będą wybierani, ale nominowani, a radnych będzie wskazywał panujący spośród podwójnej liczby kandydatów. Władzę wykonawczą mieli sprawować burmistrzowie, ale jednocześnie powołani zostali tzw. prefekci, którzy mieli pełnić nadzór nad majątkiem miejskim i pracami publicznymi. Ograniczone zostały też uprawnienia rady miejskiej, która układała budżet miasta, rozliczała wydatki oraz proponowała wysokość podatków dla poszczególnych mieszkańców. Do 1810 r. Kępno, podobnie jak i inne miasta, mogło się swobodnie rozwijać, ale z chwilą, gdy Księstwo Warszawskie musiało zwiększyć wysiłek militarny i przeznaczyć coraz więcej pieniędzy na wojsko, zwiększyły się podatki, co spowodowało ograniczenia w rozwoju handlu i rzemiosła. Trudne chwile Kępno przeżywało po klęsce Napoleona w Rosji w 1812 r., kiedy to za cofającymi się wojskami francuskimi podążały oddziały carskie. Niektóre z nich zatrzymywały się w Kępnie, miasto zobowiązano do ich utrzymania, poza tym dla rannych i chorych żołnierzy rosyjskich utworzono szpital wojskowy. Rannymi zajmował się lekarz Aleksander Władymirskij, który na tyle zainteresował się naszym miastem, że napisał pierwszą monografię Kępna (dotyczyła topografii i spraw zdrowotnych). Monografia ta została wydana w Petersburgu w 1815 r., pod tytułem „Topomediczeskoje opisanie miesteczka Kempna”.

IV. Po Kongresie Wiedeńskim. Kępno w granicach Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Prowincji Poznańskiej

W Kępnie w okresie zaborów w pierwszej połowie XIX wieku szybko rosła liczba ludności (w latach 1820–1846 zwiększyła się o 1880 osób), w wyniku czego w mieście w 1846 r. było 6593 mieszkańców, co przyczyniło się do jego rozwoju gospodarczego i społecznego.

Jednak wielki pożar, jaki miał miejsce w 1854 r., spowodował, że wielu mieszkańców opuściło Kępno, w związku z czym liczba ludności w 1855 r. spadła do 5789 osób, a miasto przeżywało trudny okres. Wtedy to ważnym wydarzeniem było przeniesienie w 1856 r. siedziby powiatu z Ostrzeszowa do Kępna, a następnie – w wyniku podziału powiatu ostrzeszowskiego – powstanie w 1887 r. powiatu kępińskiego. Zwiększyło to atrakcyjność miasta i w efekcie doprowadziło do jego odnowy oraz ponownego rozwoju gospodarczego.

1. Ustrój miejski i władze Kępna

Władze pruskie w stosunku do miast, a szczególnie miast prywatnych, prowadziły politykę, która ograniczała uprawnienia ich właścicieli na rzecz mieszkańców, zwłaszcza w obszarze świadczeń i powinności. Niezależnie od wprowadzonych reform, korzystnych dla mieszkańców miast (przede wszystkim prywatnych), władze pruskie ustanowiły zmiany, dzięki którym mogły kontrolować samorządy miejskie i wpływać na wybór radnych oraz na obsadzanie stanowisk urzędniczych.

1833 r. – wprowadzona została przez władze pruskie tzw. zrewidowana ustawa miejska, która obowiązywała także w Kępnie. Zgodnie z tą ustawą miastom przyznany został samorząd, którego organem była rada miejska, wybierana przez mieszkańców miast posiadających prawa miejskie. Władze pruskie ustaliły, że podstawowym kryterium posiadania praw miejskich będzie cenzus majątkowy. Według tej zasady prawa miejskie przysługiwały tym, którzy w obwodzie miasta mieli ziemię wartości 200 talarów, a poza tym rzemieślnikom i kupcom oraz wszystkim innym, którzy posiadali majątek wart 400 talarów, a także osobom zasłużonym dla miasta. Natomiast ci, którzy byli oskarżeni publicznie, pozbawieni zostali praw miejskich. Inne zasady zastosowano wobec Żydów. W 1833 r. władze pruskie, aby osłabić Żydów pod względem ekonomicznym i prawnym, wydały zarządzenie, które mówiło, że, jeśli chcą oni posiadać prawa miejskie, muszą najpierw starać się o uzyskanie patentu o neutralizacji, który można było zdobyć po spełnieniu wielu określonych warunków, jak np. umiejętność posługiwania się językiem niemieckim czy posiadanie takiego majątku, który pozwala na bezproblemowe utrzymanie rodziny. Do połowy 1842 r. w Kępnie 321 Żydów miało patent o neutralizacji (w mieście mieszkało wtedy 3558 osób wyznania mojżeszowego), co upoważniało ich do otrzymania praw miejskich, a to z kolei dawało im możliwość czynnego udziału w wyborach do Rady Miejskiej oraz zakładania własnych organizacji. W 1831 r., gdy w Radzie Miejskiej w Kępnie było 12 radnych, połowę z nich stanowili Żydzi, a przewodniczącym Rady przez wiele lat był kupiec żydowski Herman Bloch. W 1835 r. wprowadzona została nowa ordynacja miejska, która zmniejszała ilość radnych żydowskich do jednej trzeciej składu rady. Od tej chwili w Kępnie na 12 radnych 4 spośród nich to Żydzi. W 1853 r. weszła w życie ordynacja miejska, dająca duże uprawnienia landratowi (staroście powiatowemu) nad władzami miejskimi. Rada Miejska wybierała zarząd miejski nazywany magistratem, którego skład zatwierdzały władze pruskie (urząd rejencyjny). Na czele magistratu stał burmistrz wybierany przez radę miejską. Magistrat był organem wykonawczym o dużych uprawnieniach i podlegał tylko landratowi. Kierował m.in. policją miejską oraz miał prawo zawiesić uchwały rady miejskiej, wtedy sprawę rozstrzygały władze wyższej instancji.

1859 r. – władze miejskie w Kępnie powzięły decyzję, aby ilość radnych zwiększyć z 12 do 18 osób. Wówczas Żydzi podjęli walkę o uzyskanie większych wpływów w Radzie, dążąc do zwiększenia liczby swoich przedstawicieli proporcjonalnie do liczby ludności żydowskiej. Przeciwnie temu okazały się władze pruskie, w związku z tym podjęte przez Żydów kroki nie dały pożądanego rezultatu. W tym czasie ilość ludności żydowskiej w II poł. XIX w. zaczęła się szybko zmniejszać, co spowodowało, że znaczenie radnych żydowskich zaczęło maleć. Największą rolę we władzach Kępna odgrywali wtedy Niemcy, którzy stanowili większość urzędników i członków magistratu, na ogół pełnili oni funkcję burmistrza z wyjątkiem lat 1845–1869, kiedy stanowisko to piastował Polak, Ignacy Szperliński.

Kolejno burmistrzami w Kępnie w latach 1798–1920 byli: Jan Rumpel (od 1798 r.), Felicjan Libiszewski (od 1808 r.) ponownie Jan Rumpel (od 1809 r.), Karol Seeger (od 1810 r.), Wilhelm Rumpel (od 1821 r.), Benjamin Krause (1824 r.), Jan Fryderyk Andree (od 1830 r.), Jan Henryk Hirse (od 1841 r.), Ignacy Szperliński (1845–1868), Karol Albin

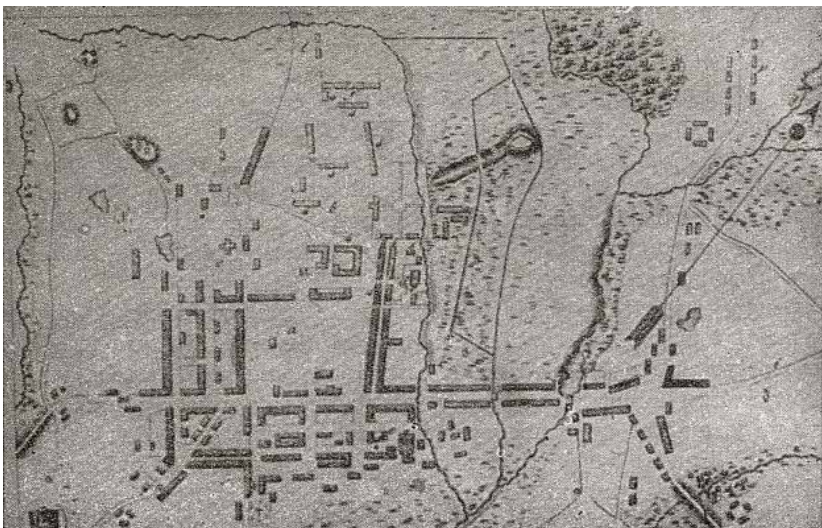
Zimmermann (od 1868 r.), Hugo von Borcke (1871–1905) i Karl Wischanowski (1906-1920). Niewątpliwie najgorszą opinią spośród wyżej wymienionych burmistrzów wyróżnił się Beniamin Krause skierowany na to stanowisko przez władze z Poznania. Nadużywał alkoholu, bywał brutalny i lekcewał mieszkańców miasta, nakładając na nich samowolnie dodatkowe opłaty (np. drugie targowe), inne podwyższał jak w przypadku dyszlowego. Wiele dla miasta zrobił z kolei Hugo von Borcke, który uruchomił w Kępnie nowoczesne rozwiązania komunalne, np. gazownię i wodociąg miejski. Ostatni burmistrz Kępna, Karl Wischanowski, pochodził ze zniemczonej rodziny polskiej. Polacy, mimo przewagi liczebnej, nie odgrywali we władzach miasta większej roli, nie licząc okresu, kiedy burmistrzem Kępna został Polak Ignacy Szperliński (na pocz. XX w. w Radzie Miejskiej zasiadał tylko jeden Polak – Wojciech Wyrwas).

1887 r. – w związku z reformą administracyjną przeprowadzoną przez rząd pruski doszło do podziału powiatu ostrzeszowskiego, z którego wyłoniono powiat kępiński. W Kępnie powstało wtedy szereg nowych urzędów, jak np. Kasa Powiatowa, Sąd Obwodowy, Urząd Celny, zwiększyło to atrakcyjność miasta w wielu dziedzinach życia, co w ostateczności wpłynęło na jego rozwój gospodarczy.

2. Zmiany urbanistyczne w zabudowie miasta i jego układ przestrzenny

W XIX w. Kępno nadal przeżywało okres rozbudowy, o czym decydowały rozwój gospodarczy miasta i zwiększająca się liczba ludności.

W 1804 r. w mieście znajdowały się 272 domy, w 1834 r. było ich już 530 (wzrost o 90%), w tym: 6 budynków urzędowych, 3 szkoły, 4 budynki wojskowe i 2 szpitale.

Plan sytuacyjny miasta Kępna sporządzony w 1815 r. przez A. Władimirskiego.
Ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

W I połowie XIX w. w Kępnie wybudowano 3 budynki, które zmieniły w istotny sposób centrum miasta.

1814–1815 r. – została wybudowana i oddana do użytku synagoga (bożnica) żydowska. Fundusze na budowę synagogi zbierano przez kilka lat, a ostatecznie kontrakt w tej sprawie między architektami (Fryderyk Wilhelm i Karol Fryderyk Schaffer) a Gminą Żydowską zawarto 31.05.1814 roku. Gmina, aby mieć pewność, że budowa bożnicy przebiegać będzie bez problemów, wyznaczyła trzy osoby do nadzoru budowlanego (pracowały od świtu do nocy) oraz cztery osoby, które zajmowały się organizacją pracy i finansowaniem świątyni.

Zbudowana bożnica okazała się największą w Wielkopolsce. Jej kubatura wyniosła 8 tys. m³, w tym sala modlitw na parterze miała około 350 m² (do tego dochodził balkon dla kobiet). Należy więc sądzić, że w świątyni jednorazowo mogło pomieścić się około 400 osób. Ołtarz kępińskiej synagogi był m.in. dziełem Jonasza, syna Samuela Zanwela.

Zdjęcie budynku synagogi z 1915 r.,
źródło: „Skarby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego”
pod redakcją Jerzego Wojciechowskiego, Kępno 2008, s. 33

Wnętrze synagogi – stan przed 1939 r.,
źródło: „Skarby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego”
pod redakcją Jerzego Wojciechowskiego, Kępno 2008, s. 42

*Synagoga - widok współczesny,
ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie*

W czasie okupacji Niemcy wywieźli do Rzeszy wszystkie cenniejsze elementy kultu religijnego, a wnętrza bożnicy zmienili w ujeżdżalnię koni dla miejscowych prominentów. Po wojnie miejscowe władze ludowe przeznaczyły synagogę na magazyn. 13 maja 1973 r. w bożnicy wybuchł pożar, w wyniku którego całkowitemu spaleniu uległ dach synagogi oraz częściowo ściany budynku. W 1988 r. na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków rozpoczęto remont dachu, który zakończono w 1990 roku. Do tej pory we wnętrzu bożnicy stoją pozostawione rusztowania, które czekają na powrót budowniczych, w celu dokończenia remontu synagogi. W 1999 r. Starostwo Powiatowe w Kępnie przekazało wyznaniowej Gminie Żydowskiej we Wrocławiu budynek byłej synagogi, a z kolei władze samorządowe

miasta i gminy Kępno oddały w użytkowanie Gminie Żydowskiej łaźnię i rzeźnię. W 2009 r. Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie przekazała synagogę władzom miasta Kępna.

1835 r. – wybudowano na rynku w Kępnie nowy, murowany ratusz. Mimo otrzymania przez miasto lokacji nie było w nim odrębnego budynku dla władz miejskich i ich posiedzenia odbywały się prawdopodobnie w domu burmistrza lub właściciela miasta. Po wielkim pożarze w 1691 r. (spaliło się 90 budynków, w tym także dom wiceburmistrza Weydlitzera wraz z dokumentacją władz miejskich) wybudowano piętrowy, drewniany ratusz. Opis tego ratusza znajduje się w relacji zamieszczonej w księgach grodzkich z końca XVIII wieku. Oto jego fragment: *Ratusik w rynku, w którym dwie komórki na dole dla więźniów, a na górze izdebka, chociaż zdezolowany, stoi, dach na nim bardzo ży, i szpeci miasto.* Jak z powyższego opisu wynika budynek przy końcu XVIII w. był w fatalnym stanie technicznym, poza tym nie wystarczał już na potrzeby miasta, więc został rozebrany. Wybudowano wtedy na jego miejsce nowy, duży budynek murowany w stylu klasycystycznym, dwukondygnacyjny z umieszczoną na szczycie wieżyczką z zegarem. Przed przednią ścianą budynku zamieszczony został ośmioboczny kartusz z wymalowanym herbem miasta. W gmachu mieściły się Sąd Ziemsko-Miejski i władze miasta. Wkrótce okazało się, że budynek jest za mały dla dwóch instytucji, w związku z czym w 1846 r. dla władz miejskich wybudowano nowy gmach przy obecnej ul. Ratuszowej 2. W 1866 r. ratusz został rozbudowany i przetrwał w takim stanie do czasów współczesnych.

*Widok ratusza na początku XX w.,
ze zbiorów Zakładu Foto Adamski Kępno*

*Widok drugiego budynku ratusza na początku XX w.
źródło: „Historia Kępna w fotografii zakłeta”
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2014, s. 79*

W Kępnie nadal jednak wybuchały pożary, a odbudowa spalonych domów, na ogół już tylko murowanych, zmieniała wygląd architektoniczny miasta.

W II poł. XIX w. Kępno zaczęło się rozbudowywać przede wszystkim w kierunku Przedmieścia Warszawskiego, co wiązało się z budową na tym terenie linii kolejowej i dworca kolejowego. Wzdłuż drogi prowadzącej do Ostrzeszowa wznoszono domy mieszkalne. Powstały tam też takie zakłady jak: rzeźnia, młyn i gazownia.

Początek XX w. to rozbudowa miasta w kierunku zachodnim, przy linii łączącej Kępno z Namysłowem został wybudowany drugi dworzec kolejowy.

W kierunku południowo-zachodnim – dzięki Towarzystwu Upiększania Miasta – powstał piękny park. Według danych z 1910 r. obszar Kępna wynosił ogółem 663 ha.

3. Stosunki demograficzne

Pierwsza połowa XIX w., to gwałtowny wzrost liczby ludności w Kępnie, np. w 1833 r. miasto liczyło już 5728 mieszkańców i zajmowało pod tym względem piąte miejsce w Wielkopolsce.

Tabela nr 1: Liczba ludności w Kępnie według wyznania religijnego w latach 1794–1910 (wybrane roczniki)

Rok	Liczba ludności ogółem	Katolicy	%	Ewangelicy	%	Żydzi	%
1794 r.	2764	678	24,52	676	24,44	1411	51
1820 r.	4713	1190	25,2	945	20	2576	54,65
1833 r.	5728	1514	26,4	830	14,4	3384	59,07
1837 r.	6156	1572	25,5	1108	17,9	3474	56,4
1843 r.	6244	1561	25	1155	18,49	3528	56
1846 r.	6593	1645	24,9	1188	18,01	3760	56,5
1855 r.	5789	1436	24,95	1071	18,5	3282	56,7
1871 r.	6030	2194	36,38	1387	23	2449	40,61
1910 r.	6480	3962	61,14	1779	27,45	739	11,4

Źródło: Jan Kurzawa, Stanisław Nawrocki, *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982 r., s. 85

Z tabeli wynika, że w I połowie XIX w. liczba ludności w Kępnie rosła bardzo szybko (od 1794 r. do 1846 r. zwiększyła się o 3829 osób), co w ogromnej mierze przyczyniło się do rozwoju gospodarczego i społecznego miasta. Na podstawie tabeli widać także, że zdecydowaną przewagę liczbową mieli w Kępnie Żydzi (w I połowie XIX w. stanowili przeszło 50% ludności, a w 1833 r. nawet 59%), którzy odgrywali nadal dominującą rolę w handlu, częściowo w rzemiośle i przemyśle, dzięki czemu szybko się bogacili. Do nich też należała większość kamienic w mieście. Żydzi mieli także wpływ na życie społeczno-polityczne w Kępnie, bowiem ich przedstawiciele zasiadali w Radzie Miejskiej (najpierw połowa, a od 1835 r. jedna trzecia radnych). W tym okresie ludność żydowska zaczęła zakładać organizacje społeczne i charytatywne, takie jak: Towarzystwo Posagowe (zrzeszenie dla biednych i ubogich), Towarzystwo Charytatywne (opieka nad dziećmi, które straciły rodziców), Towarzystwo Kobiet (przewodnicząca Charlotte Zadik) i Żydowskie Towarzystwo Literatury i Historii (przewodniczący dr Louis Lewin). Rosła także w Kępnie liczba ewangelików (od 1794 r. do 1846 r. o 512 osób), którzy na ogół byli Niemcami i zaczęli odgrywać z biegiem czasu coraz większą rolę w życiu gospodarczym oraz społeczno-politycznym miasta. Wzrosła także liczba katolików (od 1794 r. do 1846 r. o 967 osób), którzy w zdecydowanej większości byli Polakami, ale w życiu Kępna w tym okresie nie odgrywali większej roli.

Z zestawienia w tabeli wynika także, że liczba ludności, jej struktura i wyznanie, które na ogół pokrywało się z narodowością (katolicy – Polacy, ewangelicy – Niemcy, wyznanie mojżeszowe – Żydzi) w II poł. XIX w. i na początku XX w. uległa widocznej zmianie. Przede wszystkim wyraźny jest spadek liczby ludności w latach 1846–1855 (o 804 osoby), czego przyczyną był przede wszystkim wielki pożar, jaki miał miejsce w Kępnie w 1854 roku. Spłonęła wtedy prawie połowa domów w mieście, co spowodowało, iż część mieszkańców opuściła Kępno. Był to trudny okres dla miasta, dlatego władze pruskie, aby zachęcić ludność do pozostania, przeniosły w 1856 r. siedzibę powiatu z Ostrzeszowa do Kępna. Inną przyczyną tej decyzji był fakt, iż w Kępnie mieszkało więcej Niemców niż w Ostrzeszowie, a także większa była liczba mieszkańców (w 1855 r. Kępno liczyło 5789 osób, a Ostrzeszów około 2300). Gdy Kępno stało się siedzibą powiatu, przeniesiono do miasta wielu urzędników związanych z urzędem starosty (landrat), to sprawiło, że wzrosła liczba niemieckich pracowników. W ten sposób zwiększyła się w Kępnie liczba ludności niemieckiej (w latach 1855–1910 o 708 osób), która na ogół była wyznania ewangelickiego. Spadła natomiast liczba ludności żydowskiej, co w dużej mierze spowodowane było restrykcyjną polityką władz pruskich w stosunku do Żydów (zaczęto np. zmniejszać ich przywileje). W 1883 r. na mocy rozporządzenia rząd pruski ograniczył ich prawa miejskie, musieli też płacić podatek poborowy oraz ukrócono ich możliwości handlowe. Na to nałożyły się długotrwałe skutki pożaru z 1854 r. (89 rodzin żydowskich utraciło swoje domy i mienie), co w sumie spowodowało

emigrację Żydów, którzy zaczęli szukać lepszych warunków życia, wyjeżdżając do Niemiec, Anglii, a przede wszystkim do Stanów Zjednoczonych. Szczególne natężenie emigracji Żydów z Kępna miało miejsce przy końcu XIX w. i na początku XX w., o czym świadczy fakt, iż w 1910 r. w mieście mieszkało ich już tylko 739 na 6480 mieszkańców (11,4% ogółu ludności). Na miejsce Żydów przybywała przede wszystkim ludność polska, która z biegiem czasu zaczęła dominować w Kępnie, co wyraźnie wynika z danych z 1910 r., kiedy to na 6480 mieszkańców miasta było 3962 Polaków, co stanowiło 61,14% ogółu. Dzięki temu Kępno stawało się coraz bardziej polskie.

4. Rozwój gospodarczy

W rozwoju gospodarczym Kępna w XIX w. można wyróżnić dwa okresy. Pierwszy trwał do połowy XIX w., a drugi miał miejsce w II jego połowie i na początku XX wieku.

O rozwoju gospodarczym Kępna zdecydowało kilka czynników. Jednym z nich były regulacje prawne dotyczące stosunków gospodarczych, zainicjowane przez rząd pruski. 16 maja 1816 r. wprowadzony został jednolity system miar, a 30 września 1816 r. jednolity system monetarny, następnie 2 listopada 1818 r. ukazała się ustawa, która w państwie pruskim ustanowiła wolność handlu, natomiast wcześniej, bo 26 maja 1818 r., zniesione zostały cła wewnętrzne między dzielnicami. Te ogólne, gospodarcze normy prawne ułatwiły rozwój rzemiosła, produkcji przemysłowej, handlu i usług, co znalazło swoje odzwierciedlenie także w Kępnie.

Niewątpliwie bardzo ważną rolę w rozwoju miasta odgrywało jego położenie na pograniczu Wielkopolski, Śląska i tzw. Kongresówki, dzięki czemu krzyżowały się tutaj szlaki handlowe i drogi komunikacyjne, co także wpływało pozytywnie na rozwój Kępna. W I poł. XIX w. zbudowano m.in. drogi o twardej nawierzchni, zwane szosami, z których jedna wiodła z Podzamcza przez Kępno i Syców do Wrocławia, a druga z Kępna na południe w kierunku Kluczborka i Górnego Śląska. W wyniku tych zmian do miasta przybyła ludność z innych terenów, w wyniku czego szybko wzrosła liczba mieszkańców Kępna (w latach 1816–1840 wzrost ten wyniósł 2255 osób), co z kolei powodowało, że rosło zapotrzebowanie na towary i usługi, a to z kolei miało wpływ na zwiększenie produkcji i handlu. W Kępnie działały wtedy garbarnie, farbiarnie i folusze sukienników (warsztaty przemysłowe), browary (miejski i prywatne) oraz młyn wodny. Nadal istniała też spora ilość rzemieślników w różnych branżach (najwięcej było szewców, krawców, kuśnierzy, piekarzy, rzeźników oraz stolarzy i cieśli). Rozwój przeżywał też handel. Kępno było nie tylko największym ośrodkiem miejscowego handlu, ale także kwitł tu handel tranzytowy. Przez miasto prowadziła droga, którą transportowano różne towary z Królestwa Kongresowego do Wrocławia i szeregu innych miast śląskich. Przewożono więc z Królestwa zboże, niewyprawione skóry, wełnę, a także pędzono bydło, nierogacznę i konie. Natomiast ze Śląska do Królestwa Kongresowego transportowano przez Kępno spirytus, wino, galanterię i wyprawione skóry. Handlem zajmowali się Żydzi z Kępna, ciągnąc z niego duże korzyści.

Ciekawe światło na stan gospodarki miejskiej rzuca budżet Kępna opracowany na lata 1822–1824, który wynosił 1952,8 talarów. Z tej sumy na wynagrodzenia dla urzędników miejskich i stróży przeznaczono 848 talarów (zarobki burmistrza to 400 talarów), na utrzymanie szkoły miejskiej 850 talarów, na małe naprawy domów miejskich, dróg, mostów, nawierzchni ulic 166,3 talarów, na sprzęt przeciwpożarowy 20 talarów i na inne potrzeby ratusza 86,5 talarów. Z podziału budżetu miejskiego wynika, że prawie połowę finansów przeznaczono na zarobki, natomiast zbyt mało przewidziano pieniędzy na naprawę domów, dróg i nawierzchni ulic, a żadnej sumy przez kilka lat nie przewidziano na inwestycje. Wynikało to w dużej mierze z faktu, że budżet miasta był zbyt mały.

W II połowie XIX i na początku XX w. Kępno nadal przeżywało rozwój gospodarczy, na co wpływało wiele czynników. W mieście powstały liczne zakłady, które stosowały nowe formy wytwarzania (fabryki), w wyniku czego nastąpił wzrost produkcji na potrzeby rynku. Jednocześnie Kępno stało się ważnym węzłem kolejowym, przez który przechodziły krzyżujące się linie, mające duże znaczenie komunikacyjne i towarowe (Wrocław–Podzamcze, Poznań–Kluczbork), co umożliwiałało szybszy przewóz ludzi i materiałów. W tym czasie powstały też instytucje finansowe, dzięki którym łatwiej realizowano inwestycje gospodarcze. Utworzenie w 1887 r. odrębnego powiatu kępińskiego spowodowało, iż miasto stało się bardziej samodzielne pod względem administracyjnym i nabrało większego znaczenia, co stwarzało także lepsze warunki do rozwoju gospodarczego. Wtedy także władze miejskie zrealizowały w Kępnie szereg inwestycji komunalnych (np. gazownia, wodociąg, rzeźnia), co polepszyło warunki zdrowotne i bytowe mieszkańców, jak również zachęciło do osiedlenia się w mieście. Nastąpił więc stopniowy wzrost liczby ludności, który przyczynił się do zwiększenia zapotrzebowania na towary i usługi, a także wpłynął na rozwój gospodarczy Kępna.

1862 r. – według ksiąg mesznych⁵ w Kępnie było 227 rzemieślników (w tym m.in. 58 szewców, 29 krawców, 24 kuśnierzy, 14 piekarzy, 10 rzeźników, 8 stolarzy, 8 ślusarzy, 7 cieśli, 6 kowali, 5 murarzy, 4 złotników), kupców i handlarzy razem 222 (135 handlarzy skór, zboża, żelaza, drewna i mąki, 26 szynkarzy, 2 restauratorów, 53 kupców, 6 kramarzy wędrownych i handlarz pijawkami), wolnych zawodów w sumie 28 (5 sędziów, 5 lekarzy, 2 drukarzy, 4 spedytorów, 2 aptekarzy, 2 faktorów, ekonom, kantor, kalkulator, dzierżawca młyna, weterynarz, akuszerka i adwokat) oraz 93 urzędników państwowych i samorządowych. Jeśli chodzi o Żydów to najliczniejszą grupę stanowili kupcy, handlujący skórą, zbożem, żelazem i drewnem (135 osób). W 1877 r. liczba rzemieślników spadła do 203 (zwiększyła się tylko liczba szewców do 62 i krawców do 35), natomiast w 1898 r. ilość rzemieślników wzrosła do 383, co związane było ze zwiększającą się liczbą ludności i ożywieniem gospodarczym. W organizacji cechów nastąpiły istotne zmiany. W 1897 r. na mocy ordynacji procederowej rozwiązano cechy, które liczyły mniej niż 20 członków. W 1898 r. należało już do nich tylko 308 członków (m.in. krawcy i kuśnierze – 70, stolarze i kołodzieje – 63, szewcy – 56, kowale i ślusarze – 46, rzeźnicy – 33, piekarze – 27, fryzjerzy – 13), co oznaczało, że około 20% rzemieślników nie było zrzeszonych w cechach.

*Lada cechu gmińskiego z 1809 r.,
Ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

W 1877 r. w Kępnie istniało 390 sklepów, w tym 337 należało do Żydów. Natomiast w 1880 r. w mieście znajdowało się 110 przedsiębiorstw hurtowych, po kilkanaście w branży spożywczej, zbożowej i odzieżowej. Sklepy hurtowe oraz większe detaliczne znajdowały się na Rynku lub w przyległych ulicach. Poza tym istniało wtedy w mieście 225 drobnych sklepików detalicznych, z około 20 branż, z których najliczniejsze to spożywcze, odzieżowe i metalowe. Część tych sklepików znajdowała się w bocznych ulicach, a przede wszystkim na obecnej ul. Warszawskiej. Funkcjonowało też wtedy w Kępnie około 50 szynkarzy, restauratorów i właścicieli jadalni oraz 4 oberże wraz z hotelami. Byli w Kępnie również bezrobotni, w tym także Żydzi, którzy zaczęli szukać pracy, wyjeżdżając za granicę, m.in. do Niemiec. Natomiast Polacy poszukiwali, poza granicami Wielkopolski, pracy sezonowej. W związku z bezrobociem na pocz. XX w. powstało w Kępnie Towarzystwo do Zwalczenia Bezrobocia.

1870 r. – w Kępnie było 5 fabryk tytoniu, które produkowały około 1 mln sztuk papierosów, a oprócz tego działały: fabryka papy, asfaltu, cementu i octu, wytwórnia patyków z drewna do wyrabiania zapalek, młyn, tartak oraz browar. W 1908 r. istniały w Kępnie jeszcze takie przedsiębiorstwa jak: cegielnia, 2 fabryki dachówek i fabryka waty.

1870–1871 r. – dworzec kolejowy w Kępnie wybudowano od strony północnej w odległości około 2 km od śródmieścia. 1 marca 1872 r. uruchomiono linię kolejową na trasie Syców–Kępno, która była przedłużeniem odcinka prowadzącego z Wrocławia do Sycowa przez Oleśnicę. Następny odcinek kolei wybudowano w kierunku Podzamcza i otwarto go 26 maja 1872 roku.

1874–1875 r. – wybudowano linię kolejową z Poznania do Kluczborka przez Kępno. Otwarcie odcinka tej linii nastąpiło

10 grudnia 1875 roku. W ten sposób nowa linia kolejowa krzyżowała się w Kępnie z linią kolejową Wrocław–Podzamcze. Tam, gdzie krzyżowały się te linie kolejowe, dobudowano dodatkowo dworzec osobowy. Był to nieliczny przykład dworca dwupoziomowego, w którym krzyżują się dwie linie, każda miała swój peron na różnych wysokościach. W 1904 r. linię tę od spółki akcyjnej pod nazwą Breslau–Warschauer Eisenbahngesellschaft wykupił Skarb Państwa.

W latach 1908–1910 powstała linia kolejowa Kępno–Namysłów, którą otwarto 1 lipca 1910 roku. Blisko miasta wybudowano wówczas Dworzec Zachodni przeznaczony zarówno dla ruchu osobowego, jak i towarowego, co stwarzało lepsze warunki komunikacyjne z miastem.

⁵ Podatek pobierany przez Kościół.

*Budynek dworca PKP w latach dwudziestych XX w.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

*Dwupoziomowy dworzec PKP,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

1882 r. – uruchomiona została w Kępnie publiczna rzeźnia miejska, która jednak z biegiem czasu przestała odpowiadać warunkom sanitarnym i technicznym, w związku z czym w 1906 r. powstał nowy zakład mięsny odpowiadający nowoczesnym wymaganiom.

*Stacja kolejowa Kępno-Zachód, zwana też Dworcem Zachodnim,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

5. Służby użyteczności publicznej

W XIX w., a szczególnie w jego drugiej połowie, miała miejsce tzw. rewolucja przemysłowa, w ramach której w produkcji zastosowano maszyny, nowe technologie i szereg wynalazków, dzięki czemu podniosła się jakość życia (telefon, radio, kinematograf, żarówka, rower, kolej, samochód i inne wynalazki). Nowe rozwiązania techniczne zastosowano także w gospodarce komunalnej, dzięki czemu np. nowo wybudowane wodociągi dostarczały więcej zdrowej wody, a do oświetlania ulic i domów wykorzystywano gaz miejski (palny).

Nowe rozwiązania technologiczne wykorzystane zostały także w Kępnie przy budowie gazowni i zakładu wodociągowego.

1871 r. – kupiec Marcin Berg, który pochodził ze Strzelec Opolskich, wybudował w Kępnie przy obecnej ul. Młyńskiej gazownię. W 1893 r. Marcin Berg sprzedał gazownię miastu. Gaz w Kępnie do 1882 r. używano przede wszystkim do oświetlania ulic, a następnie od 1883 r. stosowany był także do oświetlania mieszkań, od 1906 r. zaczęto wykorzystywać go także w gospodarstwach domowych.

*Rozdzielnia gazu w Kępnie,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

Wykonane piece retortowe z żeliwa, zastąpiono od 1908 r. piecami retortowymi ceramicznymi. Ich wykonawcą była niemiecka firma Diterich Werke z Berlina. Gazownia wchodziła wówczas w skład przedsiębiorstwa miejskiego.

1905 r. luty – oddano do użytku zakład wodociągowy w Kępnie.

Problemy z zaopatrzeniem w wodę spowodowały, że magistrat, w sierpniu 1900 r., podjął uchwałę o budowie centralnego wodociągu dla miasta, co uzyskało aprobatę zgromadzenia radnych. W 1903 r. do przeprowadzenia prac wstępnych wybrano firmę Grovego z Berlina. Na ten cel przeznaczono 6000 marek. W czerwcu 1904 r. –

po dalszych pertraktacjach z innymi firmami – władze Kępna podpisały umowę na budowę wodociągu z Reinholdem Mestelem z Wrocławia. Zdecydowano wówczas, że wieża wodna wybudowana zostanie na terenie stacji wodociągowej, co miało też znaczenie dla panoramy i krajobrazu kulturowego Kępna. Jeszcze w czerwcu 1904 r. rozpoczęto przygotowania do budowy wodociągu, pod koniec września ukończona została większość prac sieciowych. Podobnie stało się z obiektami budowlanymi. Ostatecznie po wstępnych próbach w lutym 1905 r. zakład został oddany do użytku. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 184 272 marki. Wodociąg miał ujęcie wody w postaci dwóch studni rurowych o głębokości 35 m, z których wodę zasysały pompy tłokowe z napędem gazowym. Dzięki zakładowi poprawiły się jakość wody i jej dostępność, co miało wpływ na poprawę zdrowia mieszkańców Kępna.

Stacja uzdatniania wody w Kępnie (wieża ciśnień), ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Banknot lokalnej waluty (o nominale 50 pfenning – Stadt Kempen v/p), na którym umieszczono obok herbu Kępna wieżę wodociągową, źródło: „Historia Wodociągów Kępińskich”, Wydawca Wodociągi Kępińskie, s. 2

1875 r. – przeprowadzono reorganizację Ochotniczej Straży Pożarnej w Kępnie założonej i ustanowionej 9 lutego 1848 roku. W skład straży wchodziło wtedy 39 członków, którzy posiadali do dyspozycji: 2 sikawki, 90 metrów węża, 3 beczkowozy dwukołowe, wóz rekwizytowy i wóz drabinkowy. W 1897 r. dokupiono trzecią sikawkę oraz zbudowano nową, dużą, murowaną strażnicę, która istnieje do chwili obecnej przy ul. Kościuszki. Po wybudowaniu w 1904 r. zakładu wodociągowego (istniała dotąd sieć wodociągowa oraz hydranty podziemne i nadziemne) sikawki i beczkowozy na terenie miasta stały się zbędne, używano je tylko przy pożarach w powiecie.

Murowana strażnica Ochotniczej Straży Pożarnej wybudowana w 1897 r., ze zbiorów Gminy Kępno

1889 r. – oddano do użytku nowy, okazały budynek poczty w Kępnie. Gmach ten wybudował Otto Weber z kredytów uzyskanych od rządu pruskiego. W 1900 r. na podstawie zastrzeżonego prawa pierwokupu budynek ten stał się własnością Skarbu Państwa.

Budynek poczty w Kępnie, ze zbiorów Gminy Kępno

1908 r. – z inicjatywy Towarzystwa Upiększania Miasta powstał w Kępnie piękny park miejski, którego obszar wynosi około 3,5 ha. Towarzystwo powstało w 1899 r., a jego założycielem był niemiecki adwokat Broków. Należeli do niego przede wszystkim Niemcy. Wtedy nosiło ono nazwę „Kempener-Veschonorunge-verein”. Towarzystwo zostało reaktywowane w 1921 r. już jako całkowicie polska organizacja.

6. Oświata i kultura

W I połowie XIX w. (1801–1837) oświata w Kępnie ograniczała się do istnienia jednej szkoły katolickiej, do której uczęszczały także razem z dziećmi katolików, dzieci z rodzin ewangelickich i żydowskich. Była to jednoklasowa parafialna szkoła powszechna, zwana wtedy elementarną. W tej placówce uczyli już nauczyciele, którzy mieli wykształcenie zdobyte w seminariach nauczycielskich. W 1812 r. zorganizowano drugą, a w 1855 r. trzecią klasę. W 1855 r. w klasach pierwszych było 144 uczniów, w drugiej – 83, a w trzecich – 80.

1837 r. – rząd pruski wydał zarządzenie, zgodnie z którym gminy samorządowe miały obowiązek tworzenia lokalnych związków wyznaniowych. W praktyce oznaczało to, że poszczególne społeczności wyznaniowe powinny założyć własne szkoły, na tej podstawie ówczesny proboszcz kępiński, ks. dr Paweł Damazy Słowiński, na przymusowym przetargu kupił na rzecz katolickiego związku szkolnego nieruchomość przy ul. Wrocławskiej (obecnie ul. Kościuszki 9), na której w 1859 r. wybudowano nowy budynek szkolny. Mieściła się w nim szkoła katolicka.

Budynek szkoły katolickiej przy ulicy Wrocławskiej (obecnie ulica Kościuszki 9) wybudowany w 1859 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Budynek szkoły ewangelickiej przy ulicy Nowokościelnej (obecnie ulica Poniatowskiego 16) wybudowany w 1837 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Gmina ewangelicka wybudowała w 1837 r. szkołę przy ul. Nowokościelnej (obecnie Poniatowskiego 16), do której uczęszczały dzieci z rodzin protestanckich. Szkoła – jako samodzielna instytucja – była czynna do 1875 roku.

Gmina żydowska pobudowała w 1837 r. nowy, masywny, piętrowy budynek przy ul. Szkolnej 6. Mieścił on cztery klasy szkolne oraz dwa mieszkania dla nauczycieli. Szkoła istniała do 1875 roku.

1875 r. 23.06. – wydany został przez cesarza niemieckiego Wilhelma I dekret, na mocy którego zniesione zostały, w tym także w Kępnie, trzy wyznaniowe związki szkolne (katolicki, ewangelicki, żydowski). Majątek szkół przeszedł na własność Skarbu Państwa, który przeznaczył te pieniądze na dostosowanie szkoły katolickiej do wspólnej szkoły miejskiej. Budynek ten podzielono na dwie oddzielne części: w jednej była 6-klasowa szkoła dla chłopców, a w drugiej szkoła dla dziewcząt. W tym gmachu zajęcia odbywały się do 1912 roku. W tymże roku władze miasta wybudowały i oddały do użytku nową szkołę przy ul. Rychtalskiej (obecnie Sienkiewicza 21), która odpowiadała nowoczesnym wymaganiom. Był to duży budynek, w którym znajdowało się 20 izb lekcyjnych, sala gimnastyczna połączona

Budynek szkoły żydowskiej przy ulicy Szkolnej 6, wybudowany w 1837 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

ze szkołą, obok urządzono boisko. Koszt budowy szkoły wyniósł 180 000 marek. Do szkoły uczęszczało wtedy 910 dzieci (435 chłopców i 475 dziewcząt), uczyło w niej 19 nauczycieli, a kierownikiem (rektorem) został Jan Błaszczak.

Budynek Szkoły Podstawowej przy ul. Rychtalskiej (obecnie ul. Sienkiewicza 21) wybudowany w 1912 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1842 r. – otwarto jednoklasową szkołę rektorską, mającą przygotować uczniów do czwartej klasy gimnazjum lub szkoły realnej. Uczęszczać do szkoły mogła młodzież wszystkich wyznań, ale rektorem w tej placówce mógł być tylko ewangelik. Szkołę utrzymywano w większości z funduszy rządowych, na ten cel rząd przeznaczył 460 talarów rocznie.

1865 r. 22.04. – po kilkuletnich staraniach otwarto trzyklasową wyższą szkołę miejską, która była utrzymywana przez Gminę Kępno, a niezależnie od tego rząd przeznaczył na placówkę 760 talarów subwencji. Szkoła obejmowała początkowo trzy stopnie: sekstę (kl. I), kwintę (kl. II) i kwartę (kl. III) oraz trzy najniższe klasy szkoły realnej. Rektorem szkoły nadal mógł być tylko ewangelik, którego pensja wynosiła 500 talarów. W roku szkolnym 1869/1870 otwarto tercję (kl. IV), a w 1872/1873 sekundę (kl. V). Dzięki temu w roku szkolnym 1874/1875 szkołę przekształcono w progimnazjum. W 1900 r. placówkę upaństwowiono, natomiast 9.03.1912 r. szkoła otrzymała prawo pełnego gimnazjum oraz nowy budynek, w którym mieści się do dzisiaj przy obecnej ul. Dąbrowskiego 3. Od roku szkolnego 1873/1874 język polski przestał być językiem obowiązkowym, a stał się przedmiotem fakultatywnym. Przedmiotu tego uczył Roman Arendt, wielki patriota, który włożył sporo wysiłku oraz serca, aby uczniowie poznawali literaturę polską i jednocześnie kształtowali swoją świadomość narodową. Niestety, od roku szkolnego 1889/1890 język polski znikł z programu nauczania, wprowadzono go ponownie w ostatnich miesiącach 1919 roku. W roku szkolnym 1873/1874 ks. Józef Iwaszkiewicz, nie chcąc uczyć religii w języku niemieckim, opuścił szkołę.

Budynek Gimnazjum przy ulicy Dąbrowskiego wybudowany w 1912 r., ze zbiorów Foto Adamski Kępno

Do szkół wyznaniowych w Kępnie do 1859 r. uczęszczały dzieci z okolicznych wiosek, a mianowicie: z Krążkowych, Osin, Mianowic i Hanulina. W 1859 r. zorganizowano dla nich szkołę z siedzibą w Kępnie przy ul. Kolejowej (obecnie Solidarności 25), która w 1912 r. przeniesiona została do Krążkowych.

W II poł. XIX w. istotne zmiany zaszły w kępińskiej oświacie. Szkoły wyznaniowe od 1875 r. przekształcone zostały we wspólną placówkę, do której uczęszczały wszystkie dzieci, niezależnie od wyznawanej religii. Nastąpił też stopniowy rozwój szkolnictwa średniego, a następnie zawodowego o charakterze kształcącym. Do szkół wkroczyła germanizacja, co spotkało się z oporem rodziców i uczniów.

1874 r. – powstała w Kępnie pięcioklasowa miejska szkoła żeńska, do której uczęszczało 116 uczennic. Pierwszym kierownikiem tej placówki był rektor Haedrich. Siedzibą szkoły do 1912 r. był budynek zamkniętej szkoły ewangelickiej przy ul. Poniatowskiego 6. Następnie przeniesiona została do byłego gmachu progimnazjum przy ul. Szkolnej 16. W 1910 r. szkołę przekształcono w liceum o dziesięciu klasach, tj. trzech przygotowawczych i siedmiu normalnych.

1891 r. – powołano w Kępnie Publiczną Zawodową Szkołę Doksztalającą. Niemiecka ustawa proceduralna z 1 czerwca 1891 r. nałożyła na rzemieślników i kupców kształcących uczniów obowiązek posyłania ich do szkoły niezależnie od wieku. Od 1912 r. w sześciu klasach uczyło 6 nauczy-

cieli, a pierwszym kierownikiem placówki został F. Müller. Szkoła była bezpłatna, gdyż finansował ją rząd pruski, a nadzór nad placówką należał do władz państwowych. Administracją szkoły zajmowała się rada nadzorcza w liczbie ośmiu osób.

1910 r. 4.11. – w Kępnie w budynku przy Rynku 48 z inicjatywy Niemieckiego Stowarzyszenia Rolniczych Szkół z siedzibą w Poznaniu została utworzona Szkoła Rolnicza. Statut szkoły zakładał możliwość kształcenia młodzieży wiejskiej

narodowości niemieckiej, gdyż chciano w ten sposób przyczynić się do umocnienia niemczyzny na Kresach Wschodnich. Z biegiem czasu w szkole powstały dwie klasy (12 uczniów), w których uczyło 5 nauczycieli. Szkołę ostatecznie zlikwidowano ze względu małą liczbę uczniów.

Rozwój kultury w Kępnie wiąże się z walką z germanizacją ludności polskiej. Elementem kultury stało się polskie czasopiśmiennictwo. Pierwszym polskim czasopismem był „Przyjaciel Ludu Katolickiego”, ukazujący się w latach 1856–1857, a następnie „Nowy Przyjaciel Ludu”, który wydawany był od 1913 roku.

Ważną funkcję kulturalną i zarazem patriotyczną odgrywało też czytelnictwo polskich książek upowszechniane przez działające w Kępnie Filię Towarzystwa Czytelni Ludowych (1909 r.) oraz Towarzystwo Czytelni Kobiet (1909 r.).

Wpływ na upowszechnianie kultury miało też powstałe w 1890 r. przy Towarzystwie Przemysłowców Polskich, Towarzystwo Śpiewacze, które propagowało polskie pieśni.

Do rozwoju kultury przyczynili się też Żydzi, a szczególnie założone przez nich Żydowskie Towarzystwo Literatury i Historii oraz Towarzystwo Kobiet.

7. Rozwój sportu

Sport w różnej formie (np. turnieje rycerskie) uprawiany był już w średniowiecznej Europie, ale jego znaczenie dla rozwoju fizycznego i umysłowego człowieka doceniono w XIX w. Wielkie Księstwo Poznańskie w 1843 r. – pierwsze na ziemiach polskich pod zaborami – wprowadziło do szkół wychowanie fizyczne jako przedmiot obowiązkowy (Królestwo Polskie w 1862 r., Galicja w 1868 r.). Wtedy też zaczęły powstawać towarzystwa i stowarzyszenia, których celem stał się wszechstronny rozwój człowieka poprzez ćwiczenia fizyczne.

Pierwszym takim stowarzyszeniem było Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, założone w 1867 r. we Lwowie. Niepisanymi celami towarzystwa były wychowanie oraz ukształtowanie sprawnego fizycznie i myślącego patriotycznie Polaka. Powstanie towarzystwa uważane jest za początek zorganizowanego ruchu sportowego na ówczesnych ziemiach polskich. W zaborze pruskim pierwsze Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” powstało w Inowrocławiu w 1884 r., a następnie w Poznaniu w 1886 r. i nieco później w Kępnie, bo w 1898 roku.

Młodzież uprawiała wtedy na ogół gimnastykę, lekkoatletykę, kolarstwo i gry zespołowe, wśród których najpopularniejsza stała się piłka nożna. Aby zwiększyć umiejętności sportowe i udział ludzi w rozgrywkach, szczególnie w piłkę nożną, zaczęto zakładać kluby sportowe. Na ziemiach polskich pierwsze kluby sportowe powstały m.in. we Lwowie („Czarni” w 1903 r., „Pogoń” w 1906 r.) i w Krakowie („Cracovia” i „Wisła” w 1906 r.). Kluby sportowe zaczęły funkcjonować także w zaborze pruskim, w tym również w Kępnie.

1906 r. – za zgodą dyrekcji Gimnazjum Męskiego powstał Gimnazjalny Klub Sportowy „Diana”, który był pierwszym tego typu klubem na terenie Kępna i powiatu kępińskiego. Należała do niego tylko młodzież gimnazjalna, która w ramach klubu ćwiczyła początkowo grę w piłkę nożną, nieco później powstała także sekcja lekkoatletyczna. Działalność klubu została zawieszona w 1915 roku.

1908 r. – powstał pierwszy niemiecki klub piłkarski o nazwie „Fussballklub” – Progimnazjum in Kempen (Klub Piłki Nożnej – Progimnazjum w Kępnie).

1910 r. 26.05. – w Kępnie powstał klub o nazwie Fussballklub „Wiktoria” Kempen (Piłkarski Klub „Wiktoria” w Kępnie). Do jego założycieli należeli m.in. Franciszek Idczak, Juliusz Cieplik i Czubiński. Władze pruskie zarejestrowały klub dopiero wtedy, gdy przystąpiły do niego osoby o niemieckich nazwiskach (9 lipca 1911 r.). Drużyna rozgrywała towarzyskie mecze najpierw na tzw. Starym Targowisku, następnie na wolnym placu, gdzie po II wojnie światowej mieściła się komenda Milicji Obywatelskiej (MO) – przy obecnej ul. Sikorskiego, potem grano tam, gdzie obecnie znajduje się Dom Rzemiosła. W czasie I wojny światowej działalność klubu niemal ustała.

Założyciele i członkowie klubu piłkarskiego o nazwie Fussballklub „Wiktoria” Kempen (Piłkarski Klub „Wiktoria” w Kępnie – 26.05.1910 r.),
źródło: Jarosław Pawlak, „Więcej niż klub. Biało-Niebieskie 100 lat”,
Kępno 2013, s. 76

V. Samoobrona ludności polskiej wobec germanizacji (1815–1918)

W okresie gdy Kępno wchodziło w skład zaboru pruskiego, jednym z głównych celów zaborcy była germanizacja ludności polskiej, szczególnie w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku. Objęła ona wszystkie dziedziny życia, bowiem zaborca pruski dążył przede wszystkim do wynarodowienia Polaków. Władzom niemieckim, mimo usilnych starań, nie udało się tego celu osiągnąć, dzięki wspaniałej patriotycznej postawie ludności polskiej zamieszkującej Kępno i okolice. W ramach legalnej działalności powstawały stowarzyszenia i organizacje kulturalne, oświatowe, religijne, sportowe, charytatywne oraz instytucje gospodarcze i finansowe, które oprócz działalności oficjalnej organizowały tajne odczyty z historii i literatury polskiej, uczyły polskich pieśni. Wydawano też polskie gazety i udzielano sobie wzajemnej pomocy, w tym również materialnej. W obronie nauczania języka polskiego odbywały się wiece i strajki szkolne. Te wszystkie poczynania bardzo aktywnie wspierali kolejni proboszczowie i księża kępińscy. Ta niezwykle odważna, patriotyczna postawa w obronie polskości mieszkańców Kępna i okolicy w ogromnym stopniu wpłynęła na decyzje podjęte podczas konferencji pokojowej w Wersalu, 28 czerwca 1919 r., na mocy których miasto z okolicznymi miejscowościami 17 stycznia 1920 r. wróciło do Macierzy.

1. Działalność polskich instytucji gospodarczo-finansowych, ich organizacja i rola w rozwoju polskiej przedsiębiorczości

W XIX w. i na pocz. XX w. rząd pruski w Wielkopolsce w stosunku do ludności polskiej stosował w różnych okresach zmienną politykę. Lata 1815–1830 były okresem względnej tolerancji i niewielkich ustępstw w stosunku do Polaków, za co władze pruskie oczekiwały lojalności i rezygnacji z dążeń niepodległościowych. Z chwilą jednak, gdy w Królestwie Polskim wybuchło powstanie listopadowe, a Polacy z Wielkopolski wzięli w nim udział, przekraczając granicę zaboru rosyjskiego, rząd pruski zaczął stosować politykę antypolską. Nasiliła się ona po upadku powstania listopadowego, gdy namiestnikiem prowincji poznańskiej został Edward Flottwell. Władze pruskie wprowadziły wtedy język niemiecki jako urzędowy, a język polski jako pomocniczy, który można było używać tylko na niższych szczeblach administracji. Doszło jednocześnie do konfliktu między władzami świeckimi a kościelnymi.

W 1840 r., gdy nowym monarchą został Fryderyk Wilhelm IV, Prusy ponownie częściowo zliberalizowały politykę wobec Polaków. Usunięto wówczas ze stanowiska Edwarda Flottwella i powołano Heinricha Arnima, który pozwalał na szersze stosowanie języka polskiego oraz zwiększenie przez Polaków inwestycji gospodarczych.

W 1848 r. w wielu krajach europejskich, w tym także w Prusach, dochodziło do wystąpień rewolucyjnych, określanych mianem Wiosny Ludów. W niemieckich kołach liberalnych rewolucja w Berlinie, a następnie przyjęcie konstytucji w Prusach zrodziły obawy o interwencję rosyjską. Zaistniała wówczas korzystna sytuacja, dzięki której Polacy mogli oficjalnie utworzyć w Poznaniu Komitet Narodowy i rozpocząć organizację wojska polskiego. Dowódcą wojska został Ludwik Mierosławski. Jednak po odsunięciu groźby interwencji rosyjskiej władze pruskie zmierzały do likwidacji tworzonych polskich oddziałów. Mimo ugody w Jarosławcu, w kwietniu 1848 r., (wojsko miało być zmniejszone do 3 tys., a Polacy mieli otrzymać autonomię), doszło do walk. Ogromna przewaga wojsk pruskich doprowadziła do upadku powstania. Pod koniec marca 1848 r. w okolicy Kępna w Mysłniewie oraz innych miejscowościach (Ligota, Parzynów, Olszyna) doszło do wystąpień chłopskich przeciw panom, ale wojska pruskie stłumiły ten bunt, a jego przywódców skazano na kary więzienia. Po upadku powstania władze pruskie ponownie zaostrzyły politykę wobec Polaków, wprowadziły ograniczenia wobec języka polskiego na rzecz języka niemieckiego oraz doprowadziły do rozwiązania Ligi Polskiej.

W 1863 r. w Królestwie Polskim wybuchło powstanie styczniowe, w którym wzięli też udział polscy ochotnicy z zaboru pruskiego, w tym także z Kępna (Napoleon Ksawery Manikowski, Skowroński i Zdziebłkowski). Powstanie zostało stłumione przez wojska rosyjskie. Po jego upadku w Wielkopolsce rząd pruski zaczął nasilać politykę germanizacyjną, co w szczególności uwidoczniło się po zjednoczeniu Niemiec w 1871 r., kiedy kanclerzem Cesarstwa Niemieckiego został Otto von Bismarck. Prowadził on w Niemczech politykę Kulturkampf, której celem było ograniczenie wpływów Kościoła katolickiego. Na ziemiach polskich zaboru pruskiego Kulturkampf sprzyjał ogólnej polityce germanizacyjnej w stosunku do polskiego narodu.

Walka z polskością przebiegała na kilku płaszczyznach. Tak jak w całym Niemczech, również w Wielkopolsce, przystąpiono do zwalczania Kościoła katolickiego, który stał się ostoją polskość (zamknięto seminaria, zlikwidowano szkolnictwo zakonne, wprowadzono nauczanie religii w szkołach ludowych w języku niemieckim, kontrolowano obsadzanie kościelnych stanowisk, aresztowano księży, w tym nawet arcybiskupa Mieczysława Ledóchowskiego, zabroniono też wygłaszania kazań w języku polskim). Zaczęto również ograniczać używanie języka polskiego w życiu publicznym (do szkół i urzędów wprowadzono język niemiecki).

Władze niemieckie zaczęły dążyć także do uzyskania przewagi ekonomicznej, co w efekcie miało doprowadzić do materialnego uzależnienia Polaków od zaborcy, a także ułatwić germanizację polskich ziem. Aby to osiągnąć, rząd niemiecki powołał Komisję Kolonizacyjną w celu wykupu ziemi z rąk polskich, wydał też ustawę o przymusowym wykupie ziemi od Polaków, osadzał kolonistów niemieckich na terenie zaboru pruskiego, przydzielał dotacje z funduszu inwestycyjnego rzemieślnikom, lekarzom, aptekarzom i innym Niemcom w wolnych zawodach. Poza tym urzędnikami na różnych szczeblach władzy byli na ogół Niemcy, co także ułatwiało germanizację. Oprócz tego zakładano organizacje i stowarzyszenia, których celem stała się walka z polskością. Jednocześnie, aby uniemożliwić Polakom zakup ziemi, zabroniono im budowy nowych domów na wykupionym terenie. W ten sposób władze chciały narzucić ludności polskiej posługiwanie się językiem niemieckim oraz swoją kulturę, sposób bycia, normy prawne i model życia, czemu Polacy potrafili się skutecznie przeciwstawić.

Taką politykę władze pruskie stosowały także w Kępnie, gdzie zwiększyła się liczba ludności niemieckiej, w tym przede wszystkim ilość urzędników, jednocześnie wszystkie ważniejsze stanowiska w administracji i gospodarce miejskiej piastowali Niemcy. Miejscowi Niemcy byli również wspierani materialnie przez władze samorządowe, szczególnie przy końcu XIX w., gdy rząd uruchomił fundusze na wzmocnienie niemieczyny w zaborze pruskim. Dzięki temu w Kępnie powstały niemieckie instytucje, organizacje i stowarzyszenia społeczne (Niemieckie Stowarzyszenie Wyborcze, Związek Stowarzyszeń Ojczyznianych, Związek Kombatantów, Hakata, Stowarzyszenie Niemieckich Kupców), które wzmocniały niemieczynę w naszym mieście. Mimo tak rozbudowanej germanizacyjnej maszyny Polacy w Kępnie potrafili się skutecznie obronić przed naporem niemieckim. Właśnie w obliczu tych zagrożeń następowały mobilizacja i konsolidacja ludności polskiej w Kępnie, co tworzyło wspólnotę opartą na patriotyzmie i więzi narodowej. Mimo licznych ograniczeń władze niemieckie nie zakazały działalności różnego rodzaju organizacji i stowarzyszeń, o ile nie miały one charakteru politycznego i narodowego. Wykorzystali to Polacy, tworząc w Kępnie związki spółdzielcze, kulturalne, sportowe, religijne, społeczne i ekonomiczne, które, wbrew władzom, kształtowały patriotyzm i ducha narodowego. Przyczyniła się do tego polska lokalna prasa, a szczególnie „Nowy Przyjaciel Ludu”, który ukazywał się od 1 lipca 1913 roku. Kolosalną rolę w walce z germanizacją odegrał w Kępnie Kościół katolicki, w którym proboszczami były wybitne jednostki, jak np. ks. Ignacy Nowacki.

Polacy, w całym zaborze pruskim jak i w Kępnie oraz powiecie, doskonale zdawali sobie sprawę z tego, że, aby zachować polskość, a także skutecznie przeciwstawić się germanizacji, muszą utrzymać ekonomiczną niezależność, w związku z czym zakładali własne instytucje finansowe i stowarzyszenia o charakterze gospodarczym, by wzajemnie się wspierać i sobie pomagać.

1848 r. 9.10. – w Kępnie powstał oddział Ligi Polskiej, do którego należało 45 osób. Liga Polska to stowarzyszenie utworzone w Wielkopolsce na ogół przez szlachtę, celem tej organizacji było podniesienie poziomu gospodarczego, w takim stopniu by uniezależnić się od Niemców. Liga miała organ prasowy pt. „Wielkopolanin”, którego redaktorem był ks. Aleksy Prusinowski z Grodziska. Oddziały Ligi, oprócz Kępna, powstały w Ostrzeszowie (170 członków), Baranowie (25 członków, prezes – ks. Paweł Fabisz), Grabowie i Mroczeniu. W Kępnie czołowymi aktywistami Ligi byli ks. dziekan Józef Weber i nauczyciel Jan Wyderkowski, reprezentowali oni stowarzyszenie na zewnątrz. Członkowie Ligi płacili składki w wysokości 50 talarów rocznie, zobowiązali się do wzajemnej pomocy, a poza tym każdy z nich miał pozyskać jednego działacza. Z biegiem czasu Liga zajęła się przede wszystkim sprawami politycznymi i moralno-oświatowymi. Organizacja w celu upowszechnienia swego programu organizowała wycieczki, festyny oraz spotkania, np. oddział Ligi w Kępnie w lipcu 1848 r. zorganizował wyjazd do Mroczenia w celu nawiązania współpracy z tamtejszym Kołem stowarzyszenia. 9 kwietnia 1850 r. władze pruskie rozwiązały Ligę Polską.

1859 r. – w Kępnie, które było wtedy siedzibą powiatu ostrzeszowskiego, została utworzona Kasa Oszczędności Powiatu Ostrzeszowskiego. Faktyczną działalność Rada Kasy rozpoczęła w 1861 r., w jej skład wchodziły trzy osoby: starosta jako jej przewodniczący i dwóch członków, którzy na ogół wywodzili się z ziemiaństwa. Wkłady (od 10 srebrnych groszy do 500 talarów od osoby) wpisywano w książeczkach z pouczeniem w języku polskim i języku niemieckim. Pierwsze pieniądze na konto do kasy wpłacały służące domowe, co może być rozpatrywane w kategorii ciekawostki. W pierwszym roku założono 90 książeczek oszczędnościowych. Gdy w 1887 r. – w wyniku reformy administracyjnej – powstał odrębny powiat kępiński, dotychczasowa Kasa Oszczędności Powiatu Ostrzeszowskiego przyjęła w Kępnie nazwę Kasy Oszczędności Powiatu Kępińskiego. Powiatowa Kasa Oszczędności w Kępnie przetrwała okres zaborów i działała nadal po włączeniu Kępna do Polski.

W drugiej połowie XIX w. utworzono w Kępnie także Miejską Kasę oraz niemiecką Kasę Oszczędnościowo-Pożyczkową.

1885 r. 4.06. – w Kępnie powstało Towarzystwo Przemysłowców Polskich, które należało do szerszej organizacji towarzystw przemysłowych w Wielkopolsce. W 1887 r. do towarzystwa należało 77 członków, którzy w większości prenumerowali takie polskie czasopisma jak: „Wielkopolanin”, „Przyjaciół Ludu”. Początkowo prezesem był ks. Józef Iwaszkiewicz, a na początku XX w. dr Józef Trzciniński, wybitny działacz społeczny. W ramach towarzystwa organizowano odczyty o tematyce zawodowej („O nafcie”, „O powietrzu i elektryczności”, itp.), ale także o tematyce patriotycznej („O miłości ojczyzny”). Poza tym organizowano również uroczystości związane z rocznicami narodowymi, jak np. ku czci księcia Józefa Poniatowskiego i ks. Piotra Skargi. Towarzystwo posiadało własną bibliotekę, która w 1913 r. liczyła 256 tomów, a w 1934 r. 466 książek. Organizowane były także przedstawienia teatralne. Tak więc towarzystwo, mające czysto polski charakter, na każdym polu przeciwstawiało się germanizacji.

Ksiądz Józef Iwaszkiewicz współzałożyciel Towarzystwa Przemysłowców Polskich i jego pierwszy prezes, źródło: Feliks Gruszka, Henryk Tyszkiewicz, Katolicka nekropolia w Kępnie, Kępno 1994, s. 37

1899 r. 26.01. – przy poparciu ks. Piotra Wawrzyniaka, patrona Związku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu, utworzona została w Kępnie – z inicjatywy ks. Ludwika Lange (proboszcza parafii rzymskokatolickiej w Słupi pod Kępnem, a następnie w Doruchowie) i dr. Józefa Trzcinińskiego (lekarza szpitala powiatowego w Kępnie) – pierwsza w całej pełni polska spółdzielnia oszczędnościowo-pożyczkowa o nazwie Bank Ludowy. Na zebraniu założycielskim wybrany został Zarząd banku w składzie: dr Bronisław Daszkiewicz – dyrektor, Antoni Zimoch – kontroler, dr Józef Trzciniński – skarbnik (w latach 1904–1918 był dyrektorem banku). Prezesem Rady Nadzorczej Banku był od 1899 r. do 1923 r. ks. Ludwik Lange, wiceprezesem Leon Hulewicz, a sekretarzem Wiktor Lis. Członkami Zarządu Banku w 1918 r. zostali: Wiktor Lis – dyrektor, Julian Wyderkowski – kasjer i Teofil Demebecki – kontroler. Na tymże zebraniu uchwalono jeszcze statut banku, określono wysokość udziału na 500 marek niemieckich, górną granicę pożyczki na 3000 marek i ustalono oprocentowanie pożyczek na 5% w stosunku rocznym. Członkowie banku, przekazując własne udziały, utworzyli zakładowy kapitał. Podstawowym celem banku było udzielanie tanich kredytów polskiej ludności z Kępna i okolicy, dzięki czemu zmniejszyło się znaczenie powszechnie stosowanej wtedy lichwy.

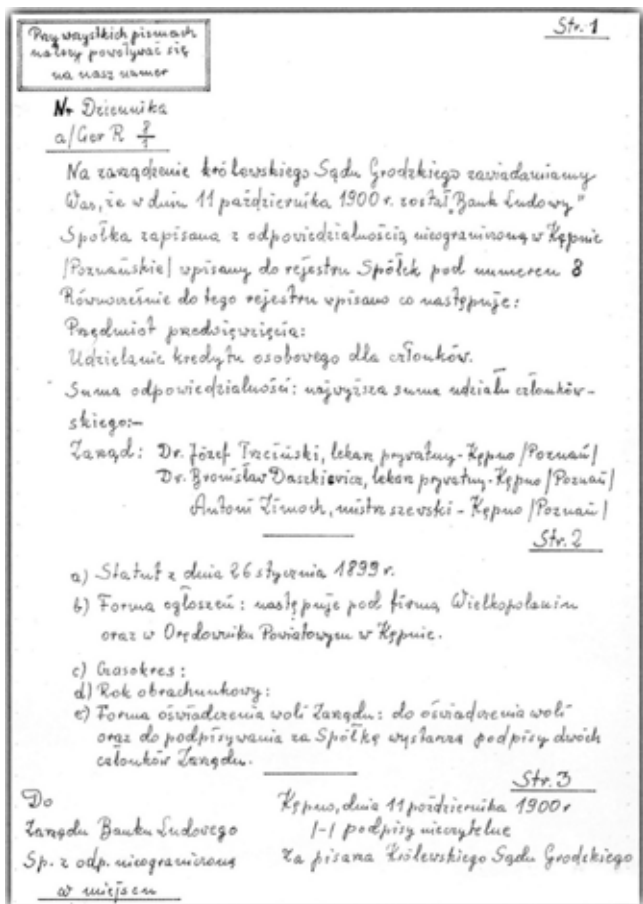
Dzięki otrzymanym kredytom polscy rolnicy, kupcy, przemysłowcy i rzemieślnicy mogli poczynić inwestycje w gospodarstwach rolnych, w sklepach, zakładach i warsztatach, co pozwoliło im skutecznie rywalizować z niemiecką ekspansją ekonomiczną, zwiększając nawet swój stan posiadania na terenie Kępna i powiatu. Bardzo ważnym celem banku stała się walka z germanizacją poprzez uświadomienie narodowe, a także upowszechnianie polskiej kultury. Bank popierał i finansował przedsięwzięcia, mające na celu utrzymanie odrębności narodowej Polaków, tak jak np. miało to miejsce w przypadku pokrycia kosztów związanych z powstaniem i urzuczeniem spółdzielczej spółki wydawniczej „Drukarnia Spółkowa”, która wydawała polską gazetę o charakterze patriotycznym i katolickim pt. „Nowy Przyjaciół Ludu” (bank finansował też druk początkowych numerów tej gazety). Bank Ludowy rozwijał się bardzo dynamicznie.

Tabela nr 2: Bank Ludowy w Kępnie w latach 1899–1919 (wybrane roczniki)

Rok	Liczba członków	Depozyty w markach	Zysk netto w markach
1899	131	51 000	1000
1905	778	406 000	6000
1910	1359	1 773 000	21 000
1916	1693	4 126 000	27 000
1919	1336	8 602 000	52 000

Źródło: Tadeusz Kanicki, *100 lat Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie (1899–1999)*, Poznań 1999, s. 28

Pierwsza siedziba Banku Ludowego znajdowała się przy ul. Krętej, obecnie nr 7, następnie w 1904 r. przeniesiono bank do domu Wiktora Lisa na Rynku. Wkrótce jednak dom Wiktora Lisa nie wystarczał na potrzeby placówki, wybudowano więc z własnych funduszy nowy budynek w stylu barokowym. Koszt budowy wyniósł 85 tys. marek. 26 lutego 1912 r. biura banku przeniesiono do nowego gmachu, w którym mieszczą się do chwili obecnej (ul. Ks. Piotra Wawrzyniaka 20).

tłumaczenie w języku polskim dokumentu sądowego stwierdzającego wpisanie do rejestru sądowego Banku Ludowego w Kępnie w 1900 r., źródło: T. Kanicki, 100 lat Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie (1899-1999), Poznań 1999, ilustracja 4

Ksiądz Ludwik Lange (proboszcz parafii w Słupi pod Kępem) inicjator utworzenia Banku Ludowego w Kępnie i przewodniczący jego Rady Nadzorczej w latach 1899-1919, źródło: T. Kanicki, 100 lat Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie (1899-1999), Poznań 1999, ilustracja 9

Pierwsza siedziba Banku Ludowego w Kępnie przy ulicy Krętej 7, źródło: T. Kanicki, 100 lat Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie (1899-1999), Poznań 1999, ilustracja 11

Obecna siedziba Banku Ludowego w Kępnie przy ulicy Ks. P. Wawrzyniaka oddana do użytku klientów w 1912 r., źródło: T. Kanicki, 100 lat Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie (1899-1999), Poznań 1999, ilustracja 16

1906 r. 12.05. - z inicjatywy kupców i ks. Stefana Jadomskiego powstał Bank Kupiecki. Prezesem Rady Nadzorczej został ks. Stefan Jadomski, a w jej skład wchodziły tak znane wówczas osoby, jak: Aleksander Całkosiński, Tomasz Godzina czy Józef Orsztynowicz, natomiast do zarządu wybrani zostali: dr Tadeusz Kasprowicz, Florian Adamek i Leon Małuszek. Po zakończeniu pierwszego roku obrotowego Bank Kupiecki liczył 87 członków, w 1910 r. - 360, a w 1913 r. - 337, natomiast czysty zysk w tymże 1913 r. wyniósł 3163 marek niemieckich. Bank wspomagał tanim kredytem przede wszystkim polskich kupców w ich rywalizacji z silną konkurencją Żydów i Niemców.

2. Powstanie polskich stowarzyszeń i organizacji,

które przeciwstawiły się germanizacji

Oprócz instytucji i organizacji ekonomicznych w Kępnie i powiecie powstały towarzystwa i stowarzyszenia, które, wykorzystując możliwość legalnej działalności, prowadziły tajne działania na rzecz pobudzenia patriotyzmu i ducha narodowego, co pozwoliło na utrzymanie polskości tych ziem. W sytuacjach drastycznych Polacy potrafili w Kępnie i okolicy oficjalnie przeciwstawić się germanizacji (strajki szkolne, wiece), mimo iż groziły im za to surowe represje.

1875 r. 24.02. – w Kępnie powstało Bractwo Kurkowe, na czele którego stał kupiec S. Guttman. Towarzystwo liczyło wtedy 14 członków, w lipcu 1875 r. liczba ta zwiększyła się do 50. Wśród działaczy znalazło się trzech Polaków (Jan Kunst, Jan Wyderkowski, Klemens Ziarniecki), którzy wybrani zostali do pierwszego Zarządu. Bractwo posiadało strzelnicę oddaną do użytku w 1877 r. oraz budynek przy ul. Obrońców Pokoju na terenie tartaku. Od początku powstania stowarzyszenie organizowało zawody strzeleckie, które odbywały się trzy razy do roku, a rywalizowano: o tytuł króla kurkowego, w Zielone Świątki, a od 1920 r. także z okazji 3 Maja. Zawody te cieszyły się dużą popularnością wśród mieszkańców Kępna. W 1876 r. w czasie zawodów o godność króla kurkowego najlepsi okazali się Polacy Jacek Dorozalski i Jan Kunst. Zwycięzca zawodów dekorowany był wieńcem wykonanym prawdopodobnie z liści dębu. W 1876 r. następca króla Prus w związku z tym, że oddano na jego cześć honorowy strzał (bractwo wprowadziło obyczaj oddawania strzału honorowego na cześć jakiejś osoby) ofiarował bractwu srebrny medal ze swoją podobizną z napisem na rewersie: *Towarzystwo Strzeleckie w Kępnie*. Medalem tym, zawieszonym na zielonej wstędze, dekorowano kolejnych królów kurkowych. Bractwo kępińskie było towarzystwem mundurowym (ubiór: zielona kurtka, spodnie czarne z lampasami, biała koszula, biały krawat, zielony kapelusz z piórami, czarno-białe rękawiczki). W 1900 r. uroczystie obchodzono 25. rocznicę powstania bractwa. W uroczystości brały udział zaprzyjaźnione stowarzyszenia z pobliskich miast. W 1911 r. srebrny łańcuch dla króla kurkowego ufundował Teodor Herbke.

Gwóźdź sztandarowy Strzeleckiego Bractwa Kurkowego z 1889 r.,
źródło: *Od magistratu do muzeum*, wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 18

Łańcuch królewski Bractwa Kurkowego w Kępnie 1910-1939,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Krzyże nagrodowe Bractwa Kurkowego w Kępnie,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

1890 r. – w Kępnie przy Towarzystwie Przemysłowców Polskich powstało Towarzystwo Śpiewu, które zdobyło pierwsze miejsce na zjeździe w Gnieźnie. Następnie nastąpiła kilkuletnia przerwa, po której – w 1909 r. – towarzystwo podjęło ponownie swoją działalność, do czego przyczynił się ks. proboszcz Ignacy Nowacki. Towarzystwo Śpiewu propagowało wtedy zamiłowanie do pieśni i kultury polskiej, pobudzając w ten sposób patriotyzm i poczucie estetyki wśród społeczeństwa polskiego. Dyrygentem chóru został Ludwik Turowski, a od 1910 r. do 1939 r. chórem dyrygował miejscowy organista Wincenty Schmidt. W powołanym zarządzie prezesem był Waclaw Hącia, zastępcą – Waclaw Kokociński, sekretarzem Stefan Turowski, a skarbnikiem Ludwik Turowski.

1898 r. 5.06. – w Kępnie założone zostało Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”.

Na ziemiach polskich pierwsze oddziały (gniazda) Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” powstały w zaborze austriackim, a następnie w zaborze pruskim. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, powstałe 7 lutego 1867 r. we Lwowie, posiadało zatwierdzony przez namiestnika Galicji statut, który mówił, że celem organizacji jest: *pielegnowanie i rozwijanie gimnastyki, wspólnymi ćwiczeniami, wspólnymi wycieczkami, śpiewem i szermierką*. Przywódcy „Sokoła” zakładali jednocześnie, że w ramach towarzystwa kształtować się będzie Polaka sprawnego fizycznie, ale też gorącego patriotę przygotowanego do ewentualnej walki o wolność ojczyzny. Taki też cel przyświecał towarzystwu utworzonemu w Kępnie. W hotelu „Pod Białym Orłem” odbyło się zebranie założycielskie, na którym wybrano zarząd w składzie: dr Bronisław Daszkiewicz – prezes, Franciszek Majewski – naczelnik, Stefan Staszak – skarbnik, Stanisław Pezalski – sekretarz. W pierwszym roku odbyło się sześć zebrań, w których przeciętnie uczestniczyło 12 członków. Taka też przeciętna ilość osób uczestniczyła w ćwiczeniach organizowanych przez towarzystwo w ogrodzie Czarneckiego w 1898 r. W 1901 r. założono Oddział Kołowników, czyli sekcję rowerową, która cieszyła się przez kilka lat dużą popularnością. Uroczyste obchodzono pierwszą rocznicę powstania towarzystwa. Z tej okazji odbyły się: msza św. (5 czerwca 1899 r.) oraz zabawa z koncertem i pokazy gimnastyczne (11 czerwca 1899 r.). Towarzystwo od początku było nadzorowane przez policję pruską oraz szykanowane i represjonowane. Pod wpływem nacisków z funkcji prezesa zrezygnował Bronisław Daszkiewicz, a osoby, które udostępniały pomieszczenia do działalności sportowej i rekreacyjnej, pod wpływem zastraszania wypowiadały towarzystwu, przed terminem, umowy najmu.

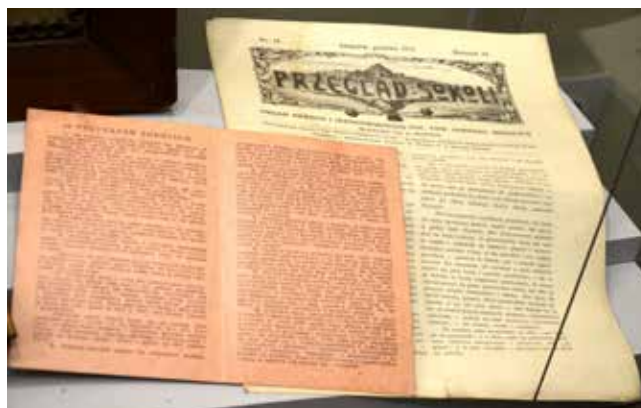
Zawodnicy Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Kępnie – pierwsze ćwierćwiecze XX w., ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Członkowie Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Kępnie – 1913 r., ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Śpiewniczek Sokoli, zawierający wszelkie pieśni zakazane w zaborze pruskim, Kraków 1910 r., ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

„Przegląd Sokoli”, organ okręgu krakowskiego Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, Kraków, grudzień 1912 r. ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Władze pruskie nie zezwoliły także na wystawianie przedstawień teatralnych w języku polskim. Wytoczyły też organizacji proces przed najwyższym sądem administracyjnym w Berlinie. Sąd uznał „Sokoła” za organizację polityczną. W związku z represjami, jakie miały miejsce w latach 1904–1908, towarzystwo zaprzestało swojej aktywnej działalności. W 1908 r. – z inicjatywy Karola Rzepeckiego z Poznania – towarzystwo wznowiło działalność, liczyło wówczas 33 członków, a w 1909 r. już 60. Szczególny rozwój towarzystwo przeżywało w 1913 r., gdy prezesem został Waław Kokociński. Powstały wtedy gniazda „Sokoła” w Opatowie, Rychtalu, Mroczeniu i Słupi pod Kępem. Zlot okręgowy towarzystw, który miał się odbyć w 1914 r. z powodu wojny nie doszedł do skutku. W okresie wojny towarzystwo w Kępnie nie działało, reaktywowało swoją działalność 6 stycznia 1919 roku.

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w okresie zaborów stało się symbolem walki z germanizacją, przyczyniając się znacząco do utrzymania tożsamości narodowej Polaków w Kępnie i okolicy.

1901 r. 1.04. – władze pruskie wydały zarządzenie, nakazujące nauczania religii w szkołach powszechnych w języku niemieckim. Doprowadziło to do strajków w szkołach, np. we Wrześni dzieci wspierane przez rodziców zaprotestowały przeciw temu zarządzeniu (odmowa odpowiadania w języku niemieckim, nie chciały też korzystać z katechizmu niemieckiego). Do tych strajków, trwających z przerwami od 1901 r. do około 1904 r., dołączyły wtedy częściowo szkoły kępińskie. Ze strony władz niemieckich, w tym także w Kępnie, nastąpiło spotęgowanie ucisku narodowego, a to z kolei scementowało społeczeństwo polskie w walce z germanizacją, co wyraźnie uwidoczniło się w naszym mieście. W 1906 r. nastąpiła druga faza strajków szkolnych (zaczęła się w Mirosławiu, 24 czerwca 1906 r.), z różnym nasileniem trwała do czerwca 1907 r. (w zaborze pruskim strajkowało około 60 tys. dzieci). Do 1907 r. w strajku brały też udział kępińskie szkoły, a za ich przykładem protestowały też dzieci w Baranowie, Jankowych, Słupi pod Kępem i w Opatowie. Dzieci karano chłostą, bito trzcina, często je kaleczą. Władze ukarały za udział w strajku wielu księży. W 1907 r. księża dekanatu kępińskiego zostali oskarżeni o podburzanie wiernych przeciw władzy. Przed sądem w Ostrowie stanęli: ks. Stanisław Hundt i ks. Waław Klementowski z Baranowa, ks. Teofil Jonas z Myjomie, ks. Edward Sucharski ze Słupi pod Kępem. Sąd ukarał ich grzywną w wysokości 200 marek z możliwością zamiany na 20 dni więzienia. Wielu uczestników tych strajków stało się gorącymi patriotami, którzy brali udział w powstaniu wielkopolskim.

1905 r. 8.10. – w Kępnie z inicjatywy ks. proboszcza Ignacego Nowackiego powstało Towarzystwo Robotników Polskich. Zachętą do powołania towarzystwa było ogłoszenie w 1891 r. przez papieża Leona XIII encykliki „Rerum novarum”, w której była mowa m.in. o stosunkach produkcji, o pracy i problemach robotniczych. Encyklika zachęcała do tworzenia przez robotników organizacji o charakterze chrześcijańsko-społecznym. Realizując ideę, w 1892 r. arcybiskup Florian Stablewski powołał w archidiecezjach gnieźnieńskiej i poznańskiej Katolickie Stowarzyszenie Robotników Polskich. Celami stowarzyszenia były: obrona wiary oraz podniesienie świadomości klasy robotniczej w zakresie ich praw i obowiązków wynikających ze stosunku pracy oraz wzajemnej pomocy. Prezesem towarzystwa w Kępnie w okresie zaborów był ks. proboszcz Ignacy Nowacki, który starał się realizować wyznaczone założenia. W ramach towarzystwa utworzona została kasa pośmiertna, która dla robotników stanowiła dużą pomoc, a jednocześnie przyczyniała się do zwiększenia ilości członków. Towarzystwo w Kępnie rozwijało się szybko: 1905 r. – przeszło 100 członków, 1910 r. – 294, a w 1915 r. już 300 osób. Towarzystwo prowadziło też działalność patriotyczną, m.in. poprzez upowszechnienie polskich książek z własnej biblioteki, w której znajdowało się 241 tomów.

1907 r. – w Kępnie – z inspiracji ks. proboszcza Ignacego Nowackiego – powstało także Towarzystwo Terminatorów, które liczyło 69 członków. W skład Rady Opiekuńczej wchodził: dr Józef Trzcński, Marian Doerffer (adwokat), Edmund Karłowski (aptekarz), Ignacy Szafarkiewicz (kupiec), Antoni Zimoch i Borowski (rzemieślnicy). W 1912 r. Towarzystwo Terminatorów przekształcone zostało w Towarzystwo Młodzieży Polskiej. Od początku swojej działalności organizacja krzewiła polskość, m.in. poprzez rozpowszechnianie książek z własnej biblioteki. W ramach towarzystwa istniała drużyna piłki nożnej, a w 1911 r. powstała orkiestra marszowa, poza tym odbywały się też zajęcia z gimnastyki i musztry. W latach 1914–1915 towarzystwo musiało przerwać swoją działalność, władze niemieckie wydały bowiem zakaz gromadzenia się. W 1916 r. organizacja wznowiła swoją działalność.

1909 r. – w Kępnie powstała filia Towarzystwa Czytelni Ludowych, na czele której stał Edmund Karłowski. Towarzystwo miało bardzo duże zasługi w upowszechnianiu czytelnictwa poprzez m.in. zakładanie bibliotek na terenie Kępna i powiatu. W Kępnie Towarzystwo Czytelni Ludowych otrzymało do własnej dyspozycji pomieszczenie w lokalu „Drukarni Spółkowej” przy obecnej ul. Mickiewicza 1. Biblioteka stowarzyszenia, znajdująca się w Kępnie, liczyła około 200 książek. Towarzystwo zakładało sobie jako cel budzenie zamiłowania do mowy ojczystej, do przeszłości, kultywowania obyczajów i poczucia odrębności narodowej. Aby osiągnąć te założenia, stowarzyszenie organizowało spotkania z odczytami, dotyczącymi polskiej kultury i historii narodu, na które przychodziła licznie miejscowa ludność.

W tymże 1909 r. z inicjatywy Teodozji Karłowskiej założone zostało Towarzystwo Czytelni Kobiet. Przewodniczącą towarzystwa wybrana została Teodozja Karłowska, jej zastępcą Stanisława Adamek, a bibliotekarką Maria Nowacka. Stowarzyszenie w 1909 r. liczyło 43 członków, a w 1920 r. – 102. Na początku biblioteka dysponowała 234 książkami, a kilka lat później już 685 tomami. Towarzystwo starało się upowszechnić czytelnictwo wśród dzieci i kobiet, poza tym zajmowało się organizacją i prowadzeniem dla młodzieży lekcji języka polskiego, historii i śpiewu (były to na ogół pieśni patriotyczne). Towarzystwo Czytelni Kobiet wraz z Towarzystwem Pań Św. Wincentego a' Paulo i Towarzystwem Włościanek zajmowało się w okresie pierwszej wojny światowej działalnością dobroczynną, zbierając fundusze i dary dla bezdomnych.

1911 r. 22.10. – w Kępnie powstało Towarzystwo Uczniów Handlowych, ściśle współpracujące z Towarzystwem Młodzieży Kupieckiej. Oba towarzystwa prowadziły intensywną działalność naukową i patriotyczną, organizując m.in. kursy polskiej pisowni i korespondencji, urządziły wykłady o treści zawodowej i narodowej a także wycieczki, np. do grobu ks. Augustyna Kordeckiego, kierującego obroną Częstochowy przed Szwedami. W związku z taką działalnością władze niemieckie uznały te organizacje za polityczne i często karały je mandatami pod pozorem nieprzestrzegania przepisów.

1912 r. – w Domu Katolickim w Kępnie odbył się wiec protestacyjny przeciw antypolskiej ustawie wywłaszczeniowej uchwalonej przez sejm pruski w 1908 r. W wiecu wzięło udział około 800 osób, w tym około 200 kobiet, co było najlepszym świadectwem patriotycznej postawy Polaków mieszkających w mieście.

1915 r. – w Kępnie powołany został Komitet Niesienia Pomocy Rodakom w Królestwie, którym kierowała Helena Trzcńska. Komitet zbierał fundusze, które przekazywał ludności polskiej pod zaborem rosyjskim, zajętym wtedy przez armię niemiecką.

3. Znaczenie kępińskiej prasy w utrzymaniu polskości Kępna i okolic

W walce z germanizacją ważną rolę w Kępnie odegrała polska prasa lokalna. Wywarła ona też wpływ na ukształtowanie się jedności narodowej Polaków, mieszkających w Kępnie i w powiecie oraz na kształtowanie się postaw patriotyzmu. Z wydawaniem polskich gazet były jednak problemy, w ich treść ingerowała bowiem niemiecka cenzura, która tępiła publiczną oraz patriotyczną działalność Polaków, przejawiającą się w różnej formie. Natomiast antypolska prasa niemiecka, jak np. pismo „Kempener Wochenblatt”, wspierana była przez lokalne władze.

1855 r. – w Kępnie uruchomiony został przez Juliusza Aleksandra pierwszy zakład drukarski. Mieścił się w oficynie domu przy ul. Rynek 2. W drukarni w latach 1856–1857 drukowano pierwsze lokalne polskie czasopismo o nazwie „Przyjacieli Ludu Katolickiego”. Redaktorami pisma byli: ks. Paweł Fabisz, proboszcz w Baranowie i ks. Jan Korytkowski, proboszcz z Trzcinicy. Gazeta wychodziła raz w tygodniu, choć nie zawsze regularnie. W sumie po ukazaniu się 61 numerów pismo przestało się ukazywać z powodu kłopotów finansowych i zbyt małego zainteresowania ze strony społeczeństwa. „Przyjacieli Ludu Katolickiego” był pismem o charakterze katolicko-narodowym. Zakład drukarski Juliusza Aleksandra w Kępnie został zamknięty w 1857 r., a następnie przeniesiony do Środy.

1856 r. – w momencie, gdy przeniesiono siedzibę władz powiatowych z Ostrzeszowa do Kępna, Adam (Adolph) Ludwik z Oleśnicy otworzył w mieście drukarnię, która była filią jego wydawniczego przedsiębiorstwa. W jego drukarni wydawany

był organ urzędowy władz pruskich, dwujęzyczny tygodnik o nazwie „Wochenblatt des Schildberger Kreises” – „Tygodnik Powiatu Ostrzeszowskiego”. Pismo to, po przejściu drukarni w 1864 r. przez Pawła Amulonga, ukazywało się dwa razy w tygodniu w ilości 500 egzemplarzy, nieprzerwanie do końca 1939 r., pod nowym tytułem „Kempener Wochenblatt” (pismo antypolskie). Po śmierci Pawła Amulonga zakład przejął Fryderyk Kietzmann, wtedy wydawnictwo finansowały władze niemieckie z publicznych funduszy, a gazeta ukazywała się tylko w języku niemieckim. Drukarnia mieściła się wtedy w domu przy ul. Nowokoscielnej 34 (obecnie ul. Poniatowskiego 3).

Pierwsza strona tygodnika niemieckiego pt. „Kempener Wochenblatt” o antypolskim charakterze, który ukazywał się w latach 1864–1939, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

1861 r. – August Guja, Górnoślązak, założył i prowadził w Kępnie zakład drukarsko-litograficzny. W 1874 r. musiał zamknąć zakład, gdyż władze pruskie nie udzieliły mu poparcia.

1885 r. – w Kępnie przy ul. Warszawskiej 1 Moritz Albert Gottheiner uruchomił nowy zakład drukarski. W zakładzie tym drukowano tygodnik „Kempener Anzeiger”, który przestał się ukazywać w 1904 r. po śmierci jego wydawcy i redaktora. Zakład drukarski ostatecznie zamknięto w 1913 roku.

1913 r. – w Kępnie powstała spółka udziałowa „Drukarnia Spółkowa” założona przez Polaków, na czele z dr. Józefem Trzczańskim. 21 kwietnia 1913 r. odbyło się posiedzenie Rady Nadzorczej, na którym postanowiono, że od 1 lipca zacznie się ukazywać pismo pt. „Nowy Przyjaciel Ludu” ze stałymi dodatkami niedzielnymi: „Gazetą Niedzielną”, „Wieczorami pod Lipą” oraz z dodatkiem dla młodzieży pt. „Anioł Stróż”. Początkowo drukarnię urządzono w niewielkim lokalu u księgarza Tomasza Godziny, członka Rady Nadzorczej. Następnie spółka nabyła od Banku Ludowego w Kępnie za cenę 8300 marek plac przy ul. Mickiewicza 1. Wybudowano tam drukarnię, a jej wyposażenie sfinansował Bank Ludowy, który pokrył też początkowe wydatki związane z wydawaniem „Nowego Przyjaciela Ludu”. Pierwszy numer pisma ukazał się 1 lipca 1913 r., a pierwsi abonenci (było ich 3000) otrzymali jako premię obraz kolorowy „Droga Krzyżowa Polski” czyli „Wyłaszczenie”. Artykuł wstępny określał linię programową gazety. Miało to być czasopismo polsko-katolickie, bezpartyjne, dążące do krzewienia polskości w Kępnie i powiecie. Najlepiej ten program odzwierciedlały umieszczone obok tytułu dwa hasła: *W imię Boże za wiarę i Ojczyznę* oraz *Oświata ludu dokona cudu*. Jak wynika z drugiego hasła pismo miało być przeznaczone dla czytelników ze wsi i z małych miasteczek w nadziei, że uświadomione polskie społeczeństwo skutecznie przeciwstawi się germanizacji. Pierwszym naczelnym redaktorem gazety został Mieczysław Noskowicz (1878–1950), z zawodu dziennikarz, który był też autorem prac dramatycznych i scenicznych obrazków patriotycznych. W redagowanym przez siebie „Nowym Przyjacielu Ludu” tchnął ducha patriotyzmu i walki o polskość. Z kolei pierwszymi kolporterami zostali: Stanisław Muszyński, Jan Siwek, Nikodem Schmelter i Stanikowski. Czasopismo ukazywało się trzy razy w tygodniu i miało objętość 4 stron. W związku z zamieszczonym do pierwszego numeru pisma obrazem policja pruska przeprowadziła rewizję w redakcji i drukarni, ale niczego nie znalazła. Choć rewizje nie dały żadnego rezultatu, prokurator nakazał przeprowadzenie dochodzenia wobec redaktora Stanisława Muszyńskiego, odpowiedzialnego za wydrukowanie obrazu w nakładzie 3000 egzemplarzy. W 1914 r. nastąpiła zmiana na stanowisku redaktora naczelnego – nowym szefem został Franciszek Wojciechowski, po jego rezygnacji od maja 1915 r. Antoni Stefański.

Od 1 kwietnia 1914 r. spółka, dla Polaków mieszkających we Wrocławiu i jego okolicach, wydawała także „Gazetę Wrocławską” jako odmianę „Nowego Przyjaciela Ludu”. Celem czasopisma było podtrzymanie ducha narodowego i rozwijanie życia politycznego. Redaktorami „Gazety Wrocławskiej” zostali Franciszek Wojciechowski i Teofil Cieciniński. Pierwszy jej numer rozszedł się szybko w tysiącach egzemplarzy. „Nowy Przyjaciel Ludu” od początku przeżywał trudności finansowe. Pierwszy kwartał przyniósł 4718,85 marek straty, taki stan trwał dość długo, stąd zmiany na stanowisku redaktora naczelnego. Od marca 1916 r. redaktorem naczelnym został Teofil Cieciniński, wielki patriota i działacz społeczny odznaczony Medalem Niepodległości. W tym czasie gazeta ukazywała się nieregularnie, a w okresie od 26 stycznia 1919 r. do 1 września 1919 r. zaprzestano jej wydawania. Stało się tak dlatego, ponieważ na pierwszej stronie „Nowego Przyjaciela Ludu” z 25 stycznia 1919 r. zamieszczono rozporządzenie Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, dotyczące poboru do wojska polskiego: *wszystkich Polaków, którzy urodzili się w latach 1897, 1898, 1899*. Redaktor Teofil Cieciniński odpowiedzialny za ukazanie się tego obwieszczenia schronił się w Ostrzeszowie, gdyż za ten czyn musiały stanąć przed niemieckim sądem wojennym, który z pewnością wymierzyłby mu surową karę. Potwierdza to fakt, iż już 25 stycznia po południu w drukarni „Nowego Przyjaciela Ludu” pojawił się oddział Grenzschutzu, poszukujący redaktora Teofila Ciecinińskiego, którego zamierzano aresztować. Przy tej okazji Niemcy przeprowadzili rewizję, niszcząc część urządzeń drukarni, którą zamknęli, co uniemożliwiło dalsze wydawanie pisma. Ukazało się ono ponownie 1 września 1919 r. pod redakcją Ignacego Szafarkiewicza, Edmunda Karłowskiego i Wacława Kokocińskiego. W 1920 r. Teofil Cieciniński wrócił na swoje stanowisko.

Pierwsza strona „Nowego Przyjaciela Ludu” nr 36 z 14.08.1915 r., ze zbiorów prywatnych Feliksa Gruszki

4. Kościół w obronie polskości w okresie zaborów

Kościół katolicki w Kępnie odegrał ogromną rolę w walce z germanizacją. Poszczególni proboszczowie i księża swoją patriotyczną postawą dawali przykład, jak przeciwstawić się naporowi niemieckiemu. Znalazło to wyraz przede wszystkim w drugiej połowie XIX w., kiedy to nasiliła się polityka germanizacyjna stosowana przez rząd pruski, na czele którego stał kanclerz Otto von Bismarck. W okresie tym duchowieństwo kępińskie nie tylko zajmowało się sprawami Kościoła i wiary, ale także bardzo aktywnie włączało się w obronę języka polskiego (księża odmawiali nauczania religii w języku niemieckim). Zakładano także organizacje, stowarzyszenia i instytucje finansowo-gospodarcze, społeczne, kulturalne oraz religijne, które podkreślały znaczenie tradycji, kształtowały patriotyzm i poczucie odrębności narodowej Polaków, odwoływały się do wartości religijnych, prowadziły też pracę organiczną, by ludności polskiej mieszkającej w Kępnie i okolicy podnieść dobrobyt. W ten sposób skutecznie konkurowano na polu ekonomicznym z dominacją niemiecką.

1821 r. – dekanat kępiński, należący dotychczas do diecezji wrocławskiej, przyłączony został do diecezji poznańskiej.

1844 r. – w Kępnie powstało Bractwo Wstrzemięźliwości założone przez ks. Józefa Webera (proboszcza parafii kępińskiej w latach 1833–1848, współzałożyciela Ligi Polskiej). Patronką bractwa została Matka Boska. Celem bractwa stała się walka z piciem alkoholu, a jego statut organizacyjny zakładał, że każdy członek będzie dążył do całkowitej wstrzemięźliwości. W pierwszym roku do bractwa wstąpiło 620 osób, co stanowiło około 38% wszystkich parafian (w Kępnie było wtedy 1645 katolików). Po kilkunastu latach aktywności bractwa nastąpiła stagnacja. Dopiero ks. proboszcz Józef Iwaszkiewicz ożywił jego działalność, dzięki czemu w 1870 r. należało do niego 1577 parafian (w 1871 r. parafia kępińska liczyła 2194 katolików). Po 30 latach liczba członków bractwa zmniejszyła się do 153 osób.

1868 r. – w Kępnie wybudowano plebanię dla księży katolickich. Budowa murowanej plebanii miała miejsce w okresie, gdy proboszczem był ks. Józef Iwaszkiewicz. W 1926 r. na strychu urządzono dwa pokoje z łazienką oraz położono nowy dach.

1870 r. 9.07. – z inicjatywy ks. proboszcza Józefa Iwaszkiewicza powstało w Kępnie Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia Św. Wincentego a' Paulo. Zasady działalności oraz cele stowarzyszenia zatwierdził dla kół w archidiecezji poznańskiej arcybiskup Leon Przyłuski dekretem z 13 lutego 1850 roku. W Kępnie prezesem towarzystwa została wybrana Teodozja Karłowska, pomagały jej panie Rybczyńska i Lisowska. Do stowarzyszenia w 1895 r. należały 153 osoby. Organizacja miała przede wszystkim charakter charytatywny, gdyż jej głównym celem było niesienie pomocy biednym i chorym. Panie ze stowarzyszenia organizowały zbiórki pieniędzy i żywności (pieniądze pozyskiwano m.in. ze sprzedaży fantów z licytacji), zdobywały fundusze na urządzenie gwiazdki dla biednych dzieci w Domu Katolickim. Z pomocy na ogół korzystało wtedy około 300 osób dorosłych i około setka dzieci. Oprócz działalności charytatywnej stowarzyszenie zajmowało się też czytelnictwem, udostępniając ludności polskiej, mieszkającej w Kępnie, książki o tematyce religijnej i patriotycznej.

1874 r. – ks. Józef Iwaszkiewicz (proboszcz parafii kępińskiej w latach 1860–1888) został usunięty z kępińskiego progimnazjum. Przeciwdziałając się germanizacji, uczył młodzież w języku polskim. Za nieprzestrzeganie zarządzeń niemieckie władze lokalne karały go także wysokimi grzywnami.

1878 r. – ks. Walenty Śmigieński za opór wobec bezprawnych ustaw majowych z 1878 r. był sądzony i przetrzymywany w więzieniu. Z kolei ks. Jan Jurek (proboszcz parafii kępińskiej w latach 1888–1901) czynił starania o przywrócenie języka polskiego w nauczaniu religii.

1887 r. 6.09. – z inicjatywy Żydówki Pauliny Rosenbaum i Wiktora Lisa, działacza społecznego, sprowadzone zostały do Kępna trzy siostry ze Zgromadzenia Sióstr Boromeuszek. W Kępnie była wtedy wyjątkowo trudna sytuacja, w 1863 r., spłonął szpital katolicki, a przytułek żydowski nie zaspokajał potrzeb chorych i biednych. Dekret ks. arcybiskupa Juliusza Dindera, zezwalający na otwarcie domu dla chorych i ubogich, częściowo rozwiązywał problem. Siostry wykazały się dużą fachowością i ogromnym poświęceniem, dzięki czemu w nabytym przez nie domu (w zakupie pomogła ofiarność społeczeństwa), za zgodą władz, w 1891 r. otworzyły ochronkę dla przedszkolnych dzieci. Do ochronki uczęszczały również dzieci z biednych rodzin, gdyż miasto pokrywało ich pobyt w placówce. W 1895 r. siostry przy pomocy społeczeństwa otworzyły szwalnię dla dziewcząt, które ukończyły szkołę powszechną. Szwalnia była miejscem, w którym zdobywały zawód, ale także uczyły się języka polskiego, w związku z czym władze pruskie nakazały używania tam tylko języka niemieckiego. Od 1902 r. boromeuszki zaczęły pracować w Szpitalu Powiatowym w Kępnie, choć władze miasta chciały tam umieścić niemieckie siostry zakonne. Przyczynili się do tego mieszkańcy Kępna, którzy złożyli tysiące podpisów pod apelem popierającym polskie siostry zakonne. W 1910 r. zakonnice rozbudowały dom opieki, dzięki czemu mogły pomagać osobom starszym pozostawionym bez pomocy. Od 1913 r. władze niemieckie zaczęły stosować represje wobec sióstr zakonnych. Z chwilą rozpoczęcia wojny władze zamknęły ochronkę i szwalnię, natomiast siostry mogły nadal prowadzić dom dla osób potrzebujących i sierot wojennych.

1899 r. – ks. proboszcz Jan Jurek napisał pismo do rejencji w Poznaniu, w którym żądał przywrócenia nauki religii i śpiewu w języku polskim w młodszych klasach miejskiej szkoły powszechnej (władze niemieckie w Kępnie były temu przeciwnie, mimo iż zarządzenie z 1773 r. zezwalało na nauczanie religii w młodszych klasach w języku polskim). Memoriał był pierwszym tego rodzaju protestem w całym zaborze pruskim, choć, niestety, nie został przez władze pruskie w Poznaniu uwzględniony. Ks. proboszcz Jan Jurek w tymże 1899 r. założył w Kępnie Bractwo Żywego Różańca. Nieco wcześniej w 1897 r. ks. arcybiskup Florian Stablewski nakazał, aby w każdej parafii powstało Bractwo Żywego Różańca. W Kępnie bractwo rozwijało się bardzo dynamicznie. Należały do niego matki, mężowie, dziewczęta i młodzieńcy. Każda z tych grup tworzyła tzw. róże o określonej liczbie członków, którzy to odmawiali modlitwę różańcową. Stowarzyszenie było bardzo liczne, przeciętnie należało do niego od 800 do 1500 osób (w 1935 r. – 1505 członków, a w 1939 r. już 1693). Bractwo miało wtedy duży wpływ na życie i działalność ludności katolickiej w Kępnie. Od 1901 r. opiekę duszpasterską nad nim objął ks. proboszcz Ignacy Nowacki, przełożonym został najpierw Józef Łęcki, a następnie Sylwester Ogrodowski. Przy bractwie, aby wspomagać osoby potrzebujące pomocy, utworzone zostały kasy zapomogowa i pośmiertna. W czasie zaborów członkowie stowarzyszenia odmawiali modlitwę różańcową za ojczyznę i za rodaków, którzy walczyli o wolność.

1901 r. 1.04. – proboszczem parafii kępińskiej został ks. Ignacy Nowacki (ur. 8.05.1872 r.), postać wielkiego formatu, wyjątkowa pod każdym względem. Kiedy obejmował parafię kępińską władze kościelne postawiły przed nim trzy zadania: rozbudzenie ducha religijnego, budowę nowego kościoła i ratowanie polskiej mowy. Przez okres zaborów ks. proboszcz konsekwentnie wcielał w życie te cele mimo represji i kar pieniężnych, jakie spotykały go ze strony niemieckich władz. Od początku z wielką energią i zaangażowaniem rozpoczął duszpasterską, społeczną i narodową pracę. Jego zasługami były: budowa Domu Katolickiego, grotty Matki Boskiej z Lourdes, a przede wszystkim postawienie wspaniałego kościoła parafialnego. W okresie zaborów nie tylko znakomicie pełnił posługę chrześcijańską dla wiernych, ale także bardzo aktywnie bronił polskości Kępna, swoją postawą pobudzał patriotyzm Polaków i zachęcał ich do przeciwstawienia się germanizacji. Był inicjatorem powstania i twórcą wielu stowarzyszeń oraz organizacji społecznych, religijnych, patriotycznych, a także instytucji finansowo-gospodarczych, które kładły nacisk na utrzymanie ducha narodowego i dobrobyt Polaków (Towarzystwo Robotników Katolickich, Towarzystwo Terminatorów, Towarzystwo Tomasza Zana, Bractwo Św. Stanisława Kostki, członek Rady Nadzorczej Banku Ludowego, prezes Czerwonego Krzyża, tajne zastępy harcerstwa polskiego). Z jego inicjatywy odbywały się też w siedzibie czytelnicy kobiece kursy dokształcające młodzież w zakresie języka polskiego i literatury polskiej. Był prezesem Rady Ludowej na powiat kępiński, która działała w Kępnie w okresie powstania wielkopolskiego (1918–1919), za co został wraz z innymi działaczami internowany przez niemieckie władze. W Polsce niepodległej wchodził w skład komitetu, przygotowującego w 1923 r. rolniczo-przemysłową wystawę oraz witał ówczesnego premiera Polski, Wincentego Witosa, który przyjechał na jej otwarcie. 21 maja 1925 r. znalazł się w gronie tych, którzy przyjmowali w Kępnie prezydenta Polski Stanisława Wojciechowskiego. Ks. Ignacy Nowacki był też współorganizatorem i gospodarzem Zjazdu Katolickiego, który odbył się w Kępnie w dniach od 2 do 3 lipca 1932 r. z udziałem ks. prymasa Augusta Hłonda. Władze kościelne, doceniając jego pracę i zdolności organizacyjne, 21 sierpnia 1933 r. mianowały go dziekanem kępińskim. Za zasługi na polu społecznym i niepodległościowym odznaczony został: Złotym Krzyżem Zasługi, Złotym Krzyżem Niepodległości i Złotym Krzyżem PCK. W czasie okupacji był wielokrotnie aresztowany przez Niemców i osadzony w więzieniu. Zmarł 17 lipca 1943 roku. Jego ciało przewieziono do Kępna, 24 marca 1947 r., i pochowano na cmentarzu obok krzyża cmentarnego. W 1991 r. plac przy Domu Katolickim zyskał imię Ks. Ignacego Nowackiego.

*Ksiądz Ignacy Nowacki, proboszcz parafii kępińskiej
w latach 1901-1939 r.,*

ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1901–1902 r. – od 2 grudnia 1901 r. ks. proboszcz Ignacy Nowacki zaczął pracę w progimnazjum kępińskim jako nauczyciel religii. Założył wtedy tajne Towarzystwo Tomasza Zana, z którego wywodziło się w późniejszym czasie wielu działaczy niepodległościowych.

1905–1907 r. – w Kępnie wzniesiono budynek Domu Katolickiego, w którym odprawiano nabożeństwa w okresie budowy nowego kościoła. Ks. proboszcz Ignacy Nowacki, budując Dom Katolicki, chciał, by służył rozwojowi życia religijnego, społecznego i narodowego. Budynek był murowany i obszerny, składał się z dużej sali i mniejszej salki odgradzonej zasuwaną kotarą, która w czasie uroczystości i imprez służyła jako scena estradowa. W Domu Katolickim odbywały się zebrania organizacji i stowarzyszeń katolickich.

Dom Katolicki w Kępnie wybudowany w latach 1905–1907, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Grota Matki Boskiej z Lourdes wybudowana w 1906 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1906 r. – obok Domu Katolickiego pobudowana została piękna grota Matki Boskiej z Lourdes wraz z Bernadettą. Grota powstała wspólnym wysiłkiem parafian, którzy osobiście znosili kamienie na jej budowę. Na ten cel złożyli też duże ofiary.

1906 r. – w czasie strajku szkolnego dzieci kępińskich ks. proboszcz Ignacy Nowacki odczytał list ks. arcybiskupa Floriana Stablewskiego w sprawie nauki religii w języku niemieckim. Po jego odczytaniu powiedział: *Prawdy katechetyczne należy dziaćwie podawać w jej języku ojczystym*. Władze niemieckie za te słowa i czynne popieranie strajkujących ukarały ks. proboszcza Ignacego Nowackiego grzywną 800 marek. Oprócz tego ks. proboszcz zgromadzonym w kościele dzieciom opowiadał o Bogu oraz bohaterach narodowych, śpiewał z nimi również polskie pieśni. W 1916 r. wydał nakładem „Drukarńi Spółkowej” śpiewnik „Serce do Boga”.

1911 r. 15.10. – ks. biskup Edward Lipowski dokonał konsekracji nowo wybudowanego kościoła w Kępnie. Budowa nowej świątyni – w związku ze zwiększającą się liczbą wiernych w Kępnie – stała się koniecznością, stary, drewniany kościół nie wystarczał już na potrzeby parafii katolickiej. W 1907 r. ks. proboszcz Ignacy Nowacki wraz z Dozorem Kościelnym (był to rodzaj obecnej rady parafialnej), w skład którego wchodził: dr Józef Trzcński, Wiktor Lis, Antoni Ziomek, Adamek, Skupniwicz, zwrócił się do władz kościelnych o zgodę na powstanie nowej świątyni. Fundusze na budowę nowego kościoła częściowo zapewnił ks. Alojzy Grzybowski, proboszcz kępiński w latach 1813–1833, który w testamencie, spisany 5 czerwca 1830 r., zapisał na ten cel folwark „Grzybów”. Majątek ten oddany został w dzierżawę i uzyskiwane w ten sposób pieniądze przeznaczano na budowę nowego kościoła. Chociaż fundusz z legatu ks. Alojzego Grzybowskiego wzrósł do 125 tys. marek, suma ta ciągle była niewystarczająca, aby wybudować świątynię. Dzięki ofiarności społeczeństwa zebrano dodatkową, potrzebną kwotę. Projekt nowego kościoła opracował architekt Roger Sławski, budowę rozpoczęto w 1909 r. (w kwietniu 1909 r. przystąpiono do wyburzenia starego kościoła, a w październiku 1909 r. nowa świątynia była już pod dachem). Prace budowlane i wykończeniowe zakończyły się na początku października 1911 roku. Budowa trwała dwa lata, a więc bardzo krótko, jak na ówczesne czasy. Stało się tak dzięki zaangażowaniu ks. proboszcza Ignacego Nowackiego, Dozoru Kościelnego oraz całej wspólnoty katolickiej. Kościół zbudowano w stylu neobarokowym, jego rozmiary są imponujące: długość 48 m, szerokość 26 m, a wysokość wieży osiąga 49 m. Świątynia może pomieścić około 4000 wiernych. Do wnętrza kościoła prowadzi pięć bram z frontu i jedna boczna. We wnękach na froncie kościoła umieszczone są trzy figury z piaskowca dłuta włoskiego rzeźbiarza (te rzeźby to: figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem, figura św. Wojciecha i figura św. Stanisława). Ofiarodawcami tych rzeźb byli: księgarz Tomasz Godzina, lekarz Hermann Mohry i stolarz Leon Moździanowski. Barokowy, drewniany ołtarz główny pochodzi z XVIII w., jest pięknie rzeźbiony i przeniesiony ze starego kościoła, poświęcony ku czci Najświętszego Serca Jezusowego. W jego wnętrzu znajduje się obraz Serca Jezusowego namalowany przez Tadeusza Popiela z Krakowa, ucznia Jana Matejki. Nad ołtarzem znajduje się witraż,

przedstawiający patrona kościoła św. Marcina. Tadeusz Popiel namalował także na łuku triumfalnym obraz „Hold składany Królowej Niebios przez naszych polskich patronów”.

Po obu stronach kościoła przy prezbiterium znajdują się dwa boczne ołtarze. Jeden z nich, po prawej stronie poświęcony jest Opatrzności Bożej. Umieszczony na nim obraz olejny ze starego kościoła „Cudowne rozmnażanie chleba” namalował Aleksander Stankiewicz w 1735 roku. Przed tym ołtarzem przy końcu prawej, bocznej nawy, w dużej wnęce upamiętniającej tysięczną rocznicę chrztu Polski, znajduje się, przeniesiona ze starego kościoła, niezwykle cenna drewniana, barokowa chrzcielnica z XVIII wieku w kształcie anioła, dźwigającego czarę.

Drugi ołtarz, znajdujący się po lewej stronie od ołtarza głównego, poświęcony jest Matce Bożej Niepokalanej Poczęcia, co uosabia umieszczona na nim figura Matki Boskiej wyrzeźbiona z pięknego marmuru (dar Bractwa Różańcowego Pań). Obok ołtarza, pod stacją krzyżową nr I, znajduje się jeszcze jeden cenny zabytek ze starego kościoła, którym jest drewniana figura Dzieciątka Jezus, pochodząca z XVIII wieku. Po lewej stronie kościoła, w pobliżu bocznego ołtarza Matki Bożej Niepokalanej Poczęcia usytuowana jest ambona wykonana z dębowego drewna. Na ścianach świątyni znajdują się rzeźbione stacje Drogi Krzyżowej poświęcone 1 czerwca 1924 roku. W zakrystii wisi tzw. portret trumienny Józefa Wiktoryna Olszowskiego, właściciela Kępna z około 1700 roku. Organy zbudowane zostały w latach 1921–1923 przez organomistrza z Rychtala, Józefa Bacha, a uroczystość oddania ich do użytku odbyła się 6 października 1923 roku. Dzwony zostały zakupione w 1909 r. – pierwszy ważył 1375 kg, drugi – 750 kg, trzeci – 369 kg.

Budowa kościoła św. Marcina w Kępnie – R. Stawski tłumaczy księdzu I. Nowackiemu oraz robotnikom zasady projektu kościoła, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

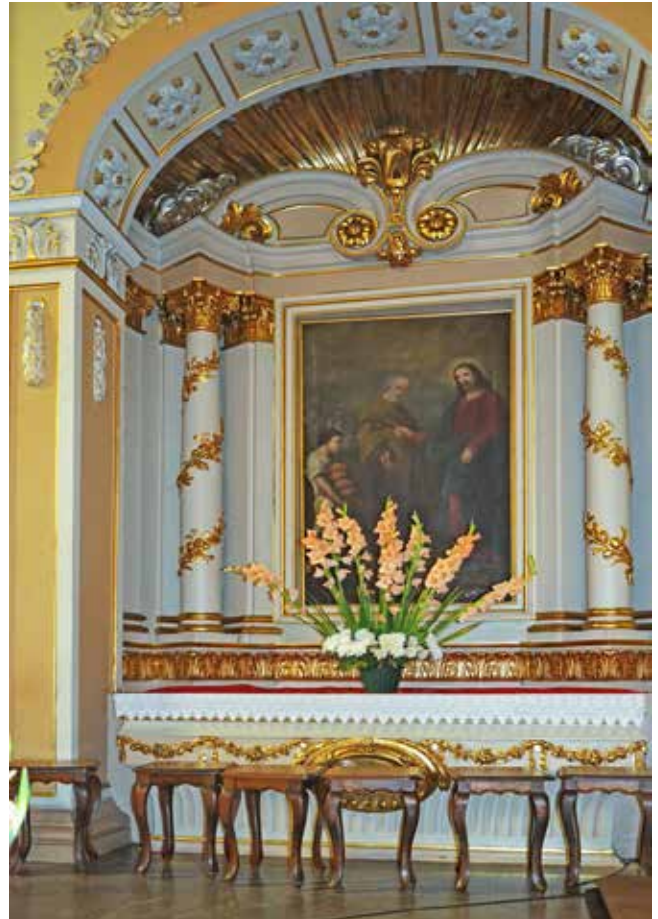
Roger Stawski – architekt w młodości i w okresie, gdy opracował projekt kościoła pw. św. Marcina w Kępnie, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Kościół św. Marcina w Kępnie, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Ołtarz główny, pochodzący ze starego kościoła poświęcony ku czci Najświętszego Serca Jezusowego, ze zbiorów Gminy Kępno

Ołtarz boczny Opatrzności Bożej pochodzący ze starego kościoła, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Niezwykle cenna, drewniana barokowa chrzcielnica z XVIII w. w kształcie anioła, dźwigającego czare, pochodząca ze starego kościoła, ze zbiorów Gminy Kępno

Drewniana figura Dzieciątka Jezus pochodząca ze starego kościoła (XVIII w.), ze zbiorów Gminy Kępno

Hold składany Królowej Niebios przez naszych polskich patronów – namalowany przez Tadeusza Popiela, ucznia Jana Matejki, ze zbiorów Gminy Kępno

Organy w kościele pw. św. Marcina w Kępnie,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1916 r. – z inicjatywy ks. Ignacego Nowackiego w Kępnie powstało Bractwo Św. Stanisława Kostki, w ramach którego działały też dziewczęta. Następnie utworzono odrębną organizację żeńską o nazwie Związek Młodych Polek, której patronem stał się ks. proboszcz Ignacy Nowacki. Młode Polki zakupiły i dały do poświęcenia w 1919 r. sztandar, na którym umieszczono po raz pierwszy orła białego. W marcu 1920 r. z inicjatywy ks. Ignacego Nowackiego przekształcono Związek Młodych Polek w Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej.

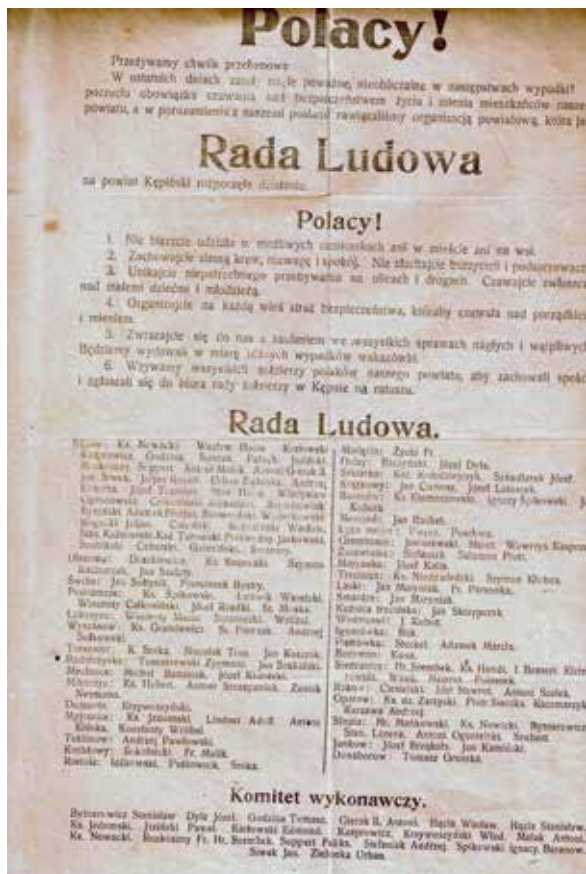
5. Kępno w okresie powstania wielkopolskiego

Niemcy, choć przegrali pierwszą wojnę światową (warunki zawieszenia broni podpisały 11 listopada 1918 r. w wagonie kolejowym pod Compiègne), nadal okupowały ziemie byłego zaboru pruskiego, gdyż chciały postawić państwa, biorące udział w konferencji pokojowej w Paryżu (konferencja miała zdecydować o granicy niemieckiej, w tym m.in. z Polską) przed faktem dokonanym, mając nadzieję, że wpłynie to na pozostawienie Wielkopolski w granicach państwa niemieckiego. Widoczne stawało się, że podjęcie walk powstańczych pomoże w podjęciu decyzji o włączeniu tych ziem do państwa polskiego. Wybuch rewolucji w Niemczech, w listopadzie 1918 r., spowodował chaos, władze nie radziły sobie z zaistniałą sytuacją, co przyspieszyło podjęcie zdecydowanych kroków przeciw zaborcy w Wielkopolsce.

Odradzało się też niepodległe państwo polskie. Powstały lokalne i centralne ośrodki władzy w kraju, co sprzyjało tworzeniu się w Wielkopolsce jawnych, polskich struktur niepodległościowych. Działający w Poznaniu, w konspiracji Centralny Komitet Obywatelski, 11 listopada 1918 r., ujawnił się i przekształcił w Naczelną Radę Ludową, która z kolei powołała Komisarjat Naczelnej Rady Ludowej jako organ wykonawczy (skład: ks. Stanisław Adamski, Wojciech Korfanty, Adam Poszwiński). Komisarjat polecił, aby terenowe komitety obywatelskie ujawniły się i rozpoczęły działalność jako rady ludowe, przejmując władze samorządowe i administrację lokalną. Do tworzenia rad ludowych w niemieckim parlamencie zachęcało także Koło Polskie, wydało ono odezwę, w której czytamy: ... *Teraz naszym zadaniem jest wznieść gmach naszego państwa. Hasłem: jedna wola, jeden czyn! Twórzmy państwo swoje. Przyszła Polska ludowa będzie i ludem tylko stać może. Dlatego powstają za zgodą naszą rady ludowe zogniskowane w Naczelnej Radzie Ludowej!* Apel ten odbił się szerokim echem w Wielkopolsce, w tym także w Kępnie, gdzie utworzono Powiatową Radę Ludową, w skład której weszło kilkadziesiąt osób (przedstawiciele przemysłu, kupiectwa, inteligencji, ziemiaństwa, rzemieślników i robotników). Przewodniczącym Rady został ks. proboszcz Ignacy Nowacki. Rada miała zapewnić ład i porządek w mieście oraz zabezpieczyć życie i mienie mieszkańców. W związku z nowymi zadaniami wydała natychmiast odezwę do społeczeństwa kępińskiego, która m.in. głosiła:

Polacy! Przeżywamy chwile przelomowe. W poczuciu obowiązku czuwania nad bezpieczeństwem życia i mienia mieszkańców naszego powiatu w porozumieniu z naszymi posłami zawiązaliśmy organizację powiatową, która jako Rada Ludowa na powiat kępiński rozpoczęła działalność. Polacy!

- 1. Nie bierzcie udziału w możliwych zamieszkach ani w mieście ani na wsi.*
- 2. Zachowajcie zimną krew, rozważę i spokój. Nie słuchajcie burzycieli i podszczuwaczy.*
- 4. Organizujcie strażę bezpieczeństwa, które czuwałyby nad porządkiem i mieniem.*
- 5. Zwracajcie się do nas z zaufaniem we wszystkich sprawach nagłych i wątpliwych. Będziemy wydawali w miarę zaszłych wypadków wskazówki: jak postępować.*
- 6. Wzywamy wszystkich żołnierzy Polaków naszego powiatu, aby zachowali spokój i zgłaszali się w biurze Rady Żołnierzy w Kępnie na ratuszu.*

Odezwa Powiatowej Rady Ludowej do społeczeństwa kępińskiego, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Z obwieszczenia wynika, że organizowane miały być stráže bezpieczeństwa (straże ludowe) jako organy Powiatowej Rady Ludowej, których zadaniem było utrzymanie porządku i zabezpieczenie mienia. W tym okresie powstały też Rady Ludowe w Baranowie, Opatowie, Siemianicach, Łęce Opatowskiej, Rakowie i innych miejscowościach.

12 listopada w sali Strzelnicy Niemcy wybrali swoją Radę Ludową i Radę Żołnierską, z czym nie zgodził się obecny tam ks. proboszcz Ignacy Nowacki, który oświadczył, że w Kępnie istnieje już Powiatowa Rada Ludowa, w związku z czym powołanie drugiej uważa za niepotrzebne. Tymczasem Niemiecka Rada Ludowa i Żołnierska w tym samym dniu, 12 listopada, wydała obwieszczenie w języku niemieckim, które w tłumaczeniu na język polski brzmiało następująco (fragmenty):

2. Każde gromadzenie się na ulicach będzie karane.

4. Żandarmi i urzędnicy policyjni będą uważani za patrol Rady Żołnierskiej.

5. Nad bezpieczeństwem mieszkańców miasta czuwać będą patrole Rady Żołnierskiej. Są one oznaczone czerwoną wstęgą ze stemplem miasta Kępna. Czuwającym nad porządkiem trzeba się bezwarunkowo poddać. Wszelki opór będzie karany.

7. Oddać należy natychmiast wszelką broń i amunicję w biurze Rady Żołnierskiej. Wyjątek stanowią osoby posiadające zezwolenie na polowanie.

8. Grabieże, kradzieże i wszelkie wybryki zakłócające spokój

publiczny, bezpieczeństwo obywateli i Rady Żołnierskiej, karane będzie śmiercią.

9. Odstawa i wydawanie środków żywnościowych pozostaje w nie zmienionej formie pod nadzorem Rady Żołnierskiej i Ludowej. Wszelkie urzędy będą nadal czynne.

Podpisała Rada Żołniersko-Ludowa

w dn. 12 listopada 1918 r.

Wkrótce Powiatowa Rada Ludowa podjęła współpracę z Niemiecką Radą Ludową (Volksrat: przewodniczący sędzia Rudolf Thiele) i Radą Żołnierską (przewodniczący Erwin Sonnenberg) w celu ochrony mieszkańców przed rabunkami i napadami bez względu na pochodzenie sprawców. Wydano jednocześnie wspólne oświadczenie, mówiące o tym, że od 12 listopada 1918 r. władza przeszła w ręce Rady Żołnierskiej, zabronione zostało rozbrajanie niemieckich żołnierzy oraz wychodzenie z domu po godz. 17.00. Oświadczone też, że nad bezpieczeństwem w mieście czuwać będą patrole Rady Żołnierskiej. Wezwano mieszkańców miasta do organizowania wsparcia i pracy dla niemieckich żołnierzy, powracających z frontu.

Powiatowa Rada Ludowa zajęła bardzo ostrożne stanowisko w sprawie ewentualnego udziału Kępna w powstaniu przeciw Niemcom. Taka postawa wynikała z faktu, iż jej członkowie w większości byli pod wpływem Narodowej Demokracji (obóz polityczny o charakterze narodowym), która wychodziła z założenia, że na razie nie powinno podejmować się walki zbrojnej, lecz należy czekać na rozstrzygnięcia, jakie zapadną w tej sprawie w traktacie pokojowym w Paryżu. Taki punkt widzenia Powiatowej Rady Ludowej w Kępnie znalazł swoje odzwierciedlenie w artykule zamieszczonym w „Nowym Przyjacielu Ludu” z 14 listopada 1918 r., który był przedrukiem tekstu z „Kurierza Poznańskiego” (nr 259 z 1918 r.), organu Narodowej Demokracji. Treść tego artykułu była następująca: *Trony się walą. Rewolucja! A my, Polacy, w zaborze pruskim? Dla nas tutaj w każdym razie w tej chwili przełomowej najwyższym nakazem jest zachowanie spokoju i wstrzymanie się od wszystkiego, co by mogło wywołać zamęt. Nasze cele narodowe znajdują się na najlepszej drodze do urzeczywistnienia. Byłoby zbrodnią narodową, gdyby ktokolwiek w tym momencie, kiedy wszystkie nadzieje nasze ziszczają się, na szwank naraził sprawę naszą przez niewczesne porywy burzące porządek społeczny.* Jak wynika z artykułu, stanowisko Powiatowej Rady Ludowej w Kępnie było zgodne z zaleceniami Naczelnej Rady Ludowej, która, będąc pod wpływem Narodowej Demokracji, miała podobny punkt widzenia na sprawę powstania.

Niezależnie od stanowiska Powiatowej Rady Ludowej w mieście miały miejsce przygotowania do udziału w ewentualnym powstaniu. Działania tego typu podjęła przede wszystkim młodzież. W tym kierunku zmierzali też działacze różnych organizacji; w tym Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, którzy witali na dworcu kolejowym w Kępnie żołnierzy polskich, wracających z frontu, w ten sposób chcieli zachęcić i zaangażować ich do wzięcia udziału w organizacji powstania. Akcję tę popierali także niektórzy członkowie Powiatowej Rady Ludowej, tacy jak: Waław Hącia, Edmund Karłowski i Paweł Jasiński. Byli oni w kontakcie z por. Mieczysławem Paluchem (członkiem Komisji Wojskowej przy Naczelnej Radzie Ludowej w Poznaniu), który prowadził działania, mające przygotować powstanie w południowej Wielkopolsce. Udzielał on wskazówek na temat, jak tworzyć rady ludowe w terenie i jak przygotowywać powstanie zbrojne.

Tymczasem działania Powiatowej Rady Ludowej szły w innym kierunku. 23 listopada 1918 r. na wspólnym zebraniu strony polskiej i niemieckiej uchwalono, że należy usprawnić działalność administracji i polepszyć współpracę z Radą Żołnierską. W celu osiągnięcia tych postanowień powierzono kontrolę nad poszczególnymi urzędami następującym osobom: landratura – Franciszek Rozkoszny, poczta – Władysław Żółtowski, magistrat i policja – Feliks Suppert, dworzec towarowy – Stefan Staszak i Józef Kaźmierski. Dalsze zmiany nastąpiły w Kępnie 29 listopada 1918 r., wówczas w mieście odbyło się spotkanie zwołane przez magistrat (obecny burmistrz Wischanowski oraz landrat Gustaw Scheele) i Powiatową Radą Ludową (ks. proboszcz Ignacy Nowacki, Paweł Jasiński, Waław Kokociński, Feliks Suppert, Steck, Działoszyński). Po dyskusji rozwiązana została Rada Żołnierska, a na jej miejsce powołano wspólną Straż Ludową, w skład której wchodziło 94 Polaków oraz około 30 Niemców i Żydów, jej naczelnikiem wybrano Waławę Kokocińskiego.

W dniach od 3 do 5 grudnia 1918 r. odbyło się w Poznaniu posiedzenie Sejmu Dzielnicowego, w którym udział wzięło 1403 delegatów. W obradach sejmu uczestniczyli także przedstawiciele Powiatowej Rady Ludowej w Kępnie, którymi byli: ks. proboszcz Ignacy Nowacki, Paweł Jasiński, Waław Hącia, Teodozja Karłowska i Jan Siwek. Sejm powołał nową osiemdziesięcioosobową Naczelną Radę Ludową i jej Prezydium (przewodniczący – Bolesław Krysiewicz) oraz wyłonił Komisariat Naczelnej Rady Ludowej, a także wypowiedział się za odbudową niepodległej Polski i przywróceniem Polsce ziem, które należały do niej przed rozbiorem. Naczelna Rada Ludowa głosiła jednak pogląd, że należy w tej sprawie czekać na decyzję traktatu pokojowego w Paryżu, który ustali zachodnie granice Polski. Tymczasem w Kępnie zaostrzyła się sytuacja między Polakami a Niemcami. 4 grudnia 1918 r. przybył do Kępna oddział Heimatschutz, liczący 75 żołnierzy, który miał rzekomo pilnować granicy i czuwać nad bezpieczeństwem w mieście. Przybycie oddziału Heimatschutz (Heimatschutz przemianowany został na Grenzschutz) wywołało wzburzenie i protesty ze strony przede wszystkim ludności polskiej. W celu uspokojenia tych nastrojów 5 grudnia 1918 r. zwołano wiec informacyjny (obecny burmistrz Kępna Karl Wischanowski), na którym dowódca Heimatschutz oświadczył, że w następnym dniu opuści miasto, co też uczynił. Jednak kilka dni później, 9 grudnia 1918 r., o świcie do Kępna wkroczyły w szyku bojowym oddziały niemieckiego Grenzschutzu w sile około 300 żołnierzy, uzbrojonych – oprócz karabinów ręcznych – w 25 karabinów maszynowych i 3 działa. Oddziały Grenzschutzu składały się w dużym stopniu ze zdemobilizowanych niemieckich oficerów, uważających się za patriotów, którzy zorganizowali ochotnicze oddziały (w szeregach Grenzschutzu wstępowali również koloniści, urzędnicy, a także młodzież). Oddziały finansowało społeczeństwo i władze niemieckie, a ich celem stała się obrona interesów pruskich w Wielkopolsce. W ten sposób powstały poważne niemieckie siły zbrojne, na ogół świetnie uzbrojone, jak to miało też miejsce w Kępnie. Wkroczenie oddziałów Grenzschutzu ostro skrytykował przewodniczący Powiatowej Rady Ludowej ks. Ignacy Nowacki. Niemieckie władze miejscowe (Volksrat, magistrat, landrat) były również przeciwne obecności tych jednostek w mieście. W takiej sytuacji 9 grudnia 1918 r. odbyło się spotkanie Powiatowej Rady Ludowej i Niemieckiej Rady Ludowej (Volksrat), na którym postanowiono wysłać do dowództwa VI Korpusu we Wrocławiu i do rządu Rzeszy w Berlinie wspólny protest w sprawie wkroczenia do miasta oddziałów Grenzschutzu. W związku z zaistniałymi faktami Rada Ludowa (Volksrat) postanowiła na posiedzeniu – 10 grudnia – prosić rząd niemiecki w Berlinie o wyjaśnienie:

1. *Czy wojsko zostało przysłane do Kępna na polecenie obecnego rządu Rzeszy tylko dlatego, aby powracającym wojskom zapewnić opiekę i zabezpieczyć spokój i porządek.*

2. *Czy wojsko zostało przysłane tu dotąd przez Rząd Rzeszy, dlatego aby zapobiec gwałtownemu lub nawet bezkrwawemu włączeniu prowincji poznańskiej do nowego Państwa Polskiego i czy rząd Rzeszy poczynił kroki, aby znajdujące się tutaj oddziały wojskowe nie wpływały na ludność w duchu i życzeń tak niemieckich jak i polskich, aby w ten sposób przeciwdziałać ewentualnie niepożądanemu wynikowi referendum...*

Odpowiedź rządu Rzeszy z 23 grudnia 1918 r. była następująca: *Wojsko ma jedynie strzec granic. Ono nie ma zadania mieszania się w jakikolwiek sposób w wewnętrzne – polityczne sprawy. Wojsko powstrzyma się od wszelkich wpływów politycznych na tamtejszą ludność.* Tak więc jednostki Grenzschutzu pozostały w Kępnie. Ich pierwszą czynnością było konfiskowanie

broni i amunicji, będącej w posiadaniu Straży Ludowej na terenie ratusza. Takie wrogie postępowanie Grenzschutzu wobec Polaków zaczęło coraz częściej objawiać się na terenie Kępna, co, oczywiście, ujemnie wpłynęło na współzycie obu narodowości. Agresja żołnierzy Grenzschutzu wobec Polaków uwidoczniła się w całej pełni 22 i 23 grudnia. Wtedy to dowódcy Straży Ludowej w mieście i powiecie (Wacław Kokociński, Paweł Jasiński) przedłożyli Zarządowi Policyjnemu w Kępnie protest. Oto fragmenty tego pisma:

1. *Dnia 22 grudnia 1918 r. na Rynku zatrzymało trzech żołnierzy Heimatschutzu wzgl. Grenzschutzu piekarza Czesława Rabiegę z Kępna i wezwała go do usunięcia kokardy, utrzymanej w polskich barwach narodowych, którą nosił na lewej stronie marynarki. Rabiega zażądał wyjaśnienia (...). W odpowiedzi na to jeden z żołnierzy przystąpił do niego, zerwał mu kokardę, rzucił ją na ziemię i podeptał.*

2. *Dnia 23 grudnia 1918 r. zatrzymali żołnierze Heimatschutzu murarza Ignacego Cierpika, instalatora Michała Koziola i kupca Mariana Kłobusa z Baranowa i wezwali ich do usunięcia kokard, przy czym zagrozili im, że w wypadku sprzeciwu kokardy zostaną siłą odebrane. Kłobusa odprowadzono na odwach, gdzie mu kokardę zdjęto.*

(...) Wspomniane poczynania w obecnym czasie (...) nie pozostawiają miejsca panującemu w mieście spokojowi i porządkowi, jak również hamują dobre współzycie obu narodowości zamieszkających w Kępnie.

Mimo że komendant Grenzschutzu zapewnił obu komendantów Straży Ludowej, że to się już więcej nie powtórzy, żołnierze niemieccy zachowywali się coraz bardziej agresywnie, szczególnie w stosunku do tych Polaków, którzy w miejscach publicznych, urzędach i sklepach mówili po polsku. Zdarzały się też wypadki napadów na Polaków, zabroniono im noszenia polskich oznak, a poza tym Niemcy występowali też przeciw polskim współpracownikom w Kępnie. W ten sposób Niemcy chcieli wykazać, że Kępno jest miastem niemieckim i takim pozostanie.

Sytuacja w Kępnie skomplikowała się jeszcze bardziej, gdy 27 grudnia 1918 r. doszło do wybuchu w Poznaniu powstania przeciw Niemcom, które szybko zaczęło się rozszerzać na całą Wielkopolskę, objęło także Ostrzeszów. Do udziału w powstaniu w Kępnie przygotowywało się około 200 osób (osoby cywilne ćwiczyły strzelanie i musztrę w Domu Katolickim), a w powiecie i za Prosną około 1000 osób. W tej sprawie jednak należało porozumieć się z dowództwem w Poznaniu. W porozumieniu z por. Mieczysławem Paluchem, 28 grudnia 1918 r., do Poznania wyjechała delegacja (dr Aleksander Całkosiński, Czesław Ogrodowski i marynarz Sobczyk) po zalecenia, co do dalszych losów Ziemi Kępińskiej. Delegacja otrzymała odpowiedź, że z powodu niekorzystnych granic powiatu (front należałoby wtedy przedłużyć o około 20–25 km), braku kadry powstańczej, broni i amunicji przystąpienie do otwartej walki zbrojnej jest w tej chwili nieaktualne i nie należy w związku z tym przystępować do powstania. Jednocześnie sugerowano, aby tworzyć zakonspirowane grupy wojskowo-wywiadowcze, względnie wstępować do wojska polskiego na wolnych terenach. Podobnego zdania, co do powstania w Kępnie, był także szef sztabu frontu południowego Zygmunt Wieliczka, który w książce pt. „Od Prozny po Rawicz. Wspomnienia z powstania wielkopolskiego 1918–1919 r.”, Poznań 1931 r. pod datą 8 stycznia 1919 r. napisał: *Mnie się zaś o zajęciu Kępna podówczas ani się śniło, gdyż przez to wydłużyłaby się linia frontu o ok. 25 km, co przy naszym braku sił było zgoła niepożądane.* Dodać jeszcze należy, że siły Grenzschutzu w mieście i w okolicy miały w stosunku do ewentualnych powstańców ogromną przewagę zarówno liczebną jak i w uzbrojeniu. W związku z tym także Powiatowa Rada Ludowa nawoływała do zrezygnowania z niepotrzebnego rozlewu krwi, co w efekcie spowodowało, że w Kępnie nie doszło do wybuchu powstania, tak jak to miało miejsce w pobliskim Ostrzeszowie. Zygmunt Wieliczka tak opisał przystąpienie Ostrzeszowa do powstania: *Powiatowa Rada składająca się z patriotów pod przewodnictwem Józefa Wężyka z Rogaszyc i Jana Derskiego z zapalem postanowiła przyłączyć się do powstania i wyczerzyć wszystkie siły dla utrzymania powiatu w posiadaniu Polski. Na jednogłośnie życzenie Rady Ludowej objął dowództwo w Ostrzeszowskim Stanisław Thiel z Doruchowa, który pokładanych w nim nadziei nie zawiódł.* Ostrzeszów był najbardziej wysuniętym na południe odcinkiem w powstaniu wielkopolskim. Oddziały powstańcze walczące na tym froncie dążyły w dalszych walkach do przejścia Kępna.

W Kępnie Grenzschutz przejął władzę, wprowadzając wobec Polaków coraz ostrzejsze nakazy i zakazy oraz przejawiając coraz większą agresję w stosunku do ludności polskiej. „Nowy Przyjaciół Ludu” z 9 stycznia 1919 r. napisał: *Dziś wyszło rozporządzenie, podpisane przez kierownika oddziału „Heimatschutza”, Humberta, burmistrza Wischanowskiego i za Volksrat decernenta przy burmistrzu Supperta, na mocy którego Kępno znajduje się w stanie wyjątkowym. Major koczującego w Kępnie Heimatschutzu wyraził się na zebraniu Volksratu, że Kępno jest miastem niemieckim i takowym też pozostać musi. Dziwi nas tylko, że obecni na tym zebraniu Polacy nie pouczyli p. majora, że Kępno było, jest i pozostanie polskim miastem. Niemieckim miastem jest Berlin, ale nigdy Kępno. Oprócz tego zamierza wydać ów major na żądanie kilku jego żołnierzy rozporządzenie, że*

zakazuje noszenia polskich oznak jakiegokolwiek bądź rodzaju... W tymże wydaniu gazety jest także mowa o innych ograniczeniach wprowadzonych w mieście, a mianowicie: *Kępno odcięte od wszelkiej komunikacji. Od niedzieli rano nie kursują pociągi na torze od Ostrzeszowa do Kostowa na Śląsku. Zatem nie dochodzi do Kępna żadna poczta z Poznania.* Wkrótce nastąpiły dalsze szykany, które opisuje „Nowy Przyjaciel Ludu” z 14 stycznia 1919 r.: *W niedzielę (10.01.1919 r.) o godz. 12 i pół zawezwano czcig. ks. prob. Nowackiego i redaktora naszego przed sąd „Heimatszucu”. Kapitan czynił odpowiedzialnymi tak czcig. ks. prob. jak redaktora naszego za wszelkie powstałe w mieście naszym wybryki, zaczynając, że ich to winą jest, że ludność jest wobec „Heimatszucu” wrogo usposobiona.* Na probostwie i w Domu Katolickim Heimatschutz przeprowadził rewizję. Po tym incydencie ks. proboszcz Ignacy Nowacki 11 stycznia wydał następujące oświadczenie: *W nocy z piątku na sobotę (10 na 11 b. m.) urządził oddział tutejszego „Grenzschutzu” składający się z przeszło 20 ludzi uzbrojonych w karabiny i ręczne granaty u mnie ścisłą rewizję. Przeszukano i przetrząsnęto wszystkie pokoje, sklepy i góry probostwa, budynki gospodarcze i Dom Katolicki. Poszukiwano broni, której naturalnie nie znaleziono, bo broni żadnej nie posiadam, ani nie posiadałem nigdy. Rewizja trwała od 12 do 1/2 3 w nocy. Przyczyną miał być strzał czy wybuch granatu na ul. Owsianej. W nocy zaprowadzono mnie jeszcze na miejsce wypadku i czyniono różne nieuzasadnione zarzuty w słowach, a przecież żaden rozsądny Polak tego niegodziwego wybryku by się nie dopuścił. Proszę o zachowanie spokoju, zimnej krwi i powstrzymanie od nierozważnych czynów.*

Po kilku dniach nastąpiły dalsze represje wobec Polaków. „Nowy Przyjaciel Ludu” z 16 stycznia 1919 r. tak je opisuje: *Dnia 13 stycznia 1919 r. wieczorem aresztowano z pośród obywateli kępińskich p. Wacława Hącię i Feliksa Zupperta. Wieczora owego odbywało się zebranie przemysłowców, na które przybył p. H. w towarzystwie oficera tutejszego „Grenzschutzu”, aby wyjaśnić zebranym cel aresztowania i zakomunikował, że jeszcze dalszych 3 panów się zabierze. Władza wojskowa (Gen. kdo we Wrocławiu) zarządziła aresztowanie, ażeby wymusić na Polakach w Krotoszynie wydanie 5 zakładników Niemców zabranych przez tamtejsze władze polskie. Na drugi dzień przed południem przyaresztowano jako dalszego p. Floriana Adamka. Dowiadujemy się dalej, że ks. proboszcz Nowacki jest zakładnikiem, wolno mu atoli za słowem przebywać w domu i tylko w celu spełnienia obowiązków duszpasterskich dom opuszczać. O tych zajściach tak pisał w swej książce Zygmunt Wieliczka: *Jak poprzednio zaznaczyłem, zagwarantowaliśmy pobranie zakładników utrzymanie spokoju na odcinku krotoszyńskim. Jako odwet wzięli Niemcy ok. 12 stycznia 1919 r. w myśl groźby gen. v. Henduck’a, 5 zakładników w Kępnie i osadzili ich w tamtejszym hotelu, żadnej krzywdy poza tym im nie czyniąc. Ok. 15 stycznia przybył z Kępna za przepustką niemiecką adwokat Doerffer, aby interweniować w sprawie zakładników kępińskich, których obiecali Niemcy zwolnić w zamian za zwolnienie zakładników z Krotoszyna. Zarówno mjr Stanisław Thiel jak i dowództwo frontu południowego odmówiło zwolnienia zakładników niemieckich w Krotoszynie, gdyż ich przetrzymywanie zapewniało spokój na odcinku krotoszyńskim. Odmowa nie zraziła Mariana Doerffera, który interweniował w tej sprawie w Poznaniu u Wojciecha Korfantego, który przychylił się do jego prośby i wyraził zgodę na wymianę zakładników. Już wkrótce, bo 17 stycznia 1919 r., komendant okręgu ostrowskiego ppor. Władysław Wawrzyniak otrzymał depezę następującej treści: *Po porozumieniu się z polską Powiatową Radą Ludową w Krotoszynie oświadczamy, że zgadzamy się na zwolnienie ujętych tamże Niemców, o ile odzyskają wolność ujęci w Kępnie obywatele polscy.* Dzięki temu zakładnicy polscy w Kępnie odzyskali wolność. W Kępnie nadal jednak Grenzschutz ograniczał swobodę poczynań Polaków, wprowadzając dalsze zakazy, o czym pisze „Nowy Przyjaciel Ludu” z 21 stycznia 1919 r. cytując treść obwieszczenia z 19 stycznia 1919 r., które brzmiało: *Tutejsza władza wojskowa wydała następujące rozporządzenie, które z dn. 20 stycznia 1919 r. o godz. 7-mej rano nabiera mocy.***

a) wszelka komunikacja do jak i z Kępna zostaje na wszelkich drogach oraz na obszarach pomiędzy nimi leżącymi od godz. 5-tej po południu aż do 7-mej przed południem wstrzymana... Wobec osób, które są poza drogami temi bądź to za dnia lub nocy napotka, wystąpi się bezwzględnie z bronią. Kto o godz. 5-tej po południu aż do godz. 7-mej przed południem na wspomnianych 6 drogach ku posterunkom się zbliża a na zawołanie natychmiast nie staje, zostaje ostrzeliwanym. Komunikacja kolejowa do Podzamcza została z dn. 18 stycznia 1919 r. od południa wstrzymana.

Innym przykładem stosowania represyjnych poczynań wobec Polaków był zakaz wydawania „Nowego Przyjaciela Ludu”. W edycji gazety z 25 stycznia 1919 r. ukazało się rozporządzenie wydane przez Komisariat Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, dotyczące poboru do wojska polskiego tych Polaków, którzy urodzili się w latach 1897, 1898, 1899. Spowodowało to ostrą reakcję władz wojskowych w Kępnie. W tym samym dniu, tj. 25 stycznia, w redakcji czasopisma zjawili się żołnierze Grenzschutzu, aby aresztować redaktora Teofila Ciecińskiego i postawić go przed wojennym sądem. Redaktor Teofil Cieciński, ratując życie, uciekł do Ostrzeszowa, a władze wojskowe zamknęły pomieszczenia redakcji. Gazeta przestała istnieć. Trudno jest jednak dokładnie określić czas, w jakim miało to miejsce. Ze zbiorów rocznika 1919 r., który znajduje się w Bibliotece Miejskiej, wynika, że przerwa w wydawaniu „Nowego Przyjaciela Ludu” trwała od końca stycznia do września 1919 r., wtedy wznowiono jego druk. Stosując te nadzwyczajne, represyjne metody, Grenzschutz chciał zastraszyć Polaków

i uniemożliwić ich udział w powstaniu. W ten sposób chciano wykazać, że Kępno jest niemieckim miastem, skoro nie bierze udziału w walkach powstańczych, a to z kolei miało sprawić, że kraje, biorące udział w konferencji pokojowej w Wersalu, podejmą decyzję o przyłączeniu Kępna do Rzeszy Niemieckiej. W Kępnie mimo rozejmu, zawartego 16 lutego 1919 r. między Rzeszą Niemiecką a Państwami Ententy o zaprzestaniu działań powstańczych, władza nadal należała do Grenzschutzu, w związku z czym sytuacja stawała się coraz bardziej napięta, gdyż członkom Powiatowej Rady Ludowej i innym działaczom patriotycznym groziło aresztowanie. Część z nich (Aleksander Całkosiński – senior, Ignacy Całkosiński, Tomasz Godzina – senior, Stanisław Hącia, Paweł Jasiński, Jan Kubera, Franciszek Rozkoszny z Kępna, Stanisław Bynerowicz z Opatowa, Szubert ze Słupi pod Kępnem i inni), schroniła się w Ostrzeszowie. Tymczasem jak piszą Mieczysław Depczyński i dr Aleksander Całkosiński („Z dziejów parafii kępińskiej”) w nocy z 21 na 22 czerwca 1919 r. Grenzschutz aresztował około 20 działaczy patriotycznych (m.in. ks. proboszcza Ignacego Nowackiego) i umieścił ich w gmachu urzędu pocztowego w Kępnie. Wtedy to w całej pełni ujawnił się patriotyzm ludności polskiej w mieście, która na drugi dzień tłumnie zjawiała się pod pocztą, żądając uwolnienia aresztowanych, rzucając jednocześnie groźby pod adresem Grenzschutzu. Uwięzionym zorganizowano pomoc żywnościową, a Rada Parafialna w zamian za zwolnienie ks. proboszcza Ignacego Nowackiego zaproponowała własne aresztowanie. Na trzeci dzień aresztowani działacze zostali internowani i osadzeni w obozie jenieckim w Neuhammer – Nowej Kuźnicy na Dolnym Śląsku, gdzie także przesyłano im pomoc w postaci artykułów żywnościowych i środków pieniężnych. Ostatecznie zakładników zwolniono w sierpniu 1919 roku.

Choć Kępno i powiat nie brały bezpośredniego udziału w powstaniu wielkopolskim, to wielu Polaków z tego terenu zaangażowało się aktywnie w walkę z Niemcami w różnorodnej formie (była to młodzież należąca do różnych towarzystw, które wychowywały w duchu patriotycznym i narodowym, działacze tych organizacji a także niektórzy członkowie Powiatowej Rady Ludowej, jak np. aptekarz Edmund Karłowski, Waclaw Hącia i Paweł Jasiński). Część z nich przedarła się przez Prosnę i wstąpiła do wojska polskiego na wolnym terenie, z kolei inni zdołali się przedostać przez linię frontu i przyłączyć do powstańców ostrzeszowskich.

Jan Baraniak z żoną, Powstaniec Wielkopolski (pierwszy z prawej), ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Wiktor Binek, Powstaniec Wielkopolski i Śląski, pracownik straży granicznej i Urzędu Miasta w Kępnie, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Aleksander Caliński, Powstaniec Wielkopolski, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Edward Matysiak – kępnianin, uczestnik Powstania Wielkopolskiego, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

*Kępińscy Powstańcy Wielkopolscy –
od lewej Edward Matysiak, Ignacy Szkopek,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

*Dyplom uznania dla Ignacego Mosia za jego udział
w Powstaniu Wielkopolskim,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

*Powstańcy wielkopolscy przed plebanią w Myjomicach,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

*Internowani kępniacy w obozie w Neuhammer w 1919 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

*Plan ofensywy, której celem było wyzwolenie Kępna,
źródło: Zygmunt Wieliczka, Od Prosnicy po Rawicę. Wspomnienia
z Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 r., Poznań 1931*

*Mundur powstańca wielkopolskiego,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

Ci, którzy pozostali na miejscu, tworzyli zakonspirowane grupy powstańcze (od 3 do 5 osób), by pomagać aktywnie powstańcom, stosując różne metody oporu. Powstawały one głównie w północnej części powiatu tam, gdzie przebiegał front powstańczy i w okręgu opatowskim wzdłuż granicy byłego Królestwa Polskiego. Jednostki te podlegały Pawłowi Jasińskiemu, komisarzowi Straży Ludowej na powiat kępiński i Aleksandrowi Całkosińskiemu juniorowi, pseudonim Kwiatkowski. Spotykali się oni w określonym miejscu i czasie z por. Mieczysławem Paluchem. W czasie takich narad omawiano aktualną sytuację polityczno-wojskową oraz zadania Kół powstańczych w powiecie kępińskim, które z biegiem czasu powinny stać się zawiązkiem polskiego wojska (według Przemysława Depczyńskiego razem Koła te liczyły około 100 osób). Przemysław Depczyński w swoim opracowaniu pisał także o innych grupach działających przeciw Niemcom, jak np. organizacji wojskowo-wywiadowczej utworzonej w Kępnie i kierowanej m.in. przez Ignacego Całkosińskiego. Jego komórka miała za zadanie utrzymywanie łączności z władzami wojskowymi powstania, a także werbowanie, a następnie wysyłanie, polskiej młodzieży do oddziałów powstańczych i wojskowych, operujących na granicy powiatu ostrzeszowskiego i kępińskiego. Ich zadaniem było też udzielanie pomocy w przekraczaniu linii demarkacyjnej⁶ w powiecie wieluńskim. Obserwowano też oddziały Grenzschtzu, ich ruchy, miejsca postoju, stany liczebne i uzbrojenie, ich stosunek do ludności polskiej oraz zamiary i plany dotyczące oddziałów powstańczych na froncie południowym. O wszystkich tych zamierzeniach i działaniach Grenzschtzu grupa Ignacego Całkosińskiego informowała przez swoich kurierów dowództwo frontu ostrzeszowsko-kępińskiego. Poza tym przemycano także do ostrzeszowskich oddziałów powstańczych broń, amunicję i umundurowanie, które w części kupowano od żołnierzy Grenzschtzu, a częściowo zdobywano też w drodze podstępnie. Grupa Ignacego Całkosińskiego współpracowała z innymi komórkami podziemnymi w Wieruszowie (Edmund Drepczyński), Henrykiem Klukowskim z Katowic, który był sierżantem sztabowym Grenzschtzu i z komórką wywiadowczą Walentego Dąbka na odcinku Słupia pod Kępem-Opatów-Wieruszów-Praszka. Wywiad wojskowy na rzecz powstańców prowadzili też pochodzący z Opatowa bracia Mikołaj i Ignacy Wittmanowie, którzy działali na terenie powiatu kępińskiego, kluczborskiego i sycowskiego. Z Ignacym Wittmanem współpracował Ignacy Tycner, sierżant Grenzschtzu, dzięki któremu zdołano ostrzec dowództwo ostrzeszowskich oddziałów powstańczych, przygotowujących atak na Kępno z 17 na 18 lutego 1919 r. o tym, że Grenzschutz – przez zdradę w szeregach powstańczych – przygotował się odpowiednio do odparcia tej ofensywy.

Po wybuchu powstania w Ostrzeszowie osoby z Kępna oraz powiatu zaczęły tworzyć oddziały powstańcze, które zdołały przedostać się przez linię frontu. Oddziały powstańcze szybko rosły w siłę i według Zygmunta Wieliczki, szefa sztabu grupy południowej, w skład której wchodził m.in. front ostrzeszowsko-kępiński, liczba powstańców na początku lutego wynosiła około 750 ludzi (4 ciężkie karabiny maszynowe i 11 lekkich karabinów maszynowych), a po 15 lutym 1919 r. zwiększyła się do 1150 osób (9 ciężkich karabinów maszynowych, 15 ręcznych karabinów maszynowych), natomiast oddziały niemieckie przed 11 lutym (ich liczba stale rosła) liczyły około 1400 żołnierzy świetnie uzbrojonych (47 karabinów maszynowych i 6 dział). Mimo tak dużej przewagi Niemców oddziały powstańcze przystąpiły do ofensywy na froncie ostrzeszowsko-kępińskim i 9 lutego 1919 r. dotarły do linii: Parzynów-Kochłowy-Mikorzyn-Mechnice-Lubczyna (10–15 km od Kępna), a kilka dni później walki unormowały się na odcinku Rzetnia-Turze-Myjomice-Ostrówiec-Kierzno-Teklinów. 16 lutego 1919 r. powstańcy zajęli Kliny, a w dniu następnym zdobyli Korzeń i znaleźli się w odległości 4–6 km od Kępna. Dalszym celem dowództwa ostrzeszowskiego było wyzwolenie Kępna i powiatu, w tym także Podzamcza, co miało nastąpić w wyniku ataku zaplanowanego w nocy z 17 na 18 lutego 1919 roku. Z. Wieliczka tak opisuje próbę realizacji tych planów: *Ofensywa zmierzała do zajęcia Podzamcza i zwinięcia linii niemieckiej wzdłuż toru Podzamcze-Kępno (...) stojąca w Podzamczu kompania 29 pułku piechoty, licząca 120 ludzi miała również z Wieruszowa wręcz na Podzamcze uderzyć (...). Niestety, wszelkie tak celowe zarządzenia, które musiały zakończyć się naszym sukcesem, zostały zdradzone. Widocznie mieliśmy w naszych szeregach szpiega, który zdążył powiadomić Niemców o zamierzonym ataku. Nasz konfident w garnizonie kępińskim, sierżant K. (Ignacy Tycner) zawiadomił nas, że zamiar uderzenia na Podzamcze w nocy z 17 na 18 luty jest zdradzony i że w celu odparcia tego ataku osadzili Niemcy bardzo mocno Świbę i Podzamcze (...). Wobec takiego stanu rzeczy zdecydowaliśmy się na odwołanie ataku na Świbę, chcąc uchronić się od zbyt wielkich strat. Niemcy wykorzystali sytuację i 19 lutego 1919 r. odbili Korzeń, ale w trzy godziny później miejscowość ta znalazła się ponownie w rękach powstańców. Z. Wieliczka tak opisuje dalsze działania wobec Kępna: *Atak ten projektowałem jako uderzenie wręcz z Korzenia i Klinów na Hanulin i Krązkowy z odcięciem Olszowej od Kępna i zwinięciem w ten sposób nieprzyjacielskiej linii Kępno-Podzamcze. Przerwa ta uniemożliwiła jednak doprowadzenie naszych dotychczasowych posunięć do końcowego celu – zajęcia Kępna, gdyż w dniu 20 lutego zakończyło wszelkie dalsze akcje bojowe nakazane nam przez Dowództwo Główne zawieszenie broni.**

⁶Strefa ograniczająca podczas zawieszenia broni lub rozejmu walczące ze sobą strony i terytoria przez nie zajmowane.

Stało się tak dlatego, że, nieco wcześniej 16 lutego 1919 r., podpisano porozumienie o rozejmie między Rzeszą Niemiecką a państwami Ententy, które oprócz innych rozstrzygnięć, mówiło też, że linia demarkacyjna między wojskami niemieckimi a oddziałami powstańczymi w Wielkopolsce przebiegać będzie wzdłuż aktualnej linii frontu. Do dowództwa oddziałów na froncie ostrzeszowskim rozkaz o zaprzestaniu walk z Niemcami dotarł dopiero 26 lutego 1919 roku.

Ostateczny traktat pokojowy z Niemcami podpisany został 28 czerwca 1919 r., ze strony Polski podpisali go Ignacy Paderewski i Roman Dmowski. Traktat ustalał m.in. granicę między Niemcami a Polską, przyznając Polsce Pomorze Wschodnie bez Gdańska i prawie całą Wielkopolskę (około 45,5 km² z około 3 mln ludności). Ratyfikacja tego traktatu przez Polskę nastąpiła 31 lipca 1919 r., ale w życie wszedł dopiero (zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami) po ratyfikacji przez pięć wielkich mocarstw. Ostatecznie zaczął obowiązywać 17 stycznia 1920 roku. Wtedy także Kępno powróciło do Polski. W tym dniu do Kępna wkroczył 11. Pułk Strzelców Wielkopolskich na czele z dowódcą frontu ostrzeszowsko-kępińskiego płk. Stanisławem Thielem. Z tej okazji na Rynku odbyła się msza święta polowa koncelebrowana przez ks. proboszcza Ignacego Nowackiego. Kępno swoje wcielenie do państwa polskiego zawdzięczało w ogromnej mierze postawie Polaków, którzy w okresie zaborów wykazali się wielkim patriotyzmem i poczuciem ducha narodowego, przeciwstawiając się skutecznie, przy ogromnym współudziale Kościoła, germanizacji życia społeczno-politycznego, kulturalnego, oświatowego, gospodarczego oraz religijnego.

*Msza św. polowa na Rynku 17 stycznia 1920 r. w związku z włączeniem Kępna do Macierzy,
źródło: Historia Kępna w fotografii zakłeta, wydawca Gmina Kępno, Kępno 2014, s. 94*

Bibliografia (rozdział III, IV i V)

Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Kaliszu

Akta miasta Kępna 1811-1950 – akta te dotyczą organizacji władz miejskich, praw miasta, finansów miejskich, podatków, gospodarki komunalnej (wodociągi, kanalizacja, gazownia), przedsiębiorstw miejskich (rzeźnia), opieki społecznej, nadzoru policyjnego nad prasą, stowarzyszeniami i zebraniem.

Archiwum Parafialne w Kępnie

Kopia aktu erekcyjnego kępińskiego kościoła parafialnego z 1864 roku.

Akta personalne ks. Ignacego Nowackiego.

Akta personalne ks. Jana Jurka.

Akta personalne ks. Józefa Iwaszkiewicza.

Akta Bractwa Opatrzności Bożej.

Dokumentacja wizytacji dekanalnej z 28 marca 1864 r.

Źródła drukowane

Fabisz P., *Kronika parafialna baranowska*, Wrocław 1853.

Fabisz P., *Kronika dekanalna kępińska*, Wrocław 1855.

Fabisz P., *Kronika powiatu ostrzeszowskiego*, Oleśnica 1859.

Czasopisma

„Nowy Przyjaciel Ludu” 1913-1939.

Opracowania

Anders P., *Województwo kaliskie. Szkic monograficzny*, Poznań 1983.

Buszko J., *Historia Polski 1864-1948*, Warszawa 1987.

Czubiński A., Topolski J., *Historia Polski*, Wrocław 1988.

Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie (1920-2010), pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2010.

Gazownia kaliska 1871-1996, pod red. S. Hyli, Kalisz 1996.

Grygier M., *Historia wodociągów kępińskich w latach 1905-2015*, Kępno 2015.

Gruszka F., Tyszkiewicz H., *Katolicka nekropolia w Kępnie*, Kępno 1994.

Janiszewski J., *Powiat kępiński z mapką powiatu*, Kępno 1928.

Kieniewicz S., *Historia Polski 1795-1918*, Warszawa 1983.

Kokociński W., Kurzawa J., *Z dziejów Kępna*, Poznań 1960.

Kronika XX wieku, pod red. E. Duraczyńskiego, Warszawa 1991.

Kurzawa J., Nawrocki S., *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982.

Kurzawa J., *Zarys historyczny powiatu kępińskiego*, Kępno 1958.

Łapa M., *Kępińscy Żydzi*, Kępno 2008.

Monografia Gimnazjum i Liceum w Kępnie 1920-2000, pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2000.

Olszewski M., *Powstanie wielkopolskie 1918-1919*, Poznań 1983.

Skarby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T.P. Potworowskiego w siedemdziesiątą rocznicę istnienia, pod red. J. Wojciechowskiego, Kępno 2008.

Tomczak A., *100 lat Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Kępnie 5.06.1898 - 5.06.1998*, Kępno 1998.

300-lecie parafii w Kępnie (1684-1984), pod red. Z. Rapiora, Kępno 1984.

Wieliczka Z., *Od Proсны po Rawicz. Wspomnienia z powstania wielkopolskiego 1918-1919*, Poznań 1931.

Wierusz J., *Z dziejów walk o wolność na odcinku kępińsko-ostrzeszowskim*, Kępno 1935.

Materiały niepublikowane

Całkosiński A., *Z dziejów parafii kępińskiej*, maszynopis, Kępno 1968.

Depczyński M., *Nowy Przyjaciel Ludu 1913-1939*, maszynopis, Kępno 1963.

Depczyński M., *Powiat kępiński za czasów Grenzschutzu 1918-1920*, maszynopis, Kępno 1969.

Giebel B., *Dzieje parafii pod wezwaniem św. Marcina w Kępnie*, praca magisterska, Poznań 2008.

Grabarz P., *Dzieje parafii w Kępnie do roku 1821*, praca magisterska, Lublin 1988.

Łagodziński C., *Rzymsko-katolicka parafia w Kępnie w pierwszej połowie XX wieku, przyczynek do dziejów duszpasterstwa w Wielkopolsce*, maszynopis, Wrocław 1979.

Artykuły prasowe

- Depczyński M., *Strajk szkolny*, „Tygodnik Kępiński” 2013, nr 32-35.
- 10 listopada 1806 r. *Kępno w zapomnianym powstaniu*, „Tygodnik Kępiński” 2012, nr 16.
- Gatner G., *Człowiek „Sokoła”*, „Tygodnik Kępiński” 2009, nr 39.
- Gruszka F., *Kępnianie w powstaniu styczniowym*, „Tygodnik Kępiński” 1996, nr 3-4, 2001, nr 5.
- Gruszka F., *Ks. Ignacy Nowacki*, „Tygodnik Kępiński” 1991, nr 12.
- Gruszka F., *Legendarny dowódca z Doruchowa*, „Tygodnik Kępiński” 1998, nr 5,12.
- Janiec R., *Stała na stacji lokomotywa*, „Tygodnik Kępiński” 2002, nr 48.
- Kowalski S., *Kępno w okresie powstania wielkopolskiego*, „Tygodnik Kępiński” 2011, nr 52, 2012, nr 1-3.
- Kowalski S., *Setna rocznica ukazania się pierwszego numeru „Nowego Przyjaciela Ludu”*, „Tygodnik Kępiński” 2013, nr 38-40.
- Mielcarek B., *Jubileusz kępińskiej orkiestry*, „Tygodnik Kępiński” 2001, nr 17.
- Mielcarek B., *Tropem Bractwa Kurkowego*, „Tygodnik Kępiński” 2000, nr 7.
- Mielcarek B., *Wskreszenie Bractwa Kurkowego w Kępnie*, „Tygodnik Kępiński” 2000, nr 5.
- Tyszkiewicz H., *Droga Ziemi Kępińskiej do Macierzy*, „Tygodnik Kępiński” 1996, nr 6-16, 20.
- Tyszkiewicz H., *Pamiętny czas Wielkopolski*, „Tygodnik Kępiński” 1994, nr 24.
- Tyszkiewicz H., *50. rocznica śmierci ks. dziekana I. Nowackiego*, „Tygodnik Kępiński” 1993, nr 9-10.
- Tyszkiewicz H., *Stuletni „Sokół”*, „Tygodnik Kępiński” 1998, nr 22.
- Wieczorek S., *Księstwo w okresie Księstwa Warszawskiego 1807-1815*, „Tygodnik Kępiński” 2012, nr 17-26.
- Wojciechowski J., *Banki w Kępnie*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 24.
- Wojciechowski J., *Kępińska synagoga*, „Tygodnik Kępiński” 1993, nr 7.
- Wojciechowski J., *Miasto trzech wyznań*, „Tygodnik Kępiński” 1998, nr 24.
- Wojciechowski J., *Towarzystwo Przemysłowców Polskich miasta Kępna i okolic*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 19.

VI. Kępno w granicach II Rzeczypospolitej

Rzeczą znaną w Kępnie w okresie międzywojennym były niezwykle entuzjazm i zaangażowanie społeczeństwa kępińskiego w odnowę życia narodowego, w pracę na rzecz rozwoju miasta, dzięki czemu wybudowany został stadion sportowy oraz sala gimnastyczna „Sokolnia”, jedna z największych inwestycji tamtych lat.

Podziw musi również budzić udział mieszkańców Kępna i powiatu w działalności licznych stowarzyszeń oraz organizacji społecznych, związanych z wszystkimi dziedzinami życia w mieście, co integrowało społeczeństwo we wspólnym działaniu na rzecz rozwoju swojej małej ojczyzny. Duży wpływ na rozwój życia gospodarczego w Kępnie i w powiecie miały wystawy przemysłowo-rolnicze zorganizowane w Kępnie w 1923 r. i w Ostrzeszowie w 1934 r. (od 1932 r. powiat ostrzeszowski został zlikwidowany, a jego terytorium włączono do powiatu kępińskiego). W wystawach wzięli udział liczni wystawcy, nie tylko z powiatu kępińskiego, ale z całej Wielkopolski, co miało wielkie znaczenie dla rozwoju miasta tym bardziej, że wystawę odwiedził premier Polski, Wincenty Witos.

Znaczącą rolę w życiu politycznym miasta i powiatu odgrywały partie o charakterze chrześcijańsko-narodowym i ludowym. W wyborach do parlamentu właśnie te partie uzyskiwały największą liczbę głosów, z tym, że ludowcy mieli największe wpływy na wsi. Z kolei komuniści i socjaliści nie odgrywali większej roli ani w Kępnie, ani w powiecie, co przekładało się na wyniki wyborów parlamentarnych i samorządowych, w których uzyskiwali niewielką ilość głosów.

Ogromną rolę w życiu miasta, szczególnie w zakresie wiary, odegrał XII Zjazd Katolicki w 1932 r., w którym wzięły udział delegacje z całej Wielkopolski. Jego gościem był nawet prymas Polski, kardynał August Hlond, a Ojciec Święty na ręce organizatorów przesłał specjalny list. Przebieg Zjazdu oraz jego przesłanie odbiły się szerokim echem w Wielkopolsce i w całej Polsce. Kępno zyskało na znaczeniu jako miasto, które umie być organizatorem dużych imprez i potrafi sprostać wielkim wyzwaniom.

1. Obszar i zabudowa miasta

Kępno po włączeniu do państwa polskiego było miastem przygranicznym, położonym na południowym zachodzie Wielkopolski. Bliskość granicy niemieckiej (18 km) utrudniała rozwój ośrodka. W niewielkim stopniu zwiększył się obszar miasta, ale z biegiem czasu dostrzega się zwiększenie liczby budynków i mieszkań.

1926 r. – obszar miasta wynosił około 693 ha (w 1910 r. – około 664 ha), budynków mieszkalnych było 477, a izb mieszkalnych 1514.

1938 r. – obszar miasta nadal wynosił około 693 ha, w tym grunty orne stanowiły około 301 ha, łąki – 196,5 ha, ogrody – około 20 ha, pastwiska – około 9,5 ha. Część zabudowana łącznie z placami, ulicami i terenami wodnymi obejmowała około 167 ha (27% obszaru miasta). Domów mieszkalnych było 633, w tym 25 budynków o charakterze publicznym. Rozbudowa miasta odbywała się na ogół w jego dotychczasowych granicach, przede wszystkim w okolicy ul. Warszawskiej oraz od strony południowej, gdzie budowano z reguły wille należące do inteligencji, wyższych urzędników i kupców.

1936 r. – powołany został specjalny komitet, którego zadaniem było wypracowanie planów dalszej rozbudowy miasta. Komitet zakładał, że północna część Kępna przeznaczona zostanie przede wszystkim na rozwój przemysłu. Aby odciążać śródmieście, planowano wybudowanie autostrady wzdłuż ulicy Osińskiej i Wieluńskiej.

2. Władze miejskie i ich organizacja

Po uzyskaniu przez Polskę niepodległości powstał problem ustalenia granic Rzeczypospolitej. Granica Polski z Niemcami ustalona została na mocy postanowień Traktatu Wersalskiego, który strony walczące w I wojnie światowej podpisały 28 czerwca 1919 roku. Zgodnie z nim do Polski włączono Pomorze Wschodnie bez Gdańska i prawie całą Wielkopolskę wraz z Kępniem, co stanowiło razem obszar wielkości 45,5 tys. km², zamieszkały przez prawie 3 miliony ludzi.

Wtedy jednym z najważniejszych zadań, jakie stanęły przed państwem polskim była integracja ziem polskich, bowiem występowały różnice, dotyczące trzech zaborów w zakresie prawa, stosunków politycznych, gospodarczych, oświaty, administracji rządowej i samorządowej. Z ziem zaboru pruskiego, które wróciły do państwa polskiego, utworzono dwa województwa: pomorskie z siedzibą władz w Toruniu i poznańskie z siedzibą władz w Poznaniu. Między tymi województwami a resztą Polski istniały dość duże odrębności, dotyczące administracji rządowej i organów samorządowych.

Władze centralne w Warszawie dążyły do stopniowego scalenia tych ziem z resztą Polski, w związku z czym Sejm Ustawodawczy (wybory do Sejmu Ustawodawczego na mocy dekretu Tymczasowego Naczelnika Państwa, Józefa Piłsudskiego odbyły się 26 stycznia 1919 r.) 1 sierpnia 1919 r. uchwalił ustawę o powołaniu Ministerstwa byłej Dzielnicy Pruskiej, które miało ten cel zrealizować. Nowa instytucja miała także uprawnienia ustawodawcze i mogła zmienić pruskie przepisy w zakresie administracji. Ministerstwo miało stopniowo realizować następujące zadania:

- przejście administracji od Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej i władz niemieckich,
- administrowanie dzielnicą,
- stopniowe przekazywanie poszczególnych działów administracji odpowiednim ministrom,
- dostosowywanie prawa do systemu prawnego, obowiązującego w pozostałej części Polski.

Po wypełnieniu swojej funkcji ministerstwo zostało zlikwidowane 28 kwietnia 1922 roku. Jednak początkowo w gminach miejskich, takich jak Kępno, obowiązywał ustrój władz samorządowych, oparty na dotychczasowym systemie pruskim. Według ordynacji miejskiej z 1853 r. organem uchwałodawczym i kontrolnym była rada miejska (w Kępnie zasiadało w niej 12 radnych wybieranych systemem trzyklasowym na 6 lat. Co 2 lata trzecia część radnych ustępowała), a organem wykonawczym magistrat (w jego skład wchodził tzw. zawodowy burmistrz wybierany na 12 lat przez Radę Miejską, jego zastępca i ławnicy).

Wyższą niż gmina jednostką podziału terytorialnego był powiat, posiadający osobowość prawną i własny majątek. W powiecie władzę samorządową stanowił sejmik powiatowy jako organ uchwalający i kontrolujący (wybory do sejmiku były pośrednie – w jego skład wchodziło 2 przedstawicieli każdej gminy oraz miast niewydzielonych), a organem wykonawczym i zarządzającym był wydział powiatowy (jego członków na 3-letnią kadencję wybierał sejmik powiatowy). Na czele obu organów stał starosta, który odpowiadał przede wszystkim za spokój i bezpieczeństwo, kontrolował działalność partii politycznych oraz stowarzyszeń w powiecie. Pełniąc funkcję starosty rządowego (kierował państwowym starostwem powiatowym) i jednocześnie przewodniczącego organów samorządowych, był odpowiedzialny za całokształt gospodarki samorządowej. Na takich samych zasadach funkcjonował system władzy w powiecie kępińskim. W 1921 r. powiat kępiński o powierzchni około 707 km² liczył 52 718 mieszkańców. 7 stycznia 1932 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie, na mocy którego 1 kwietnia 1932 r. niektóre powiaty zostały zlikwidowane, w tym powiat ostrzeszowski, a jego terytorium włączono do powiatu kępińskiego. Powiat liczył wtedy 12 gmin, 120 gromad oraz 3 miasta (Kępno – 7 496, Ostrzeszów – 5 851, Grabów – 1 688), jego obszar w 1935 r. wynosił 1 178 km², a liczba mieszkańców osiągnęła wtedy 90 300 osób.

1920 r. początek – wojewoda poznański na mocy swych uprawnień rozwiązał rady miejskie i magistraty na terenie województwa wielkopolskiego w miastach liczących mniej niż 10 tys. mieszkańców, a więc także w Kępnie, które liczyło wtedy około 6695 osób. W tych miastach powołane zostały nowe rady i magistraty. W Kępnie wojewoda mianował 17 radnych, którymi byli: Franciszek Borowski, Piotr Cebulski, Teofil Dembecki, Augustyn Fietz, Herman Flegier, Waclaw Hącia, Andrzej Koterba, Lauwan, Herman Mohry, Stanisław Nawrocki, Waclaw Przewoźny, Walenty Przybyszewski, Jan Siwek, Jan Szubiński, Franciszek Tyc, Leon Wencek i Józef Wilaszek. Tymczasowym burmistrzem został Edmund Karłowski, a w skład magistratu wchodził: Tomasz Godzina, Aleksander Całkosiński, Władysław Ogrodowicz, Stefan Staszak.

1920 r. 3.07. – odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Miejskiej w Kępnie. Wybrano wówczas przewodniczącego Rady, którym został dr Hermann Mohry (16 głosów), natomiast jego zastępcą wybrano Walentego Przybyszewskiego (13 głosów), a sekretarzem Leona Wencka (13 głosów). Na tejże sesji powołano w ramach Rady następujące komisje: administracyjną, etatową, szkolną, budowlaną, zakładów komunalnych, żywnościową, do spraw ubogich i sanitarną. Wszystkie komisje wybrano do 31 sierpnia 1920 r., natomiast komisję szkolną na 3 lata.

1920 r. 31.07. – odbyła się sesja Rady Miejskiej, na której wybrano na stałe urządowanie burmistrza w osobie Józefa Respondka (16 głosów). Zlikwidowano Miejską Kasę Oszczędnościową, którą przeniesiono do Powiatowej Kasy Oszczędnościowej, powołano dodatkowo komisję mieszkaniową.

1920 r. 6.09. – Rada Miejska podjęła uchwałę o utworzeniu w Kępnie ochronki (przedszkola).

1921 r. 8.01. – Rada Miejska, uchwaliła budżet gminy Kępno na 1921 r. w następującej wysokości:

- dochody: 740661 marek niemieckich,
- wydatki: 740661 marek niemieckich.

1921 r. 21.02. – Rada Miejska na 12 lat ponownie wybrała na burmistrza miasta Józefa Respondka (obecnych 9 radnych – wszyscy głosowali za tak), począwszy od 1 lipca 1921 r. (pensja podstawowa – 1500 marek niemieckich, wysługa lat 750 marek, datek drożyzniany – 7936 marek).

1921 r. 12.08. – ukazało się rozporządzenie wydane przez ministra byłej dzielnicy pruskiej, które częściowo zmieniało dotychczasowy pruski ustrój miejski. Organem ustawodawczym i kontrolnym stała się rada miejska, wybierana na 4 lata

w wyborach pięcioprzymiotnikowych (powszechne, równe, tajne, bezpośrednie, proporcjonalnie). Burmistrza i członków, tworzących magistrat, wybierała rada miejska na okres 12 lat, a ich wybór zatwierdzał wojewoda. Rada miejska i magistrat były równorzędnymi partnerami, o czym świadczył fakt, iż uchwały rady, aby weszły w życie, musiały być zatwierdzone przez magistrat, który mógł je zawiesić, jeśli uznał którąś z nich za nielegalną. Z kolei uchwały magistratu musiał zatwierdzić burmistrz. Rada miejska wybierała także wiceburmistrza na 6 lat oraz 4 ławników, także na 6 lat, z których połowa ustępowała co 3 lata. Władzę nadzorczą nad ich działalnością sprawował wojewoda.

1921 r. 24.09. – Rada Miejska podjęła uchwałę o przystąpieniu Kępna do Związku Aktywizacji Miast.

1921 r. 10.12. – odbyły się wybory do rad miejskich zgodnie z nową ordynacją wyborczą. W Kępnie do wyborów przystąpiło pięć ugrupowań, których kandydaci na radnych znaleźli się na ponumerowanych listach. Poszczególne ugrupowania uzyskały następujące wyniki:

- mniejszość niemiecka (lista nr 1) – 230 głosów, co dało 1 mandat – Augustyn Fietz,
- ugrupowanie kompromisowe (lista nr 2), inaczej zwane obywatelskim (tworzyły: Związek Ludowo-Narodowy, czyli endecja i Chrześcijańska Demokracja, zwana chadecją – były to ugrupowania o charakterze konserwatywno-narodowym, popierające Kościół katolicki) – 1099 głosów, 9 mandatów (Julian Bogucki, Józef Feige, Teodozja Karłowska, Stanisław Korzeniewski, Jan Łuczak, Henryk Pisarski, Jan Siwek, Jan Szubiński, Józef Wilaszek),
- Związek Inwalidów i ich sympatyków, a także bezpartyjni obywatele (lista nr 3) – 235 głosów, dwa mandaty (Piotr Jasiak, Franciszek Karolak),
- Narodowa Partia Robotnicza (lista nr 4) – 717 głosów, sześć mandatów (Michał Adamczewski, Jadwiga Jagodzińska, Stanisław Nawrocki, Stefan Staszak, Ignacy Wasielewski, Urban Zielonka),
- Polska Partia Socjalistyczna (lista nr 5) – nikogo nie wybrano z tej partii, gdyż uzyskała za małą ilość głosów.

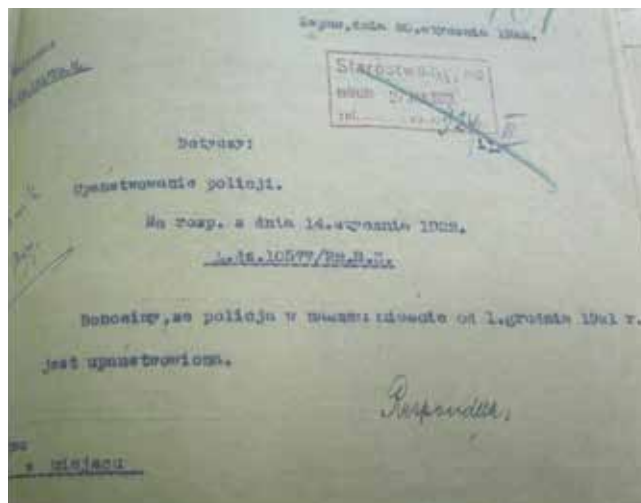
Udział w głosowaniu wzięło 2281 obywateli, mieszkających w Kępnie. W wyborach zdecydowane zwycięstwo odniosło ugrupowanie o charakterze prawicowo-chrześcijańskim, natomiast lewicowa Polska Partia Socjalistyczna miała niemal zerowe poparcie, nie zdobywając żadnego mandatu. Przewodniczącym Rady Miejskiej został wybrany Julian Bogucki (12 głosów), a sekretarzem Stanisław Korzeniewski. Burmistrzem wybrano Józefa Respondka (18 głosów), który w listopadzie 1922 r. zrezygnował z pełnienia tej funkcji. Po jego odejściu stanowisko burmistrza od 1 lipca 1923 r. objął Wacław Kokociński, początkowo jako burmistrz tymczasowy, a od 1 kwietnia 1924 r. już jako burmistrz zawodowy.

Ogłoszenie o wyborach do Rady Miejskiej w Kępnie, które miały się odbyć 10.12.1921 r., ze zbiorów Archiwum Państwowego w Kaliszu

Julian Bogucki, przewodniczący Rady Miejskiej w Kępnie w latach 1924–1939, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

*Pismo burmistrza Józefa Respondka z 20.01.1922 r.
o upaństwowieniu policji w Kępnie,
źródło: Anna Lubojańska, Mateusz Lewek, 95 lat Policji na Ziemi
Kępińskiej 1919-2014, Kępno 2014, s. 13*

*Wacław Kokociński, burmistrz miasta Kępno w latach 1923-1938,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

W y k a z
składu Rady Miejskiej za czas od 4 grudnia 1921
do 4 października 1925 r.

nr. listy	Nazwisko i imię Przebiego	Z a w ó d	Narodowości	Uwagi
1	Pietz Augustyn	kupiec	niemieckiej	
2	Wilaszek Józef	budowniczy	polskiej	
3	Siwek Jan	robotnik	"	
4	Korzeniowski Stanisław	nauczyciel	"	
5	Bogucki Julian	kupiec	"	
6	Feige Józef	"	"	
7	Karłowska Teodozja	żona aptekarza	"	
8	Zuziak Jan	robotnik	"	
9	Pisarski Henryk	urz. kolejowy	"	
10	Szubiński Jan	obuwnik	"	
11	Jasiak Piotr	kupiec	"	
12	Kowalek Franciszek	właśc. domu	"	
13	Zielonka Urban	robotnik	"	
14	Adamczewski Michał	"	"	
15	Wasielewski Ignacy	kolejarsz	"	
16	Staszak Stefan	kupiec	"	
17	Nemrocki Stanisław	robotnik	"	
18	Jagodzińska Jadwiga	żona marynarza	"	

*Oficjalny skład Rady Miejskiej w okresie od 10.12.1921 r. (4.12.1921 r.
został wpisany omyłkowo) do 4.10.1925 r.,
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Kaliszu*

1925 r. 4.10. – odbyły się wybory do rad narodowych. Kępno podzielono na dwa obwody, w wyborach mogły brać udział osoby, które ukończyły 21 lat i od 12 sierpnia 1921 r. miały stałe miejsce zamieszkania. W mieście ukształtowało się pięć grupowań, które wzięły udział w wyborach i uzyskały następujące wyniki:

- Narodowa Partia Robotnicza (lista nr 1) – 816 głosów, 7 mandatów (Władysław Ceglarek, Piotr Jasiak, Piotr Mierzwiak, Wacław Michalczyk, Stanisław Nawrocki, Stanisław Ratajczak, Tomasz Skiba),
- ugrupowanie obywatelskie (Związek Ludowo-Narodowy) – (lista nr 2) – 769 głosów, 7 mandatów (Julian Bogucki, Józef Feige, Stanisław Piątkowski, Jan Siwek, Jan Szubiński, Mieczysław Szymkowiak, Józef Wilaszek),
- ugrupowanie kobiece (lista nr 3) popierane przez Chrześcijańską Demokrację – 211 głosów, 2 mandaty (Teodozja Karłowska, Pelagia Nieborakowa),
- ugrupowanie urzędnicze (lista nr 4) – 205 głosów, 1 mandat (Jan Espener),

– mniejszość niemiecka (lista nr 5) – 121 głosów, 1 mandat (Johann Durniak). Ponownie zwycięstwo odniósł Związek Ludowo-Narodowy, występujący jako ugrupowanie obywatelskie, z którym związane było ugrupowanie kobiece. Przewodniczącym Rady Miejskiej nadal pozostał Julian Bogucki.

1926 r. – ukazało się zarządzenie, które ograniczyło uprawnienia władz miejskich, spod ich kompetencji wyłączono sprawy policyjne.

1929 r. 6.10. – odbyły się wybory do Rady Miejskiej w Kępnie. W wyborach wzięła udział jedna partia i cztery ugrupowania, które osiągnęły następujące wyniki:

- mniejszość niemiecka – 166 głosów, jeden mandat (Ernest Vegehaupt),
- Komitet Gospodarczo-Obywatelski (Związek Ludowo-Narodowy) – 882 głosy, 8 mandatów (Władysław Bielecki, Julian Bogucki, Teodozja Karłowska, Józef Kukuła, Stanisław Laskowski, Franciszek Machiński, Franciszek Schlesinger, Józef Wilaszek),
- Narodowa Partia Robotnicza – 678 głosów, 6 mandatów (Józef Krzak, Piotr Kula, Edmund Malak, Leon Masłeka, Stanisław Ratajczak, Tomasz Skiba),
- lista urzędników – 216 głosów, jeden mandat (dr Eugeniusz Kowalewski),
- blok bezpartyjny – 330 głosów, dwa mandaty (Jan Kwaczewski, Stanisław Rybak).

W wyniku wyborów w mieście nadal władza należała do sił związanych ze Związkiem Ludowo-Narodowym, a przewodniczącym Rady pozostał Julian Bogucki.

1933 r. 23.03. – sejm uchwalił ustawę o częściowej zmianie ustroju władz miejskich, inaczej nazywaną też ustawą scaleniową, która wprowadzała jednolitą organizację samorządu terytorialnego. Ustawa ta dawała większe niż dotychczas uprawnienia władzy wykonawczej. Do rady miejskiej obywatele wybierali radnych w wyborach powszechnych, równych, tajnych, bezpośrednich i proporcjonalnych. Zgodnie z nową ustawą w radzie zasiadało nie 18, lecz 16 radnych. Zamiast magistratu wprowadzono pojęcie zarządu miejskiego. Mianem magistratu określano tylko tę część zarządu miejskiego, która zajmowała się budżetem, opłatami i sporządzaniem regulaminów wewnętrznych. Wzrosły przede wszystkim kompetencje burmistrza. Działał on w imieniu zarządu miejskiego, jemu też podlegały w mieście administracja i gospodarka. Burmistrz reprezentował również gminę na zewnątrz. Obradom rady miejskiej przewodniczył on lub jego zastępca. W skład zarządu wchodził burmistrz, jego zastępca i 3 ławników. Rada i zarząd wybierani byli na 5 lat, z wyjątkiem zawodowych członków, którzy mianowani byli na 10 lat. Kadencja burmistrza niezawodowego, a taki był wtedy w Kępnie (Wacław Kokociński), trwała 6 lat. Nadzór nad miastami niewydzielonymi z powiatu (Kępno było takim miastem) należał do starosty (poprzednio do wojewody) i wydziałów powiatowych.

Ustawa scaleniowa ustaliła też jednolitą organizację samorządu powiatowego. Organem stanowiącym była rada powiatowa, zaś wykonawczym wydział powiatowy.

Członkowie rady powiatu byli wybierani przez rady gminy i miast leżących na terenie powiatu, natomiast członków wydziału powiatowego wybierała rada powiatu w liczbie 6 osób. Przewodniczącym wydziału powiatowego z mocy prawa był starosta, w związku z czym występował on jako organ o dwoistym charakterze: był częścią administracji rządowej, mianowanym przez ministra spraw wewnętrznych, a jednocześnie członkiem kolegiального organu samorządowego w powiecie, co zapewniało kontrolę administracji rządowej nad samorządem powiatowym. Od 1933 r. w sejmiku powiatowym miasto było reprezentowane przez 5 przedstawicieli (poprzednio przez 2 osoby). Burmistrz nie mógł reprezentować miasta w sejmiku powiatowym.

Po uchwaleniu ustawy scaleniowej określono przepisy, dotyczące kompetencji samorządu terytorialnego. Uprawnienia te dzieliły się na następujące rodzaje:

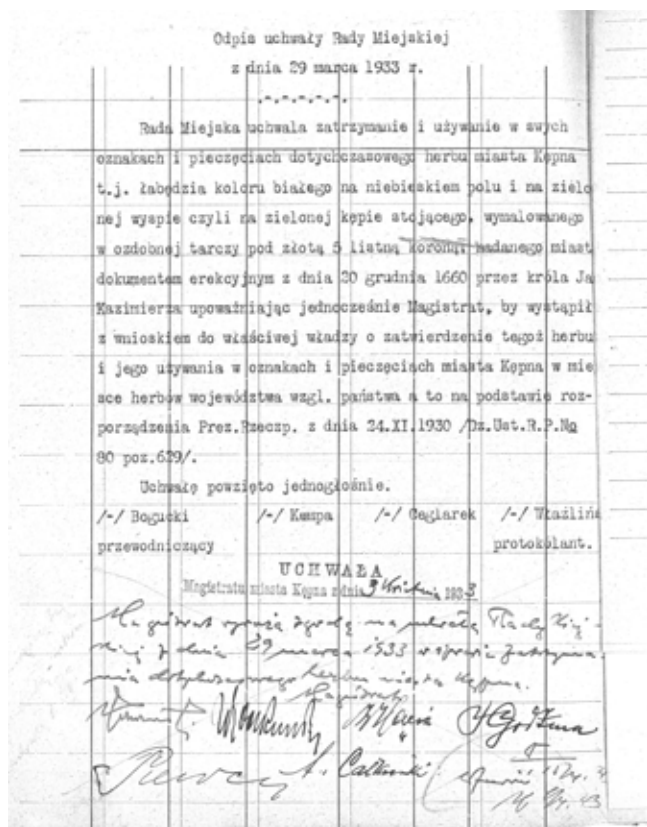
- uprawnienia własne, przyznawane samorządom przez przepisy prawa, obejmowały sprawy gospodarcze, kulturalne, oświatowe, zdrowia publicznego, zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców, o ile te czynności nie zostały przekazane organom administracji rządowej.
- uprawnienia poruczone, czyli takie, którymi zajmowała się administracja rządowa, ale ich wykonanie zlecono organom samorządowym w drodze ustawy lub rozporządzenia Rady Ministrów. Na ogół chodziło o zlecenie nadzoru nad samorządem niższego szczebla.

Od 1933 r. ograniczone zostały kompetencje ciał kolegialnych, natomiast zwiększono uprawnienia państwa nad samorządami. Organy rządowe miały m.in. prawo do zatwierdzania uchwał i wyborów organów samorządowych, a nawet do rozwiązywania ich na wszystkich szczeblach i powoływania na ich miejsce zarządów komisarycznych. Poza tym zarząd gminy – na wniosek organu rządowego – był zobowiązany do wstrzymania wykonania uchwał sprzecznych z interesem gminy lub niewykonalnych.

1935 r. 23.04. – weszła w życie, podpisana przez prezydenta, Ignacego Mościckiego, nowa konstytucja, w której była mowa także o samorządzie terytorialnym i jego działaniach. Artykuł 4 ust. 1 i 2 brzmiał: *W ramach państwa i w oparciu o nie kształtuje się życie społeczeństwa. Państwo zapewnia mu swobodny rozwój, a gdy dobro powszechne wymaga, nadaje mu kierunek lub normuje jego warunki.* W tymże art. 4 ust. 3 zapisano: *Państwo powoła samorząd terytorialny i gospodarczy do udziału w wykonywaniu zadań życia zbiorowego, z czego wynika wyraźnie, że w Konstytucji występuje idea nadrzędności państwa, zgodnie z którą życie społeczne kształtować się miało w ramach państwa i w oparciu o nie.*

Konstytucja kwietniowa, a wcześniej marcowa z 1921 r., mówiły wyraźnie o potrzebie istnienia w Polsce samorządu gospodarczego, skupiającego osoby fizyczne lub prawne, wykonujące działalność gospodarczą tego samego rodzaju. W ramach samorządu gospodarczego działały: Izby Przemysłowo-Handlowe, Izby Rzemieślnicze i Izby Rolnicze. Każda z izb posiadała swój organ uchwalodawczy (wybierany przez członków izby) i wykonawczy. Poczynania izb nadzorowała administracja państwowa. Izby zajmowały się przede wszystkim reprezentowaniem i obroną interesów swoich członków wobec władz państwowych. Przynależność do izb była przymusowa.

1933 r. 29.03. – Rada Miejska w Kępnie podjęła uchwałę, która mówiła o *zatrzymaniu i używaniu w swych oznakach i pieczęciach dotychczasowego herbu miasta.* (wcześniej, bo 27 lutego 1933 r. taką samą uchwałę podjął magistrat miasta Kępna). Uchwalając tę uchwałę, Rada oparła się na opisie herbu miasta i jego historii zamieszczonych na łamach czasopisma „Ruch Samorządu Wojewódzkich Związków Komunalnych Ziem Zachodnich” nr 7-9 z czerwca-sierpnia 1931 roku.

Uchwała Rady Miejskiej z 29.03.1933 r. i Magistratu Miasta Kępna z 3.04.1933 r. dotycząca używania herbu miasta Kępna, ze zbiorów Archiwum Państwowego w Kaliszu

Uchwała Rady Miejskiej z 31.01.1933 r., dotycząca burmistrza Kępna Wacława Kokocińskiego, którego portret za trwale zasługi położone dla miasta ma wisieć na stałe w sali Rady Miejskiej, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1933 r. 26.11. – odbyły się wybory do Rady Miejskiej w Kępnie. W wyborach uczestniczyły trzy ugrupowania, a Kępno podzielono na trzy okręgi wyborcze, w których zgodnie z nową ustawą z 23 marca 1933 r. wybierano 16 radnych. Wyniki wyborów były następujące:

- Narodowy Blok Wyborczy – 1227 głosów, 7 mandatów (Marcin Jackowiak, Zygmunt Kielmiński, Kazimierz Krzanowski, Jan Kwaczewski, Ignacy Nawrot, Stanisław Sikora, Józef Wilaszek),
 - Jedność Gospodarczo-Obywatelska – 966 głosów, 7 mandatów (Julian Bogucki, Teodozja Karłowska, Stanisław Laskowski, Józef Płonka, Jan Tomczak, Julian Wyderkowski, Włodzimierz Zakrzewski),
 - Narodowa Partia Robotnicza – 793 głosy, 2 mandaty (Franciszek Józefiak, Antoni Kamecki).
- Przewodniczącym Rady został wybrany Julian Bogucki.

Klęskę poniosła Narodowa Partia Robotnicza, która straciła cztery mandaty. Dwa pozostałe ugrupowania, mające charakter narodowy i katolicki, miały zdecydowaną przewagę w Radzie Miejskiej.

1938 r. 18.12. – odbyły się wybory do Rady Miejskiej w Kępnie. Wyznaczono trzy okręgi wyborcze, w wyborach wzięły udział trzy ugrupowania. Uprawnionych do głosowania było 4022 obywateli, a udział w głosowaniu wzięło 3120 osób (77,5%). Wyniki wyborów były następujące:

– Stronnictwo Narodowe – SN (Program SN zakładał, że w Radzie Miejskiej Kępna *powinni i muszą się (...) znaleźć ludzie, którzy, mając stale na uwadze równomierną i sprawiedliwą obronę interesów wszystkich warstw ludności polskiej i katolickiej miasta dają dowód, że walczyć będą z całym sił o polski charakter miasta, o unarodowienie życia gospodarczego, jak również, nie obciążając zbytnio obywateli gospodarki*) – 1166 głosów, 6 mandatów (Julian Bogucki, Stanisław Laskowski, Franciszek Schlesinger, Alfons Szalanga, Jan Tomczak, Maksymilian Weigel),

– Chrześcijańsko–Narodowe Zjednoczenie Gospodarcze – (ugrupowanie o charakterze chrześcijańskim, które kładło w swoim programie nacisk na rozwój gospodarczy miasta) – 925 głosów, 4 mandaty (Jan Kwaczewski, Tadeusz Pawlicki, Stefan Przybyła, Franciszek Świątek),

– Blok Robotniczo–Pracowniczy – 1004 głosy, 6 mandatów (Józef Jażycki, Tadeusz Łukasiewicz, Jan Marciniak, Franciszek Plewniak, Andrzej Szczurek, Wincenty Warszawski). Przewodniczącym Rady pozostał Julian Bogucki.

Wyniki wyborów wskazują, że w mieście nadal duże wpływy miało Stronnictwo Narodowe, zmniejszyło się znaczenie ugrupowania o charakterze chrześcijańskim.

Przez Narodowy Samorząd — do Wielkiej Polski

Dnia 18-go grudnia 1938 roku odbędą się w Kępnie wybory do Rady Miejskiej. W dniu tym społeczeństwo kępińskie wybierze 16-tu obywateli, którym powierzy dalsze losy miasta.

Tych szesnastu obywateli mieć będzie w swych rękach całkowite sprawy gospodarcze miasta, i nie tylko gospodarcze, ale i ogólnonarodowe. Toteż nieobojętym jest kto wejdzie do Rady Miejskiej.

Powinni i muszą się tam znaleźć ludzie, którzy swym nieugiętym charakterem, bezkompromisowym postępowaniem, o ile chodzi o sprawy narodowe, mając stale na uwadze równomierną i sprawiedliwą obronę interesów wszystkich warstw ludności polskiej i katolickiej miasta, dają dowód, że walczyć będą z całym sił o polski charakter miasta, o unarodowienie życia gospodarczego, jak również o ogólną, nie obciążając zbytnio obywateli gospodarki.

Stwierdzamy, że Radziecki Klub Narodowy, w którego gronie znajdowali się ludzie, pracujący od zarania naszej Niepodległości — w samorządzie miejskim działał w myśl powyższych wskazań nie uciekając się do demagogicznych obiecanek i taniego elekciarstwa.

W pracy swej Radziecki Klub Narodowy powodował się ni tylko dobrem miasta i miejscowego całego polskiego społeczeństwa.

Dlatego zwracamy się do Was, Rodacy, abyście przy zbliżających się wyborach oddali swoje głosy na kandydatów, których wysunie nasz Komitet Wyborczy, Komitet Stronnictwa Narodowego.

Głosować mogą wszyscy obywatele, którzy ukończyli przed dniem 14 listopada br. 24 lat i mieszkają na terenie miasta co najmniej od 13 października 1937 r.

Zwracamy uwagę każdego wyborcy narodowca i sympatyka naszego Stronnictwa, że obowiązkiem jego jest sprawdzić w dniach od 28 listopada 1938 r. do 4 grudnia 1938 r. — czy nie został przypadkowo pominięty w spisie wyborców on sam, jego krewni czy znajomi.

W tym wypadku należy natychmiast reklamować.

W dniu wyborów niech nikogo nie zabraknie przy urnie wyborczej!

A każdy - kto Polak - niech głosuje na listę Stronnictwa Narodowego

Do pracy! Do walki! Do zwycięstwa!

Niech żyje Wielka Polska! Czołem! Kępno, dnia 22 listopada 1938 r.

KOMITET WYBORCZY STRONNICTWA NARODOWEGO

Berka Maria, Bercki Jan kupiec, Bogucki Julian kupiec, Chowański Józef robotnik, Cichy Wojciech mistrz garn-carski, Cierpiakówna Maria mistrzyni krawiecka, Cwojdzinski Stefan mistrz rzemieślniczy, Domagala Jan kupiec-restaura-tor, Drozdzewo Józef, Durlik Jakub mistrz malarzki, Durlik Julian mistrz krawiecki, Domagała Jan kupiec-restaura-tor, Fendler Andrzej emeryt, Fierek Jan drogerzysta, Frankowski Edward pracownik kupiecki, Fretzowa Kazimiera strażniczka, Gandecki Józef robotnik, Godzina Tomasz kupiec, Górka Leon mistrz piekarski, Górka Piotr podmistrz murarski, Jarczyk Władysław handlarz, Janysek Stanisław mistrz fryzjerski, Karłowski Edmund kupiec, Kociak Józef mistrz stolarski, Kukuła Józef mistrz rzemieślniczy, Kukula Teodor handlarz, Kalesa Alfons muzyk, Krawczyk Stanisław robotnik, Krzyżaniak Franciszek mistrz piekarski, Krzyżaniak Piotr mistrz piekarski, Kwiatkowski Franciszek handlarz, Kwiatkiewicz Stanisław właściciel sklepu obuwniczego, Michno Jan pracownik kupiecki, Mikołajczak Mieczysław kupiec, Mizera Stanisław mistrz szewski, Mory Leon emeryt, Nawrocki Stanisław robotnik, Nawrocki Alfons instalator, Nowak Józef emeryt, Pawlak Jan kupiec, Pirowski Stanisław mistrz piekarski, Prudniczy Andrzej mistrz kolodziejki, Pukalski Władysław mistrz rzemieślniczy, Rychczyński Zofia, Schlesinger Franciszek mistrz piekarski, Sikora Jan kupiec, Siwek Jan komisjoner, Skupiał Franciszek mistrz szewski, Sopot Zygryd kupiec-restaurator, Stasiński Róż kupiec, Staszakówna Felcja, Stępińska Anna, Świątek Edmund rzemieślnik, Szlaga Alfons asystent farmacji, Szylkówna Anna, Zamość Jan kupiec, Urbanski Leon stolarz, Urbanski Mikołaj emeryt, Waigel Bronisław mistrz rzemieślniczy, Waigel Edmund dro-gerysta, Waigel Maksymilian mistrz rzemieślniczy, Wojtasik Stanisław robotnik, Wróblewski Marian biurowy, Zakrzew-ska Józefa, Zakrzewski Włodzisław adwokat, Zedel Antoni robotnik, Zielińska Cecylia, Zieliński Wiktor kupiec

Wydawnictwo Państwowe w Kępnie - 3000 1024 26

Plakat wyborczy Stronnictwa Narodowego z 1938 r.,
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Kaliszu

Obywatele miasta Kępna!

W nadchodzących wyborach do Rady Miejskiej pragniemy uświadomić szerszej i bardziej wiącej wyborczej a dajemy do uwzględnienia jednej listy wyborczej. Do kompromisu nieśledy i po-wodni wnosząc się zamierzających czynników partyjnych nie dostrzegamy. Wobec tego grono obywateli miasta Kępna, którzy nie chcą w dniu wyborów, pod hasłami partyjnymi, postawienia utworzenia własnej listy pod nazwą:

Chrześc.-Narodowe Zjednoczenie Gospodarcze

Kierując się zasadami chrześcijańskiej sprawiedliwości, wykluczając politykę z samorządów popierającą zamierzanie Rządu Rzeczypospolitej, idziemy do wyborów wyłączone pod hasłami go-spodarczymi z mianowicie: bezdenną dążyć m. i. do:

- 1) wszechstronnego rozwoju naszego granicznego miasta jako śledziły powstała
- 2) walki z bezrobociem, bezdomnością i głodem
- 3) opieki nad polskimi handlem i przemysłem
- 4) opieki nad młodzieżą i przygotowaniem jej do objęcia samodzielnych placówek gospodarczych
- 5) rozwinięcia szerokiego programu budowlanego i inwestycyj jak: niezakończona budowa kanalizacji, elek-tryfikacja miasta budowa przedszkola, żłazki ludowej i domów mieszkalnych dla uboższych

Z takim programem idzie do wyborów

Chrześcijańsko - Narodowe Zjednoczenie Gospodarcze

Zwycięstwo kandydatów naszego Obozu, to zwycięstwo zdrowej myśli narodowej i gwarancja rzetelnej pracy dla dobra miasta

Każdy, kto pragnie zwycięstwa naszych hasel, odda swój głos na kandydatów Chrześcijańsko-Narodowego Zjednoczenia Gospodarczego listy

Nr 2

Zwycięstwo naszych kandydatów to klęska partyjniactwa, klęska prywaty i ambicji osobistych

Niech żyje Rzeczpospolita Polska!

Niech żyje rozwój polskiego życia gospodarczego!

Przez rozwój gospodarczy — do potęgi Państwa!

Berka Maria, Bercki Jan, Kupiec, Bogucki Julian, Kupiec, Chowański Józef, Robotnik, Cichy Wojciech, Mistrz garn-carski, Cierpiakówna Maria, Mistrzyni krawiecka, Cwojdzinski Stefan, Mistrz rzemieślniczy, Domagała Jan, Kupiec-restaura-tor, Drozdzewo Józef, Durlik Jakub, Mistrz malarzki, Durlik Julian, Mistrz krawiecki, Domagała Jan, Kupiec-restaura-tor, Fendler Andrzej, Emeryt, Fierek Jan, Drogerzysta, Frankowski Edward, Pracownik kupiecki, Fretzowa Kazimiera, Strażniczka, Gandecki Józef, Robotnik, Godzina Tomasz, Kupiec, Górka Leon, Mistrz piekarski, Górka Piotr, Podmistrz murarski, Jarczyk Władysław, Handlarz, Janysek Stanisław, Mistrz fryzjerski, Karłowski Edmund, Kupiec, Kociak Józef, Mistrz stolarski, Kukuła Józef, Mistrz rzemieślniczy, Kukula Teodor, Handlarz, Kalesa Alfons, Muzyk, Krawczyk Stanisław, Robotnik, Krzyżaniak Franciszek, Mistrz piekarski, Krzyżaniak Piotr, Mistrz piekarski, Kwiatkowski Franciszek, Handlarz, Kwiatkiewicz Stanisław, Właściciel sklepu obuwniczego, Michno Jan, Pracownik kupiecki, Mikołajczak Mieczysław, Kupiec, Mizera Stanisław, Mistrz szewski, Mory Leon, Emeryt, Nawrocki Stanisław, Robotnik, Nawrocki Alfons, Instalator, Nowak Józef, Emeryt, Pawlak Jan, Kupiec, Pirowski Stanisław, Mistrz piekarski, Prudniczy Andrzej, Mistrz kolodziejki, Pukalski Władysław, Mistrz rzemieślniczy, Rychczyński Zofia, Schlesinger Franciszek, Mistrz piekarski, Sikora Jan, Kupiec, Siwek Jan, Komisjoner, Skupiał Franciszek, Mistrz szewski, Sopot Zygryd, Kupiec-restaurator, Stasiński Róż, Kupiec, Staszakówna Felcja, Stępińska Anna, Świątek Edmund, Rzemieślnik, Szlaga Alfons, Asystent farmacji, Szylkówna Anna, Zamość Jan, Kupiec, Urbanski Leon, Stolarz, Urbanski Mikołaj, Emeryt, Waigel Bronisław, Mistrz rzemieślniczy, Waigel Edmund, Dro-gerysta, Waigel Maksymilian, Mistrz rzemieślniczy, Wojtasik Stanisław, Robotnik, Wróblewski Marian, Biurowy, Zakrzew-ska Józefa, Zakrzewski Włodzisław, Adwokat, Zedel Antoni, Robotnik, Zielińska Cecylia, Zieliński Wiktor, Kupiec

Wydawnictwo Państwowe w Kępnie - 3000 1024 26

Plakat wyborczy Chrześcijańsko–Narodowego
Zjednoczenia Gospodarczego z 1938 r.,
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Kaliszu

1939 r. 12.01. – Rada Miejska w Kępnie w sprawie funkcji burmistrza postanowiła: *...zważywszy, że rozwój miasta i stan jego interesów wymaga stałego i fachowego nadzoru i kierownictwa uchwala się powołanie burmistrza zawodowego na stanowisko burmistrza w mieście Kępno. Na czas powołania w/w burmistrza funkcję tę sprawować ma p. wiceburmistrz Wyderkowski.* Jeszcze w styczniu Rada Miejska na stanowisko burmistrza zawodowego wybrała Pawła Seydaka.

1939 r. 21.01. – na posiedzeniu Rady Miejskiej został uchwalony nowy Regulamin Obrad Rady Miejskiej. Oprócz spraw formalnych i porządkowych w regulaminie znalazły się też zapisy o prawach i obowiązkach radnego. Tak więc regulamin

Paweł Seydak, burmistrz miasta Kępna od stycznia 1939 r. do wybuchu wojny, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

przewidywał, że, jeśli radny trzykrotnie opuści posiedzenie Rady Miejskiej, bez usprawiedliwienia, Rada może go pozbawić mandatu radnego, gdyby radny dopuścił się czynu haniebnego, to burmistrz zobowiązany był do powiadomienia o tym władze, które miały prawo m.in. odebrać mu mandat radnego.

1939 r. 10.07. – Rada Miejska w Kępnie na wniosek Komitetu Pogotowia Obywatelskiego uchwaliła subwencję na budowę koszar w wysokości 5600 zł dla Kępińskiego Batalionu Narodowego.

1939 r. 16.08. – odbyła się ostatnia sesja Rady Miejskiej w Kępnie, na której podjęto szereg ważnych decyzji, np. o:

- zaciągnięciu kredytu na elektryfikację miasta w wysokości 135 tys. zł,
- poborze kredytu w celu zorganizowania obrony przeciwlotniczej w mieście w wysokości 2541 zł.

3. Stosunki narodowościowe

W okresie międzywojennym nastąpiły duże zmiany, dotyczące liczby ludności, jej struktury narodowościowej i wyznaniowej.

Tabela nr 3: Liczba ludności w Kępnie według wyznania religijnego w latach 1910–1939 (wybrane roczniki)

Rok	Ogółem ludności	Katolicy	%	Ewangelicy	%	Żydzi	%
1910	6400	3862	60,5	1779	28	739	11,5
1921	6390	5678	88,9	554	8,7	158	2,4
1925	6681	6227	93,2	321	4,8	128	1,9
1930	6872	6399	93,1	308	4,5	160	2,3
1931	6886	6413	93,1	308	4,5	100	1,5
1933	7402	6874	93	316	4,2	210	2,7
1938/1939	7760	7293	94	272	3,5	210	2,5

Źródło: Gabriela Potarzycka, *Stosunki narodowościowe i wyznaniowe w Kępnie w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, praca magisterska, Poznań 2002, s. 29, 39

Jak wynika z powyższej tabeli w Kępnie systematycznie rosła liczba ludności (w latach 1921–1938 ilość mieszkańców zwiększyła się o 1370 osób, czyli aż o 17,65%), co było efektem poprawy mieszkaniowych, zdrowotnych i komunalnych warunków życia. Zasadnicza zmiana nastąpiła w strukturze narodowościowej ludności. Podczas, gdy w 1910 r. w mieście żyło 739 osób wyznania mojżeszowego (11,5% ogółu ludności), to w 1938 r. już tylko około 210 osób (2,5%). Najwięcej Żydów opuściło Kępno w latach dwudziestych, kiedy to z miasta wyjechali ci, którzy zasymilowali się z ludnością niemiecką i należeli do najbogatszej grupy mieszkańców (adwokaci, przedsiębiorcy, bankierzy, kupcy). Aby utrzymać swój dotychczasowy status społeczny i wysoki poziom życia wyemigrowali do Rzeszy, gdzie traktowani byli jako Niemcy wyznania mojżeszowego. Dalszy ubytek ludności żydowskiej nastąpił w 1931 r. (w mieście pozostało tylko 100 Żydów, czyli 1,5% ogółu ludności), wtedy to kryzys gospodarczy osiągnął swe apogeum. Jednak z chwilą, gdy kryzys zaczął się kończyć i sytuacja w Kępnie uległa poprawie gospodarczej, do miasta zaczęli przybywać Żydzi z innych prowincji, ich liczba zwiększyła się do 210 osób (2,7% ogółu ludności). Taka ich ilość pozostała do wybuchu II wojny światowej. Stosunki między ludnością polską a żydowską układały się różnie. Już w czasie zaborów w XIX w. Żydzi często popierali posunięcia władz pruskich i asymilowali się z Niemcami. W I poł. XIX w. stanowili nawet większość ludności w Kępnie, skupiając w swym ręku handel i finanse. Dorobili się m.in., stosując lichwiarskie warunki pożyczek. Do tego doszły różnice społeczne, religijne oraz obyczajowe, co wpłynęło na niechętny stosunek Polaków do Żydów, a to znalazło swoje odbicie także w Kępnie w okresie międzywojennym, a szczególnie w drugiej połowie lat trzydziestych. Dużą rolę zaczęło odgrywać wtedy Stronnictwo Narodowe, zarówno w Wielkopolsce jak i w Kępnie. Stronnictwo głosiło hasła nacjonalistyczne, a przede wszystkim antysemitki, co znalazło swoje odzwierciedlenie na wiecach publicznych organizowanych przez tę partię w Kępnie w 1937 roku.

1937 r. 31.10. – w „Sokolni” odbył się wieczór organizowany przez Zarząd Powiatowy Stronnictwa Narodowego w Kępnie, w którym wzięło udział około 250 osób, w tym 20 kobiet (obecni m.in. byli: dr Marcin Kasprzak, adwokat Włodzimierz Zakrzewski, prezes Bractwa Kurkowego Julian Bogucki, kupiec Stanisław Laskowski, Jan Domagała). Jako przedstawiciele władzy samorządowej na wiec przybył też komendant posterunku Policji Państwowej, Wojciech Stefaniak. Na odbywające się zgromadzenie dojechał również z ramienia Zarządu Wojewódzkiego Stronnictwa Narodowego prelegent Janusz Patalong, który – jak pisze w swoim sprawozdaniu z wiecu komendant Wojciech Stefaniak – głosił m.in. hasła antysemickie i nawoływał do tego, aby *popierać wyłącznie polski handel i polski przemysł, a wysłane pikiety wskazywać będą polskie składy oraz rozdawać będą ulotki treści legalnej, niezależnie jak stwierdził, czy niejednemu staroście się to będzie podobać czy nie*. Kończąc sprawozdanie komendant napisał: *Przebieg zgromadzenia spokojny i poważny, wyczuć można było, że obecni solidaryzują się z mówcą*. Po wiecu w Kępnie rozdawano ulotki, nawołujące do kupowania towarów w polskich sklepach zgodnie z hasłem: *Swój do swego po swoje*. W wyniku tego rodzaju akcji doszło do zaostrzenia stosunków przede wszystkim ekonomicznych między katolicką ludnością polską a ludnością wyznania mojżeszowego. Relacje te uległy poprawie przed wybuchem II wojny światowej, kiedy to oba narody zbliżyły się w biernym oporze przeciw agresywnym poczynaniom Niemców, mieszkających w Kępnie.

W okresie międzywojennym zmniejszyła się także w dużym stopniu liczba ludności niemieckiej. Podczas gdy w 1910 r. w Kępnie mieszkało 1779 Niemców (28% ogółu mieszkańców), to w 1921 r. ich liczba zmniejszyła się już do 554 (8,7% ogółu ludności), a w 1938 r. było ich już tylko 272 (3,5% ludności miasta). Mieszkańcy niemieccy, po włączeniu Kępna do państwa polskiego, opuszczali miasto i wyjeżdżali do Rzeszy, gdyż to zapewniało im stabilizację życiową, a poza tym emigrowali także na wezwanie rządu niemieckiego, który w odezwie z 1 kwietnia 1920 r. nakazywał, by nie podejmować pracy dla Polski. Wyjeżdżali wtedy głównie urzędnicy i nauczyciele.

1921–1925 r. – ma miejsce następna fala wyjazdów ludności niemieckiej. Wielkopolskę i Kępno opuścili wtedy Niemcy z tzw. opcją obywatelską. Były to osoby, chcące zachować obywatelstwo niemieckie. Należeli do nich przede wszystkim: urzędnicy, oficerowie, kupcy, rzemieślnicy, czasami ludzie bez zawodu. Niemcy stanowili dotychczas w Kępnie grupę uprzywilejowaną, korzystającą z pomocy państwa pruskiego, byli przy tym przekonani o swojej wyższości kulturalnej. Tymczasem, gdy miasto zostało włączone do Polski, stanowili w Kępnie niechcianą mniejszość, która miała negatywny stosunek do państwa polskiego i jednocześnie ludziła się nadzieją na powrót tych ziem – w przyszłości – do Rzeszy. Fakty te pogorszyły relacje między ludnością polską a niemiecką w mieście, szczególnie gdy doszło do wojny celnej między Polską a Niemcami.

1925 r. 10.01. – w związku z wygaśnięciem postanowień traktatu wersalskiego, udzielającego m.in. Polsce jednostronnej klauzuli największego uprzywilejowania w handlu z Niemcami, rząd tego kraju drastycznie ograniczył import towarów, w tym przede wszystkim węgla. Wówczas rząd polski podniósł cło na artykuły niemieckie, na co Rzesza odpowiedziała tym samym. Fakt ten drastycznie ograniczył możliwości zbytu towarów na największym europejskim rynku, a także osłabił nasz kraj gospodarczo. Wtedy niemiecki dziennik „Frankfurter Zeitung” napisał: *Taki był zresztą cel niemieckich kół politycznych, które ją Polsce narzuciły w nadziei, że trudności gospodarcze podetną jej siły a wreszcie i jej niepodległość. A wtedy za lat kilka w porozumieniu z Rosją dobijemy umierającą*. W efekcie narzucona z premedytacją naszemu krajowi przez Rzeszę wojna celna doprowadziła do pogorszenia stosunków między obu krajami, nie tylko na polu gospodarczym, ale także politycznym. Te odgórne, niemal wrogie stosunki polsko-niemieckie, przełożyły się także na wzajemne relacje między ludnością polską a niemiecką na terenie Kępna. Atmosferę pogorszył fakt, iż mniejszość niemiecka w Kępnie i okolicy rozpowszechniała pogłoski o ewentualnym przywróceniu terenów przygranicznych do Niemiec.

1929–1933 r. – nasilał się wrogi stosunek Rzeszy do Polski. W Wielkopolsce propaganda niemiecka wzywała do odseparowania mniejszości niemieckiej od społeczeństwa polskiego (Niemcy mieli pomagać sobie gospodarczo, trzymać pieniądze tylko w niemieckich bankach, zatrudniać tylko Niemców). Ta propaganda dotarła do Kępna, gdzie w warsztatach i fabrykach, należących do niemieckich właścicieli, angażowano do pracy tylko pracowników niemieckich z całego powiatu kępińskiego. W efekcie jeszcze bardziej zaostrzyły się relacje między ludnością polską a niemiecką.

1934 r. 26.01. – podpisany został pakt o nieagresji między Polską a Niemcami na 10 lat, co wpłynęło na poprawę wzajemnych stosunków między obu krajami i narodami. Także w Kępnie w wyniku tego paktu polepszyły się relacje między ludnością polską a niemiecką.

1938/1939 r. – nastąpiło pogorszenie stosunków polsko-niemieckich w związku z tym, że III Rzesza wobec Polski zaczęła prowadzić politykę agresji i ekspansji terytorialnej. 24 października 1938 r. Niemcy zażądały przyłączenia Gdańska do Rzeszy, przeprowadzenia przez polskie Pomorze eksterytorialnej autostrady i wielotorowej linii kolejowej, a 28 kwiet-

nia 1939 r. Adolf Hitler wypowiedział polsko-niemiecki układ o nieagresji. Poczynania Adolfa Hitlera nie tylko wobec Polski (wcielenie Austrii do Rzeszy w marcu 1938 r. i zajęcie Sudetów czeskich przez wojska niemieckie 1 października 1938 r.) ośmieliły część Niemców, zamieszkałych w Wielkopolsce do głośnego popierania postępów ruchu faszystowskiego i żądań terytorialnych Rzeszy wobec wschodnich sąsiadów, gdyż zaczęli mieć nadzieję na powrót dawnych ziem zaboru pruskiego do Niemiec. Te antypolskie hasła głosiły przede wszystkim organizacje i stowarzyszenia niemieckie, działające w Wielkopolsce, znalazły się one także na łamach miejscowej prasy, w broszurach oraz w książkach wydawnictw niemieckich, co wpływało na szerzenie się nacjonalistycznych nastrojów wśród ludności niemieckiej mieszkającej w Kępnie i okolicy. W Kępnie propagował te hasła Adolf Kutzmann w gazecie pt. „Kempener Wochenblatt”, która miała charakter nazistowski. W takiej sytuacji Polacy uważali, że część mieszkańców niemieckich to szpiedzy, którzy stanowią tzw. piątą kolumnę. Na kilka tygodni przed wybuchem wojny atmosfera w Kępnie stała się bardzo napięta tym bardziej, że Niemcy prowokowali incydenty nadgraniczne i nie skrywali wrogiej postawy wobec Polaków, do czego ośmielała ich też coraz bardziej realna groźba napadu Hitlera na Polskę.

1939 r. 1.09. – Niemcy napadły na Polskę, a oddziały hitlerowskie wkroczyły wczesnym rankiem do Kępna. Mieszkająca w mieście ludność niemiecka witała wojsko okrzykami radości, kwiatami i flagami niemieckimi.

4. Gospodarka komunalna i budżetowa władz miejskich

Władze Kępna zarządzały trzema przedsiębiorstwami komunalnymi, a mianowicie: gazownią, wodociągami i rzeźnią. Celem władz miejskich było systematyczne zwiększanie liczby mieszkańców, którzy mieli dostęp do korzystania z usług tych przedsiębiorstw. Były więc one modernizowane, corocznie przedłużano systematycznie długość sieci gazowej i wodociągowej. W wypadku gazowni produkcja roczna gazu w 1927 r. wynosiła 250 tys. m³, natomiast przy końcu lat trzydziestych zwiększyła się do około 365 tys. m³ gazu, długość rurociągu gazowego zwiększona została z 7500 m.b. w 1927 r. do prawie 10000 m.b. w 1938 roku. W 1927 r. z gazu korzystało 625 osób, a w 1938 r. było już 940 konsumentów. Gazownia zatrudniała przeciętnie około 10 osób. Gazownię systematycznie modernizowano, zaopatrując ją m.in. w siedmioretortowy piec.

Rozbudowano też wodociągi. Długość sieci wodociągowej w 1927 r. wynosiła 9500 m.b., by zwiększyć się do ponad 13000 m.b. w 1938 roku. W 1938 r. woda podłączona została do 633 nieruchomości, a rocznie jej produkcja wynosiła około 400 tys. m³. Systematycznie modernizowano sieć wodociągową, m.in. stare rury wymieniano na nowe o większej średnicy.

Rada Miejska w Kępnie zleciła też wykonanie dokumentacji dotyczącej skanalizowania miasta (prawdopodobnie częściowo skanalizowana była ul. Warszawska), ale rozpoczęte na jej podstawie prace zostały przerwane wybuchem wojny, 1 września 1939 roku.

Ważnym zakładem dla Kępna okazała się rzeźnia, którą zarządzały władze miasta. Zakład wymagał modernizacji, w związku z tym w 1928 r. przeznaczono na ten cel 320 tys. zł. Zainstalowano chłodziń, która wytwarzała także lód. W rzeźni przetwarzano bydło rogate, cielęta i nierogaciznę (cielęta i nierogaciznę w 75% wysyłano za granicę). Następną modernizację przeprowadzono w latach 1937–1938, kiedy to rzeźnię zelektryzowano i wyposażono w nowy kocioł parowy oraz lokomobilę. W wyniku tych ulepszeń zwiększyła się wydajność zakładu, jeśli np. w 1927 r. przetwarzano rocznie 700 sztuk bydła rogatego, to już w 1938 r. ilość ta zwiększyła się do 1905 sztuk.

W całym okresie międzywojennym władze miejskie szczególną wagę przywiązywały do: poprawy warunków mieszkaniowych, poprawy stanu ulic i placów, osuszenia terenów podmokłych (uregulowano rzekę Niesób, dzięki czemu uzyskano teren na ogródki i ziemię uprawną), podniesienia stopnia zdrowotności i higieny oraz zadrzewienia miasta. W tych ostatnich działaniach dużą pomocą służyło Towarzystwo Upiększania Miasta.

Do osiągnięć władz należały: wybudowanie dużego basenu otwartego oraz elektryfikacja miasta prowadzona w latach 1938–1939.

Władze miejskie w Kępnie – w pierwszych latach powojennych – prowadziły godną uznania zrównoważoną politykę budżetową. W tym czasie położono nacisk na odbudowę i konserwację najpotrzebniejszych obiektów miejskich. Dalszym celem Zarządu Miejskiego stało się zmniejszenie długu, który w końcu 1926 r. wynosił 82 590 zł. Zadłużenie to było jednak o wiele mniejsze niż przed wojną, kiedy to dług miasta stanowił 64,97% wartości majątku komunalnego. Dzięki rozsądnej polityce budżetowej władze miasta w 1935 r. zmniejszyły zadłużenie do 4,65% wartości majątku komunalnego (szacunkowa wartość majątku miasta z 20 marca 1935 r. wynosiła 1 748 709 zł a po odliczeniu 77 843 zł długu stanowiła sumę 1 670 866 zł). Stało się to możliwe m.in. dzięki temu, że zdołano osiągnąć coroczną nadwyżkę budżetową, która była różna w poszczególnych latach.

Tabela nr 4: Nadwyżki budżetowe osiągnięte przez władze miejskie w Kępnie w latach 1925–1938 (wybrane roczniki)

Rok budżetowy	Nadwyżka budżetowa w złotych
1925/1926	1763
1926/1927	75 677
1928/1929	44 170
1931/1932	59 172
1937/1938	34 650

Źródło: Waclaw Kokociński, Jan Kurzawa, *Z dziejów Kępna*, Poznań 1960 r., s.105

W sumie w latach 1925–1938 nadwyżka wyniosła 384 921 zł – była więc bardzo duża i świadczyła o dobrej polityce finansowej władz miasta w okresie międzywojennym. Na budżet składały się dochody zwyczajne (m.in. majątek komunalny, przedsiębiorstwa komunalne, subwencje i dotacje, zwroty, opłaty administracyjne, opłaty za korzystanie z urządzeń dobra publicznego, dopłaty, udział w podatkach państwowych, podatki samoistne, różne itp.) oraz wydatki zwyczajne i nadzwyczajne, które przeznaczone były na: administrację, przedsiębiorstwa komunalne, opłatę długów, drogi, place publiczne, pomiary i plany rozbudowy, oświatę, kulturę oraz sztukę, zdrowie publiczne, opiekę społeczną, bezpieczeństwo publiczne, popieranie rolnictwa, przemysłu i handlu, świadczenia na rzecz związków i tzw. różne.

Tabela nr 5: Budżet Kępna w latach 1925–1938 (wybrane roczniki)

Rok budżetowy	Dochody w zł		Wydatki w zł			
	Zwyczajne nadzwyczajne	Nadwyżki	Zwyczajne	Przedsiębiorstwa	Nadzwyczajne	Razem
1925/1926	317 878	1763	183 064	133 051	–	313 115
1926/1927	432 691	75 677	195 036	161 978	–	357 014
1928/1929	672 289	44 170	274 911	212 269	140 939	628 119
1931/1932	566 637	59 172	210 177	277 324	19 864	507 365
1934/1935	395 037	53	150 335	204 092	40 557	394 984
1937/1938	552 816	34 650	145 592	237 563	135 011	518 166

Źródło: Waclaw Kokociński, Jan Kurzawa, *Z dziejów Kępna*, Poznań 1960, s. 105

Ostatni, niezrealizowany budżet uchwalony przez Radę Miejską w Kępnie na rok budżetowy od 1.04.1939 do 31.03.1940 r. przedstawiał się następująco: dochody zwyczajne i nadzwyczajne ogółem 349 400 zł, wydatki zwyczajne i nadzwyczajne łącznie 349 400 zł i budżet przedsiębiorstw – wydatki i dochody z tym związane wyniosły razem 223 180 zł, co oznaczało, że w sumie budżet miasta wynosił 572 580 zł. Miał to więc być budżet dość wysoki i zrównoważony, jednak wybuch wojny, 1 września 1939 r., przerwał jego realizację. Zwiększający się po kryzysie budżet, pozwalał na dalsze inwestycje w dziedzinie gospodarczej, miały to być: dalsza rozbudowa urządzeń elektrycznych, urządzeń sanitarnych, rozbudowa miasta, wybudowanie własnej elektrowni i wykonanie kanalizacji miasta.

5. Rozwój gospodarczy i instytucje finansowe

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, po pierwszej wojnie światowej, sytuacja gospodarcza w kraju była bardzo trudna, co nie pozostało bez wpływu na stosunki ekonomiczne w Kępnie. Miasto nie odgrywało wtedy większej roli gospodarczej tym bardziej, iż straciło na swe towary dolnośląski rynek zbytu. Wówczas kępińskie przedsiębiorstwa handlowe zaczęły szukać rynków zbytu na Górnym Śląsku. Ważną rolę w tym zakresie odegrał węzeł kolejowy w Kępnie, bowiem około 1000 wagonów kolejowych miesięcznie przewoziło na Śląsk produkty rolno-spożywcze. Przemysł w Kępnie rozwijał się słabo i w zdecydowanej większości znajdował się w rękach prywatnych. Najbardziej rozwinięty był przemysł rolno-spożywczy, w ramach którego przodował przemysł młynarski. Przykładem w tej dziedzinie były kępińskie Młyny Parowe, w których w 1934 r. przemiał na dobę wynosił 35 ton. Dość dobrze radziła sobie także bekoniarnia, która wysyłała swoje wyroby na rynek krajowy i zagraniczny (Anglia, Stany Zjednoczone), natomiast w dużo gorszej sytuacji znajdowała się kępińska mleczarnia.

Działo się tak z powodu niewielkich dostaw mleka od rolników (1932 r. – 167 dostawców). Oprócz tego w Kępnie w 1934 r. działały: dwa tartaki, dwie cegielnie, dwie betoniarnie, fabryka świec, młyn parowy, fabryka dzwonów giętych, dwie drukarnie, przetwórnia padliny, zakład wodociągowy i gazownia. Razem zakłady te zatrudniały 130 osób.

Dość dużą rolę w życiu gospodarczym miasta odgrywało rzemiosło, szczególnie w początkowym okresie niepodległości państwa polskiego. Istniały jeszcze wtedy cechy przymusowe i wolne.

1925 r. – cechy przymusowe: rzeźnicy (57 członków), krawcy, kuśnierze i czapnicy (127 osób), ślusarze, kowale, blacharze i kotlarze (55 członków), fryzjerzy (14 osób) i bednarze (32 członków).

Cechy wolne – piekarze (18 osób), obuwnicy (50 członków).

Razem do cechów należało 353 członków.

1927 r. – weszła w życie polska ustawa przemysłowa, która znosiła ustawy zaborcze, i wprowadziła cechy dobrowolne. W 1934 r. ukazała się nowela do tej ustawy, która pozbawiała cechy możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, co w praktyce spowodowało zmniejszenie ich roli. Tym niemniej produkcja niektórych rzemieślników (np. stolarzy i ślusarzy) stała się coraz bardziej zmechanizowana, a ich warsztaty osiągały duże rozmiary, pracowali w nich także robotnicy najemni. W sumie jednak sytuacja rzemieślników w Kępnie pogorszyła się, o czym świadczy fakt, iż w 1936 r. ich liczba zmniejszyła się do 251.

W życiu gospodarczym Kępna bardzo dużą rolę odgrywał handel, był jednym z podstawowych zajęć ludności polskiej. Do jego rozwoju, po utracie rynku dolnośląskiego, przyczyniło się pozyskanie Górnego Śląska jako miejsca zbytu dla towarów rolno-spożywczych, pochodzących z terenu powiatu i Kępna (w Kępnie 278 mieszkańców uprawiało ziemię).

1925 r. – wybudowanie bezpośredniej linii kolejowej, prowadzącej z Kępna przez Wieluń, Herby Nowe do Tarnowskich Gór, co przyczyniło się do rozwoju handlu z Górnym Śląskiem. Od tego czasu ten węzeł kolejowy zaczął odgrywać bardzo ważną rolę w uaktywnieniu handlu kępińskiego.

Na rozwój handlu w Kępnie duży wpływ miały jarmarki (ich liczbę ograniczono jednak do czterech w ciągu roku) i targi, które odbywały się we wtorki i piątki każdego tygodnia.

*Jarmark na kępińskim Rynku – zdjęcie wykonano w 1907 r.,
źródło: Mirosław Łapa, Kępińscy Żydzi, Kępno 2008, s. 24*

W targowe dni przybywała do Kępna duża liczba ludności z bliższej oraz dalszej okolicy i nabywała towary nie tylko na targu, ale także w sklepach, znajdujących się w mieście. Jednak z biegiem czasu rozwijający się coraz bardziej handel jarmarczny i domokrażny zaczął zagrażać handlowi stałemu. W Kępnie w okresie międzywojennym rozwijał się przede wszystkim handel

zbożem, artykułami rolnymi, towarami kolonialnymi i spożywczymi, wyrobami tytoniowymi, alkoholem, konfekcją oraz różnego rodzaju galanterią, skórami, materiałami budowlanymi, opałowymi, żelazem, porcelaną, papierem i biżuterią. W niepodległej Polsce handel w Kępnie prawie całkowicie znalazł się w rękach Polaków, choć pewną, niewielką rolę odgrywali w nim jeszcze Żydzi, do których należało kilka dużych sklepów w Rynku. Handel, szczególnie na wsi, rozwijał się także w ramach spółdzielczości.

1921 r. 21.12. – z inicjatywy Walentego Kaczora powołana została Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa o nazwie „Rolnik Spółdzielczy” z siedzibą w Kępnie. Do spółdzielczego „Rolnika” zapisało się 340 osób. Na walnym zebraniu do zarządu wybrano wtedy następujące osoby: M. Taborskiego, Walentego Kaczora i Andrzeja Koterbę. Rada Nadzorcza wybrała prezesa, którym został ks. proboszcz Stefan Jadomski z Myjomic. Po okresie pewnego zastoju (śmierć ks. proboszcza Stefana Jadomskiego, dewaluacja pieniędzy) „Rolnik” ponownie zaczął się rozwijać i wybudował m.in. własne spichlerze przy ul. Baranowskiej. W 1928 r. prezesem został Ignacy Ciężyński z Dobregodziału, a w skład zarządu wchodził – Brunon Pruski i Walenty Kaczor. „Rolnik” zajmował się skupem produktów od rolników, zaopatrując ich jednocześnie w takie materiały jak: nawozy sztuczne, maszyny, narzędzia, węgiel, ziarno siewne.

Bardzo ważną rolę w rozwoju gospodarczym Kępna i powiatu kępińskiego odegrały wystawy rolniczo-przemysłowe zorganizowane w Kępnie i w Ostrzeszowie. Propagowały one dorobek i osiągnięcia regionu kępińsko-ostrzeszowskiego, upowszechniały kulturę rolną i osiągnięcia techniki w dziedzinie przemysłu.

1923 r. kwiecień-maj – zorganizowanie wystawy rolniczo-przemysłowej w Kępnie. Z inicjatywą urządzenia wystawy wystąpił przewodniczący Powiatowego Wielkopolskiego Towarzystwa Kółek Robotniczych, poseł na Sejm, Franciszek Wojtkowiak z Donaborowa. W kwietniu 1923 r. powstał Komitet Wystawowy, na czele którego stanął Franciszek Wojtkowiak, jego zastępcą został Władysław Krzywoszyński, sekretarzem Czesław Wiśniewski, członkami byli: dyrektor szkoły rolniczej – Ludwik Jażdżewski, zarządca dóbr z Grębanina – Tomisław Siciński oraz starosta – Feliks Kasprzak.

Wystawę zorganizowano na targowisku i podzielono na sześć następujących działów:

1. Dział handlowy – konie, trzoda chlewna, bydło.
2. Dział hodowli drobnego inwestora – drób, pszczelarstwo (38 wystawców).
3. Dział upraw rolniczych – zboża, ziemniaki, ogrodnictwo (51 przedstawicieli).
4. Przemysł rolniczy (11 wystawców).

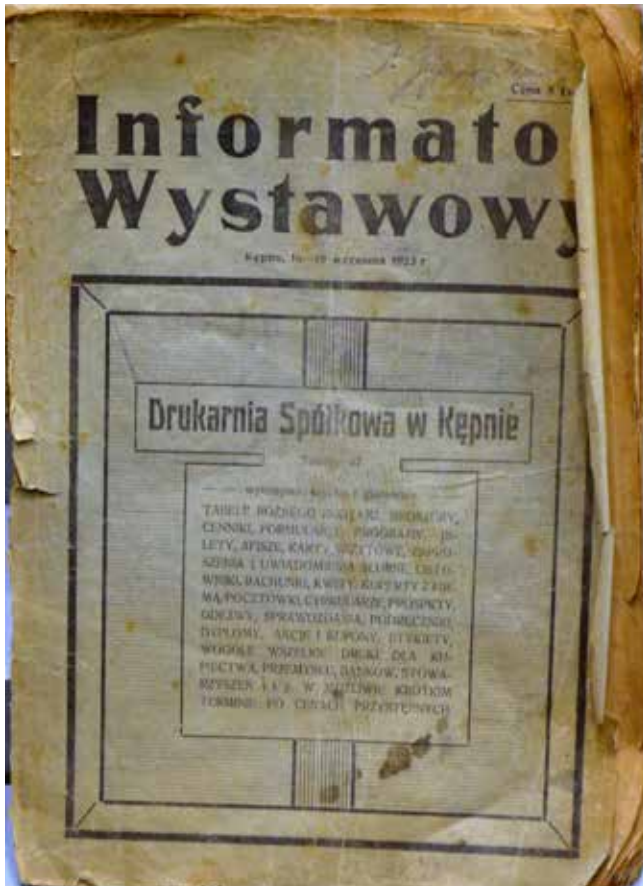
Dyplom – Wystawa Rolniczo-Przemysłowa w Kępnie 1923 r., ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Uroczystość otwarcia Wystawy Zachodnio-Kresowej w Kępnie (Wielkopolska) 16-19.09.1923 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Premier Wincenty Witos na Wystawie Rolniczo-Przemysłowej w Kępnie w 1923 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

*Informator Wystawowy, Kępno, 16-19.09.1923 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

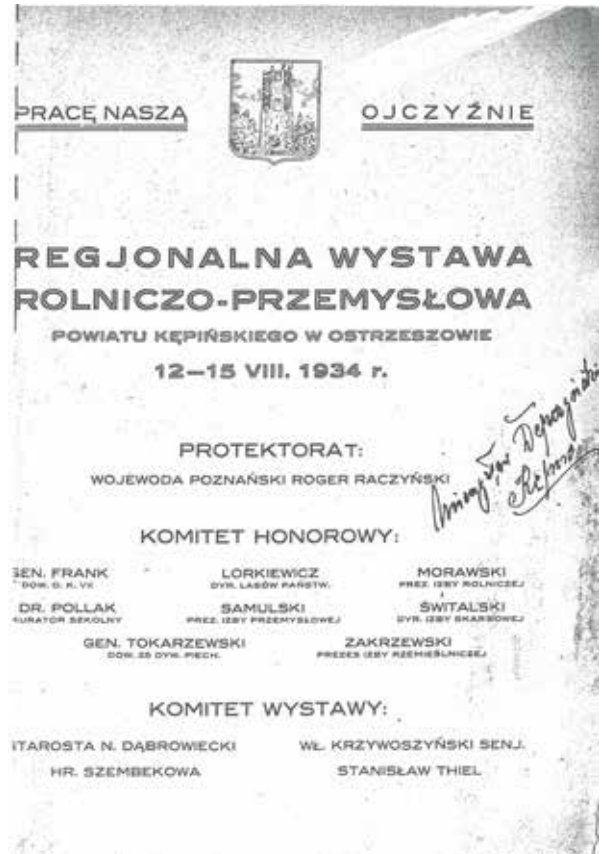
5. Przemysł, rzemiosło i handel (38 przedstawicieli).

6. Wyroby przemysłu domowego (35 wystawców indywidualnych i zespołowych). Tutaj prace wystawiały również towarzystwa, takie jak: Koło Włóścianek z Myjomie i Klin, Towarzystwo Młodych Polek z Grębanina oraz Towarzystwo Czytelni Kobiet z Kępna.

W dziale trzecim, czwartym oraz piątym, dotyczącym upraw, przemysłu, rzemiosła znalazły się zbiory i ekspozyty z całej Wielkopolski (Poznań, Kalisz, Ostrów Wlkp. Rawicz, Leszno, Pleszew i Ostrzeszów).

Duża liczba wystawców i szeroki zasięg ekspozycji (prawie cała Wielkopolska) złożyły się na sukces wystawy, co przyczyniło się do szybkiego rozwoju gospodarczego Kępna. Wartość i znaczenie tego przedsięwzięcia docenił też ówczesny premier rządu Wincenty Witos, który przyjechał, aby ją obejrzeć. Obecny był również minister rolnictwa Jerzy Gościński.

1934 r. 12.08. – w Ostrzeszowie wojewoda poznański oficjalnie otworzył wystawę dotyczącą przemysłu, rolnictwa, kultury i sztuki powiatu kępińskiego. W styczniu 1934 r. powołany został Komitet Wykonawczy Regionalnej Wystawy Rolniczo-Przemysłowej Powiatu Kępińskiego w składzie: Nikifor Dąbrowiecki – starosta kępiński, hr. Maria z Fredrów Szembekowa (właści-

*Plakat Regionalnej Wystawy Rolniczo-Przemysłowej
Powiatu Kępińskiego w Ostrzeszowie 12-15.08.1934 r.,
ze zbiorów Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kępnie*

*Miejsce Wystawy Rolniczo-Przemysłowej Powiatu Kępińskiego
w Ostrzeszowie była obecna Szkoła Podstawowa nr 2 w Ostrzeszowie,
ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Ostrzeszowie*

*Stoisko z końmi w czasie Wystawy Rolniczo-Przemysłowej Powiatu
Kępińskiego w Ostrzeszowie z 1934 r.,
ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Ostrzeszowie*

cielka ziem z Siemianic), Władysław Krzywoszyński (senior – właściciel ziemski w Domaninie) Stanisław Thiel (przemysłowiec i ziemianin z Doruchowa). W ramach wystawy znalazły się następujące działy:

- 1) rolniczy – melioracja, produkcja roślinna, leśnictwo, łowiectwo, produkcja zwierzęca,
- 2) przemysłowy – produkcja związana z rolnictwem, przemysł ceramiczny, przemysł różny, rzemiosło, przemysł ludowy (garncarstwo, koszykarstwo, roboty kobiece, zabawkarstwo i przetwory gospodarstwa domowego),
- 3) kultury i sztuki – dzieła sztuki, zabytki historyczne i architektoniczne, sztuka kościelna, ludowa, książki, rękopiśmy, fotografie, dotyczące powstania wielkopolskiego oraz zaborów, osiągnięcia oświaty i jej rozwoju w powiecie, wykresy i fotografie obrazujące prace samorządu terytorialnego, a także organizacji społecznych w powiecie.

Na wystawie znalazło się też wiele rysunków i obrazów wybitnych polskich oraz zagranicznych malarzy (zbiory prywatne), w tym ostrzeszowskiego artysty malarza – Antoniego Serbeńskiego. Wystawa była podsumowaniem dorobku i osiągnięć powiatu kępińskiego na przestrzeni 15 lat wolnej Polski, a jednocześnie dostarczała wiele ważnych wytycznych do jego dalszego rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego.

Rozwój wielu dziedzin gospodarki uzależniony był od otrzymywanych kredytów z instytucji finansowych. Rolę tę spełniały w Kępnie Bank Ludowy i Powiatowa Kasa Oszczędności, przemianowana następnie na Komunalną Kasę Oszczędności.

1920 r. 20.10. – uchwalona została przez Sejm ustawa o spółdzielniach, dotycząca m.in. spółek oszczędnościowo-pożyczkowych. Na terenie Wielkopolski dotyczyło to przede wszystkim spółdzielni powszechnych, zwanych bankami ludowymi.

1921 r. – Sejm uchwalił jednolitą dla całego kraju ustawę spółdzielczą, która z niewielkimi nowelizacjami obowiązywała w okresie międzywojennym. Zgodnie z tą ustawą wprowadzone zostało – zamiast takich terminów jak: spółka, товариство czy stowarzyszenie – pojęcie spółdzielnia. Jednocześnie określono zasady jej działania, które uznane zostały jako jedne z najbardziej nowoczesnych w Europie. W ramach działalności spółdzielczej rozwijana była także bankowość, m.in. w postaci tzw. banków ludowych, co miało miejsce także w Kępnie. Bank Ludowy w Kępnie, po włączeniu naszej miejscowości do Polski, rozpoczął aktywną działalność zarówno na terenie miasta, jak i powiatu. W pierwszych latach niepodległości nastąpił jednak regres w działalności Banku Ludowego w Kępnie, co spowodowane było niekorzystną sytuacją w kraju w latach 1920-1924, wysoką inflacją oraz wymianą marki polskiej na złotówki, w wyniku czego zarówno pasywa jak i aktywa banku straciły prawie w całości swoją pierwotną wartość. 14 kwietnia 1924 r. Bank Polski wprowadził do obiegu złotego zamiast marki polskiej według parytetu: 1 800 000 mkp = 1 zł. W wyniku tej niekorzystnej proporcji osoby, które miały depozyty w markach polskich, tracących na wartości, poniosły ogromne straty. Mimo tej niezwykle trudnej sytuacji gospodarczej stan finansów Banku Ludowego w Kępnie ocenić należy pozytywnie, choć nadal przeżywał on zastój.

1920 r. 19.02. – Zarząd i Rada Nadzorcza Banku Ludowego w Kępnie wystąpiły do Walnego Zgromadzenia z propozycją, aby przeznaczyć 10 000 mkp na potrzeby plebiscytu przeprowadzonego na Górnym Śląsku. Zgromadzenie, mimo trudnej sytuacji firmy, wyraziło zgodę na wydatkowanie podanej sumy na rzecz plebiscytu (w sumie przeznaczono na ten cel 35 tys. mkp). Świadczyło to o wielkim patriotyzmie i poczuciu więzi narodowych społeczeństwa kępińskiego, w imieniu którego działały władze Banku Ludowego.

1923 r. 30.06. – Bank Ludowy w Kępnie przejął miejscową kasę niemiecką (Vorschauss – Verein), co zwiększyło jego aktywa. Nadal jednak przeżywał kryzys, w związku z tym w 1923 r. niemal zaprzestał udzielania kredytów. Pod koniec 1923 r. suma udzielonych kredytów wyniosła tylko 1 933 128 mkp., co stanowiło równowartość 15,68 g superfosfatu.

1924 r. 16.06. – uroczyste obchody 25-lecia Banku Ludowego w Kępnie. W miarę poprawy sytuacji gospodarczej w kraju nastąpiło też ożywienie działalności bankowej, co zaczęło być widoczne także w pracy Banku Ludowego w Kępnie, gdzie np. depozyty z 61 tys. zł w 1924 r. wzrosły do 705 tys. zł w 1931 r., a zysk z 7 tys. zł w 1924 r. wzrósł do 17 tys. zł w 1930 roku.

1926 r. – Bank Ludowy w Kępnie przejął Bank Ludowy w Siemianicach, co świadczyło o dominującej pozycji firmy kępińskiej w powiecie. W okresie ogólnego kryzysu gospodarczego w latach 1929–1934 r. sytuacja Banku Ludowego w Kępnie uległa ponownemu pogorszeniu. Narastały wtedy zaległości w spłatach kredytów rolniczych, co ograniczało możliwości udzielania pożyczek i zmniejszało ilość depozytów. Stan depozytów w latach 1931–1939 r. zmniejszył się o 65%, a stan kredytów w rachunkach bieżących o 87%, zysk z 17 tys. zł w 1930 r. zmniejszył się do 2 tys. zł w 1939 roku. Liczba członków spadła z 1890 w 1930 r. do 725 w 1939 roku. Prezesami Rady Nadzorczej byli kolejno: ks. Ludwik Lange (1899–1923), ks. Ignacy Nowacki (1924–1935), Edmund Kizierowski (1935–1939), natomiast dyrektorami Zarządu Banku byli: ks. Wacław Klementowski (1920–1924), Julian Wyderkowski (1924–1938), a ostatnim prawdopodobnie Wacław Kokociński.

Drugim bankiem – działającym w Kępnie – był Bank Kupiecki. W 1927 r. należało do niego 427 członków. Funkcję przewodniczącego Rady Nadzorczej pełnił wówczas Wacław Przewoźny, natomiast w zarządzie zasiadali: Aleksander Całkosiński, Józef Orsztynowicz i Józefa Skowrońska. Pogarszająca się sytuacja gospodarcza wpłynęła negatywnie na ilość

depozytów umieszczanych w Banku Kmieckim, co uniemożliwiło udzielanie większych kredytów, w związku z czym podjęto kroki, mające na celu doprowadzenie do fuzji obu banków.

1929 r. 25.03. – nastąpiło przejście Banku Kmieckiego przez Bank Ludowy w Kępnie.

Oprócz banków działała w Kępnie jeszcze jedna instytucja finansowa, a mianowicie Powiatowa Kasa Oszczędnościowa. Przewodniczącym Zarządu kasy był z urzędu starosta powiatowy, a skarbnikiem i zarazem kierownikiem od początku Wacław Cierpiak. PKO wspierała finansowo – poprzez gotówkę obrotową – przemysłowców, rzemieślników i rolników. W 1927 r. – PKO na mocy nowego statutu – zmieniła nazwę na Komunalną Kasę Oszczędnościową w Kępnie. Dzięki temu w statucie wyodrębniono wkłady oszczędnościowe organów samorządu terytorialnego od innych instytucji oszczędzających w KKO. Kasy oszczędnościowe były zakładane przez miejskie, powiatowe i wojewódzkie związki komunalne. Miały osobowość prawną i posiadały własne organa, a nadzór nad nimi sprawowały Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Skarbu. Dzięki umiejętnym posunięciom Komunalna Kasa Oszczędności w Kępnie w niewielkim stopniu odczuła skutki kryzysu z lat 1929–1934. Przede wszystkim wzrosły obroty oszczędnościowe, bowiem ilość książeczek oszczędnościowych z 10 730 w 1930 r. wzrosła do 14 246 w 1936 r., natomiast nastąpił spadek udzielanych długoterminowych pożyczek (w 1930 r. udzielono ich na sumę 56 192 000 zł, a w 1936 r. już tylko na sumę 23 572 000 zł).

6. Stosunki społeczne i organizacje społeczno-zawodowe

Jednym z problemów społecznych w okresie międzywojennym było bezrobocie. Na stan bezrobocia w mieście złożyło się kilka czynników. Jednym z nich był słabo rozwinięty przemysł, innym napływ do Kępna polskich uchodźców z Niemiec. W stosunkowo niezłej sytuacji znaleźli się kupcy, gdyż Żydzi, którzy zajmowali się handlem w większości opuścili miasto. Na trudną sytuację bezrobotnych nałożyły się galopująca w latach 1921–1924 inflacja, a w latach 1929–1933 kryzys gospodarczy. W czasie kryzysu liczba bezrobotnych w Kępnie znacznie się zwiększyła, o czym świadczą następujące dane: na początku 1930 r. – 227 bezrobotnych (3,3% ogółu ludności), w listopadzie 1933 r. ilość bezrobotnych wynosiła 411 osób (5,5%), a w grudniu 1934 r. zwiększyła się do 500 osób (6,5%), bowiem do miasta wrócili wtedy zwolnieni we Francji robotnicy. W następnych latach poprawiła się sytuacja gospodarcza w kraju, co wpłynęło także na poprawę sytuacji Kępna, w związku z czym zmniejszyła się ilość bezrobotnych w mieście. Wówczas też część bezrobotnych wyjechała do pracy na Śląsk, do Gdyni lub do rozwijającego się Centralnego Okręgu Przemysłowego. Dzięki temu w sierpniu 1936 r. w Kępnie było już tylko 237 bezrobotnych (3%), a w kwietniu 1937 r. ich ilość wynosiła 290 osób (3,7%). Jak z powyższych danych wynika, bezrobocie w Kępnie, nawet w okresie szczytowym, nie przekroczyło 6,5%, czyli było raczej niskie, tym niemniej problem bezrobocia istniał i trzeba było się nim zająć. Pomoc dla bezrobotnych przybierała wtedy różne formy oraz pochodziła od wielu instytucji i osób prywatnych. Trwałe wsparcie materialne bezrobotni otrzymywali od Komitetu Powiatowego i Miejskiego do Spraw Bezrobocia. Dostarczano im węgiel, drewno oraz środki żywnościowe. Poza tym tenże komitet gromadził fundusze, które wykorzystywano na organizację darmowych posiłków dla dzieci w szkołach i prowadzenie kuchni dla bezrobotnych. Jednocześnie Zarząd Miejski stosował różne formy pomocy dla bezrobotnych, m.in. udzielał im zapomogi pod warunkiem, że będą wykonywać określone prace sezonowe na rzecz miasta.

Dzięki tym pracom wybrukowany został Rynek i zachodnie ulice miasta, uregulowano rzekę Niesób, wybudowano kąpielisko miejskie, oczyszczono rowy i wyrównano teren miasta.

1935 r. 1.04. – 1936 r. 1.04. – ogłoszono roczne sprawozdanie władz Kępna z form pomocy udzielonej bezrobotnym, z którego wynika, że na doraźną pomoc przeznaczono 546 zł, na zatrudnienie i posiłki 17 411 zł, z czego skorzystało 345 rodzin (1336 osób), z samej kuchni korzystało przeciętnie 286 rodzin (1171 osób). W poszczególnych miesiącach 1936 r. władze miejskie zatrudniały następującą ilość bezrobotnych: w kwietniu 18 osób, w maju 102, w czerwcu 84, w lipcu 65, w sierpniu 77 osób. Niezależnie od tego na rzecz bezrobotnych organizowano kwesty pieniężne, zbiórki odzieży, artykułów żywnościowych i higienicznych. Bezrobocie objęło także częściowo pracowników umysłowych oraz rzemiosło. Właściciele warsztatów rzemieślniczych zatrudniali przede wszystkim uczniów, a czeladnicy, którym trzeba było płacić, byli bez pracy. Doskonale obrazują to dane z 1932 r., według których 30 majstrów rzeźnickich zatrudniało 35 uczniów i tylko 3 czeladników, 8 mistrzów ślusarskich – 32 uczniów i 5 czeladników, kowale zatrudniali 40 uczniów i 5 czeladników, kołodzieje 15 uczniów i żadnego czeladnika. Podkreślić należy, że bezrobocie dotknęło przede wszystkim młodych ludzi.

Sporym problemem dla miasta było też żebractwo. W celu ograniczenia tego procederu władze miejskie powołały Społeczny Komitet do Walki z Żebractwem, który wprowadził system bonowy (za otrzymane bony można było nabyć żywność). Dużą rolę w udzielaniu pomocy bezdomnym odegrały stowarzyszenia i towarzystwa, spośród których szczególną rolę odegrało Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia Św. Wincentego à Paulo (Teodozja Karłowska).

Społeczeństwo kępińskie w okresie międzywojennym wykazało się dużą aktywnością w działalności społecznej, o czym świadczy fakt, iż w 1934 r. w mieście istniały 72 stowarzyszenia, w tym cztery niemieckie, skupiały one 4842 osoby, co stanowiło 65% ogółu ludności miasta.

1920 r. – swoją działalność na terenie Kępna kontynuowała Ochotnicza Straż Pożarna, która stała się całkowicie polską organizacją, jej naczelnikiem został Józef Wilaszek. 19 marca 1921 r. odbyła się uroczystość poświęcenia sztandaru, w której udział wzięły oddziały straży z okolicznych miejscowości. 21 kwietnia 1923 r. uchwalono nowy regulamin służbowy, zgodnie z którym obwód kępiński obejmował wtedy 39 ochotniczych oddziałów. Przy końcu 1924 r. władze powiatowe otrzymały dotację z Krajowego Ubezpieczenia Ogniowego, dzięki czemu zakupiły za 40 000 zł dla OSP czterotonową, motorową sikawkę samochodową typu „Magirus” o wydajności 1000 l. wody na minutę. Kępno było pierwszym miastem powiatowym w Wielkopolsce, które nabyło tego typu sikawkę.

W 1925 r. odbyła się uroczystość 50-lecia działalności Ochotniczej Straży Pożarnej w Kępnie. Straż liczyła wtedy 63 członków czynnych i 62 osoby wspierające. W 1924 r. utworzono w Kępnie Okręg XVI OSP, jego naczelnikiem został Franciszek Tyc. W Kępnie, Siemianicach i Osinach przy OSP w 1929 r. utworzono pierwsze oddziały żeńskie, tzw. samarytańsko-pożarnicze. Przez wiele lat naczelnikiem Ochotniczej Straży Pożarnej w Kępnie był burmistrz miasta Wacław Kokociński. W 1934 r. w powiecie kępińskim działały 63 ochotnicze oddziały straży, w skład których wchodziło 2240 członków (drużyna w Kępnie liczyła 266 osób). Dzięki tak dużej liczbie ochotników w powiecie (była to największa liczba w Wielkopolsce), Kępiński Okręg XVI zajął I miejsce w województwie.

Magirus kępiński,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Drużyna Straży Pożarnej na placu ćwiczeniowym przed 1939 r.,
źródło: *Historia Kępna w fotografii zakłeta*, wydawca Gmina Kępno, s. 103

Ochotnicza Straż Pożarna w Kępnie,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Narzędzia, urządzenia i hełmy używane
przez kępińskich strażaków w pierwszej połowie XX w.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Dyplom przyznania Wacławowi Kokocińskiemu Srebrnego Medalu
Zasługi za jego wybitną działalność jako prezesa OSP w Kępnie,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1921 r. 10.03. – powstało Towarzystwo Czerwonego Krzyża, przekształcone następnie w Polski Czerwony Krzyż. Długoletnim prezesem towarzystwa był ks. proboszcz Ignacy Nowacki. PCK niosło pomoc wszystkim potrzebującym osobom. Stowarzyszenie w każdym roku organizowało Tydzień PCK, w czasie którego odbywała się kwesta na rzecz chorych, sierot i bezrobotnych. W 1932 r. powstała przy Polskim Czerwonym Krzyżu drużyna ratownicza (komendant Idzi Kalis), drużyna męska (kierował nią Fiołka) oraz liczna drużyna żeńska. W PCK aktywnie działali jeszcze J. Nowojwski, J. Jagiełło i Jan Gandecki.

1921 r. – po okresie przerwy reaktywowano już – jako całkowicie polską organizację – Towarzystwo Upiększania Miasta, do którego należało 125 członków. Wybrano wtedy zarząd w składzie: Stanisław Korzeniowski – prezes, Zielejski – sekretarz, Właźliński – skarbnik oraz ławnicy: Tomasz Godzina i ks. proboszcz Ignacy Nowacki.

W 1931 r. do towarzystwa należało 279 członków (podobnie było w następnych latach). W wyniku działań organizacji Zarząd Miejski na przestrzeni lat 1935–1937 posadził akacje na Rynku na obszarze 280 m, a na poboczu Niesobu na długości 700 m posadzono topole (200 sztuk), dzięki czemu powstała tam alejka spacerowa. Towarzystwo miało też swój udział w urządzeniu przed szpitalem zieleńca z alejkami o powierzchni 4500 m².

1927 r. – w Kępnie powstało Towarzystwo Kolonii i Ogródków Działkowych. W 1915 r. gmina Kępno wydzieliła 71 ogródków. Z biegiem czasu ich ilość stale rosła (1926 r. – 98, 1927 r. – 120, 1928 r. – 147), ich cały obszar wyniósł 42 580 m². W latach 1935–1936 w zarządzie towarzystwa znajdowały się następujące osoby: Jan Pawlak – prezes, Aleksander Fengler – skarbnik, Piotr Wawrzyniak – sekretarz.

W Kępnie działały także organizacje zawodowe, do których należało przeszło 500 osób.

1920 r. – reaktywowało swoją działalność Katolickie Towarzystwo Robotników Polskich, założone w 1905 r. przez ks. Ignacego Nowackiego, który był jednocześnie jego prezesem. W 1920 r. KTRP liczyło 280 członków i odgrywało dużą rolę w życiu społecznym Kępna. Towarzystwo posiadało własną bibliotekę (w 1920 r. – 241 tomów), organizowało też kursy społeczno-oświatowe, które były przeznaczone dla robotników, w tym pracujących kobiet oraz osób, zajmujących się działalnością społeczną. W czasie kursów prelegenci zgodnie z programem towarzystwa uświadamiali pracownikom znaczenie działalności związków zawodowych, opartych na zasadach chrześcijańskich, mówili też o prawach, przysługujących pracownikom i obowiązkach pracodawców. 6 stycznia 1921 r. w Kępnie odbył się zjazd Kół Katolickiego Towarzystwa Robotników Polskich z okręgu kępińskiego. Pieczę nad zjazdem w imieniu Sekretariatu Generalnego Związku Towarzystw Robotników Polskich objął ks. kanonik Walenty Dymek, który także przewodniczył obradom. W maju 1930 r. KTRP w Kępnie obchodziło uroczyste 25-lecie swego istnienia i poświęcenia sztandaru. Prezesem okręgu kępińskiego Katolickiego Towarzystwa Robotników Polskich był wtedy Kałuża, a prezesem w Kępnie od 17 maja 1929 r. Franciszek Nawrocki. W 1931 r. towarzystwo liczyło 124 członków, w 1935 r. i w 1939 r. już 180 osób.

1920 r. – rozpoczęło działalność Stowarzyszenie Chrześcijańskie Nauczycieli, którego prezesem został Jan Larych z Krążkowych, a sekretarzem Jan Błaszczyk, dyrektor Gimnazjum. Stowarzyszenie miało charakter prawicowy.

1922 r. – powstała organizacja nauczycielska o nazwie Związek Polskich Nauczycieli Szkół Podstawowych, którego prezesem został wybrany Jan Wolamin. Związek miał charakter lewicowy. Do jego czołowych działaczy należeli m.in.: Hipolit Młynarz, Antoni Buchta, Wincenty Warszawski, Józef Halardziński i Stanisław Stasik. W niektórych sprawach służbowych i płacowych oba związki uchwały wspólne rezolucje. Ważną rolę wśród związków zawodowych odgrywało Zjednoczenie Zawodowe Polskie i Katolickie Stowarzyszenie Robotników Polskich.

*Katolickie Stowarzyszenie Robotników Polskich,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

1931 r. – w Kępnie powstał Związek Robotników i Rzemieślników Zjednoczenia Zawodowego. Największą rolę w Kępnie i w powiecie odgrywały organizacje zawodowe kolejarzy, do których należały:

- Zjednoczenie Kolejowców Polskich (265 członków),
- Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych (17 członków),
- Związek Zawodowy Maszynistów Kolejowych (15 członków),
- Związek Zawodowy Drużyn Konduktorskich (27 członków),
- Związek Urzędników Kolejowych (53 członków).

W Kępnie i w powiecie działało także Zjednoczenie Zawodowe Polskich Robotników Rolnych i Leśnych, liczące 62 członków. Bardzo duże wpływy na działalność organizacji miała Narodowa Partia Robotnicza.

Mieszkańcy Kępna i regionu, walczący na różnych frontach I wojny światowej oraz uczestnicy powstania wielkopolskiego zrzeszeni byli w rozmaitych organizacjach kombatanckich.

1920 r. marzec – z inicjatywy P. Janiaka, Malaka i Pietrasiaka w Kępnie powstał Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej.

Związek zrzeszał inwalidów z okresu I wojny światowej. Jego zadaniem były opieka i pomoc byłym żołnierzom, którzy zostali poszkodowani podczas działań wojennych. Koło posiadało własne biuro i sztandar związkowy. W 1930 r. wybrano zarząd w składzie: Uliachowski, S. Kałuża, Malak, W. Marciniak, Pawlak i Tyszkiewicz. W powiecie oprócz Kępna działało 5 Kół, które liczyły w 1930 r. – 225 członków, w 1933 r. – 242, a przed wybuchem II wojny światowej – 244 członków.

1922 r. – w Kępnie rozpoczęło działalność Towarzystwo Powstańców i Wojaków (uczestnicy powstań, żołnierze armii polskiej, a także Polacy, którzy zmuszeni zostali do służby w armii niemieckiej, austriackiej i rosyjskiej). Towarzystwo brało czynny udział w świętowaniu rocznic, w uroczystościach narodowych, ale szczególnie włączało się w spotkania, które odbywały się z okazji wyzwolenia Kępna. Podczas dwudniowych uroczystości Towarzystwo Powstańców i Wojaków organizowało wieczornice, akademie i zjazdy. Prezesem zarządu towarzystwa był Jan Domagała, inni członkowie to: płk Stanisław Thiel, Jan Berski, R. Stachurski, A. Karolewski i Aleksander Fengler.

1931 r. 11.08. – w Kępnie powstało Stowarzyszenie Rezerwistów i Byłych Wojskowych. 24 sierpnia 1931 r. wybrano zarząd w składzie: por. rezerwy Laurentowski – prezes, i zarazem komendant, ppor. Łączewski – wiceprezes, plutonowy rezerwy Mieczysław Szymkowiak – sekretarz. Koło kępińskiego stowarzyszenia liczyło 80 członków, a jego prezesem był por. rezerwy Adam Pankowski. W celu dalszego kształcenia rezerwistów stowarzyszenie współpracowało z władzami wojskowymi. Członkowie organizacji byli zwolennikami polityki Józefa Piłsudskiego. W Kępnie działały jeszcze inne stowarzyszenia i związki kombatanckie, a mianowicie:

- Związek Weteranów Powstań Narodowych RP 1914/1919, do którego należeli kępińscy obywatele, walczący w czasie I wojny światowej oraz kępińscy ochotnicy, biorący udział w powstaniu wielkopolskim,
- Towarzystwo Powstańców i Wojaków im. Gen. Józefa Hallera, które w 1933 r. liczyło 96 członków, funkcję prezesa zarządu pełnił Jan Domagała, towarzystwo było zwolennikiem stronnictw centrowych,
- Kolejowe Przystosobienie Wojskowe (ognisko w Kępnie w 1933 r. liczyło 349 członków).

Władze państwowe, zdając sobie sprawę z tego, jak po 123 latach zaborów, krucha jest kwestia niepodległości kraju, dużą wagę przykładają do obronności kraju. Starano się dbać nie tylko o wojsko i jego uzbrojenie, ale także o opiekę nad organizacjami cywilnymi, związanymi z obronnością kraju. Takie organizacje powstały i działały też w Kępnie i w powiecie.

1924 r. – w Kępnie działała Liga Obrony Powietrznej Państwa, która zrzeszała 16 członków, a w powiecie w 1925 r. liczyła 136 działaczy. Celem Ligi było szkolenie na wypadek wojny społeczeństwa w zakresie przeciwlotniczym i przeciwgazowym. Liga na swoją działalność otrzymywała fundusze od Zarządu Miejskiego, np. w latach 1935–1939 coroczna subwencja wynosiła 360 zł. Prezesem Komitetu Powiatowego Ligi Obrony Powietrznej Państwa był każdorazowo starosta, natomiast w kępińskim Kole w skład zarządu w 1928 r. wchodził: Wacław Kokociński – prezes, Aleksander Całkosiński, S. Koterski, Czesław Hącia, B. Pruski – członkowie. W 1929 r. do Koła należało 43 członków rzeczywistych. Powstało też Koło Ligi przy Gimnazjum Koedukacyjnym, które liczyło 9 członków rzeczywistych i 292 wspierających. W powiecie w 1930 r. działało 15 Kół Ligi Obrony Powietrznej Państwa, które liczyły 648 osób, a w 1931 r. aktywnych było 11 Kół zrzeszających 370 członków.

W 1935 r. utworzone zostało w Kępnie Żeńskie Koło Ligi, na czele którego stała M. Dąbrowska, jej zastępczynią była Teodozja Karłowska, sekretarzem M. Połędzka, a skarbnikiem – Aurelia Paczosowa. Koło liczyło 19 członkiń. W sumie działało wtedy w Kępnie 5 Kół Ligi Obrony Powietrznej Państwa. Dużą popularnością w okresie międzywojennym cieszyła się w Kępnie Liga Morska i Kolonialna, której celem było umacnianie znaczenia Polski na morzu i lądzie.

1926 r. – w powiecie kępińskim powstają pierwsze Koła Związku Strzeleckiego „Strzelec”, do którego należeli na ogół

kandydaci zdolni do służby wojskowej. Opiekę nad „Strzelcem” sprawował Powiatowy Komitet Przystosowania Wojskowego. Związek Strzelecki dążył do wychowania młodzieży w duchu sanacyjnym, w kulcie do Józefa Piłsudskiego jako wodza narodowego, głosił też potrzebę militaryzacji kraju i solidaryzmu społecznego. Ze względu na swój charakter związek był dotowany przez państwo, które kupowało maski gazowe, mundury i broń. Jego członkowie przechodzili regularnie ćwiczenia w zakresie przystosowania wojskowego, ale odbywały się też zajęcia kulturalno-oświatowe. W działalności Związku Strzeleckiego brały także udział kobiety, tworząc Dział Pracy Kobiet, którego prezesem była dr Aurelia Paczosowa. W 1934 r. prezesem oddziału związku został Czesław Hącia, sekretarzem – Balon, a komendantem – Łamasz. Związek szybko się rozwijał i w 1935 r. w skład VII Okręgu wchodziło 95 oddziałów, które skupiały 3619 osób. W tymże 1935 r. w lipcu Związek Strzelecki w Kępnie brał udział w sypaniu Kopca Józefa Piłsudskiego.

Młodzi ludzie skupiali się w wielu organizacjach młodzieżowych, spośród których największą rolę odegrał Związek Harcerstwa Polskiego (ZHP). Takie organizacje powstały też w Kępnie i w powiecie.

1918 r. – powstał w Kępnie siedmioosobowy zastęp, a następnie drużyna harcerska, na czele której do 1922 r. stał Tadeusz Schmidt. Drużyna oficjalnie ujawniła się po 17 stycznia 1920 r. Przy poszczególnych szkołach powstawały odrębne drużyny harcerskie. W Gimnazjum z inicjatywy Bolesława Tyca taka grupa została utworzona w 1922 r., jej opiekunem został Jan Płaskonka. Dzięki niemu w latach 1924–1925 drużyna przeżywała rozkwit. Ponowne ożywienie nastąpiło od 1930 r., kiedy funkcję opiekuna drużyny (39 członków) pełnił Jan Tanas. Oprócz Męskiej Drużyny Harcerskiej im. Tadeusza Kościuszki w Gimnazjum działa także Żeńska Drużyna im. Emilii Plater, która powstała kilka lat później. Istniały też wtedy: mała orkiestra harcerska i zespół teatralny. Skauci byli uczestnikami, a w wielu przypadkach współorganizatorami uroczystości religijnych (np. Bożego Ciała) i państw owych (3 Maja, 11 Listopada). Przy Szkole Powszechnej w Kępnie działała Drużyna im. Zawiszy Czarnego, przy Komendzie Powiatowej Hufca Harcerskiego Drużyna im. J. Poniatowskiego, do której należała młodzież pozaszkolna. W latach trzydziestych harcerstwo w Kępnie liczyło 589 członków, w tym 476 harcerzy, 101 zuchów, 21 harcerzy starszych. Co roku drużyny organizowały dla swych członków tradycyjną „gwiazdkę”, w czasie której recytowano oraz śpiewano pieśni patriotyczne, piosenki harcerskie i kolędy. W Kępnie znajdowała się siedziba Zarządu Okręgowego, w mieście więc odbywały się narady i szkolenia dla harcerzy różnego szczebla. Największe zasługi dla harcerstwa w okresie międzywojennym mieli: Tadeusz Schmidt, Bolesław Tyc, Mieczysław Depczyński. Donat Wyderkowski, Ryszard Nieborak, Leon Drogi, Roman Wyderkowski, Adam Jasiński, Bogdan Sowiński i Andrzej Szczurek.

*Obóz harcerzy z Gimnazjum w Brasławiu
w dniach od 16.06 do 14.07.1933 r.,*

źródło: *Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie (1920–2010)*, pod redakcją Włodzimierza Mazurkiewicza, s. 31

*Drużyna harcerska z około 1930 r., pierwszy z lewej
stoi Stanisław Skrzypek – ojciec Ireny Sadek,*

ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1926 r. – w Kępnie rozpoczął działalność Związek Młodzieży Pracującej „Jedność”.

Pierwszy zarząd działał w składzie: Czesław Maryniak – prezes, S. Kobza – sekretarz, Franciszek Mrówka – skarbnik. W 1936 r. związek liczył 35 członków, a w skład zarządu wchodził: Reinhold Hoffman – prezes, Ignacy Cichoń – sekretarz i Ignacy Nawrot – skarbnik.

Inną organizacją młodzieżową było Koło Akademików, które liczyło około 60 członków, jego prezesem został Damian Sarnowski. Koło propagowało i rozwijało czytelnictwo oraz sport.

Bardzo aktywną organizacją okazało się także Stowarzyszenie Młodzieży „Gotów”, które zajmowało się popularyzowaniem sportu.

7. Życie polityczne w mieście

Jeszcze przed zakończeniem I wojny światowej tworzyły się zręby państwowości polskiej, a przyjazd Józefa Piłsudskiego do Warszawy, w listopadzie 1918 r., rozpoczął proces tworzenia organów władzy centralnej w odradzającej się Polsce.

1918 r. 10.11. – Józef Piłsudski, zwolniony z Magdeburga, przyjechał do Warszawy, a 11 listopada Rada Regencyjna dekretem z tego dnia powierzyła mu naczelne dowództwo nad tworzącym się wojskiem, 14 listopada przekazała mu całość władzy cywilnej i wojskowej, sama uległa rozwiązaniu.

1918 r. 18.11. – powołanie rządu Jędrzeja Moraczewskiego, który jednak nie był uznawany przez większość sił politycznych w kraju i przez inne państwa.

1918 r. 22.11. – ogłoszony został dekret, podpisany przez Józefa Piłsudskiego i Jędrzeja Moraczewskiego, mówiący o tym, że do czasu zwołania Sejmu Ustawodawczego, najwyższą władzę w Polsce sprawować będzie Józef Piłsudski jako Tymczasowy Naczelnik Państwa.

1919 r. 16.01. – powstał nowy rząd z Ignacym Paderewskim na czele, który został uznany przez wszystkie siły polityczne w Polsce i państwa Ententy.

1919 r. 26.01. – odbyły się wybory do Sejmu Ustawodawczego na terenie byłego Królestwa i Galicji Zachodniej, 1 czerwca 1919 r. wybory uzupełniające w Wielkopolsce.

1919 r. 20.01. – Sejm podjął uchwałę nazywaną Małą Konstytucją, na mocy której powierzył Józefowi Piłsudskiemu dalsze pełnienie urzędu Naczelnika Państwa do czasu uchwalenia konstytucji. Odtąd władza ustawodawcza należała do Sejmu, a Naczelnik Państwa wraz z rządem był najwyższym wykonawcą uchwał sejmowych, ponosząc wspólną odpowiedzialność za sprawowanie urzędu przed Sejmem. Na tym zakończył się pierwszy etap kształtowania się państwowości polskiej.

1921 r. 17.03. – uchwalenie przez Sejm Ustawodawczy konstytucji marcowej, według której władza ustawodawcza (Sejm i Senat) miała przewagę nad władzą wykonawczą (prezydent i rząd). Konstytucja zapewniała obywatelom szerokie swobody, takie jak: ochronę życia, wolność słowa, prasy, sumienia i wyznania, równość wobec prawa niezależnie od rasy, narodowości, pochodzenia i religii, także prawo wyborcze przysługiwało każdemu obywatelowi, a własność prywatna uznana została za podstawę ustroju w państwie. Sejm i Senat wybierano na 5 lat w wyborach powszechnych, równych, tajnych i proporcjonalnych przez wszystkich obywateli, którzy ukończyli 21 lat (Sejm) i 30 lat (Senat). Kandydować do Sejmu można było po ukończeniu 25 lat, a do Senatu 40 lat. Prezydent wybierany był przez Zgromadzenie Narodowe (Sejm i Senat) na 7 lat. Konstytucja marcowa, jak na owe czasy, była nowoczesnym, bardzo postępowym aktem, określającym ustrój jako demokratyczny o parlamentarno-gabinetowym systemie rządów.

1926 r. 12.05. – wojsko i siły wierne Józefowi Piłsudskiemu dokonały zamachu stanu, w wyniku którego doszło do zmiany władzy w Polsce. Nowym prezydentem został wybrany Ignacy Mościcki, a premierem Kazimierz Bartel. Nowe władze głosiły hasło sanacji, czyli uzdrowienia życia publicznego. Obóz skupiony wokół Józefa Piłsudskiego umocnił swoją władzę, dzięki m.in. uchwaleniu przez Sejm, 2 sierpnia 1926 r., tzw. noweli sierpniowej, zmieniającej konstytucję marcową z 1921 r., która zwiększała uprawnienia prezydenta, ograniczając rolę Sejmu. Prezydent mógł przedterminowo rozwiązać parlament, wydawać rozporządzenia z mocą ustawy w czasie przerw między sesjami Sejmu, a także w normalnych warunkach na podstawie pełnomocnictw sejmowych.

1935 r. 23.04. – prezydent podpisał tekst nowej konstytucji uchwalonej przez Sejm 23 marca 1935 r., wprowadzała ona ustrój prezydencko-autorytarny. Zgodnie z konstytucją do prezydenta należała jednolita i niepodzielna władza państwowa. Prezydent był wybierany w wyborach powszechnych na 7 lat, ale tylko spośród 2 kandydatów – jednego, które zgłaszała specjalnie powoływane Zgromadzenie Elektorów (urzędnicy państwowi i przedstawiciele izb ustawodawczych). Drugiego zgłaszał ustępujący prezydent, który miał bardzo szerokie uprawnienia, m.in. mógł rozwiązać Sejm i Senat, za swoją działalność odpowiadał tylko przed Bogiem i historią. Ograniczono prawa Sejmu, a znacznie poszerzono uprawnienia Senatu.

W wyborach powszechnych do Sejmu mogli brać udział obywatele, którzy ukończyli 24 lata, do tej izby kandydować mogły osoby po ukończeniu lat 30.

Wydane przepisy, uchwalone ustawy i konstytucje miały przełożenie na cały kraj, a więc również i na Kępno oraz powiat, przede wszystkim jeśli chodzi o stosunki polityczne, społeczne, gospodarcze i te, które dotyczyły oświaty.

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę na arenie politycznej ukształtowało się kilka obozów i partii o zróżnicowanym programie, które rywalizowały o władzę w kraju. Znalazło to swoje odbicie zarówno w Wielkopolsce, jak i w Kępnie. Powstały wtedy poszczególne obozy polityczne i partie, takie jak:

– obóz narodowo-demokratyczny, inaczej zwany endecją, w ramach którego działał od 1919 r. Związek Ludowo-Narodowy. Miał on duże wpływy we wszystkich warstwach społecznych (program: państwo narodowe z ograniczonymi prawami mniejszości narodowych, ustrój demokratyczno-parlamentarny, z ważną rolą klasy średniej, co zapewniłoby stabilność państwa).

1922 r. 19.02. – odbyło się w Kępnie zebranie organizacyjne, cieszącego się wówczas dużym poparciem Związku Ludowo-Narodowego. W związku z problemami z powołaniem władz, wybrano komisję, która na następnym spotkaniu miała przedstawić kandydatów do Zarządu.

1922 r. 22.07. – odbyło się nadzwyczajne zebranie członków Związku Ludowo-Narodowego, na którym wybrano zarząd w składzie: Edmund Karłowski – prezes, Kolenda – wiceprezes, Julian Wyderkowski – sekretarz, Józef Feige – skarbnik. W zebraniu uczestniczyło 25 członków ZLN, a zwolennicy tej partii to głównie kupcy i rzemieślnicy.

– obóz chrześcijańsko-demokratyczny, zwany w skrócie chadecją, w jego skład wchodziły następujące partie i stronnictwa: Polskie Stronnictwo Chrześcijańsko-Demokratyczne (propagowało ścisłe związki z Kościołem katolickim, naukę społeczną Kościoła, solidaryzm klasowy, ochronę własności prywatnej, krytykowało liberalizm, przeciwdziałało wpływom socjalistycznym, wspierało spółdzielczość), Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji (o podobnym programie jak Polskie Stronnictwo Chrześcijańsko-Demokratyczne, współpracujące ze Związkiem Ludowo-Narodowym), Chrześcijańsko-Narodowe Stronnictwo Pracy, a także Chrześcijańskie Narodowe Stronnictwo Rolnicze.

Na terenie miasta z Polskim Stronnictwem Chrześcijańsko-Demokratycznym współpracowało Katolickie Towarzystwo Robotników Polskich, które miało charakter związku zawodowego.

1922 r. 27.09. – w związku z tym, że kandydat na posła, Franciszek Wojtkowiak, chciał zrezygnować z funkcji przewodniczącego zwołano zebranie Chrześcijańskiego Narodowego Stronnictwa Rolniczego (ChNSR) w celu wyboru nowego prezesa. Zebrani odrzucili rezygnację Franciszka Wojtkowiaka i wybrali go ponownie na przewodniczącego ChNSR, poza tym w skład zarządu weszli jeszcze: Sokolnicki – wiceprezes, Rozankiewicz – sekretarz i E. Kizierowski – skarbnik.

– partie robotnicze – największą rolę wśród tych partii odgrywała Polska Partia Socjalistyczna (program: demokracja parlamentarna, szerokie prawa socjalne dla pracowników, przeciwna rewolucji i dyktaturze proletariatu), poza tym działała jeszcze Komunistyczna Partia Robotnicza Polski (od 1925 r. Komunistyczna Partia Polski, program: dyktatura proletariatu, ścisła współpraca z Związkiem Radzieckim), która nie odgrywała większej roli, z biegiem czasu została zdelegalizowana. Na terenie Kępna PPS i komuniści mieli minimalne poparcie.

– Narodowa Partia Robotnicza (NPR) działała w latach 1920–1937 i miała charakter prawicowy. Głosiła hasła solidaryzmu klasowego, występowała w obronie interesów ludzi pracy, propagowała ustrój oparty na demokracji parlamentarnej, w działalności preferowała etykę chrześcijańską. Narodowa Partia Robotnicza miała dość duże wpływy w Wielkopolsce, chociaż musiała o to rywalizować z endecją. NPR działała także w Kępnie, w 1921 r. brała udział w wyborach do Rady Miejskiej, jej przewodniczącym był najpierw Kalis, a następnie Michał Adamczewski.

W Wielkopolsce dość duże wpływy miało też Chrześcijańskie Narodowe Stronnictwo Pracy. W Kępnie w 1922 r. działało Koło Chrześcijańskiego Narodowego Stronnictwa Pracy, na czele którego stał Jan Siwek. Koło organizowało otwarte spotkania, jak pisze „Nowy Przyjaciel Ludu” (nr 92 z 1922 r.), na wiec zwołany 8 sierpnia 1922 r. *przybyły tak liczne rzesze, jakich dotychczas na żadnym wiecu nie widziano.*

– partie chłopskie, mające duże znaczenie w kraju, to: Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast” (działało od 1913 r., z przewodniczącym Wincentym Witosem na czele. Była to partia centrum, która głosiła konieczność: systemu demokracji parlamentarnej, ochrony własności prywatnej, reformy rolnej przez parcelację gruntów państwowych i przymusowy wykup ziemi, postulowała rozwój spółdzielczości), Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” i Stronnictwo Chłopskie.

Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast” cieszyło się sporą popularnością w Wielkopolsce i w powiecie kępińskim, szczególnie na wsi. Należeli do niego na ogół bogaci chłopci, na zebrania partii przyjeżdżał do Kępna sam prezes Wincenty Witos.

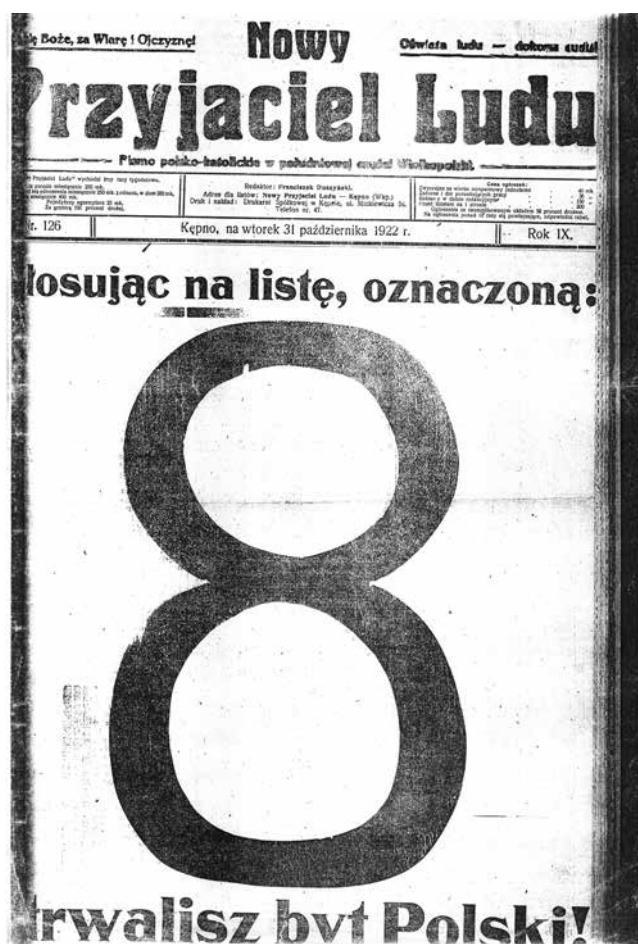
W Wielkopolsce dość duże wpływy, szczególnie na wsi, miało jeszcze Chrześcijańskie Narodowe Stronnictwo Rolnicze.

Przed wyborami do Sejmu i Senatu w 1922 r. niektóre partie tworzyły sojusze, aby osiągnąć jak najlepszy wynik wyborczy. Największym blokiem wyborczym w kraju, który powstał w ten sposób, był Chrześcijański Związek Jedności Narodowej, w skład którego wchodziły: Związek Ludowo-Narodowy, Chrześcijańskie Narodowe Stronnictwo Pracy, Chrześcijańsko-Narodowe Stronnictwo Ludowe i Chrześcijańskie Narodowe Stronnictwo Rolnicze.

1922 r. 27.09. – w mieście powstał Komitet Wyborczy Chrześcijańskiego Związku Jedności Narodowej dla miasta Kępna i powiatu, który składał się z następujących partii: Związek Ludowo-Narodowy, Chrześcijańsko-Narodowe Stronnictwo Pracy, Chrześcijańskie Narodowe Stronnictwo Ludowe i Chrześcijańskie Narodowe Stronnictwo Rolnicze (największą rolę w tym bloku odgrywał Związek Ludowo-Narodowy).

Do wyborów potrzeba pieniędzy, pieniędzy i jeszcze raz pieniędzy
 Zatem każdy Polak powinien składać
na fundusz wyborczy Chrześcijańskiego Związku Jedności Narodowej
 Składki na konto komitetu przedwyborczego pow. kępińskiego nadsyłać można do **Banku Ludowego**,
Banku Kupieckiego i do redakcji **Nowego Przyjaciela Ludu** w **Kępnie** za pokwitowaniem.

*Apel Chrześcijańskiego Związku Jedności Narodowej do społeczeństwa kępińskiego
 o wpłaty na fundusz komitetu przedwyborczego powiatu kępińskiego,
 źródło: „Nowy Przyjaciel Ludu”, nr 117 z 10.10.1922 r.*

Plakat wyborczy Chrześcijańskiego Związku Jedności Narodowej w powiecie kępińskim, nawołujący obywateli do głosowania na wyżej wymieniony blok w wyborach 5.11.1922 r., źródło: „Nowy Przyjaciel Ludu”, nr 126 z 31.10.1922 r.

Powstał też Blok Mniejszości Narodowych (Niemcy i Żydzi), który wystawił swoją listę w czasie wyborów w Kępnie i powiecie, natomiast Polska Partia Socjalistyczna i Narodowa Partia Robotnicza wystąpiły samodzielnie ze swymi odrębnymi listami. Kampania wyborcza w Kępnie przebiegała burzliwie. „Nowy Przyjaciel Ludu”, który sympatyzował z Chrześcijańskim Związkiem Jedności Narodowej, na swoich łamach ostro zwalczał konkurencyjne partie i ugrupowania, a przede wszystkim: Narodową Partię Robotniczą, Blok Mniejszości Narodowych, socjalistów i komunistów. Narodowa Partia Robotnicza oskarżana była o zdradę interesów narodowych, sprzyjanie Niemcom i Żydom (w „Nowym Przyjacielu Ludu” nr 88 z 3.08.1922 r. czytamy: *Są dowody, że Ci panowie w zdecydowany sposób występowali wrogo przeciw polskości, że szli powolnie na pasku niemiecko-żydowskim*). By ośmieszyć Narodową Partię Robotniczą w Kępnie, „Nowy Przyjaciel Ludu” z 10.10.1922 r. w artykule pt. „Dlaczego NPR ma na liście nr 7?” (poszczególne ugrupowania i partie, tak jak obecnie, oznaczone były w czasie wyborów numerem, który losowały) tak odpowiada na pytanie zawarte w tytule artykułu: *Aby stale mieć przed oczyma siódme przykazanie nie kradnij, i pamiętać, że nie wolno przywłaszczać sobie ani programów, ani zasług innych stronnictw*. Prezesowi Narodowej Partii Robotniczej w Kępnie, Michałowi Adamczewskiemu, zarzucano branie łapówek (10 tys. marek) za działanie na rzecz Polskiej Partii Socjalistycznej. Drwiono też z Bloku Mniejszości Narodowych, określając ich jako blok „mniejszoszczy” narodowych,

a niektóre wieści były tak burzliwe, że musiała interweniować policja, jak np. w czasie zgromadzenia NPR 3 listopada 1922 r.

1922 r. 15.11. – odbyło się zebranie Chrześcijańskiego Narodowego Stronnictwa Rolniczego, na którym wybrano zarząd w składzie: Franciszek Wojtkowiak – prezes, ks. Gramiewicz – wiceprezes, Korczak – zastępca prezesa, Gąszczak – sekretarz, Menzel – skarbnik.

1922 r. 5.11. – w kraju odbyły się wybory do Sejmu.

Tabela nr 6: Wyniki wyborów do Sejmu w 1922 r. uzyskane przez partie i bloki wyborcze w Kępnie i w powiecie kępińskim

Nr listy wyborczej	Nazwa partii lub bloku wyborczego	Ilość głosów w Kępnie	Ilość głosów w powiecie
1	Polskie Stronnictwo Ludowe „PIAST”	19	4301
7	Narodowa Partia Robotnicza	569	4557
8	Chrześcijański Związek Jedności Narodowej	1870	6033
14	Stronnictwo Mieszczańskie	7	1
16	Mniejszości Narodowe	244	3502

Źródło: *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 129 z 07.11.1922 r., s. 1

1922 r. 12.11. – odbyły się wybory do Senatu.

Tabela nr 7: Wyniki wyborów do Senatu w 1922 r. uzyskane przez partie i bloki wyborcze w Kępnie i w powiecie

Nr listy wyborczej	Nazwa partii lub bloku wyborczego	Ilość głosów w Kępnie	Ilość głosów w powiecie
1	Polskie Stronnictwo Ludowe „PIAST”	9	2745
7	Narodowa Partia Robotnicza	303	2848
8	Chrześcijański Związek Jedności Narodowej	1446	5151
14	Stronnictwo Mieszczańskie	–	–
17	Mniejszości Narodowe	244	2712

Źródło: *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 132 z 14.11.1922 r., s. 1

Wybory wykazały, że zdecydowanie najwięcej zwolenników na terenie Kępna i powiatu uzyskał Chrześcijański Związek Jedności Narodowej (w jego skład wchodziły partie narodowo–chrześcijańskie), co z pewnością było efektem ucisku germanizacyjnego, jaki spotykał Polaków ze strony Niemców w okresie zaborów. Sporą popularnością cieszyła się też Narodowa Partia Robotnicza, natomiast Polskie Stronnictwo Ludowe „PIAST” w mieście miało słabe poparcie, większe natomiast na wsi, partie lewicowe w ogóle się wtedy nie liczyły w Kępnie. Dziwi nieco dość duże poparcie na terenie powiatu kępińskiego Bloku Mniejszości Narodowych, miało to miejsce przede wszystkim w tych miejscowościach, które leżały w pobliżu granicy niemieckiej, gdzie mieszkała jeszcze ludność pochodzenia niemieckiego (np. w wyborach do Senatu Blok Mniejszości Narodowych w Trębaczowie uzyskał 238 głosów, a w Rychtalu 210 głosów).

1925 r. 21.05. – z gospodarską wizytą pociągiem przybył do Kępna z Kalisza prezydent Polski Stanisław Wojciechowski.

Powitanie prezydenta Stanisława Wojciechowskiego przez kępniaków przy kościele św. Marcina w Kępnie 21.05.1925 r.,

źródło: *Historia Kępna w fotografii zakłeta*, wydawca Gmina Kępno, Kępno 2014, s. 86

Na dworcu kolejowym w Kępnie prezydenta przywitali przedstawiciele władz samorządowych, kolejarzy, harcerze i uczniowie miejscowych szkół. Następnie prezydent pojechał do kościoła św. Marcina w Kępnie na uroczystą mszę świętą. Po nabożeństwie udał się do kościoła ewangelickiego, a potem do starostwa powiatowego.

1926 r. 12.05. – po przewrocie majowym dokonanym przez J. Piłsudskiego, 12 maja 1926 r., zmienił się układ sił na politycznej scenie kraju.

1925 r. 16.09. – odbyło się w Kępnie zebranie Koła Narodowej Partii Robotniczej (NPR), na którym wybrano zarząd w składzie: prezes – Piotr Mierzwiak, sekretarz – Ludwik Sikora, skarbnik – Tomasz Musiał.

1928 r. 8.01. – w czasie zebrania Koła Narodowej Partii Robotniczej w Kępnie dokonano nowych wyborów, w wyniku których zmienił się w dużej mierze skład zarządu: prezes – Ludwik Kuś, sekretarz – Jan Kowaliński, skarbnik – Tomasz Musiał. Do NPR w Kępnie należało wtedy nieco ponad 100 członków.

W ramach Narodowej Demokracji (Związek Ludowo-Narodowy) doszło do reorganizacji i powołano Obóz Wielkiej Polski.

1926 r. 4.12. – powstały Obóz Wielkiej Polski (OWP) ogłosił deklarację programową, w której była mowa o tym, że Polska powinna być państwem narodowym, rządzonym przez Polaków a nie Żydów i masonerię. Dalej głosił, że należy zwalczać ruchy socjalistyczne i komunistyczne, a wrogiem zewnętrznym są Niemcy. Przy formowaniu zasad ustroju Polski powinno się wykorzystać doświadczenia włoskiego faszystów. Koło Obozu Wielkiej Polski powstało w Kępnie w 1927 r. i liczyło kilkudziesięciu członków.

1928 r. 19.01. – obóz sanacyjny powołał Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (BBWR) w celu skupienia zwolenników Józefa Piłsudskiego, którzy dotychczas działali w różnych partiach i stronnictwach sejmowych. Deklaracja programowa BBWR głosiła potrzebę silnej władzy wykonawczej, naprawy gospodarczej i walki z partyjniactwem. W Kępnie, podobnie jak w całej Wielkopolsce, w tym czasie nie doszło do powstania BBWR.

PPS, która początkowo poparła zamach majowy, z biegiem czasu, szczególnie od maja 1927 r. zajęła stanowisko opozycyjne wobec rządów sanacyjnych.

1928 r. 4.03. – odbyły się wybory do Sejmu.

Tabela nr 8: Wyniki wyborów do Sejmu w 1928 r. uzyskane przez partie i bloki wyborcze w Kępnie i w powiecie

Nr listy wyborczej	Nazwa partii lub bloku wyborczego	Ilość głosów w Kępnie	Ilość głosów w powiecie
1.	Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem	–	–
2.	Polska Partia Socjalistyczna	16	74
7.	Narodowa Partia Robotnicza	1292	7258
18.	Blok Mniejszości Narodowych	212	2813
21.	Narodowo-Państwowy Blok Pracy razem z NPR–Lewica	319	1059
24.	Lista Katolicko-Narodowa	892	601
25.	Polski Blok Katolicki (PSL „PIAST” i Chrześcijańska Demokracja)	137	8269
30.	Stronnictwo Katolicko-Ludowe ks. Jana Czuja w Galicji	132	670

Źródło: *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 29 z 08.03.1928 r., s. 1

1928 r. 11.03. – odbyły się wybory do Senatu.

Tabela nr 9: Wyniki wyborów do Senatu w 1928 r. uzyskane przez partie i bloki wyborcze w Kępnie i w powiecie

Nr listy wyborczej	Nazwa partii lub bloku wyborczego	Ilość głosów w Kępnie	Ilość głosów w powiecie
1.	Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem	–	–
2.	Polska Partia Socjalistyczna	2	24
7.	Narodowa Partia Robotnicza	781	4387
18.	Blok Mniejszości Narodowych	149	2054
21.	Narodowo-Państwowy Blok Pracy razem z NPR–Lewica	271	1238
24.	Lista Katolicko-Narodowa	779	485

25.	Polski Blok Katolicki (PSL „PIAST” i Chrześcijańska Demokracja)	70	5586
30.	Stronnictwo Katolicko-Ludowe ks. Jana Czuja w Galicji	8	77

Źródło: *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 38 z 15.03.1928 r., s. 1

Wyniki wyborów wykazały, że w Kępnie i w powiecie w dalszym ciągu dużym poparciem cieszyły się Narodowa Partia Robotnicza i Chadecja, a Polskie Stronnictwo Ludowe „PIAST” odgrywało nadal ważną rolę na wsi, gdzie także działali zwolennicy Bloku Mniejszości Narodowych. Wybory potwierdziły także, że partie lewicowe na terenie kępińskim nie odgrywają żadnej roli. Po wyborach władze sanacyjne, aby mieć większe wpływy w Wielkopolsce, utworzyły Wojewódzką Grupę Regionalną Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem.

1928 r. listopad – w Kępnie powstało koło BBWR, do którego należeli przede wszystkim urzędnicy, pracujący w administracji państwowej.

Po porażce w wyborach parlamentarnych (9% głosów na terenie całego kraju) w ramach Związku Ludowo-Narodowego doszło do przekształceń, w wyniku których utworzone zostało Stronnictwo Narodowe.

1928 r. 7.10. – powstało Stronnictwo Narodowe, które zajęło stanowisko opozycyjne wobec rządów sanacyjnych, w swoim programie kładło nacisk na katolicyzm, nacjonalizm i antysemityzm i *było za ustrojem demokracji parlamentarnej*. W Kępnie SN cieszyło się od początku dość dużą popularnością, choć formalnie Koło tej partii powstało nieco później.

Po wyborach w 1928 r. Józef Piłsudski i zależny od niego rząd sanacyjny zaostrzyli politykę wobec partii opozycyjnych, dążyli do ograniczenia ich roli w sejmie, krytykując jednocześnie parlament w jego obecnej formie (BBWR w wyborach uzyskał 29% głosów, co nie dawało mu bezwzględnej większości). Wówczas sześć partii opozycyjnych (Polska Partia Socjalistyczna, Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie”, Stronnictwo Chłopskie, Polskie Stronnictwo Ludowe „Piaś”, Narodowa Partia Robotnicza, Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji) powołało wspólny blok antysanacyjny zwany Centrolewem.

1929 r. 14.09. – utworzony został Centrolew, który dążył do obalenia na drodze parlamentarnej rządów sanacyjnych. W odpowiedzi rząd sanacyjny wystąpił z ostrą krytyką Centrolewu, oskarżając go o zdradę interesów narodowych. Wkrótce rozwiązany został Sejm i Senat i ogłoszono nowe wybory do parlamentu. W ramach Centrolewu działały dwie partie PSL „PIAST” i NPR, miały one w Kępnie oraz w powiecie (PSL „Piaś” przede wszystkim na wsi) duże wpływy. Organizowały liczne wiece i spotkania, w czasie których krytykowano rządy sanacyjne.

1929 r. 28.02. – odbyło się w Kępnie zebranie Koła Narodowej Partii Robotniczej, na którym wybrano nowe władze tej partii: prezes – Józef Idczak, sekretarz – Ludwik Kuś, skarbnik – Tomasz Musiał.

1929 r. 3.03. – NPR w Kępnie zwołała wiec w Hotelu Centralnym, w którym wziął udział poseł na Sejm z Ostrowa – Władysław Hoffman. W spotkaniu uczestniczyło około 300 osób, podczas zebrania krytykowano rząd sanacyjny za ograniczanie demokracji w Polsce.

1930 r. 16.11. – w kraju odbyły się wybory do Sejmu, w których wzięło udział 75% uprawnionych obywateli. Zwyciężył Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem – 55% mandatów, Centrolew – 18,5%, Stronnictwo Narodowe – 14%, mniejszości narodowe – 7,5%, komuniści – 1%. W Kępnie i w powiecie na 27 308 osób uprawnionych do głosowania udział wzięło 23 281 osób, co stanowi 85,25% frekwencji.

Tabela nr 10: Wyniki wyborów do Sejmu w 1930 r. uzyskane przez partie i bloki wyborcze w Kępnie i w powiecie

Nr listy wyborczej	Nazwa partii lub bloku wyborczego	Ilość głosów w Kępnie	Ilość głosów w powiecie
1	Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem	787	3303
4	Stronnictwo Narodowe	1284	3394
7	Centrolew	841	11039
12	Mniejszości Narodowe	153	2447

Źródło: *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 137 z 20.11.1930 r., s. 11

1930 r. 23.11. – odbyły się wybory do Senatu, w których wyniki były następujące. BBWR – blisko 68% mandatów, Centrolew – 12,5%, Stronnictwo Narodowe – 11%.

Tabela nr 11: Wyniki wyborów do Senatu w 1930 r. uzyskane przez partie i bloki wyborcze w Kępnie i w powiecie

Nr listy wyborczej	Nazwa partii lub bloku wyborczego	Ilość głosów w Kępnie	Ilość głosów w powiecie
1	Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem	552	2950
4	Stronnictwo Narodowe	973	2147
7	Centrolew	841	6503
12	Mniejszości Narodowe	98	1595

Źródło: *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 139 z 25.11.1930 r., s. 1

Wybory potwierdziły dominującą pozycję Stronnictwa Narodowego w Kępnie i duże wpływy Polskiego Stronnictwa Ludowego „PIAST” na wsi. Także Narodowa Partia Robotnicza utrzymała duże wpływy zarówno w Kępnie, jak i w powiecie kępińskim. W Wielkopolsce zwyciężyło Stronnictwo Narodowe, które w wyborach do Sejmu uzyskało 32,6% głosów oraz 34,2% do Senatu, dzięki czemu stanowiło nadal główną siłę polityczną na tym terenie.

Tymczasem na scenie politycznej w kraju zaszły dość duże zmiany. Centrolew uległ osłabieniu w związku z aresztowaniem przez władze sanacyjne, 10 września 1930 r., jego czołowych działaczy. Z kolei po przegranych wyborach między partiami, wchodzącymi w skład Centrolewu, zaczęły występować coraz większe różnice programowe, poza tym przechodziły one ewolucję wewnętrzną, co z biegiem czasu doprowadziło do stopniowego rozpadu tych partii.

1931 r. 15.03. – w Warszawie w wyniku połączenia się PSL „PIAST”, PSL „Wyzwolenie” i Stronnictwa Chłopskiego powstało Stronnictwo Ludowe, które usytuowało się w opozycji do rządów sanacyjnych. Była to największa i najsilniejsza partia polityczna przed wybuchem II wojny światowej (program: obrona parlamentaryzmu, walka z dyktaturą, przymusowa parcelacja gruntów folwarcznych). Prezesem Rady Naczelnej Stronnictwa Ludowego został wybrany Wincenty Witos. Stronnictwo Ludowe (SL) w dalszym ciągu miało duże poparcie chłopów z powiatu kępińskiego. To właśnie dla nich organizowano wiece polityczne skierowane przeciw rządowi sanacyjnemu. Prezesem SL w Kępnie i w powiecie został Józef Raczyński.

Stronnictwo Narodowe cieszyło się w Kępnie od początku dużą popularnością, choć formalnie Koło tej partii w mieście powstało nieco później.

1934 r. 10.06. – odbyło się zebranie Koła Stronnictwa Narodowego w Kępnie. Koło liczyło 103 członków, jego przewodniczącym został Jan Berski, kupiec z Kępna. Koło organizowało liczne wiece i spotkania skierowane przeciw rządowi sanacyjnemu.

1934 r. 8.12. – odbył się wiec Stronnictwa Narodowego w Hotelu Centralnym w Kępnie, w którym wzięło udział około 350 osób, w tym 18 kobiet. Wiec zwołał i mu przewodniczył członek Zarządu SN dr Marcin Kasprzak. W czasie wiecu poseł prof. Bogdan Winiarski z Poznania skrytykował rząd za złą politykę gospodarczą, głosił też hasła antysemickie.

1935 r. 8.06. – uchwalona została nowa ordynacja wyborcza do Sejmu i Senatu, która ograniczała prawa obywatelskie. Ordynacja ta prawo zgłaszania kandydatów do Sejmu (po dwóch na jedno miejsce) przyznała tylko Zgromadzeniom Okręgowym, które składały się z przedstawicieli organizacji opanowanych przez obóz rządzący (samorządy terytorialne i gospodarcze, związki zawodowe i różne stowarzyszenia społeczne). Organizacje te w większości były kontrolowane przez sanację, w związku z czym na listach umieszczane były niemal wyłącznie osoby proponowane przez władze rządowe. Na listach wyborczych nie wpisywano poszczególnych partii i ugrupowań, lecz tylko nazwiska osób desygnowanych przez Zgromadzenie Okręgowe. Wybory do Senatu były jeszcze bardziej skomplikowane. Jedną trzecią senatorów powoływał prezydent, a pozostałe dwie trzecie wybierało Kolegium Elektorskie, wyłonione w prawyborach przez część społeczeństwa (było to około 270 tys. osób – obywateli z wyższym i średnim wykształceniem, odznaczonych oraz pełniących funkcje w samorządzie terytorialnym i gospodarczym).

1935 r. 8.09. – w całym kraju odbyły się wybory do Sejmu. Frekwencja wyniosła tylko 46%, partie opozycyjne nawoływały bowiem do bojkotu wyborów. Wówczas w mieście uprawnionych do głosowania było 3874, a głosów ważnych – 2104, frekwencja wyniosła 54,3%. W powiecie uprawnionych do głosowania było 44 680, głosów ważnych 17 565, co oznacza, że frekwencja wyniosła tylko 39,3%. Najważniejsi kandydaci otrzymali następującą ilość głosów: dr Gładysz – w Kępnie – 213 głosów w powiecie – 2623, Władysław Krzywoszyński – w Kępnie – 712 głosów w powiecie – 10 712⁷. Należy dodać, że Kępno i powiat wchodziły w skład okręgu ostrowskiego.

1935 r. 15.09. – odbyły się wybory do Senatu IV Kadencji. W okręgu ostrowskim wyniki były następujące: dr Jeszke – 148 głosów elektorskich, dr Głowacki – 137 głosów, Łaciński – 135⁸.

⁷ *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 108 z 12.09.1935 r., s.1.

⁸ *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 110 z 17.09.1935 r., s.1.

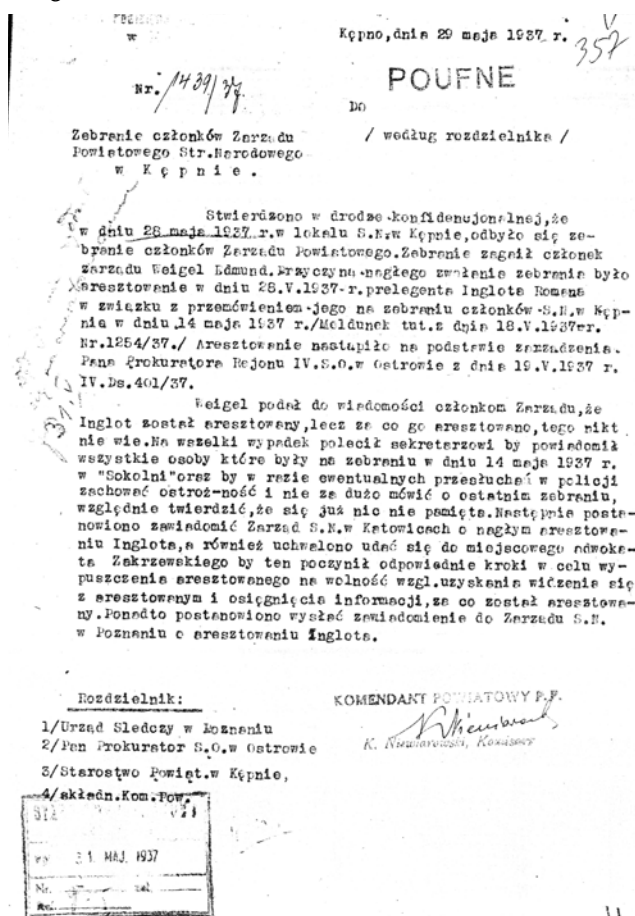
W drugiej połowie lat trzydziestych główną rolę w Kępnie nadal odgrywało SN. W 1935 r. do stronnictwa należało 110 członków, w 1936 r. 103, natomiast w powiecie 1790 (w Ostrzeszowie 365), prezesem partii w dalszym ciągu był Jan Berski. Do znaczących postaci w SN w Kępnie należeli jeszcze: Włodzimierz Zakrzewski – członek Zarządu Powiatowego – adwokat, Jan Tomczak – członek Zarządu, a jednocześnie prezes Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, dr Marcin Kasprzak – członek Zarządu, Tomasz Godzina – referent organizacyjny, radny miasta i Witold Prusinkiewicz – prezes Koła i obwodu, radny miasta, prezes TKL, działacz TG „Sokół”. SN miało w Kępnie wśród elity miasta wielu zwolenników, do których należał m.in. Julian Bogucki – prezes Bractwa Kurkowego, radny – jeden z najbardziej wpływowych ludzi w mieście.

Tabela nr 12: Wpływ Stronnictwa Narodowego na organizacje, towarzystwa, organy miejskie i powiatowe w Kępnie w 1936 r. (ocena dokonana przez Starostwo Powiatowe w Kępnie)

Nazwa organizacji lub organu	Liczba członków	Wpływ w % na organ
TG „Sokół”	80	70%
Towarzystwo Kupieckie	28	75%
Towarzystwo Przemysłowców	89	50%
Rada Miejska	16 radnych, 5 członków	43%
Rada Powiatowa	34	20%
Wydział Powiatu	6	16%

Źródło: APK, Akta starostwa powiatowego i akta Stronnictwa Narodowego, sygnatura 302-303

W ramach SN działał Wydział Młodych, utworzony przez dr. Marcina Kasprzaka, Tomasza Godzinę i Maksymiliana Weigela.

Sprawozdanie komendanta powiatowego Policji w Kępnie z zebrania zarządu Stronnictwa Narodowego odbytego z 28.05.1937 r., ze zbiorów Archiwum Państwowego w Kaliszu

1935 r. 6.10. – odbyła się w Kępnie uroczystość poświęcenia proporca Wydziału Młodych SN. W przemarszu do kościoła wzięło udział 520 osób.

1936 r. 18.10. – w kinie „Sokolnia” w Kępnie odbył się zjazd powiatowy SN. Wzięło w nim udział około 1000 osób, które przemarszerowały przez miasto. Na zjeździe uchwalono rezolucję o potrzebie unarodowienia życia społecznego, politycznego i gospodarczego oraz o pogłębieniu walki z przekupstwem, wystąpiły też elementy antysemickie. Działające w Stronnictwie Narodowym (SN) kobiety, utworzyły Oddział Żeński, ich przewodniczącą została Józefa Zakrzewska.

1937 r. 25.10. – odbyło się zebranie członków Oddziału Żeńskiego Stronnictwa Narodowego w Kępnie, w którym wzięły udział 24 osoby. Tematyka tego zebrania była dość specyficzna, ale jednocześnie charakterystyczna dla tamtych czasów. Temat spotkania brzmiał: „Rola kobiety w walce z komunizmem”.

SN organizowało wiele wieców, spotkań i zebrań o charakterze antysanacyjnym i antysemickim, brała w nich udział na ogół duża ilość osób.

Oprócz SN także Stronnictwo Ludowe odgrywało znaczącą rolę w Kępnie, a przede wszystkim w powiecie.

1936 r. – z wykazu członków Stronnictwa Ludowego (SL) wynika, że w Kępnie było 7 członków tego stronnictwa, natomiast w powiecie działało 21 Kół, które zrzeszały 758 członków. W skład Zarządu Powiatowego wchodził: Józef

STRONNICTWO NARODOWE.				
Do pkt. 4. oddziału. Tytuł głównych działaczy.				
Imię i nazwisko	Stanowisko w partii	Pracuje w organizacji społecznej, samorządowej, gospodarczej itp.	Wzrost	Wzrost
1/Stanisław Jan, Kępno, ur. 3.2.1891	prezes pow.	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175
2/Stanisław Stanisławski, Kępno, ur. 2.1.1890	członek pow.	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175
3/Grzegorz Kłopot, Kępno, ur. 2.1.1897	członek pow.	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175
4/Stanisław Jan, Kępno, ur. 2.1.1897	prezes Sekcji w Kępnie	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175
5/Stanisław Stanisławski, Kępno, ur. 2.1.1890	referent pow.	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175
6/Serwacyusz Stanisławski, Kępno, ur. 2.1.1890	referent pow.	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175
7/Stanisław Jan, Kępno, ur. 3.2.1891	członek pow.	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175
8/Stanisław Stanisławski, Kępno, ur. 2.1.1890	prezes pow.	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175
9/Stanisław Stanisławski, Kępno, ur. 2.1.1890	referent pow.	nauczyciel, działacz społeczny, członek Rady Miejskiej	175	175

Ocena głównych działaczy Stronnictwa Narodowego, dokonana przez Starostwo Powiatowe w Kępnie, ze zbiorów Archiwum Państwowego w Kaliszu

Raczyński – prezes, Stanisław Drzazga – wiceprezes, Idzi Żłobiński – sekretarz i Andrzej Rak – skarbnik. Stronnictwo Ludowe organizowało na terenie powiatu kępińskiego liczne wiece o charakterze antysanacyjnym, np. 25 października 1938 r. w Wodnicznej, wzięło w nim udział około 150 osób. W niektórych z tych wieców brali udział posłowie SL, a nawet W. Witos.

Oprócz dwóch wyżej wymienionych partii znaczącą rolę w Kępnie i powiecie odgrywała nadal Narodowa Partia Robotnicza (NPR).

1936 r. 29.08. – według danych zarządu NPR partia w Kępnie liczyła 150 członków, w powiecie 601. Jej prezesem był Ignacy Nawrot, sekretarzem Ignacy Niewiadomski, a skarbnikiem Piotr Mierzwiak.

10 października 1937 r. odbył się Kongres Zjedno-

zeniowy – Narodowej Partii Robotniczej, Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji i Związku Hallerczyków, na którym powołano Stronnictwo Pracy, które działało w opozycji do rządów sanacyjnych.

1938 r. 13.05. – odbyło się w Kępnie zebranie Koła Stronnictwa Pracy, na którym wybrano delegatów na zjazd wojewódzki oraz władze, które stanowili: Stanisław Baraniak, Włodzimierz Bielawski i Franciszek Boguszewski.

Po rozwiązaniu, 30 października 1935 r., BBWR przez Walerego Sławka, władze rządowe przystąpiły do drugiej próby skupienia zwolenników sanacji wokół partii o nazwie Obóz Zjednoczenia Narodowego (OZN), powstałej 21 lutego 1937 r. (program: w duchu solidaryzmu społecznego skupić obywateli wokół idei obrony i rozwoju państwa, ustroj gospodarczy państwa oparty na własności prywatnej z możliwością interwencji państwa, szczególnie jeśli chodzi o przemysł zbrojeniowy). OZN liczył około 50 tys. członków w całym kraju.

1937 r. 2.05. – odbyło się zebranie organizacyjne Koła OZN w Kępnie, w którym wzięło udział 58 osób, w tym 45 urzędników państwowych i samorządowych.

1938 r. 6.11. – odbyły się wybory do Sejmu. Wyniki w Kępnie i w powiecie były następujące: Juliusz Ulrich – w Kępnie 1488 głosów, w powiecie 11 935, Franciszek Szymański – w Kępnie 1360 głosów, w powiecie 12 465, Walenty Kaczor w Kępnie – 673 głosów, w powiecie – 16 850. Z okręgu ostrowskiego, do którego należało Kępno i powiat, posłami zostali: Franciszek Szymański – 56 159 głosów i Juliusz Ulrich – 44 589 głosów. Frekwencja w powiecie kępińskim wyniosła 72,5% (w kraju – 67,36%)⁹.

8. Organizacje mniejszości narodowych

Oprócz partii i polskich organizacji na terenie Kępna działały organizacje niemieckie i żydowskie. W latach dwudziestych XX w. duży wpływ miał Niemiecki Związek Obrony Praw Mniejszości Narodowych. Organizacja ta powstała wśród niemieckich mieszkańców Kępna i wystawiła swoją listę w wyborach do Rady Miejskiej w 1921 r., uzyskując jeden mandat. W sierpniu 1923 r. władze polskie pod zarzutem szpiegostwa rozwiązały organizację. Wtedy działalnością polityczną w Wielkopolsce, a także w Kępnie, zajął się Związek Katolików Niemieckich – Verband Deutscher Katholiken in Polen (VDK) w Polsce, który wziął udział w wyborach do Rady Miejskiej w Kępnie w 1925 r. i uzyskał jeden mandat. W Kępnie po 1925 r. do VDK należały także 33 osoby narodowości polskiej. Z biegiem czasu główną rolę wśród mniejszości niemieckiej zamieszkującej Kępno zaczęła odgrywać powstała w 1931 r. Organizacja Młodzi Niemiec, dążąca do zintegrowania ludności niemieckiej. Nieco później, bo w 1934 r., powstała w Wielkopolsce nowa organizacja o nazwie Deutsche Vereinigung in Westpolen (DVW), która miała zintegrować obywateli polskich narodowości niemieckiej na terenie Wielkopolski. Decyzją starosty kępińskiego z 20 kwietnia 1936 r. działalność DVW została w Kępnie zawieszona. Czołowymi działaczami niemieckimi w Kępnie w okresie międzywojennym byli: Zech Otto, Rudolf Babowitz, Fryderyk Heine i Adolf Kiezzmann, popierający narodowych socjalistów. Mniejszość niemiecka, zamieszkująca Kępno i okolice pogranicza, prowadziła działalność konspiracyjną na rzecz Rzeszy

⁹ *Nowy Przyjaciel Ludu* nr 133 z 10.11.1938 r., s.3.

Drugą grupę mniejszości narodowych, zamieszkujących Kępno, byli Żydzi. Najliczniejszą organizacją żydowską w Kępnie była Żydowsko-Socjalistyczno-Demokratyczna Partia Robotnicza „Poalej Syjon” w skrócie zwana Poalej Syjon – Lewica, do której w latach 1928–1932 należało około 50 Żydów, a jej czołowymi działaczami byli: dr Józef Tarczewski, dr Maks Kaufteil, Wolff Heimann i Markus Halberstamm. Wśród Żydów działały też stowarzyszenia, np. Stowarzyszenie Kobiet Żydowskich (prezes – Tiefenbrunn, 33 członkinie) i powstałe w 1933 r. Stowarzyszenie Israelitischer Kranken – Verpflegungs und Beerdigungsverein.

9. Rozwój oświaty w Kępnie

Bardzo ważnym zadaniem odrodzonego państwa polskiego było zajęcie się zróżnicowanym po zaborach szkolnictwem. Celem państwa w tym zakresie stało się stworzenie jednolitego szkolnictwa powszechnego i dążenie do tego, aby jak największa ilość dzieci ukończyła szkołę. Służyć temu miały pierwsze dekrety i ustawy, porządkujące system szkolny.

1919 r. 7.02. – wydany został dekret o obowiązku szkolnym, który wprowadzał obowiązkową 7-letnią szkołę powszechną dla wszystkich dzieci od 7 do 14 lat. Szkoła miała być bezpłatna, co nakładało na państwo obowiązek dostępu do niej wszystkim dzieciom. Na tym etapie rozwoju państwo nie było w stanie urządzić wszędzie szkół siedmioklasowych, dlatego zaleciło stopniową realizację postanowień dekretu. Oznaczało to, że na razie działały istniejące cztero- pięcioletnie szkoły z obowiązkową nauką uzupełniającą. Jednocześnie wszystkie gminy zobowiązane zostały do zakładania szkół w miejscowościach, gdzie było przynajmniej 40 dzieci w wieku szkolnym.

Równocześnie, 7 lutego 1919 r., ukazał się drugi dekret o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych, wprowadzający pięcioletnie seminaria nauczycielskie.

1922 r. 17.02. – ukazała się ustawa sejmowa o zakładaniu i utrzymywaniu oraz o budowie publicznych szkół powszechnych. Ustawa ta miała poprawić warunki pracy szkół powszechnych. Nakładała ona jednocześnie na państwową i samorządową administrację terenową obowiązek budowy szkół według planu sieci szkolnej, opracowanego przez inspektora szkolnego.

1932 r. 11.03. – uchwalona została przez Sejm z inicjatywy ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego, Janusza Jędrzejewicza, nowa ustawa, dotycząca reformy szkolnej. Na mocy ustawy utrzymano 7-letni obowiązek szkolny w zakresie szkoły powszechnej. Pozostawiono jednak zróżnicowanie organizacyjne i programowe szkół powszechnych na szkoły I stopnia (czteroklasowe), II stopnia (sześcioklasowe) i szkoły III stopnia (siedmioklasowe). Po ukończeniu klasy 6. uczniów, mógł uczęszczać, po zdaniu egzaminu, do gimnazjum, natomiast klasa 7. była przeznaczona dla tych, którzy nie mieli zamiaru kształcić się dalej.

Ustawa przewidywała, że 60% szkół powszechnych może mieć I stopień organizacyjny, a 17% stopień organizacyjny III.

Jednym z najważniejszych zadań, które stanęły przed władzami miejskimi w Kępnie, po włączeniu miasta do Polski, było zajęcie się szkolnictwem podstawowym.

W mieście w latach dwudziestych nadal działała tylko jedna szkoła podstawowa przy ulicy Rychtalskiej (obecnie ulica Sienkiewicza 21). Jak wynika z protokolarza Rady Pedagogicznej (pierwszy protokół napisany w języku polskim pochodzi z 12 września 1923 r.) w szkole pracowało 22 nauczycieli, a jej kierownikiem był Jan Błaszczak. W roku szkolnym 1924/1925 do siedmioklasowej szkoły uczęszczało 871 uczniów (435 dziewcząt i 436 chłopców). Dzieci, które wraz z rodzicami wróciły z Niemiec do Polski, często nie znały języka polskiego, dlatego bez względu na wiek uczęszczały do szkoły od pierwszej klasy, kończąc tylko cztery oddziały.

1929 r. – utworzono w Kępnie drugą siedmioklasową szkołę powszechną przy ul. Szkolnej 6 (poprzednio w tym budynku było gimnazjum żeńskie). Po jej utworzeniu warunki nauczania uległy poprawie. W jednym budynku uczyła się młodzież żeńska (funkcję dyrektora pełniła Ludmiła Balicka), a w drugim męska (dyrektorem był Józef Halardziński). Do obu tych szkół w roku szkolnym 1935/1936 chodziło 1391 uczniów (katolików – 1343, ewangelików – 25 i dzieci innych wyznań – 23), natomiast w roku szkolnym 1938/1939 uczyło się 1435 uczniów (katolików – 1385, ewangelików – 23, innych wyznań – 28). Wydatki miasta na te szkoły wyniosły wtedy 17 526, 59 zł.

Po odzyskaniu niepodległości w szkolnictwie średnim utrzymane zostało 8-klasowe gimnazjum, w ramach którego wyodrębniono dwa stopnie – pierwsze 3 klasy miały charakter ogólnokształcący, natomiast 5 klas wyższych było częściowo ukierunkowane. Po zdaniu matury można było kontynuować naukę na studiach wyższych. Do gimnazjum przyjmowano po ukończeniu 5 klas szkoły powszechnej i zdaniu egzaminu. Wolno było prowadzić gimnazja prywatne, które mogły uzyskać prawa szkół państwowych po spełnieniu określonych warunków. W szkołach średnich obowiązywała odpłatność za naukę.

Reforma szkolnictwa z 1932 r., zwana jędrzejewiczowską, dotyczyła również szkół średnich. 8-letnie gimnazjum przekształcono w czteroletnie gimnazjum ogólnokształcące jednolite pod względem programowym i 2-letnie licea zróżnicowane na wydziały: humanistyczny, matematyczno-fizyczny, przyrodniczy i klasyczny, które przygotowywały do studiów wyższych.

Reforma objęła także średnie szkoły zawodowe. Utworzone zostały gimnazja, odpowiadające gimnazjom ogólnokształcącym i licea zawodowe oparte na podstawie gimnazjów ogólnokształcących, których ukończenie umożliwiało wstęp do szkół wyższych.

Młodzież pracująca miała obowiązek dokończania się w 3-letnich szkołach opartych na I i III stopniu szkoły powszechnej. Niższe szkoły zawodowe o charakterze praktycznym były oparte na I stopniu szkoły powszechnej.

Zmiany nastąpiły także w szkołach kształcących nauczycieli. Pięcioletnie seminaria zastąpiono 3-letnim liceum pedagogicznym, opartym na 4-letnim gimnazjum.

W okresie międzywojennym w Kępnie – w różnych okresach – działało kilka zawodowych i średnich szkół, z których najważniejszą rolę zarówno w zakresie nauki, jak i w życiu kulturalnym oraz sportowym odgrywało w mieście Gimnazjum.

1920 r. 15.04. – oficjalnie otwarto polskie Gimnazjum, w którym stanowisko dyrektora od stycznia 1920 r. piastował Błażej Groblicki. Do szkoły uczęszczało wtedy 123 uczniów, w tym 71 Polaków, 36 Niemców i 16 Żydów, przynależących do narodowości niemieckiej. Uczyli w niej, oprócz ks. proboszcza Ignacego Nowackiego, sami nauczyciele niemieccy. Stąd nauka w Gimnazjum do końca roku szkolnego 1919/1920 odbywała się w języku niemieckim i w takim też języku została przeprowadzona matura, choć dyrektorem szkoły był już Polak. Od nowego roku szkolnego 1920/1921 zajęcia w szkole mieli prowadzić tylko polscy nauczyciele (początkowo pięciu: Błażej Groblicki, Teodor Flieger, ks. Ignacy Nowacki, Hipolit Ociepka, ks. Ryszard Szala, od 1 lutego 1921 r. – dziewięciu. Z biegiem czasu ich liczba wzrosła od 12 do 14), co spowodowało, iż uczniowie narodowości niemieckiej i żydowskiej opuścili Gimnazjum, a to w praktyce oznaczało, że nie doszło do utworzenia klasy ósmej z powodu braku uczniów.

*Maturzyści klasycznego Gimnazjum w Kępnie – 1926 r.,
ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie*

Od 1929 r. szkoła stała się placówką koedukacyjną, otrzymując w 1930 r. nazwę Państwowego Gimnazjum Koedukacyjnego. W szkole od początku kwitło życie naukowe, kulturalne i sportowe. Działało również szereg organizacji młodzieżowych. Tę działalność zapoczątkowało w 1921 r. kółko muzyczne, w ramach którego powstała znakomita orkiestra złożona z 10 skrzypiec, fletu, bębna i organów. W orkiestrze grał Władysław Turowski, autor obecnego hymnu szkolnego Liceum Ogólnokształcącego nr 1 im. mjr. Henryka Sucharskiego w Kępnie. W drugiej połowie lat dwudziestych dawała ona 2 razy w roku płatne koncerty, na których zawsze była pełna aula. W 1922 r. powstało kółko krajoznawcze, posiadające sekcje: przyrodniczą, historyczną i geograficzną. W tym okresie młodzież chętnie włączała się w organizację akademii, wieczornic względnie przygotowywała przedstawienia teatralne. Już w roku szkolnym 1925/1926 uczniowie wystawili sztukę Aleksandra Fredry pt. „Zemsta”, w 1929 r. „Antygonę” Sofoklesa, a w następnych latach: „Śluby panieńskie” Aleksandra Fredry, „Skąpca” Moliera i „Dziady cz. III” Adama Mickiewicza.

*„Zemsta” Aleksandra Fredry w wykonaniu uczniów
kępnińskiego Gimnazjum – 1925 r.,
ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum
i Liceum w Kępnie*

Bardzo ważną rolę w życiu Gimnazjum odegrała, powołana 24.02.1931 r., tzw. świetlica – organizacja uczniowska o charakterze samokształceniowym. Głównymi jej celami było samokształcenie naukowe i wychowanie obywatelskie. Jak na ówczesne czasy była to wyjątkowa organizacja młodzieżowa, działająca na zasadzie stowarzyszenia, posiadała własny statut, kierował nią zarząd złożony z uczniów.

W ramach świetlicy działały następujące koła naukowe: filologii klasycznej, fizyczne, historyczne, Koło „Les Amis de la France” i Koło Polonistyczne im. Stefana Żeromskiego. Świetlica prowadziła też własną czytelnię, w której wypożyczano książki i czasopisma (w roku szkolnym 1930/1931 prenumerowano 29 czasopism).

Młodzież ze świetlicy włączała się także w organizację uroczystości szkolnych o charakterze patriotycznym (np. rocznica odzyskania niepodległości czy na cześć prezydenta Rzeczypospolitej) lub kulturalnym (np. zorganizowanie akademii, podczas której prezentowany był dorobek Fryderyka Chopina, czy wystawianie sztuk teatralnych). W ramach pracy świetlicy oferowano też płatne śniadania.

Należeli do niej prawie wszyscy uczniowie, którzy z tego powodu płacili roczną składkę w wysokości 20 gr. Oprócz tego na rzecz świetlicy dyrekcja szkoły przeznaczała określoną dotację, dzięki temu miała ona własny fundusz na swoją działalność (1931 r. – 92,50 gr., 1932/1933 – 830,08 zł).

Żywą działalność przejawiało też Koło Sportowe „Concordia”, a uczniowie Gimnazjum osiągnęli wspaniałe wyniki nie tylko na skalę wojewódzką, ale nawet krajową, np. Alfons Rybak był wówczas czołowym sprinterem w kraju w biegach krótkich.

Zarząd Samopomocy Młodzieży Gimnazjalnej z dyrektorem A. Paczosą i opiekunem Ludwikiem Grają, ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie

Sodaliczka Mariańska z księdzem prefektem Wiktozem Sobieckim – maj 1939 r., ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie

Uczniowie Gimnazjum – 1937 r., ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie

Klasa 2b z wychowawczynią, profesorem Elżbietą Bąkowską – rok szkolny 1937/1938, ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie

Grono nauczycielskie i uczniowie w dniu otrzymania i poświęcenia sztandaru szkoły – czerwiec 1937 r., ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie

W roku szkolnym 1932/1933 weszła w życie reforma oświaty, dzięki której szkoła została przekształcona w czteroletnie Gimnazjum. W czerwcu 1937 r. odbyła się uroczystość nadania szkole sztandaru.

Dzięki wspaniałej kadrze nauczycielskiej Gimnazjum było szkołą na bardzo wysokim poziomie nauczania i wychowania, placówką, która dbała o rozwój zainteresowań naukowych, kulturalnych i sportowych. W okresie międzywojennym Gimnazjum ukończyło 419 absolwentów. Jej dyrektorami byli kolejno: Błażej Groblicki (1.04.1920 r. – 28.02.1931 r.), Henryk Moese (1.03.1931 r. – 30.09.1933 r.), Adolf Paczosa (1.10.1933 r. – 31.08.1939 r.).

1920 r. – dotychczasowa szkoła żeńska wznowiła swoją działalność już jako szkoła polska typu licealnego. Jej właścicielem i kuratorem był magistrat w Kępnie, kierownikiem natomiast Błażej Groblicki, który jednocześnie pełnił funkcję dyrektora Gimnazjum w Kępnie. Ukończenie szkoły dawało uprawnienia do nauczania w szkole powszechnej robót ręcznych i przekazywania wiedzy z zakresu gospodarstwa domowego. Szkoła przeszła wiele przekształceń. W roku szkolnym 1922/1923 stała się pięcioklasowym miejskim gimnazjum typu żeńskiego (ilość uczennic – 110), a od 1926 r. otrzymała pełne prawa gimnazjum państwowego (w roku szkolnym 1924/1925 – sześć klas, 120 uczniów). Od września 1924 r. dyrektorem szkoły został Jan Porębski, a następnie w 1927 r. Julia Szartowska. Z powodu zmniejszającej się liczby uczennic i braku funduszy 1 lipca 1929 r. magistrat zlikwidował szkołę. Wówczas uczennice przeszły do Gimnazjum męskiego, które stało się koedukacyjne.

1920 r. – wznowiona została działalność Doksztalczącej Szkoły Zawodowej w Kępnie na nowych zasadach organizacyjnych, które nadał jej Zarząd Miejski w uchwalonym dla placówki statucie. Rozpoczęcie nauczania w tej szkole stało się konieczne, gdyż ukazała się polska ustawa przemysłowa, która nakładała obowiązek ukończenia szkoły zawodowej przez osoby terminujące w rzemiośle. W Doksztalczącej Szkole Zawodowej uczono takich przedmiotów jak: język polski, rachunki, korespondencja, rachunkowość oraz rysunek geometryczny. Nauka odbywała się w budynku Szkoły Powszechnej przy ul. Rychtańskiej (dziś Henryka Sienkiewicza). Początkowo uczyło tam 7 nauczycieli, a w następnych latach ich liczba zwiększyła się do 17 osób, z powodu wzrostu liczby uczniów, np. w roku szkolnym 1936/1937 naukę pobierało już 198 uczniów. Kierownikami szkoły byli kolejno: Stanisław Ciesielski (1920–1922), Jan Błaszczak (1922–1931) i Józef Halardziński (1931–1939).

*Uczniowie Szkoły Rolniczej w Kępnie, rok szkolny 1924/1925,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

1921 r. – w wyniku starań starosty kępińskiego Wielkopolska Izba Rolnicza założyła w Kępnie Zimową Szkołę Rolniczą, której celem było kształcenie samodzielnie gospodarującego rolnika. W pierwszym roku do szkoły uczęszczało 37 uczniów, a w następnych latach około 55. W sumie, w okresie międzywojennym placówkę tę ukończyło około 300 uczniów. Nauka w placówce odbywała się od października do marca każdego roku szkolnego. Jej kierownikami byli kolejno: Czesław Wiśniewski (1921–1926), Stefan

Cybichowski (1926–1927) oraz Kazimierz Piewcewicz (1927–1939).

1922 r. – w Kępnie rozpoczęła działalność ochronka, którą prowadziły siostry boromeuszki. Opiekę w przedszkolu znalazły przede wszystkim dzieci bezrobotnych oraz z ubogich rodzin, na które miejskie władze dawały subwencję w wysokości 300 zł rocznie. W przedszkolu przebywało przeciętnie około 68–80 dzieci. Oprócz przedszkola siostry boromeuszki prowadziły także szkołę robót ręcznych i szycia dla około 30 dziewcząt. Opiekowały się także sierotami i niepełnosprawnymi dziećmi.

10. Życie kulturalne

W okresie międzywojennym życie kulturalne w Kępnie było bardzo bogate, składało się na nie czytelnictwo prasy i książek, korzystanie z kina, radia i muzeum oraz działalność stowarzyszeń, towarzystw i kół o charakterze śpiewaczym i teatralnym.

1919 r. 1.09. – w Kępnie wznowiono wydawanie pisma „Nowy Przyjaciel Ludu”, które nie ukazywało się od 26.01.1919 r., gdyż zabronił tego zaborca niemiecki. Sytuacja „Nowego Przyjaciela Ludu” zmieniła się w całej pełni dopiero wtedy, gdy 17.01.1920 r., Kępno zostało włączone do Polski, a jego redaktorem naczelnym został Teofil Ciecziński. Z chwilą, gdy Teofila Cieczińskiego wybrano burmistrzem miasta Rychtala przestał być redaktorem naczelnym, a jego miejsce zajął Franciszek Duszyński. Pismo w tym okresie zwiększyło nakład i objętość, gdyż przywrócono dawny dodatek niedzielny „Wieczory pod Lipą” i wprowadzono nowy – pod nazwą „Świat i Kobieta” (od 1925 r.).

Zaczęto też drukować fragmenty powieści w formie arkuszy, które można było składać i oprawiać w książki. Gazeta ukazywała się trzy razy w tygodniu i zawierała miejscową kronikę, wiadomości z Poznania, z całego kraju i ze świata oraz dział rzeczy różnych. Jej nakład wynosił wtedy 3200 egzemplarzy. W 1926 r. – po śmierci Franciszka Duszyńskiego – na krótko redaktorem naczelnym został ks. proboszcz w Grębaninie, Józef Janiszewski, który trzy razy w tygodniu pieszo szedł z Grębanina do redakcji w Kępnie. Od 1 kwietnia 1926 r. kolejnym redaktorem „Nowego Przyjaciela Ludu” został Mieczysław Depczyński. Wprowadził on szereg nowości w redagowaniu treści i w druku gazety. Zaczęto wydawać nowy dodatek „Rolnik”, unowocześniono układ graficzny pisma, uruchomiono nowy dział techniczny, nawiązano współpracę z władzami miejskimi i powiatowymi, które przekazywały redakcji aktualne wiadomości z Kępna. Dzięki tym zabiegom gazeta zwiększyła nakład do 5000 egzemplarzy. W celu szybszego dostarczenia pisma do rąk czytelników i rozszerzenia jego zasięgu utworzono oddziały „Nowego Przyjaciela Ludu” w Ostrzeszowie, Grabowie, Mikstacie, Wieruszowie i w Wieluniu. Z biegiem czasu kupiono linotyp, który umożliwił zwiększenie ilości stron (wtorki, czwartki – 8 stron, niedziela – 10 stron) oraz zaczęto wydawać okolicznościowe dodatki do pisma, poświęcone jednemu tematowi, np. „Dobra Gospodyni”, „Dawne zwyczaje Polaków” itp. Troska o szatę zewnętrzną gazety, różnorodność treści i dodatków zapewniała jej przez cały czas do 1939 r. liczbę czytelników, wynoszącą około 5000 osób. Ostatni numer pisma ukazał się z datą 30 sierpnia 1939 roku. „Nowy Przyjaciel Ludu” jest obecnie bardzo cennym źródłem informacji o życiu politycznym, gospodarczym, społecznym, kulturalno-oświatowym mieszkańców Kępna i powiatu.

1920 r. – zaczął się ukazywać „Orędownik Powiatowy” jako organ władz powiatowych w Kępnie. Wydawał go Wydział Powiatowy, dwa razy w tygodniu, w ilości około 500 egzemplarzy.

W Kępnie ukazywały się też gazety niemieckie, takie jak: „Kempener Wochenblatt” (wydawcą i redaktorem tego czasopisma o charakterze antypolskim był Adolf Kiezzmann, zwolennik ruchu hitlerowskiego) i „Grenz-Zeitung”, które skierowane były do mniejszości niemieckiej, nastawiając ją wrogo wobec Polaków.

„Świat i kobieta” – nowy dodatek wprowadzony do Nowego Przyjaciela Ludu od 1925 r., ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

„Orędownik Powiatowy” organ prasowy władz powiatowych w Kępnie, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Z chwilą powrotu Kępna do Macierzy rozpoczął się intensywny rozwój towarzystw i stowarzyszeń kulturalnych. W mieście wznowiły swoją działalność te organizacje, które powstały w czasie zaborów, a jednocześnie tworzone nowe stowarzyszenia, które wywarły olbrzymi wpływ na rozwój czytelnictwa, śpiewu, muzyki i teatru.

1920 r. – kontynuowało swoją działalność Towarzystwo Śpiewacze, w ramach którego działał chór dyrygowany do 1939 r. przez organistę W. Schmidta.

W 1925 r. w Kępnie znalazł swoją siedzibę Zarząd VII Okręgu Wielkopolskiego Towarzystwa Śpiewaczego, do którego włączono 17 kół śpiewaczych, działających na terenie powiatu kępińskiego. Towarzystwo brało udział w wielu konkursach, zajmując czołowe miejsca, jak np. w 1925 r. – I miejsce na zjeździe śpiewaczym w Ostrzeszowie w grupie chórów mieszanych drugiej kategorii, 1926 r. – I nagroda za występ sekcji żeńskiej chórów w Wieruszowie, 1930 r. – na zjeździe okręgowym w Ostrzeszowie Koło

„Kempener Wochenblatt” – czasopismo niemieckie, ukazujące się w Kępnie w okresie międzywojennym, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

zdobyło nagrodę wędrowną. W 1934 r. Towarzystwo Śpiewacze w Kępnie obchodziło uroczyste 25. rocznicę swego istnienia. Z tej okazji odbył się wielki zjazd kół śpiewaczych VII Okręgu Wielkopolskiego. Towarzystwo prowadziło ożywioną działalność do września 1939 r., mając olbrzymie zasługi dla upowszechnienia kultury śpiewaczej w Kępnie i w powiecie.

Co roku obchodzono w Kępnie w okresie międzywojennym Święto Pieśni.

1920 r. – wznowiło działalność Towarzystwo Czytelni Ludowych. Na przełomie 1934/1935 r. nastąpiła reorganizacja towarzystwa. Powołane zostało Koło Miejskie i Komitet Okręgowy Towarzystwa Czytelni Ludowych, którymi kierowali: Józef Parzonka – prezes, F. Świątek – zastępca, M. Karasiewicz – sekretarz, S. Krzasiakowski – skarbnik, ks. Tadeusz

Jubileusz 25-lecia Towarzystwa Śpiewaczego w 1934 r., ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Święto Pieśni obchodzone w Kępnie w okresie międzywojennym, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Kirschke – bibliotekarz. Biblioteka Okręgowa w Kępnie najpierw liczyła 1812 tomów, a w końcu 1934 r. – 2577 tomów. Jednocześnie utworzono 27 bibliotek ruchomych, mających do dyspozycji 50–100 książek. W samym Kępnie biblioteka stała liczyła w 1936 r. – 583 tomy. W 1932 r. połączono powiat kępiński i ostrzeszowski, co z biegiem czasu uczyniły też Towarzystwa Czytelni Ludowych obu powiatów. Po połączeniu w całym okręgu było 5 bibliotek stałych (w tym dwie w Kępnie), 62 biblioteki ruchome (7941 tomów, a w 1939 r. już przeszło 10 tys.). Na 27. Sejmiku Oświatowym Towarzystw Czytelni Ludowych w 1937 r. w Poznaniu przyznano Komitetowi Okręgowemu w Kępnie I nagrodę, którą stanowiło 50 nowych książek o wartości 800 zł. Działający bardzo aktywnie Komitet Okręgowy stosował także takie formy działalności jak: wykłady i odczyty członków dla dzieci oraz młodzieży, a także Uniwersytety Ludowe. Towarzystwo zajmowało się również działalnością kina objazdowego, które, będąc w 1937 r. na terenie powiatu kępińskiego, wyświetliło seanse filmowe w 10 miejscowościach. W 1938 r. w ramach okręgu kępińskiego działało 6 bibliotek stałych, 71 bibliotek ruchomych, które miały do swojej dyspozycji 9487 tomów, czynne były 3 czytelnie i 9 świetlic. Z bibliotek skorzystało 2903 czytelników (38 611 wypożyczeń), co dobrze świadczyło o upowszechnieniu czytelnictwa. W okręgu kępińskim działało 15 Kół Towarzystwa Czytelni Ludowych, do których należało 738 członków. Okręg cieszył się do końca działalności (tj. do 1939 r.) uznaniem władz wszystkich szczebli i utrzymywał się na pierwszym miejscu w Wielkopolsce.

W 1920 r. działalność wznowiło także Towarzystwo Czytelni Kobiet, do którego należały wtedy 102 osoby. Członkinie towarzystwa na zakup książek do własnej biblioteki organizowały akcje charytatywne, a także kwesty uliczne. Ze składek zakupiły sztandar, który z delegacją kobiet był obecny na mszy św. polowej na Rynku 18 stycznia 1920 r., czyli w drugim dniu przynależności Kępna do Polski. Kobiety zajmowały się też teatrem amatorskim, 12 lutego 1922 r. wystawiły komedię „Bilecik miłosny”, a za uzyskany dochód zakupiły do biblioteki, nie tylko książki, ale także szafy, stoły i krzesła. W 1929 r. towarzystwo obchodziło uroczyste 20-lecie swego istnienia. W 1934 r. biblioteka towarzystwa liczyła 848 tomów, które wypożyczano czytelnikom. Biblioteka przynosiła dochody, np. w latach 1924–1933 zysk wyniósł 822 zł. W styczniu 1934 r. przekształcono ją w wypożyczalnię książek. Największe zasługi dla rozwoju organizacji położyły: Teodozja Karłowska (przewodnicząca), Leonarda Szafarkiewicz (skarbnik) i Maria Nowacka (bibliotekarka). Towarzystwo miało olbrzymi udział w upowszechnianiu czytelnictwa oraz rozwoju oświaty w Kępnie i powiecie.

1921 r. – w Kępnie, z inicjatywy Jana Podymy, pracownika PKP powstała kolejowa orkiestra dęta. Kapelmistrzem orkiestry po Janie Podymie został Wincenty Warszawski. Orkiestra działała najpierw w barwach kolejarskich, a od 1929 r. pod patronatem OSP. Kapelmistrzem został wtedy Wiktor Tyra, orkiestra liczyła 40 członków. W latach 1934–1935 orkiestra przeżywała kryzys, który przezwyciężyła, przechodząc ponownie pod skrzydła PKP. Nowym kapelmistrzem został wtedy Czesław Gawron, a od maja 1939 r. Antoni Hasek.

1922 r. 12.03. – w Kępnie powstało Towarzystwo Muzyczne, które współpracowało z Towarzystwem Śpiewu. Koło liczyło 21 członków. Jego prezesem był Wacław Schmidt, a funkcję dyrygenta pełnił Jan Hącia.

1926 r. 21.01. – powstał Chór Męski „Echo”, którego dyrygentem został Hipolit Młynarz. Ilość członków chóru z 35 osób w 1926 r. zwiększyła się do 63 w 1936 roku. Chór „Echo” był organizatorem wielu imprez kulturalnych, zdobył też szereg nagród w konkursach śpiewaczych, jak np. I miejsce na dorocznym Zjeździe Chórów VII Okręgu Wielkopolskiego, który odbył się w Bralinie.

Chór prowadził bardzo aktywną działalność, np. w 1936 r. na różnego rodzaju uroczystościach i imprezach wystąpił 10 razy, a w 1938 r. 8 razy. Ostatni zarząd działał w następującym składzie: Z. Kiełmiński – prezes, J. Ledwa – wiceprezes, S. Idziak – sekretarz, Hipolit Młynarz – dyrygent.

*Sztandar Chóru „Echo”,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

*Chór Męski „Echo” z Kępna w Ostrzeszowie, 1932 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

*Ustawy, statuty i regulaminy Chóru Męskiego „Echo”,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

*Koncert Chóru Męskiego „Echo” wraz z zespołem
instrumentalnym w auli Gimnazjum 22.02.1935 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

1929 r. maj – powstało Muzyczne Koło Koleżeńskie „Jaskółka”. W zebraniu organizacyjnym, które odbyło się z inicjatywy Juliusza Cierpika, wzięło udział 16 osób. Prezesem Koła został Juliusz Cierpik, skarbnikiem i sekretarzem M. Feja, a kapelmistrzem M. Geller (następni kapelmistrzowie to: W. Idczak – od 1929 r., M. Żak – od 1932 r.). Po Juliuszu Cierpiku prezesem wybrano J. Kupczyka. Zespół „Jaskółka” liczył przeciętnie około 43–45 członków, a w repertuarze miał około 60 utworów. Cieszył się dużą popularnością, dając występy podczas akademii, wieczornic i zabaw towarzyskich. Po ośmiu latach działalności zespół przestał istnieć.

1933 r. marzec – w Kępnie powstało Towarzystwo Miłośników Sceny. W zebraniu założycielskim udział wzięło 19 osób, a we wrześniu tegoż roku wybrano zarząd towarzystwa w składzie: Julian Wyderkowski – prezes, zastępca – Władysław Turowski, sekretarz – Zbigniew Błaszczyk, skarbnik – Jadwiga Wypych, reżyser – Bagieńska. W ramach towarzystwa wystawiano w Hotelu Centralnym we wrześniu i październiku 1933 r. operetkowy utwór pt. „Studenteria”, napisany przez Władysława Turowskiego, wybitnego muzyka i kompozytora. Było to dla Kępna wielkie wydarzenie kulturalne, które przyniosło sławę autorowi i wykonawcom. W 1934 r. towarzystwo liczyło 22 kobiety i 23 mężczyzn. W tymże 1934 r. odbyło się zebranie towarzystwa, na którym przyjęto statut i wybrano nowy zarząd w składzie: Karasiewicz–Tokarzewski – prezes (od września prezesem został W. Turowski), Leonard Wittman – sekretarz i Piotr Jasiak – skarbnik. W październiku 1934 r. wystawiono następną trzyaktową operetkę pt. „Rozkoszna Madelon” także napisaną przez Władysława Turowskiego. Podobnie jak „Studenteria” i ta operetka cieszyła się wielkim powodzeniem, w związku z czym wystawiono ją po raz drugi w Kępnie, a następnie w Ostrzeszowie. Ostatnią sztuką wystawioną przez towarzystwo w 1935 r. była „Moralność pani Dulskiej”. Dodać należy, że większość organizacji i stowarzyszeń, działających w Kępnie z okazji ważnych świąt lub uroczystości jubileuszowych wystawiało sztuki teatralne połączone z występami muzycznymi i śpiewem.

11. Kino i radio

Postęp techniczny, jaki miał miejsce przy końcu XIX w. i na początku XX w. wkroczył również na pole kultury, upowszechniając jej rozwój.

Wynalazek przez braci Lumiere kinematografii (1894 r.) spowodował rewolucję w zakresie rozwoju filmu czarno-białego, najpierw niemego, a następnie dźwiękowego. Od 1934 r. w Stanach Zjednoczonych zaczęto także realizować filmy barwne. Zdobycze w zakresie realizacji i wyświetlania filmów dotarły także na ziemię polską w okresie zaborów (pierwsze kino w Łodzi w 1899 r.), ich rozwój nastąpił w niepodległej Polsce (w 1930 r. zrealizowany został pierwszy polski film dźwiękowy pt. „Moralność pani Dulskiej” w reżyserii Bolesława Nowolina). Nowości związane z upowszechnianiem filmów dotarły także na początku lat dwudziestych XX w. do Kępna.

1922 r. – w Kępnie w sali Hotelu Centralnego przy ul. Sienkiewicza 11 otwarto kino pod nazwą „Renaissance”. Właścicielem kina został Leon Czekalski. W czasie wyświetlania filmów, które wtedy były nieme, Władysław Turowski i Jan Hącia grali na pianinie właściwy podkład muzyczny. W 1924 r. kino zaprzestało swej działalności.

1925 r. – ponowne otwarcie kina, którego właścicielem został Liring z Grabowa. Ta placówka po kilku latach także została zamknięta, ponieważ powstało nowe konkurencyjne kino.

1927/1928 r. – uruchomione zostało nowe kino o nazwie „Iluzjon” przy ul. Warszawskiej, które dysponowało 200 miejscami. Salę kinową urządzono estetycznie. Kino należało do P. Drobiga (zegarmistrza) i Jana Hąci (muzyka). Właściciele w 1930 r. sprzedali „Iluzjon” Stefanowi Hąci, który je zmodernizował tak, by można było wyświetlać filmy dźwiękowe, będące wtedy nowością na rynku kinowym. Z biegiem czasu, w wyniku konkursu, ogłoszonego przez Stefana Hącię, wybrano nową polską nazwę kina – „Bajka”. Kino Bajka działało do wybuchu II wojny światowej.

Po wynalezieniu radia (pierwsza publiczna audycja radiowa została nadana w Belgii w 1914 r.) znalazło ono powszechne zastosowanie, w tym także w Polsce, pierwsza rozgłośnia i stacja nadawcza Polskiego Radia została uruchomiona w 1926 r. w Warszawie. W następnym roku radio dotarło także do Kępna.

1927 r. – mieszkańcy Kępna w sali Hotelu Centralnego wysłuchali pierwszej audycji radiowej. Od tego czasu w Kępnie stopniowo rosła liczba osób, które kupowały – stosunkowo drogie – odbiorniki z akumulatorem (cena – od 200 do 500 zł). Po pojawieniu się na rynku tańszych odbiorników, tzw. detektorowych, ich liczba wydatnie się zwiększyła i w 1934 r. były w Kępnie 193 sztuki.

12. Służba zdrowia

Po włączeniu Kępna do państwa polskiego sytuacja zdrowotna w mieście stała się trudna. Leczenie pacjentów natrafiało na duże problemy, gdyż szpital nie zaspokajał potrzeb chorych ludzi, a na korzystanie z prywatnej praktyki stać było tylko nieliczne osoby.

1920 r. – Szpital Powiatowy w Kępnie funkcjonował w opłakanym stanie. Brakowało leków, środków higieny, bielizny oraz innych potrzebnych rzeczy i urządzeń dla chorych. W szpitalach pracowały siostry boromeuszki, które dokładały wszelkich starań, aby uzupełnić braki, dzięki czemu szpital prowadził możliwie szeroką działalność leczniczą. Z danych za 1927 r. wynika, że w szpitalu w ciągu roku przebywało 471 chorych (przeciętne leczenie jednego pacjenta trwało 22,4 dni). Natomiast dziennie leczono 28,8 chorych. Szpital wydatkował w 1927 r. sumę 32 020 zł, natomiast jego dochody wynosiły 15 111,11 zł, wykazany deficyt na sumę 16 909 zł pokrył samorząd powiatowy. Ordynatorem szpitala był w tym czasie dr Marcin Kasprzak, a od 1939 r. dr Jan Ross. W 1934 r. Szpital Powiatowy w Kępnie dysponował 23 łózkami, w placówce pracowało 5 siostr boromeuszek. W 1939 r. wybudowano w stanie surowym budynek administracyjny. W szpitalu siostry boromeuszki zajmowały się kaplicą dla chorych i personelu, nadal prowadziły też zakład św. Józefa (7 siostr) oraz opiekowały się chorymi w domach.

Prywatną praktykę w Kępnie w okresie międzywojennym miało 6 lekarzy, czynne były też dwie apteki.

13. Rozwój sportu

W dwudziestoleciu międzywojennym w Kępnie działało szereg stowarzyszeń i klubów sportowych, w ramach których zarówno indywidualni zawodnicy, jak i niektóre drużyny, osiągały wyniki na skalę wojewódzką, a nawet krajową.

1919 r. 6.01. – po okresie przerwy w działalności (od wybuchu wojny do 1919 r.) odbyło się pierwsze powojenne zebranie Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Kępnie. Gdy Kępno wróciło do Polski, towarzystwo liczyło 30 czynnych członków, nowym prezesem po Wacławie Kokocińskim został Stefan Staszak. W 1921 r. prezesem wybrano Pawła Jasińskiego, który wkrótce zrezygnował z tej funkcji, w 1922 r. prezesem został ponownie Stefan Staszak, zastępcą Jan Tomczak, a naczelnikiem Ignacy Wittman. Gniazda sokole powstały także w innych miejscowościach, dlatego utworzono okręg kępiński, który w 1921 r. obejmował 16 gniazd. W ramach tych agend działała wszędzie sekcja gimnastyczna, a od lipca 1922 r. w niektórych gniazdach także sekcja piłki nożnej i piłki siatkowej, a następnie sekcja lekkoatletyczna i ping-ponga (Gniazdo w Kępnie wchodziło także w skład okręgu kępińskiego). W 1922 r. powstają nowe gniazda w powiecie, m.in. w Krążkowych, Laskach, Olszowie i Siemianicach, a ilość członków w okręgu zwiększyła się do 300 osób. W lipcu 1922 r. wybrano nowy Zarząd Okręgu w składzie: W. Jasiński – prezes, Durczykiewicz – zastępca, S. Tarnowski – skarbnik, Michał Wittman – sekretarz, Franciszek Grygier – naczelnik. W 1923 r. obchodzono uroczyste 25-lecie powstania Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Kępnie. Gniazdo kępińskie liczyło wtedy 180 członków, w tym 48 osób stanowiła młodzież, 14 osób to druhny. Prezesem w 1923 r. był nadal Stefan Staszak, jego zastępcą – Jan Tomczak, sekretarzem – Stanisław Sarnowski, skarbnikiem – Michał Wittman, a naczelnikiem – Ignacy Wittman. W tymże roku Gniazdo w Kępnie wystawiło sztukę Józefa Ignacego Kraszewskiego pt. „Ciepła wdówka”. W 1932 lub 1933 r. w okręgu kępińskim działały 22 gniazda, bez Kępna (736 członków), prezesem został Wacław Kokociński, a naczelnikiem Jan Tomczak.

Władze okręgu starały się upowszechnić sport w mieście, a także w powiecie i w tym celu organizowały imprezy oraz przeglądy sportowe, obejmujące cały powiat. Jedną z takich imprez, która odbywała się co roku w Kępnie lub innej miejscowości, był Powiatowy Zjazd Okręgu, którego celem stał się przegląd sprawności, dyscypliny i umiejętności sokolich drużyn. Zjazd zaczynał się od pochodu ulicami miasta wszystkich gniazd, wchodzących w skład okręgu, następnie odbywały się pokazy gimnastyczne, których ozdobą były tzw. piramidy oraz zawody lekkoatletyczne. W pochodzie maszerowały również władze – miejskie i powiatowe – na czele z burmistrzem i starostą oraz zarząd towarzystwa. Zjazdy cieszyły się dużą frekwencją, np. w 1924 r. w pochodzie brało udział 212 druhów z 10 gniazd i 30 rowerzystów, a w ćwiczeniach pokazowych, które odbyły się na targowisku, uczestniczyło 116 osób.

Okręg kępiński organizował także w każdym roku tzw. zawody kościuszkowskie stopnia wyższego dla druhów i stopnia niższego dla młodzieży. W ramach stopnia wyższego rozgrywano takie konkurencje jak: biegi, skoki, rzuty i ćwiczenia na przyrządach, natomiast w ramach niższego tylko biegi i skoki. W takich zawodach w listopadzie 1924 r. wzięło udział 232 druhów, w tym z gniazda kępińskiego 9 druhów i 18 osób z młodzieży. Oprócz zawodów kościuszkowskich rozgrywane były jeszcze coroczne biegi półmaratońskie dług w tym biegu na trasie Kępno-Donaborów-Olszowa-Kępno

brało udział 351 druhów, co było świadectwem jego masowego charakteru. Corocznie organizowano noc świętojańską, w czasie której miały miejsce przede wszystkim pokazy gimnastyczne. W 1925 r. odbyły się wybory do władz okręgu kępińskiego, w wyniku których ukonstytuował się zarząd w składzie: Waclaw Kokociński – prezes, Waclaw Hundt z Podzamcza – zastępca prezesa, Stanisław Parzonka – sekretarz, Julian Wyderkowski – skarbnik; Jan Tomczak – naczelnik. W tym samym 1925 r. odbyły się też wybory do władz Gniazda w Kępnie, w wyniku których nastąpiły duże zmiany w składzie zarządu: Jan Tomczak – prezes, jego zastępca – Jan Pawlak, sekretarz – Stanisław Sarnowski, Michał Wittman (później Jan Górka) – skarbnik i Jan Gandecki – naczelnik. W 1926 r., liczące 159 członków Gniazdo w Kępnie, wzięło udział w uroczystościach związanych z przyjazdem do Kępna premiera rządu. W 1927 r. nowym naczelnikiem okręgu został wybrany Juliusz Cieplik. Od grudnia 1928 r. wznowiły aktywną działalność panie (16 osób), należące do Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Kępnie. Utworzyły one odrębne gniazdo i wybrały nowy zarząd w składzie: Teodozja Karłowska – prezes, K. Piewcewicz – zastępca prezesa, Czesława Dudzińska – sekretarz, J. Kasprzak – naczelnik.

Oprócz sekcji sportowych przy gnieździe kępińskim działała sekcja kulturalno-oświatowa, która zajmowała się organizacją imprez, uroczystości z okazji rocznic i świąt narodowych oraz licznych pieszych i rowerowych wycieczek.

W latach trzydziestych bardzo prężnie działała sekcja piłkarska kępińskiego gniazda. Drużyna „Sokoła” grała w klasie „B”, a przed wybuchem wojny awansowała do kl. „A”. Do rangi wydarzenia sportowego – co roku – urastały mecze piłkarskie drużyny „Sokoła” i Polonii, która także grała w klasie „B”.

Nadal bardzo aktywna była sekcja lekkoatletyczna (wielu zawodników osiągało bardzo dobre wyniki w biegach) i nowo powstała sekcja bokserska, która organizowała spotkania bokserskie na poziomie okręgu. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Kępnie rozbudowało bazę sportową, z której korzystało całe miasto. Dotychczas brak było boiska sportowego, w związku z czym organizowane pokazy, zawody i mecze na ogół odbywały się na targowisku (obecne osiedle Wiosny Ludów) lub ewentualnie w sali gimnastycznej Gimnazjum. W 1930 r. z inicjatywy Przemysława Depczyńskiego utworzono fundusz boiskowy, a 31 stycznia 1934 r. kępiński „Sokół” zakupił od Stanisława Stachury grunt przy ul. Grobla w Kępnie, na którym w ciągu kilku miesięcy wybudowano stadion.

Na terenie obiektu znajdowało się boisko do piłki nożnej, bieżnie, skocznie i rzutnie. Uroczyste poświęcenie odbyło się 17 czerwca 1934 r., połączone zostało z nabożeństwem, pokazami gimnastycznymi i zabawą.

Drugą inwestycją sportową realizowaną przez Gniazdo „Sokoła” w Kępnie była budowa sali gimnastycznej o nazwie „Sokolnia”. Do jej budowy przystąpiono we wrześniu 1935 r., a ukończono w styczniu 1936 roku. Ta jedna z największych inwestycji w mieście (wartość stadionu i sali gimnastycznej wynosiła 55 626, 30 zł), powstała dzięki darowiźnie sporych sum pieniędzy niektórych działaczy „Sokoła” (Jan Tomczak, Leon Górka, dr Marian Kasprzak i Witold Daszkiewicz) oraz ofiarności całego społeczeństwa. Niezwykle szybkie tempo budowy obiektu zawdzięcza się ogromnemu zapałowi wszystkich członków Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Uroczyste oddanie do użytku „Sokolni” nastąpiło 12 stycznia 1936 r., ks. proboszcz Ignacy Nowacki dokonał jej poświęcenia w obecności przedstawicieli władz szczebla miejskiego, powiatowego, wojewódzkiego oraz delegatów z okręgu i członków kępińskiego gniazda. Sala ćwiczeń miała 300 m² powierzchni, poza tym znajdowały się tam: scena, salka do zebrań, kuchnia i pomieszczenia pomocnicze. W 1938 r. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Kępnie uroczystie obchodziło 40-lecie swego istnienia. Z tej okazji zorganizowano wielką wystawę, pokazy sportowe oraz występ znakomitej orkiestry kaliskiej „Pluszowni”. Gniazdo kępińskie liczyło wtedy 153 członków, a w skład zarządu wchodził: Jan Tomczak – prezes, J. Górka – skarbnik, M. Wróblewski – sekretarz, F. Müller – naczelnik. Przy „Sokole” istniała wtedy 17-osobowa orkiestra i chór złożony z 38 druhen i 26 druhów. Działały też następujące sekcje sportowe: gimnastyczna (8 druhów), lekkoatletyczna (36 druhów i 22 młodzieży), bokserska (37 druhów), ping-ponga (23 druhów i 272 młodzieży), piłki nożnej (92 druhów i 112 młodzieży). Działalność towarzystwa przerwana została napadem Niemiec na Polskę. Wkład Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w życie sportowe i kulturalne Kępna oraz jego rozwój był widoczny na każdym kroku, tym bardziej, że w działalność towarzystwa angażowały się znane i wybitne osobistości miasta.

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” z 1924 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Sokolice Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” – lata 30,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Teodozja Kartowska – najwybitniejsza działaczka społeczna w Kępnie
w pierwszej połowie XX w.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Zlot Sokoli 13-14.06.1931 r. – pokaz gimnastyczny na targowisku,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

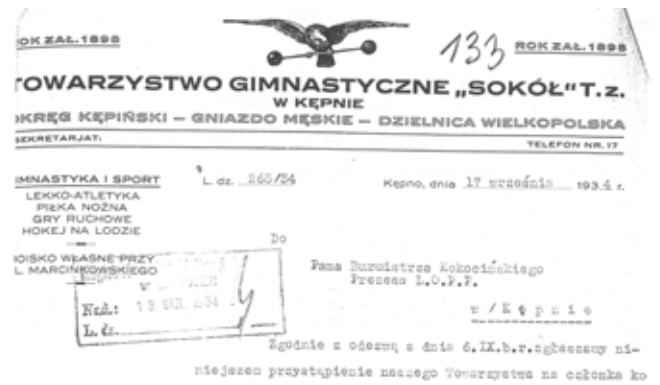
Drużyna piłkarzy TG „Sokół” na tle „Sokolni” – 26.08.1934 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Bal TG „Sokół” Kępno – 1935 r.,
źródło: *Historia Kępna w fotografii zakłeta*, wydawca
Gmina Kępno, Kępno 2014, s. 96

Pamiątka z uroczystości jubileuszowej 10-lecia prezesury
kregowej druha Wacława Kokocińskiego, członka honorowego
i byłego prezesa gniazda kępińskiego TG „Sokół”,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Blankiet pisma urzędowego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”
skierowanego do burmistrza Wacława Kokocińskiego, prezesa LOPP,
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Kaliszu

Budowa sali gimnastycznej o nazwie „Sokolnia”,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Budynek „Sokolni” wybudowany w czasie
od września 1935 r. do stycznia 1936 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1920 r. – Bractwo Kurkowe w Kępnie kontynuowało swoją działalność jako całkowicie polska organizacja. Początkowo, nawet po włączeniu Kępna do Macierzy, kiedy przewodniczącym został Niemiec Pietzner, do organizacji masowo wstępowali Polacy (w 1920 r. około 50), w ten sposób uzyskali przewagę liczebną w bractwie. Wtedy ustąpił zarząd niemiecki, a wybrany został nowy zarząd w składzie: Kazimierz Turowski – prezes, F. Borowski – sekretarz i W. Przybyszewski – skarbnik.

Protokół z zebrania Bractwa Kurkowego z 14.05.1920 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Protokół z zebrania Bractwa Strzeleckiego z 29.04.1922 r., napisany
w języku polskim,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

W tymże 1920 r. poświęcono sztandar, z tej okazji zorganizowano tradycyjne strzelanie do tarczy. W 1922 r. w Poznaniu odbył się Zjazd Delegatów Bractw Kurkowych i Strzeleckich, na którym podjęto decyzję o połączeniu obu stowarzyszeń oraz przyjęciu wspólnej nazwy – Bractwa Strzeleckiego. W Kępnie do bractwa należeli głównie kupcy i rzemieślnicy, a także część inteligencji.

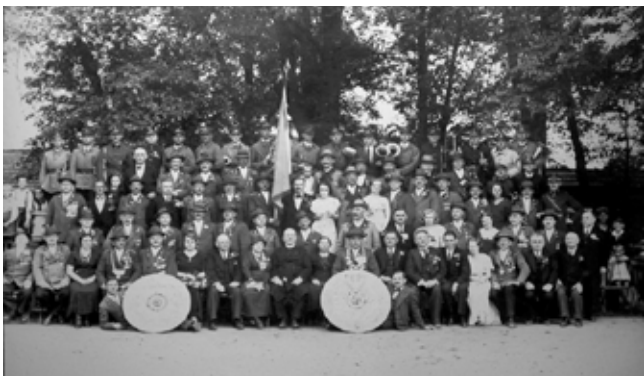
Bractwo Strzeleckie w Kępnie, 1926 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Julian Bogucki, przewodniczący Bractwa Strzeleckiego
od grudnia 1924 r. do 1939 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

Po Kazimierzu Turowskim, prezesem został Wacław Hącia, następnie Józef Wilaszek, a w grudniu 1924 r. przewodniczącym wybrano Juliana Boguckiego, pod którego kierownictwem bractwo rozwijało się bardzo pomyślnie. Ilość członków w 1925 r. wzrosła do 152 osób, zwiększono ilość stanowisk strzeleckich i zakupiono 14 mórg gruntu, by wystawić na nim większą, własną strzelnicę. Bractwo brało też czynny udział we wszystkich uroczystościach narodowych i rocznicowych oraz w uroczystościach bractw z sąsiednich miast.

W 1925 r. bractwo bardzo uroczysto obchodziło 50-lecie swego istnienia. Tradycyjnie corocznie odbywały się zawody o tytuł Króla Kurkowego, które cieszyły się ogromną popularnością wśród społeczeństwa kępińskiego. Ciekawostką może stanowić fakt, iż w imprezie, wyłaniającej Króla Kurkowego oraz we fragmentach tej uroczystości (ogłoszenie wyników, proklamowanie nowego Króla Kurkowego, przemarsz do domu zwycięzcy i uczta u niego), brali udział tylko mężczyźni, natomiast kobiety uczestniczyły dopiero w balu królewskim, który kończył całą imprezę. Honorowymi członkami bractwa byli – każdorazowo – starosta i burmistrz. W 1929 r. w skład zarządu organizacji wchodził: Julian Bogucki – prezes (I starszy brat), Józef Wilaszek – wiceprezes (II starszy brat), J. Rabiega – sekretarz, F. Borowski – skarbnik; Roman Długaszewski – komendant. Od stycznia 1937 r. Bractwo Strzeleckie w Kępnie należało do Zjednoczenia Kurkowego Bractw Strzeleckich w Poznaniu i do okręgu w Ostrowie, gdzie prezesem był Roman Kubicki. W 1939 r. Walne Zgromadzenie uchwaliło budżet w wysokości 2800 zł, powzięło też decyzję, aby 500 zł (na taką sumę wzięto pożyczkę z Komunalnej Kasy Oszczędności) przeznaczyć na dobrojenie polskiej armii. W 1939 r. nadal prezesem był Julian Bogucki, a komendantem Franciszek Tyc. Prezes okręgu ostrowskiego Roman Kubicki, stwierdził wówczas, że kępińskie bractwo stanowi wzór do naśladowania dla innych grup. Wojna przerwała działalność bractwa, które było popularne w mieście i cieszyło się ogromną sympatią mieszkańców Kępna.

*Bractwo Strzeleckie w Kępnie, 1933 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

*Bractwo Kurkowe w Kępnie, 1935 r.,
źródło: Historia Kępna w fotografii zakłeta,
wydawca Gmina Kępna, Kępno 2014, s. 98*

*Król Kurkowy Roch Stasiński wraz z rycerzami kurkowymi,
Kępno 1937 r.,
źródło: Historia Kępna w fotografii zakłeta,
wydawca Gmina Kępna, Kępno 2014, s. 98*

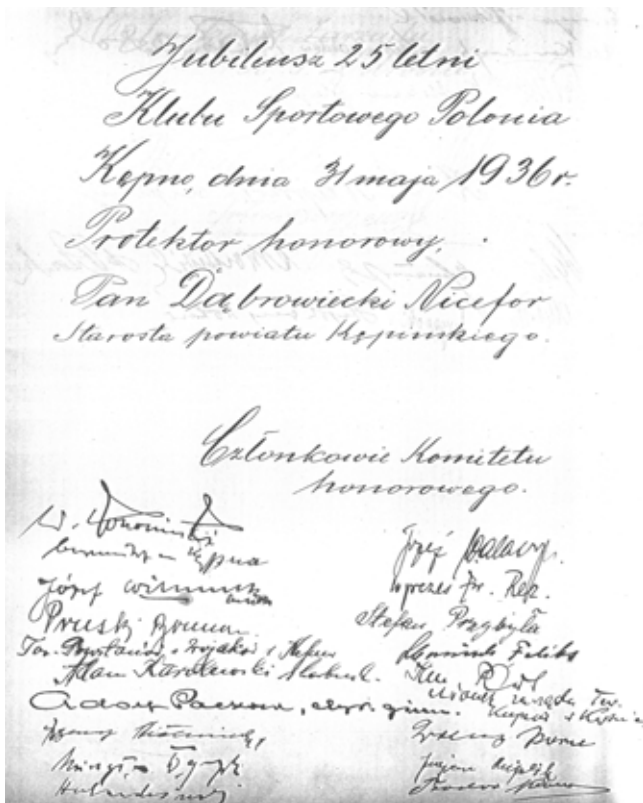
*Łańcuch królewski,
Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Kępnie, 1910-1939 r.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej*

nożną (wymiary 105x65 m) oraz rzutnie i skocznie. Klub miał ograniczone fundusze, dlatego zawodnicy, koszty przejazdu na mecz pokrywali z własnych pieniędzy, niekiedy dojeżdżali na rowerach, czasami szli nawet pieszo. W 1935 r. prezesem klubu był Adam Gantkowski, wiceprezesem Waław Kaczorowski, skarbnikiem Julian Kasprzak, a kierownikiem sportowym J. Mikołajczyk. W 1936 r. władze klubu się zmieniły, nowy skład zarządu był następujący: Waław Kaczorowski – prezes, zastępca – Władysław Mielcarek, Marian Feja – sekretarz, Bernard Feja – skarbnik, „Polonia” liczyła wtedy 176 członków.

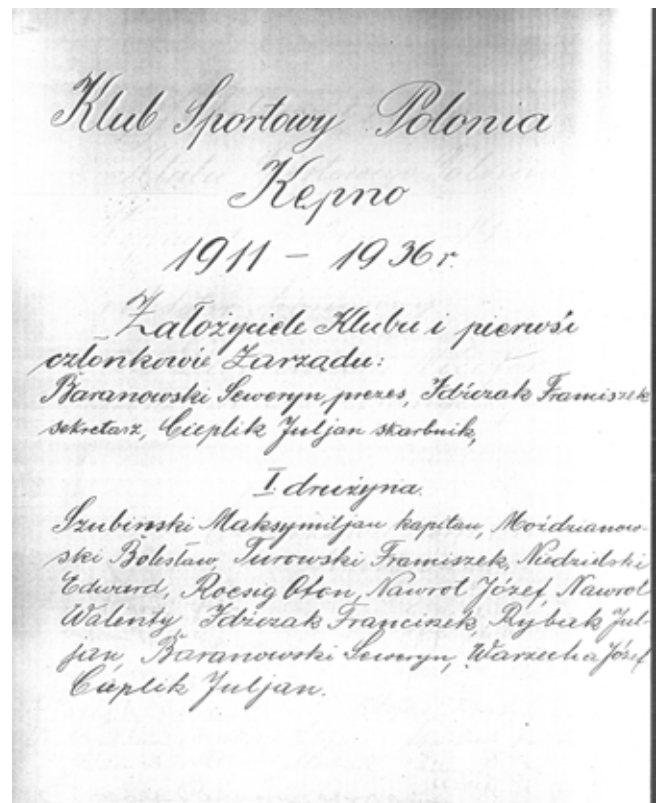

Legitymacje członkowskie WF lub PW z lat 30. XX w.,
ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej

W dniach od 31 maja do 1 czerwca Klub Sportowy „Polonia” obchodził uroczyste 25-lecie swego istnienia. Organizacją obchodów zajął się Komitet Honorowy, nad którym patronat objął starosta kępiński Nicefor Dąbrowiecki. W ramach uroczystości odbyły się: akademie, zabawa i czwórmećz w piłkę nożną z udziałem drużyn z Ostrowa i Lipin, w której grał reprezentant Polski – Jerzy Piec („Ostrowia” z Ostrowa – „Sokół” z Kępna 3:0, „Naprzód” z Lipin – „Polonia” Kępno 7:0, „Ostrowia” – „Naprzód” 0:1).

Ogłoszenie, dotyczące obchodów
25-lecia Klubu Sportowego „Polonia” Kępno z 31.05.1936 r.,
ze zbiorów prywatnych Bartłomiera Steinerta

Informacja ogłoszona przez Klub Sportowy „Polonia” Kępno
w związku z obchodami 25-lecia powstania tego klubu,
ze zbiorów prywatnych Bartłomiej Steinerta

Najbardziej zasłużonymi działaczami Klubu Sportowego „Polonia” w okresie międzywojennym okazali się Waław Kaczorowski i Feliks Kowalik, który otrzymał odznakę Zasłużonego Działacza Polskiego Związku Piłki Nożnej. Klub prowadził ożywioną działalność do wybuchu drugiej wojny światowej.

1923 r. – powstał Gimnazjalny Klub Sportowy „Concordia” przy Gimnazjum w Kępnie. Prezesem klubu został wówczas Bolesław Tyc, a sekretarzem Stefan Ciesielski. Ostatnim prezesem „Concordii” był Jan Jaskólski, a gospodarzem Edward Schlessinger. Młodzież mogła brać udział w zajęciach takich sekcji jak: lekkoatletyczna, piłki nożnej, piłki siatkowej, piłki koszykowej, tenisa ziemnego i hokeja na lodzie. Piłkarska drużyna „Concordii” była najlepsza wśród kępińskich drużyn szkolnych.

*Drużyna piłkarska „Concordii” 1929 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

Polski na 100 m czasem 11,1 sek., zwyciężył też w biegu na 200 m czasem 22,43 sek. oraz w skoku w dal wynikiem 6,46 m. Wielkim sukcesem Alfonsa Rybaka było pokonanie w Poznaniu na 400 m rekordzisty Polski – Bieniakowskiego. W skokach świetne wyniki osiągnęli bracia Wyderkowscy (Jan Wyderkowski – 3,40 m w skoku o tyczce) i W. Jaskólski w rzutach. Na uwagę zasługują też dwa nazwiska: Włodzimierz Sawajski i Alojzy Marszałek (rzut oszczepem – 42 m). Sekcja lekkoatletyczna w ramach różnych świąt sportowych zajmowała pierwsze miejsce w skali wojewódzkiej. W drugiej połowie lat trzydziestych na wysokim poziomie stały: piłka koszykowa, piłka siatkowa i hokej na lodzie, szczególnie wyróżniającymi się zawodnikami byli: Henryk Domagała i Kazimierz Mróz. „Concordia” była też organizatorem wielu imprez sportowych na terenie Kępna i powiatu. Corocznie organizowała tzw. Dni Sportu, na które zapraszała wszystkie kluby i organizacje, w ramach których uprawiano sport.

1926/1927 r. – w Kępnie powstała Akademicka Sekcja Sportowa, do której należeli na ogół absolwenci gimnazjum i młodzież kępińska, studiująca na wyższych uczelniach. W jej ramach działały sekcje piłki nożnej i tenisa ziemnego.

Bardzo pręźnie działała sekcja tenisa ziemnego, której członkowie we własnym zakresie pobudowali na miejscu boiska po „Wiktorii” przy parku (po wojnie była tam komenda MO) dwa korty tenisowe. W 1938 r. Akademicka Sekcja Sportowa zorganizowała z okazji obchodów 15-lecia turniej piłki nożnej i turniej tenisa ziemnego.

1931–1933 r. – działał Klub Sportowy „Stella”, którego prezesem był Leon Wieczorek. Klub posiadał drużynę piłkarską.

1931 r. – powstał Klub Sportowy im. Ignacego Paderewskiego (prezes – Franciszek Ociepka), przy którym działały: sekcja lekkoatletyczna i drużyna piłki nożnej.

Obok klubów sportowych w upowszechnianiu sportu w Kępnie dużą rolę odegrały także młodzieżowe stowarzyszenia katolickie. Taką organizacją było Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej, które odrodziło swą działalność w 1924 r. W stowarzyszeniu dużą wagę przywiązywano do wychowania fizycznego, w związku z tym działały tam sekcje sportowe takie jak: lekkoatletyka i gry zespołowe, wśród których wyróżniała się drużyna piłki nożnej „Młodzian”. Odniosła ona wiele sukcesów w meczach towarzyskich.

Sekcje sportowe istniały także w latach trzydziestych XX w. przy Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży Męskiej i Żeńskiej. Była to sekcja lekkoatletyczna, piłki nożnej, siatkowej i koszykowej, reprezentowały one wysoki poziom i zajmowały czołowe miejsca w rozgrywkach na szczeblu miasta i powiatu.

Do popularyzacji sportu w Kępnie i w powiecie przyczyniły się także – organizowane przez Powiatowy Komitet Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego wspólnie z klubami i stowarzyszeniami, związanymi z działalnością sportową – tzw. Dni Sportu. W tych dniach najpierw odbywał się przemarsz ulicami miasta, potem miały miejsce pokazy gimnastyczne, zawody lekkoatletyczne, rozgrywki w piłkę siatkową i palanta oraz mecze w piłkę nożną.

W Kępnie i w powiecie wprowadzono na skalę powszechną zdobywanie Państwowej Odznaki Sportowej. Mogli ją zdobywać chłopcy od lat 14 i dziewczęta od lat 16. Odznaka nie była dożywotnia, trzeba ją było po określonym czasie ponownie zdobywać, aby jak najdłużej utrzymać sprawność fizyczną. Odznakę posiadała większa część młodzieży w mieście. Do uprawiania sportu niezbędne były obiekty sportowe, których brakowało początkowo w Kępnie. Z biegiem czasu w mieście wybudowano dwa stadiony, cztery korty do tenisa ziemnego, czynne były dwie strzelnice, a w latach trzydziestych zauważono też potrzebę korzystania z kąpielni w okresie letnim.

1930 r. – Żyd Abraham Stahl wybudował basen kąpielowy z bieżącą wodą o wymiarach 30 m x 20 m przy ul. Grobla. Został on jednak w 1934 r. zamknięty ze względów sanitarnych.

1935 r. – władze miejskie wybudowały basen kąpielowy o wymiarach 65 m x 25 m, położony między linią kolejową Kępno–Namysłów a obecnymi Alejami Marcinkowskiego.

14. Stosunki wyznaniowe i organizacje katolickie

Kościół katolicki

Kościół katolicki w parafii kępińskiej wywarł olbrzymi wpływ nie tylko na życie religijne mieszkańców Kępna, ale także na stosunki społeczne, kulturalne i sportowe. Wynikało to nie tylko z niezwyklej aktywności ks. proboszcza Ignacego Nowackiego, ale także z dużego udziału parafian w licznych organizacjach i stowarzyszeniach katolickich, w ramach których wspierali oni działalność parafii. Ks. proboszcza Ignacego Nowackiego wspomagała w jego poczynaniach Rada Parafialna, złożona z najwybitniejszych osób w Kępnie (skład rady od 1926 r. – Aleksander Całkosiński, Tomasz Godzina, Waclaw Hącia, Paweł Jasiński, Józef Latusek i Władysław Ogrodowski; skład rady od 2.01.1936 r. – Waclaw Kokociński, Julian Bogucki, Jan Wyderkowski, Aleksander Fliège, Waclaw Cierpik, Józef Parzonka). W 1936 r. na terenie parafii mieszkało 8589 katolików, 276 ewangelików i 239 osób wyznania mojżeszowego. W 1939 r. w parafii kępińskiej działało 21 organizacji i stowarzyszeń katolickich, do których należało 5537 członków, co stanowiło 64,46% ogółu parafian. Do ważniejszych wydarzeń w życiu parafii można zaliczyć:

1920 r. 17.01. – mszę świętą polową odprawioną na Rynku przez ks. proboszcza Ignacego Nowackiego, w związku z wkroczeniem 11. Pułku Strzelców Wielkopolskich do Kępna i włączeniem miasta do państwa polskiego,

1920 r. – generalną wizytację parafii, przeprowadzoną przez ks. biskupa Edmunda Dalbora,

1923 r. kwiecień – powołanie ks. proboszcza Ignacego Nowackiego w skład komitetu przygotowującego wystawę rolno-przemysłową powiatu kępińskiego.

Na wystawę przybył premier Wincenty Witos, którego witał i przyjmował m.in. ks. proboszcz Ignacy Nowacki,

1923 r. 30.10. – erygowanie kaplicy w Zakładzie Św. Józefa Sióstr Boromeuszek,

1923 r. 6.10. – uruchomienie organów pod nadzorem prof. Feliksa Nowowiejskiego w kępińskim kościele katolickim,

1924 r. 1.06. – poświęcenie przez ks. proboszcza Ignacego Nowackiego Drogi Krzyżowej w kościele parafialnym,

1925 r. maj – misje parafialne.

1925 r. 21.05. – do Kępna przybył prezydent Polski, Stanisław Wojciechowski, który wziął udział w mszy św., odprawionej przez ks. proboszcza Ignacego Nowackiego. Ks. proboszcz był w delegacji witającej dostojnego gościa.

1927 r. – zakupiono i umieszczono na wieży kościoła parafialnego w Kępnie dwa dzwony o wadze 1645 kg (w kwietniu 1943 r. Niemcy zdemontowali największe).

Dzwony zostały nabyte dzięki ofiarności społeczeństwa kępińskiego.

1930 r. 25.07. – erygowanie kaplicy w Szpitalu Powiatowym.

1931 r. 12–19.04. – misje parafialne.

1932 r. 2–3.07. – odbył się XII Zjazd Katolicki, który połączono z obchodami 25-lecia działania w Kępnie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży oraz z organizacją Zlotu Okręgowego. W zjeździe udział wzięli goście z całej Wielkopolski oraz delegacja młodzieży z Wrocławia. Najważniejszymi osobami zjazdu i jednocześnie jego patronami byli: prymas Polski ks. kardynał August Hlond oraz towarzyszący mu ks. biskup Walenty Dymek.

W czasie plenerowych obrad powołano w pierwszym dniu marszałka zjazdu, którym został płk rezerwy Stanisław Thiel z Doruchowa. Na spotkaniu obecny był także wicewojewoda Stanisław Kaucki. Uczestnikom zjazdu odczytano też list od Ojca Świętego. Zjazd obradował pod hasłem *Parafia ośrodkiem życia katolickiego*. W ramach powołanych sekcji (duszpasterka, robotników, młodzieży, Akcji Katolickiej) odbywały się spotkania, wygłaszano referaty i prowadzono dyskusje na różne tematy, np. „Młodzież jako przednia straż Chrystusa w życiu katolickim”, „Robotnik a życie katolickie parafii”. W pierwszym dniu zjazdu na Rynku ks. prymas odprawił uroczystą mszę św. Wzięło w niej udział około 20 tys. ludzi. Na zakończenie zjazdu poszczególne sekcje zdały sprawozdanie ze swych obrad. Podkreślono rolę kobiety, która wywierała niewątpliwie wielki wpływ na życie współczesne, na kształtowanie się jego duchowego i moralnego oblicza, poprzez udział w życiu kulturalnym, społecznym, gospodarczym i religijnym.

Przesłaniem zjazdu było zalecenie, aby każdy katolik należał do jednej z licznych organizacji i stowarzyszeń katolickich. Spotkanie miało ogromne znaczenie religijne dla Kościoła w Polsce, gdyż wytyczało nowe kierunki działań wspólnot parafial-

nych i wskazywało metody ich realizacji. Obrady zjazdu odbyły się szerokim echem w Wielkopolsce i w całym kraju, dzięki czemu Kępno stało się znane w Polsce, zyskując w ten sposób na znaczeniu. Podkreślano wówczas, że miasto potrafiło sprawnie zorganizować taką wielopłaszczyznową konferencję.

Burmistrz Wacław Kokociński wita na kępińskim Rynku prymasa Polski Augusta Hlonda w czasie Zjazdu Katolickiego w Kępnie w 1932 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Procesja w czasie Zjazdu Katolickiego w Kępnie w 1932 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Msza św. połowa w czasie Zjazdu Katolickiego, odprawiona przez ks. kardynała Augusta Hlonda, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1933 r. 21.08. – ks. proboszcz Ignacy Nowacki został mianowany dziekanem kępińskim.

1934r. 2.08. – przebudowano Dom Katolicki, w którym oddano do użytku 3 salki i pokój szczytowy, przeznaczony na świetlicę.

1935 r. – 17.08. – z zakładu św. Jozefa przeniesiono do nowo zakupionego domu kaplicę, w której, 23 sierpnia 1935r., odprawiono pierwszą mszę św.

1936 r. – uroczyste obchody 250-lecia powstania parafii kępińskiej i 25-lecia wybudowania nowego kościoła w Kępnie.

1920 r. marzec – z inicjatywy ks. proboszcza Ignacego Nowackiego odbyło się pierwsze zebranie Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej Młode Polki (dotychczas dziewczęta działały w Towarzystwie Młodzieży Św. Stanisława Kostki), na którym wybrano zarząd w składzie: Anna Biczyskówna – prezes, Zofia Kłobusówna – sekretarz. Opiekunem organizacji była nauczycielka religii – Felicja Hajdrychówna. Do stowarzyszenia należała młodzież w wieku od 14 do 25 lat. Na początku organizacja liczyła 35 osób, a w 1936 r. 141 członków, zgrupowanych w trzech oddziałach: w Kępnie, Osinach i w Krążkowych. Celem stowarzyszenia było kształtowanie charakteru dziewcząt poprzez naukę, pracę i wiarę oraz wyrabianie właściwej postawy patriotycznej i społecznej. Dbano też o rozwój fizyczny druhen, które mogły uprawiać różne dziedziny sportowe, takie jak: gimnastyka, piłka siatkowa i inne.

W Kępnie odbyły się trzy zloty stowarzyszenia (6.12.1925 r., 19.09.1926 r., 6.05.1928 r.), w czasie których zorganizowano marsz przez miasto i liczne występy artystyczne. Odprawiono też mszę św. W 1930 r. wybrano zarząd w składzie: Małgorzata Tyra – prezes, Władysława Ibis – sekretarz i Anna Olejnik – skarbnik. W tymże 1930 r. stowarzyszenie uroczyście obchodziło 10. rocznicę istnienia. Z tej okazji drużyny wyhaftowały nowy sztandar. W 1934 r. Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej zostało przekształcone w Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej. Działalność organizacji wywarła duży wpływ na kształtowanie postawy patriotycznej, prospołecznej i religijnej wśród młodzieży.

W 1920 r. z inicjatywy ks. proboszcza Ignacego Nowackiego powstała w Kępnie Liga Katolicka, która 3 marca 1921 r. zorganizowała w Domu Katolickim w Kępnie wiec społeczny. Liga była współorganizatorem XII Zjazdu Katolickiego w Kępnie. 29 lipca 1934 r. ks. kardynał August Hlond rozwiązał Ligę Katolicką, a jej kompetencje przekazał Akcji Katolickiej.

Od 1920 r. kontynuowało swoją działalność Bractwo Różańca Świętego, którego opiekunem był nadal ks. proboszcz Ignacy Nowacki. Działające w ramach Bractwa tzw. róże występowały w postaci:

- Róża Matek w 1935 r. liczyła 830 osób, a w 1936 r. – 860,
- Róża Ojców w 1935 r. – 180 osób, a w 1936 r. – 138,
- Róża Panien w 1935 r. i w 1936 r. – 375 osób,
- Róża Młodzieńców w 1935 r. i w 1936 r. – około 120 osób.

Od 1920 r. swoją działalność kontynuowało także Stowarzyszenie Pań Św. Wincentego à Paulo, którego celem stało się niesienie pomocy w formie materialnej i duchowej osobom najsłabszym. Opiekunem stowarzyszenia był w dalszym ciągu ks. Ignacy Nowacki. Stowarzyszenie od 1917 r. prowadziło na dworcu kolejowym w Kępnie salę noclegową dla kobiet oraz zorganizowało dom dla starców. W suterenie Domu Katolickiego urządzono kuchnię, w której od 1920 r. wydawano co drugi dzień, a zimą i w okresie bezrobocia codziennie, posiłki dla osób potrzebujących (np. w 1932 r. wydano 2000 obiadów, 400 śniadań i 320 podwieczorków, a dla dzieci przeznaczano około 2000 litrów mleka rocznie). Na święta Bożego Narodzenia i na Wielkanoc rozdawano paczki żywnościowe dla najbardziej potrzebujących. W każdym roku „Wincentki” organizowały Dzień Chorych, w czasie którego odprawiano mszę św., potem chorych i starców zapraszano na wspólne śniadanie do Domu Katolickiego.

W latach dwudziestych skarbnikiem stowarzyszenia była Fejgowa, a do wyróżniających się szafarek zaliczano Dudzińską i Golańską.

1924 r. – w Kępnie odrodziła się działalność Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej – SMP (w 1912 r. Towarzystwo Terminatorów przemianowano na Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej). Organizacja stawiała sobie za cel: *obronę Kościoła i zasad katolickich przez życie swoich drużów*. Duży nacisk kładziono także na szerzenie katolickich zasad higieny i wychowania fizycznego, organizując szereg sekcji sportowych. W 1927 r. prezesem stowarzyszenia był M. Sikora, sekretarzem – Czesław Maryniak, a patronem – ks. proboszcz Ignacy Nowacki. W tymże roku w dniach od 11 do 12 czerwca odbył się z okazji obchodów 20-lecia istnienia organizacji II Okręgowy Zlot Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej. W 1934 r. Stowarzyszenie

Młode Polki u państwa Morków w Osinach z księdzem Ignacym Nowackim, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Młodzieży Polskiej (SMP) przekształciło się w Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, które działało pod hasłem *Budujemy Polskę Chrystusową*. Stowarzyszenie brało czynny udział w zorganizowaniu XII Zjazdu Katolickiego w Kępnie, prowadziło działalność religijną, społeczno-patriotyczną, kulturalno-oświatową i charytatywną. Organizacja w poszczególnych latach liczyła następującą ilość członków: 1931 r. – 107, 1936 r. – 98, 1937 r. – 117, 1939 r. – 102 członków. Do aktywnych działaczy należeli Jan Gandecki i Bernard Feja.

*Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w Kępnie 1932 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

Nietuzinkową postacią wśród uczniów Gimnazjum był Antoni Świadek, który w 1999 r. został beatyfikowany jako błogosławiony. Urodzony 27 marca 1909 r., uczęszczał do Gimnazjum w Kępnie, w którym działał w Sodalitacji Mariańskiej i w Drużynie Harcerskiej im. Tadeusza Kościuszki. Po ukończeniu Gimnazjum wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu, gdzie 10 czerwca 1933 r. otrzymał święcenia kapłańskie i od tego roku został wikariuszem w kościele farnym w Bydgoszczy.

W czasie okupacji starał się nadal prowadzić działalność duszpasterską i – wbrew zakazowi okupanta – w czasie mszy św., innych nabożeństw oraz pogrzebów używał języka polskiego. Przygotowywał też potajemnie dzieci do komunii świętej i opiekował się ubogimi. Za taką działalność został aresztowany przez gestapo latem 1942 r., a następnie w październiku 1942 r. wywieziony do obozu koncentracyjnego w Dachau. Niemcy zmuszali go do ciężkiej pracy. W styczniu 1945 r. po raz drugi zachorował na tyfus plamisty, który stał się przyczyną jego śmierci. W 1991 r. znalazł się w grupie 108 osób polskich męczenników zamordowanych w czasie II wojny światowej, objętych postępowaniem beatyfikacyjnym. 13 czerwca 1999 r. został beatyfikowany w Warszawie przez papieża Jana Pawła II.

1933 r. 23.12. – w Kępnie powstało Apostolstwo Modlitwy, którego założycielem był ks. proboszcz Ignacy Nowacki. Celem apostolstwa stało się upowszechnianie Królestwa Serca Bożego w życiu prywatnym i publicznym (biura, zakłady) oraz w swoim otoczeniu.

Towarzystwo cieszyło się ogromną popularnością, np. w 1935 r. liczyło 600, a w 1936 r. 650 członków.

1935 r. – w Kępnie rozpoczęło pracę Papieskie Dzieło Rozkrzewienia Wiary zakładane w parafiach z inicjatywy papieża Piusa XI. W 1935 r. liczyło 260, a w 1936 r. – 300 członków.

Założone w 1935 r. przez ks. proboszcza Ignacego Nowackiego Stowarzyszenie Dzieciątka Jezus liczyło 360 dzieci szkolnych. W czasie comiesięcznych zebrań uczniów zapoznawano z działalnością Kościoła i uczono niesienia pomocy osobom potrzebującym.

1937r. 15.12. – konferencja Episkopatu Polski zatwierdziła Statut Krucjaty Eucharystycznej, która powstała też w Kępnie i skupiała dzieci do lat 15. Krucjata według założeń papieża Piusa XI miała przygotowywać dzieci do działalności w Akcji

1927 r. 29.11. – w Gimnazjum w Kępnie, z inicjatywy prefekta Gimnazjum ks. Feliksa Kwade, powstała Sodalitacja Mariańska pw. Św. Stanisława Kostki i Św. Alojzego. Na początku sodalitacja liczyła 16 osób. Prezesem wybrano Antoniego Świadka, a sekretarzem i skarbnikiem jednocześnie Gawlikowskiego. W 1937 r. obchodzono uroczyste 10-lecie powstania sodalitacji. Do tego czasu w Gimnazjum 110 uczniów otrzymało sodalityjne patenty. Wielu z działaczy zostało w przyszłości pracownikami, oficerami i księżmi, przynosząc chlubę szkole i miastu. Sodalitacją do 1939 r. opiekował się ks. Wiktor Sobiecki.

*Błogosławiony ksiądz Antoni Świadek, uczeń Gimnazjum w Kępnie,
beatyfikowany w 1999 r. przez papieża Jana Pawła II,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

Katolickiej. W Kępnie należało do niej przeciętnie około 150 członków, a jej opiekunem był ks. Edward Lorkiewicz, wikary kępiński. Według zestawienia z 1939 r. w parafii działały jeszcze następujące stowarzyszenia katolickie:

- Arcybractwo Matek Chrześcijańskich (880 członków),
- Bractwo Najświętszego Oblicza Jezusa (150 członków),
- Bractwo Straży Honorowej Najświętszego Serca Pana Jezusa (150 członków),
- Katolickie Stowarzyszenie Abstynentów (20 członków),
- Katolickie Stowarzyszenie Kobiet (130 członków w 1936 r.),
- Katolickie Stowarzyszenie Mężów (65 członków),
- Koło Ministrantów (16 członków),
- Koło Włościanek (20 członkiń).

Kościół ewangelicko-augsburski w Kępnie

Parafia ewangelicka ustanowiona została w Kępnie w 1661 r., a budynek kościoła oddany do użytku i poświęcony w 1664 roku. Usytuowany został na miejscu, gdzie znajduje się obecnie. Pierwszym proboszczem parafii ewangelickiej był ks. Henryk Jambrowicz, a nabożeństwa odbywały się w języku niemieckim i polskim. Po długotrwałych sporach religijnych w Polsce, które dotknęły także Kępna, na miejsce rozebranego zboru ewangelickiego, plebanii i szkoły (1718 r.) wybudowano nowy kościół i pozostałe budynki w 1779 roku. Pastorem został wtedy ks. Michał Winkler (1780–1830), a parafia obejmowała wówczas obszar przyszłego powiatu kępińskiego i część ostrzeszowskiego. W czasie wielkiego pożaru w Kępnie, w 1854 r., kościół ewangelicki uległ całkowitemu zniszczeniu.

1863 r. – wzniesiony został nowy, murowany budynek kościoła ewangelickiego w Kępnie.

1873 r. – założono w Kępnie nowy cmentarz ewangelicki przy obecnej ul. Sienkiewicza. Na jego terenie w 1985 r. wybudowano kaplicę cmentarną.

1888 r. – zorganizowana została w Kępnie przez Kościół ewangelicki stacja diakonis (rodzaj instytucji dobroczynnej), w której pracowały najpierw dwie, a potem trzy siostry.

1890 r. – uruchomione zostało przez gminę ewangelicką przedszkole.

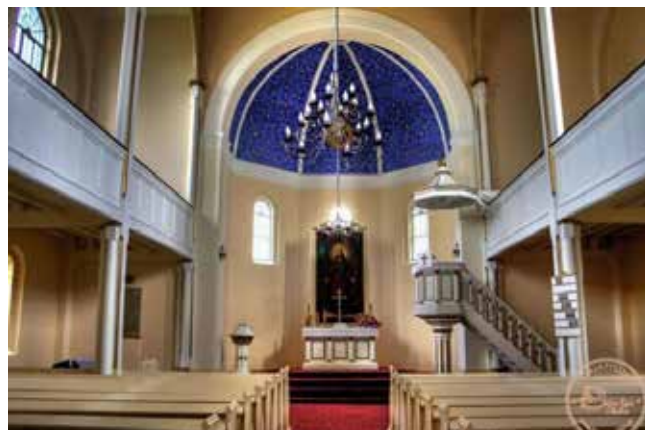
*Budynek kościoła ewangelickiego,
ze zbiorów Gminy Kępno*

1895 r. – stanowisko kaznodziei pomocniczego w parafii kępińskiej zamieniono na drugie probostwo – jako pierwszy piastował je ks. Adolf Lang.

1905 r. – w kościele ewangelickim w Kępnie zainstalowano ogrzewanie gazowe. Wcześniej w świątyni położono nową posadzkę, wymieniono okna na kolorowe, a w 1895 r. rozbudowano i osuszono plebanię.

1908 r. – na pastora, na drugim probostwie w Kępnie, powołany został ks. Józef Rozenberg, dotychczasowy proboszcz w Latowicach (powiat Ostrów).

1909 r. – w kościele ewangelickim założono oświetlenie gazowe.

*Wnętrze kościoła ewangelickiego,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

1911 r. – Gmina Ewangelicka w Kępnie utworzyła szpital–schronisko dla osób starszych z legatu Wilhelminy Fischer z Kępnie w kwocie 12 000 marek oraz z dobrowolnych darowizn na kwotę 4000 marek. Na potrzeby szpitala zakupiono dom przy ul. Poniatowskiego 16 za 15 000 marek (na parterze była sala spotkań i jadalnia, a na piętrze pokoje dla starców). Szpital uległ likwidacji po II wojnie światowej.

1911 r. – z okazji 250–lecia istnienia parafii ewangelicko–augsburskiej w Kępnie przeprowadzono gruntowny remont kościoła, koszt 5500 marek.

1914 r. – ukończono budowę domu diakonis.

Przed II wojną światową ówczesny pastor, Waldemar Schilberg, prowadził antypolską działalność w Kępnie.

Religia w gminie żydowskiej w Kępnie

Żydzi, którzy w drugiej połowie XVII wieku osiedlili się w Kępnie, otrzymali w 1674 r. przywilej, pozwalający im m.in. na wybudowanie bóżnicy, a w 1689 r. biskup wrocławski (Kępno należało do diecezji wrocławskiej) nadał im przywilej, zezwalający na wykonywanie nabożeństw religijnych. Wtedy to, przy końcu XVII w., Żydzi wybudowali drewnianą bożnicę, która była ich miejscem modlitwy. Z biegiem czasu świątynia uległa poważnym zniszczeniom, w związku z czym w latach 1814–1815 wybudowano nową murowaną synagogę. 31 sierpnia 1815 r. bóżnica oddana została do użytku. Wobec licznie zebranych w tym dniu Żydów uroczystą modlitwę przeprowadził rabin Israel Jonasz Landau. Po nim rabinem do 1836 r. był jego syn Joseph Schmul Landau, a następnie funkcję rabina do 1874 r. pełnił Jakob Symecha Rehfisch, wybitny znawca Talmudu (Talmud – żydowskie księgi praw i przepisów religijnych). Działał też wtedy w Kępnie rabin Meir Löbusch Malbin (1840–1855), który miał wykształcenie akademickie, studiował pisma judaistyczne, był też badaczem Talmudu i napisał komentarz do Biblii. Duże znaczenie dla Żydów miała postawa rabina Malbina, który podtrzymywał wśród nich tradycyjne obrzędy i zasady. Obecnie jedna z kępińskich ulic nosi jego imię.

Obok synagogi wybudowano dom nauki, w którym studiowano literaturę, Talmud oraz modlono się.

Żydzi z wielkim szacunkiem odnosili się do rabinów i stosowali się do ich zaleceń. Rabini byli też sędziami, nauczycielami religijnymi i duszpasterzami oraz udzielali ślubów. Rabina wybierał zarząd gminy wyznaniowej, bądź ogół mężczyzn – członków gminy. Nabożeństwa w synagodze miały spokojny, uporządkowany przebieg, modlitwy odmawiano po cichu w języku hebrajskim. W nabożeństwach nie mogły brać udziału dzieci.

W okresie międzywojennym w latach 1924–1925 przeprowadzono remont bóżnicy (wcześniej synagoga była remontowana w 1893 roku).

W bożnicy odbywały się w okresie międzywojennym regularne nabożeństwa, a także ważne uroczystości dla społeczności żydowskiej, takie jak: obchody świąt, pożegnanie ważnych osobistości i udzielanie ślubów. W latach 1905–1920 rabinem w Kępnie był dr Louis Lewin, a po nim w latach 1920–1926 funkcję tę pełnił dr Henryk Wiesel, w latach 1930–1939 rabinem był Markus Halberstamm, który dojeżdżał do Ostrowa Wielkopolskiego, spełniając też posługę dla tamtejszych Żydów. W czasie II wojny światowej Niemcy przeznaczili synagogę na ujeżdżalnię koni, a następnie stała się ona magazynem. W Polsce Ludowej bożnica uznana została za mienie opuszczone, ale jednocześnie władze miejskie zobowiązano do podtrzymania sakralnego charakteru tego miejsca. W latach pięćdziesiątych synagoga miała zostać przeznaczona na obiekt o charakterze kulturalno–rozrywkowym, planowano w niej urządzić kino. Czego nigdy nie zrealizowano, bowiem bożnica stała się magazynem cementu, wapnia i szkła. W 1973 r. doszło do zaproszenia ognia przez dzieci, w wyniku czego wybuchł pożar, który zniszczył świątynię.

W 2009 r. Wyznaniowa Gmina Żydowska w Warszawie przekazała budynek synagogi w administrację Urzędu Miasta i Gminy Kępno.

Bibliografia (rozdział VI)

Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Kaliszu
Akta Starostwa Powiatowego w Kępnie 1919–1939.
Akta Wydziału Powiatowego w Kępnie 1919–1939.
Akta miasta Kępna 1811–1950.

Archiwum Parafialne w Kępnie
Akta Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej w Kępnie.
Akta personalne ks. Ignacego Nowackiego.
Akta Bractwa Żywego Różańca.
Dokumentacja XII Zjazdu Katolickiego w Kępnie.
Kronika parafialna cz. I.
Księga Rady Parafialnej 1936–1940.
Sprawozdanie z działalności Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej w Kępnie 1907–1948, maszynopis.
Gomółkówna W., *Historia Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej w Kępnie*, rękopis, Kępno 1948.

Źródła drukowane

Regionalna Wystawa Rolniczo-Przemysłowa Powiatu Kępińskiego w Ostrzeszowie 12–15 VIII 1934, Kępno 1934.
Sprawozdanie dyrekcji Państwowego Gimnazjum Koedukacyjnego w Kępnie od przejęcia zakładu przez państwo polskie w roku 1920 do końca roku szkolnego 1928/1929, Kępno 1929.
Sprawozdanie dyrekcji Państwowego Gimnazjum Koedukacyjnego w Kępnie za rok szkolny 1929/1930, 1930/1931, Kępno 1931.
Sprawozdanie dyrekcji Państwowego Gimnazjum Koedukacyjnego w Kępnie za rok szkolny 1932/1933, Kępno 1933.

Czasopisma

„Nowy Przyjaciel Ludu” 1913–1939.

Opracowania

Anders P., *Województwo kaliskie. Szkic monograficzny*, Poznań 1983.
Buszko J., *Historia Polski 1864–1948*, Warszawa 1987.
Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie (1920–2010), pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2010.
Gruszka F., Tyszkiewicz H., *Katolicka nekropolia w Kępnie*, Kępno 1994.
Grygier M., *Historia wodociągów kępińskich w latach 1905–2015*, Kępno 2015.
Janiszewski J., *Powiat kępiński z mapką powiatu*, Kępno 1928.
Kalis I., *Wspomnienia i relacje z tamtych lat*, Kępno 2009.
Kokociński W., Kurzawa J., *Z dziejów Kępna*, Poznań 1960.
Kronika XX wieku, pod red. E. Duraczyńskiego, Warszawa 1991.
Kultura i zabytki gminy Kępno, oprac. S. Gruszka, Kępno 2014.
Kurzawa J., Nawrocki S., *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982.
Kurzawa J., *Zarys historyczny powiatu kępińskiego*, Kępno 1958.
Lewek M., *Historia służb porządku publicznego na Ziemi Kępińskiej w latach 1919–2009*, Kępno 2009.
Lubojańska A., Lewek M., *95 lat Policji na Ziemi Kępińskiej 1919–2014*, Kępno 2014.
Monografia Gimnazjum i Liceum w Kępnie 1920–2000, pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2000.
Monografia Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie, pod red. B. Dobrzyńskiej, Kępno 1998.
Pawlak J., *„Więcej niż klub”. Biało-Niebieskie 100 lat. Zarys historii 1908–2008*, Kępno 2013.
Polska wielka księga historii, pod red. A. Nowaka, Kraków 2012.
Program seminarium krajoznawczego poświęconego sztuce Ziemi Kępińskiej, Kępno 1975.
Program seminarium krajoznawczego poświęconego związkom Ziemi Kępińskiej z Dolnym Śląskiem, Kępno 1969.
Pronobis W., *Polska i świat w XX wieku*, Warszawa 1991.
Roszkowski W., *Najnowsza historia Polski 1914–1945*, Warszawa 2003.
Stulecie szpitala w Kępnie, pod red. K. Pakowskiego, Kępno 1997.

300-lecie parafii w Kępnie (1684–1984), pod red. Z. Rapiora, Kępno 1984.
Tomczak A., *100 lat Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Kępnie 5.06.1898 – 5.06.1998*, Kępno 1998.
Wspomnienie z tamtego wczoraj. Monografia Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie (1920–2010),
pod red. G. Gatner i B. Wylegi-Grygierzec, Kępno 2010.

Materiały niepublikowane

Całkosiński A., *Z dziejów parafii kępińskiej*, maszynopis, Kępno 1968.
Depczyński M., *Nowy Przyjaciel Ludu 1913–1939*, maszynopis, Kępno 1963.
Giebel B., *Dzieje parafii pod wezwaniem św. Marcina w Kępnie*, praca magisterska,
Poznań 2008.
Juśkowiak I., *Powrót Kępna do odrodzonego państwa polskiego*, praca dyplomowa, Kępno 2009.
Kowalski S., *Rozwój rzemiosła w Kępnie w okresie 20-lecia Polski Ludowej*, praca magisterska, Wrocław 1968.
Potarzycka G., *Stosunki narodowościowe i wyznaniowe w Kępnie w okresie dwudziestolecia międzywojennego*,
praca magisterska, Poznań 2002.
Stryjak J., *Historia parafii pod wezwaniem św. Marcina w Kępnie w latach 1945–2000*, praca magisterska, Wrocław 2006.
Sumińska K., *Życie kulturalno-społeczne Kępna w okresie międzywojennym*, praca magisterska, Poznań 1977.

Artykuły prasowe

Gatner G., *Człowiek „Sokoła”*, „Tygodnik Kępiński” 2009, nr 39.
Gatner G., Kowalski S., *Dzieje Gimnazjum w dwudziestoleciu międzywojennym*, „Tygodnik Kępiński” 2000, nr 10–11.
Gatner G., *Stuletnia historia*, „Tygodnik Kępiński” 1999, nr 5.
Gruszka F., *Ks. Ignacy Nowacki*, „Tygodnik Kępiński” 1991, nr 12.
Gruszka F., *Służyć Bogu i Polsce*, „Tygodnik Kępiński” 1995, nr 16.
Gruszka S., *Z potrzeby serca – Teodozja Karłowska*, „Tygodnik Kępiński” 2002, nr 8.
Kępiński Magirus, oprac. redakcji, „Tygodnik Kępiński” 1994, nr 6.
Kowalski S., *Dzieje Kępińskiego Liceum*, „Tygodnik Kępiński” 1991, nr 1–2.
Kowalski S., *Setna rocznica ukazania się pierwszego numeru „Nowego Przyjaciela Ludu”*, „Tygodnik Kępiński” 2013, nr
38–40.
Mielcarek B., *Jubileusz kępińskiej orkiestry*, „Tygodnik Kępiński” 2001, nr 17.
Mielcarek B., *Tropem Bractwa Kurkowego*, „Tygodnik Kępiński” 2000, nr 7.
Mielcarek B., *Wskrzeszenie Bractwa Kurkowego w Kępnie*, „Tygodnik Kępiński” 2000, nr 5.
Sienkiewicz J., *Z kronik Szkolnego Klubu Sportowego „Conkordia”*, „Tygodnik Kępiński” 1991, nr 5–6.
Tyszkiewicz H., *Domanin dawniej i dziś*, „Tygodnik Kępiński” 2006, nr 35.
Tyszkiewicz H., *Jedzie, jedzie straż ogniowa*, „Tygodnik Kępiński” 1993, nr 11.
Tyszkiewicz H., *50. rocznica śmierci ks. dziekana I. Nowackiego*, „Tygodnik Kępiński” 1993, nr 9–10.
Tyszkiewicz H., *Stuletni „Sokół”*, „Tygodnik Kępiński” 1998, nr 22.
Wojciechowski J., *Początki motoryzacji w Kępnie*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 22.
Wróblewski P., *Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży*, „Tygodnik Kępiński” 1992, nr 9.
Zawiszacy to część historii Kępna, oprac. (es), „Tygodnik Kępiński” 1999, nr 47.

VII. Okupacja niemiecka w Kępnie

Okupacja niemiecka w Kępnie i w powiecie miała częściowo podobne oblicze jak na innych terenach Kraju Warty, ale wystąpiły też pewne różnice, dotyczące traktowania tych ziem przez okupanta i stosunku ludności polskiej do niemieckiej listy narodowościowej (Deutsche Volksliste).

Niemcy w stosunku do ludności polskiej, mieszkającej w Kępnie i w powiecie, mieli różne podejście. Z jednej strony były to szykany i represje, które stosowali wobec przedwojennych działaczy politycznych, społecznych i inteligencji, wysyłając ich na przymusowe prace, skazując na więzienie lub pobyt w obozach koncentracyjnych. W ten sposób hitlerowcy chcieli osłabić wśród Polaków ducha walki, spowodować, aby zaniechali stawiania oporu i pogodzili się z niemiecką okupacją.

Z drugiej strony Niemcy dość specyficznie potraktowali powiat kępiński w czasie okupacji, gdyż uznali go za teren pogranicza polsko-śląskiego, w związku z czym sądzili, iż polska ludność na tym terenie będzie podatna na zabiegi germanizacyjne.

Okupanci złągodzili więc na terenie powiatu kępińskiego, wbrew polityce prowadzonej przez Arthura Greisera – namiestnika Kraju Warty, warunki wpisywania się na niemiecką listę narodowościową, choć jednocześnie – w razie potrzeby – stosowali różne formy nacisku lub nawet przymusu, aby Polacy dokonali wpisu na tę listę.

Działania te dały pewne rezultaty, gdyż jak wynika z niemieckich danych z 1 października 1943 r. w powiecie kępińskim ilość osób wpisanych na niemiecką listę narodowościową wyniosła 25 221 osób (Krotoszyn – 6 210, Poznań – 5 447, Rawicz – 5 554, Września – 2 685, Ostrów Wlkp. – 14 339, Chodzież – 18 228 osób). Różne były przyczyny i skutki podejmowania decyzji o wpisie na niemiecką listę narodowościową. Badająca po wojnie ten problem specjalna komisja powołana przez Bolesława Bieruta, w sprawozdaniu z 15 listopada 1946 r. uznała, że teren powiatu kępińskiego można uznać za obszar przymusu germanizacyjnego. Z kolei wielu mieszkańców Kępna zaangażowało się w walkę z okupantem, działając w różnych podziemnych organizacjach zbrojnych, wśród nich główną rolę odgrywały te, które walczyły w strukturach Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej. Na terenie Kępna i powiatu działał batalion „Łomnica”, liczący około 700 ludzi, wchodzący w skład Samodzielnego Obwodu Zewnętrzny „Reduta”, który był częścią Armii Krajowej.

Niestety, w wyniku zdrady, Niemcy w końcu 1944 r. wpadli na trop „Reduty” i aresztowali około 900 żołnierzy, wśród których było wielu mieszkańców Kępna oraz powiatu. Ich godna podziwu postawa stała się świadectwem odwagi i patriotyzmu, tym bardziej, że wielu z nich poniosło śmierć w walce o niepodległą Polskę.

1. Niemiecki aparat ucisku

Niemcy po zajęciu Polski część ziem polskich włączyli bezpośrednio do Rzeszy, a na pozostałym obszarze utworzyli tzw. Generalną Gubernię. Ziemie wcielone do Rzeszy to województwa: pomorskie, poznańskie, górnośląskie, większa część łódzkiego z Łodzią, zachodnia część krakowskiego, północna część warszawskiego (okręg ciechanowski), powiaty: Augustów i Suwałki, niektóre powiaty województwa kieleckiego z Zagłębem Dąbrowskim i Zaozle. Ziemie te podzielono na 4 okręgi (prowincje): Okręg Gdańsk-Prusy Zachodnie, Okręg Dolny Śląsk, Okręg Górny Śląsk, Okręg Poznań, który poszerzono i 29 stycznia 1940 r. przekształcono w Kraj Warty. Obszar Kraju Warty wynosił 43 905 m² i zamieszkały był, z chwilą wybuchu wojny, przez 4 mln 900 tys. ludzi, w tym 4 mln 190 tys. to Polacy, 385 tys. Żydzi i 325 tys. Niemcy.

Obszar Kraju Warty podzielono z kolei na 3 rejencje:

- rejencja Inowrocław (miasta wydzielone to: Inowrocław, Gniezno i Włocławek)
- rejencja Kalisz, której stolicę przeniesiono do Łodzi (miasta wydzielone to: Kalisz i Łódź) – Kępno i powiat kępiński wchodziły w skład tej rejencji
- rejencja Poznań (miasto wydzielone to Poznań).

Na mocy dekretu z 8 października 1939 r. i rozporządzenia z 2 listopada 1939 r. najwyższą władzę administracyjną okręgu poznańskiego przekształconego w Kraj Warty, sprawował namiestnik Rzeszy, Arthur Greiser. Niemcy od początku okupacji wprowadzali w Kraju Warty lokalną strukturę władzy, co widoczne było także w Kępnie i powiecie.

1939 r. 3.09. – władzę cywilną w powiecie objął landrat von Reinersdorff z pobliskiego Sycowa. Od początku okupacji Kępna do 25 października 1939 r. władza w mieście należała do wojska, a funkcje administracyjne sprawowało dowództwo grup wojskowych, w związku z tym landrat Reinersdorff podlegał szefowi zarządu cywilnego przy dowódcy 8. Armii – Harry'emu Craushaarowi.

1939 r. 4.09 – z rozkazu Harry'ego Craushaara wojsko i władze cywilne miały łamać, wszelkimi dostępnymi środkami, opór ludności polskiej, a dla zapewnienia porządku brać zakładników.

1939 r. 28.09. – powiat kępiński administracyjnie włączony został do poznańskiego okręgu wojskowego i dostał się pod władzę namiestnika Arthura Greisera, który był wówczas szefem zarządu cywilnego.

1939 r. 26.10. – zniesiony został zarząd wojskowy w Kępnie. W tymże dniu, zgodnie z dekretem Adolfa Hitlera z 8 października, z części ziem polskich, wchodzących w skład Rzeszy, powstała nowa jednostka organizacyjna pod nazwą Okręg Rzeszy Poznań, która od 29 stycznia 1940 r. zmieniła nazwę na okręg Rzeszy „Kraj Warty”. W ramach Kraju Warty, który został podzielony na 3 rejencje, Kępno i powiat włączone zostały do rejencji łódzkiej, podległej namiestnikowi Kraju Warty Arthurowi Greiserowi. W tym czasie landrat von Reinersdorff został zastąpiony przez Hansa Neumanna z Berlina, zwolennika hitleryzmu i propagatora idei nazizmu.

1942–1944 r. – funkcję landrata w Kępnie sprawował Karl Heinrich Lehmann.

1944 r. grudzień – nowym landratem w powiecie kępińskim został mianowany Ansorge z Wrześni.

Od początku okupacji kształtowały się też niemieckie władze miejskie w Kępnie.

1939 r. 3.09. – burmistrzem Kępna został mianowany Waldemar Schilberg, pastor z Kępna, który przed wojną był szpiegiem niemieckim oraz zwolennikiem Hitlera. Jednak wkrótce władze hitlerowskie wprowadziły zasadę, że ważniejsze funkcje na zajętych terenach zajmować będą Niemcy sprowadzeni z Rzeszy, wskutek czego pastor Waldemar Schilberg stracił stanowisko burmistrza w mieście.

1939 r. 15.09. – funkcję burmistrza w Kępnie objął Ludwik Hahn, syn pastora z Twardogóry w powiecie sycowskim, prawnik z wykształcenia. Ludność polską traktował dobrze i odnosił się do niej z wyrozumieniem.

1939 r. grudzień – po śmierci Ludwika Hahna władza w mieście znalazła się w rękach Hansa Kocha z Neuruppin pod Berlinem, który miał wrogi stosunek do Polaków. Przywiózł ze sobą kilka osób, które miały pełnić funkcję urzędników, jednak ponieważ nie miały przygotowania do pracy na takich stanowiskach, za zgodą miejscowych Niemców, zatrudniono w zarządzie część polskich urzędników. Hans Koch, obok funkcji burmistrza, był kierownikiem miejskiej grupy NSDAP, poza tym podlegała mu częściowo policja, bo posiadał także władzę administracyjno-porządkową. Był także komendantem miejscowego posterunku milicji kryminalnej. W pełnieniu swych licznych funkcji nie podlegał kontroli ze strony żadnego miejscowego organu. W 1943 r. Hans Koch został usunięty ze stanowiska burmistrza za nadużycia, jakich się dopuścił w stosunku do innego Niemca.

1943 r. sierpień – funkcję burmistrza w Kępnie pełnił Filip Hinkel, który pochodził z Worms i był poprzednio burmistrzem w Koninie.

Już we wrześniu 1939 r. powstało w Kępnie szereg innych urzędów i instytucji niemieckich, do miasta przybyła też policja hitlerowska.

Policja w III Rzeszy podporządkowana została od 1939 r. Głównemu Urzędowi Bezpieczeństwa Rzeszy. Dzieliła się na 2 piony: policja porządkowa (OrPo) i policja bezpieczeństwa (SiPo), w ramach której występowały 2 człony: policja kryminalna (KriPo) i Służba Bezpieczeństwa (SD) oraz budząca groźną tajną policja państwowa tzw. gestapo. Oprócz tego przybudówką paramilitarną NSDAP (Narodowo-Socjalistyczna Partia Robotnicza Niemiec) była tzw. ogólna SS (Allegemeina SS), czyli sztafety ochronne, będące służbą bezpieczeństwa SS, oraz oddziały szturmowe SA. Była to bardzo groźna i niebezpieczna organizacja III Rzeszy. Z chwilą zajęcia Kępna utworzono powiatowe i miejskie oddziały tej hitlerowskiej partii.

1939 r. 4.09. – do Kępna przybyło gestapo, które umieszczone zostało w budynku starosty. Nadzór nad jednostką należał do Służby Bezpieczeństwa w Kaliszu oraz gestapo w Wieluniu. Skierowana została też do Kępna 10-osobowa grupa policji porządkowej (OrPo) z Turyngii, która ograniczała swoje poczynania do okolic miasta. Wraz z policją porządkową przybyła do Kępna grupa kilkudziesięciu żandarmów (policja kryminalna SiPo), którzy rozlokowani zostali na terenie powiatu, mając jednak w Kępnie swój osobny oddział. Żandarmeria podlegała staroście i była do jego dyspozycji.

Młodych Niemców, którzy znali język polski i orientowali się w miejscowych stosunkach, starano się zaangażować w działalność paramilitarnej organizacji, tzw. Selbstschutz, która podlegała dowódcy policji porządkowej. Organizacja ta była groźna dla Polaków, gdyż brała udział w akcjach skierowanych przeciw nim, jak np. w rewizjach, czy przymusowych wysiedleniach, a nawet zabójstwach. W Kępnie miała ona jednak łagodniejszy charakter, a poza tym odgrywała niewielką rolę, dlatego od marca 1940 r. część jej członków przeniosła się do służby w policji pomocniczej (Hilfspolizei), inni wstąpili do służby w SS (Schutz-Staffeln der NSDAP).

W 1943 r. powołana została w Kępnie organizacja pomocnicza policji, zwana strażą miejską (Stadtwacht), w szeregi której wstępowali także młodzi Niemcy. Zajmowała się ona obserwacją osób podejrzanych (zbiedzy z obozów jenieckich, więzień i miejsc pracy).

1939 r. I poł. września – pracę w Kępnie rozpoczął urząd pracy (Arbeitsamt), którego siedziba znajdowała się w budynku szkoły rolniczej, naprzeciw starostwa, a potem w budynku Banku Ludowego. Organizacją urzędu pracy zajęli się urzędnicy z Wrocławia oraz Sommerkorn przysłany z Sycowa.

1939 r. poł. września – zaczął działać w mieście sąd niemiecki najniższego stopnia organizacyjnego (Amtsgericht).

W Kępnie powołana też została ekspozytura niemieckiej listy narodowościowej (Zweigstellen der Deutsche Volksliste – DVL), która decydowała o losach wniosku o wpis na volkslistę, po jego przygotowaniu i zaopiniowaniu. W skład komisji niemieckiej listy narodowościowej wchodził: landrat oraz wyznaczeni przez niego przedstawiciele z wydziałów narodowościowych, władz partyjnych, policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa. W komisji zasiadały też osoby z niemieckiej mniejszości narodowej na terenie powiatu, jako najlepiej znające lokalne stosunki.

Komórką do spraw niemieckiej listy narodowościowej dla powiatu kępińskiego kierował najpierw landrat Hans Neumann, a następnie Karl Heinrich Lehmann.

Urząd ten był ekspozyturą centralnego urzędu do spraw DVL, powołanego w Kraju Warty przez Arthura Greisera w październiku 1939 roku.

Z chwilą zajęcia Kępna przez Niemców okupant dążył do zlikwidowania polskich instytucji i urzędów.

1939 r. wrzesień – przejęcie agend Banku Ludowego oraz Komunalnej Kasy Oszczędności przez władze hitlerowskie i ich likwidacja w listopadzie 1939 roku. W ten sposób okupant przejął i kontrolował całą administrację w mieście.

2. Represje okupanta wobec ludności polskiej w Kępnie i w powiecie

Od początku okupacji celem władz hitlerowskich była germanizacja ziem polskich bezpośrednio włączonych do Rzeszy. Taką politykę w Okręgu Poznań, który został następnie przekształcony w Kraj Warty, stosował namiestnik, Arthur Greiser, fanatyczny zwolennik narodowego socjalizmu i jego twórcy Adolfa Hitlera. W wielu publicznych wypowiedziach jasno sformułował cele, jakie mu przyświecały na terenie jego działalności. We wrześniu 1939 r. w Środzie Arthur Greiser oznajmił, że władza na tych terenach spoczywa w rękach osoby, która kocha Niemców, a nienawidzi Polaków. W teście Środzie powiedział także, że za każdego zabitego Niemca zginie 100 Polaków. Dodał jeszcze, że Polak, który podniesie tylko rękę na Niemca, będzie wymazany z rejestru osób żyjących na świecie w ciągu 24 godzin. Do przywódców Hitlerjugend powiedział, iż największym wyrazem miłości do ojczyzny jest nienawiść do Polaków, *których nienawidzimy jak dzumy*. Polacy w Kraju Warty mieli według rozporządzenia Arthura Greisera status parobka. Okupacyjne władze niemieckie zamierzały ludność polską w większości fizycznie zlikwidować, niewielką część zgermanizować, a resztę przekształcić w tanią siłę roboczą.

Polityka germanizacyjna w Kraju Warty realizowana była trzema sposobami:

- przez zmienienie stanu zastanego (usunięcie nazw polskich z miejsc publicznych, nadawanie nazw niemieckich ulicom, placom, likwidowanie polskich szkół, zamykanie kościołów dla katolików itp.)
- przez eksterminację ludności nieprzeznaczonej do zmienienia (Niemcy wymordowali około 490 tys. Polaków i prawie 400 tys. Żydów)
- przez zasiedlanie Kraju Warty Niemcami, którzy przybywali tu na miejsce wymordowanych lub wysiedlonych Polaków i Żydów (w 1945 r. w Kraju Warty mieszkało około 1 mln 200 tys. Niemców, co oznaczało, że osiedliło się tutaj w czasie okupacji około 875 tys. kolonistów niemieckich (pod koniec wojny co trzeci mieszkaniec Poznania był Niemcem).

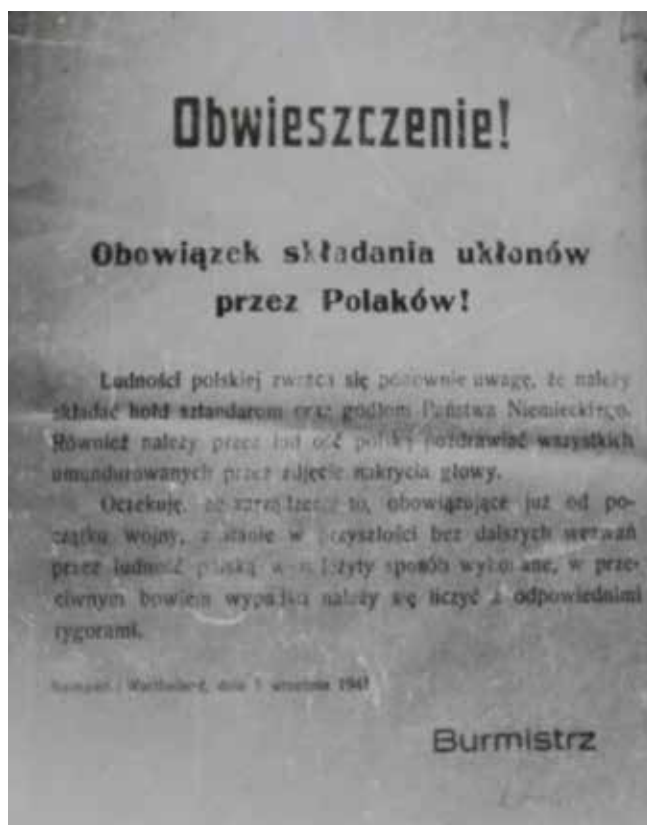
Eksterminacja w Kraju Warty, jak wynika z danych, obok Polaków objęła też Żydów. W Łodzi na początku 1940 r. powstało wielkie, zbiorcze getto dla Żydów. Większość z nich wywożona była do specjalnie stworzonego ośrodka zagłady w Chełmnie nad Nerem, gdzie wymordowano od 150 tys. do 250 tys. Żydów. W sumie z prawie 400 tys. Żydów, zamieszkałych na tych terenach, po wojnie przeżyło ich niecałe 8 tysięcy.

Germanizacja objęła wszystkie dziedziny życia społecznego, kulturalnego i ekonomicznego. Polacy w Kraju Warty otrzymywali za pracę najniższą płacę spośród wszystkich ziem polskich, będących pod okupacją niemiecką, a także bardzo niskie racje żywnościowe, gdyż chodziło o to, aby ludność polska umierała z wycieńczenia. Wszystko to wynikało z założeń Arthura Greisera, który uważał, że germanizacja Kraju Warty powinna polegać na eksterminacji ludności polskiej i żydowskiej, aby na jej miejsce osiedlać kolonistów niemieckich, bo wówczas Kraj Warty będzie faktycznie *poligonem niemieckiego narodowego socjalizmu i wzorcowym okręgiem* dla całych Niemiec.

Ta polityka hitlerowska w stosunku do Polaków znalazła swoje odzwierciedlenie na terenie Kępna i powiatu. Represje stosowane przez Niemców, dotyczące ludności polskiej, to zarówno nakazy i zakazy administracyjne, jak i działania eksterminacyjne oraz decyzje, dotyczące życia kulturalnego i oświaty.

Administracyjne nakazy i zakazy wprowadzone w Kępnie przez okupanta:

– zakaz publicznego używania języka polskiego, także w urzędach obowiązywał język niemiecki (wolno go było używać na pocztach i w sądzie, czasami Polacy mogli korzystać z usług tłumacza), na szyldach firmowych mogły być tylko niemieckie napisy, zburzono polskie pomniki i usunięto tablice pamiątkowe, wprowadzono godzinę policyjną, którą przedłużano zimą, a skracano w lecie (za nieprzestrzeganie godziny policyjnej karano więzieniem lub grzywną pieniężną), od początku 1940 r. wprowadzono żywność na kartki (były to głodowe racje, bez artykułów wartościowych i wysokokalorycznych), obowiązywał zakaz opuszczania miejsca zamieszkania, nie wolno też było podróżować bez zgody władz okupacyjnych, wydzielono odrębne restauracje dla Niemców i Polaków, nie wolno było posiadać odbiorników radiowych, zgodnie z przepisami Polacy musieli kłaniać się Niemcom i ustępować im miejsca oraz pierwszeństwa. Polakom, którzy opuścili swe domy na początku września w ucieczce przed wojskami hitlerowskimi, Niemcy skonfiskowali mienie. Gdy wrócili okazało się, że stracili swoje dobra. Oprócz tych ograniczeń i nakazów administracyjnych hitlerowcy stosowali w stosunku do inteligencji kępińskiej, ziemiaństwa i księży o wiele okrutniejsze metody eksterminacji, takie jak: aresztowania i osadzanie w więzieniach, wywóz na przymusowe prace i wysyłanie do obozów koncentracyjnych.

Obwieszczenie burmistrza Kępna Kocha w czasie okupacji o obowiązku składania ukłonów Niemcom przez Polaków, ze zbiorów prywatnych Marii Abram

Ignacy Szkopek z Kępna, Powstaniec Wielkopolski wywieziony do obozu koncentracyjnego w Dachau, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Nicefor Dąbrowiecki, starosta kępiński w latach 1932–1939 był więźniem obozu w Oświęcimiu, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1939 r. 3.09. – Niemcy umieścili w Rawiczu około 15–20 mieszkańców Kępna, którzy w okresie międzywojennym odgrywali ważną rolę w mieście. Byli to m.in.: ks. proboszcz Ignacy Nowacki, kierownik szkoły Jan Błaszczak, redaktor Mieczysław Depczyński i Jan Domagała. Wypuszczono ich 20 października 1939 r.

1939 r. październik – przed wybuchem II wojny światowej w Kępnie mieszkało około 210 Żydów. Część z nich opuściła Kępno tuż przed najazdem Niemiec na Polskę we wrześniu 1939 r. w obawie przed eksterminacją hitlerowską. Na początku października 1939 r. Niemcy wysiedlili ludność żydowską, która pozostała w Kępnie (przeszło 100 osób), do Generalnej Guberni, a następnie – być może – do obozów koncentracyjnych (zabroniono im zabrać potrzebne rzeczy i przedmioty codziennego użytku). Zaraz po wywiezieniu Niemcy zrabowali całe ich mienie. W czasie wojny całkowicie został też zniszczony cmentarz żydowski, zaś synagoga zamieniona na ujeżdżalnię koni i doszczętnie zrujnowana. Informacje te oparte są między innymi na opinii Sławomira Abramowicza, głównego specjalisty Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciw Narodowi Polskiemu w Łodzi i Patrycji Sumary („Wielokulturowe Kępno”).

Nieco inna wersja tych wydarzeń znajduje się w monografii „Dzieje Kępna” (1982 r.) Jana Kurzawy i Stanisława Nawrockiego (*Przyjąc należy, że wszyscy Żydzi kępińscy ulegli zagładzie w obozie w Chełmnie nad Nerem*), ale na jej potwierdzenie brak jest szerszej dokumentacji pisemnej. Zachowały się jedynie dane z obozu koncentracyjnego w Auschwitz, dotyczące wpisu 12 Żydów, którzy urodzili się w Kępnie.

1939 r. 1–2.11. – na przymusowe prace do Generalnej Guberni wywieziono z Kępna około 50 rodzin, w tym rodziny żydowskie. Wysiedlane osoby miały 24 godziny na opuszczenie miasta. Mogły ze sobą zabrać najbardziej niezbędne przedmioty, natomiast wszystkie meble, urządzenia domowe i pościel musiały zostawić w mieszkaniach, a klucze na posterunku policji. Jeśli ktoś nie dostosował się do tych zarządzeń, groziła mu nawet kara śmierci.

1939 r. 6.12. – z powiatu kępińskiego na przymusowe prace do tzw. Generalnej Guberni wysłano 934 osoby, w tym 41 mieszkańców Kępna. Najpierw osoby te zwożone były do Domu Katolickiego, a stamtąd prawie wszystkich wywieziono do pracy przymusowej w Generalnej Guberni, m.in. w okolicach Mińska Mazowieckiego, gdzie umieszczano ich po okolicznych wioskach.

1940 r. 4–5.05. – Niemcy aresztowali kilkaset osób spośród inteligencji kępińskiej i wywieźli do obozu koncentracyjnego w Dachau (m.in. 75 nauczycieli, księży, studentów, uczniów Gimnazjum, kupców i znaczące osoby innych zawodów).

1940 r. 31.07. – z Kępna wywieziono 341 osób.

1941 r. 25.05. – akcją wysiedleńczą objęto 823 osoby.

Ogółem wysiedlono z miasta około 1 500 osób.

Wysiedleniami zajmowało się SS, a przede wszystkim jej instytucja o nazwie SS Ansiedlungsstab, która miała siedzibę najpierw w Kępnie, a następnie w Laskach. Przesiedleniami zajmowała się też Centralna Placówka Przesiedleńcza, która była instytucją gestapowską. Wysiedlaną ludność na ogół wywożono najpierw do Łodzi, gdzie dokonywano selekcji. Osoby, które nadawały się do zgermanizowania oddzielano, resztę wywożono do Generalnej Guberni. W akcji wysiedleńczej uczestniczyły policja porządkowa i żandarmeria. Na miejsce wysiedlonych Polaków i Żydów do Kępna przywożono kolonistów niemieckich z krajów nadbałtyckich i Besarabii, część z Rzeszy, którzy pracowali tu jako urzędnicy. Gdy doszło do bombardowań niemieckich miast, Niemcy, pozbawieni swych mieszkań, przyjeżdżali do Kępna. W 1941 r. Kępno liczyło 6 394 osób, w tym 384 Niemców, a w styczniu 1945 r. 8021 osób, w tym 1 645 Niemców.

Jednym z celów polityki germanizacyjnej hitlerowców było uderzenie w Kościół katolicki i fizyczne wyniszczenie księży. W kwietniu i na początku maja 1940 r., wraz z innymi księżmi, aresztowano ks. proboszcza Ignacego Nowackiego, którego wywieziono do Rawicza, a następnie do Kalisza.

1941 r. 21.06. – w Kępnie zamknięto kościół pw. św. Marcina i zamieniono go na magazyn mundurowy. W październiku 1944 r. hitlerowcy udostępniłi kościół katolikom narodowości niemieckiej. Hitlerowcy zrabowali zabytkowe ogrodzenie, z kolei w 1943 r. dzwony. Okupant zniszczył też Grotę Matki Bożej z Lourdes, natomiast w Domu Katolickim urządził szwalnię. W październiku 1941 r. jedyną świątynią dla katolików z terenu ziemi kępińskiej i ostrzeszowskiej był kościół w Doruchowie. Landrat kępiński zlikwidował stowarzyszenie „Caritas” i zabronił odprawiania nabożeństw w Środę Popielcową i Wielki Czwartek. Udział Polaków w nabożeństwach, odprawianych w Doruchowie, był dodatkowo utrudniony, gdyż okupant zabronił poruszania się rowerami. Niemcy utrudniali także przygotowania dzieci do Pierwszej Komunii Świętej.

1943 r. – w Kępnie przebywał na zaproszenie władz namiestnik Kraju Warty, Arthur Greiser, który podkreślił, że w latach młodzieńczych uczęszczał przez pewien czas do Gimnazjum w Kępnie. Urodził się w Środzie, a potem wraz z rodzicami mieszkał w Kępnie przy ul. Świerczewskiego, obecnie ul. Solidarności.

W czasie spotkania Arthur Greiser oznajmił m.in., że: *Kępno było, jest i wiecznie będzie niemieckie.*

Jedną z form germanizacji ziem, wcielonych do Rzeszy, był wpis na niemiecką listę narodowościową. Namiestnik Kraju Warty, Arthur Greiser, był przez całą okupację przeciwny wpisywaniu Polaków na niemiecką listę narodowościową. Jego zdaniem mogły się na niej znaleźć jedynie te osoby, które posiadały przynajmniej 50% krwi niemieckiej. Arthur Greiser był też zdecydowanym przeciwnikiem łagodzenia warunków wpisu na volkslistę, gdyż nie chciał, aby znaleźli się na niej Polacy, których należało eksterminować. W celu realizacji tej formy germanizacji w Kraju Warty powstał Centralny Urząd do spraw DVL, który powołany został przez Arthura Greisera w październiku 1939 r. Na szczeblu rejencji działały obwodowe urzędy DVL (Bezirkstellen der Deutschen Volkslisten).

W miastach wydzielonych na prawach powiatu i w powiatach działały ekspozytury niemieckiej listy narodowościowej (Zweigstellen der Deutsche Volksliste). Taka komórka powstała i działała też w Kępnie. Ekspozytura to pierwsza instancja, która na ogół decydowała o losach wniosku o wpis na volkslistę. Do jej zadań należało przygotowanie i rozpatrywanie takich wniosków. W skład komisji DVL wchodził landrat oraz wyznaczeni przez niego przedstawiciele z wydziałów narodowościowych, władz partyjnych, policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa. W komisji zasiadały też osoby z niemieckiej mniejszości narodowej, zamieszkujące na terenie danego powiatu, jako najlepiej znające lokalne stosunki. Ekspozyturą do spraw DVL dla powiatu kępińskiego kierował najpierw landrat Hans Neumann, a następnie Karl Heinrich Lehmann.

Wbrew polityce narodowościowej Arthura Greisera, dotyczącej wpisu na DVL, władze hitlerowskie dość szczególnie potraktowały powiat kępiński, gdyż uznały go za teren pogranicza polsko-śląskiego. Niemcy twierdzili, że tutejsza ludność będzie dość podatna na zabiegi germanizacyjne. Podkreślano, aby uzasadnić taką politykę, że przed I wojną światową na terenie powiatu kępińskiego mieszkało dużo Niemców, a w okresie międzywojennym ci Niemcy, którzy nadal mieszkali w Kępnie i w powiecie, byli bardzo aktywni politycznie na rzecz Rzeczy.

By jak największa liczba osób wpisała się na volkslistę, władze niemieckie powiatu kępińskiego złagodziły warunki rejestrowania się na niemiecką listę narodowościową. W całym Kraju Warty, także w powiecie kępińskim zgodnie z zarządzeniem Arthura Greisera z marca 1940 r., w ramach niemieckiej listy narodowościowej wyodrębniono cztery grupy ludności:

I grupa – Niemcy aktywni politycznie w okresie międzywojennym,

II grupa – ludność, przyznająca się do narodu niemieckiego,

III grupa – Polacy pochodzenia niemieckiego, spolonizowani Niemcy lub spokrewnieni z Niemcami,

IV grupa – spolonizowani Niemcy, którzy przed wojną aktywnie walczyli z Niemcami, ale uznani zostali za *wartościowych rasowo*.

W razie potrzeby hitlerowcy stosowali różne formy nacisku, a nawet przymusu, aby zwiększyć liczbę osób, dokonujących wpisu na volkslistę.

Różne były przyczyny wpisu na DVL:

- status VD chronił przed wysiedleniem, zabezpieczał byt własny i rodziny, dawał możliwość otrzymania lepszej pracy,
- chęć ocalenia swej własności (kupcy, rzemieślnicy),
- pozostanie na swoim gospodarstwie (ludność wiejska),
- zwolnienia siebie lub rodziny z niemieckiego więzienia lub obozu koncentracyjnego,
- dostęp do kartek o wyższym standardzie,
- szycany i represje okupanta w stosunku do danej osoby lub jej rodziny.

Te metody zastosowane przez władze niemieckie na terenie powiatu kępińskiego przyniosły dość spore efekty, gdyż według danych niemieckich z 1 października 1943 r. w powiecie ilość osób wpisanych na volkslistę wynosiła 25 221 osób (Krotoszyn – 6210, Poznań – 5447, Rawicz – 5554, Września – 2685, Ostrów Wlkp. – 14 339, Chodzież – 18 228). Dane, dotyczące tylko ludności polskiej mówią, że w poznańskim ogólna liczba, zapisanych na listę VDL wynosiła około 48 000, z liczby tej 10 756 (22%) to mieszkańcy powiatu kępińskiego. Według spisu ludności z 20.02.1945 r. w mieście na 5 704 mieszkańców – 2 862 to Polacy, natomiast 2 701 osób to ci, którzy podpisali volkslistę.

Niemcy dążyli także do wyniszczenia polskiej kultury i oświaty. Szkoła podstawowa dla polskich dzieci była czynna przez kilka tygodni w 1939 r., wkrótce została zamknięta do końca okupacji. Gimnazjum w Kępnie w ogóle nie było czynne. Książki i zbiory, znajdujące się w bibliotekach szkolnych, zostały zniszczone. Otwarte zostały natomiast: szkoła podstawowa dla dzieci niemieckich oraz szkoła średnia dla Niemców. Nie wolno było Polakom chodzić do kina (tylko jeden film w niedzielę) i na spektakle teatralne. Działające przed wojną polskie organizacje kulturalne, społeczne i te, które dotyczyły oświaty zostały rozwiązane oraz zakazano ich dalszej działalności. Natomiast majątek, który posiadały, został przejęty przez Niemców, a księgozbiory zniszczone. Niemcy przejęli również agencję Banku Ludowego, a następnie ją zlikwidowali. Podobnie postąpili też z Komunalną Kasą Oszczędności.

3. Ruch oporu w Kępnie i w powiecie

Z chwilą zajęcia Polski przez hitlerowskie Niemcy Polacy zaczęli organizować podziemny ruch oporu w całym kraju. W Wielkopolsce jedną z pierwszych organizacji podziemnych była „Ojczyzna”, która powstała na przełomie września i października 1939 roku. Organizacją kierowali: Kirył Sosnowski i Witold Grott.

Inną tajną organizacją, która uformowała się w grudniu 1939 r. w wyniku połączenia się kilku mniejszych podziemnych grup, były Wojska Ochotnicze Ziem Zachodnich. Dowódcą ich był kpt. Leon Kmiołek. Organizacja ta miała swoją komórkę w Kępnie. Liczyła około 1000 żołnierzy, w kwietniu 1940 r. została rozbita, w wyniku aresztowania przez hitlerowców około 400 członków.

Tymczasem z inicjatywy rządu polskiego w Londynie utworzona została, 13 listopada 1939 r., w kraju podziemna organizacja o nazwie Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), na czele której w kraju stał płk Stefan Rowecki pseudonim „Grot”. Przedstawiciele „Ojczyzny” nawiązali kontakt z płk Stefanem Roweckim, który powierzył Kiryło Sosnowskiemu (Witold Grott został w Warszawie) organizowanie struktur Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) w Poznaniu.

W marcu 1940 r. zaczęły tworzyć się struktury ZWZ, złożone z członków „Ojczyzny”, Wojsk Ochotniczych Ziem Zachodnich, Organizacji Orła Białego, Tajnej Organizacji Wojskowej i innych organizacji podziemnych. Powołane zostały wówczas: Komenda Okręgu Poznańskiego, na czele której stał ppłk Rudolf Ostriański ps. „Ludwik” oraz dwa inspektoraty rejonowe w Poznaniu i Ostrowie Wielkopolskim. Struktura terytorialna ZWZ, a następnie Armii Krajowej (AK), polegała na tym, że Okręg Poznański dzielił się na inspektoraty, te z kolei na obwody (powiat), którym podlegały podobwody lub rejon (części powiatu), tym z kolei placówki (gminy). Na przełomie lat 1944/1945 powstało siedem inspektoratów, które obejmowały łącznie 24 obwody. Wówczas istniało jeszcze pięć obwodów samodzielnych, w tym Samodzielny Obwód Zewnętrzny „Reduta”, w skład którego wchodził podobwód kępiński (batalion) „Łomnica”.

Po licznych aresztowaniach w grudniu 1941 r., które miały miejsce w Komendzie Okręgu w Poznaniu oraz w innych inspektoratach i obwodach w Wielkopolsce, okazało się, że tylko ośrodek ostrowski pozostał nietknięty i zdolny do dalszego działania. Komenda Główna w Warszawie postanowiła na bazie tego Inspektoratu Rejonowego odbudować struktury ZWZ w całej Wielkopolsce. W związku z tym funkcję komendanta Okręgu Poznańskiego powierzono mjr Wacławowi Koteckiemu ps. „Wawrzyn”, dotychczasowemu komendantowi Inspektoratu Rejonowego w Ostrowie Wlkp. z zadaniem odbudowy Okręgu Poznańskiego. Siedzibą Komendy Okręgu Poznańskiego stał się wówczas Ostrów Wlkp. Po aresztowaniu mjra Wacława Koteckiego komendantem Okręgu Poznańskiego został płk Henryk Kowalówka pseudonim „Zrąb”. W Ostrowie Wlkp. działała także dość znacząca organizacja wojskowa o nazwie Tajna Organizacja Wojskowa, której komórka znajdowała się w Kępnie. W lutym 1942 r. organizacja ta włączona została do AK.

Okręg Poznański ZWZ/AK działał na terenie szczególnie niebezpiecznym i niesprzyjającym prowadzeniu walki konspiracyjnej, bowiem Kraj Warty został bezpośrednio wcielony do Rzeszy, co utrudniało organizowanie i przeprowadzanie akcji zbrojnych. Powodowało też, że organizacja w większym stopniu, nie rezygnując z walki bieżącej, nastawiała się na działalność wywiadowczą, pomoc prześladowanej przez okupanta ludności polskiej i żydowskiej oraz przygotowania do ewentualnego wybuchu powstania powszechnego.

Ruch oporu w Kępnie i w powiecie miał swoje początki już w listopadzie 1939 roku. Na ogół związany był z organizacjami tajnymi, działającymi w Wielkopolsce, ale przede wszystkim ze ZWZ/AK. Przeciwdziałanie się okupantowi w Kępnie przybierało różne formy, jedną z nich było stawianie biernego oporu, w ramach którego starano się nie przestrzegać zarządzeń hitlerowskich władz, stosowano sabotaż w pracy (wolne tempo, wykonywanie produktów z usterkami, psucie maszyn i urządzeń), nielegalne uzupełnianie racji żywnościowych (potajemne świnioobicie, nieoddawanie kontyngentów), przekazywanie wiadomości z nasłuchu radiowego ze stacji zagranicznych, udostępnianie tajnych pism oraz wypożyczanie sobie nawzajem książek, w tym przede wszystkim o treści historycznej. Prowadzono też tajne nauczanie pojedyncze (rodzice) lub w małych grupach (nauczyciele, działacze kulturalni).

Niezwykłą odwagą wykazał się Alojzy Plewa, który w czasie okupacji na prośbę żydowskiego małżeństwa Guty i Henryka Schwarz (w 1942 r. Niemcy zamknęli małżonków wraz z córką w getcie w Samborze na Ukrainie) zajął się dwuletnią Ruth, umieszczając ją u swoich rodziców, którzy mieszkali w Klinach koło Kępna (Ruth została ochrzczona jako nieślubne dziecko Alojzego Plewy i otrzymała imię Antośka). Uratowana – dzięki rodzinie państwa Plewów – Ruth, po zakończeniu wojny w 1945 r., wyjechała z matką do Izraela. 28.11.1978 r. Alojzy Plewa został uznany przez Instytut Yad Yashem jako Sprawiedliwy wśród Narodów Świata i otrzymał medal oraz dyplom honorowy.

Inną rodziną, która wykazała się też odwagą byli Maria i Warzyniec Konarscy, mieszkający w miejscowości Klasak koło Siemianic (obecnie gmina Łęka Opatowska). Państwo Konarscy przez większość okupacji ukrywali Żydówkę Ester Jakubo-

wicz. Już po ich śmierci przyznano im w 1995 r. Medal Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. W ich imieniu medal odebrał syn, Stanisław Konarski.

Działalność ta miała charakter spontaniczny i niezorganizowany, była bowiem efektem wpływającym z głębokiego patriotyzmu, który wyzwalał potrzebę przeciwstawienia się okupantowi z konieczności walki z okupantem, który dążył do eksterminacji narodu polskiego.

1939 r. 11.11. – aresztowani przez Niemców i przebywający w jednej celi por. Adam Pankowski, Władysław Domagała i Kazimierz Kuliński założyli pierwszą w Kępnie podziemną organizację do walki z okupantem. Po wyjściu z więzienia rozpoczęli działalność, polegającą na zachęcaniu innych mieszkańców Kępna do współpracy oraz na obserwacji i przekazywaniu danych o sądownictwie i administracji niemieckiej.

W Kępnie wydawano też konspiracyjną gazetkę o nazwie „Jutrzenka”. Grupa Adama Pankowskiego na początku 1940 r. nawiązała współpracę z Tajną Organizacją Wojskową (TOW) w Ostrowie Wielkopolskim, z którą się następnie połączyła. W maju 1941 r. uformował się w Kępnie pododdział Tajnej Organizacji Wojskowej, który działał pod kryptonimem „Skowronek”. Punkt kontaktowy TOW znajdował się w budynku przy ul. Sienkiewicza 6, w gabinecie lekarskim Mieczysława Marszałka. Oficjalnie Mieczysław Marszałek działał w Kępnie jako członek hitlerowskiej NSDAP. Będąc jednocześnie tajnym współpracownikiem TOW, przekazywał organizacji ważne dane dotyczące okupanta w mieście i w powiecie. Przyczynił się również do aresztowania przez Niemców w 1943 r. burmistrza i szefa NSDAP Hansa Kocha, który był wrogo ustosunkowany do Polaków. Pomagał też i leczył rannych akowców.

1939 r. listopad – Donat Wyderkowski i Włodzimierz Karłowicz utworzyli grupę konspiracyjną złożoną z absolwen-

Adam Pankowski – współzałożyciel pierwszej podziemnej organizacji w Kępnie do walki z okupantem, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

ów kępińskiego Gimnazjum. Siedzibą grupy był lokal w piekarni przy ul. KS.P.Wawrzyniaka 7. Donat Wyderkowski w 1941 r. nawiązał współpracę z szerszą organizacją o nazwie „Dla Ciebie Polsko”, a także z ruchem oporu w Poznaniu.

1940 r. listopad – w Kępnie powstała komórka ZWZ, która stała się wkrótce najważniejszą organizacją na terenie Kępna i powiatu. Utworzony został obwód ZWZ, obejmujący Kępno oraz Ostrzeszów, którego dowódcą został kpt. Kazimierz Kubicki pseudonim „Michał”, mieszkający w Ostrzeszowie pod nazwiskiem Antoni Wrzosek i pracujący u ogrodnika Pawła Korintha.

Jego zastępcą i zarazem łącznikiem z podziemną organizacją „Olimp”, działającą we Wrocławiu w strukturach ZWZ, był Donat Wyderkowski. Organizacja ta powstała w 1941 r. z inicjatywy braci Romana i Donata Wyderkowskich. Należeli do niej przede wszystkim absolwenci kępińskiego Gimnazjum oraz robotnicy z Kępna, pracujący i mieszkający we Wrocławiu.

Kazimierz Kubicki pseudonim „Michał” – dowódca obwodu Związku Walki Zbrojnej, obejmującego Kępno i Ostrzeszów, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

„Olimp” działał jako sekcja Wydziału Ofensywnego Komendy Głównej ZWZ. Członkowie „Olimpu” w miejscu pracy stosowali sabotaż, zbierali informacje, dotyczące gospodarki i armii niemieckiej, które przekazywali do Poznania, a stamtąd do KG ZWZ w Warszawie. Niemcy wpadli na trop „Olimpu” w 1942 r. i aresztowali około 90 członków tej organizacji, z czego 53 osoby wysłano do obozów koncentracyjnych, gdzie 15 z nich zmarło, w tym także 26 stycznia 1943 r. Roman Wyderkowski.

*Kępniacy, członkowie organizacji „Olimp”,
działający we Wrocławiu w czasie okupacji,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

942 r. 14.02. – Związek Walki Zbrojnej w wyniku akcji scaleniowej z innymi organizacjami podziemnymi został przemianowany na Armię Krajową. Działający w Kępnie obwód Armii Krajowej, nosił kilka kryptonimów (m.in. „Kalina”, „Kama”, „Kanał”, „Rola”), kierował nim do 21 listopada 1943 r. kpt. Kazimierz Kubicki, pseudonim „Michał”. Z biegiem czasu działalność kępińskiego obwodu objęła powiaty namysłowski, sycowski oraz część kluczborskiego i opolskiego. Bardzo czynnym konspiratorem był Edmund Dziergwa, który wpłynął na połączenie Tajnej Organizacji Wojskowej i ZWZ w Armię Krajową. Mieszkał on w Ostrzeszowie, ale jego matka była mieszkanką Kępna, dzięki czemu punkt kontaktowy podziemnych struktur AK znajdował się w jej mieszkaniu przy ul. Krótkiej 1. Po kpt. Kazimierzu Kubickim dowódcą obwodu AK został

por. Edward Pawlak, jego z kolei zastąpił Józef Rabięga.

W kwietniu 1944 r. ze struktur Inspektoratu Ostrowskiego wyłączono obwód Kępno, w związku z planami utworzenia Samodzielnego Obwodu Zewnętrznego „Reduta”. Po przeniesieniu siedziby dowództwa do Namysłowa, w połowie 1944 r. utworzono Samodzielny Obwód Zewnętrzny „Reduta”. Dowódcą obwodu został ppor. Józef Rabięga, jego zastępcą ppor. Tadeusz Kempa, dowódcą partyzantów – Witold Bytoński, kierownictwo administracji cywilnej w powiecie kępińskim – Władysław Golus i Franciszek Kiryło-Nowaczyk, łącznikami Komendy Obwodu byli m.in. Sylwester Majewski i Ludwik Perlitius z Kępna. Punktem kontaktowym było nadal mieszkanie pani Dziergwojowej (ul. Krótka 1). Ppor. Józef Rabięga i ppor. Tadeusz Kempa dokonali zmian organizacyjnych, przekształcając podobwojewództwa w organizacje operacyjno-taktyczne, zwane batalionami, którym podlegały kompanie i plutony. „Reduta” w tym czasie liczyła 53 plutony, zorganizowane w pięć batalionów, liczących przeszło 2000 osób, stanowiących Pułk Zapasowy Okręgu.

*Józef Rabięga (pseudonim „Ordon”) dowódca
Samodzielnego Obwodu Zewnętrznego REDUTA,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

*Tadeusz Kempa (pseudonim „Mieczysław”) zastępca dowódcy
Samodzielnego Obwodu Zewnętrznego REDUTA,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

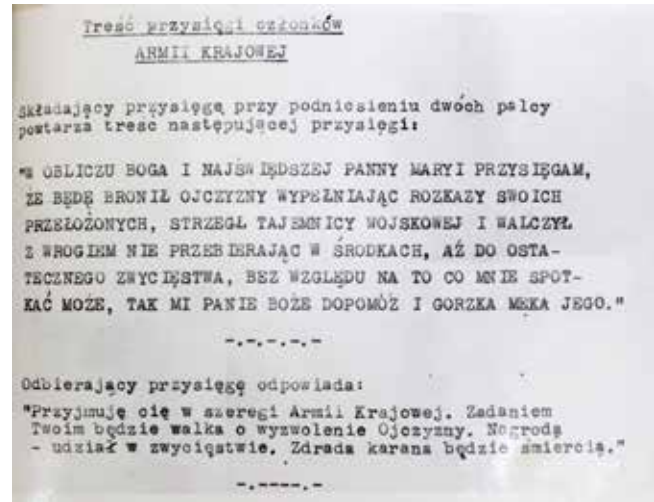

Witold Bytoński - komendant podobowodu Kępno
(AK, dowódca batalionu „Łomnica”),
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Dowódcą Batalionu „Łomnica”, który liczył około 700 ludzi, był por. Witold Bytoński.

Batalion Kępno dzielił się na trzy kompanie, na czele których stali ppor. Ignacy Stodolski i Feliks Tomalik. Batalion gromadził i kolportował pisma, prowadził działania wywiadowcze, udzielał wszechstronnej pomocy osobom prześladowanym i ich rodzinom. Tych, którzy byli zagrożeni aresztowaniem, zaopatrywał w fałszywe dokumenty oraz umieszczał w bezpiecznych miejscach. Według opracowanych planów, dotyczących ewentualnych działań powstańczych „Reduty” na tym obszarze, to Bataliony Kępno i Ostrzeszów – po opanowaniu tych terenów – miały przyjąć walkę w okrążeniu, działając wzdłuż linii kolejowej Kępno–Ostrzeszów. Przyjmuje się, że w drugiej połowie 1944 r. Samodzielny Obwód Zewnętrzny „Reduta” stał się jedną z najważniejszych jednostek operacyjno-taktycznych Okręgu Poznańskiego AK. Niestety, wcześniej dowódca Komendy Miasta, Donat Wyderkowski, został aresztowany w październiku 1943 r. w Poznaniu. Przetrzymany m.in. w Żabikowie, po strasznych torturach w śledztwie, nie wydając nikogo z członków ruchu oporu, został skazany na śmierć. Wyrok wykonano 2 czerwca 1944 roku.

Ruch oporu w Kępnie (dotyczyło to szczególnie ruchu skupionego wokół ZWZ, a następnie AK) od początku swego istnienia zajmował się też działalnością informacyjną, dotyczącą okupanta i jego poczynąń oraz przekazywaniem wiadomości o poczynaniach organizacji podziemnych na terenie Kępna, powiatu, Kraju Warty i na obszarze całego okupowanego kraju. Przywożono i upowszechniano tajną prasę, czyli takie pisma jak: „Wiadomości Polskie”, „Miecz i Pług”, „Orzeł Polski”, „Wolność” i „Biuletyn Informacyjny”. Włodzimierz Karłowicz (pracownik Wydziału Finansowego, któremu pomagał Stanisław Ksobiech) redagował i wydawał lokalne pismo „Jutrzenka”. Pismo informowało o sytuacji na frontach walki, podawało wiadomości lokalne, ostrzegało przed konfidentami i szczególnie niebezpiecznymi hitlerowcami.

Treść przysięgi członków Armii Krajowej,
ze zbiorów prywatnych Marii Abram

Utworzone bataliony miały następujące nazwy:

- Batalion Namysłów – „Gartych”,
- Batalion Syców – „Giewont”,
- Batalion Oleśnica – „Krywań”,
- Batalion Ostrzeszów – „Hawerla”,
- Batalion Kępno – „Łomnica”.

Donat Wyderkowski (ps. „Gert”) zastępca komendanta Obwodu Kępno ZWZ-AK, oficer do zleceń sztabu Okręgu Poznań ZWZ-AK, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Prowadzono też nasłuch zagranicznych radiostacji, a zasłyszane wiadomości przekazywano zaufanym osobom. Nasłuchem zajmowali się m.in.: Wiktor Jagodziński, Marian Hadyński, Stanisław Ratajczak, Stanisław Czekalski, Kazimierz Oleksiak, Władysław Olejnik, Stefan Patalas.

W 1944 r. hitlerowcy uderzyli w struktury „Reduty”. W maju 1944 r. zaatakowali bazę partyzancką w leśniczówce Wesoła. Od 26 października do końca grudnia 1944 r. Niemcy aresztowali około 900 żołnierzy, co oznaczało rozbicie obwodu. Dramat żołnierzy „Reduty” był wynikiem zdrady dwóch konfidentów z Poznania i żołnierza AK. Zdziesiątkowaną organizacją AK dowodził ppor. Tadeusz Kempa ps. „Michał”, który w październiku 1944 r. został aresztowany i stracony przez Niemców. W ograniczonym zakresie organizowano nowe oddziały zbrojne, którymi dowodzili Witold Bytoński i Jan Jeziorny z Mroczenia. Oddziały te budziły strach wśród Niemców i nadzieje Polaków na zbliżającą się klęskę wojsk hitlerowskich. Tymczasem 19 stycznia 1945 r. Komenda Główna rozwiązała Armię Krajową, co w praktyce oznaczało zakończenie jej działalności. Przestała ona działać także w Kępnie i w powiecie.

Wojna dla wielu Polaków w Kępnie zakończyła się tragicznie, m.in. dlatego że brali udział w ruchu oporu i przypłacili to śmiercią. Ich godna podziwu postawa była świadectwem odwagi i patriotyzmu, dlatego zawsze powinniśmy o nich pamiętać.

Bibliografia (rozdział VII)

Opracowania

- Buszko J., *Historia Polski 1864-1948*, Warszawa 1987.
Gomolec L., Kubiak S., *Terror hitlerowski w Wielkopolsce 1939-1945*, Poznań 1962.
Kalis I., *Wspomnienia i relacje z tamtych lat*, Kępno 2007.
Kokociński W., Kurzawa J., *Z dziejów Kępna*, Poznań 1960.
Kronika XX wieku, pod red. E. Duraczyńskiego, Warszawa 1991.
Kurzawa J., Nawrocki S., *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982.
Nawrocki S., *Terror policyjny w „Kraju Warty” 1939-1945*, Poznań 1973.
Polska wielka księga historii, pod red. A. Nowaka, Kraków 2012.
Roszkowski W., *Najnowsza historia Polski 1914-1945*, Warszawa 2000.
Ross J., *Von Blaskowitz wraca do Kępna*, Kraków 1946.
Terlecki O., *Najkrótsza historia drugiej wojny światowej*, Kraków 1984.
Tymowski M., Kieniewicz J., Holzer J., *Historia Polski*, Paryż 1987.

Materiały niepublikowane

- Wróński S., *Armia Krajowa na pograniczu południowej Wielkopolski i Śląska*, maszynopis, 1972.

Artykuły prasowe

- Adamski J., *Wrześniowe wspomnienia*, „Tygodnik Kępiński” 2002, nr 35.
Adamski J., *Z wojennego pamiętnika*, „Tygodnik Kępiński” 2001, nr 35.
Gruszka F., *Kępiński wrzesień*, „Tygodnik Kępiński” 1999, nr 24.
Gruszka F., *Związek Walki Zbrojnej „Olimp” we Wrocławiu*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 7.
Gruszka S., *Pierwsze dni września 1939 w Kępnie*, „Tygodnik Kępiński” 2002, nr 35.
Jeziorny S., *Frontowe dni*, „Tygodnik Kępiński” 1996, nr 9-16, 20.
Niemiecka lista narodowościowa w powiecie kępińskim (1939-1944), „Tygodnik Kępiński” 2013, nr 14-15.
1 września 1939 w Kępnie, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 35.
Polak Z., *Wrzesień we wspomnieniach*, „Tygodnik Kępiński” 2006, nr 37-43.
Tyszkiewicz H., *Wrzesień 1939 i okupacja Ziemi Kępińskiej*, „Tygodnik Kępiński” 1997, nr 34.
Tyszkiewicz H., *Wrzesień na Ziemi Kępińskiej*, „Tygodnik Kępiński” 1999, nr 35.
Tyszkiewicz H., *Na rozwiązanie Armii Krajowej*, „Tygodnik Kępiński” 1995, nr 2.
Tyszkiewicz H., *Ostatnie dni okupacji i drugie zniewolenie*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 23.

VIII. W okresie walki o władzę w Polsce (1945-1948)

Z chwilą gdy Kępno, od 21 stycznia 1945 r., stało się wolne, miało miejsce wiele wydarzeń, które w różny sposób wpłynęły na życie w mieście i jego rozwój. W pierwszych dniach wolności mieszkańcy wybrali w sposób demokratyczny w czasie zgromadzeń władze miasta. Wkrótce okazało się, że o uzyskaniu mandatu radnego zadecydują lewicowe partie, a więc Polska Partia Robotnicza i Polska Partia Socjalistyczna. W Kępnie jednak komuniści i socjaliści zarówno w okresie międzywojennym, jak i w czasie okupacji, nie przejawiali zbyt dużej aktywności, a ich poparcie było niewielkie. Stąd brak było po wojnie doświadczonych działaczy lewicowych, którzy zakładaliby struktury partyjne.

Zmusiło to władze wojewódzkie PPR do przysłania do Kępna działaczy tej partii z Wielunia (pięć osób) oraz z Kalisza (trzy osoby, w tym dwie były przed wojną działaczami Komunistycznej Partii Polski), co oznaczało, że nie znali oni specyfiki miasta i powiatu, ani nie mieli orientacji co do stosunków międzyludzkich. Fakt ten powodował, że ich działania i zachowania nie zawsze były właściwe, co stało się powodem wielu konfliktów oraz nieporozumień, zwłaszcza, że decyzje obu partii dotyczyły na ogół problemów związanych z miastem i powiatem.

Także władze okręgowe Polskiej Partii Socjalistycznej z Ostrowa Wielkopolskiego przysłały do Kępna swojego działacza, a Komitet Założycielski tej partii tworzyli działacze PPS z Krakowa i Ostrzeszowa, którzy nie budzili zaufania mieszkańców naszego miasta. Następnym ważnym problemem było nieprzestrzeganie przez obóz rządzący zasad demokracji. Teoretycznie w Polsce, a więc i w Kępnie oraz w powiecie, do czasu ogłoszenia tzw. Małej Konstytucji, uchwalonej 19 lutego 1947 r., obowiązywała demokratyczna konstytucja marcowa z 21 marca 1921 r. W praktyce konstytucja marcowa nie była przestrzegana, co było widoczne także w Kępnie i w powiecie. Z biegiem czasu nie przestrzegano podstawowych praw i wolności obywatelskich oraz zasad wolnych wyborów do parlamentu i organów samorządowych (zaczęły np. obowiązywać limity, dotyczące wyboru radnych z poszczególnych partii). Obsadzanie różnych kierowniczych stanowisk m.in. w gospodarce przez działaczy partyjnych, którym brak było kompetencji (wielu z nich nie ukończyło nawet szkoły podstawowej), powodowało, że ich decyzje fatalnie wpłynęły na pracę miasta i powiatu.

W latach czterdziestych XX w. toczyła się walka polityczna o władzę w Polsce. Rozgrywała się między władzą ludową a działającym legalnie, od 22 sierpnia 1945 r., Polskim Stronnictwem Ludowym, które szybko zwiększało ilość członków i uzyskiwało wpływy w społeczeństwie oraz w poszczególnych organach władzy samorządowej. Budziło to coraz większy niepokój władzy ludowej, która, mając do dyspozycji aparat bezpieczeństwa i wojsko, zaczęła zwalczać partię fałszywymi oskarżeniami, by w końcu doprowadzić do zdelegalizowania działalności PSL-u na terenie kępińskim. W praktyce oznaczało to, iż przestały się liczyć nawet pozory demokracji, a zaczęły się rządy totalitarne.

Oprócz walki politycznej o władzę w Polsce toczyła się też walka zbrojna między podziemiem poakowskim a wojskiem ludowym, aparatem bezpieczeństwa i popierającymi ich wojskami sowieckimi, co miało swój lokalny wymiar także w Kępnie i w powiecie. Wydarzeniem, które wówczas wstrząsnęło społeczeństwem kępińskim, a które jest żywe do chwili obecnej, stała się tzw. Krwawa Noc Kępińska. Po zabiciu, 19 października 1945 r., przez oddział Franciszka Olszówki „Otta” szefa Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego (PUBP) ppor. Kazimierza Hetmana i jego zastępcy sierż. Zygmunta Tarki, aresztowano kilkunastu mieszkańców Kępna, a siedmiu z nich zabito bez sądu. Ta okrutna zbrodnia odbiła się szerokim echem w całej Polsce, a pamięć o niej przetrwała do chwili obecnej, gdyż co roku 19 października odbywa się w naszym mieście apel pamięci, ku czci pomordowanych.

Z kolei w gospodarce, 6 września 1944 r., przeprowadzono reformę rolną, a w 1946 r. nacjonalizację przemysłu. Następowala też stopniowa likwidacja większej prywatnej własności. Rozpoczęła się bitwa o „handel”, polegająca na zniszczeniu prywatnego handlu hurtowego i detalicznego. Te „reformy” i działania prowadziły do likwidacji wolnego rynku i zaniku konkurencji, a to z kolei było przyczyną coraz gorszego zaopatrzenia ludności w artykuły żywnościowe i produkty pierwszej potrzeby. Miało to, oczywiście, swoje przełożenie na sytuację Polaków, co widoczne było też w Kępnie.

Trzeba jednak przyznać, że ówczesne władze w mieście podjęły wysiłek, aby polepszyć zaopatrzenie ludności w żywność i opał, dostarczyć prąd do zakładów, instytucji i mieszkań prywatnych oraz uruchomić wodociąg i gazownię miejską.

1. Terytorium i zabudowa

Z danych zamieszczonych w „Pamiętniku wystawy kępińskiej. Powiat kępiński w 3-letnim Planie Odbudowy. Wystawa i targi” (Kępno 1948), wynika, że obszar Kępna w 1947 r. wynosił 740,70 ha, w tym gruntów ornych 317 ha, łąk 208 ha, pastwisk 10 ha, ogrodów 31 ha, placów zabudowanych z podwórkami, dróg i wód 174 ha oraz 17 ha ogródków działkowych.

Budynków mieszkalnych było wówczas 635, gmachów urzędowych lub komunalnych 25, z czego 20 było własnością gminy miejskiej.

W latach 1945–1949 budownictwo w Kępnie prawie w ogóle się nie rozwijało z powodu braku funduszy. Prace budowlane polegały przede wszystkim na remontach domów i dostosowaniu różnych budynków lub strychów do warunków mieszkaniowych. Niewielką ilość nowych domów stanowiło budownictwo prywatne.

Liczba ludności w początkowym okresie ulegała dużym wahaniom. W styczniu 1945 r. w Kępnie mieszkało 8021 osób, ale w związku z tym, iż zbliżał się front walki, miasto opuścili prawie wszyscy Niemcy i wtedy Kępno liczyło 5704 mieszkańców, w tym tylko 141 Niemców. Od tego czasu liczba osób, zamieszkujących Kępno, systematycznie rosła, bowiem wrócili dawni mieszkańcy miasta, którzy wywiezieni zostali na przymusowe prace i do różnego rodzaju obozów niemieckich. W 1946 r. w Kępnie mieszkało 8246 osób, natomiast w 1947 r. liczba mieszkańców zmniejszyła się do 8101. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety, których było 4506, mężczyźni natomiast 3595. Biorąc pod uwagę wyznawaną religię, katolików było 8063, ewangelików 37 i 1 osoba niewierząca.

2. Stosunki polityczne

W czasie II wojny światowej i okupacji kraju wyodrębniły się w Polsce dwa obozy polityczne, walczące z Niemcami, które jednocześnie rywalizowały ze sobą o przejęcie władzy w wolnym państwie polskim.

Pierwszy z nich związany był z polskim rządem emigracyjnym w Londynie i oparty na współdziałaniu partii opozycyjnych w stosunku do rządów sanacyjnych okresu przedwojennego (Polska Partia Socjalistyczna – Wolność, Równość, Niepodległość, Stronnictwo Ludowe „Roch”, Stronnictwo Narodowe, Stronnictwo Pracy). Współpracowały one w ramach utworzonej tzw. Krajowej Reprezentacji Politycznej, przekształconej następnie w Radę Jedności Narodowej (RJN). Był to rodzaj podziemnego parlamentu sił niepodległościowych. Celem tego obozu stała się najpierw walka z Niemcami, a następnie ustanowienie w wolnym państwie ustroju, opartego na demokracji parlamentarnej (wolności i swobody obywatelskiej, wolne wybory), przeprowadzeniu reformy rolnej oraz wprowadzeniu wolnego rynku, wolności i suwerenności Polski. Ważne były też sojusze z aliantami zachodnimi i dobre stosunki z Rosją Sowiecką, o czym była mowa w założeniach programowych Polskiego Stronnictwa Ludowego (PSL) przy końcu 1945 roku. Obóz ten zakładał także, iż Polska uzyska nabytki terytorialne kosztem Niemiec. Organem wykonawczym Rady Jedności Narodowej (RJN) stała się Krajowa Rada Ministrów (KRM), która działała od 3 maja 1944 r. do 28 marca 1945 roku. Główną siłą zbrojną obozu niepodległościowego była, po scaleniu różnych prawicowych ugrupowań zbrojnych, Armia Krajowa, która liczyła około 300 tys. żołnierzy i odegrała kluczową rolę w walce podziemnej z Niemcami. Siła obozu niepodległościowego polegała także na utworzeniu struktur podziemnego państwa polskiego.

Drugi obóz skupiony był wokół Polskiej Partii Robotniczej (PPR), która powstała 5 stycznia 1942 r. po scaleniu różnych podziemnych organizacji lewicowych. Polska Partia Robotnicza głosiła hasło walki z Niemcami, zapowiadała nacjonalizację (upaństwowienie) przemysłu, banków i transportu, reformę rolną oraz stosowanie planowania w gospodarce. W polityce zagranicznej PPR głosiła potrzebę sojuszu z ZSRR, granica wschodnia Polski miała być oparta na Bugu, a zachodnia na Odrze i Nysie Łużyckiej. Siłą zbrojną PPR była Gwardia Ludowa (GL), przekształcona 1 stycznia 1944 r. w Armię Ludową (AL), która liczyła około 40–60 tys. partyzantów.

Podziemie komunistyczne powołało, 1 stycznia 1944 r., organ polityczny zwany Krajową Radą Narodową (KRN – przewodniczący Bolesław Bierut), która miała spełniać rolę parlamentu polskiego. Jako organ wykonawczy KRN powołała w Moskwie 21 lipca 1944 r., przy poparciu Stalina, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN), który ogłosił 22 lipca 1944 r. w Chełmie, zajętym przez Armię Czerwoną, swój program zwany Manifestem Lipcowym. Ukształtowane w ten sposób dwie główne siły polityczne walczyły o władzę w powojennej Polsce.

Obóz lewicowy skupiał wtedy przede wszystkim Polską Partię Robotniczą i lewicowy odłam Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) oraz współdziałające z nimi Stronnictwo Ludowe (SL) i Stronnictwo Demokratyczne (SD). Współpraca tych partii odbywała się w ramach utworzonego przez nie Bloku Stronnictw Demokratycznych.

Obóz niepodległościowy reprezentowany był przez Polskie Stronnictwo Ludowe, które założone zostało 22 sierpnia 1945 r. przez byłego premiera emigracyjnego rządu polskiego w Londynie, Stanisława Mikołajczyka. Polskie Stronnictwo Ludowe szybko zyskiwało poparcie społeczeństwa polskiego i wkrótce stało się największą partią polityczną w Polsce, liczącą na początku 1946 r. przeszło 500 tys. członków. Było więc PSL największą siłą opozycyjną w kraju w stosunku do władzy ludowej.

Jednak władza ludowa, opierająca swe rządy na sile stacjonujących w Polsce wojsk sowieckich, „ludowym” Wojsku Polskim i służbach specjalnych, nie przeberała w środkach, stosując terror i dopuszczając się fałszerstw w czasie referendum i wyborów do Sejmu, aby ostatecznie utrwalić swe rządy i wyeliminować PSL z życia politycznego w kraju.

Na terenie Kępna i powiatu partie lewicowe nie miały większych tradycji, bo ich działalność zarówno w okresie międzywojennym, jak i w czasie okupacji była niewielka, stąd brak było działaczy lewicowych, którzy mogliby tworzyć struktury PPR. Z tego powodu wojewódzkie władze partyjne skierowały do Kępna działaczy, których zadaniem było utworzenie komitetów i komórek partyjnych PPR oraz zorganizowanie życia politycznego i społecznego w Kępnie zgodnie z zasadami Manifestu Lipcowego.

1945 r. luty – na zlecenie Komitetu Wojewódzkiego PPR w Poznaniu skierowano do Kępna pięciu działaczy partyjnych z Komitetu Powiatowego PPR w Wieluniu, którymi byli: Stanisław Adamus, Józef Czajka, Tadeusz Jabłoński, Włodzimierz Jachowicz i Antoni Napieraj oraz trzech działaczy z Kalisza: Feliks Kaczmarek, Marian Wiatrowski (oba to działacze Komunistycznej Partii Polskiej w okresie przedwojennym) i Eugeniusz Chabrowski. Obie grupy działaczy porozumiały się na początku lutego i utworzyły Komitet Założycielski, którego przewodniczącym został Marian Wiatrowski, a sekretarzem Józef Czajka. Komitet skontaktował się z miejscowymi działaczami społecznymi, którymi byli: Ignacy Cichoń, Waclaw Józefiak, Józef Krzak, Tomasz Sadek i Władysław Urbański w celu dalszych wspólnych działań. Efektem porozumienia okazało się wspólne zebranie organizacyjne, w którym wzięło udział 18 osób gotowych wstąpić do PPR. Na tymże zebraniu, które odbyło się w pierwszej połowie lutego 1945 r., Komitet Założycielski przemianowano na Komitet Powiatowy PPR. Jego pierwszym sekretarzem został Zdzisław Kochański, a drugim Marian Wiatrowski.

Protokół Śródmieście 41

Z zebrania Komórki „Śródmieście” odbytego w dniu 25. lipca 1945.

- 1). Odczytano protokół z zebrania Komórki „Śródmieście” odbytego w dniu 18. 7. 45. Poprawek do odczytanego protokołu nie wniesiono, a wobec czego protokół przyjęto.
- 2). Sprawdzono obecnych. Obecnych towarzyszy 19-tu, a mianowicie: Napieraj, Młodawski, Fadziejewicz, Panek, Krzak, Urbanski Władysław, Urbanski Franciszek, Józefiak, Litwinski, i Czajka, Łodzikowski, Boza Sadek, Jachowicz. Zebranie dzisiejsze zaszczyli swą obecnością, sekr. pow. tow. Kochański. Nieobecność swoją na zebraniu, dzisiejszym usprawiedliwił tylko tow. ppor. Polak.
- 3). Na dzisiejszym zebraniu przyjęto na członków partii: Łodzikowskiego i towarzyszkę Bozak.
- 4). W obszernym referacie tow. ppor. Kochański przedstawił zebranych towarzyszom co to jest Kapitalizm, Socjalizm, a Komunizm, przy czym wyjaśnił, że Komunizm, wówczas dojdzie do szczytu, jak ogarnie cały świat, że wówczas znikną granice państw, nie będzie wojska a w związku z tym że już nigdy nie wybuchnie na świecie wojna bo nie będzie miał się kto bić. Zniknie wówczas wielki kapitał światowy, który wyzyskuje robotnika, że nie będą wówczas potrzebne pieniądze bo każdy, który będzie pracował, będzie otrzymywał bezpłatnie ubranie, buty, wyżywienie.

Protokół z zebrania komórki „Śródmieście” z 25.07.1945 r.,
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu

Ten brak autorytetu PPR wśród społeczeństwa kępińskiego, szczególnie w początkowym okresie, powodował, że liczba członków partii w Kępnie i w powiecie była niewielka i przy końcu 1945 r. wynosiła 222 osoby (131 robotników, 84 chłopów i 7 inteligentów). W wyniku niezwykle silnej propagandy, często nawet nacisków i różnego rodzaju obietnic, liczba członków partii pod koniec 1946 r. wynosiła około 599 osób (301 robotników, 289 chłopów i 9 inteligentów), w 1947 r. 984 osoby (362 robotników, 514 chłopów i 174 pracowników umysłowych), aby w październiku 1948 r. osiągnąć ilość 1136 osób (m.in. w Kępnie i w gminie – 285 członków, w Ostrzeszowie i gminie – 239 członków, w Grabowie i gminie – 165 członków).

W Kępnie, jak wynika z pierwszego zachowanego protokołu z posiedzenia Komitetu Miejskiego PPR odbytego 30 sierpnia 1945 r., do partii należały 43 osoby, zrzeszone w trzech komórkach: „Śródmieście” (29 osób), w starostwie (6 osób) i przy Młynie (8 osób). Pierwszym sekretarzem KM PPR został Tomasz Sadek, którego na przełomie lat 1945/1946 r. mianowano komisarzem do spraw osiedleńczych w powiecie.

1946 r. 7.03. – odbyło się zebranie wyborcze do Komitetu Miejskiego PPR. I sekretarzem został wówczas Zorić, w skład komitetu weszli: J. Cichoń, Dziadek, Kazimierz Karpiński, Mądraszkówna, Paweł Ładniak, F. Rezler. Do partii w Kępnie należały wtedy 73 osoby (40 robotników, 29 chłopów i 5 inteligentów).

Jednocześnie powołano egzekutywę partyjną w składzie: Józef Czajka, Władysław Jachowicz, Waclaw Józefiak, Zdzisław Kochański, Antoni Napieraj, Henryk Polak, Władysław Urbański i Marian Wiatrowski. Wiosną 1945 r. na miejsce Zdzisława Kochańskiego powołano Mariana Wiatrowskiego, natomiast w drugiej połowie tego roku sekretarzami kolejno zostali: Stanisław Węclawiak i Andrzej Madej, ostatni pełnił tę funkcję do Kongresu Zjednoczeniowego w grudniu 1948 r. Działacze PPR w ówczesnym okresie byli ludźmi o niskim poziomie intelektualnym (zdecydowana większość to osoby o wykształceniu podstawowym), a ich domniemany autorytet wynikał przede wszystkim z siły i bezwzględności nowej władzy ludowej, za którą stały wojsko, Urząd Bezpieczeństwa Publicznego, jak również Armia Czerwona.

1947 r. 5.03. – odbyło się zebranie wyborcze do Komitetu Miejskiego PPR. I sekretarzem został Edmund Panek, II sekretarzem Waclaw Ostry, a skarbnikiem Norkiewicz, natomiast w skład egzekutywy KM weszli: W. Panek, Waclaw Józefiak i Tomasz Sadek.

1948 r. 5.12. – odbyły się nowe wybory do KM PPR, w wyniku których I sekretarzem został Czesław Szczepaniak, II sekretarzem Władysław Kęsy, a skarbnikiem Ludwik Karkoszka.

PPR od chwili powstania na terenie Kępna i powiatu dążyła do uzyskania wpływu na wszystkie dziedziny życia oraz na inne partie i organizacje. Początkowo jednak, w celu pozyskania aprobaty społeczeństwa kępińskiego, PPR stwarzała pozory, że pragnie ustanowienia stosunków demokratycznych i utrzymania dobrych relacji z Kościołem, pozornie aprobowała też obchody rocznic i świąt narodowych, np. święto 3 Maja.

Jednak z biegiem czasu KP PPR pokazał swoje prawdziwe oblicze, rezygnując z pozorów kierowania się zasadami demokratycznymi, zaczął dążyć do podporządkowania sobie wszystkich instytucji, placówek, innych partii i organizacji społecznych, a przede wszystkim do opanowania organów władzy samorządowej. Takie działanie zapewniało partii bezpośredni wpływ na wszystkie ważniejsze lokalne decyzje, dotyczące spraw społeczno-gospodarczych w terenie, co w efekcie prowadziło do uzależnienia społeczeństwa kępińskiego od władzy ludowej.

Drugą, co do wielkości i znaczenia partią w Polsce była Polska Partia Socjalistyczna (PPS), która współdziałała z PPR w powstaniu i budowie nowego ludowego ustroju w kraju.

W okresie okupacji PPS uległa podziałowi na odłam kontynuujący tradycje narodowe i swobody demokratyczne z okresu przedwojennego (PPS – Wolność, Równość, Niepodległość) oraz odłam lewicowych socjalistów (m.in. Edward Osóbka-Morawski i Stefan Matuszewski) popierany przez Moskwę i Polską Partię Robotniczą. PPS – WRN, wracając do swojej nazwy, próbowała w 1944 r. wznowić legalną działalność, ale władza ludowa nie dopuściła do tego. Z kolei lewicowi działacze socjalistyczni utworzyli we wrześniu 1944 r. „odrodzoną” PPS, która popierała założenia Manifestu Lipcowego, wydanego przez PKWN, dotyczące zarówno ustroju państwa, jak i polityki zagranicznej (sojusz z ZSRR) oraz granic Polski (na zachodzie granica na Odrze i Nysie Łużyckiej, na wschodzie na Bugu). Obie partie współpracowały też w ramach Bloku Stronnictwa Demokratycznych, do którego należały jeszcze Stronnictwo Ludowe i Stronnictwo Demokratyczne.

W Kępnie PPS była drugą co do wielkości i znaczenia partią lewicową.

1945 r. 23.01. – pojawienie się pisma skierowanego do Okręgowego Komitetu Robotniczego (OKR) PPS w Ostrowie Wielkopolskim – przez osobę uprawnioną do prowadzenia agend na terenie kępińskim (podpis pod pismem całkowicie nieczytelny – dokument znajduje się w Państwowym Archiwum w Poznaniu) o oddelegowanie dwóch działaczy do pomocy przy organizacji PPS w powiecie kępińskim.

Po długich oczekiwaniach do Kępna z OKR PPS z Ostrowa Wielkopolskiego przybył delegat Wittek, który doprowadził do zawiązania się Komitetu Organizacyjnego złożonego z dwóch osób: Adama Wieczyńskiego z Wojewódzkiego Komitetu Robotniczego PPS w Krakowie (w Kępnie znalazł się przypadkowo) i Czesława Lisa z Ostrzeszowa (wkrótce został odwołany przez OKR PPS w Ostrowie Wlkp. za zachowanie, przynoszące ujmę partii). Wittek funkcję przewodniczącego PPS w Kępnie zlecił Adamowi Wieczyńskiemu.

1945 r. 4.05. – w związku z rosnącą liczbą członków partii odbyło się zebranie, na którym postanowiono powołać w Kępnie do czasu zwołania walnego zebrania Tymczasowy Zarząd PPS. W skład zarządu wchodził: Leon Bernas – przewodniczący, Marian Mituła – zastępca przewodniczącego, Alfred Hącia – sekretarz, Antoni Jędraszak – skarbnik.

1945 r. 18.05. – odbyło się walne zebranie, na którym jednak nie powołano Powiatowego Komitetu Robotniczego PPS (zbyt mała liczba członków, przede wszystkim w terenie), tylko Miejski Komitet Robotniczy (MKR), który pełnił również rolę Powiatowego Komitetu Robotniczego PPS. Do władz MKR wybrano następujące osoby: Adam Wieczyński – przewodniczący, Roman Heising – zastępca przewodniczącego, Kazimierz Pawłowski – sekretarz, Edward Frąckowiak – skarbnik.

1945 r. czerwiec – ukształtował się Powiatowy Komitet Robotniczy PPS, ze stanowiska przewodniczącego zrezygnował Adam Wieczyński, a jego funkcję pełnił tymczasowo Roman Heising.

1945 r. lipiec – odbyło się walne zebranie członków PPS, na którym wybrano nowe władze do PKR PPS w składzie: Leon Bernas – przewodniczący (funkcję tę pełnił do czasu zjednoczenia PPS i PPR w grudniu 1948 r.), Antoni Jędraszak – zastępca przewodniczącego, Feliks Banaszekiewicz – sekretarz.

1948 r. 13.05. – nastąpiła reorganizacja PKR PPS, w związku z tym wybrano nowe władze do PKR PPS w składzie: Leon Bernas – przewodniczący, Zenon Polak – zastępca przewodniczącego, Edmund Krupa – sekretarz, Tadeusz Herduś, Hipolit Młynarz i Franciszek Krzyżosztaniak – członkowie.

W ramach PKR PPS działały w 1946 r. dwa komitety miejskie (Kępno, Ostrzeszów) i 36 gromadzkich. Zmiany zaszły także w Miejskim Komitecie PPS w Kępnie.

1947 r. 2.06. – odbyło się zebranie członków Koła PPS w Kępnie, na którym wybrano Zarząd Miejskiego Komitetu Robotniczego (MKR) Polskiej Partii Socjalistycznej w składzie: Antoni Jędraszak – przewodniczący, Tadeusz Herduś – sekretarz, Skrobała – skarbnik i Radajewska (przewodnicząca Koła Kobiet) – członek.

1948 r. 20.03. – odbyło się wyborcze zebranie Koła PPS w Kępnie, na którym wybrano nowy zarząd MKR PPS w składzie: Antoni Jędraszak – przewodniczący, Julian Adamski – zastępca przewodniczącego, Tadeusz Herduś – sekretarz.

W kwietniu 1948 r. MKR PPS w Kępnie zrzeszał 152 członków, w tym 42 kobiety. Stan osobowy członków PPS w powiecie kępińskim w poszczególnych latach przedstawiał się następująco: kwiecień 1945 r. – 42 osoby, wrzesień 1945 r. – 250 osób, grudzień 1946 r. – 488 osób, grudzień 1947 r. – 980 osób, listopad 1948 r. – 988 osób.

Aby włączyć się w nurt działalności w poszczególnych dziedzinach życia, MKR PPS 15 maja 1947 r. powołał następujące komisje: gospodarczą (Feliks Banaszekiewicz), propagandową (Szymon Skiba), oświaty (Władysław Pawelczyk) i spółdzielczą (Tadeusz Herduś). Do pracy w PPS starano się także włączyć kobiety, w związku z czym powołano przy MKR PPS w Kępnie Koło Kobiet, liczące w kwietniu 1948 r. 42 osoby, którego przewodniczącą została wybrana Radajewska.

PPS w Kępnie początkowo starała się nawiązywać do przedwojennych założeń ideologicznych tej partii, dotyczących przestrzegania zasad demokracji, utrzymania narodowego charakteru państwa (m.in. uroczyste obchody świąt narodowych), poszanowania odrębności i swobody w działalności Kościoła, natomiast w sprawie nacjonalizacji (upaństwowienia) przemysłu i banków oraz przeprowadzenia reformy rolnej miała podobny punkt widzenia jak PPR. PPS dążyła także do polepszenia bytu ludzi pracy. Realizacja tych założeń wymagała od PPS prowadzenia samodzielnej polityki, co początkowo partia próbowała wcielić w życie. Dochodziło wtedy do lokalnych konfliktów między działaczami PPS i PPR, jaki np. miał miejsce w Ostrzeszowie w kwietniu 1946 r. i w Twardogórze w czerwcu 1945 roku. Mimo tych lokalnych konfliktów współpraca między tymi partiami zaczęła układać się coraz lepiej, szczególnie od czasu, gdy powołano komisje, mające na celu wspólne działanie i rozstrzyganie sporów. Wiosną 1945 r. powołano jako organ porozumiewawczy Komisję Międzypartyjną.

1945 r. 10.09. – odbyło się zebranie przedstawicieli partii politycznych i kierowników poszczególnych urzędów, na którym uzgodniono, że w ramach Komisji Międzypartyjnej współdziałać będą ze sobą PPR, PPS, Stronnictwo Ludowe i Stronnictwo Demokratyczne. Komisja miała uzgadniać najważniejsze bieżące sprawy Kępna i powiatu, w tym także problemy kadrowe i samorządowe, jak np. program działania rad narodowych i podział mandatów.

Od maja 1946 r. odbywały się comiesięczne spotkania między PPR i PPS. Obie partie współpracowały wtedy w kampanii, poprzedzającej referendum, organizując wspólne wiece, zebrania i masówki. PPR i PPS działały także wspólnie na rzecz zwycięstwa w wyborach do Sejmu Ustawodawczego, które odbyły się 19 stycznia 1947 r.

1947 r. 21.03. – utworzono Komisję Rozjemczą, która miała rozstrzygać spory między PPR i PPS.

W 1948 r. przed zjednoczeniem obu partii powołano do życia Komitet Współdziałania, który dokonał weryfikacji członków PPR i PPS, usuwając z szeregów partyjnych przeszło 200 osób.

1948 r. 14–15.12. – w Warszawie odbył się Kongres Zjednoczeniowy PPR i PPS, na którym obie partie oficjalnie się połączyły, a tak naprawdę nastąpiło wchłonięcie PPS przez PPR, powstała wówczas Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR).

Z Kępna i powiatu delegatem PPR na kongres wybrany został Stanisław Glinka, a ze strony PPS – Edmund Krupa.

Po zjednoczeniu na początku 1949 r. PZPR w Kępnie i w powiecie liczyła 1 949 członków, a I sekretarzem Komitetu Powiatowego PZPR został wybrany Edmund Krupa.

Oprócz PPR i PPS na terenie Kępna i powiatu działały jeszcze inne partie, takie jak: Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Demokratyczne i okresowo Polskie Stronnictwo Ludowe.

1945 r. kwiecień – rozpoczęło działalność Stronnictwo Ludowe (SL), jego strukturami w powiecie kierował Komitet Powiatowy, na czele którego stał rolnik Józef Raczyński. Wkrótce po powstaniu (1 lipca 1945 r.) stronnictwo liczyło 2000 członków i na tym etapie było najliczniejszą partią w powiecie kępińskim. Zdecydowana większość członków SL i jego władze w początkowym okresie działalności prezentowały opcję pravicową (prawa i wolności obywatelskie, wolne wybory, reforma rolna), co było przyczyną ataków władz PPR na tę partię. KP PPR dążył do zmiany Zarządu SL przez wykorzystanie kompromitującego materiału w stosunku do „pseudopolitycznych” działaczy SL, jak ich określała PPR.

W drugiej połowie 1945 r. doszło do rozłamu w SL, co związane było z rozpoczęciem działalności przez Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL).

1945 r. 22.08. – w Polsce powstało Polskie Stronnictwo Ludowe, którym kierował Stanisław Mikołajczyk, były premier emigracyjnego rządu polskiego w Londynie. PSL miało charakter pravicowy i dążyło do ustanowienia w Polsce w całej pełni ustroju demokratycznego. Cieszyło się dużą popularnością i na początku 1946 r. liczyło przeszło 600 tys. członków.

P r o t o k o ł

z zebrania informacyjnego stronnictw politycznych i kierowników poszczególnych urzędów.

Obecni przedstawiciele PPS, SL, PPR, ob. Starosta, Wicestarosta, Szef PUBP, Komendanci Pow. i Miej. M.O. Kierownik Informacji i Propagandy, Burmistrz, przewodniczący Pow. Rady Narodowej, Inspektor Świadczeń rzeczowych i Komisarz Ziemski.

Zebranie zwołane zostało z inicjatywy sekretarza PPR. ob. Węclawiaka, który zwrócił i przedstawił zebranym powód i cel zebrania. Wstępnych słowach wskazał na konieczność współpracy czynnika społecznego, który zdoła będzie prace dotyczące całego społeczeństwa powiatu, skierować na tory gorliwej współpracy demokratycznej i uspołecznionej warstwy społeczeństwa.

Na przewodniczącego powołano ob. starostę i ustalono na wniosek ob. Węclawiaka następujący porządek obrad:-

1. zagajenie
2. sprawozdanie informacyjne
- xxx a) z niedomagani gospodarczych
- b) z osiedlenczo- przesiedlenczych
- c) z świadczeń rzeczowych
- d) z sprawy V.D. (rehabilitacja)
3. dyskusja
4. ustalenie terminu następnych posiedzeń
5. zamknięcie.

do pkt.2. ob. Węclawiak w skazę na cel sprawozdań informacyjnych poszczególnych kierowników, którym zebrani jako czynnik społeczny, pomagać powinien w przeprowadzeniu ich zadań.

Protokół z zebrania informacyjnego stronnictw politycznych i kierowników poszczególnych urzędów z 10.09.1945 r.,
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu

P r o t o k o ł

z posiedzenia Komisji Międzypartyjnej z dnia 15 kwietnia 1946 roku, odbytego pod przewodnictwem prezesa Polskiej Partii Socjalistycznej w Kępnie tow. Bernasia w lokalu Polskiej Partii Socjalistycznej.

Obecni na posiedzeniu: ze strony P.P.S. tow. tow. Bernas Leon, Arent Wincenty, Wojciechowski Stefan, Herdus Piotr jako burmistrz miasta. Ze strony P.P.R. tow. Glinka, Zaric, Karpinski Zdzisław. Ze strony Polskiego Stronnictwa Ludowego: ob. Hadrys Antoni i ob. ~~Nawrot~~..., ze strony Stronnictwa Demokratycznego: ob. Marczynski Konrad i ob. Berski Stefan. Obecny był również w zastępstwie ob. starosty Vice-starosta Zielewicz Stefan P.P.S. i na zaproszenie przybył Kierownik U.B. Zadniak Paweł.

Na porządku obrad postawiono:

- 1) Zagajenie.
- 2) Odczytanie protokołu z ostatniego posiedzenia.
- 3) sprawę reorganizacji gminnych, miejskich i Powiatowej Rady Narodowej
- 4) sprawę ustalenia kalendarza wieców przedwyborczych i referendum.
- 5) sprawę interwencji członków partyjnych w Instytucjach Państwowych i samorządowych.
- 6) Rozpatrzenie wniosków o odznaczenie.
- 7) Sprawa interwencji U.B.
- 8) Sprawa wdów i sierot.
- 9) wonle wnioski.

Ad 1.

Zagajenia dokonał: prezes Polskiej Partii Socjalistycznej tow. Bernas podając do wiadomości porządek obrad, który został przyjęty do wiadomości bez zmian.

Ad 2.

Protokół z ostatniego posiedzenia przedstawiony przez Polską Partię Robotniczą został odczytany przez sekretarza P.P.S. tow. Arenta i omówiony odnośnie realizacji uchwał w nim zawartych. Tow. Marczynski z str. Dem. wniósł poprawkę odnośnie dorobku pracy polskiego Stronnictwa Ludowego, ze dorek w protokole wskazany, należy rozumieć jako dorobek rocznej

Protokół z posiedzenia Komisji Międzypartyjnej z 15.04.1946 r., dotyczącego między innymi obchodów 1 Maja i reorganizacji Powiatowej Rady Narodowej,
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu

Obchody 1 Maja 1945 r. w Kępnie - przed siedzibą Powiatowego Oddziału Informacji i Propagandy przemawia rotmistrz Boraczewski - komendant Komendy Wojska Polskiego w Kępnie, ze zbiorów prywatnych Marii Abram

Kępno, dnia 27 kwietnia 1948 r.

Protokół.

Tajne.

Protokół zebrania Komitetu Współdziałania odbyty dnia 27,4,48 r. w lokalu P.P.R. w Kępnie, z ramienia P.P.R. tow.tow. Madeja, Jozefiska, Kopia, z ramienia P.P.S. Bernasia., Juszczeke, i Krupie.

1. Komitet współdziałania P.P.R. i P.P.S. jednogłosnie postanowił usunac, tow. Niechciała Piotra z szeregow P.P.S. uzasadnienie. podczas okupacji propagował gazete niemieckie, na scianie posiadał portret Hitlera, gdy szła lista przedwyborcza zbierając podpisy na Blok Demokratyczny, odmówił podpisu, składał wnioski na narod. liste niem. gdzie motywował swoje odrebność niem. z zawodu urzednik celny, obecnie własc. restaur. w Kępnie.
2. Jednogłosnie usunac z szer. P.P.S. odwołac ze stanowiska, i jako członka z Pow. Rady Narod. tow. Kotlerka Jana naczelnika urzedu poczt. w Kępnie, uzasadnienie. skrajne prawice, gdzie na posiedzeniu Miejsk. Rady Narod. stanął wniosek o przepisaniu boiska Sokoła na nazwe Z.W.M. wspólnie z całą prawicą głosował przeciwko, zwolnił ze stanowisk prec. członk. P.P.R. i P.P.S. zatrudnia V.D.
3. Postanowiono usunac z szer. P.P.S. i ze stenow. skarbnika tow. Drogiego Edmunda

Protokół z zebrania Komitetu Współdziałania z 27.04.1948 r. w celu usunięcia z obu partii „wrogię elementu”, ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu

Trybuna honorowa w czasie obchodów 1 Maja 1946 r. w Kępnie. Stoją na trybunie od strony lewej: oficer MO - Konieczko, Stanisław Ładniak - komendant Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Kępnie, Andrzej Madej - pierwszy sekretarz PPR, Józef Kurpisz - starosta powiatowy, Jan Kotlarek - kierownik Urzędu Pocztowego, Zygmunt Marcinkowski - oficer MO, Stanisław Grochala - przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej, ze zbiorów prywatnych Marii Abram

Członkowie PPS w Kępnie z okresu przed połączeniem PPR z PPS w Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą. Od dołu od strony lewej: Zenon Polak - sekretarz wydziału powiatowego PPS, Tadeusz Herduś - burmistrz Kępna, w środku (ze znakiem krzyżyka) poseł na Sejm oraz zastępca przewodniczącego wojewódzkiego WK PPS Włodek, dalej Józef Scholl - starosta powiatowy, ze zbiorów prywatnych Marii Abram

1945 r. – II połowa roku – w Kępnie i powiecie zaczęły się stopniowo tworzyć struktury organizacyjne PSL, ale formalną działalność partia rozpoczęła na początku drugiej połowy 1945 roku. Na czele Komitetu Powiatowego PSL stał początkowo Klemens Podmokły, a potem Antoni Hadryś, który od czerwca 1945 r. do 12 sierpnia 1946 r. sprawował też funkcję przewodniczącego Powiatowej Rady Narodowej. Z chwilą powstania PSL w Kępnie stronnictwo spotkało się z dużą aprobatą społeczeństwa kępińskiego, w wyniku czego zaczęło się szybko rozwijać. Wkrótce było najliczniejszą partią w powiecie kępińskim, należało do niej około 1200 członków. Stało się tak dlatego, że z chwilą powstania PSL, doszło do rozłamu w SL i większość jego członków wstąpiła do PSL.

W wielu miejscowościach radnymi oraz przewodniczącymi rad narodowych poszczególnych szczebli zostali członkowie PSL. Partia ta weszła też w skład Komisji Międzypartyjnej, natomiast w jej zebraniach zabrakło członków SL, które faktycznie zawiesiło swoją działalność.

KP PPR zaczął traktować PSL jako swego głównego wroga w sprawowaniu władzy, co spowodowało, że zaczął tę partię zwalczać wszelkimi możliwymi metodami, stosując groźby, zastraszanie i prowokacje przy wydatnej pomocy MO i Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Oskarżono też przywódców PSL o to, że otaczają opieką bandytów z podziemia akowskiego i są wrogami Polski Ludowej, demokracji i ludu pracującego.

Zaczęto więc usuwać członków PSL-u z różnych organów, a przede wszystkim z samorządów. W efekcie w czerwcu 1946 r. w powiecie kępińskim zawieszono w czynnościach społecznych PSL. Wkrótce poczyniono dalsze kroki na drodze do likwidacji PSL-u.

1947 r. 21.03. – odbyło się zebranie KP PPR, na którym, jak czytamy w sprawozdaniu z tego posiedzenia, doprowadzono: *dzięki współpracy partii z Bloku Demokratycznego, że członkowie PSL-u zostali usunięci z rad narodowych i na tutejszym terenie PSL zostało rozwiązane.*

W drugiej połowie 1946 r., SL wznowiło swoją działalność, wtedy także zaczęło z powrotem brać udział w posiedzeniach Komisji Międzypartyjnej razem z PSL, które ostatecznie usunięto z komisji w grudniu 1946 r.

Stronnictwo Ludowe, a szczególnie jego władze, z biegiem czasu stawały się coraz bardziej lewicowe, zaczęły też popierać PPR. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w sprawozdaniu KP PPR z 20 listopada 1948 r., w którym napisano: *Kierownictwo SL ściśle przyjmuje polecenia i dyrektywy KP PPR, a Komitet Powiatowy ma decydujący wpływ na Zarząd SL.*

We wrześniu 1944 r. w Lublinie, za zgodą władzy ludowej, wznowiło swoją działalność Stronnictwo Demokratyczne (SD), które od początku swego istnienia opowiadało się za współpracą z PPR, poparło program PKWN i przyszłość Polski widziało w sojuszu z ZSRR. Na początku 1945 r. w Kępnie powstało Koło Stronnictwa Demokratycznego.

1945 r. 19.03. – w Kępnie powstało Koło Stronnictwa Demokratycznego, które oficjalnie zostało zarejestrowane w kwietniu 1945 roku. Początkowo Koło liczyło 20 członków, a jego przewodniczącym został wybrany Ludwik Grossek. Pierwszymi członkami Koła byli m.in.: Jan Berski, Jan Biegasik, Władysław Drzazga, Leon Górka, Ludwik Graja, Stefan Hącia, Adolf Paczosa, Edward Nawrocki, Franciszka Nawrocka i Zbigniew Średziński.

1945 r. 15.10. – zawiązał się Powiatowy Komitet SD na powiat i miasto Kępno, którego prezesem wybrano Stefana Hącię, natomiast jego zastępcą został Jan Berski, sekretarzem – Aurelia Paczosowa, a skarbnikiem Leon Górka.

Skład zarządu zmieniał się jeszcze kilkakrotnie (7 listopada prezesem został Jan Berski, a 19 grudnia 1947 r. Tadeusz Banasiak), ale nie wpłynęło to na pozytywny stosunek stronnictwa do PPR. Stronnictwo miało także swój program podobny do programu PPR, bowiem była w nim mowa o demokracji ludowej, nacjonalizacji przemysłu, reformie rolnej i sojuszu z ZSRR. W efekcie Zarząd Powiatowy Stronnictwa Demokratycznego w całej pełni popierał KP PPR.

3. Walka władzy ludowej z legalną opozycją i podziemiem zbrojnym w Kępnie i w powiecie

W Polsce walka z opozycją miała charakter polityczny i zbrojny. Walka polityczna toczyła się między władzą ludową, dążącą do ustanowienia z biegiem czasu rządów określanych mianem dyktatury proletariatu, a siłami pravicowymi, reprezentowanymi przede wszystkim przez Polskie Stronnictwo Ludowe, które dążyło do stworzenia w Polsce rzeczywistej demokracji parlamentarnej. PSL, utworzone w wyniku starań Stanisława Mikołajczyka i działające pod jego kierunkiem, błyskawicznie zyskiwało na popularności i szybko rosło liczebnie (w połowie 1946 r. liczyło 800 tys. członków, natomiast PPR w tym czasie zrzeszała około 350 tys. członków, PPS około 200 tys.), dlatego było zwalczane przez komunistów wszelkimi, nawet najbardziej brutalnymi, metodami.

Tak więc dla kraju w warunkach niemal wojny domowej i walki politycznej ogromnego znaczenia nabierała kwestia wyborów parlamentarnych. W dniach od 4 do 11 lutego 1945 r. odbyła się konferencja w Jalcie, na której przywódcy wielkich mocarstw ustalili, że w Polsce wybory odbędą się wkrótce po zakończeniu wojny. Tymczasem komuniści, zdając sobie sprawę z małego poparcia społecznego, termin wyborów starali się jak najbardziej odwlec i w tym celu posłużyli się manipulacją. Krajowa Rada Narodowa uchwaliła przeprowadzenie najpierw tzw. referendum ludowego. Aby wygrać referendum władza ludowa – poprzez kłamliwą propagandę, terror i skrytobójcze mordy – dążyła do złamania siły PSL, mając do swej dyspozycji MO, Urząd Bezpieczeństwa Publicznego (UBP), Wojsko Polskie (WP) i sowiecką armię.

W Kępnie i w powiecie PPR i PPS przed referendum ludowym połączyły swe siły w walce z PSL, organizując wspólnie spotkania i wiece, których przeprowadzono około 220.

1946 r. 30.06. – w całym kraju odbyło się referendum ludowe, które dotyczyło zniesienia Senatu, ustroju gospodarczego opartego na reformie rolnej i upaństwowieniu przemysłu oraz utrwaleniu granicy polskiej na Bałtyku, Odrze i Nysie Łużyckiej. Oficjalne wyniki wyborów były korzystne dla władzy ludowej (na pierwsze pytanie – „tak” odpowiedziało – 68% głosujących, na drugie pytanie – „tak” – 77,30% i na trzecie pytanie – „tak” – odpowiedziało – 91% głosujących). Wkrótce okazało się, że wyniki referendum zostały sfalszowane, tak naprawdę komuniści je przegrali.

W Kępnie i powiecie wyniki referendum nawet według oficjalnych danych były niekorzystne dla władzy ludowej. Ważne głosy oddało 36 353 obywateli, w tym na pierwsze pytanie „tak” odpowiedziało 13 870 głosujących (38,1%) na drugie na „tak” odpowiedziało 17 053 głosujących a na trzecie pytanie na „tak” głosowało 27 824 głosujących (76,5%).

Z kolei według najnowszych danych ogłoszonych przez IPN prawdziwe wyniki w referendum na terenie kępińskim były następujące: na pierwsze pytanie na „tak” odpowiedziało 10% obywateli, na drugie pytanie na „tak” głosowało 35% obywateli a na trzecie pytanie na „tak” odpowiedziało 11% głosujących. (Wydawnictwo Oddział IPN Poznań „Referendum z 30 czerwca 1946 r. w województwie poznańskim w dokumentach UB – wybór źródeł. Wybór i opracowanie Anna Chmielewska – Metka, Tomasz Cieślak, Paweł Drzymała-Wawrzyniec Makuch, Piotr Orzechowski, Artur Pawlicki, Poznań 2015, str 373).

Zbliżające się wybory do Sejmu Ustawodawczego zaostriżyły ze strony władzy ludowej metody zwalczania PSL. Do więzień wtrącono wielu działaczy tej partii, w tym przeszło 100 kandydatów na posłów i członków władz naczelnych. Władze administracyjne zawiesiły działalność kolejnych zarządów powiatowych PSL-u, miało to też miejsce w Kępnie. Poza tym partie sojusznicze (PPR, PPS, SL, SD) 26 września 1946 r. utworzyły tzw. Blok Stronnictw Demokratycznych (BSD), w ramach którego prowadzono wspólną kampanię wyborczą, mającą zapewnić zwycięstwo władzy ludowej. W dniu wyborów zatrzymano „prewencyjnie” przynajmniej kilkanaście tysięcy lokalnych działaczy PSL, stosowano też naciski na wyborców, aby głosowali na „blok demokratyczny”, poza tym organizowano zbiorowe manifestacyjne głosowania na listy BSD a na 52 okręgi wyborcze w dziesięciu spośród nich unieważniono listy PSL.

1947 r. 19.01. – w kraju odbyły się wybory do Sejmu Ustawodawczego. Według oficjalnych danych zwyciężył Blok Stronnictw Demokratycznych, na który głosowało 80,1% osób (394 mandaty), na PSL – 10,3% osób (28 mandatów), pozostałe mandaty uzyskały mniejsze partie. Wyniki te zostały sfalszowane, komuniści dzięki nieczym praktykom uzyskali pełnię władzy.

Kępno i powiat kępiński należały do kaliskiego okręgu wyborczego, z którego wybierano 11 posłów. Przed wyborami z przyczyn „formalnych” unieważniono listę wyborczą PSL-u. Po podliczeniu głosów w okręgu kaliskim okazało się, że PPR, PPS i SD uzyskały po dwa mandaty, a SL trzy.

1947 r. 19.02. – nowo wybrany Sejm Ustawodawczy uchwalił ustawę o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej (tzw. Małą Konstytucję). Oparta ona została na konstytucji marcowej z 1921 r., Manifeście PKWN oraz ustawodawstwie dotyczącym wprowadzenia reform społeczno-gospodarczych (reformacja rolna, nacjonalizacja przemysłu). Mała Konstytucja wprowadzała pozory demokracji. Sejm, zgodnie z zapisem, to najwyższy organ władzy ustawodawczej, Rada Państwa i rząd to organy władzy wykonawczej. Nowym organem była Rada Państwa pod przewodnictwem prezydenta, która stała się organem z pogranicza władzy ustawodawczej i wykonawczej. W ustawie znacznie rozszerzono uprawnienia władzy wykonawczej, tj. prezydenta i rządu. Uchwalona trzy dni później uchwała o przestrzeganiu i rozwoju praw obywatelskich mówiła o tym, że nie mogą one być nadużywane na szkodę państwa ludowego, bo wtedy takie przypadki będą surowo karane, co sankcjonowało terror wobec przeciwników politycznych (domniemyanych wrogów ludu PSL).

Oprócz legalnej opozycji (PSL) w kraju działała cywilna opozycja nielegalna, którą stanowiło Stronnictwo Narodowe, gdyż KRN odmówiła mu oficjalnej działalności.

Istotnym elementem walki o władzę w Polsce stała się podziemna opozycja wojskowa, oparta na bazie AK i współpracująca z działającym jeszcze przez pewien czas emigracyjnym rządem polskim w Londynie.

19 stycznia 1945 r. rozkazem ostatniego komendanta Leopolda Okulickiego rozwiązano Armię Krajową. Wbrew temu rozkazowi część środowisk poakowskich pozostała w podziemiu, tworząc wrogą wobec Polski Ludowej organizację „Nie” – (Niepodległość), która 7 maja 1945 r. przekształcona została przez p.o. Naczelnego Wodza, gen. Władysława Andersa, w Delegaturę Sił Zbrojnych w Kraju. Dowódcą delegatury mianowany został płk Jan Rzepecki. Jednak z chwilą powstania, 28 czerwca 1945 r., Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (wicepremierem w tym rządzie został Stanisław Mikołajczyk, który uznany został oficjalnie przez kraje zachodnie), przywódcy Delegatury Sił Zbrojnych w Kraju rozwiązali tę organizację. Wtedy część cywilnej i wojskowej podziemnej opozycji, która nie zamierzała zaprzestać walki z komunistami, założyła we wrześniu 1945 r. organizację „Wolność i Niezawisłość” (WiN), którą kierował płk Jan Rzepecki.

W 1945 r. WiN i konspiracyjne SN podpisały porozumienie o wspólnej walce z władzą ludową w celu przywrócenia ustroju parlamentarno-demokratycznego w Polsce. Walka z podziemiem zbrojnym pochłonęła około 30 tys. ofiar po obu stronach i zakończyła się przegraną sił opozycyjnych.

Podziemie zbrojne działało także w Wielkopolsce w postaci Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Ochotniczej (WSGO) „Warta”. Działała ona najpierw w strukturach AK, a następnie w ramach Delegatury Sił Zbrojnych w Kraju. W skład WSGO „Warta” wchodził obwód Kępno, którego dowódcą od czerwca 1945 r. został kpt. Edward Mazur pseudonim „Dąb”. W ramach obwodu Kępno działało kilka grup partyzanckich, w tym oddział zbrojny Franciszka Olszówki pseudonim „Otto”.

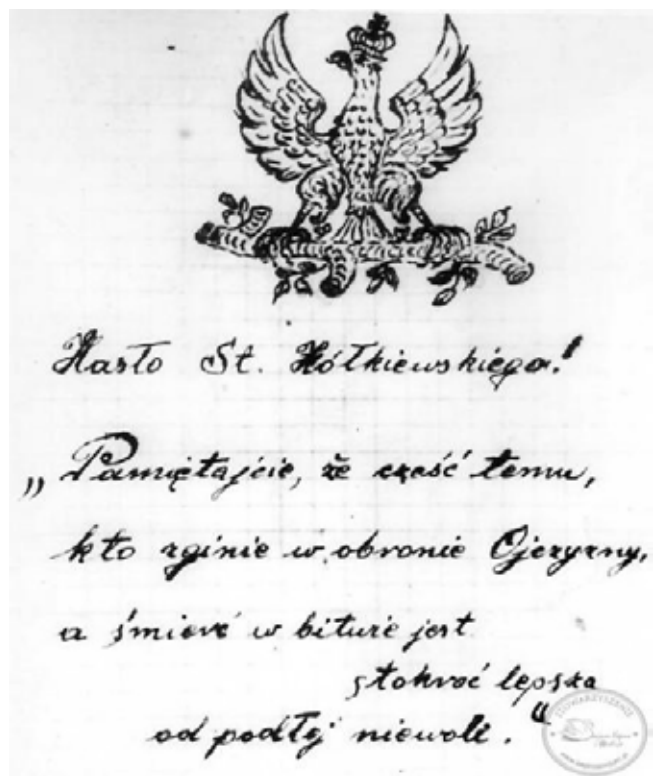
Oddział Franciszka Olszówki „Otto” w 1945 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Franciszek Olszówka „Otto”,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Irena Taras „Kryśka” z oddziału „Otta” – łączniczka,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Odezwa „Otta” do mieszkańców powiatu kępińskiego,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Franciszek Olszówka w czasie okupacji wstąpił do oddziału partyzanckiego „Koniczynka” i za tę działalność został awansowany do stopnia kaprała. Chcąc uniknąć aresztowania przez UBP za działalność w AK, schronił się w lesie i wiosną 1945 r. utworzył oddział partyzancki, który dość luźno związany był z Komendą Obwodu WSGO „Warta” Kępno, gdyż „Otto” nie zawsze skłonny był podporządkować się rozkazom dowódcy tego obwodu. Na przełomie października i listopada 1945 r. oddział „Otta” liczył około 40 partyzantów, a z biegiem czasu zwiększył się do około 120 ludzi. Franciszek Olszówka organizował zamachy i akcje na zagorzałych komunistów i na ludność, która im sprzyjała oraz współpracowała z władzą ludową.

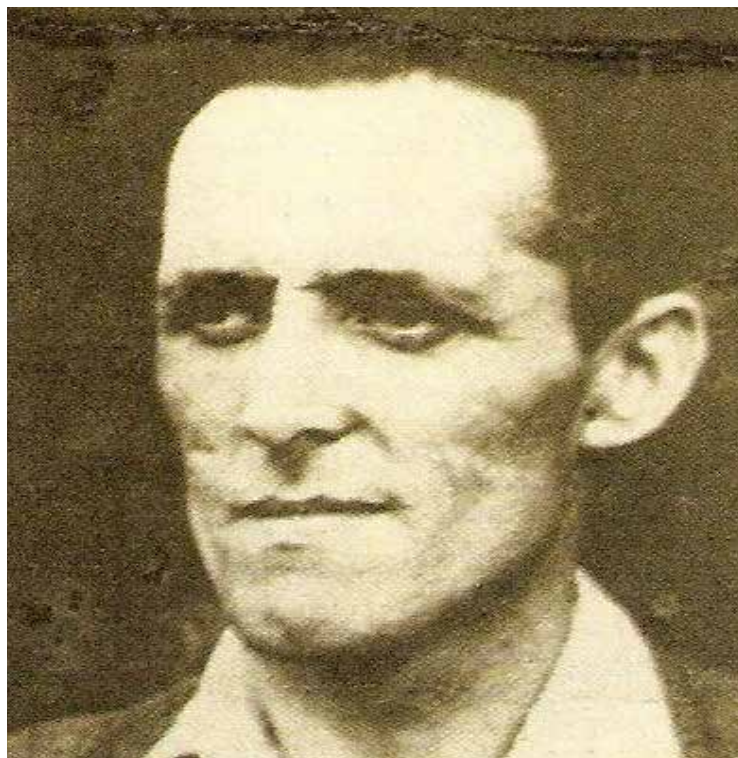
Zastrzeleni przez oddział „Otta” w Restauracji „Pod Łabędziem” porucznik Kazimierz Hetman – komendant PUBP w Kępnie i sierż. Zygmunt Tarka 19.10.1945 r., ze zbiorów prywatnych Marii Abram

1945 r. 19.10. – w restauracji „Pod Łabędziem” leśny oddział „Otta” dokonał zamachu na życie pierwszego kierownika Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Kępnie ppor. Kazimierza Hetmana i jego zastępcę sierżanta Zygmunta Tarke. Obaj zginęli na miejscu.

1945 r. 19–20.10. – miała miejsce tzw. Krwawa Noc Kępińska. Po zastrzeleniu ppor. Kazimierza Hetmana i sierżanta Zygmunta Tarki funkcjonariusze PUBP w Kępnie na czele ze Stanisławem Ładwickowskim, oficerem sekcji śledczej, aresztowali kilkudziesięciu mieszkańców miasta, a następnie na odprawie postanowili natychmiast zgładzić część z nich. Najpierw

w ogrodzie obok budynku PUBP zastrzelono Stefana Drogiego, właściciela Restauracji „Pod Łabędziem”, a potem wybrano jeszcze przynajmniej siedem osób (Roch Jeż, Ludwik Powroźnik, Ignacy Dinant, Bolesław Pająk, Władysław Stodolny, Józef Wieloch i szesnastoletni chłopiec Stefan Kern), sześciu z nich, w tym Stefana Kerna, zamordowali Stanisław Ładwickowski i inni funkcjonariusze UB. Ludwik Powroźnik zaginął i do chwili obecnej niewyjaśnione są okoliczności jego śmierci. Ta bestialska zbrodnia odbiła się szerokim echem w całej Polsce, czego dowodem interpelacja sejmowa posłów PSL.

1945 r. 22/23.11. – Franciszek Olszówka „Otto”, który od listopada 1945 r. działał samodzielnie i nie był podporządkowany żadnej strukturze organizacyjnej, zorganizował akcję odwetową za Krwawą Noc Kępińską na siedzibę Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Kępnie. W ataku wzięło udział od 150 do 200 ludzi, którzy uderzyli na siedzibę Powiatowej Komendy Milicji Obywatelskiej oraz budynek kępińskiej bezpieki. W czasie walk zabito 8 osób, a 4 zostały ciężko ranne. Oddział „Otta” – po opanowaniu budynku PUBP – spalił wszystkie akta sekcji I i rozbił więzienie, uwalniając więźniów. Zmobilizowało to Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Poznaniu i Katowicach oraz Powiatowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego w Kępnie, Wieluniu i Kluczborku do skoordynowania działań przeciw oddziałowi „Otta”. Tymczasem dwóch członków oddziału (Edward Jeziorny pseudonim „Lis” i Jan Jeziorny pseudonim „Fryc”) okazało się zdrajcami

Józef Zawadka „Waldemar”,

źródło: Mateusz Lewek, Historia Służb Porządku Publicznego na Ziemi Kępińskiej w latach 1919–2009, Kępno 2009, s. 154

i rozpoczęło współpracę z wrocławskim Korpusem Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Ostatecznie Edward Jeziorny doprowadził do spotkania „Otta” z majorem Jakubem Jonaszem, dowódcą zwiadu 11. Pułku Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, w pobliżu kościoła ewangelickiego w miejscowości Pisarzowice. Spotkanie okazało się zasadzką, bowiem cały teren został otoczony przez wojsko, a Franciszek Olszówka „Otto” zginął zastrzelony przez mjr. Jakuba Jonasa. Część partyzantów zdołała zbiec z okrażeń, dzięki panującym ciemnościom.

Oddział „Otta” uległ podziałowi na grupy. Wcześniej, w grudniu 1945 r., oddział Franciszka Olszówki podzielił się na dwie jednostki. Jedną z nich dowodził Stanisław Panek, pseudonim „Rudy”, który działał w powiecie wieluńskim, a drugą „Otto”, który przebywał na terenie powiatu kępińskiego i sycowskiego. Po zabiciu Franciszka Olszówki „Otta” jego oddział został ponownie podzielony. Jedną grupą kierował Władysław Jaskuła pseudonim „Grom” (powiat kępiński i oleśnicki), drugą jednostką dowodził Józef Zawadka pseudonim „Waldemar” (powiat kępiński i ostrzeszowski). Oddziały te zostały rozbite w 1946 r. przez Urząd Bezpieczeństwa, Ludowe Wojsko Polskie i oddziały sowieckie, a ich dowódcy zginęli lub zostali aresztowani (bracia Zawadkowie zdołali zbiec i nie zostali schwytani, mimo usilnych poszukiwań).

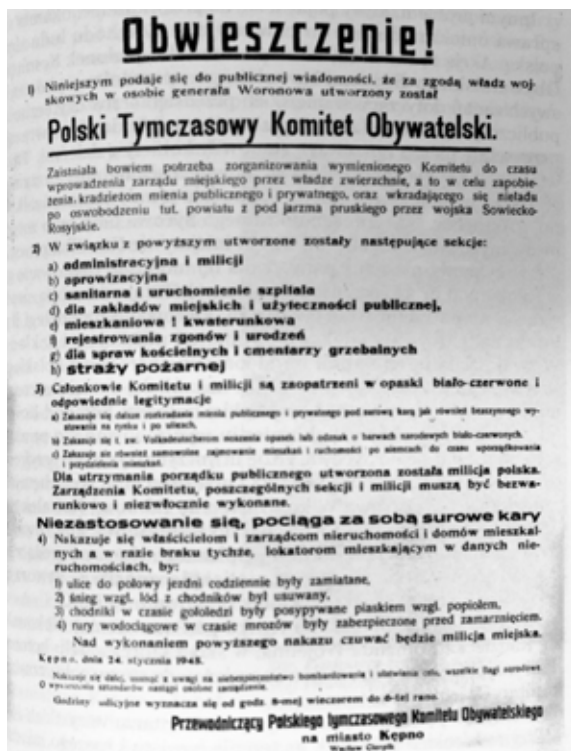
4. Powstanie i działalność rad narodowych

Z chwilą gdy, 21 stycznia 1945 r., wojska niemieckie opuściły Kępno pod naporem oddziałów Armii Czerwonej, konieczne stało się powołanie władz miejskich, które dbałyby o spokój w mieście i bezpieczeństwo jego mieszkańców.

Wybór pierwszych organów władzy odbył się w wyjątkowo demokratyczny sposób, wzięli w nim udział wszyscy chętni obywatele, którzy mieli do tego prawo.

1945 r. 23.01. – kępińscy obywatele – zebrani spontanicznie najpierw na Rynku, a następnie w budynku niemieckiego urzędu magistrackiego – wybrali pierwszy organ władzy w Kępnie, tzw. Polski Tymczasowy Komitet Obywatelski. Jego przewodniczącym został Waclaw Cierpik, a zastępcą Julian Jagiełło, sekretarzem natomiast Idzi Kalis.

Zadaniem komitetu było zaprowadzenie w mieście ładu i porządku. Komitet Obywatelski, aby wywiązać się ze swoich zadań, powołał sekcje: porządkową, aprowizacyjną, mieszkaniową, sanitarną, sekcję dla zakładów miejskich i użyteczności publicznej oraz straż pożarną. Nad porządkiem czuwała też Milicja Obywatelska, której komendantem został Alfons Główka. W mieście przywrócony został spokój i porządek, bowiem nowo wybrane władze miejskie zdołały zapobiec grabieżom i dewastacjom instytucji, zakładów, przedsiębiorstw, sklepów i mienia prywatnego. Komitet Obywatelski musiał także uporać się z trudnym problemem mieszkaniowym.

Obwieszczenie Polskiego Tymczasowego Komitetu Obywatelskiego miasta Kępna do jego mieszkańców 24.01.1945 r., ze zbiorów prywatnych Marii Abram

Alfons Główka – pierwszy po wyzwoleniu komendant Milicji Obywatelskiej, ze zbiorów prywatnych Marii Abram

Do Kępna wracali jego mieszkańcy, którzy w czasie okupacji zmuszeni zostali do przymusowej pracy na terenie Niemiec lub też byli wywiezieni do Generalnej Guberni, względnie przebywali w różnego rodzaju obozach i teraz trzeba było zapewnić im pomieszczenia, żywność i opał.

Zaspokojenie tych potrzeb bytowych wiązało się jednak z olbrzymimi trudnościami, mimo tego komitet starał się z nimi uporać w miarę swych możliwości.

Po spełnieniu swojej roli Komitet Obywatelski na posiedzeniu 5 lutego 1945 r. wystąpił z inicjatywą wyboru nowych, stabilnych władz o charakterze stałym.

1945 r. 7.02. – odbyło się zebranie obywateli Kępna w sali kina „Bajka” w celu wyboru Rady Miejskiej i burmistrza miasta. Wybory odbyły się przy licznych udziałach społeczeństwa, dzięki czemu były w całej pełni demokratyczne, gdyż obecni w sali obywatele głosowali na kandydatów pochodzących z różnych środowisk, a nie przedstawicieli partii politycznych.

Do Rady Miejskiej wybrano 18 radnych i byli to: Władysław Cegła, Edmund Frąckowiak, Józef Gola, Franciszek Grygier, Władysław Grzesiak, Franciszek Jasiak, Edmund Kowalek, Józef Krzak, Zdzisław Lulkiewicz, Kazimierz Łęcki, Idzi Mencel, Augustyn Mencel, Walenty Raczynski, Bolesława Regulewska, ks. proboszcz Remelski, Janina Rychlicka, Józef Słomiany i Stanisław Sołtyś.

W tym samym dniu radni zebrali się na pierwszym posiedzeniu, w czasie którego wyłoniono Prezydium Rady w składzie: Edward Kowalek – przewodniczący, Władysław Cegła – zastępca, Edmund Frąckowiak – sekretarz. Wybrano także burmistrza, którym został Paweł Seydak (funkcję tę pełnił także przed wojną), jego zastępcę – Wacława Cierpika. Wybrano również Zarząd Miejski, w skład którego weszli: Edmund Feige, Franciszek Kaczmarek, Zdzisław Kasprzak, Jan Ostojski i Ludwik Sikora (członkiem zarządu z urzędu był także wiceburmistrz Kępna Wacław Cierpik).

Zarząd Miejski wydawał swój organ informacyjny, w którym zamieszczane były wszelkiego rodzaju zarządzenia i komunikaty, dotyczące Kępna i gminy. Pierwszy numer tego organu o nazwie „Zarząd Miasta Kępna” ukazał się 10 lutego i zawierał m.in. informacje dotyczące wyboru i składu władz miejskich.

1945 r. 26.01. – powstała w Kępnie Tymczasowa Powiatowa Rada Narodowa. Jej organizatorem był Marian Stefaniak, syn właściciela majątku w Hanulinie, który pełnił też funkcję starosty. Po nim starostą został Władysław Jachowicz.

1945 r. 27.01. – uruchomiono w Kępnie Urząd Pocztowy (kierownik – Jan Kurzawa), a nieco później działalność rozpoczął Sąd Powiatowy (sędzia Gawroński), Urząd Skarbowy (kierownik Pietrzykowski) i Komisja Szkolna (Stanisław Flaczyk).

1945 r. koniec stycznia – powstał w Kępnie Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego (PUBP), na czele którego stał Kazimierz Hetman (z zawodu rzeźnik), a po jego śmierci funkcję tę pełnili kolejno: Paweł Ładniak, Marian Wańczyk, Czesław Ruta, Mieczysław Pluta i Jakub Bystrzanowski.

1945 r. 18.03. – odbyły się wybory do nowej Rady Miejskiej, którą powołano w związku z tym, że 11 listopada 1944 r. weszła w życie ustawa uchwalona przez Krajową Radę Narodową, dotycząca rad narodowych poszczególnych stopni, a jej celem było opanowanie władz samorządowych przez PPR i jej sojuszników. W ten sposób skończyły się demokratyczne wybory do rad narodowych, gdyż od tego czasu to PPR w porozumieniu z PPS ustalała zasady wyborów i limity mandatów poszczególnych partii do samorządów.

Zgodnie z tą ustawą ówczesny starosta kępiński, 16 marca 1945 r., rozwiązał istniejącą Radę, przewodniczący KP PPR, Marian Wiatrowski, 18 marca 1945 r. powierzył Józefowi Czajce organi-

„Zarząd Miasta Kępna” nr 1 z 1945 r. – organ informacyjny, zawierający zarządzenia i komunikaty władz miejskich, ze zbiorów prywatnych autora

zowanie wyborów do nowej Miejskiej Rady Narodowej. Odbyły się one 19 marca 1945 r. w sali Zarządu Miejskiego. Zebrani tam delegaci organizacji politycznych i społecznych z terenu miasta, wybrali spośród siebie 16 radnych.

Listę z kandydatami na radnych zgłosiło PPR po uzgodnieniu z partiami sojuszniczymi. Byli to: Edward Adamus, Józef Czajka, Leon Domagała, Władysław Drzazga, Aleksy Fadniejewicz, Roman Heising, Waclaw Józefiak, Józef Krzak, Stanisław Litwiński, Jan Marciniak, Tomasz Sadek, Antoni Solarek i Władysław Urbański. Wszyscy, którzy znaleźli się na liście, zostali wybrani jako radni do Miejskiej Rady Narodowej (MRN). Do Rady przyjęto jeszcze Tadeusza Jagieniaka jako przedstawiciela Związku Walki Młodych. Przewodniczącym Rady został wybrany Roman Heising (PPS), a jego zastępcą Józef Krzak (PPR). Oboje stali się członkami Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, w skład którego weszli jeszcze: Edward Łajewski, Antoni Solarek i Aleksy Fadniejewicz. Radni wybrali też burmistrza Kępna, którym został Paweł Seydak, a wiceburmistrzem Józef Czajka. Powołano również Zarząd Miejski, jako organ wykonawczy, w skład którego weszli: Kazimierz Drygała, Jan Ostojski i Stanisław Sołtysik.

Po Romanie Heisingu funkcję przewodniczącego MRN kolejno pełnili: Józef Krzak (PPR), Adam Lach (PPS), Waclaw Ostry (PPR), Czesław Szczepaniak (PPR) i Jan Berski (SD).

Na początku listopada 1945 r. Paweł Seydak złożył dymisję z funkcji burmistrza Kępna, o czym 6 listopada 1945 r. zawiadomił Zarząd Miejski i starostę powiatowego. Tymczasowym burmistrzem został wtedy Józef Czajka, który pełnił tę funkcję od 1 grudnia 1945 r. do 25 stycznia 1946 r. Ostatecznie jednak stanowisko burmistrza od 25 stycznia 1946 r. objął Tadeusz Herduś, który na ogół dobrze wywiązywał się ze swoich obowiązków. W 1948 r. burmistrzem Kępna została Kazimiera Dziewiszek, która to stanowisko sprawowała do 1950 r. Władze samorządowe w Kępnie, które ukształtowały się 19 marca 1945 r. pod względem liczebnym przedstawiały się następująco: Miejska Rada Narodowa liczyła 16 radnych, a od 10 kwietnia 1946 r. – 24 radnych.

Zarząd Miejski jako organ wykonawczy składał się z 5 członków, którzy byli dość często zmieniani. W administracji miasta w 11 referatach, zatrudnionych było 31 pracowników umysłowych, natomiast w przedsiębiorstwach i zakładach komunalnych gminy miejskiej 23 pracowników umysłowych i 49 pracowników fizycznych.

Od początku MRN musiała rozwiązywać trudne i niecierpiące zwłoki sprawy bieżące, a także zadbać o fundusze, aby miasto mogło w miarę skutecznie funkcjonować (zaopatrzenie ludności w żywność i opał, dostarczenie prądu do zakładów, instytucji i mieszkań prywatnych, uruchomienie wodociągów i gazowni miejskiej).

Z biegiem czasu MRN zajęła się także rozwojem poszczególnych dziedzin życia w mieście.

1945 r. 19.03. – na swym pierwszym posiedzeniu, obok wyboru poszczególnych organów, MRN uchwaliła budżet dla Kępna na 3 miesiące oraz przywróciła nazwy ulic i placów według stanu z 31 sierpnia 1939 r. Jednocześnie wprowadzono wiele nowych nazw ulic, jak np. ul. Armii Czerwonej, Wieluńska, 1 Maja, 3 Maja, Południowa (bloki kolejowe) i Słoneczna.

1945 r. 28.05. – MRN w Kępnie wybrała czterech członków powołanego Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Miasta oraz 12 ławników. Podjęta też została decyzja o otwarciu 1 czerwca 1945 r. kąpieliska w mieście. Ciekawostkę może stanowić fakt, iż, określając dni i godziny, kiedy basen będzie czynny, ustalono, że w czwartki mogą z niego korzystać tylko kobiety, a we wtorki mężczyźni.

1945 r. 11.06. – Zarząd Miejski opracował projekt podziału Kępna na siedem okręgów opiekuńczych, co zatwierdziła MRN i wybrała jednocześnie opiekunów społecznych.

1945 r. 30.07. – radni uchwalili regulamin obrad MRN w Kępnie

1945 r. 17.09. – MRN przyjęła projekt skanalizowania ul. H. Sienkiewicza, Kilińskiego i częściowo ul. Ks. P. Wawrzyniaka, Krętej i Rynku. Koszt tej inwestycji szacowano na około 600 tys. zł. O przydzielenie tej sumy Rada zwróciła się z prośbą do władz państwowych. Rada podjęła także uchwałę o wystąpieniu do Tymczasowego Zarządu Powiatowego o przekazanie łąk po majątku Mianowice na rzecz miasta oraz o przyznanie miastu budynków na tzw. Nowym Osiedlu, wybudowanym przez Niemców.

1945 r. 18.10. – MRN w Kępnie przyznała po 15 tys. zł subwencji dla Ośrodka Zdrowia, ambulatorium i dla Powiatowego Komitetu Opiekuńczego.

1945 r. 17.11. – burmistrz Paweł Seydak zrezygnował ze swojego stanowiska mimo sprzeciwu MRN.

1945 r. 13.12. – MRN powołała lekarza miejskiego i komornika, określając jednocześnie zakres ich działalności.

1946 r. 25.01. – funkcję burmistrza Kępna i gminy przejął Tadeusz Herduś.

1946 r. 1.03. – MRN w Kępnie, na wniosek Zarządu Miejskiego, powołała do życia Towarzystwo Upiększania Miasta. Utworzono Komitet Organizacyjny towarzystwa, w skład którego weszli: Tadeusz Herduś, Waclaw Kokociński, prof. Hipolit Ociepka, Ignacy Ławniczak, Feliks Stężala, Wincenty Warszawski i Konrad Marczyński. Rada podjęła też decyzję, aby grunty

przejęte po Bractwie Kurkowym (18 mórg) przeznaczyć na ogródki działkowe. Wkrótce, bo 20 marca 1946 r., Zarząd Miejski powołał komisję do rozdziału gruntów i ogrodów, przejętych przez miasto. Działki mogli mieć przydzielone tylko Polacy.

1946 r. 5.12. – na wniosek Zarządu Miejskiego MRN podjęła uchwałę o uporządkowaniu skwerku na Górcie Wiatrakowej, zalesieniu gruntu przy parku (trójkąt koło szpitala) i alei spacerowej obok rzeki Niesob.

1946 r. 25.06. – burmistrz Kępna Tadeusz Herduś wysłał pismo do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie z prośbą o zatwierdzenie herbu miasta (wzór herbu dołączony został do pisma). W końcowej części pisma burmistrz stwierdził: *Zarząd Miejski prosi wobec powyższego, chcąc sprawę herbu miasta uregulować należycie, o zatwierdzenie herbu miasta według załączonego rysunku tarczy u góry prostokątnej, półokrągłej, na której widnieje tabędź na niebieskim polu stojący na zielonej kępie i to bez dodatkowych upiększeń.* Tak więc burmistrz Kępna pozbył się na nowym wzorze herbu korony królewskiej i płaszcza gronostajowego, gdyż dla komunistów były to symbole Polski szlacheckiej, a nie Polski robotniczej i chłopskiej. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie zaaprobowало ani wzoru herbu Kępna przesłanego przez burmistrza miasta w 1946 r., ani jego szkicu wykonanego w 1949 r. przez artystę grafika, Mariana Romałę, należącego do Związku Zawodowego Polskich Artystów, Plastyków z Poznania (za cztery wzory herbu władze miasta zapłaciły 15 tys. zł). Ostatecznie w drugiej połowie 1949 r. burmistrz miasta Kazimiera Dziewiszek zrezygnowała z dalszych starań o zatwierdzenie nowego herbu miasta Kępna przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w Warszawie.

1947 r. 12.03. – Zarząd Miejski przejął na rzecz miasta następujące nieruchomości poniemieckie: 112 nieruchomości zabudowanych, w tym część pożydowskich, 29 bloków tzw. Nowego Osiedla i 200 mórg gruntów.

1948 r. 22.08. – odsłonięto Pomnik Bohaterów na Rynku podczas wystawy i targów powiatu kępińskiego, która miała miejsce w dniach od 22 do 29 sierpnia 1948 r. i odbywała się pod patronatem wojewody poznańskiego Stefana Brzezińskiego. 22 sierpnia 1948 r. ks. proboszcz Marian Magnuszewski odprawił na Rynku mszę św. polową i po odsłonięciu poświęcił pomnik przy udziale władz państwowych, samorządowych, wojska oraz organizatorów wystawy. Projektantem pomnika był Bazyli Wójtowicz, a wykonawcą Telesfor Motyl, współwłaściciel Zakładu Kamieniarsko-Rzeźbiarskiego w Ostrzeszowie. Za inicjatora postawienia pomnika uważa się Powiatowy Komitet Budowy Pomnika Bohaterów w Kępnie, który powstał z inicjatywy Jana Tomczaka, ostatniego prezesa Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” przed wojną. Dla pomnika przyjęto nazwę Pomnik Bohaterów lub zamiennie Pomnik Wdzięczności.

Znajdująca się na cokole pomnika rzeźba, przedstawiała sokoła zrywającego się do lotu – stanowiła więc także symbol TG „Sokół”. Można więc sądzić, że pomnik ten postawiono nie tylko dla uczczenia, tych którzy walczyli o wolność ojczyzny, ale także w celu złożenia symbolicznego hołdu dla Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”.

Od 1946 r. rady różnych szczebli w coraz większym zakresie zaczynały mieć charakter polityczny. Już 27 sierpnia 1945 r. odbyła się egzekutywa KP PPR, na której uznano, że *terenowe rady narodowe nie przedstawiają rzeczywistego oblicza politycznego czysto polskiej części społeczeństwa kępińskiego. W większości wchodzą do nich ludzie, za których istniejąca w Bloku Demokratycznym partia nie może wziąć odpowiedzialności. Dlatego też należy rady zreorganizować, wprowadzając do nich przedstawicieli partii politycznych Bloku Demokratycznego. Stosunek poszczególnych partii ustali początkowo egzekutywa KP PPR, a następnie Komisja Porozumiewawcza Stronnictw Demokratycznych. W każdej gminie należy dążyć albo do obsadzenia wójta, albo przewodniczącego rad gminnych przez naszą partię.* W wyniku tych postanowień ustalono klucz partyjny do podziału mandatów w ramach MRN: PPR – 6 radnych, PPS – 5, PSL – 2, związki zawodowe – 2 i organizacje młodzieżowe – 1 radny.

20 lutego 1946 r. na posiedzeniu Komisji Międzypartyjnej na wniosek SD dokonano nowego podziału mandatów, który wyglądał następująco: PPR – 5 radnych, PPS – 5, PSL – 2, SD – 2, związki zawodowe – 1 radny, organizacje młodzieżowe – 1 radny.

O całkowitym upolitycznieniu i uzależnieniu rad narodowych od PPR świadczy decyzja, jaką podjęto, 10 kwietnia 1946 r., na posiedzeniu Komisji Międzypartyjnej. Na tym spotkaniu zatwierdzono zwiększenie ilości radnych do 24 osób i nowy podział mandatów, który wyglądał następująco: PPR – 6 radnych, PPS – 6, PSL – 4, SD – 4, związki zawodowe – 1 radny, organizacje rzemieślnicze – 1 radny, organizacje przemysłowo-handlowe – 1 radny, stowarzyszenia pomocy i opieki społecznej – 1 radny.

W wyniku wytypowania swoich przedstawicieli przez poszczególne partie, stowarzyszenia i związki w skład MRN wchodziło: Halina Banaszkiewicz, Jan Berski, Leon Górka, Jan Jachowicz, Antoni Jędraszak, Wacław Józefiak, Bronisław Juszczak, Franciszek Kalis, Ignacy Klimaszewski, Edmund Kowalek, Józef Krzak, Adam Lach, Józef Maciejewski, Edmund Panek, Władysław Pawelczyk, Zenon Polak, Wojciech Przyłucki, Damian Sarnowski, Zbigniew Średziński, Jan Tomczak, Józef Walczak, Wincenty Warszawski i Franciszek Urbański.

Po rozwiązaniu PSL członkowie tej partii zostali usunięci z rad narodowych, a na ich miejsce powołano przedstawicieli SL, co oznaczało osiągnięcie całkowitej dominacji w MRN radnych z partii, wchodzących w skład Bloku Stronnictw Demokratycznych (PPR, PPS, SL i SD).

Zarządzenie

Starosty Powiatowego Kępińskiego z dnia 16 marca 1945 roku, Nr. 0/21/45 o rozwiązaniu Tymczasowej Rady Powiatowej

Na podstawie pisma przewodniczącego Rady Narodowej w Kępnie z dnia 11. 3. 1945 r. Nr. 1-45 oraz Dziennika Ustaw Rzplitej Nr. 5, pozycja 22 z dnia 11. 9. 1944 z dniem dzisiejszym rozwiązując dotychczasową, tymczasową Powiatową Radę Narodową.

Starosta Powiatowy
(-) Jachowicz

Decyzją starosty powiatu kępińskiego z 16.03.1945 r.
rozwiązana została Tymczasowa Rada Narodowa,
ze zbiorów prywatnych autora

W kilka dni, od chwili, gdy Kępno stało się wolne, powołano także władze powiatowe.

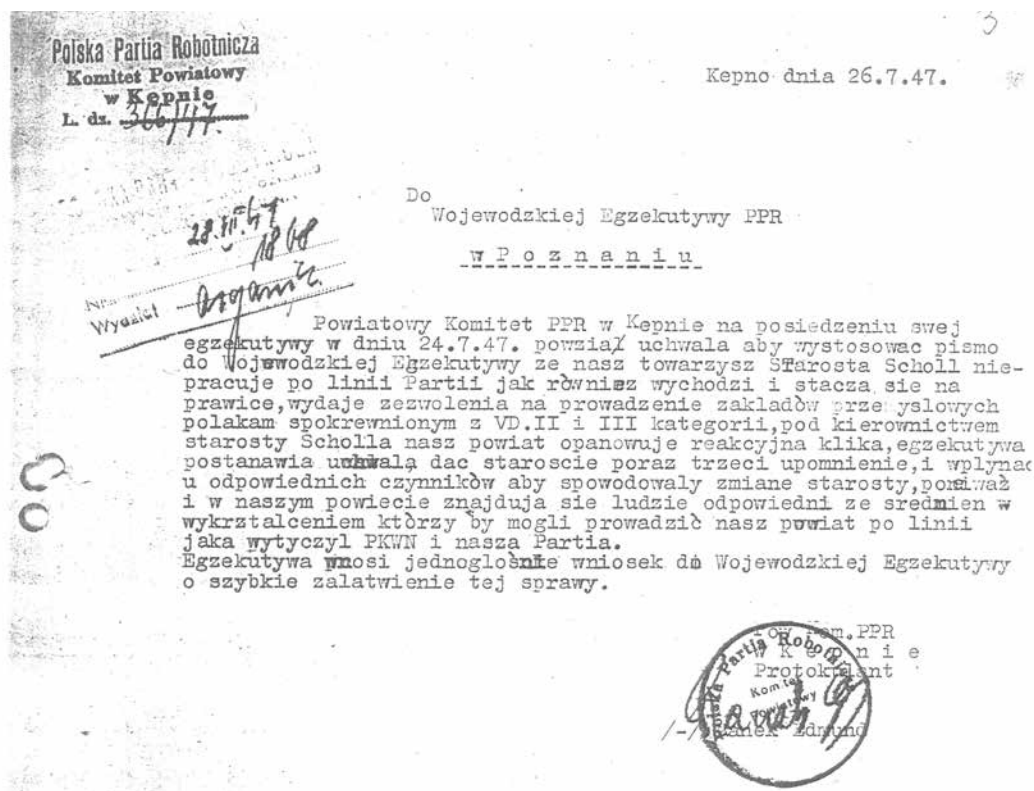
1945 r. 26.01. - utworzono Tymczasową Powiatową Radę Narodową (TPRN), której przewodniczącym i zarazem organizatorem został Marian Stefaniak.

1945 r. 22.03. - tymczasowe władze powiatowe zastąpiono powołaną na mocy dekretu Polskiego Komitetu Wykonawczego z 11 września 1944 roku, stałą, Powiatową Radę Narodową (PRN), której przewodniczącym został Stanisław Grochola, a starostą Władysław Jachowicz (PPR). W skład nowej Powiatowej Rady

Narodowej wchodziło 25 radnych, w tym 10 przedstawicieli PKWN i 15 przedstawicieli gminnych i miejskich rad narodowych.

Stopniowolizbę radnych zwiększono do 60 osób. Z sprawozdania rocznego KPPR z 20 listopada 1948 r. wynika, że PRN w Kępnie składała się z 59 radnych, w tym 21 mandatów należało do PPR, 15 do PPS, 14 do SL, 4 do SD, a 5 mandatów to bezpartyjni. Przewodniczącymi PRN w Kępnie byli kolejno: Stanisław Grochola (22 marca 1945 r. - 12 czerwca 1945 r.), Antoni Hadryś (PSL, 12 czerwca 1945 r. - 12 sierpnia 1946 r.), Stanisław Grochola (12 sierpnia 1946 r. - 3 lutego 1949 r.). Natomiast funkcję starosty w tym czasie pełnili: Władysław Jachowicz (PPR, 22 marzec 1945 r. - lipiec 1945 r.), Józef Kurpisz (PPR, sierpień 1945 r. - listopad 1946 r.), Józef Scholl (PPR, grudzień 1946 r. - październik 1948 r.), Wacław Kosztowny (PPR, listopad 1948 r. - sierpień 1949 r.).

Tak duża przewaga radnych z Bloku Stronnictw Demokratycznych, szczególnie z PPR, w składzie MRN i PRN w Kępnie powodowała, że w czasie sesji podejmowano każdą uchwałę, jaką zażyczyła sobie ludowa władza, wywierając w ten sposób decydujący wpływ na życie polityczne, społeczno-gospodarcze, kulturalne i oświatę w Kępnie oraz powiecie kępińskim.

Pismo KP PPR w Kępnie do Wojewódzkiej Egzekutywy PPR w Poznaniu
o zdjęcie ze stanowiska starosty kępińskiego Józefa Scholla,
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu

Na tle panujących wtedy stosunków, jako wręcz wyjątkowa, jawi się postać Józefa Scholla, członka PPR, który z nadania tej partii został mianowany starostą w powiecie kępińskim. W trakcie pełnienia swej funkcji stawał się coraz bardziej niezależny w swej działalności, a wiele jego poczynań było niezgodnych z linią partii, co doprowadziło do ostrego konfliktu między nim a pierwszym sekretarzem KP PPR A. Madejem. W czasie trwania sporu, 26 lipca 1947 r., Egzekutywa KP PPR podjęła uchwałę, dotyczącą zmiany starosty Józefa Scholla i zwróciła się z pismem do Wojewódzkiej Egzekutywy PPR w Poznaniu o realizację tego wniosku.

W piśmie tym zarzucano staroście, że: *nie pracuje po linii Partii, jak również wychodzi i stacza się na prawicę, pod kierownictwem starosty Scholla nasz powiat opanowała reakcyjna klika*. W połowie 1948 r. doszło do zażegnania konfliktu, między innymi ze względu na organizowaną Wystawę Powiatową i Targi w Kępnie. Wkrótce jednak doszło do zaostrzenia sporu właśnie na tle wystawy. Starostę poparł w tym sporze przewodniczący PRN Stanisław Grochola. Chodziło m.in. o to, iż starosta nie podziękował na piśmie KP PPR za udział w powstawaniu wystawy. Poza tym starosta zrehabilitował książkę pt. „Pamiętnik wystawy kępińskiej 1945–1948 r.” powierzył Waleremu Nawrotowi, z czym nie zgadzał się KP PPR. Po tych incydentach KP PPR w Kępnie zwrócił się ponownie do KW PPR w Poznaniu o usunięcie Józefa Scholla z funkcji starosty, co też wkrótce nastąpiło. Do dymisji musiał się także podać Stanisław Grochola.

5. Stosunki narodowościowe w Kępnie i w powiecie

Po wojnie liczba ludności w Kępnie ulegała dość dużym zmianom. W styczniu 1945 r. Kępno liczyło 8021 mieszkańców, ale w związku z opuszczeniem miasta przez Niemców, w obawie przed zbliżającym się frontem, liczba ta spadła do 5704 osób, czyli zmniejszyła się o 28,8%. Z miasta wyjechali niemal wszyscy Niemcy i w lutym 1945 r. pozostało ich tylko 141.

W następnych latach liczba mieszkańców, z małymi wahaniami, rosła. W 1946 r. mieszkało w Kępnie 8 246 osób, by w 1947 r. spaść do 8 101 mieszkańców. W następnych latach wzrost ludności miał już charakter systematyczny (1958 r. – 9 013 osób, 1972 r. – 10 479, 1975 r. – 11 240 a w 1979 r. – 11 750).

Bardzo skomplikowanym problemem w Kępnie i w powiecie stały się po wojnie kwestie narodowościowe. Według danych niemieckich w powiecie kępińskim osiedlono w okresie wojny 9 664 Niemców, a liczba osób, które zapisane zostały do wszystkich czterech grup niemieckiej listy narodowej wyniosła 25 221 (w samym Kępnie na 5 704 osoby, wpisanych na niemiecką listę narodową było 2 701 mieszkańców), w sumie 34 886 osób uznanych zostało przez okupanta za przynależnych do narodu niemieckiego. Z kolei raport bezpieki kępińskiej z lipca 1945 r. podawał, że liczba osób wpisanych na niemiecką listę narodową wynosiła 26 680, co oznacza, że zarówno niemieckie jak i polskie dane były zbliżone, a to pozwala przyjąć, że przeszło 35% mieszkańców powiatu kępińskiego (w marcu 1945 r. szacowano, że w powiecie mieszka 87 074 osób), zaliczanych było do narodu niemieckiego, co stanowiło duży odsetek ludności (w innych powiatach rejencji łódzkiej odsetek ten wynosił około 20%). Te dane świadczą o tym, jak ważny, ale jednocześnie bardzo trudny i delikatny, był problem narodowościowy w Kępnie. W tym okresie stosunek mieszkańców Kępna do tzw. volksdeutsche'ów był nieprzychylny, a kępińska bezpieka realizowała politykę narodowościową w jej skrajnej formie. Ta negatywna polityka przejawiała się w tym, że przeprowadzano aresztowania osób, wpisanych na niemiecką listę narodowościową. W wielu wypadkach kierowano ich do obozu pracy w Skoroszowie, względnie w Rychtalu lub do obozów w innych powiatach w Wielkopolsce i na Śląsku. Osobom tym konfiskowano mienie i pozbawiano ich mieszkań, które na ogół przydzielano wysiedleńcom ze wschodnich ziem (otrzymali oni około dwa tysiące gospodarstw poniemieckich). Dlatego też m.in. autochtoni byli negatywnie nastawieni do władzy komunistycznej i według Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Kępnie nie uznawali ówczesnego rządu, czekając na powrót rządu emigracyjnego z Londynu. Polskie władze centralne, 6 maja 1945 r., wydały tzw. ustawę majową, która dotyczyła problemu niemieckiej listy narodowej, zastosowanej przez okupanta na ziemiach bezpośrednio włączonych do Rzeszy. Ustawa ta przewidywała drogą sądową możliwość rehabilitacji osób zapisanych do drugiej grupy w ramach listy narodowej, natomiast osób zapisanych do III i IV grupy drogą administracyjną. Taką drogę rehabilitacji można było wprowadzić tylko wtedy, gdy podpisanie niemieckiej listy narodowej odbywało się pod przymusem, a poza tym zachowanie danej osoby w czasie okupacji wskazywało na jej polską odrębność. Jednocześnie jednak Kraj Warty, a więc i powiat kępiński, został zaliczony do obszarów, gdzie Niemcy nie stosowali przymusu, dlatego rehabilitacja mogła się odbywać tylko drogą sądową. Z tej złożonej sytuacji na terenie kępińskim zdawał sobie sprawę starosta kępiński, Józef Kurpisz, który zwrócił się do władz wojewódzkich o uznanie, że ludność powiatu kępińskiego poddawana była w czasie okupacji silnej presji i przymusowi, co w dużej mierze skutkowało wpisaniem się na narodową listę niemiecką.

Trzeba jednak podkreślić, że sporo osób zarejestrowało się na VD, by zapewnić sobie wygodę i spokój. Po zbadaniu sytuacji wojewoda zaliczył teren kępiński do ziem, na których wpisywanie na niemiecką listę narodową odbywało się pod przymusem. Starosta Józef Kurpisz zaczął wtedy postępować w stosunku do VD zgodnie z decyzją wojewody. Także PRN w Kępnie, 4 stycznia 1946 r., podjęła uchwałę w podobnym duchu. Mimo to trwał konflikt na tym tle między starostą a PUBP, bowiem bezpieka nadal uważała, że na terenie powiatu kępińskiego wpisywanie się na listę narodową nie było przymusowe tylko dobrowolne. W tej sprawie pojechała nawet z Kępna delegacja do Prezydium Krajowej Rady Narodowej, aby wykazać, że liberalna polityka narodowościowa w powiecie kępińskim była błędem. Prezydent KRN – Bolesław Bierut – powołał komisję do zbadania polityki wobec ludności wpisanej na niemiecką listę narodową (DVL) w województwie poznańskim. Ze sprawozdania komisji, z 15 listopada 1946 r., wynika, że teren powiatu kępińskiego można uznać za obszar przymusu germanizacyjnego. Poza tym komisja stwierdziła, że nastąpiło szereg nadużyć wobec VD, jak np. masowe aresztowania i wysiedlenia, co było niezgodne z ustawą z 6 maja 1945 roku. O te nadużycie komisja oskarżyła przede wszystkim PUBP w Kępnie, który nadal hamował rehabilitację VD wraz z innymi organami władzy, co popierały też PPR i PPS. Skutki tej prawie dwuletniej polityki były fatalne. Nastąpiło nadmierne skłócenie VD z resztą społeczeństwa, które doznało z rąk okupanta ciężkich prześladowań. Tę napiętą sytuację podsycali częściowo władze administracyjne w Kępnie, a przede wszystkim PUBP, którego zadaniem było utrzymanie ładu i porządku, a nie wytwarzanie atmosfery odwetu za wyrządzone Polakom krzywdy przez okupanta. Wywierane były nawet naciski na sądy, aby były surowe w stosunku do VD i na adwokatów, aby ich nie bronili w czasie rozpraw sądowych. Wywołało to w powiecie kępińskim chaos i bezprawie, do czego przyczyniły się także represje – stosowane przez wojska sowieckie – i element napływowy, który w wielu wypadkach zajmował się zwykłym „szabrem”.

Wiele decyzji władz godziło w interesy Niemców i volksdeutsche, co wynikało także z nieprzychylnego stosunku do nich ludności polskiej zamieszkującej miasto.

1945 r. 25.09. – wiec mieszkańców Kępna na tle narodowościowym zorganizowany przez kępiński oddział Polskiego Związku Zachodniego. Cele wiece były popierane przez władze kępińskie, o czym świadczy fakt, iż wziął w nim udział burmistrz miasta i I sekretarz KP PPR. Obecni na wiece mieszkańcy Kępna i powiatu uchwalili rezolucję, w której domagali się m.in., aby Niemcy wszystkich kategorii wysłani zostali do obozów pracy przymusowej, aby na razie nie mogli być rehabilitowani i przez 5 lat pozbawieni byli praw obywatelskich (chodziło przede wszystkim o tych, którzy wpisali się na niemiecką listę narodową z pobudek egoistycznych). Żądano także, aby osoby takie nosiły oznaki odróżniające je od innych obywateli.

1946 r. 28.01. – Zarząd Miejski w Kępnie podjął uchwałę w sprawie napływu do Kępna osób narodowości niemieckiej. Uchwała nakazywała odmawiania tym osobom zamieszkania w Kępnie pod pretekstem braku mieszkań i zwiększonego obciążenia gospodarczego miasta.

1946 r. 5.02. – KP PPR, KP PPS i KP SD zwróciły się do adwokata Włodzimierza Zakrzewskiego z następującym apelem: *Blok Polskich Partii Demokratycznych, wyrażając opinię całego społeczeństwa polskiego miasta i powiatu kępińskiego zwraca się do ob. Zakrzewskiego o zaprzestanie wnoszenia obrony sądowej przy rehabilitacji osób zapisanych na listę narodowości niemieckiej. BPPD uważa, że z punktu widzenia etyczno-moralnego, obrona zdrajców ojczyzny zwłaszcza pierwszej i drugiej kategorii przez adwokata polskiego podjęta nie z urzędu jest bez uzasadnienia i wynika z chęci zysku.*

Taki apel to kuriozum, nie powinien w ogóle mieć miejsca, tym bardziej że Włodzimierz Zakrzewski, zarówno jako adwokat jak i działacz społeczny cieszył się przed wojną, jak i po 1945 r., nieskazitelną opinią pod każdym względem.

1946 r. 20.03. – Zarząd Miejski powołał komisję do rozdziału gruntów i ogrodów, która mogła je przydzielać tylko Polakom.

6. *Finanse w mieście*

Trudności, na jakie natrafiły władze miasta, związane były w dużej mierze z ograniczonymi finansami, jakimi dysponowała MRN. Początkowo budżet miał charakter prowizoryczny i obejmował na ogół tylko kilka miesięcy.

Pierwszy budżet, jaki uchwaliła MRN, obejmował okres od 22 stycznia 1945 r. do marca 1945 r. Wydatki zaplanowano na sumę 78 000 zł, w tym na wydatki administracyjne – 54 500 zł, gazownię – 14 000 zł, wodociągi – 3000 zł, rzeźnię miejską – 6500 zł. Do realizacji zaplanowanych wydatków brakowało 47 000 zł, w związku z tym MRN postanowiła zwrócić się do Skarbu Państwa o subwencję lub pożyczkę.

1945 r. 23.07. – Zarząd Miejski przyjął budżet administracyjny miasta Kępna na przełomie 1945/1946 r. (do marca 1946 r.), który przewidywał dochody na sumę 1 910 000 zł i wydatki w wysokości 1 910 000 zł.

1946 r. 6.07. – Zarząd Miejski, a następnie Miejska Rada Narodowa uchwały budżet za okres od 1 kwietnia 1946 r. do 31 grudnia 1946 r., który w sferze wydatków wyniósł 8 234 000 zł, natomiast dochody miały wynieść 8 144 000 zł.

1947 r. 18.01. – Zarząd Miejski opracował projekt budżetu dla Kępna na 1947 r., który następnie uchwaliła MRN. Przedstawiał się on następująco: dochody – 12 227 000 zł, wydatki – 12 227 000 zł.

1947 r. 30.10. – Zarząd Miejski zaakceptował projekt budżetu dla miasta Kępna, uchwalony następnie przez MRN. Wyglądał on następująco: dochody oszacowano na kwotę 13 599 000 zł, a wydatki na sumę 13 500 000 zł.

Po pierwszym bardzo niskim budżecie na 1945 r. w następnych latach nastąpiła pewna poprawa w tym względzie, a nawet władze osiągnęły równowagę między dochodami a wydatkami. Nadal jednak wysokość budżetu daleka była od potrzeb finansowych miasta.

Po wojnie w Kępnie działały trzy instytucje finansowe. Swoją działalność z okresu przedwojennego kontynuował Bank Ludowy na zasadzie spółdzielni oszczędnościowo–kredytowej. 1 maja dokonano w banku bilansu otwarcia, który wykazał, że suma bilansowa po stronie aktywów i pasywów wynosiła 821 875 zł, a liczba członków 723 osoby. Działalność kredytowo–oszczędnościowa banku w tym okresie była niewielka z powodu braku własnych funduszy. Na ogół udzielano niskich kredytów krótkoterminowych.

Do innych instytucji finansowych w Kępnie należały: Bank Gospodarstwa Spółdzielczego i Samorządowa Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Kępińskiego.

7. Przemysł, rzemiosło i handel

Wpływ na stosunki gospodarcze w Polsce w latach 1944–1946 miały dekrety wydane w tym czasie przez Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN) i Krajową Radę Narodową (KRN), dotyczyły one rolnictwa i przemysłu. PKWN, 6 września 1944 r., wydał dekret, na mocy którego przeprowadzona została reforma rolna, polegająca na przejściu przez państwo nadwyżek ziemskich w majątkach liczących ponad 50 ha ziemi ornej lub w gospodarstwach przekraczających 100 ha (na terenie byłego zaboru pruskiego konfiskowano nadwyżki w gospodarstwach liczących ponad 100 ha użytków rolnych). Dekret przewidywał także przejście przez państwo ziem *będących własnością obywateli Rzeszy Niemieckiej i obywateli polskich narodowości niemieckiej oraz zdrajców ojczyzny*. Uzyskane w ten sposób nadwyżki ziem rozparcelowano na rzecz powiększenia gospodarstw karłowatych i małorolnych. Ziemie otrzymywali też bezrolni robotnicy rolni.

Z części nadwyżek utworzono „wzorcowe” gospodarstwa państwowe (Państwowe Nieruchomości Ziemskie). W dwa lata później, 6 kwietnia 1946 r., KRN wydała dekret o ustroju rolnym i osadnictwie na Ziemiach Odzyskanych. Zgodnie z dekretem nowo utworzone gospodarstwa rolne miały liczyć od 7 do 15 ha. W wyniku reformy przeciętne gospodarstwo chłopskie osiągnęło wielkość 5,2 ha. Co prawda bezrolni i małorolni uzyskali nieco ziemi, co władza ludowa wykorzystała dla celów propagandowych, ale w praktyce nadal istniało duże rozdrobnienie, co wpływało na niską wydajność ziemi.

Reforma rolna objęła także tereny powiatu kępińskiego, gdzie w wyniku parcelacji ziemi dużych majątków (40 dużych gospodarstw rolnych) i przejścia gospodarstw ponemieckich utworzono 644 gospodarstwa rolne i upełnorolniono 484 gospodarstw karłowatych. Na rzecz państwa przejęto ziemię z 14 majątków, których powierzchnia wynosiła 4805,63 ha. W sumie w wyniku parcelacji powstało 785 gospodarstw średniorolnych od 5 do 10 ha, stały się one na ogół własnością pracowników folwarcznych oraz upełniorolniono 926 gospodarstw małorolnych.

Wpływ na gospodarkę kraju miała też ustawa Krajowej Rady Narodowej o nacjonalizacji przemysłu z 3 stycznia 1946 roku. Ustawa przewidywała, iż zakłady, w których na jednej zmianie pracuje więcej niż 50 pracowników, stają się własnością państwa za – na ogół – bardzo niskim odszkodowaniem, natomiast przedsiębiorstwa ponemieckie państwo przejmuje bez odszkodowania. Nacjonalizacja przemysłu spowodowała upadek znaczenia średnich przedsiębiorstw, które były podstawą rozwoju gospodarki, tym bardziej, że w latach sześćdziesiątych XX w. i te nieco większe zakłady prywatne zostały zmuszone do zaprzestania produkcji.

W Kępnie i w powiecie tylko niewielka ilość prywatnych zakładów przemysłowych podlegała nacjonalizacji. Według danych z 1946 r. na terenie powiatu czynnych było 48 zakładów przemysłowych, z czego 18 zostało upaństwowionych. Pozostało więc w rękach prywatnych około 30 przedsiębiorstw, które mimo wielu trudności i ograniczeń, dotyczących m.in. surowców i materiałów potrzebnych do produkcji, wniosły duży wkład w rozwój Kępna i powiatu.

Niezależnie od negatywnego nastawienia władzy ludowej do własności prywatnej wpływ na rozwój gospodarczy Kępna miały korzystne warunki komunikacyjne miasta, gdyż krzyżowały się tutaj linie kolejowe z Poznania na Śląsk, z Warszawy i Łodzi do Wrocławia oraz z Wrocławia przez Herby Nowe do Katowic. Duże znaczenie miała także sieć połączeń autobusowych z Kępna do pobliskich miejscowości i dalszych miast, czym zajmowało się Powiatowe Przedsiębiorstwo Autobusowe. Ta sieć połączeń kolejowych i drogowych ułatwiała dowóz surowców, przewóz gotowych wyrobów, co pomagało w uruchomieniu wielu instytucji i zakładów oraz korzystnie wpłynęło na rozwój handlu.

Przemysł w Kępnie i w powiecie nastawiono na miejscowe surowce pochodzące w dużym stopniu z rolnictwa. Po początkowych trudnościach związanych z uruchomieniem wielu zakładów – zdewastowanych przez Niemców lub nieczynnych z powodu braków nośników energii – w końcu rozpoczęły one produkcję.

W Kępnie i w powiecie rozwijał się przede wszystkim przemysł przetwórczo-spożywczy (młyny, mleczarnie, tuczarnie, rzeźnie, gorzelnie itp.), drzewny, organiczny i dziewiarski.

Jednym z największych zakładów stała się rzeźnia miejska, która rozwijała się dość pomyślnie. W latach 1948–1949 uruchomiono bekoniarnię, która przerabiała od 400 do 600 sztuk świń tygodniowo, produkty sprzedawano za granicą niemal w stu procentach. W zakładzie zatrudniano około 100 pracowników.

Innym dość dużym zakładem przetwórczo-spożywczym była tuczarnia, będąca własnością Franciszka Zielonki. Zakład eksportował duże ilości drobiu (gęsi), dziczyzny na Śląsk, a także do Czechosłowacji i Anglii.

Dużą rolę w zaopatrzeniu ludności w mleko i jego przetwory odgrywała w Kępnie nowocześnie urządzona Spółdzielnia Mleczarska, która przyjmowała w miesiącu od około 6000 krów 262 407 litrów mleka. Z kolei Kępiński Młyn Parowy, należący do państwa, dostarczał przetwory mączne. Do większych zakładów w mieście zaliczyć należy dwa tartaki, które produkowały tarcice szorstką i deski podłogowe, ale oprócz tego jeden z nich dostarczał beczki, a drugi skrzynie. Od 1946 r. oba tartaki należały do państwa. Inne większe zakłady to Fabryka Maszyn inż. Franciszka Adamskiego, cegielnia i Fabryka Trykotów, zatrudniająca od 22 do 25 pracowników.

Z rolnictwem związane było Państwowe Przedsiębiorstwo Wielkopolskie – Warsztaty Okręgowe – Warsztat Rejonowy Kępno – sprawujący nadzór techniczny nad sprzętem rolniczym w powiecie.

Do większych zakładów prywatnych w Kępnie możemy zaliczyć: Wytwórnę Wyrobów Koszykarskich i Wózków Dziecięcych – Urban Patriok, Warsztaty Mechaniczne – Czekalski i S-ka (produkcja żelaznych konstrukcji budowlanych, balustrad, balkonów, okien, ogrodzeń itp.), Wytwórnia Mydła – Idzi Kalis, Przedsiębiorstwo Budowy Pieców Kafłowych – W. Cichy, Drukarnia Spółkowa produkująca wszelkiego rodzaju druki (ul. Mickiewicza 1). Wspomnieć należy też o Zakładzie Kamieniarsko-Rzeźbiarskim z Ostrzeszowa braci Motyl. Filia w Kępnie, firma ta wykonała pomnik UB i MO, Pomnik Bohaterów w Kępnie i tablicę pamiątkową I Zjazdu Absolwentów Gimnazjum w Kępnie.

W trudnych chwilach po wojnie dużą rolę w organizacji życia gospodarczego w mieście odegrali rzemieślnicy, w zaistniałej sytuacji szybko uruchomili warsztaty i rozpoczęli produkcję.

1945 r. 3.02. – odbyło się zebranie konstytucyjne, na którym wybrano Komitet Rzemieślniczy oraz postanowiono natychmiast uruchomić piekarnie i rzeźnie.

1945 r. 6.02. – pierwsze zebranie Komitetu Rzemieślniczego, na którym obecny był pełnomocnik rządu i przedstawiciele Ministerstwa Przemysłu. Ustalono, że komitet zajmie się organizacją cechów, będzie wydawał zezwolenia na prowadzenie warsztatów i ustalał ceny artykułów rzemieślniczych, które zabroniono sprzedawać po cenach wolnorynkowych. Wybrana też została Komisja Inwentaryzacyjna, która miała przeprowadzić spis warsztatów poniemieckich, przekazanych następnie do dyspozycji komitetu. Zgodę na prowadzenie tych zakładów otrzymywali rzemieślnicy polscy, którzy zwracali pieniądze Komisji Likwidacyjnej jedynie za surowiec znajdujący się w warsztacie. Podczas zebrania postanowiono również usunąć z Komitetu Rzemieślniczego byłych volksdeutsów, a w późniejszym czasie wielu z nich odebrano – prowadzone dotychczas – warsztaty, na podstawie odgórnych zarządzeń władz.

1945 r. 3.07. – na zebraniu w obecności delegata Izby Rzemieślniczej z Poznania przemianowano Komitet Rzemieślniczy na Powiatowy Związek Cechów. W wyniku wyborów ukonstytuował się zarząd w następującym składzie: Feliks Forsyjak – przewodniczący, Władysław Olejnik – zastępca, Zbigniew Hadryś – sekretarz i Leon Górka – skarbnik. Powiatowy Związek Cechów miał zająć się koordynacją współpracy cechów, reprezentować rzemiosło na terenie powiatu i miasta, przedstawiać odpowiednie wnioski i życzenia Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu oraz wydawać pozwolenia na prowadzenie warsztatów.

Rok 1945 był okresem żywiołowego i często niekontrolowanego uruchamiania warsztatów rzemieślniczych, których losy były niejednokrotnie bardzo zmienne. Dało się to odczuć również na terenie powiatu, a w mniejszym stopniu w Kępnie.

Tabela nr 13: Liczba warsztatów rzemieślniczych w poszczególnych branżach w Kępnie i w powiecie kępińskim w latach 1945–1948

Branże	Ilość warsztatów w 1945 r.		Ilość warsztatów w 1946 r.		Ilość warsztatów w 1947 r.		Ilość warsztatów w 1948 r.	
	powiat	Kępno	powiat	Kępno	powiat	Kępno	powiat	Kępno
Grupa budowlana i mineralna	47	23	33	17	36	20	36	20
Grupa drzewna	58	12	68	18	61	18	55	19

Grupa metalowa i elektryczna	90	21	122	25	110	30	84	26
Grupa włókiennicza	98	39	99	37	89	31	92	36
Grupa skórzana	109	27	119	24	100	26	95	26
Grupa spożywcza	110	32	111	27	121	25	103	27
Grupa papiernicza i poligraficzna	5	3	10	4	8	5	10	6
Grupa usługowa	25	77	27	9	24	10	35	16
RAZEM:	542	164	589	161	549	165	510	179

Źródło: Stanisław Kowalski, *Rozwój rzemiosła w Kępnie w okresie 20-lecia Polski Ludowej*, praca magisterska, Wrocław 1968 r., s. 42, 45, 50

Jak wynika z tabeli w początkowym okresie powstało dużo warsztatów rzemieślniczych, których znaczenie dla miasta i powiatu było istotne, gdyż zaopatrywały ludność w najbardziej potrzebne artykuły żywnościowe i przemysłowe. Spadająca ilość warsztatów na wsi była wynikiem ruchów migracyjnych i ustabilizowała się dopiero w 1948 roku. Natomiast w Kępnie dzięki pomyślnej koniunkturze ilość warsztatów w 1948 r. w porównaniu z latami poprzednimi znacznie się zwiększyła.

Z inicjatywy rzemieślników kępińskich: Feliksa Forysiaka, Feliksa Głowinkowskiego oraz księgowego Feliksa Gruszki powstała w Kępnie Pomocnicza Spółdzielnia Członków.

1947 r. 13.06. – Walne Zgromadzenie Członków Cechów powzięło uchwałę o powołaniu Pomocniczej Spółdzielni Członków, która w dniu założenia liczyła 12 osób. Spółdzielnie pomocnicze miały prowadzić wspólne składy surowców i artykułów gotowych, organizować zbyty wyrobów oraz użytkowanie maszyn. W Kępnie działalność Pomocniczej Spółdzielni Członków w pierwszym okresie polegała przede wszystkim na prowadzeniu działalności zaopatrzeniowej na rzecz członków oraz na kooperacji w zakresie produkcji obuwia, a potem również odzieży. Ilość uczestników tej spółdzielni przy końcu 1947 r. wyniosła 145 osób. Ta liczebność była wykładnikiem polityki państwa w stosunku do rzemiosła indywidualnego, która zaczynała polegać na wprowadzaniu ograniczeń w zaopatrywanie rzemiosła w surowce.

Rzemieślnicy zrzeszeni byli w cechy i zgodnie ze statutem z 1946 r. obowiązkowymi ich członkami mogli zostać ci, którzy wykonywali samoistne rzemiosło. Statut przewidywał również członkostwo dobrowolne i honorowe. W 1948 r. struktura organizacyjna cechów ulega sporym zmianom.

1948 r. 3.04. – ukazał się dekret o częściowej zmianie prawa przemysłowego wprowadzającego przymus cechowy. Zgodnie z nowym prawem rzemieślnicy mieli obowiązek należeć do właściwych zawodowo cechów, które łączyły się w okręgowe związki cechów. Taka organizacja miała ułatwić rzemieślnikom załatwienie spraw na miejscu bez potrzeby udawania się do siedziby izby rzemieślniczej, ale jednocześnie przymus cechowy ograniczał w pewnym stopniu samodzielność rzemieślników.

W zaopatrzeniu mieszkańców w artykuły żywnościowe i przemysłowe dużą rolę odgrywał handel, który po wojnie początkowo skupiał się przede wszystkim w rękach prywatnych. Z biegiem czasu zaczęły powstawać państwowe i spółdzielcze placówki, jednak w 1948 r. nadal przeważały zdecydowanie prywatne sklepy.

1945 r. marzec – powstała Spółdzielnia Kolejowa „Ruch”, która w Kępnie posiadała trzy wytwórnie wód gazowych i rozlewnię piwa.

1945 r. maj – utworzona została w mieście Spółdzielnia Spożywców „Jedność”, która w 1947 r. liczyła 375 członków i posiadała 5 sklepów.

1945 r. 5.06. – powstała Spółdzielnia Skupu i Sprzedaży Zwierząt Rzeźnych i Hodowlanych. Wartość obrotu wolnorynkowego w 1945 r. wyniosła 9 632 779 zł (m.in. 925 sztuk świń, 1507 bydła, 1309 cieląt), w 1947 r. 118 627 617 zł (5722 sztuki świń, 822 bydła, 633 cieląt). Oprócz tego w Kępnie istniały jeszcze inne spółdzielcze placówki handlowe, takie jak: Spółdzielnia Księgarsko-Papiernicza (Rynek 35), Spółdzielczy Dom Towarowy na Rynku, do którego należały jeszcze dwa sklepy oraz Powiatowy Związek Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” (magazyny, czyszczalnia zbóż i sklep nasienny).

1946 r. – w Kępnie funkcjonowało 79 sklepów prywatnych, w tym m.in. 24 spożywcze, 10 ogrodniczych, 6 z materiałami, 5 komisowych, 4 księgarnie, 3 drogerie, 3 z rowerami i częściami do nich, 3 obuwnicze, 3 żelazne, 2 elektryczne i 2 sprzętu kuchennego.

1948 r. maj – spółdzielnia „Ruch” i „Jedność” połączyły się, tworząc Powszechną Spółdzielnię Spożywców (PSS), która przy końcu 1949 r. liczyła 1407 członków, posiadała 14 sklepów, wytwórnię wód gazowanych, masarnię i piekarnię.

Duży wpływ na rozwój gospodarczy miasta, a szczególnie handlu, miały targi (dwa razy w tygodniu) i jarmarki (cztery razy w roku). Tam można było kupić przede wszystkim artykuły żywnościowe i artykuły tzw. pierwszej potrzeby. Handlowano też zwierzętami, np. w czasie targów spędzano prawie 28 tys. sztuk prosiąt.

1948 r. 22–29.08. – w Kępnie zorganizowano Wystawę Powiatową i Targi, nad którą patronat objął Zygmunt Piękniewski – przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej, a w Komitecie Honorowym był m.in. gen. Wsiewołod Strażewski, dowódca Okręgu Wojskowego Poznań. Na czele Prezydium Komitetu Wykonawczego stali: Józef Scholl – starosta powiatowy oraz Stanisław Grochola – przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej. Wystawa obrazowała dorobek Kępna i wszystkich gmin powiatu kępińskiego w dziedzinie rozwoju gospodarczo-społecznego i kulturalnego. W czasie wystawy w poszczególnych dniach odbyły się zjazdy organizacji społecznych, związków zawodowych, partii politycznych, organizacji młodzieżowych i starostów powiatowych województwa poznańskiego oraz Powiatowy Sejmik Spółdzielczości i Cechów Rzemieślniczych. W ostatnim dniu wystawy zorganizowano dożynki powiatowe, a w pierwszym dniu nastąpiło odsłonięcie Pomnika Bohaterów, który znajduje się na Rynku.

8. Gospodarka komunalna

W Kępnie po wojnie władze miasta musiały jak najszybciej zająć się problemami, których rozwiązanie okazało się konieczne dla codziennego życia mieszkańców. Były to sprawy związane z dostarczeniem artykułów żywnościowych i uruchomieniem zakładów komunalnych, które zapewniłyby dostawy wody, gazu i energii elektrycznej niezbędnych dla egzystencji mieszkańców Kępna i powiatu.

Nie było specjalnych problemów z dostarczeniem wody przez wodociągi, choć w nieco mniejszej ilości niż przed wojną (w 1947 r. było 562 konsumentów, którym dostarczono 142,2 tys. m³).

Dużym problemem stało się dostarczanie gazu, co związane było z koniecznością przeprowadzenia remontów i zapewnieniem dostaw węgla.

1945 r. 20.04. – Rada Miejska podjęła decyzję o okresowym wstrzymaniu wytwarzania gazu z powodu braku węgla.

1945 r. 8.06. – wznowienie działalności gazowni miejskiej dzięki zapewnieniu regularnych dostaw węgla. Mimo to jeszcze przez pewien czas dostawy gazu były ograniczone w określonych godzinach. W 1947 r. rurociąg miał długość 12 km, a ilość dostarczanego gazu wynosiła 315,5 tys. m³.

Władze miejskie natrafiały także na duże trudności związane z zasilaniem Kępna w energię elektryczną, miasto nie posiadało własnej elektrowni i korzystało z dostaw prądu ze Śląska. W kwietniu 1945 r. w miejscowym młynie zainstalowano dynamo, aby choć częściowo uniezależnić się od dostaw prądu z zewnątrz. Jednak ilość dostarczanej energii elektrycznej nie pokrywała potrzeb miasta, tym bardziej, że zakwaterowane w Kępnie wojska sowieckie w nadmiarze zużywały prąd. Z tego tytułu MRN uchwaliła, 6 czerwca 1945 r., iż zwalnia burmistrza z odpowiedzialności za dostawy energii elektrycznej dla miasta.

1945 r. 17.11. – w celu rozwiązania kwestii odpowiedniego zasilania miasta w energię elektryczną MRN zatwierdziła z Okręgową Siecią Elektryczną Śląska Opolskiego tymczasową umowę z 22 października 1945 r., która przewidywała oddanie sieci elektrycznej na terenie Kępna i powiatu pod administrację tejże okręgowej sieci, co było równoznaczne z regularnymi dostawami prądu.

Duże braki w zaopatrzeniu w węgiel, benzynę i w dostawach energii elektrycznej powodowały, że produkcja podstawowych artykułów żywnościowych stawała się niewystarczająca. W związku z tym, aby zapewnić – choć w części – zapotrzebowanie na żywność, niezbędną do życia, wprowadzono kartki i to w ograniczonym zakresie.

Racjonowane były także benzyna i węgiel. O olbrzymich brakach w dostawach węgla i artykułów żywnościowych świadczą decyzje podjęte przez Egzekutywę KP PPR

3 października 1945 r. Otóż, na tym posiedzeniu określono wysokość świadczeń, do jakich zobowiązani zostali rolnicy w powiecie kępińskim do końca października. Mieli dostarczyć na rzecz państwa 2250 t ziemniaków oraz 500 t ziarna i dopiero wtedy, gdy wywiązywali się z tych zobowiązań, otrzymywali do rozdziału 200 t węgla po 260 zł za tonę.

1949 r. – władze zniosły kartki na żywność w Kępnie i w powiecie, gdyż nastąpiła poprawa zaopatrzenia w artykuły żywnościowe.

1953 r. – zniesiony został system wydawania bonów na zakup artykułów deficytowych innych niż żywność.

9. Rozwój oświaty i kultury

W 1945 r. olbrzymiego wysiłku wymagało zorganizowanie w Kępnie i w powiecie szkolnictwa, gdyż wszystko trzeba było zaczynać od podstaw. Z ogromnym zapałem zajęli się tym przedwojenni nauczyciele, którzy utworzyli Powiatowy Komitet Szkolny. Jego przewodniczącym został Stanisław Flaczyk. Zajął się on organizacją szkolnictwa podstawowego, powierzając

realizację tego zadania Władysławowi Śpikowskiemu. Początki nauki w szkołach były bardzo trudne, brakowało w nich ławek, tablic, przyborów oraz programów szkolnych, podręczników, nie było także zeszytów, piór i atramentu dla uczniów.

Największym problemem okazał się jednak brak nauczycieli. W 1945 r. w powiecie kępińskim pracowało tylko 120 wykwalifikowanych nauczycieli, 60 niewykwalifikowanych, tymczasem uczniów, uczęszczających do szkół podstawowych, było 11 404, czyli na jednego nauczyciela przypadało 63 uczniów. W związku z tym Inspektorat Oświaty w Kępnie zorganizował kurs z zakresu metodyki w kl. I-IV dla nauczycieli niewykwalifikowanych.

Odbył się też półroczny kurs pedagogiczny dla uzdolnionej młodzieży, która ukończyła kursy oświatowe dla dorosłych. W ten sposób przeszkolono 35 osób, które wprowadzono do zawodu nauczycielskiego.

Z powodu braku podręczników nauczycielom dostarczano doraźnie broszury, które można było nabyć w Inspektoracie Oświaty w Kępnie, „płacąc” za nie m.in. jajkami. W uruchomieniu szkół ogromną pomoc wykazali rodzice, którzy remontowali budynki szkolne i dostarczali opał.

Olbrzymi zapał i poświęcenie wykazali też nauczyciele, którzy uczyli w niezwykle trudnych warunkach, bardzo często zamiast pensji otrzymywali prowiant. Po wojnie w Kępnie nauka rozpoczęła się w dwóch szkołach podstawowych.

1945 r. 22.02. – w Szkole Podstawowej nr 1 i nr 2 w Kępnie rozpoczął się rok szkolny, który zakończył się 15 lipca. W budynku przy ulicy Sienkiewicza 21 działalność rozpoczęła Szkoła Podstawowa nr 1 w Kępnie. Funkcję kierownika szkoły pełnił Józef Halardziński (pierwsi nauczyciele to: Stanisław Flaczyk, Hipolit Młynarz, Felicja Hajdrychówna, Maria Czerniawska, Stefan Wojciechowski, Maria Żero i inni). Do szkoły uczęszczało 500 uczniów (północny region Kępna i Baranowa), którzy uczyli się w 20 salach lekcyjnych, przy pomocy 20 nauczycieli. W roku szkolnym 1947/1948 w szkole przebywało 573 uczniów, natomiast liczba nauczycieli zmniejszyła się do 16 osób. Jako ciekawostkę można podać fakt, że 15 lipca 1945 r., gdy zakończył się rok szkolny, z powodu braku druków nie wydano uczniom świadectw, promowanych i niepromowanych do następnej klasy umieszczono na wspólnej liście.

Drugą szkołą była Szkoła Podstawowa nr 2 w Kępnie. Mieściła się ona w budynku przy ul. Szkolnej 5. Tutaj także szkołę doprowadzono do stanu użyteczności dzięki pomocy rodziców, nauczycieli, uczniów i szczególnej ofiarności pierwszego kierownika szkoły – Władysława Śpikowskiego. Do placówki zapisało się 763 uczniów, a ilość nauczycieli dochodziła do 12 osób.

Tabela nr 14: Liczba klas, uczniów i nauczycieli w Szkole Podstawowej nr 2 w Kępnie w latach 1945–1948

Rok szkolny	Ilość klas	Ilość uczniów	Ilość nauczycieli
1945	15	490-516	12
1945/1946	13	563	13
1946/1947	14	597	14
1947/1948	15	644	13

Źródło: *Monografia Szkoły Podstawowej nr 2 w Kępnie w latach 1945–2004*, pod red. Lidii Luźniak, Kępno 2004, s. 9, 11

Po Wacławie Śpikowskim kierownikami szkoły zostali: Władysław Pawelczyk (1945–1946), Hipolit Młynarz (1946–1949).

1945 r. marzec – w Kępnie wznowiło działalność Państwowe Gimnazjum i Liceum Koedukacyjne. Pierwszym dyrektorem po wojnie był Adolf Paczosa, który przy pomocy Władysława Orsztynowicza, Elżbiety Bąkowskiej i innych nauczycieli, rodziców, a także uczniów doprowadził do uruchomienia szkoły, choć były problemy z brakiem opału i światła. Sprzęt szkolny znajdował się w różnych miejscach w Kępnie, np. ławki szkolne znaleziono w Bralinie. Po Adolfie Paczosie dyrektorem szkoły została Kazimiera Górkowa. Ostatecznie w pierwszym roku szkolnym (marzec 1945 r. – lipiec 1945 r.) do szkoły uczęszczało 250 uczniów (rozpiętość ich wieku była bardzo duża, bo od 16. do 25. roku życia). W szkole pracowało 8 nauczycieli, w następnym roku szkolnym 1945/1946 naukę pobierało 476 uczniów, których uczyło 15 nauczycieli. Nauka w Gimnazjum trwała 4 lata, a w Liceum 2 lata, funkcjonowały wówczas klasy humanistyczne i matematyczno-przyrodnicze. W roku szkolnym 1946/1947 4-letnie gimnazja zostały przekształcone w 3-letnie, a 2-letnie liceum utrzymano na dotychczasowych zasadach. W roku szkolnym 1947/1948 nastąpiły dalsze zmiany organizacyjne. Wprowadzono jednolitą szkołę ogólnokształcącą złożoną z 7-letniej szkoły podstawowej i 4-letniego liceum. Tak więc liceum kępińskie od roku szkolnego 1948/1949 stało się 4-letnią szkołą ogólnokształcącą, obejmującą klasy od 8 do 11.

W 1948 r. zorganizowana została wystawa dorobku Gimnazjum i Liceum połączona z I Zjazdem Absolwentów i Wychowanków Państwowego Gimnazjum i Liceum w Kępnie. Zjazd odbył się 28 sierpnia 1948 r. Jego przewodniczącym został Tomasz Godzina, postać powszechnie znana i szanowana w Kępnie, m.in. ze względu na zasługi, jakie położył dla miasta.

W organizację zjazdu zaangażowali się: Alfons Rybak, Pelagia Zalewska i Zenon Polak. W zjeździe wzięło udział około 170 absolwentów i wychowanków. Wówczas to odsłonięto tablicę pamiątkową ku czci poległych i pomordowanych w czasie wojny uczniów oraz absolwentów Gimnazjum i Liceum. Uczestnicy Zjazdu przekazali na rzecz szkoły zakupione przez siebie urządzenia radiofoniczne.

1945 r. 15.09. – działalność rozpoczęła Doksztalcząca Szkoła Zawodowa, której organizatorem był nauczyciel szkoły powszechnej, Stanisław Flaczyk. Siedzibą szkoły zawodowej stał się budynek Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie. Funkcję dyrektora tejże szkoły pełnił Wincenty Warszawski (1945–1949). Placówka naukę rozpoczęła 15 września 1945 r., uczęszczało wtedy do niej 99 uczniów (4 oddziały), którzy edukowani byli przez 7 nauczycieli. Uczniów ciągle przybywało i 1 grudnia 1945 r. szkoła liczyła już 105 uczniów, liczba nauczycieli zwiększyła się do ośmiu. W roku szkolnym 1946/1947 do szkoły uczęszczało 125 uczniów (5 oddziałów), zatrudnionych w niej było 10 nauczycieli.

1946 r. – od tego roku działalność zaczyna Miejska Szkoła Przynależności Handlowego, która następnie uzyskała status szkoły państwowej. Najpierw jednak w 1945 r. zorganizowany został prywatny, roczny kurs handlowy finansowany przez spółdzielnię, kupiectwo i rzemiosło. W kursie brało udział 42 uczniów. W 1946 r. kursy te zostały zatwierdzone jako Miejska Szkoła Przynależności Handlowego. W 1947 r. do szkoły uczęszczało 83 uczniów, a pracowało w niej 13 nauczycieli. Szkołę Przynależności Handlowego, która działała do 1948 r., ukończyło 172 uczniów. Placówka była częściowo wspierana przez spółdzielnię, kupiectwo oraz rzemiosło, do 1948 r. otrzymała 404 500 zł dotacji. Szkoła mieściła się w budynku przy ul. Staszica 8.

Władze kępińskie z roku na rok zwiększały fundusze na cele oświatowe, w 1947 r. wyniosły one 1163,5 zł. Ważnym problemem była także kwestia opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, szczególnie tymi, które pochodziły z rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej.

W 1946 r. w Kępnie władze miejskie wspólnie z Ligą Kobiet zorganizowały przedszkole, do którego uczęszczało na początku 30 dzieci z rodzin robotniczych i wielodzietnych. Placówka znajdowała się przy ul. Dąbrowskiego.

Działający w ramach Starostwa Powiatowego Referat Opieki nad Dzieckiem i Młodzieżą zorganizował dożywianie, w 1947 r. w przedszkolach oraz w szkołach powszechnych skorzystało z niego 3500 dzieci. Tenże referat prowadził też kolonie i półkolonie, z których w 1947 r. skorzystało 1160 młodzieży. Opieką materialną i oświatową otoczono 360 sierot.

Sprawami szkolnictwa w mieście zajmował się Wydział Oświaty w Starostwie Powiatowym, na czele którego stał inspektor szkolny. Byli nimi kolejno: Hubert Kien, Stefan Wojciechowski, Leon Stasiński, Stanisław Błochowiak i Henryka Waruszewska.

Życie kulturalne w Kępnie i powiecie miało dość ograniczony charakter. Jego rozwojem i koordynacją zajmował się najpierw Referat Kultury w Starostwie Powiatowym, a następnie Referat Kultury w Urzędzie Miejsko-Gminnym. Przy Radzie Miejskiej działała także Komisja Kultury i Oświaty, która również dużo czasu poświęcała sprawom kultury w mieście.

Życie kulturalne, jakie rozwijało się po wojnie, ograniczało się do kilku dziedzin, a przede wszystkim do czytelnictwa książek i gazet, rozwoju radiofonii, a także działalności zespołów artystycznych w szkołach i zakładach.

1945 r. – powstała Miejska Biblioteka Publiczna z siedzibą przy ul. Lipowej. Liczyła ona początkowo 646 książek (140 czytelników), w następnym 1946 r. ilość woluminów wzrosła do 915, a w 1947 r. do 1550 (czytelników 500, wypożyczeń 13 570).

1946 r. – na mocy ustawy z marca 1946 r. w budynku Inspektoratu Szkolnego przy ul. Dąbrowskiego 1 powstała Powiatowa Biblioteka Publiczna. Aby zakupić do biblioteki książki, w ramach Święta Oświaty w 1946 r., zorganizowano zbiórkę pieniędzy. W 1947 r. kontynuowano zbiórkę funduszy na zakup książek, przede wszystkim w czasie Święta Oświaty. Akcja funkcjonowała pod hasłem *Milion złotych na książki*. Zebrano wtedy 1 680 000 zł, co stanowiło największą sumę pozyskaną w tym dniu w Polsce. Za zajęcie pierwszego miejsca w kraju Kępno zdobyło Nagrodę Ministra Oświaty w postaci książek na sumę 1 500 000 zł.

Dzięki tym funduszom Powiatowa Biblioteka Publiczna liczyła wkrótce 4633 woluminy. Przy szkołach istniały także biblioteki, w których razem w całym powiecie i Kępnie zgromadzono 14 200 książek. Oprócz czytelnictwa książek władze starały się upowszechnić także czytelnictwo prasy.

1945 r. 29.01. – powstał Powiatowy Oddział Informacji i Propagandy, który miał swoją siedzibę w budynku na Rynku 37. Oddział zajmował się sprawą czytelnictwa prasy. W skład tego oddziału weszli: Kazimierz Oleksiak, Stanisław Czekalski, Kazimierz Kużaj, Czesław Skiba i Witold Naczke. Nieco później kierownikiem tej placówki został Konrad Marczyński, a referentem działu masowego Józef Kurpisz (późniejszy starosta kępiński). Od początku swego istnienia Powiatowy Oddział Informacji i Propagandy wydawał codzienną gazetkę „Najnowsze Wiadomości” w ilości od 500 do 1000 egzemplarzy.

Redakcję gazetki stanowili: Kazimierz Kużaj, Kazimierz Oleksiak (red. naczelny) i Bogdan Zalewski. Ta dwustronicowa gazetka zawierała informacje z frontu, wiadomości ogólne z kraju i ze świata, wiadomości lokalne, w ramach których były umieszczane zarządzenia urzędowe i dział ogłoszeniowy. „Najnowsze Wiadomości” wychodziły do końca maja.

Pracownicy Powiatowego Oddziału Informacji i Propagandy w Kępnie - 1945 r. W środku ze zwróconą głową Konrad Marczyński - kierownik POiP, ze zbiorów prywatnych Marii Abram

„Najnowsze wiadomości” - codzienna gazetka wydawana przez POiP, ze zbiorów prywatnych autora

Z kolei władze miasta wydawały pismo o nazwie „Zarząd Miasta w Kępnie”, w którym umieszczane były komunikaty i zarządzenia dotyczące Kępna i okolicy.

Niezależnie od tego Oddział Informacji sprowadzał po kilkadziesiąt lub kilkaset egzemplarzy gazet centralnych i wojewódzkich, takich jak: „Wola Ludu”, „Rzeczpospolita”, „Polska Zbrojna” i „Głos Wielkopolski”. Szerszy rozwój prasy nastąpił dopiero w latach pięćdziesiątych XX wieku.

W dużo szybszym tempie rozwijała się radiofonia, choć i w tym wypadku ilość odbiorników radiowych zwiększyła się wydatnie także dopiero w latach pięćdziesiątych XX w. (około 2000 radioodbiorników).

1945 r. - w Kępnie z inicjatywy Wacława Kokocińskiego wznowiono działalność muzeum. Placówka miała do swojej dyspozycji jedno pomieszczenie w budynku Sądu. Kierownikiem muzeum została Stanisława Witkowska. W tymże roku, w dawnej sali gimnastycznej tzw. „Sokolni”, uruchomione zostało kino „Bajka”, które mogło pomieścić 250 osób.

Działalność kulturalna miała także miejsce w szkołach, niektórych zakładach pracy, gdzie powstawały zespoły artystyczne oraz chóry, które uświetniały różne okolicznościowe imprezy i akademie. Wśród szkół wyróżniało się kępińskie Gimnazjum, w którym działał chór mieszany pod batutą Hipolita Młynarza.

10. Służba zdrowia

Służba zdrowia w Kępnie przez pierwsze miesiące po wojnie była w bardzo trudnej sytuacji. Przede wszystkim odczuwało się brak lekarzy, wyposażenia i leków. Sytuację pogarszał fakt, że w Kępnie i w powiecie brakowało zakładów służby zdrowia w zakresie lecznictwa otwartego. Szpital w Kępnie musiał więc spełniać rolę wszechstronnej placówki obejmującej swym zasięgiem powiat z Ostrzeszowem i zachodnią częścią powiatu wierszowskiego.

W szpitalu było wtedy 12 pomieszczeń (390 m²), z których część znajdowała się w drewnianym baraku. Początkowo szpital dysponował 40 łózkami dla chorych, a leczeniem zajmował się tylko jeden lekarz. Pierwszym ordynatorem i zarazem dyrektorem szpitala został dr Mieczysław Marszałek, po nim funkcję objął dr Radek. Oprócz lekarza w szpitalu zatrudnionych było jeszcze 22 pracowników, wśród nich najwięcej było siostr boromeuszek, których przełożoną była siostra Maria Adolfinia.

Liczba chorych leczonych w szpitalu w 1945 r. wyniosła 1013 osób. Z biegiem czasu szpital zaczął się rozbudowywać i rozwijać.

1947 r. - przebudowano i urządzono w mieszkaniu pracowniczym przy ul. Gen. Sikorskiego 1 oddział położniczy (powierzchnia sal szpitalnych wzrosła do 468 m²). Ilość leczonych w szpitalu chorych powiększyła się do 1066 osób.

1948 r. - powstał oddział ginekologiczny (powierzchnia sal zwiększyła się do 537 m², a ilość chorych wyniosła 1498 osób). W tymże roku blisko szpitala wybudowano kostnicę.

11. Rozwój sportu

Ruch sportowy w Kępnie, po wojnie, zaczął odradzać się stopniowo, m.in. w postaci reaktywowania niektórych klubów z okresu międzywojennego i powstawania nowych.

1945 r. 5.05. – w Kępnie otwarto kąpielisko.

1945 r. – kolejarze powołali Klub Sportowy „Ruch” (KS „Ruch”), który kładł nacisk na rozwój piłki nożnej, a organizatorami klubu byli: Gorący, Kasprzak i Kazimierz Mróz.

W tamtych czasach zawodnicy i trenerzy na ogół we własnym zakresie organizowali przejazdy, a nawet pokrywali ich koszty, natomiast zawodnicy „Ruchu” byli w lepszej sytuacji, ponieważ finansowano ich wyjazdy na mecze.

Z inicjatywy wojskowych i takich działaczy jak: Baranowski, Stanisław Czekalski i Gumny powstał w 1945 r. w Kępnie Wojskowy Klub Sportowy „Polonia” (WKS „Polonia”).

1946 r. – KS „Ruch” i WKS „Polonia” połączyły się i utworzyły nowy, wspólny klub o nazwie Kolejowy Klub Sportowy „Zjednoczeni” (KKS „Zjednoczeni”). Do Klubu w 1949 r. należało 67 osób. Największą wagę w klubie przywiązywano do stworzenia silnej drużyny w piłkę nożną. Drużyna piłki nożnej brała udział w rozgrywkach klasy „A” – była to wówczas najwyższa klasa w województwie poznańskim.

W klubie uprawiano także lekkoatletykę, piłkę siatkową, koszykówkę i szczypiorniak.

W wyniku wyborów prezesem klubu został Stanisław Czekalski, sekretarzem – Kazimierz Mróz, a skarbnikiem Józef Płonka. Następnymi prezesami w latach 1946–1951 byli: Cichocki, Stanisław Ziemniak, Gromnica i Roman Dąbrowski.

1947 r. – w Kępnie odbyła się trzydniowa Mała Olimpiada pomiędzy powiatami Szamotuły – Kępno.

12. Organizacje społeczno-zawodowe i młodzieżowe

W wolnym od okupanta Kępnie powstało szereg organizacji o różnych profilach i programach. Początkowo organizacje te działały dość samodzielnie, ale z biegiem czasu PPR dążyło do tego, aby je sobie całkowicie podporządkować i narzucić im ideologię marksistowską. Nie trzeba było tego stosować w stosunku do organizacji młodzieżowych, które były przybudówkami partii wchodzących w skład Bloku Stronnictw Demokratycznych.

W Kępnie działały wtedy takie organizacje społeczne jak: Polski Czerwony Krzyż (PCK), Polski Związek Zachodni (PZZ), Liga Kobiet (LK), Liga Lotnicza (LL), Liga Morska (LM) i Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej (TPPR).

1945 r. – w Kępnie reaktywował swą działalność Oddział Polskiego Czerwonego Krzyża (PCK), który od początku przejawiał dużą aktywność. Udzielał pomocy tym kępniakom, którzy wywiezieni przez okupanta z miasta, stracili często cały dorobek życia oraz repatriantom z Rosji Sowieckiej przemieszczającym się przez Kępno na Ziemię Odzyskaną. Członkowie PCK brali udział w przygotowywaniu dla nich stołówek i noclegów. Oddział PCK w Kępnie organizował też zbiórki na rzecz wdów i sierot, których nie stać było na zapewnienie sobie utrzymania. W 1948 r. działały w Kępnie i powiecie trzy Koła, które zrzeszały 1280 osób.

1945 r. kwiecień – w Kępnie powstał Polski Związek Zachodni, do którego należało kilkudziesięciu członków. Włączył się on w organizację akcji osadniczej na Ziemiach Odzyskanych.

1947 r. 22.02. – w Kępnie powstała Liga Kobiet, licząca we wrześniu 1948 r. 146 osób, które zrzeszone były w trzech Kołach. Liga urządziła własną stołówkę i szwalnię. W 1948 r. działaczkom przydzielono świetlicę, w której organizowano odczyty dla kobiet i zajęcia dla dzieci i młodzieży.

Prelegentki ligi na spotkaniach wygłaszały odczyty, dotyczące zasad higieny, kultury życia codziennego, wychowania dzieci i młodzieży, a obok tego propagowały zalety ustroju socjalistycznego.

Aby jeszcze bardziej nadać Lidze Kobiet charakter lewicowy KP PPR w swoim sprawozdaniu z 20 listopada 1948 r. zalecał, *aby każda żona naszego towarzysza należała do Ligi Kobiet*, z kolei 17 września 1949 r., na zebraniu Koła Kobiet przy PKR PPS sformułowano podobny wniosek mówiący o tym, *aby każda członkini PPS należała do Ligi Kobiet*.

1948 r. – w Kępnie powstało Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. W 26 Kołach w Kępnie i w powiecie zrzeszonych było 2891 członków. Towarzystwo organizowało miesiące przyjaźni polsko-radzieckiej. Z tej okazji odbywały się akademia i spotkania połączone z odczytami o ZSRR.

Do innych, ważnych organizacji społecznych należały: Liga Lotnicza, Liga Morska (w 1948 r. dwa Koła – 480 członków) i Towarzystwo Przyjaźni Żołnierza (TPŻ).

Po wojnie w kępińskich zakładach pracy, w placówkach i instytucjach tworzone były związki zawodowe. W listopadzie 1945 r. działały dwie organizacje związkowe, które liczyły 115 członków, w grudniu 1946 r. ilość ta wzrosła do 2623 osób (15 oddziałów), w listopadzie 1948 r. do związków należało już 5376 pracowników (44 oddziały).

Do najstarszych i najbardziej prężnych należały: Związek Nauczycielstwa Polskiego (ZNP), Związek Zawodowy Kolejarki (ZZK) oraz związki handlowców i pracowników przemysłu.

1946 r. – wszystkie związki zawodowe na terenie miasta i powiatu zrzeszone były w Powiatowej Radzie Związków Zawodowych (PRZZ), której przewodniczącym został Władysław Urbański.

Związki zawodowe całkowicie podporządkowano KP PPR w Kępnie, o czym świadczy następujący fragment sprawozdania KP PPR z 1948 r.: *wszystkie ważniejsze sprawy uzgadniane są z KP PPR, a przewodniczącym związków zawodowych jest nasz tow. Urbański, który związki prowadzi w myśl linii partii.*

W wyzwolonym Kępnie powstały także organizacje kombatanckie takie jak: Związek Inwalidów Wojennych, Związek Uczestników Walki Zbrojnej i Związek Byłych Więźniów Politycznych, który przez władzę ludową uważany był za organizację reakcyjną, wrogą Polsce Ludowej. W celu podporządkowania sobie organizacji społecznych i kombatanckich, 23 września 1948 r., zebrał się aktyw PPR i PPS i postanowił wytypować *trójki* polityczne, które miały za zadanie, w związku ze zbliżającymi się wyborami, doprowadzić do tego: *żeby jak najwięcej naszych towarzyszy weszło do zarządów poszczególnych stowarzyszeń. Trójki powinny także dążyć do tego, aby nadać właściwy kierunek polityczny tym organizacjom.* Wytypowane *trójki* miały sprawować nadzór polityczny nad dziewięcioma organizacjami, jakie wtedy działały.

Na wsi bardzo ważną rolę gospodarczą odgrywał Związek Samopomocy Chłopskiej (ZSCh), który zajmował się zbytem produktów rolnych i organizacją zaopatrzenia. Po początkowych trudnościach w powstawaniu na wsi oddziałów ZSCh ich liczba szybko rosła, o czym świadczą następujące dane: listopad 1945 r. – 6 oddziałów, 565 członków; grudzień 1946 r. – 49 oddziałów, 1206 członków; wrzesień 1948 r. – 101 oddziałów, 4194 członków.

Przejęcie władzy w oddziałach ZSCh stało się niezwykle ważne dla PPR, gdyż dawało olbrzymie wpływy na wsi. KP PPR nie przebierał więc w środkach, aby podporządkować sobie terenowe zarządy oddziałów ZSCh oraz zarząd powiatowy, co znalazło doskonałe odzwierciedlenie w sprawozdaniu Komitetu Powiatowego partii z 20 listopada 1948 r., w którym czytamy: (...) *w odbywających się obecnie wyborach do ZSCh Partia nasza na wszystkich szczeblach bierze czynny udział i posiada decydujący wpływ na wybory. Do wszystkich dotychczas odbytych wyborów do zarządów ZSCh w przeważającej liczbie weszli nasi towarzysze (...) KP PPR każde przeprowadzone wybory ściśle kontroluje.*

g) *W odbywających się obecnie wyborach do ZSCh, Partia nasza, na wszystkich szczeblach bierze czynny udział i posiada decydujący wpływ na wybory. Do wszystkich dotychczas odbytych wyborach do Zarządów ZSCh w przeważającej liczbie weszli nasi towarzysze. Teren do przeprowadzenia wyborów został wszędzie starannie przygotowany przez trójki partyjne i wybory odbywają się po naszej wytyczonej linii.*

Dotychczas przeprowadzono wybory w pięciu gminach gdzie do Zarządów weszło 113 PPR-owców, 96 PPS-owców, 63 SL-owców oraz 251 bezpartyjnych. Na delegatów wysunięto 28 PPR-owców, 15 PPS-owców, 15 SL-owców, 24 bez. Prob. rozbitcia zebranych wyborczych zanotowano 1, i to w gromadzie Doruchów gdzie kłacy usiłovali rozbić zebranie, w dalszych już przeprowadzonych wyborach nigdzie na opór nie napotymano. Wybory do ZSCh, przeprowadzają Instruktorzy Pow. Zarz. ZSCh nasi towarzysze oraz towarzysze z PPS-u, i dlatego Partia nasza ma, i może mieć decydujący wpływ na przeprowadzenie wyborów dlatego ze członkowie ci są członkami naszego Wydziału Rolnego przy Komitecie Powiatowym, gdzie otrzymują szczegółowe polecenia i kierunek, Komitet Powiatowy każde przeprowadzone wybory ściśle kontroluje

Fragment sprawozdania KP PPR w Kępnie z działalności za 1948 r. dotyczący wyborów do Związku Samopomocy Chłopskiej, ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu

PPR dążyła również do uzyskania wpływu na młodzież, poddając ją intensywnej indoktrynacji komunistycznej poprzez działające do lipca 1948 r. lewicowe organizacje takie jak: Związek Walki Młodych – ZWM (powstał w 1943 r. i podporządkowany był PPR), Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego – OMTUR (powiązana z PPS) i Związek Młodzieży Wiejskiej „Wici” – ZMW „Wici” (powiązany z SL). Wszystkie te organizacje działały na terenie Kępna i powiatu.

1945 r. – wiosną 1945 r. w Kępnie powstał oddział ZWM, który liczył początkowo około 40 członków, by w pierwszej połowie 1948 r. osiągnąć liczbę 800 osób. Od początku ZWM był pod wpływem i kontrolą KP PPR, który wyznaczał opiekunów tej organizacji. Także przewodniczącą ZWM w powiecie wywodzili się z szeregow PPR, jak np. Henryk Polak.

*Pierwszy Zarząd Związku Walki Młodych -
drugi od lewej strony Henryk Polak - przewodniczący ZWM,
ze zbiorów prywatnych Marii Abram*

ZMP był zorganizowany na wzór sowieckiego Komsomołu, a jego zasady ideowe oparto na marksistowskim, naukowym światopoglądzie, demokracji ludowej i walce z imperializmem. W Kępnie i powiecie kępińskim ZMP liczył w listopadzie 1948 r. 1087 członków, a jego przewodniczący, Henryk Polak, dawał pełną gwarancję, że organizacja ta będzie podporządkowana KP PPR.

Związek Harcerstwa Polskiego (ZHP) w Kępnie rozpoczął swoją działalność bardzo szybko. Natychmiast, gdy miasto stało się wolne, odbyło się spotkanie przedwojennych harcerzy, którzy powołali drużyny harcerskie przy Liceum i Gimnazjum (drużyna po powstaniu przyjęła imię Księcia Józefa Poniatowskiego, drużynowym został druha Tadeusz Cegła), przy Szkole Podstawowej nr 1 w Kępnie (drużynowym Adam Pankowski) i przy Szkole Podstawowej nr 2 w Kępnie (drużyna przyjęła imię Tadeusza Kościuszki, drużynowym został druha Czesław Niechciał).

Nieco później powstały następne drużyny, a także ukształtowała się Komenda Hufca, która formalnie działalność zaczęła jesienią 1945 roku. Komendantem Hufca został Edward Surdyk, a w skład Komendy Hufca wchodził jeszcze: Edmund Drogi, Feliks Przybylski i Seweryn Zielonka. W tym czasie odnaleziono także przedwojenny sztandar Hufca, który 22.04.1945 r. został oficjalnie wręczony przez władze polityczne i administracyjne Komendzie Hufca.

Latem 1945 r. Komenda Hufca zorganizowała obóz szkoleniowy dla instruktorów harcerskich. Komendantem obozu został Czesław Niechciał. Obozy letnie dla harcerzy odbywały się co roku, na ogół w powiecie kępińskim. Na przełomie 1947/1948 r. wyremontowano budynek, tzw. młynarki, który przekazany został harcerstwu na siedzibę Komendy Hufca. Od 05.06.1948 r. nowym komendantem Hufca został Czesław Niechciał. Już wtedy w całym kraju PPR zaczęła dążyć do przeprowadzenia zmian w harcerstwie. Chodziło o to, aby wykorzystać przedwojenne idee, którymi nadal kierowało się harcerstwo i wprowadzić nowe, socjalistyczne zasady na wzór radzieckiego Pioniera. W związku z tym przeprowadzono najpierw na terenie kraju zwolnienia dotychczasowej kadry harcerskiej, co znalazło odzwierciedlenie także w Kępnie. W 1948 r. komendantem przestał być Edward Surdyk. W 1949 r. do ZHP w powiecie należało 626 członków i 184 zuchów. W samym Kępnie do harcerstwa i zuchów razem należało 279 osób, a komendantem pozostał Czesław Niechciał.

13. Stosunki wyznaniowe

Z chwilą powstania Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jej władze zdawały sobie sprawę z tego, że Kościół katolicki w kraju stanowi wielką siłę moralną i społeczną (np. wpływał na wzrost poczucia patriotyzmu, kultywował tradycję narodową, głosił potrzebę przestrzegania praw obywatelskich zgodnie z konstytucją, w tym prawa do wolności sumienia i wyznania). Kościół w tym czasie cieszył się ogromnym autorytetem i zaufaniem społecznym. Był więc siłą, która dodawała ludziom otuchy i moralnej nadziei na przetrwanie tego trudnego okresu, zwłaszcza dla ludzi wierzących, dlatego władza ludowa dążyła do osłabienia Kościoła, by ograniczyć jego wpływ w społeczeństwie.

W celu osiągnięcia tych zamierzeń ówczesna władza stosowała podwójną grę. Z jednej strony, aby nie zrazić do siebie społeczeństwa, PPR stwarzała pozory, że zależy jej na dobrych stosunkach z Kościołem, a z drugiej strony państwo zerwało konkordat ze Stolicą Apostolską (12.09.1945 r.) i prowadziło cichą walkę z duchowieństwem, które uważane było przez władze za reakcyjną grupę społeczną, szkodzącą nowym stosunkom socjalistycznym. Ta antykościelna linia władz centralnych realizowana była w terenie, w tym, oczywiście, także na terenie Kępna i powiatu.

Początkowo Komitet Powiatowy PPR w Kępnie na terenie parafii kępińskiej i innych parafii w obrębie powiatu kępińskiego prowadził oficjalnie politykę tolerancyjną. Stąd m.in. uroczystości państwowe rozpoczynały się od odprawiania mszy św., jak to np. miało miejsce z okazji święta 3 Maja w 1945 r., w którym wzięły udział wszystkie organizacje polityczne i społeczne, by następnie przejść w pochodzie do kościoła na nabożeństwo, w czasie którego poświęcono sztandar Związku Walki Młodych. 1 sierpnia 1945 r. do Kępna przybył kardynał August Hlond, którego witali, oprócz księży oraz wiernych, także przedstawiciele ZWM, ZHP i Ochotniczej Straży Pożarnej (OHP). W przygotowaniu przyjazdu oraz pobytu w Kępnie kardynała Augusta. Hlonda wzięły udział władze cywilne (burmistrz miasta, starosta powiatu, przedstawiciele partii politycznych) i wojskowe. Księża mogli wtedy oficjalnie prowadzić działalność związaną z organizacjami katolickimi, do których należały osoby świeckie, w tym także młodzież.

Były to takie organizacje jak: oddział parafialnego „Caritas” (powstał 06.06.1946 r.), Krucjata Eucharystyczna (18.06.1946 r.), Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej (03.09.1946 r.), Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia Św. Wincentego à Paula i wiele innych. W budynku sióstr boromeuszek działało także Przedszkole Parafialne, które następnie przejął „Caritas”.

Z danych „Kroniki parafialnej” z 31.12.1947 r. wynika, że w parafii kępińskiej działały następujące organizacje katolickie:

– Żywy Różaniec Niewiast (1230 osób), Żywy Różaniec Panien (465 osób), Żywy Różaniec Mężczyzn (375 osób), Żywy Różaniec Młodzieńców (145 osób),

– Apostolstwo Modlitwy (400 osób),

– Parafialny „Caritas” (135 osób),

– Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia Św. Wincentego à Paulo (164 osoby),

– Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej (50 osób),

– Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej (60 osób),

– Krucjata Eucharystyczna (150 osób),

– Koło Ministrantów (40 osób),

– Chór Kościelny (60 osób),

W sumie do świeckich organizacji katolickich należało razem 3329 osób, stanowiło to około 1/3 ogółu parafian (Kępno liczyło wtedy 8101 mieszkańców, z czego 8063 to katolicy), co oznaczało, że księża mieli bardzo duży wpływ na postawę, życie duchowe i społeczne wierzących.

*Poświęcenie sztandaru Apostolstwa Modlitwy,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

Jednak ta aktywność księży w życiu publicznym oraz duża ilość osób zaangażowanych w działalność organizacji katolickich budziły ogromny niepokój KP PPR i władz lokalnych, które postanowiły zaostrzyć politykę wobec duchowieństwa w Kępnie i powiecie. Świadczą o tym dyskusje na zebraniach partyjnych, co znalazło swój wyraz w sprawozdaniu KP PPR z 20.10.1948 r., w którym napisano: *W okresie sprawozdawczym, szczególnie po uchwałach Plenum, kler konspiracyjnie przeprowadza indywidualną propagandę w czasie spowiedzi, jak również w wygłaszanych kazaniach o wrogim charakterze w domyślnym znaczeniu, ustosunkowując element podatny przeciwko Uchwałom Plenowym i ustrojowi Państwa Demokratycznego. Komitet Powiatowy na wszystkich zebraniach komitetów gminnych i kół gromadzkich w swych referatach naświetlał wrogą działalność kleru i wrogie ustosunkowanie się tych obywateli, którzy są ściśle związani z klerem, tym przedsięwzięciem zostali przekonani, że działalność kleru jest na uszłuchach reakcji.*

Jednak oficjalnie jeszcze w 1948 r. władze powiatowe i miejskie próbowały wykazać swoją dobrą wolę w stosunku do duchowieństwa, stosując politykę tolerancji wobec wiernych. 12.01.1948 r. powołały nawet ks. proboszcza Mariana Magnuszewskiego na członka Komitetu Wykonawczego Wystawy i Targów w Kępnie. Z okazji otwarcia tej wystawy i poświęcenia Pomnika Bohaterów (inaczej Pomnika Wdzięczności) odprawiona została msza św. polowa na Rynku (ks. proboszcz Marian Magnuszewski), w której wzięli udział przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, wojskowych i organizatorzy teje wystawy. Jednak to były tylko pozory na użytek propagandy, bo w rzeczywistości Urząd Bezpieczeństwa coraz częściej starał się zastraszyć księży i wiernych przez stosowanie szykan, zakazów i pomówień.

*Ksiądz Marian Magnuszewski
proboszcz parafii św. Marcina w Kępnie,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice
(www.kepnosocjum.pl)*

Takie metody walki stosowano przede wszystkim w stosunku do proboszcza ks. Mariana Magnuszewskiego (potem dziekana). Polegały one na nękanii go karami pieniężnymi, zakazami i zarządzeniami, które miały ograniczyć jego działalność społeczną, a nawet religijną.

Doskonale tę atmosferę oraz stosunek lokalnej władzy ludowej do Kościoła i księży oddaje „Kronika parafialna” prowadzona potajemnie przez ks. proboszcza Mariana Magnuszewskiego (za pisanie kroniki, gdyby ten fakt wyszedł na jaw, księdzu proboszczowi groziły poważne konsekwencje karne).

1945 r. 22.12. – po odejściu z Kępna ks. proboszcza Franciszka Nowackiego nowym proboszczem został mianowany ks. Marian Magnuszewski urodzony 2.12.1907 r. Po święceniach kapłańskich (10.06.1933 r.) był wikariuszem w Koźminie i Starym Gostyniu (1933–1936), przy Archikatedrze w Poznaniu kapelanem ks. biskupa Walentego Dymka (do 9.10.1939 r.).

Następnie został aresztowany przez Niemców (9.10.1939 r.) i więziony w obozach koncentracyjnych w Mathausen–Gusen (od 24.05.1940 r. do grudnia 1940 r.), a później w Dachau, gdzie poddany został pseudonaukowym doświadczeniom, które dla tysięcy

X. / -DZIAŁALNOŚĆ WROGA

- a) Propaganda wroga; W okresie sprawozdawczym była prowadzona wroga propaganda w stosunku do spółdzielczości wsi, przez element nieswiadomy który dużo operował (kołchozami). W bieżącym miesiącu pojawiła się wroga propaganda o charakterze politycznym w stosunku do Rządu i jego członków.
- b) W związku z wroga propagandą Komitet Powiatowy postanowił przeprowadzić oświadczenie wśród naszych towarzyszy po przez referaty i odczyty, tym sposobem pogłębiając Uchwały Plenum KC w srod naszych towarzyszy.
- c) Udział kleru we wrogiej propagandzie; W okresie sprawozdawczym, a w szczególności po uchwałach Plenum, kler konspiracyjnie przeprowadza indywidualną propagandę w czasie spowiedzi, jak i również w wygłaszanych kazaniach o wrogim charakterze w domyślnym znaczeniu ustosunkowując wrogo element podatny przeciwko Uchwałom Plenowym i ustrojowi Państwa Demokratycznego.

więźniów skończyły się śmiercią. Po wyzwoleniu obozu i odzyskaniu wolności ks. Marian Magnuszewski został mianowany proboszczem w Kępnie, wtedy władze podjęły szereg kroków, których celem było zmuszenie księży do zaprzestania działalności społecznej, a życie religijne chciały zamknąć w murach budynku kościoła.

1946 r. 25.02. – Urząd Bezpieczeństwa zawiesił działalność Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia Św. Wincentego à Paula (w wyniku interwencji ks. proboszcza 13.08.1946 r. nastąpiło uchylenie zawieszenia).

1947 r. 5.06. – zmieniono trasę procesji Bożego Ciała (wyznaczono boczne ulice).

1948 r. 4.08. – ks. proboszcz Marian Magnuszewski został poinformowany przez Urząd Miejski o planach rozbudowy Kępna, w wyniku których zapowiadano budowę ulicy przez ogród i podwórze proboszczowskie w celu połączenia osiedla z ul. Kościuszki. W związku z tym pismem ks. proboszcz wystosował protest, dzięki czemu zrezygnowano z tych planów.

1948 r. 4.11. – cofnięcie etatu państwowego siostrom boromeuszkom, które były zatrudnione w Przedszkolu Parafialnym. Od 1949 r. eskalacja walki z Kościołem zarówno na forum kraju, jak i na terenie parafii w Kępnie, nastąpiła w całej pełni.

IX. Kępno w okresie Polski Ludowej (1949–1988)

Lata 1949–1988 to okres, w którym w kraju, a więc także w Kępnie i w powiecie, wcielano w życie, szczególnie w latach pięćdziesiątych i do połowy lat sześćdziesiątych, nieludzki system stalinowski. W zakresie stosunków politycznych nastąpiła całkowita dominacja PZPR, a to oznaczało rządy totalitarne i zwalczanie jakiegokolwiek domniemanej opozycji oraz skazywanie oskarżanych ludzi na ciężkie wieloletnie więzienia albo nawet na śmierć. W ramach polityki kadrowej wszystkie nieco ważniejsze stanowiska i funkcje pochodziły z nominacji partyjnych władz powiatowych w Kępnie. Często byli to ludzie bez odpowiedniego wykształcenia i kwalifikacji oraz braku inicjatywy, co w dużej mierze spowodowało okres застоju i marazmu w Kępnie.

W rolnictwie absolutnym priorytetem do połowy lat sześćdziesiątych XX w. było zakładanie na terenie powiatu kępińskiego spółdzielni produkcyjnych. Trwała też walka z tzw. kułakami i zmuszanie chłopów, mających gospodarstwa indywidualne, do wywiązywania się z obowiązkowych dostaw, które na ogół przekraczały wysokość uzyskiwanych plonów. Taka polityka, co widoczne było na terenie kępińskim, wpłynęła na zahamowanie rozwoju rolnictwa i pogorszenie zaopatrzenia ludności w artykuły żywnościowe. Dopiero po uchwałach VIII Plenum KC PZPR, w październiku 1956 r., nastąpiła zmiana polityki państwa w stosunku do wsi. Zaprzestano zakładania spółdzielni produkcyjnych, a te które istniały można było rozwiązać oraz znacznie zmniejszono obowiązkowe dostawy, dzięki czemu także w powiecie kępińskim widoczne było polepszenie sytuacji w rolnictwie i zwiększenie ilości plonów.

W handlu, w drobnej wytwórczości i rzemiośle w latach pięćdziesiątych oraz na początku lat sześćdziesiątych XX w. władze powiatowe i miejskie w Kępnie położyły nacisk, zgodnie z linią partii, na likwidację prywatnej własności na rzecz jej upaństwowienia i uspołdzielczenia, co z kolei doprowadziło do olbrzymich braków w zaopatrzeniu ludności w żywność oraz artykuły pierwszej potrzeby. W tym okresie w małym stopniu rozwijały się w Kępnie przemysł i gospodarka komunalna, a budownictwo mieszkaniowe prawie w ogóle nie istniało. Polityka państwa w tym zakresie uległa pozytywnej zmianie po VIII Plenum KC PZPR w 1956 roku. Pewne ożywienie gospodarcze nastąpiło dopiero w latach siedemdziesiątych i na początku lat osiemdziesiątych XX w., kiedy to wybudowano w Kępnie – dzięki dotacjom państwowym – wielkie zakłady z rozbudowaną nadmiernie biurokracją, które w okresie gospodarki rynkowej nie zdały egzaminu i stały się masą upadłościową oraz kłopotem dla władz miejskich.

Znamienna była polityka powiatowych organów władzy ludowej i KP PZPR do Kościoła katolickiego na terenie dekanatu kępińskiego. Celem tej polityki było ograniczenie wpływu księży na wiernych, a szczególnie ks. prałata Mariana Magnuszewskiego, poprzez stosowanie nacisków i represji (nakładanie kar pieniężnych na wiernych i księży, a ks. prałata Mariana Magnuszewskiego starano się zmusić do opuszczenia parafii), zmniejszenie możliwości obchodów świąt kościelnych i zakaz nauczania religii w szkołach.

Mimo stosowania takiej opresyjnej polityki wyznaniowej i walki z Kościołem katolickim wzrastał autorytet księży oraz ich wpływ na wiernych. Gdy do Kępna i okolicznych miejscowości przywieziono kopię obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, witały, a także przyjmowały go spontanicznie, dziesiątki tysięcy wiernych.

Czasy stalinowskie zakończyły się w Polsce w październiku 1956 r. w wyniku uchwał VIII Plenum KC PZPR, w których potępiono ten okres i zapowiedziano zmiany oraz reformy w poszczególnych dziedzinach życia. Fakty te spotkały się z niezwykle żywą reakcją społeczeństwa kępińskiego. Na wielu zebraniach partyjnych i w zakładach pracy uchwalono rezolucje krytykujące w bardzo ostrych słowach ówczesne powiatowe i miejskie kierownictwo PZPR oraz Powiatową Radę Narodową. Odbywały się też wiece, w czasie których setki mieszkańców Kępna i powiatu domagały się zmian w mieście w duchu uchwał VIII Plenum KC PZPR. Te liczne masowe protesty i uchwalone rezolucje spowodowały, że Plenum KP PZPR oraz Powiatowa Rada Narodowa w Kępnie podjęły uchwały potępiające okres stalinowski i zapowiadające odnowę oraz reformy w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym, choć z realizacją tych zmian nie było najlepiej.

Także niezwykle ważną rolę społeczeństwo Kępna i gminy odegrało w czasach powstania i działalności NSZZ „Solidarność”. Obecnie możemy być pełni podziwu oraz szacunku dla mieszkańców Kępna i gminy, którzy z zaangażowaniem i determinacją (około 10 tys. osób wstąpiło do „Solidarności”) włączyli się w realizację postulatów „Solidarności” dotyczących równości, sprawiedliwości oraz przestrzegania praw obywatelskich. Niestety, wprowadzony stan wojenny i delegalizacja NSZZ „Solidarność”, spowodowały, iż na długie lata wróciły czasy socjalizmu.

1. Terytorium, zabudowa i ludność miasta

Terytorium Kępna w miarę rozwoju miasta ulegało zmianom. W 1947 r. jego obszar wynosił 741 ha. W 1980 r. zwiększył się do około 750 ha, a w 1990 r. wzrósł ostatecznie w wyniku nabytków (osiedle Mściwoja) do 770 ha. Zmianie uległy również: obszar gruntów ornych (1947 r. – 317 ha, 1960 r. – 280 ha, 1990 r. – 218 ha, 1994 r. – 182 ha), łąk (1947 r. – 208 ha, 1960 r. – 180 ha, 1990 r. – 159 ha, 1994 r. – 156 ha), pastwisk (1947 r. – 10 ha, 1960 r. – 8 ha, 1990 r. – 3 ha, 1994 r. – 3 ha). Z powyższych danych wynika, że systematycznie zmniejszała się ilość gruntów ornych, łąk i pastwisk.

W związku z tym, iż miasto rozwijało się pod względem gospodarczym zwiększała się liczba ludności. To z kolei wpłynęło na rozwój budownictwa i konieczność przeznaczenia większej ilości obszarów rolnych pod zabudowę. W Kępnie bardzo szybko rosła liczba mieszkańców, co spowodowane było przede wszystkim z napływem ludności wiejskiej do miasta w związku z rozwijającym się przemysłem, szczególnie w latach siedemdziesiątych XX w., a nie przyrostem naturalnym.

Tabela nr 15: Liczba ludności w Kępnie w latach 1950–1990 (wybrane roczniki)

Rok	Liczba ludności
1950	7700
1955	8600
1960	9300
1970	10 151
1975	11 240
1979	11 750
1983	14 300
1988	14 300
1990	15 000

Źródło: Jan Kurzawa, Stanisław Nawrocki, *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982, s. 208, Dominik Makosch, *Kępno w okresie Solidarności 1980-1989*, praca magisterska, Częstochowa 2001, s. 24

Jak wynika z tabeli, liczba ludności Kępna, szczególnie w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych XX w., rosła bardzo dynamicznie, co związane było w dużej mierze z intensywnym rozwojem przemysłu w tamtym okresie. Ten wzrost liczby mieszkańców Kępna wpływał, a właściwie wymuszał, rozwój budownictwa mieszkalnego w mieście.

W pierwszej połowie lat pięćdziesiątych XX w. budownictwo przeżywało zastój, a jego rozwój rozpoczął się od 1957 roku. Rozwinęło się wówczas budownictwo prywatne, spółdzielcze, państwowe i zakładowe.

1950–1956 r. – w ramach polityki mieszkaniowej władz kępińskich przeprowadzano na ogół remonty mieszkań w starym budownictwie.

1956 r. – w Kępnie powstało Spółdzielcze Zrzeszenie Budowy Domów Jednorodzinnych. W ramach zrzeszenia wybudowano do 1959 r. 30 domów jednorodzinnych, na tzw. Osiedlu Przemysława. Osobom, które tam budowały swoje domy państwo udzieliło kredytu na sumę 3 mln 990 tys. zł, natomiast wkład własny wynosił 30% kosztów budowy. W sumie na Osiedlu Przemysława wzniesiono 84 domy jednorodzinne, na Cichym Zaułku 14, na Osiedlu Tysiąclecia 30, na Osiedlu Wyzwolenia 88, a przy ul. Bocznej 19 domów bliźniaczych.

1957 r. grudzień – w Kępnie powstała Spółdzielnia Mieszkaniowa typu lokatorskiego z inicjatywy Jana Gandeckiego i Feliksa Gruszki, członków Stronnictwa Demokratycznego. Feliks Gruszka został jednocześnie prezesem spółdzielni, funkcję tę pełnił przez 2 lata, po nim stanowisko objął Czesław Skiba, następnie Czesław Niechciał, a od 1982 r. Stanisław Kowalczyk. W wyniku konkursu od 14.01.2009 r. prezesem został Ryszard Skiba.

Według rocznych sprawozdań zarządu w 1960 r. spółdzielnia liczyła 62 członków. Pierwszy budynek spółdzielczy z 16 lokalami został oddany do użytku w 1959 r. przy ul. Spółdzielczej. Na tejże ulicy oddano jeszcze do użytku jeden blok, w którym mieściło się 16 mieszkań (1961 r.) oraz w latach 1968–1990 4 bloki z 30 mieszkaniami. Następne bloki oddane zostały do użytku przy ul. Wiosny Ludów w latach 1963–1988 (19 bloków – 585 lokali), na tzw. Osiedlu 700-lecia w latach 1978–1983 (8 bloków – 365 lokali), na Osiedlu Odrodzenia w latach 1982–1990 (8 bloków – 184 lokale), przy Alejach Marcinkowskiego w latach 1975–1979 (3 bloki – 120 lokali), przy ul. Jasnej w latach 1987–1989 (8 bloków – 184 lokale) i 1 blok (12 mieszkań) przy ul. Dworcowej. Bloki te, a raczej „blokowiska”, wybudowane przy ul. Spółdzielczej, Wiosny Ludów

i na Osiedlu 700-lecia, szczególnie w latach sześćdziesiątych, siedemdziesiątych i na początku lat osiemdziesiątych XX w. charakteryzowały się tym, że budowano je z wielkiej płyty, bez żadnego ocieplenia, mieszkania miały bardzo mały metraż i niski standard. Była to wtedy ogólna tendencja w całym kraju, kładziono bowiem wówczas nacisk na ilość, a nie na jakość budowanych mieszkań.

Wśród osiedli spółdzielczych, wybudowanych w tym okresie, wyróżniało się Osiedle Odrodzenia, które charakteryzowało się dużym metrażem i dość wysokim standardem mieszkań.

Oprócz budownictwa spółdzielczego powstawały bloki zakładowe i bloki stawiane przez Miejską Radę Narodową w Kępnie, która otrzymywała dotacje od państwa. Kilka takich bloków wybudowano przy Alejach Marcinkowskiego, m.in. w latach 1973–1974 powstał jeden blok MRN i 2 bloki zakładowe o 80 lokalach, na Osiedlu Wiosny Ludów w latach 1978/1979 wzniesiono blok dla pracowników „Montochemu”. W 2014 r. na obszarze gminy Kępno, Baranów i Rychtal funkcjonowały 62 spółdzielcze budynki mieszkalne, w ramach których znajdowały się 1964 mieszkania oraz 58 lokali użytkowych.

2. Stosunki polityczne

Pierwsza połowa lat pięćdziesiątych XX w. to okres wdrażania zarówno w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, jak i w innych krajach socjalistycznych, w tym także w Polsce, nieludzkiego systemu stalinowskiego.

Okres stalinowski, to czasy zniewolenia społeczeństw przy pomocy terroru i represji, czemu służył aparat przymusu (służby bezpieczeństwa, milicja, a w razie potrzeby także wojsko), wtrącanie do więzień wielu tysięcy domniemyanych wrogów socjalizmu (wystarczyła krytyka poczynań władzy, by być uznanym za wroga socjalizmu), całkowity brak wolności słowa i druku (cenzura publikacji), kontrola poszczególnych dziedzin życia, walka z Kościołem katolickim oraz dążenie do upaństwowienia lub upodzielczenia wszystkich sektorów gospodarki.

W Kępnie było podobnie jak w całym kraju, Polska Zjednoczona Partia Robotnicza dążyła do podporządkowania sobie innych partii, organizacji i każdej dziedziny życia. O wszystkim decydował Komitet Powiatowy PZPR, któremu podlegały komitety miejskie i gminne oraz terenowe szczeble władzy samorządowej.

1949 r. 20.03. – w auli kępińskiego Gimnazjum odbyła się pierwsza powiatowa konferencja Komitetu Powiatowego PZPR.

Sprawozdanie wygłosił dotychczasowy I sekretarz KP PZPR Michał Wikiński¹⁰, który został ponownie wybrany na to stanowisko. Natomiast II sekretarzem był Józef Cichowlas, a instruktorem organizacyjnym Wacław Józefiak. Na konferencji wytyczono cele, jakie stały przed partią w 1949 r., wśród nich:

- zaostrenie walki klasowej (z władz wszystkich szczebli usunąć wrogi, reakcyjny element),
- kontrola polityki personalnej w oświacie, kulturze i w samorządach,
- kontrola systemu nauczania, praca ideologiczna wśród nauczycieli,
- zmiany osobowe w komitetach rodzicielskich w szkołach,
- przeciwstawianie się wrogiej propagandzie,
- założenie trzech spółdzielni,
- stanowcze i spokojne zwalczanie wystąpień antypaństwowych kleru,
- wyraźne oddzielenie wrogości kleru od lojalnego, który musiał być otoczony specjalną „opieką”.

1950 r. 30.12. – odbyła się konferencja powiatowa PZPR. Podczas obrad dokonano wyboru władz do KP PZPR. Pierwszym sekretarzem został Józef Cichowlas, funkcję tę pełnił do 1956 r. Drugim sekretarzem wybrano Kazimierza Nowickiego. Według sprawozdania Komitetu Powiatowego do PZPR w powiecie kępińskim należało wtedy 1840 członków, w tym 286 kandydatów, natomiast w Kępnie 354 osoby.

1952 r. 22.07. – Sejm uchwalił Konstytucję Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Konstytucja określała PRL jako *państwo demokracji ludowej*, w którym władza należy do ludu pracującego miast i wsi. Zgodnie z konstytucją organami władzy państwowej zostały Sejm, Rada Państwa i rady narodowe, a organem administracji państwowej Rada Ministrów.

Teoretycznie konstytucja mówiła o prawach i wolnościach obywatelskich, ale brak było jakichkolwiek ich gwarancji (na ogół nie były przestrzegane) i zasad odpowiedzialności rządu. Konstytucja utrzymywała dotychczasowy system stalinowski, pozbawiała obywateli możliwości odwoływania się od decyzji organów władzy ludowej.

1953 r. 17–18.01. – odbyła się konferencja powiatowa PZPR, w czasie której dokonano wyboru nowych władz do KP PZPR (Józef Cichowlas ponownie wybrany I sekretarzem Komitetu Powiatowego PZPR) i opracowano wytyczne do dalszej

¹⁰ Od grudnia 1948 r. do stycznia 1949 r. I sekretarzem KP PZPR był Eugeniusz Krupa, a od lutego 1949 r. M. Wikiński.

pracy partyjnej. Walka klasowa zarówno w mieście jak i na wsi osiągała wtedy wyjątkowo silne natężenie (np. zakładanie pod przymusem spółdzielni produkcyjnych). O zaostrzonym kursie KP PZRP w stosunku do domniemych wrogów socjalizmu (kułacy na wsi, prywatni właściciele w mieście, dawni akowcy, księża) świadczą jego uchwały i zadania do wykonania, jakie stały przed miejskimi i gminnymi komitetami partii. Oto fragmenty tych wytycznych: *W toku akcji wyborczej (chodzi o wybory do Sejmu przeprowadzone 26.10.1952 r.) przygięliśmy łeb wroga do ziemi, ale nie został jeszcze doszczętnie rozgromiony, wobec tego należy: Wzmocnić czujność rewolucyjną, budzić patriotyczną nienawiść do wrogów Polski i pokoju, demaskować ich oszustwa, zwalczać sabotażystów i dywersantów, likwidować niedobitki reakcji. Jednym z wrogich ośrodków w kraju, na które stawiają imperialiści, jest watykańska agentura – reakcyjny odłam kościelnej hierarchii. Przed wyborami próbowali oni mącić, aby rozpocząć w narodzie spory na tle religijnym i podważyć Front Narodu. Jednakże te wrogie poczynania spotkały się z takim stanowczym oporem władzy ludowej, szerokich mas i ludzi wierzących, że reakcyjne elementy wśród kleru musiały stulić i poniechać jawnych, wrogich wystąpień, aby nie znaleźć się w odosobnieniu.*

Wytyczne KP PZPR pokazują, jak partia i organy władzy ludowej w terenie dążyły do utrwalenia niepodzielnej władzy PZPR, m.in. poprzez niszczenie i usuwanie z życia publicznego tzw. wrogów ludu, obsadzenie członkami partii wszystkich ważniejszych stanowisk w zakładach, samorządach, instytucjach i organizacjach.

Komitet Powiatowy PZPR kładł ogromny nacisk na zakładanie spółdzielni produkcyjnych na wsi, których, jak wynika

ze sprawozdania Komitetu Powiatowego z 21.03.1954 r., funkcjonowały wówczas w powiecie 37.

Tymczasem w kraju w latach następnych narastało niezadowolenie społeczne, ponieważ – oprócz stosowania metod odbierających społeczeństwu podmiotowość i godność – pogorszyły się warunki materialne ludzi. Potrzeba zmian stała się coraz bardziej widoczna, także we władzach PZPR, wśród których nastąpił podział na zwolenników liberalizacji ustroju („puławianie”) i przeciwników tych zmian („natolińczy”).

W dniach od 28 do 29.06.1956 r. w Poznaniu doszło do wystąpień robotników, którzy w obronie swojej godności i wolności oraz w związku ze stale pogarszającą się stopą życiową wyszli na ulice (około 100 tys. ludzi), głosząc hasła *chleba i wolności*. Na protestujących skierowano wojsko i czołgi, w ten sposób stłumiono wystąpienia robotnicze (według oficjalnych danych śmierć poniosło 75 osób, a około 800 zostało rannych). Premier Józef Cyrankiewicz wypowiedział wówczas wstrząsające do dziś słowa: *Każdy prowokator czy szaleniec, który odważy się podnieść rękę przeciw władzy ludowej, niech będzie pewien, że mu tę rękę władza ludowa odrybie.*

Gazetka Powiatu Kępińskiego „O Nową Wieś” nr 2 z kwietnia 1955 r., dotycząca między innymi spółdzielni produkcyjnych, gazeta ze zbiorów prywatnych autora

Wydarzenia poznańskie rozeszły się szerokim echem po kraju i wpłynęły na przyspieszenie przemian w państwie, pobudziły bowiem społeczeństwo do śmielszych wystąpień przeciw stalinowskiemu rządowi.

Konieczność zmian stała się widoczna także w czasie obrad VII Plenum Komitetu Centralnego PZPR, które miało miejsce w dniach od 18 do 28.07.1956 r. Wskazano wówczas na potrzebę *demokracji wewnątrzpartyjnej* i wyjście naprzeciw oczekiwaniom społecznym. Wkrótce, bo 5 września 1956 r., uchylono zarzuty wobec Władysława Gomułki, represjonowa-

nego w okresie stalinowskim (przebywał w więzieniu), w związku z tym cieszył się masowym poparciem społeczeństwa, które wierzyło, że przeprowadzi on zasadnicze zmiany w kraju.

W atmosferze pełnej napięcia i oczekiwań ze strony społeczeństwa na zmiany w dniach od 19 do 20.10.1956 r. odbyło się VIII Plenum KC PZPR, na którym I sekretarzem wybrano Władysława Gomułkę. Podczas obrad plenum doszło do rozliczenia z okresem stalinowskim. Dokonano szeregu zmian, zmierzających do częściowej demokratyzacji życia, poprawy stosunków politycznych, gospodarczych i społecznych w kraju oraz uzyskania większej niezależności i suwerenności od ZSRR, choć jednocześnie Władysław Gomułka widział potrzebę dalszych dobrych kontaktów ze Związkiem Sowieckim. W wyniku plenum zrehabilitowano ofiary stalinowskiego reżimu, zaprzestano mechanicznego przenoszenia wzorów sowieckich do Polski, usunięto doradców radzieckich z wojska i aparatu bezpieczeństwa. Komuniści odstąpili też od przymusowej kolektywizacji rolnictwa, zmieniono również częściowo ordynację wyborczą (na wspólnej, jednej liście Frontu Jedności Narodu było więcej kandydatów niż mandatów), partie sojusznicze (Zjednoczone Stronnictwo Ludowe i Stronnictwo Demokratyczne) otrzymały większą samodzielność. Odwilż polityczna objęła też prasę, naukę i cenzurę. Po wypuszczeniu z odosobnienia 28.10.1956 r. prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego poprawie uległy stosunki na linii państwo–Kościół (m.in. wprowadzono religię do szkół).

Wypadki październikowe odbiły się także szerokim echem w Kępnie. Nim jednak na naszym terenie doszło do burzliwych wydarzeń, to jednak jeszcze w pierwszej połowie 1956 r. Komitet Powiatowy PZPR postępował tak, jakby w kraju nie odczuwało się już zwiastunów nadciągającej odwilży. Na początku roku, 29 stycznia, wybrano nowego I sekretarza KP PZPR, którym został Kazimierz Nowicki (od 29.08.1956 r. funkcję tę powierzono Janowi Majerczakowi). Z kolei na posiedzeniu w Kępnie aktywu partyjnego, 25 lutego 1956 r., dyskutowano jeszcze nad tym, jak skutecznie agitować chłopów do zakładania spółdzielni produkcyjnych. Sekretarz, Ignacy Kempa, skarżył się, że jest *małe upartyjnienie na wsi, bo na 4430 rolników indywidualnych do partii należy tylko 330 spośród nich (7,6%)*. Z kolei na posiedzeniu KP PZPR, 25 maja 1956 r., poruszano nadal m.in. problemy polityczne, ideologiczne i wychowawczej pracy partyjnej w szkołach. Uznano, że: *decydującą rolę w procesie nauczania i wychowywania spełnia nauczyciel. Stąd też słuszne nasze zainteresowanie zwraca się przede wszystkim na dobór kadr, które są odpowiednio przygotowane pod względem zawodowym i ideologiczno-politycznym*. Mówiono też o tym, że należy wzmocnić agitację, aby do partii należało więcej nauczycieli, gdyż na 290 w PZPR jest ich tylko 48 (16,5%). Wynika z tego, że wszystko nadal toczyło się w starym stylu.

Dopiero obrady VIII Plenum KC PZPR w październiku 1956 r. spowodowały wstrząs na kępińskiej scenie politycznej, a przyczynili się do tego przede wszystkim robotnicy i społeczeństwo naszego miasta.

Wypadki październikowe z 1956 r. odbiły się szerokim echem w Kępnie, co znalazło wyraz w organizowaniu wieców, uchwalaniu rezolucji skierowanych do KP PZPR i wysuwaniu żądań wzywających do rozliczenia poczynań osób, będących w naszym mieście przy władzy w okresie stalinowskim. 21 października odbyło się posiedzenie Egzekutywy KP PZPR, na którym dyskutowano o przeobrażeniach, jakie nastąpiły w kraju i zmianach, jakie w związku z tym powinno się uczynić i wdrożyć w życie w powiecie. Mówiono o potrzebie jawności publicznej i likwidacji pozostałości kultu jednostki. Dopiero jednak wiec, jaki odbył się pod wpływem żądań robotniczych, 23 października 1956 r. w kinie „Bajka”, w którym wzięło udział około 600 osób, pokazał, jak burzliwe i krytyczne są nastroje społeczeństwa kępińskiego w stosunku do władz partyjnych i samorządowych. Co prawda „Gazeta Kępińska” z października 1956 r., wydawana przez KP PZPR, opisując przebieg wiecu, pełna była *rewolucyjnego entuzjazmu*, ale daleka od oddania faktycznego nastroju, jaki na nim panował. Oto fragment opisu umieszczony w „Gazecie Kępińskiej”: – *Od lat nie było tu takiego spotkania społeczeństwa, tak przepełnionego entuzjazmem i porywem ducha rewolucyjnego. Słowa, jakie płynęły z trybuny i słowa, jakie społeczeństwo wymieniało, świadczyły o jednym, że wyniki obrad VIII Plenum KC PZPR odpowiadały najgłębszym pragnieniom zebranych, że społeczeństwo jak dotąd nigdy skupione jest wokół kierownictwa naszej Partii, wokół klasy robotniczej. Wiec pokazał nierozzerwalność naszego ruchu robotniczego, co jest niezbywalnym warunkiem prawdy nad wstecznictwem...* Niestety, choć artykuł mówił o przełomowych zmianach polityczno-społecznych, jakie wtedy zachodziły, to język, jaki został użyty w sprawozdaniu, właśnie z tego wiecu oraz z posiedzeń władz partyjnych i samorządowych był tak pompacyjny, górnolotny, drętwy i sloganowy (były to te same frazesy z okresu stalinowskiego, zupełnie oderwane od życia), że świadczył o tym, iż tak naprawdę sposób myślenia i mentalność ówczesnej władzy nie uległa zasadniczej zmianie. W związku z narastającą atmosferą niezadowolenia z dotychczasowej działalności władz partyjnych na różnych szczeblach, 24 października 1956 r., na plenum KP PZPR doszło do dyskusji dotyczącej sytuacji w Kępnie i w powiecie. „Gazeta Kępińska” tak opisała te obrady: *Wywiązała się szeroka dyskusja, w której zabrało głos 17 osób. Dyskusja była bardzo ożywiona, szczera i twórcza, zmierzająca do usunięcia popełnionych błędów w minionym okresie. Szczególną uwagę zwrócono na braki w pracy samej instytucji partyjnej Komitetu Powiatowego, jego aparatu, podstawowych*

na każdym odcinku życia gospodarczego i społecznego w powiecie kępińskim wprowadzić w życie nowy program działania, uchwalony przez KC na VIII Plenum. PRN zwraca się z gorącym apelem do ludzi pracy pow. kępińskiego partyjnych i bezpartyjnych, do młodzieży, kobiet o solidarne włączenie się do pracy nad naprawieniem błędów przeszłości, ulepszaniem metod pracy w naszym przemyśle i rolnictwie, pełne poparcie moralne władzy ludowej poprzez czynną poprawę wokół zadań Komitetów Frontu Narodowego. Uchwalając tę słuszną rezolucję, radni kępińscy posłużyli się, podobnie jak działacze partyjni, językiem frazesów i sloganów, co świadczy o tym, że ich sposób myślenia nie podążał za zmianami, jakie zachodziły po VIII Plenum KC PZPR. Działalność i inteligencję kępińskich działaczy partyjnych oraz samorządowych doskonale podsumował Henryk Giemza w artykule „Przeciwko tępotcie” zamieszczonym w „Gazecie Kępińskiej” nr 10 z października 1956 r. Oto fragment tego artykułu: *Bezmyślność rodzi zło, a zło rodzi tylko zło, towarzysze. Tak, zło które przez całe lata narastało, było nie tylko wynikiem nieudolności góry, ale przede wszystkim ludzi stojących na tak zwanym szczeblu władzy powiatowej. Trzeba sobie raz jeszcze prawdę powiedzieć: ludzie ci przeważnie nie grzeszyli ani rozumem, ani intuicją, nie mówią już o inteligencji. Bo nie wystarczy przecież krasną zadziarać ku górze z tytułu stanowiska, ale trzeba umieć myśleć konsekwentnie i nie tylko myśleć - trzeba poznać specyfikę i mądrość regionu. Wszędzie należy przede wszystkim widzieć człowieka i służyć mu jako człowiek dla wspólnego dobra, dla jutra.*

Tymczasem w kępińskich zakładach pracy odbywały się zebrania partyjne, na których wybierano delegatów na VIII Konferencję Powiatową PZPR w Kępnie (w części zakładów pracy delegatów wybrano już wcześniej, jeszcze przed uchwałami VIII Plenum KC PZPR), uchwalano rezolucje skierowane do KP PZPR, które świadczyły o mądrości społeczeństwa kępińskiego, o popieraniu faktycznych a nie pozorowanych przemian demokratycznych oraz jego krytycznej ocenie ówczesnych działaczy partyjnych i samorządowych. 29 października 1956 r. odbyło się zebranie Podstawowej Organizacji Partyjnej PZPR przy Powszechnej Spółdzielni Spożywców „Społem” (PSS „Społem”) i Miejskim Handlu Detalicznym (MHD) w Kępnie, na którym uchwalono rezolucję w obecności przedstawicielki Komitetu Centralnego po otwartej oraz krytycznej dyskusji. Oto niektóre jej fragmenty:

1. *W wyniku szerokiej dyskusji organizacja partyjna uznała, że niektórzy towarzysze aparatu partyjnego w KP PZPR nie nadążali za zdrowym nurtem, jaki owiał naszą partię, co uwypukliło się przede wszystkim w wyczekującej pozycji instancji powiatowej po VIII Plenum, a ponadto towarzysze ci na ostatnim Plenum KP swymi wystąpieniami z pobudek nie interesu Partii, a swych osobistych rozgrywek obrazili uczucia patriotyczne załogi naszych dwóch zakładów, wywołując oburzenie i tracąc w pełni kredyt zaufania (...).*

2. *W wyniku szeregu zarzutów postawionych przez poszczególnych towarzyszy, wysuwamy żądanie zbadania działalności tow. Kamińskiego i Kuźbika, członków Prezydium PRN ich stosunku do społeczeństwa, do chłopów i w konsekwencji uznać ich stosunek z wyborcami za zerwany.*

3. *Zważywszy, że po VIII Plenum wprowadzona została w szeregii naszego Partii pełna demokratyzacja i szkodliwy, co ma niewątpliwy wpływ na właściwy wybór delegatów na Konferencję Powiatową domagamy się, aby Egzekutywa KP PZPR w tych,*

Przeciwko tępotcie

Napisał: HENRYK GIEMZA

Ostatnie wyprzedzań absolutnym znaczeniu historycznym i w tym odłamy się swobodnym schem. Chyba nie ma w naszym powiecie człowieka, który by nie przystał z kompletnym zaskaniem w niekierowności naszej Partii, pełną wiarę i uczciwą postawę przesyła od lat 12. Poza pierwszy od lat dwadziestu zachowujący się szczerze, szlachetnie skłoniętym językiem wyrażającym powagę. Wszyscy czasy to „dziewięć” uczuć wywołanych tego co czujemy. Niechcąc się przy tym do przyznawcy, jak do kogoś bardzo bliskiego. Ale nie czas na takie rozważania, kiedy nowa rzeczywistość stawia przed nami twarde problemy, które należy rozwiązać tylko rozsądkiem. Miał tu na myśli mój wyrecyk unego sądu. Miał o większości społeczeństwa miasta i wiejskiej, które, bez względu na cięstość i tętno polityka kulturowo-wychowawczego i niezrozumiałego kierownictwa zapchła o powołanie zmian „nowoczesną metodą”. Jest to na wszystkich ważniejszych odprawach i naradach niemal niezrozumienie wolkowo problem wywołany, nie mówiąc o „głuchym” wywołanie hasła „logary”, a młodzi ludzie z każdym dniem coraz bardziej zwęziła swój horzont zainteresowania. I nie tylko ludzie młodzi popadali w bezmyślność i bezcieleństwo. Ci natomiast którzy dotrzymali w swojej cokolwiek, kosmasz bezczelności — oddali się z rozkośną urukowi „klasowej” wędrowności, a nie tylko wtedy rozpatrywać dyskusje na tematy subtelności i „logary”. Są i tacy, którym przewozi się guzami „plakiki” i „prorocy”. A absolutnie „Młodzież partyj” i „stacja się w to samo bagno. Wieloletnia obrzędowość i odłamy rozumy po wielokroć przekonywał mnie, że wielu znanym jak ogień umiarkowanie politycznych rozmów, a częściej zapobieganiu spychać w przerażający sposób. Jedni kłania się, że to wyłącznie przemiany i zmiany w codziennym sposobie naszego myślenia jako tako logicznego, ten jest w podwójnym „biedzie”. Niestety, trzeba było wystrzelić, aby wypowiedzieć głos naszego społeczeństwa z emerytalnego impanu. To zdanie jest ciężkie, a przecież ani na moment nie przestał być palącym problemem.

Podczas ostatniej dyskusji pisał zarzut pod adresem naszęcielstwa, Dyktantowi Rolniwa mentalności „przejrzał” absolutnie „szkole”. Przynajmniej częściowo tak nie jest. Ze „szkodliwym” jako jedno z pierwszych załadowań pod naciskiem instancji powiatowej — było to koniecznym wywołaniu „władzy”, co w chwili obecnej staje się ty i ubawiający oczym. Dopuszczając się naczytelności miedzy innymi, że zażądać się wybaczy, natomiast trzeba zastanowić się nad „młodzieżą” pozostałej reszty niepełnej inteligencji. Ze skrytka przyszedł — to fakt, ale przetrzy jest fakt, że w czasie horzont zainteresowania w większości ograniczył do „stoska” byleczego. Dali są i tacy, którzy popadali w skrajną nieuczciwość i poza swoim — nie widzą ani ścieżki, ani też tych bezcilowych „szkolek”. To jest prawda, nierzadko i bolesna. Znaczą kępińskie środowisko intelli-

genckie, obawiam się, że do porażającego problemu usiłowania się bierze, może nie wesoło. Dobrze, że wogóle przez ostatnie lata podzielił o nas ludowe życie zespół teatralny. Nie można mieć zało do wywołanego „szkole” amatora ob. Stachury z nieudolnością wywołano „szkole”. Ob. Stachura dał z siebie maksimum, przetrwał wytworze nad podziwieniem swoich i zespołu kwalifikacji, ale to nie wystarczy, aby stworzyć spektakl interesujący, wafelne problemowi. Jednak ktoś chyba ponosi konsekwencje za wypracowanie smaku artystycznego wstąpił widać, zaszanie tępoty, nudy i bezmyślności. Mam tu na uwadze zespoły wiejskie, którym bez zastanowienia kasano „gród” sztuki klasycznej lub powołano, na nieadekwatny żelazny repertuar teatralny zawodowych. To, co dalejśmy i oglądamy — to perfidna dalszość sztuki, to odwrócenie widać od sceny, od myślenia nad „szkole” i wywołania „szkolek”. Wolno żart, przez odpowiednich

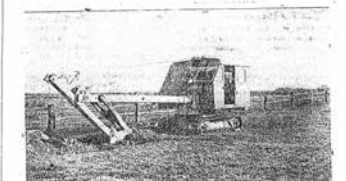
Powiat nasz został zwolniony z miarek i odsypów

Powiat nasz, przeobrażając 90 procent rocznego planu dostaw obowiązkowych w zbożu, został w trzech dniach zwolniony od miarek i odsypów. Liczba powiatów w całej krajowej, które wywiązały się z obowiązkowych dostaw, wzrosła do 46. W województwie poznańskim powiat nasz jako pierwszy zwolniony został od miarek i odsypów

Realizacja czynu melioracyjnego w naszym powiecie

W czynu melioracyjnym na terenie naszego powiatu brała udział 19 120 wykonawców do dnia 30 września 1956 następujące prace 142,6 ha przetręćmiękt i pastwisk, 128,2 km konserwacji rowów w gruntach ornych, 97,2 km konserwacji rowów w łąkach, 20,5 km konserwacji trzak i kanałów, na ogólnie 120 km. Dobrze wykonanie czynu melioracyjnego wykazała wieś Skliwka Miłocińska, gdzie Lenina Biłogajski i Januszek włożyli duży wkład pracy w wykonaniu robót czynn melioracyjnego, wykonując 18 km konserwacji rowów w gruntach ornych, 1,5 km rowów w łąkach, 50 ha przetręćmiękt i pastwisk, uzyskując na wyżej wymienione roboty prace robotnicze. Następnie Trzebinia i Kuźbica Trzebińska wykonały roboty melioracyjne w gruntach ornych na długości 3,8 km oraz 7 km rowów w łąkach, i 50 ha renowacji drzewostanu. Chłopcy wymienionych wsi włożyli duży wkład pracy w czynu melioracyjnym o charakterze inwestycyjnym dla roboty szkiełi nowożytny łąk na obszarze 130 ha na łączną wartość 52.965,15 zł.

Do wykonania czynu melioracyjnego na terenie Gromadzkich Rad Narodowych Siemianiec włączył się Spółdzielca Produkcyjna Raków, dając duży wkład pracy przy przeprowadzaniu robót konserwacyjnych rowu Rakowskiemu. Poza tym do Gromadzkich Rad Narodowych, które dobrze wykonały podjęte zobowiązania czynn melioracyjnego należą: Łaski, Opawów, Łęka, Siemianiec, Mroczek, Chmy, Nowowieś, Kąkolowy. Natomiast dobro przetręćmiękt i pastwisk czynn melioracyjnego w Radach Gromadzkich, jak: Bralin, Mikorzyn, Rzewal, Miłocińsk, Trzebiniec, Piawów. Brak całkowitego zorientowania czynn melioracyjnego zaznacza się w PGRN Boreczek, gdzie dotychczas nie wykonano ani jednej dniówki. Blotąc pod uwagę te roboty melioracyjne niewątpliwie wpływają na podniesienie łazry pastwisk, jak również i wydajności zbiorowej z tego rolnicy zdają sobie dokładnie sprawę, uwzględniając się w zakresie się PGRN powiatowym zagadnieniem, uwzględniając znaczenie robót pastwisk, senny i wykości, pozwoli na zwiększenie się podjętych zobowiązań czynn melioracyjnego. Wykonanie startwaraku na terenie powiatu za trzy kwartały wyniesi 80,9 procent.

Konserwacja rowów w terenie melioracyjnym przy pomocy sprzętu pod dźwig na podłazie konstrukcji oświetlenia (zdjęcie: J. St. Hrabowski)

Czas już uregulować podatek gruntowy

Obowiązek uregulowania IV rzędu podatku gruntowego i innych zobowiązań, spełnić dotychczas niewielu rolników, chociaż termin płatności minął i listopada. Skłony wyniki dotychczasowe zagwarantują w poważnym stopniu wykonaniu zadań finansowych i gospodarczych naszego powiatu jak również ujemnie wpływają na wykonanie budżetu i planu gospodarczego naszego Państwa Ludowego.

Wiemy dobrze wszyscy z nowego programu kierownictwa Partii i Rządu, że obowiązek podatkowy i konieczność regulowania w terminie podatku gruntowego, jest niedołączonym warunkiem utrzymania równowagi budżetowej państwa, a tym samym i zbiorczego budżetu naszego powiatu. Od pełnego wykonania planów gospodarczych i finansowych zależy w dużym stopniu nasze sprawy gospodarcze naszego Państwa Ludowego.

ROLNICZY

Wykonaliście dobrze swoje obowiązki w planowej dostawie

Fragment artykułu Henryka Giemzy zamieszczony w „Gazecie Kępińskiej” nr 10 z października 1956 r., gazeta ze zbiorów prywatnych autora

wszystkich organizacjach partyjnych, w których odbyły się wybory delegatów przed VIII Plenum zarządziła ponowne wybory tych delegatów...

U c h w a ł a

265

Podstawowa Organizacja Partyjna Powszechnej Spółdzielni Spożywców i Miejskiego Handlu Detalicznego zebrana w dniu 29 października br. na zebraniu wyborczym delegatów na konferencję powiatową, pō wysłuchaniu referatu sprawozdawczego o dotychczasowej działalności organizacji, jak również po wysłuchaniu szerokiego naświetlenia zagadnień sytuacji politycznej w okresie między VII, a VIII Plenum, przez obecną na zebraniu przedstawicielkę Komitetu Centralnego, w wyniku szczerej, otwartej i krytycznej dyskusji podjęły następujące uchwały:

- 1/ W wyniku szerokiej dyskusji organizacja partyjna uznała, że niektórzy towarzysze aparatu partyjnego w Komitecie Powiatowym nie nadążyli z zdrowym nurtem jaki ował naszą Partię, o

Uchwała Podstawowej Organizacji Partyjnej Spółdzielni Spożywców i Miejskiego Handlu Detalicznego podjęta na zebraniu 29.10.1956 r., ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu

31 października 1956 r. odbyło się zebranie Podstawowej Organizacji Partyjnej PZPR przy Powiatowym Związku Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” Kępno, na którym podjęto uchwałę skierowaną do delegatów wybranych na VIII Konferencję Partyjną PZPR. Oto jej fragmenty:

1. Zmienić gruntownie dotychczasowy skład Egzekutywy KP PZPR, ponieważ członkowie są skompromitowani w okresie panowania stalinizmu i to na szczeblu Komitetu Powiatowego, Milicji Obywatelskiej, Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego i POM.

2. Żądamy usunąć z pracy etatowych w KP PZPR, kierownika Wydziału Organizacyjnego Józefiaka Wacława, instruktorów Polaka Władysława, Wawrzosa, Fabrowskiego oraz instruktorów, którzy mieli swoją działalność na terenie poszczególnych gmin. Instruktorzy wyżej wymienieni w swej etatowej pracy po linii Partii nie wnieśli żadnego realnego wkładu w demokratyzację życia partyjnego, a przez cały okres kadencji przebił się w nich wybitnie kult jednostki, funkcjonalizm, biurokratyzm oraz po większej części egoizm osobisty w stosunku do dobrych działaczy partyjnych.

3. Żądamy rozwiązania Wydziału Politycznego przy POM Bralin i Trzcinica oraz usunięcia wszystkich instruktorów tegoż Wydziału, ponieważ towarzysze ci są całkowicie skompromitowani ze swej działalności na odcinku zakładania spółdzielni produkcyjnych, gdzie stosowali różnego rodzaju metody, które są wiadome wszystkim chłopom na terenie naszego powiatu.

4. Żądamy przyspieszenia rozwiązania Gminnych Ośrodków Maszynowych na terenie naszego powiatu i sprzedaż tychże maszyn chłopom, jak również sprzedaż traktorów i innych narzędzi rolniczych, które są w posiadaniu POM-ów, Spółdzielniom produkcyjnym i PGR-om, gdyż jedynie wówczas maszyny te zostaną należycie wykorzystane.

5. Żądamy zmniejszenia etatowego aparatu KP PZPR o 70%, ponieważ tak obszerne biurokratycznie rozbudowany etatowy aparat KP nie był należycie wykorzystany, a jedynie ograniczył się do kierowania działalnością Partii, zarządzenia, ingerowania w wewnętrzne sprawy zakładów pracy, chłopstwa pracującego na wsi, komenderowania.

6. Żądamy usunięcia całkowicie z pracy w aparacie partyjnym byłego sekretarza KP PZPR Nowickiego, który w okresie swej kadencji na terenie powiatu Kępno, wyrządził nie jednemu z członków partii oraz ludziom bezpartyjnym moralną krzywdę oraz był dyktatorem założeń stalinowskich. W pracy swej kierował się wybitnie swoim kultem jednostki, manią wyższości, egoizmem oraz nie uznawał i nie oceniał pracy dobrych członków partii z aktywu i bezpartyjnych. Wyrabiony przez niego kult jednostki i ciągły postrach M.O i U.B oraz egzekutywą stwarzał warunki, że członkowie Partii myślący według zasad demokratyzacji życia partyjnego usuwali się od pracy partyjnej aby ich nie spotkały różnego rodzaju konsekwencje. Zwracamy się do przyszłej nowo wybranej egzekutywy KP o wcielenie w życie postulatów VIII-go Plenum i wykonania żądań naszej Podstawowej Organizacji Partyjnej.

24 listopada 1956 r. odbyła się w Kępnie VIII Konferencja Powiatowa PZPR, w czasie której przeprowadzono wybory do Komitetu Powiatowego partii. Głosowanie, za przykładem wyborów z 20.10.1956 r. do KC PZPR w czasie obrad VIII Plenum, było tajne i w jego wyniku I sekretarzem wybrany został ponownie towarzysz Jan Majerczak. Stało się tak, mimo iż w wielu zakładach pracy tamtejsze podstawowe organizacje partyjne uchwałyły rezolucje, w których m.in. ostro kryty-

kowano metody pracy i działalność dotychczasowego I sekretarza, żądając jednocześnie, aby pozbawić go pełnionej dotąd funkcji. W tajnym głosowaniu wybrano 42 członków KP PZPR, z czego z dotychczasowego składu do komitetu weszło 21 osób, natomiast 21 pozostałych to nowe osoby. Niestety, z wyników wyborów wynika niezbiecie, że większość delegatów na VIII Konferencję Powiatową PZPR chciała, aby w Kępnie i w powiecie nadal rządili ludzie, którzy nie chcieli reform, raczej chodziło o stworzenie pozorów, gdyż zapowiadane zmiany miały być przeprowadzone na przestrzeni wielu lat.

Wracając do oświadczeń oraz uchwalonych rezolucji, jakie narodziły się wtedy w Kępnie i w całym kraju, podkreślić należy, że nikt, łącznie z robotnikami, nie żądał w nich zmiany ustroju, gdyż zdawano sobie sprawę, że w ówczesnych realiach było to niemożliwe. Zamierzano w ramach socjalizmu przeprowadzić reformy, których celem miało być wprowadzenie demokracji, wolności i jawności życia publicznego, apelowano o poprawę warunków materialnych, co niestety, skończyło się na marzeniach.

Po Marianie Pawlaku, 17 stycznia 1959 r. na IX Konferencji Powiatowej PZPR, I sekretarzem został wybrany Władysław Turek. Jego praca była na ogół dobrze oceniana przez Komitet Wojewódzki w Poznaniu, dzięki czemu funkcję I sekretarza pełnił do 1974 r.

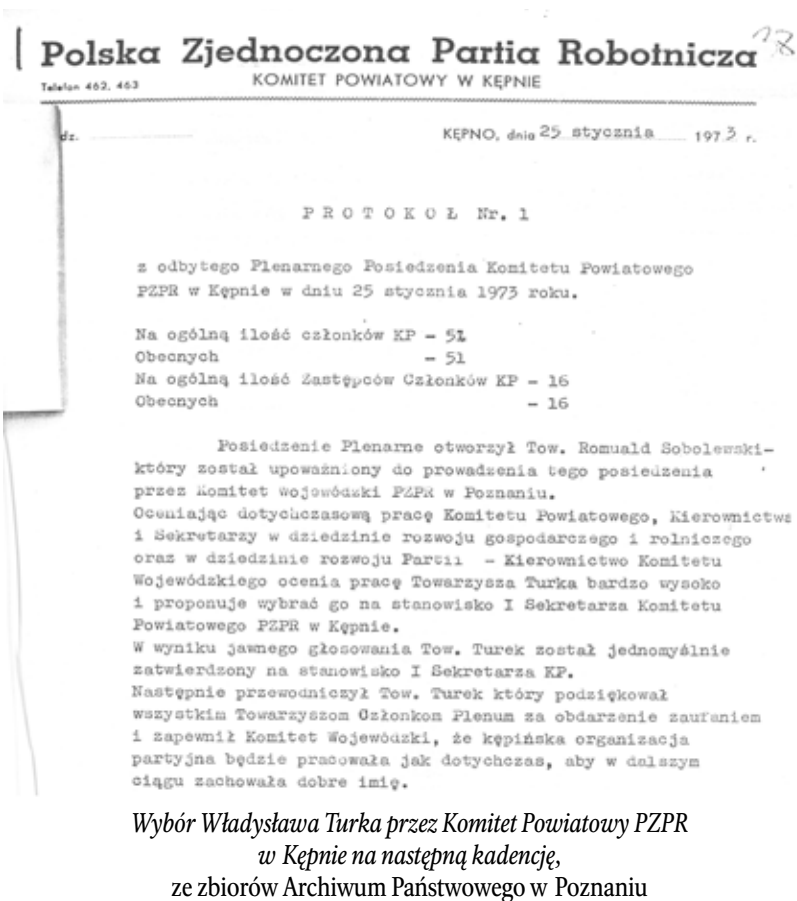
Tabela nr 16: Liczba członków PZPR w Kępnie i w powiecie w latach 1949-1956

Rok	Liczba członków w powiecie	Liczba członków w Kępnie
1949	1831	383
1950	1554	354
1951	1415	364
1952	1395	362
1954	1454	376
1955	1329	401
1956	1186	408

Źródło: Roczne sprawozdania Komitetu Powiatowego PZPR za lata 1949-1956

1975 r. 25.01. – W czasie plenarnego posiedzenia Komitetu Powiatowego PZPR I sekretarzem został wybrany Zbigniew Bieniek, dotychczasowy I sekretarz od 1974 r. rekomendowany na to stanowisko przez Komitet Wojewódzki PZPR w Poznaniu. Funkcję II sekretarza KP powierzono Leonowi Starszakowi, sekretarzem propagandy został Jan Gaicki.

Gdy Władysław Gomułka w październiku 1956 r. doszedł do władzy, miał ogromny kapitał zaufania, dzięki któremu mógł dość gruntownie zreformować ówczesny system stalinowski. Niestety, zamiast kontynuować przemiany, zaczął hamować dalsze przeprowadzanie reform, mających na celu demokratyzację państwa, by znowu we wszystkich dziedzinach mogła dominować PZPR. Zaczęto zwalczać domniemaną opozycję (w 1957 r. zamknięto tygodnik „Po prostu”, niezależną „Nową Kulturę”, zamykano kluby dyskusyjne, rozpoczęto „nagonkę” na intelektualistów, krytykujących politykę kulturalną partii). Wznowiono też walkę z Kościołem katolickim (w 1961 r. usunięto religię ze szkół, za orędzie do biskupów niemieckich

Wybaczymy i prosimy o wybaczenie, brutalnie zaatakowano polski Episkopat i prymasa Stefana Wyszyńskiego). W całej pełni stosowano politykę kadrową, która polegała na tym, że stanowiska w zakładach pracy, instytucjach wszelkiego rodzaju, samorządach i w oświacie mogły pełnić tylko osoby rekomendowane przez PZPR. W gospodarce nadal nacisk kładziono na rozwój przemysłu ciężkiego. Działo się to kosztem produkcji artykułów pierwszej potrzeby i zaopatrzenia ludności w żywność, co spowodowało olbrzymie, permanentne braki na rynku gospodarczym.

Taka polityka prowadzona w całym kraju przez PZPR znalazła swoje odbicie także w Kępnie, szczególnie w polityce kadrowej (rekomendacja KP PZPR była decydująca przy obsadzie stanowiska), w stosunkach z Kościołem stosowano szykany wobec księży, a przede wszystkim wobec ks. prałata Mariana Magnuszewskiego (przesłuchania, kary pieniężne). Znamienna stała się też fasadowość obchodów świąt państwowych, takich jak: 22 Lipca i 1 Maja (niemal konieczna obecność pracowników w pochodach pierwszomajowych, a także obowiązkowe podejmowanie przez obywateli czynów społecznych).

1976 r. – sporządzona została w Urzędzie Miasta i Gminy Kępno Księga Czynów Społecznych pod hasłem: *Mysł Partii – czyn Ludu*, która przewidywała np. w 1976 r. realizację tego typu prac na sumę 4875 tys. zł (obejmowała m.in. budowę ul. Kwiatowej). Organizowane w tamtych latach czyny pomogły w wybudowaniu m.in. amfiteatru w parku, dworca autobusowego, Klubu Nauczyciela i Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji.

GOSPODARKA KOMUNALNA 3.085,00 zł	
Budowa ul. Kwiatowej - I etap	2.000,00 zł
Budowa turociągu wodnego	120,00 zł
Budowa turociągu gazowego	60,00 zł
Założenie oświetlenia	140,00 zł
Modernizacja aleki spacerowej	200,00 zł
Budowa chodnika	65,00 zł
Nalozenie asfaltu na parkingu przy ul. Jagiellońskiej	500,00 zł
DROGI 1.070,00 zł	
Budowa obrotu drogowego - PRZYKAZÓW	
IMMANIUM na odcinku PRZYKAZÓW-KOZŁOBI 480 m	
CZYNÓW PORZĄDKOWE na rzecz miasta i gminy 720,00 zł	
NACZELNIK MIASTA i GMINY	PRZEWODNICZĄCY MIĘDZO-GMINNYCH ZWIĄZKÓW PZPR
Zdzisław Marzec	W. Jędrzejewski
	II Leon Słabosz

Księga Czynów Społecznych, które miały być wykonane przez społeczeństwo miasta i gminy Kępno w 1976 r., ze zbiorów Gminy Kępno

Otwarcie Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (Zbigniew Bieniek – sekretarz KW PZPR, Kazimierz Martynowski – sekretarz M-GK PZPR, Ryszard Przybylski – naczelnik miasta i gminy Kępno), ze zbiorów Gminy Kępno

KP PZPR dużą uwagę przywiązywał do ilości członków w Kępnie i w powiecie, gdyż jak podano na partyjnym zebraniu, 1 marca 1969 r., średnia upartyjnienia społeczeństwa w województwie wynosiła 11,3%, a w powiecie kępińskim tylko 9,1%. Padło więc zobowiązanie, zmierzające do zniwelowania tej różnicy.

Tabela nr 17: Liczba członków i kandydatów PZPR w powiecie kępińskim w latach 1961–1969

Rok	Liczba członków w powiecie
1961	1747
1963	1890
1964	1983
1965	2078
1966	2181
1967	2308
1968	2675
1969	2828

Źródło: Roczne sprawozdania KP PZPR z lat 1961–1969.

Z chwilą likwidacji powiatów i powstania Komitetu Miejsko-Gminnego PZPR w Kępnie w 1975 r. ilość członków PZPR wynosiła 1478 osób, w 1979 r. – 2131, 1980 r. – 1860, a w 1983 r. – 1700 osób.

1975 r. 28.05. – po reformie administracyjnej kraju (województwa, gminy lub miasta) struktura administracyjna PZPR uległa zmianie i zgadzała się z podziałem administracyjnym państwa.

W Kępnie powstał więc Miejsko-Gminny Komitet PZPR, a jego I sekretarzem został Leon Starszak, po nim od 1976 r. funkcję tę sprawował Kazimierz Martynowski, a następnie, od 1982 r. do końca istnienia PZPR – Henryk Jerzyk.

Oprócz PZPR w Kępnie działały jeszcze dwie partie: Zjednoczone Stronnictwo Ludowe i Stronnictwo Demokratyczne. Obie te partie miały program socjalistyczny i uznawały przewodnią rolę PZPR.

1949 r. 27.11. – w wyniku połączenia Stronnictwa Ludowego, lewicowego odłamu Polskiego Stronnictwa Ludowego i PSL „Wyzwolenie” powstało Zjednoczone Stronnictwo Ludowe (ZSL).

Oddział ZSL powstał także w Kępnie, ale stronnictwo działało przede wszystkim na wsi. Jego zorganizowaniem zajęli się Długaszewski, który został przewodniczącym struktur w terenie. W Kępnie stronnictwo liczyło wtedy kilkudziesięciu członków, w 1975 r. – 77, a na początku lat osiemdziesiątych do ZSL należało 80 osób. Przewodniczącym Komitetu Powiatowego ZSL-u został wówczas Michał Dembek, a po nim Stanisław Mędel.

Trzecią partią było Stronnictwo Demokratyczne (SD), które działało przede wszystkim w mieście, zyskując poparcie wśród rzemieślników, kupców, drobnych przedsiębiorców i częściowo inteligencji.

1949 r. 20.03. – odbyło się w Kępnie Walne Zebranie członków Stronnictwa Demokratycznego, na którym wybrano Komitet Powiatowy w składzie: Tadeusz Banasiak – prezes, Konrad Kędziński – wiceprezes i Tadeusz Kokociński – sekretarz.

W 1949 r. do SD należało 100 członków, a 1.01.1951 r. do partii przystąpiło 24 członków Stronnictwa Pracy, które uległo rozwiązaniu.

W pierwszej połowie lat pięćdziesiątych XX w. KP SD w Kępnie stał się niemal całkowicie uległy wobec KP PZPR, co budziło niezadowolenie wielu członków stronnictwa, wielu z nich wystąpiło wówczas z partii. Po przełomie październikowym w 1956 r. wzrosła na kilka lat samodzielność i znaczenie SD, dzięki czemu zwiększyła się liczebność członków stronnictwa w Kępnie (1956 r. – 84, 1965 r. – 94, 1975 r. – 112, a w 1979 r. – 126 członków).

1958 r. 2.02. – w wyborach do rad narodowych z ramienia SD w Kępnie do Powiatowej Rady Narodowej wybrano trzech radnych (Tadeusz Kokociński – członkiem prezydium PRN) oraz pięciu radnych do Miejskiej Rady Narodowej (Jan Gandecki – wiceprzewodniczącym Prezydium MRN).

1961 r. 27.11. – przewodniczącym KP SD został wybrany Tadeusz Surdyk, który pełnił tę funkcję do 1976 r. (od 1975 r. przewodniczący Miejskiego Komitetu SD w Kępnie).

Zjazd powiatowy Stronnictwa Demokratycznego (27.11.1961 r.) – drugi od lewej Tadeusz Surdyk – przewodniczący Komitetu Powiatowego SD, źródło: Dzieje Stronnictwa Demokratycznego (1945–1988), opracował Feliks Gruszka

1976 r. 16.11. – odbył się IX Zjazd Miejski SD, na którym na przewodniczącego KM SD wybrano Jana Parzonkę.

1981 r. 16.03. – na XII Kongresie SD w Warszawie Jan Parzonka został wybrany członkiem Centralnej Komisji Rewizyjnej. Ponadto pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu SD w Kaliszu. Oprócz tego od 1984 r. radnym Wojewódzkiej Rady Narodowej był członek kępińskiego SD Antoni Bajerlein, a od 1988 r. Ryszard Dobień.

Ostatnim przewodniczącym Komitetu Miejsko-Gminnego SD był Ignacy Gruszka. W latach 1980–1981 SD próbowało nieco zmienić oblicze, nawiązując w swoim programie do tradycji powstań

narodowych i ustanawiając 3 maja świętem Stronnictwa Demokratycznego. Nadal jednak Komitet Miejsko-Gminny SD w Kępnie ściśle współpracował z PZPR, najpierw w ramach Frontu Jedności Narodu, a po wprowadzeniu stanu wojennego, z nowo powołanym przez PZPR Patriotycznym Ruchem Odrodzenia Narodowego.

W latach pięćdziesiątych XX wieku z inicjatywy PZPR powstała organizacja – o nazwie Front Narodowy – która skupiała działające partie, organizacje i stowarzyszenia w celu zorganizowania wspólnej listy kandydatów w wyborach do Sejmu, a następnie także do samorządów. W ramach Frontu Narodowego tworzone także wspólny program wyborczy.

1952 r. 30.08. – przed wyborami do parlamentu powołany został Front Narodowy, którego organem centralnym był Ogólnopolski Komitet Wyborczy, na czele którego stał Bolesław Bierut.

W Kępnie powstał także Powiatowy i Miejski Komitet Frontu Narodowego. Przewodniczącym Powiatowego Frontu Narodowego został Zenon Polak, natomiast w Kępnie Eugeniusz Rudziński. Oba komitety tworzyły listy wyborcze do Miejskiej i Powiatowej Rady Narodowej oraz układały program działania na dany okres.

1956 r. listopad – Front Narodowy przekształcony został w Front Jedności Narodu (FJN), który spełniał taką samą rolę jak poprzedni. W Kępnie na jego czele stał nadal Zenon Polak. FJN brał także udział w mobilizowaniu społeczeństwa do udziału w czynach społecznych.

1975 r. 10.10. – na połączonym zebraniu Miejskiego i Gminnego FJN w Kępnie został powołany jeden wspólny Miejsko-Gminny FJN, w skład którego weszło 41 osób. Wyłonione Prezydium Komitetu liczyło 9 członków, jego przewodniczącym został Jerzy Patalas, zastępcami: Bolesław Błach i Jerzy Pietrzak, a sekretarzem Waclaw Sierański. Na zebraniu powołano 8 zespołów i komisji problemowych, spośród których swoją nazwą zdumiewają: Zespół ds. obyczajowości świeckiej, Zespół ds. kobiet i Zespół ds. czynów społecznych.

1982 r. 20.07. – Komisja Współdziałania PZPR, ZSL i SD uzgodniła powołanie Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego (PRON), który miał zjednoczyć społeczeństwo wokół partii. Na jego czele stał pisarz Jan Dobraczyński. PRON nie cieszył się uznaniem społeczeństwa, gdyż postrzegany był jako ruch dyspozycyjny wobec władz.

1983r. 30.08. – Tymczasowa Rada Miejsko-Gminna PRON w Kępnie przekształcona została w Miejsko-Gminną Radę PRON o charakterze stałym, której przewodniczącym został Edmund Jędraszczyk.

3. Działalność rad narodowych – zmiany w ich kompetencjach i strukturze organizacyjnej

Rady narodowe powinny na swoim terenie odgrywać rolę gospodarza, który stara się o zaspokajanie materialnych i kulturalnych potrzeb obywateli. W związku z tym założeniem w ich skład powinni wejść radni, którzy mają odpowiednie kwalifikacje. Pierwsze organy władzy samorządowej w Kępnie były wybierane przez ogół obywateli w sposób spontaniczny. Z chwilą gdy powstały partie o tym, kto zostanie radnym decydowały kryteria polityczne. W ramach Komisji Międzypartyjnej, a potem Komisji Współdziałania (Polska Partia Robotnicza i Polska Partia Socjalistyczna, a po połączeniu Polska Zjednoczona Partia Robotnicza; Polskie Stronnictwo Ludowe w latach 1945–46, Stronnictwo Demokratyczne, Stronnictwo Ludowe przekształcone w Zjednoczone Stronnictwo Ludowe) uwzględniano, ilu i jacy radni z każdej partii będą delegowani do objęcia mandatów w radach poszczególnych szczebli. Od czasu wyborów powszechnych do sejmu (1952 r.), a potem do rad narodowych (1954 r.) wybory stały się całkowitą farsą i zwykłą formalnością, gdyż obywatele mogli głosować tylko na jedną listę, a kandydatów na posłów lub radnych było tyle, ile mandatów.

1949 r. 26.01. – KP PZPR w Kępnie podjął uchwałę o reorganizacji Powiatowej Rady Narodowej, w wyniku której z Rady usunięto 17 radnych, zarzucając im reakcyjne poglądy i nielojalność wobec władzy ludowej. W ich miejsce powołano nowe osoby, wytypowane przez PZPR – po uprzednim uzgodnieniu tego faktu na zebraniu międzypartyjnym.

1950 r. 20.03. – Sejm uchwalił ustawę, która ustanowiła system rad narodowych, nadzór nad nimi sprawowała Rada Państwa.

Rady narodowe wszystkich szczebli stały się jedynymi organami władzy ludowej w terenie. Zlikwidowane zostały organy administracji terenowej (urzędy wojewodów, starostów, burmistrzów i wójtów), a ich rolę przejęły prezydium rad poszczególnych szczebli, które stały się organami wykonawczo-zarządzającymi, realizującymi zadania poprzez swoje wyspecjalizowane wydziały.

Zgodnie z nową strukturą rad narodowych Powiatowa Rada Narodowa w Kępnie liczyła 54 radnych delegowanych przez partie polityczne (głównie PZPR), organizacje społeczne i związki zawodowe. Podział mandatów był następujący PZPR – 34 radnych, ZSL – 9, SD – 4, bezpartyjni – 7 radnych. Przewodniczącym Prezydium PRN został wybrany Tadeusz Kamiński z ZSL, a jego zastępcą Stanisław Józwiak, członek PZPR. Miejska Rada Narodowa liczyła 24 radnych, a jej przewodniczącym został Kazimierz Szymkowiak.

1954 r. 25.09. – miała miejsce nowa reforma administracyjna, na mocy której wprowadzono trzystopniowy administracyjny podział kraju (województwo, powiat, gromada; likwidacji uległy gminy). Jednocześnie z powiatu kępińskiego wyodrębniono powiat ostrzeszowski i wieruszowski. W powiecie kępińskim utworzono 20 gromad.

1954 r. 5.12. – odbyły się pierwsze powszechne wybory do rad narodowych (jedna lista Frontu Narodowego, ilość kandydatów taka jak liczba mandatów). W Kępnie do PRN wybrano 60 radnych, spośród których z ramienia PZPR – 28 osób, ZSL – 10, SD – 2, bezpartyjni – 20 radnych, w tym 18 kobiet. Przewodniczącym Rady został Tadeusz Kamiński z ZSL,

jego zastępcą Andrzej Kuźbik, sekretarzem – Czesław Chmielewski. Do MRN wybrano 40 radnych (PZPR – 16 radnych, ZSL – 2, SD – 2, bezpartyjni – 20 radnych). Przewodniczącym Rady został Kazimierz Szymkowiak, jego zastępcą Władysław Polak, a sekretarzem Kazimierz Gierak.

1957 r. grudzień – Miejska Rada Narodowa podjęła uchwałę o powołaniu do życia Miejskiego Komitetu Obchodów 300-lecia nadania praw miejskich Kępnu oraz uroczystości Tysiąclecia Państwa Polskiego. W skład komitetu weszło ponad 100 osób, a jego przewodniczącym został Jan Kurzawa, nauczyciel historii Liceum Ogólnokształcącego w Kępnie, natomiast zastępcami: Stefan Żybura – przewodniczący PRN, Stanisław Smardz – przewodniczący MRN w Kępnie i Edmund Maleszka – prezes Sądu Powiatowego.

1958 r. 2.02. – odbyły się wybory do rad narodowych (jedna lista więcej kandydatów na radnych niż mandatów). W Kępnie do PRN wybrano 50 radnych (PZPR – 29 radnych, ZSL – 14, SD – 2, bezpartyjni – 5 radnych), przewodniczącym Rady został Stefan Żybura, a jego zastępcą Leon Herba. Do MRN wybrano 40 radnych, przewodniczącym został Stanisław Smardz.

1958 r. – nawiązano współpracę między trzema sąsiadującymi powiatami: Kępno–Kluczbork–Wieruszów. Dotyczyła ona wspólnych inwestycji gospodarczych oraz wymiany kulturowej, oświatowej i sportowej.

1960 r. 8–11.09. – w tych dniach odbyły się uroczystości z okazji 300-lecia nadania Kępnu praw miejskich. Oprócz wspólnej uroczystej sesji Powiatowej i Miejskiej Rady Narodowej, a także Gromadzkiej Rady Narodowej w Baranowie oraz występów różnych zespołów artystycznych, na Kopcu odsłonięto kamień pamiątkowy i otwarto Muzeum Ziemi Kępińskiej.

W następnych wyborach do rad narodowych (16.04.1961 r., 30.05.1964 r., 1.06.1969 r., 5.02.1978 r., 17.06.1984 r., 19.06.1988 r.) obowiązywały ustalone wcześniej zasady (jedna lista FJN, przy ustalaniu kandydatów na radnych obowiązywał klucz partyjny). Fakt ten zapewnił PZPR i partiom sojuszniczym całkowity wpływ na samorządy. Kolejne rady narodowe położyły nacisk na budownictwo mieszkaniowe i to zarówno prywatne, jak i spółdzielcze (ich rozwój rozpoczął się w pełni w latach siedemdziesiątych XX wieku). Nacisk położono również na rozwój komunikacji, na unowocześnienie technologii i modernizację parku maszynowego w poszczególnych zakładach produkcyjnych i komunalnych. Czyniono też starania o uruchomienie w Kępnie dużego zakładu, który zwiększyłby zatrudnienie i zapobiegłby odpływowi siły roboczej.

W latach siedemdziesiątych XX wieku nastąpiły zmiany w samorządach, związane one były z nowym podziałem administracyjnym kraju, który przeprowadzono w 1975 roku. Wtedy oddzielono też władzę ustawodawczą (rady narodowe) od wykonawczo–zarządzającej (urzędy wojewodów, naczelnicy miast i gmin). W tym okresie funkcję przewodniczących Powiatowej Rady Narodowej pełnili: Stefan Żybura (2.02.1958 r. do 18.10.1962 r.), Leon Herba (18.10.1962 r. do chwili likwidacji powiatów, tzn. do 28.05.1975 r.)

Przewodniczącymi Miejskiej Rady Narodowej kolejno zostali: Kazimierz Szymkowiak (25.09.1954 r. do 2.02.1958 r.) i Stanisław Smardz (2.02.1958 r. do 2.11.1973 r.)

1973 r. 22.11. – ukazała się ustawa o zmianie ustawy o radach narodowych z 1958 r., w wyniku której miejska rada narodowa stała się organem uchwałodawczym, kierującym rozwojem społeczno–gospodarczym na danym terenie. Prezydium Rady pełniło funkcję reprezentacyjną i zajmowało się organizacją prac rady. W tym czasie przewodniczącą MRN w Kępnie została Aleksandra Czarska, a po niej Jerzy Pietrzak. Jednocześnie zgodnie z ustawą powołano organy administracyjne w postaci urzędów wojewodów, prezydentów miast lub naczelników miast, powiatów i gmin. Rady narodowe sprawowały kontrolę nad organami administracji. Naczelnikiem Kępna mianowany został Jerzy Pietrzak. Naczelnikowi miasta podlegał Urząd Miejski, w ramach którego działały poszczególne referaty. Urząd naczelnika powiatu powierzono Józefowi Żłobińskiemu.

1975 r. 28.05. – w życie weszła ustawa o dwustopniowym podziale administracyjnym kraju. Zlikwidowane zostały powiaty, a pozostały województwa i gminy. Jednocześnie w państwie zwiększono ilość województw z 17 dużych do 49 małych. Kępno znalazło się w województwie kaliskim. Podział administracyjny kraju spowodował reorganizację rad narodowych (rady wojewódzkie, miejskie lub gminne). Takie zmiany zaszły również w Kępnie.

1975 r. 28.10. – odbyła się wspólna sesja Miejskiej Rady Narodowej i Gminnej Rady Narodowej, podczas której utworzono wspólną Radę Narodową Miasta i Gminy Kępno, liczącą 105 radnych.

Przewodniczącym Rady został wówczas Leon Starszak (I sekretarz Komitetu Miejsko–Gminnego PZPR), a jego zastępcami Zenon Polak i Józef Lewek. Rada powołała też 5 komisji i uchwaliła Regulamin Rady Narodowej Miasta i Gminy Kępno. Obowiązki naczelnika miasta i gminy Kępno powierzono Zygmunutowi Matysiakowi, jego zastępcą został Ryszard Łuszczek. W związku z nowym podziałem administracyjnym kraju przestały istnieć wszystkie urzędy i instytucje powiatowe. Ich kompetencje przejęły Rada Narodowa Miasta i Gminy Kępno oraz Urząd Miejsko–Gminny.

W Urzędzie Miasta i Gminy Kępno zatrudnionych zostało 49 pracowników administracyjnych, 8 pracowników gminnej służby rolnej i 4 pracowników Skarbowego Urzędu Komorniczego.

1975 r. 19.12. – odbyła się II sesja nowej Rady Narodowej Miasta i Gminy Kępno, na której zatwierdzono zadania społeczno-gospodarcze na następne lata i budżet na 1976 r. Do najważniejszych zadań zaliczono:

- budowę kolektora sanitarnego w Kępnie,
- budowę oczyszczalni ścieków w mieście,
- podłączenie miasta do sieci gazu ziemnego,
- budowę bloku mieszkalnego przy ul. Marcinkowskiego,
- modernizację szkoły zawodowej w Kępnie,
- budowę obiektu Rejonowej Komendy Straży Pożarnej,
- dokończenie budowy Domu Strażaka w Rzetni, pawilonu sportowego w Kierznie,
- budowę ciągu drogowego Przybyszów-Domanin.

Rada uchwaliła budżet na 1976 r. w następującej wysokości:

dochody – 37 048 000 zł, wydatki – 37 048 000 zł.

1978 r. 5.02. – w kraju odbyły się wybory do rad narodowych. W Kępnie do Miejsko-Gminnej Rady Narodowej wybrano 64 radnych (PZPR – 32 radnych, ZSL – 12, SD – 4, bezpartyjni – 16 radnych). Przewodniczącym Rady został Kazimierz Martynowski, natomiast na naczelnika miasta powołano Ryszarda Przybylskiego.

1982 r. – zorganizowano uroczyste obchody 700-lecia podpisania Układu Kępińskiego.

1984 r. 20.01. – przeprowadzono uroczystą sesję Miejsko-Gminnej RN w Kępnie poświęconą obchodom 40. rocznicy powstania PRL.

1984 r. 17.06. – w kraju odbyły się wybory do rad narodowych. Do Miejsko-Gminnej RN w Kępnie wybrano 64 radnych, przewodniczącym Rady został Stanisław Mędel (ZSL), jego zastępcy to: Kazimierz Martynowski, J. Malik i Kazimierz Dunajski. Frekwencja w wyborach w mieście i gminie wyniosła 84,8%. Na drugiej sesji Miejsko-Gminnej RN w Kępnie dokonano wyboru naczelnika miasta i gminy, którym został Jerzy Trzmiel, a jego zastępcą Marian Lorenz. W związku ze śmiercią Stanisława Mędla, 7 września 1987 r., wybrano nowego przewodniczącego Rady, został nim Kazimierz Martynowski.

1987 r. 29.11. – odbyło się referendum ogólnokrajowe, w którym władza ludowa zadała obywatelom pytania, czy są za uzdrowieniem gospodarki i poprawą warunków życia społeczeństwa, przechodząc najpierw przez trudny dwu- trzyletni okres szybkich zmian oraz czy popierają demokratyzację życia politycznego (chodziło o demokrację socjalistyczną, czyli *proces socjalistycznej odnowy*). Wynik referendum był dla władz negatywny, gdyż w stosunku do liczby uprawnionych do udziału w referendum ogólnokrajowym, na pierwsze pytanie pozytywnych odpowiedzi było 44,28%, a na drugie 46,29%.

Gorszy dla władz wynik miał miejsce w województwie kaliskim, do którego należały Kępno i gmina. Frekwencja w województwie kaliskim wyniosła 71,73%, a w Kępnie i gminie 74,80% ogółu obywateli.

1988 r. 19.06. – odbyły się ostatnie w Polsce Ludowej wybory do rad narodowych. W Kępnie nadal według starych zasad do Miejsko-Gminnej RN wybrano 65 radnych (PZPR – 30 radnych, ZSL – 12, SD – 4, bezpartyjni – 19 radnych). Na pierwszej sesji wybrano przewodniczącego Rady, którym został Kazimierz Martynowski. Naczelnikiem miasta i gminy Kępno pozostał nadal Jerzy Trzmiel.

4. Powstanie i działalność NSZZ „Solidarność”

w Kępnie i na Ziemi Kępińskiej

Przy końcu lat siedemdziesiątych XX w. powstały w Polsce nielegalne, wolne związki zawodowe na Śląsku (marzec 1978 r., Kazimierz Świtoń) i na Wybrzeżu (kwiecień 1978 r., Bogdan Borusewicz, Andrzej Gwiazda, Andrzej Kołodziej, Lech Kaczyński, Joanna Duda-Gwiazda, Bogdan Lis, Anna Walentynowicz, Lech Wałęsa, Krzysztof Wyszkowski), związki te walczyły o demokratyczne zmiany w kraju i o przestrzeganie praw pracowniczych przez władze państwowe.

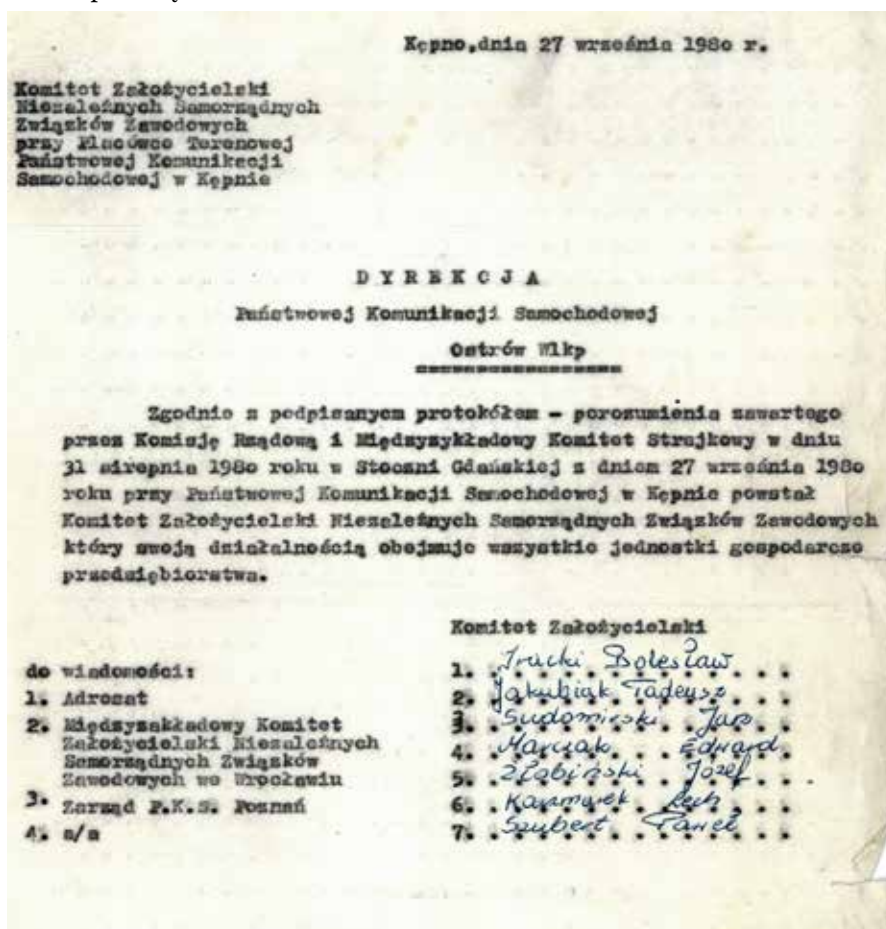
Duży wpływ na wydarzenia w kraju miała wizyta w Polsce papieża Jana Pawła II w dniach od 2 do 10.06.1979 roku. Papież w homilii wygłoszonej w czasie mszy św. na Placu Zwycięstwa w Warszawie, powiedział: *Niech zstąpi Duch Twój! I odnowi oblicze ziemi, Tej ziemi!* Słowa papieża Polaka niewątpliwie dodawały ducha walki ludziom pracy i były impulsem do działania na rzecz przeprowadzania demokratycznych zmian w państwie. Tymczasem narastający w kraju kryzys polityczny (m.in. nieprzestrzeganie praw pracowniczych i obywatelskich) oraz gospodarczy (puste półki i podwyżki cen) doprowadziły do wybuchu strajków na Lubelszczyźnie, a następnie do strajku w Stoczni Gdańskiej. Strajk szybko rozszerzył się na Wybrzeże, a następnie objął całą Polskę (około milion pracowników z 750 zakładów pracy). Wówczas powołany został

Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, na czele którego stanął Lech Wałęsa, a w jego skład weszli m.in.: Andrzej Gwiazda, Bogdan Borsewicz, Andrzej Kołodziej, Henryka Krzywonos, Bogdan Lis i Anna Walentynowicz. Komitet kierował strajkami i prowadził rozmowy z delegacją rządową, której przedstawił 21 postulatów robotniczych. Stały się one podstawą negocjacji, a ich przyjęcie przez władzę stworzyło warunek porozumienia. Postulaty przewidywały m.in.: powstanie niezależnych, samorządowych związków zawodowych, przestrzeganie wolności słowa, druku, sumienia, zniesienie cenzury, zagwarantowanie prawa do strajków, obniżenie wieku emerytalnego (mężczyźni 55 lat, kobiety 50 lat), trzyletni płatny urlop macierzyński, wprowadzenie wolnych sobót, kartek na mięso i jego przetwory.

Do zawarcia porozumienia doszło najpierw w Szczecinie (30.08.1980 r.), a następnie w Stoczni Gdańskiej (31.08.1980 r.). Porozumienie uwzględniało powstanie Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych „Solidarność” (NSZZ „Solidarność”) i zgodę rządu na realizację postulatów robotniczych. W poszczególnych regionach kraju zaczęły wtedy powstawać Komitety Założycielskie NSZZ „Solidarność”. Taki komitet powstał także we Wrocławiu, jego założycielami byli: Władysław Frasyniuk, Barbara Labuda i Karol Modzelewski. Komitet był inspiratorem powstawania organów założycielskich „Solidarności” na Śląsku i poza nim, służąc jednocześnie pomocą w ich tworzeniu.

Początki „Solidarności” w Kępnie związane są ze strajkami w kępińskim oddziale Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej oraz w Zakładzie Urządzeń Chemicznych „Montochem”. Robotnicy wysuwali postulaty dotyczące płac i spraw socjalnych oraz popierali 21 postulatów wysuniętych w Gdańsku przez MKS. Poparcie dla strajkujących załóg ogłosiły też: Placówka Terenowa Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej (PKS) i oddział w Kępnie Jarocińskiej Fabryki Mebli. Po podpisaniu porozumień sierpniowych przedstawiciele strajkujących i wspomagających załóg nawiązały współpracę z Międzyzakładowym Komitetem Założycielskim we Wrocławiu. Efektem tej współpracy był udział kępińskich działaczy robotniczych w osobach: Bolesława Irackiego (Placówka Terenowa PKS Kępno) oraz Henryka Maćkowiaka i Czesława Wojtkowskiego („Ponar-Remo” Kępno) w spotkaniach organizowanych przez Międzyzakładowy Komitet Założycielski we Wrocławiu. Na zebraniach informowani oni byli o aktualnej sytuacji w kraju i instruowani, jak zakładać struktury „Solidarności”. Otrzymywali również wskazówki dotyczące spraw związkowych. Tę wiedzę przekazywali innym działaczom, którzy zaczęli tworzyć w swoich zakładach komitety założycielskie. Pierwszym zakładem, w którym powstał NSZZ „Solidarność” była Placówka Terenowa PKS w Kępnie. Komitet Założycielski powstał w zakładzie, 27.09.1980 r., z inicjatywy Bolesława Irackiego, którego też wybrano przewodniczącym (187 pracowników w „Solidarności”, co stanowiło 85% załogi).

Jednym z pierwszych zakładów, w którym powstała „Solidarność” było Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej. Przewodniczącym Komitetu Założycielskiego został wybrany Wiesław Brząkała, a jego zastępcą Konrad Szymański, przyszły przewodniczący Międzyzakładowej Komisji Porozumiewawczej. W Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Energetyki Ciepłej do „Solidarności” należało 60 pracowników. Komitety założycielskie powstały jeszcze w takich zakładach jak:

Pismo Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” przy Placówce Terenowej Państwowej Komunikacji Samochodowej w Kępnie do dyrekcji Państwowej Komunikacji Samochodowej w Ostrowie Wielkopolskim, ze zbiorów prywatnych Bolesława Irackiego

Zakład Urządzeń Chemicznych „Montochem” (około 800 pracowników – w „Solidarności” 720 osób, przewodniczący Lech Bielski), Węzeł Kolejowy PKP Kępno (w „Solidarności” – 1000 pracowników, przewodniczący Józef Prommy, a następnie Jan Janiec). Zakład Remontowy Obrabiarek „Ponar-Remo” (w „Solidarności” przeszło 400 pracowników, przewodniczący Henryk Maćkowiak), Odzieżowa Spółdzielnia Pracy „Medo” (599 pracowników w „Solidarności”, przewodniczący Józef Konarski, a następnie Edward Drewniak), Jarocińska Fabryka Mebli (350 pracowników w „Solidarności”, przewodniczący Mieczysław Wróbel), Państwowe Gospodarstwo Rolne „Mianowice” (711 pracowników, do „Solidarności” należało 700 osób, przewodniczący Józef Kucharski, zastępca Wiesław Kołodziejczyk), Zakłady Drobiarskie (w „Solidarności” przeszło 400 pracowników, przewodnicząca Krystyna Żary, a następnie Włodzimierz Jędrasik), Kępińska Spółdzielnia Pracy (80% załogi w „Solidarności”, przewodniczący Zenon Kasprzak), Międzyszkolna Komisja Pracowników Oświaty i Wychowania (346 pracowników w „Solidarności” – 80% stanu zatrudnienia w placówkach oświaty, przewodniczący Dominik Kowalczyk), Spółdzielnia Lokatorsko-Mieszkaniowa (25 pracowników, w „Solidarności” – 100% zatrudnionych, przewodniczący Włodzimierz Gawel), Drukarnia Kępińska (13 pracowników, w „Solidarności” – 100% załogi, przewodniczący Henryk Müller), szpital kępiński (przewodniczący Józef Handrysik) oraz w wielu innych zakładach i placówkach. W sumie pod koniec listopada NSZZ „Solidarność” powstał w 27 zakładach, a w maju 1981 r. do związku należało około 10 tys. członków. W celu skoordynowania działalności komitetów założycielskich 18 października 1980 r. powołano Międzyzakładowy Komitet Założycielski (MKZ) NSZZ „Solidarność”. W skład Prezydium MKZ powołano: Czesława Wojtkowskiego – przewodniczący, Stanisława Kubiaka, Stefana Jamrożego – zastępcy przewodniczącego, Konrada Szymańskiego – sekretarz.

Międzyzakładowy Komitet
Założycielski Niezależnych
Samorządnych Związków
Zawodowych „Solidarność”
w Kępnie

Kępno, dnia 18.10.1980 r.

Ob. Naczelnik Miasta i Gminy
w/ Kępnie

Informujemy, że dnia 18.10.1980 r. na zebraniu przedstawicieli Zakładowych Komitetów Założycielskich Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych „Solidarność” powołano w drodze wyboru Międzyzakładowy Komitet Założycielski Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych „Solidarność” w Kępnie oraz jego Prezydium. W skład Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego w Kępnie weszli:

1. Józef Konarski	-	ZPO „Kalpo” w Kępnie
2. Henryk Lemanik	-	„ ”
3. Czesław Wojtkowski	-	ZRO „Ponar-Remo” Kępno
4. Stefan Jamroży	-	„ ”
5. Henryk Maćkowiak	-	„ ”
6. Bolesław Iracki	-	FKS Flacówka w Kępnie
7. Jan Sudomirski	-	„ ”
8. Konrad Szymański	-	ZPO Kępno

Pismo informujące naczelnika miasta i gminy Kępno o powołaniu w drodze wyboru Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Kępnie i jego prezydium,

źródło: Dominik Makosch, Kępno w okresie pierwszej Solidarności 1980-1989, Częstochowa 2001, praca magisterska, aneks nr 5

W tym czasie komitety założycielskie, mające charakter tymczasowy, przekształcone zostały w komisje zakładowe, które po wyborach zostały już stałymi organami władzy związkowej.

Jednak część działaczy nie była zadowolona z pracy MKZ „Solidarność”, który nie przejawiał większej aktywności, dlatego też doszło do wyboru nowych władz związkowych. 28.11.1980 r. w świetlicy Spółdzielni Mieszkaniowej delegaci z 27 zakładów powołali Międzyzakładową Komisję Porozumiewawczą (MKP) NSZZ „Solidarność” w Kępnie jako ogniwo terenowe Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego w Kaliszu. W wyniku wyborów powołano Prezydium MKP w składzie: Konrad Szymański – przewodniczący, Józef Handrysik, Józef Konarski, Dominik Kowalczyk – zastępcy przewodniczącego, Maria Bykowska – sekretarz, Bolesław Iracki, Lech Kolankiewicz, Józef Kwiatkowski, Stanisław Matuszczak, Franciszek Miś, Marian Siubiak i Kazimierz Wieczorek – członkowie. Skład wybrany na tym zebraniu funkcjonował do dnia wyborów statutowych, tj. do maja 1981 r.

Międzyzakładowa Komisja Porozumiewawcza obejmowała wtedy swoim zasięgiem następujące gminy: Kępno, Baranów, Bolesławiec, Bralin, Łękę Opatowską, Perzów, Rychtal i Trzcinicę, tworząc w strukturze związku okręg kępiński, który należał do regionu Wielkopolska Południowa. Członkami Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego w Kaliszu zostali wybrani: Konrad Szymański i Krystyna Sumisławska.

Tymczasem po rozwiązaniu Międzyzakładowej Komisji Założycielskiej NSZZ „Solidarność” – podczas nieobecności na zebraniu Czesława Wojtkowskiego – doszło do sporów wśród części dotychczasowych członków MKZ, którzy uważali, że nadal powinna być kontynuowana ścisła współpraca z Międzyzakładowym Komitetem Założycielskim z Wrocławia. Przez pewien czas Międzyzakładowy Komitet Założycielski i Międzyzakładowa Komisja Porozumiewawcza wzajemnie się nie uznawały. Do końca grudnia 1980 r. konflikt został zażegnany, a członkowie byłego Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego włączyli się w pracę Międzyzakładowej Komisji Porozumiewawczej. Komisja Porozumiewawcza miała problemy z prowadzeniem swojej działalności, gdyż nie dysponowała odpowiednim lokalem. Zwróciła się więc do ówczesnego naczelnika miasta, Ryszarda Przybylskiego o jego przydział. W połowie grudnia 1980 r. MKP NSZZ „Solidarność” otrzymała tymczasowy lokal, złożony z dwóch pomieszczeń na parterze, w budynku na Rynku 2. W lokalu pracowały 4 osoby: Konrad Szymański, Wiesław Kołodziejczyk, Stanisław Leszczyński (radca prawny) i w charakterze księgowej Wanda Mrozek. Jednocześnie w połowie stycznia 1981 r. toczyły się negocjacje między władzami miasta a MKP „Solidarność” o przydział większego pomieszczenia. Pod groźbą wybuchu strajku ostrzegawczego doszło do porozumienia między obu stronami w sprawie przydziału większego lokalu. Ostatecznie został on przyznany przy ul. Obrońców Stalingradu 2 (obecnie ks. Wawrzyniaka). Jednak ówczesna sytuacja społeczno-polityczna w kraju i w okręgu uniemożliwiła skorzystanie z tej oferty.

27.03.1981 r. doszło do tzw. prowokacji bydgoskiej (Jan Rulewski, przewodniczący „Solidarności” bydgoskiej został pobity w czasie obrad Rady Miejskiej w Bydgoszczy). Władze Krajowe NSZZ „Solidarność” wezwały wtedy ludzi pracy do udziału w czterogodzinnym strajku. Zdecydowana większość zakładów w Kępnie wzięła w nim udział.

Tymczasem zbliżały się statutowe wybory do struktur związkowych. 15.05.1981 r. odbyło się Walne Zebranie Delegatów „Solidarności” Ziemi Kępińskiej, na którym wybrano statutowe władze funkcjonujące do 13 grudnia 1981 roku. Wybrano Prezydium w składzie Konrad Szymański – przewodniczący, Józef Handryś, Włodzimierz Jędrasik, Wiesław Kołodziejczyk – zastępcy przewodniczącego, Teresa Ochędzan – sekretarz, Bolesław Iracki, Józef Konarski, Małgorzata Kosmalska, Józef Krawczyk, Józef Majak, Józef Promny, Krzysztof Rudziński, Jan Samulski, Marian Siubiak, Ryszard Waszak – członkowie. Na zebraniu uchwalono ogólny program działania MKP na lata 1981–1983 i powołano do jego realizacji sześć komisji.

Międzyzakładowa Komisja Porozumiewawcza zajmowała się przede wszystkim obroną pracowniczych interesów. Aby jak najlepiej interweniować w ich sprawach, powołano Biuro Interwencyjne i Biuro Porad Prawnych, którym kierował radca prawny Stanisław Leszczyński. MKP „Solidarność” interweniowała także w sprawach mieszkańców Kępna, domagając się lepszego zaopatrzenia w artykuły żywnościowe, bardziej sprawiedliwego przydziału mieszkań oraz poprawy ochrony środowiska. MKP, 22 października 1981 r., podjęła uchwałę w sprawie oceny działalności komisji zakładowych, zajęła też stanowisko *w sprawie aktualnej sytuacji w kraju i w obszarze swej działalności*. Oprócz tego organizowała uroczyste obchody rocznic i świąt narodowych.

Z okazji 25. rocznicy Poznańskiego Czerwca 1956 r. odbyła się w amfiteatrze w parku msza św. odprawiona przez ks. prałata Mariana Magnuszewskiego. Po nabożeństwie odbyła się część artystyczna, prelekcję wygłosił wówczas Feliks Gruszka. W uroczystości wzięło udział około 1500 mieszkańców Kępna i okolicy.

Obchodzono też 10. rocznicę wydarzeń grudniowych, uczestniczono w odsłonięciu Pomnika Ofiar Grudnia 1970 roku. 11 listopada 1981 r. uroczystość obchodzono Święto Niepodległości (oficjalnie zakazane przez władze komunistyczne), współorganizując je ze Związkiem Młodzieży Demokratycznej, któremu przewodniczył Mirosław Łapa.

Działacze kępińscy, wybrani jako delegaci na zebraniu 15.05.1981 r., brali udział w I Walnym Zjeździe Delegatów Województwa Kaliskiego, podczas którego powołano Region Wielkopolska Południowa NSZZ „Solidarność”, a Wiesław Kołodziejczyk, Konrad Szymański, Józef Handryś, oraz Bogumił Skowroński zostali wybrani członkami Zarządu Regionu, natomiast Dominik Kowalczyk członkiem Regionalnej Komisji Rewizyjnej. Delegatem na I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” wybrano Konrada Szymańskiego. Ostatnią uchwałę MKP „Solidarność” w Kępnie podjęła 9.12.1981 r., dotyczyła ona problemu nasilenia się w telewizji i w radiu propagandy antysolidarnościowej.

Dużo miejsca poświęcono w niej również narastającym zagrożeniom ze strony milicji i wojska, w kraju rosło napięcie i wzrastał się lęk przed konfrontacją. Obawy te okazały się słuszne, bo 13.12.1981 r. władze wprowadziły w kraju stan wojenny, co oznaczało delegalizację NSZZ „Solidarność”.

Oprócz „Solidarności” robotniczej w Kępnie działała jeszcze „Solidarność” Rolników Indywidualnych i „Solidarność” Rzemieślników Indywidualnych. Od 16.06.1981 r. na terenie Kępna działał Tymczasowy Komitet Założycielski NSZZ „Solidarność” Rzemieślników Indywidualnych w składzie: Jan Brodawski – przewodniczący, Kazimierz Kwiatkowski, Roman Szymański – zastępcy przewodniczącego, Ewa Kuchta – sekretarz, Henryk Kuchta – członek. Biuro rzemieślników mieściło się w lokalu MKP „Solidarność”, a obie struktury w tym czasie ściśle ze sobą współpracowały.

Jeszcze wcześniej na Ziemi Kępińskiej powstała NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych. Jednym z organizatorów rolniczej „Solidarności” w powiecie był Jerzy Lubojański – wiceprzewodniczący Zarządu Gminnego w Rychtalu, a zarazem członek Rady Wojewódzkiej Solidarności Rolniczej w Kaliszu. Koła NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych powstały we wszystkich gminach Ziemi Kępińskiej, np. Koło w Świbie powstało 8 czerwca 1981 r., liczyło 32 członków, a jego pracą kierował Stanisław Hoja. W drugiej połowie marca 1981 r. odbył się Zjazd Rejonowy „Solidarności” Rolników Indywidualnych, na którym m.in. podjęto uchwałę o ściślejszej współpracy z Międzyzakładową Komisją Porozumiewawczą w Kępnie.

Program działania
Międzyzakładowej Komisji Porozumiewawczej NSZZ „Solidarność”
w Kępnie, na okres od 15 maja 1981 r. do maja 1983 r.

W celu ukierunkowania działalności, samokontroli i kontroli bieżącej działalności MKP w Kępnie, I Walne Zebrani Sprawozdawczo-Wyborcze uchwała niniejszy program działania.

<u>I. W dziedzinie spraw ogólnorganizacyjnych</u>	<u>Termin i miejsce</u>
1. Odbywanie miesięcznych zebrań przedstawicieli zakładowych komitetów „Solidarność” z całego rejonu działania	! drugi poniedziałek miesiąca, godz. 16 w Klubie Nauczyc.
2. Odbywanie tygodniowych zebrań Prezydium MKP	! czwartki, godz. 14 w siedz. własnej
3. Zorganizowanie biura porad prawnych	! do dnia 31.V. 81 r.
4. Zorganizowanie biura interwencyjnego	! do dnia 30.VI.81 r.
5. Zorganizowanie zespołu doradców	! do dnia 30.VI.81 r.
6. Zorganizowanie podkomisji problemowych d/s	!
a/ kultury i oświaty	!
b/ sportu, wypoczynku i rekreacji	! do dnia 31.VII.81 r.

*Program działania Międzyzakładowej Komisji Porozumiewawczej NSZZ „Solidarność” w Kępnie
uchwalony na Walnych Zebraniu 15.05.1981 r.,*

źródło: Dominik Makosch, Kępno w okresie pierwszej Solidarności 1980–1989, Częstochowa 2001, praca magisterska, aneks nr 6

13 grudnia 1981 r. władza ludowa na czele z generałem Wojciechem Jaruzelskim wprowadziła stan wojenny w celu zlikwidowania ruchu społecznego wokół „Solidarności” i powrotu do poprzednich komunistycznych rządów. W całym kraju internowano około 10 tys. działaczy i członków NSZZ „Solidarność”.

W Kępnie internowano: Bolesława Irackiego, Stanisława Leszczyńskiego oraz Konrada Szymańskiego, a wielu innych działaczy przesłuchiowano wielokrotnie w dzień i w noc. Byli też oni w następnych dniach szykanowani oraz represjonowani w zakładach, w których pracowali. Odbierano im premie, przenoszono na gorsze stanowiska lub wręcz zwalniano z pracy. Mimo tych represji, zaraz po wprowadzeniu stanu wojennego, doszło do spotkania członków

Członkowie Zarządu MPK (Konrad Szymański, Wiesław Kołodziejczyk) i działacze (Mieczysław Wróbel), ze zbiorów prywatnych Mirosława Łapy

Kępno, dnia 9 grudnia 1981 r.

U C H W A Ł A Nr 13/81

Zgodnie z poleceniem Prezydium Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność" z dnia 4 grudnia br., którego posiedzenie odbyło się w Radomiu, Międzyzakładowa Komisja Porozumiewawcza w Kępnie, Regionu Wielkopolska Południowa zwraca się do wszystkich Komisji Zakładowych i Przewodniczących tych Komisji o odwrotne zorganizowanie masówek związkowych celem przeprowadzenia z załogami pracowniczymi /członkami naszego Związku/ konsultacji na niżej podane tematy;

1. wycofanie się władz ze wszystkich represji antyzwiązkowych;
2. przedstawienie Sejmowi projektu ustawy o związkach zawodowych w wersji społecznej, uzgodnionej z "Solidarnością" i pozostałymi związkami już w ubiegłym roku;
3. wycofanie się władz z t.zw. prowizorium systemowego oraz uzgod-

*Uchwała Międzyzakładowej Komisji Porozumiewawczej NSZZ „Solidarność” w Kępnie z 9.12.1981 r.,
ze zbiorów prywatnych autora*

Prezydium MKP, na którym zapadła decyzja o kontynuowaniu działalności związkowej w podziemiu. Pierwszą czynnością, jaką wykonali działacze MKP, było zabezpieczenie dokumentacji w siedzibie „Solidarności”, część dokumentów zdołano spalić, ale większość z nich, te najważniejsze, przechowywano na probostwie u ks. proboszcza Mariana Magnuszewskiego.

14.12.1981 r. w siedzibie MKP działacze „Solidarności” wywiesili biało-czerwoną flagę przepasaną czarną wstęgą i namalowanym odwróconym do góry godłem Polski z napisem: *Niech żywi nie tracą nadziei*. W następnych dniach podziemna „Solidarność” organizowała pomoc rodzinom osób internowanych i starała się nawiązać kontakty z byłymi komisjami zakładowymi.

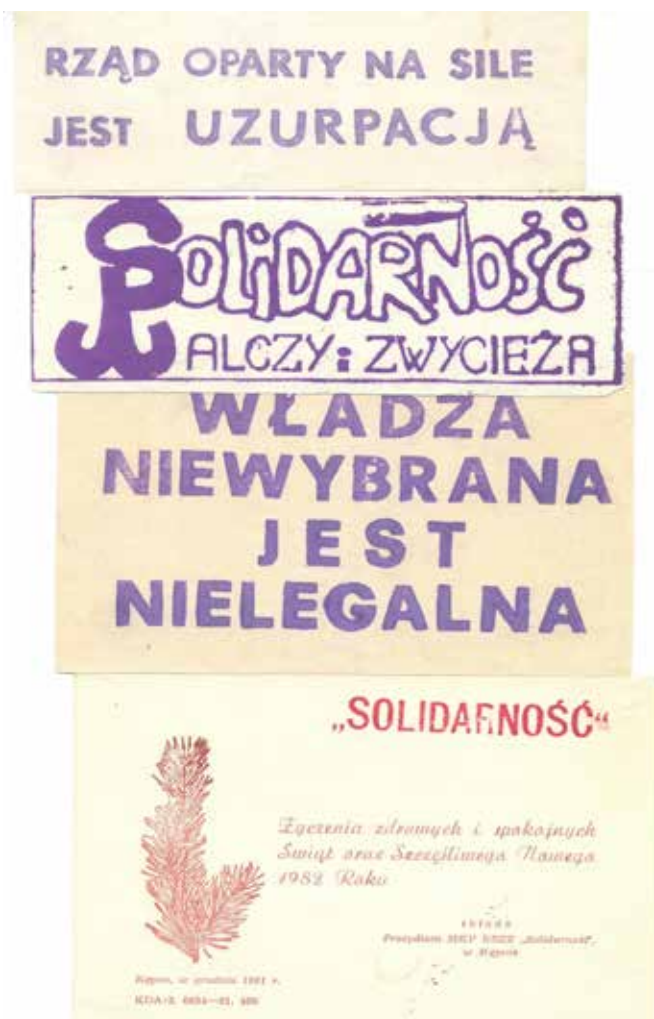

*Msza św. odprawiona z okazji 25. rocznicy Poznańskiego Czerwca 1956 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

W maju 1982 r. doszło do strajku pracowników w „Ponar-Remo”, gdzie zwolniono kilkadziesiąt osób. Wtedy to w piwnicy Włodzimierza Jędrasika wydrukowano pierwsze ulotki, które rozrzucali m.in. Henryk Müller, Józef Handryś, Włodzimierz Jędrasik, Marian Siubiak oraz wyznaczona grupa młodzieży, wśród których znajdowali się m.in.: Krzysztof Humelt, Mirosław Łapa, Tadeusz Nawrot i Jacek Wilczyński. Ulotki rozrzucano na dworcach, obok szkół, szpitala i w innych miejscach publicznych.

W drugiej połowie 1982 r. część działaczy podziemnej „Solidarności”

w Kępnie nawiązała kontakt z Solidarnością Walczącą (SW), którą założył w czerwcu 1982 r. we Wrocławiu Kornel Morawiecki. Grupie, która współpracowała z SW nadano pseudonim „Harpun”. Działalność podziemnej „Solidarności” w Kępnie nabrała wtedy bardziej zorganizowany charakter (powstała Rada Solidarności Okręgu Kępińskiego) i zapewniła stały dopływ prasy i literatury. Grupą SW w Kępnie kierowali: Włodzimierz Jędrasik, Józef Handryś, Maria Bykowska. Współpracowali z nimi i zajmowali się kolportażem: Wiesław Kołodziejczyk, Wojciech Fołta, Henryk Tyszkiewicz, Henryk Müller, Mirosław Łapa, Józef Małolepszy, Czesław Gudra i Ryszard Żogło. Oprócz tego Piotr Grabarz i Zygmunt Guła przywozili podziemne druki z Lublina.

Ulotki drukowane przez podziemną „Solidarność” kępińską w stanie wojennym, ze zbiorów prywatnych Mirosława Łapy

Od kwietnia 1983 r. grupa „Harpun” rozpracowywana była przez Służbę Bezpieczeństwa w Kępnie w ramach operacji „Metro”. Ostatecznie w marcu 1984 r. u Marii Bykowskiej i Włodzimierza Jędrasika znaleziono – podczas rewizji – podziemną prasę, w związku z czym zostali oni aresztowani, a następnie skazani przez Sąd Rejonowy w Kępnie na karę więzienia w zawieszeniu. Od tego czasu działalność podziemnej „Solidarność” w Kępnie stopniowo wygasła. Razem w latach osiemdziesiątych XX w. zdołano przewieźć nielegalnie do Kępna 69 tytułów czasopism i 119 książek.

Od początku powstania „Solidarność” w Kępnie wspomagał ją oraz służył radą ks. proboszcz Marian Magnuszewski. Pierwsze spotkania podziemnej „Solidarność” odbywały się w domu parafialnym i uczestniczył w nich ks. proboszcz. Z chwilą gdy ks. prałat Marian Magnuszewski ciężko zachorował, proboszczem w Kępnie został ks. Zbigniew Rapior, który także udostępnił probostwo na podziemne spotkania działaczy „Solidarność” i sam w nich brał udział. Ważną rolę w tych trudnych chwilach odegrała – powstała w 1983 r. z inicjatywy ks. Wojciecha Pachciarza – Młodzieżowa Grupa Piątkowa, która liczyła około 45 osób. Opiekował się nią także ks. Waldemar Kasprzak, wspierał ks. prałat Zbigniew Rapior. W działalność grupy zaangażowali się także: Józef Handryś i Henryk Tyszkiewicz. Grupa Piątkowa (nazwa pochodzi od dni spotkań grupy) organizowała akcje podnoszące na duchu społeczeństwo kępińskie, np. wycieczki do grobu ks. Jerzego Popiełuszki i wyjazdy na spotkania z papieżem Janem Pawłem II.

Członkowie grupy stawiali krzyże w miejscach, które miały w Polsce Ludowej ulec zapomnieniu. Duży drewniany krzyż postawiono w 1988 r. na mogile konfederatów barskich, na skraju lasu pod Remiszówką. Konfederaci zginęli tam 7.09.1768 roku. Z okazji 70. rocznicy walk powstańców wielkopolskich w Korzeniu wzniesiono poległym piękny, okazały krzyż z drewna. Rozwiązanie grupy nastąpiło w 1991 roku.

5. Polityka budżetowa i instytucje finansowe

W rozwoju Kępna ważną rolę odgrywał budżet miasta, który rósł dość szybko (w latach 1952–1979 nastąpił jego 45-krotny wzrost), ale w stosunku do potrzeb był i tak stosunkowo niski.

Tabela nr 18: Budżet Kępna w latach 1952–1980 (wybrane roczniki)

Rok	Wysokość budżetu w zł
1952	1 183 000
1958	3 021 000
1965	8 753 000
1967	10 168 798
1971	12 880 902
1975	38 558 000
1979	46 466 000
1980	49 682 000

Źródło: J. Kurzawa, J. Nawrocki, *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982, s. 218

Dochody miasta w ówczesnych czasach, a przede wszystkim w latach sześćdziesiątych, siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku, pochodziły z następujących źródeł:

- z wpłat z zysku przedsiębiorstw przemysłu terenowego i handlu uspołecznionego,
- udziału w podatku obrotowym przedsiębiorstw państwowych oraz podatku od wynagrodzeń,
- podatków i opłat z gospodarki nieuspołecznionej oraz podatków i opłat od ludności,
- podatku obrotowego i dochodowego z przedsiębiorstw pionu spółdzielczego.

Część budżetu stanowiła dotacja z Wojewódzkiej Rady Narodowej.

Najwięcej w ramach budżetu władze miejskie w Kępnie przeznaczały na oświatę i wychowanie, na inwestycje, administrację państwową i ochronę zdrowia. Jednak zarówno Powiatowa jak i Miejska Rada Narodowa nie mogły dowolnie dysponować budżetem, gdyż otrzymywały w tej sprawie dyspozycje od Wojewódzkiej Rady Narodowej, najpierw w Poznaniu, a od 1975 r. w Kaliszu. Związane to było m.in. z tym, że władze wojewódzkie przyznawały radom niższego szczebla bardzo duże dotacje (w 1980 r. budżet Miasta i Gminy Kępno wynosił 49 mln 682 tys. zł, z czego dochody własne stanowiła suma 28 mln 007 tys. zł, natomiast dotacja WRN w Kaliszu wynosiła 21 mln 675 tys. zł, czyli 46,43% całego budżetu) Dawalo to możliwości ingerencji władz wojewódzkich w finanse Miasta i Gminy Kępno. Świadczyło jednocześnie o tym, jak ważną rolę odgrywało nadal centralne zarządzanie w stosunku do rad narodowych niższych szczebli.

Sporą rolę w latach 1950-1989 odgrywały też instytucje kredytowe, które dopiero po 1956 r. zaczęły spełniać ważną rolę w zakresie kredytowania i oszczędzania, w postaci m.in. ksiązeczek oszczędnościowych.

Działające po wojnie w Kępnie trzy instytucje kredytowe (Bank Ludowy, Bank Gospodarstwa Spółdzielczego, Samorządowa Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Kępińskiego) po 1950 r. przeszły duże zmiany reorganizacyjne, co doskonale widać na przykładzie historii Banku Ludowego.

1950 r. 4.01. – ukazało się zarządzenie ministra skarbu, na mocy którego dotychczasowe spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe (Bank Ludowy w Kępnie) przekształcone zostały w Gminne Kasy Spółdzielcze, które miały obsługiwać rolników i były jednocześnie organem pomocniczym Banku Rolnego. Podlegały mu pod względem organizacyjnym, finansowym i rewizyjnym. Od 1 stycznia 1951 r. do 31 grudnia 1954 r. kierownikiem Gminnej Kasy Spółdzielczej był Florian Jagiełło (przed nim funkcję kierownika pełnił Wacław Kokociński).

1956 r. 23.10. – Kasa Spółdzielcza w Kępnie, podobnie jak inne kasy w kraju, otrzymała prawo do prowadzenia działalności oszczędnościowej na własny rachunek.

1961 r. 3.05. – Walne Zgromadzenie Gminnej Kasy Spółdzielczej w Kępnie zatwierdziło nową nazwę dla kasy, a mianowicie – Bank Ludowy – Spółdzielnia Oszczędnościowo-Pożyczkowa w Kępnie.

1975 r. 1.07. – w wyniku ustawowego połączenia centralnego Związku Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowych i Banku Rolnego utworzony został państwowo-spółdzielczy Bank Gospodarki Żywnościowej, któremu podlegały banki spółdzielcze, w tym Bank Ludowy w Kępnie. W praktyce oznaczało to, iż kierunki działalności Banku Ludowego w Kępnie ustalane były odgórnie.

1975 r. 14.09. – w wyniku uchwały Walnego Zgromadzenia Bank Ludowy w Kępnie przyjął nazwę Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie, zajmował się udzielaniem kredytów, gromadzeniem oszczędności ludności i działalnością rozliczeniową instytucji rolnych.

Mimo wielu trudności związanych z centralnym zarządzaniem Bank Ludowy w Kępnie potrafił stopniowo się rozwijać.

Tabela nr 19: Działalność Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie w latach 1949-1988 (wybrane roczniki)

Rok	Liczba członków	Wkłady oszczędnościowe (w tys. zł)	Obligo kredytów (w tys. zł)	Zysk bilansowy (w tys. zł)
1949	359	237	1 311	11
1950	246	590	296	1
1956	367	760	922	36
1960	1 336	3 101	2 701	133
1965	2 483	15 259	15 254	370
1970	4 016	28 506	27 156	553
1975	4 382	94 809	113 772	968
1980	2 675	155 961	185 680	1 095
1985	3 394	669 492	503 525	10 482
1988	3 170	1 256 553	1 148 337	18 301

Źródło: Tadeusz Kanicki, *100 lat Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie (1899-1999)*, Poznań 1999 r., s. 69

Po Florianie Jagiełło kierownikami banku byli kolejno: Bohdan Wodniakowski (1.01.1955 r. – 30.06.1958 r.), Walenty Nawrot (11.07.1958 r. – 31.12.1967 r.), Stanisław Mędel (1.01.1968 r. – 30.09.1975 r.) Tadeusz Kanicki (dyrektor 1.10.1975 r. – 31.12.1981 r.). Ponownie Stanisław Mędel (dyrektor 1.01.1982 r. – 22.07.1987 r.) i Adam Hofman (dyrektor 18.08.1987 r. – nadal).

Na terenie Kępna po 1950 r. działały jeszcze Oddział Państwowego Banku Rolnego oraz Oddział Narodowego Banku Polskiego, który w 1950 r. przeprowadził na terenie Kępna wymianę pieniędzy.

1965 r. marzec – w Kępnie zaczął działać Oddział Powszechnej Kasy Oszczędnościowej (w późniejszym czasie dodano do nazwy Bank Polski), którego organizatorem oraz kierownikiem został Stanisław Parzonka (do 31.12. 1990 r.). Bank od początku mieścił się w budynku na Rynku 28. Zatrudniano wtedy 8 pracowników, a w 1989 r. 45 osób. PKO w Kępnie było centralą dla innych oddziałów w powiecie kępińskim i prowadziło działalność kredytową oraz oszczędnościową. Z biegiem czasu Oddział PKO BP stał się największym bankiem w Kępnie.

1976 r. – w Kępnie powołane zostało biuro Zakładów Ubezpieczeń Społecznych, w którym pracowały 3 osoby.

1983 r. 1.01. – w Kępnie rozpoczął działalność Urząd Skarbowy, który zorganizował, a następnie został jego naczelnikiem, Grzegorz Badowski.

Urząd Skarbowy wydawał decyzje o wysokości podatków, zajmował się ich ściąganiem i egzekucją.

6. Przemysł, rzemiosło i handel

W latach pięćdziesiątych XX w. przemysł w Kępnie stanowiły na ogół niewielkie zakłady, które z biegiem czasu były powiększane i modernizowane. Dzięki temu rosła ich produkcja i zwiększało się zatrudnienie. Powstawały też nowe – dość duże – zakłady, szczególnie w latach siedemdziesiątych XX wieku.

1948 r. – rozwijające się Polskie Zakłady Zbożowe przejęły młyny parowe w Kępnie, w których w 1949 r. przerabiano rocznie 6000 ton ziarna i zatrudniano 44 pracowników. W 1958 r. Zakłady Zbożowe zostały rozbudowane i częściowo zmodernizowane, dzięki czemu nastąpił wzrost produkcji o prawie 300% w stosunku do 1945 roku. W latach siedemdziesiątych XX w. zakład przeszedł generalną przebudowę, wskutek czego wartość produkcji w stosunku do lat pięćdziesiątych XX w. wzrosła 4-krotnie (120 t przemiału na dobę) Na początku lat osiemdziesiątych w zakładzie pracowało 48 osób.

1949 r. – na ul. Warszawską 25 przeniesiono, upaństwowiony w 1947 r., Zakład Tkanin (Fabryka Trykotów), który produkował dzianiny (1948 r. – 37 pracowników, wartość produkcji trykotów 2 mln zł w ówczesnej walucie). W latach pięćdziesiątych XX w. zlikwidowano wyrób dzianiny, a zaczęto produkcję odzieży sportowej z tkanin. Zatrudnienie wynosiło wtedy ponad 100 pracowników. Zakład nosił wówczas nazwę Kępińskie Przedsiębiorstwo Sportowe i należał do Poznańskich Zakładów Przemysłu Włókienniczego.

W 1961 r. przedsiębiorstwo przejęte zostało przez przemysł terenowy i otrzymało nazwę Kępińskie Przedsiębiorstwo Sportowe Przemysłu Terenowego. W 1965 r. zakład został zmechanizowany i przestawiony na produkcję lekkiej konfekcji sportowej. W tymże 1965 r. w przedsiębiorstwie było zatrudnionych 181 pracowników. Wprowadzono też wtedy wytwórczość chałupniczą. W 1969 r. przedsiębiorstwo zmieniło nazwę na Kępińskie Przedsiębiorstwo Nakładczo-Wytwórcze Przemysłu Terenowego. Zakład zajmował się działalnością przemysłową, nakładczą i usługową. W 1974 r. przy ul. Rzeźniczej oddano do użytku nowy, duży zakład produkcyjny. W 1976 r. ponownie zmieniona została nazwa zakładu na Zakłady Przemysłu Odzieżowego „Medo”, które miały nadrzędną jednostkę w Łodzi. 1 stycznia 1978 r. doszło do zmian organizacyjnych, wtedy przedsiębiorstwo stało się częścią Zakładu Przemysłu Odzieżowego „Kalpo” w Kaliszu. Wartość produkcji w 1979 r. wynosiła 245 mln, a zatrudnienie 516 pracowników (chałupnicy 120). Po trzech latach, 1 kwietnia 1981 r., zakładowi udało się odłączyć od „Kalpo” w Kaliszu i utworzyć Samodzielną Odzieżową Spółdzielnię Pracy „Medo”. W zakładzie pracowało wówczas około 800 osób.

1950 r. – w Kępnie powstał nowy zakład produkcyjny – Kępińskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Terenowego. W przedsiębiorstwie produkowano meble sypialne, a zatrudnienie wynosiło około 70–80 osób. Od 1953 r. zakład rozszerzył produkcję o nowe oddziały: spożywczy (soki), metalowy, tapicerski (tapczany), graficzny (drukarnia) i szklarski.

Od 1976 r. zakład działał pod nadzorem Zjednoczenia Przedsiębiorstw Wyposażenia Technicznego, Handlu i Usług (WUTEH) z siedzibą we Wrocławiu. Przedsiębiorstwo w Kępnie przestawiło się przede wszystkim na branżę metalową (część zakładów produkcyjnych i usługowych dawnego Kępińskiego Przedsiębiorstwa Przemysłu Terenowego – KPPT przekazano innym przedsiębiorstwom), na rzecz której wybudowano duży zakład przy ul. Rzeźniczej, produkujący urządzenia sklepowe, stoły ślusarskie, części do maszyn rolniczych, urządzenia i maszyny rolnicze. W zakładzie pracowało 210 osób, a wartość

jego produkcji w 1979 r. wynosiła 118 mln zł. W ramach WUTEH-u rozwijała się też branża stolarska w Laskach, gdzie zatrudnionych było około 200 osób.

1950 r. – w Zakładach Mięsnych, należących wtedy do największych przedsiębiorstw w Kępnie, uruchomiono bekoniarnię, która tygodniowo przerabiała od 400 do 600 sztuk świń. W zakładzie zatrudnionych było przeszło 100 pracowników.

W 1960 r. nastąpiła gruntowna rekonstrukcja i rozbudowa Zakładów Mięsnych, dzięki czemu produkcja roczna wzrosła z 1590 ton uboju bekonów eksportowych do 2500 t. w 1965 roku. Zatrudnienie pracowników zwiększyło się z około 200 osób w 1960 r. do 256 w 1969 r., a na początku lat osiemdziesiątych XX w. wynosiło 290 osób. W 1969 r. wartość produkcji wynosiła 284 mln zł, a w 1979 r. 270 mln zł. Zakład prowadził wtedy ubój i produkcję mięsa na rzecz rynku krajowego oraz na eksport, a oprócz tego wyrabiał także bekony, wędliny i tuszce topione.

W latach 1950–1970 Zakłady Mięsne działały samodzielnie, organizacyjnie podlegały Zjednoczeniu Przemysłu Mięsnego w Poznaniu. W 1972 r. przedsiębiorstwo zostało włączone do Zakładów Mięsnych w Krotoszynie, a od 1975 r. podlegało Przedsiębiorstwu Przemysłu Mięsnego w Kole.

1950 r. – na terenie Kępna produkcję kontynuowały upaństwowione dwa tartaki, które tworzyły Zakłady Przemysłu Drzewnego. Zakłady zajmowały się produkcją tartaczną, galanterią drzewną, opakowaniami drewnianymi i półfabrykatami meblowymi. W 1959 r. wartość rocznej produkcji globalnej wyniosła 28 968 400 zł, w tym 11 665 100 zł w skrzynkarni. W tymże roku zatrudnionych było w zakładzie około 400 pracowników. W 1979 r. ilość pracowników zmniejszyła się do 340 osób, co było efektem mechanizacji produkcji.

1952 r. – w Zakładach Drobiarskich w Kępnie, należących do Franciszka Zielonki, został ustanowiony przymusowy zarząd państwowy, a w 1958 r. przedsiębiorstwo zostało ostatecznie przejęte przez państwo i podlegało Ostrowskim Zakładom w Ostrowie Wlkp. Zakład na szeroką skalę prowadził ubój drobiu (kury, gęsi, kaczki i kurczęta), który w dużej mierze eksportowany był za granicę: (kurczęta – Szwajcaria, Rosja, Liban; kaczki, gęsi – Niemcy, Francja, Hiszpania). W latach sześćdziesiątych XX wieku w zakładzie przeprowadzono modernizację na sumę 14 272 000 zł (wybudowano kurnik na 10 000 kur, hydrofornię, przedłużono hale produkcyjne). Pozwoliło to na zwiększenie rocznego uboju drobiu z 1 020 000 do 1 122 000 sztuk oraz zatrudnienia do 400 osób. Na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. roczna wartość produkcji wynosiła około 430 mln zł, a zatrudnionych było przeciętnie 430 pracowników.

1954 r. – utworzone zostało w Kępnie Miejskie Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane, które wykonywało generalne remonty mieszkań, a w późniejszym czasie zajęło się budownictwem mieszkaniowym. Był to jednak trudny okres dla zakładu, który wykazywał się małą wydajnością. W 1956 r. zakład zmienił nazwę na Powiatowe Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane, by w 1970 r. przekształcić się w Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane w Kępnie. W 1975 r. otwarto nową bazę dla przedsiębiorstwa przy ul. Młyńskiej. Koszt budowy wyniósł 16 mln zł. Od 1976 r. przedsiębiorstwo zmieniło nazwę na Zakład Modernizacyjno-Budowlany nr 3 w Kępnie, który wchodził w skład Kombinatorium Budownictwa Komunalnego w Kaliszu.

*Dyplom uznania dla załogi
Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w Kępnie
za zdobycie I miejsca we współzawodnictwie pracy w 1975 r.,
ze zbiorów Gminy Kępno*

Na bazie Zakładu Modernizacyjno-Budowlanego nr 3 powstało w 1983 r. Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego (PBK), którego dyrektorem był wtedy Stasiński. PBK brało udział w budowie: Osiedla Wiosny Ludów na tzw. „Targowisku”, Osiedla 700-lecia, Osiedla Odrodzenia i Osiedla Kopa oraz w rozbudowie szpitala.

1964 r. 10.01. – w Kępnie zaczęło działać Przedsiębiorstwo Budownictwa Rolniczego z siedzibą w Laskach. Przedsiębiorstwo powstało w Laskach w 1959 r. i funkcjonowało pod nazwą Zakładu Budowlano-Remontowego. W maju 1965 r. siedzibę przedsiębiorstwa przeniesiono do Kępna, gdzie wybudowano dla niego nową bazę. Od 1966 r. dyrektorem zakładu był Marian Kempa (poprzednio Zbigniew Bytoński), a następnie od 1971 r. Andrzej Frąckowiak. Większe inwestycje, jakie realizowało PBR to m.in. wybudowanie stacji uzdatniania wody w Kępnie i udział głównego wykonawcy w budowie elewatora w mieście. Od 1967 r. PBR zajęło się także budownictwem mieszkaniowym (głównie bloki spółdziel-

cze w Kępnie). Zakład brał też udział w Ogólnokrajowym Współzawodnictwie Międzyzakładowym i w 1975 r. zajął I miejsce w Polsce. 13 lipca 1976 r. odbyła się w Kępnie uroczystość wręczenia Sztandaru Przechodniego Ministra Rolnictwa i Zarządu Związków Pracowników Rolnych za zdobycie tego zaszczytnego miejsca.

1968 r. 1.06. – uruchomiony w 1960 r. nowo wybudowany przez Kępińskie Przedsiębiorstwo Usług Wytwórczych Przemysłu Terenowego Oddział przy ul. Poznańskiej został przekazany na podstawie decyzji Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów Jarocińskiej Fabryce Mebli w Jarocinie. Oddział w Kępnie produkował meble i zatrudniał w latach siedemdziesiątych XX w. około 210 pracowników.

1973 r. – produkcję w Kępnie rozpoczął Zakład Remontowy Obrabiarek „Ponar-Remo”. Koszt tej inwestycji wynosił 84 mln. W 1974 r. doposażono zakład w nowe urządzenia na sumę 15 mln zł. Pracowało w nim wtedy 355 osób. W 1979 r. wyremontowano 1352 obrabiarki (wartość – 144 mln zł.) przy zatrudnieniu 401 pracowników. Na początku lat osiemdziesiątych XX wieku w zakładzie remontowano około 1500 obrabiarek, pracowało przy tym około 410 osób.

*Budynek Zakładu Remontowego Obrabiarek „Ponar-Remo”,
ze zbiorów Gminy Kępno*

*Zakład Urządzeń Chemicznych „Montochem” w budowie,
ze zbiorów Gminy Kępno*

1979 r. – w Kępnie produkcję rozpoczął Zakład Urządzeń Chemicznych „Montochem” usytuowany w północno-wschodniej części miasta. Całkowity koszt budowy zakładu wynosił 430 mln złotych. Budowę zakładu rozpoczęto w 1974 r. Obok olbrzymiej hali produkcyjnej o kubaturze 180 022 m³ wybudowano wielki biurowiec – za duży jak na potrzeby zakładu. Macierzysty zakład „Montochemu” znajdował się w Gliwicach. Zakład zajmował się wykonywaniem konstrukcji metalowych i urządzeń chemicznych oraz montażem urządzeń i instalacji dla ochrony środowiska. Zatrudniał około 600 pracowników, a wartość produkcji w 1980 r. wyniosła około 400 mln zł. Pierwsi dyrektorzy zakładu pochodzili z Gliwic (Jarecki, Pagacz), ostatni pełnił tę funkcję Jerzy Rachel.

1981 r. – w Kępnie wybudowany został i oddany do użytku jeden z największych elewatorów w Europie.

W mieście działały jeszcze takie zakłady i przedsiębiorstwa jak:

- Ostrzeszowskie Zakłady Chemiczne, Oddział w Kępnie,
- Centrala Nasienna w Kępnie,
- Ostrzeszowskie Zakłady Ceramiki Budowlanej przekształcone w 1975 r. w Kaliskie Zakłady Ceramiki Budowlanej,
- Kępińskie Przedsiębiorstwo Transportu Samochodowego,
- PKS, Oddział w Kępnie,
- Gnieźnieńskie Zakłady Paszowe,
- Zakład Energetyczny Kępno, obsługiwał 17 gmin województwa kaliskiego, zatrudniał 94 pracowników.

O stanie przemysłu w Kępnie decydowały nakłady na jego rozwój. Do lat siedemdziesiątych XX w. nakłady te dotyczyły na ogół tylko rozbudowy i modernizacji istniejących już zakładów (w dużej mierze były to dotacje państwowe), natomiast w latach siedemdziesiątych XX w. powstały dwie duże inwestycje („Ponar-Remo”, „Montochem”), które wywarły wielki wpływ na rozwój miasta oraz zatrudnienie siły roboczej. Do pracy w Kępnie dojeżdżali wtedy nawet mieszkańcy z sąsiednich województw. Wysokość nakładów na rozwój przemysłu w Kępnie w wybranych latach kształtowała się następująco: 1959–1965 – około 400 mln zł; 1970 r. – około 10 mln zł; 1971 r. – 23,6 mln zł; 1972 r. – około 56,4 mln zł, 1974 r. – 162 mln zł plus rozpoczęta budowa „Montochemu” (kosztorysowy koszt budowy – 345 mln).

O szybkim rozwoju przemysłu w Kępnie w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. świadczą także dane dotyczące zatrudnienia: w 1979 r. zatrudnione były 2994 osoby, w 1983 r. – 3220 osób, 1985 r. – 3600, 1988 r. – 2900 osób.

Jak wynika z danych pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku w przemyśle pojawiła się tendencja spadkowa. Związane to było z restrukturyzacją zakładów państwowych, które miały nadmiernie rozwiniętą administrację, a niektóre z nich nie potrafiły dostosować się do pojawiających się zasad wolnego rynku. Trzeba jeszcze dodać, że w latach osiemdziesiątych XX wieku w budownictwie pracowało około 1200 osób. W ramach wolnego rynku w Kępnie i okolicy zaczęły pojawiać się prywatne zakłady przemysłowe, w których zatrudnienie nie przekraczało 50 osób.

Pierwszymi prywatnymi przedsiębiorstwami były: Zakład „Parkiety” (produkcja parkietów i mozaiki podłogowej), który rozpoczął działalność w 1983 r. oraz „Meblex” i „Lignomat” (obie firmy produkowały meble). Przedsiębiorstwa te były zwiastunem szybkiego rozwoju prywatnej własności w latach dziewięćdziesiątych XX w. i później.

Spółdzielczość na terenie Kępna i powiatu w całej pełni zaczęła rozwijać się w latach pięćdziesiątych XX w., kiedy to władza ludowa w I połowie tych lat prowadziła walkę z tzw. prywatną inicjatywą (kupcy, rzemieślnicy, właściciele małych zakładów), doprowadzając większość z nich do upadku poprzez wysokie domiary. Był to dodatkowy podatek wymierzony przez urząd skarbowy podatnikowi po ujawnieniu u niego wyższych niż podań dochodów. W ówczesnych czasach bardzo wysokie domiary nakładano pod byle pretekstem, aby zmusić właścicieli do zamykania sklepów, warsztatów lub zakładów, które były ich własnością. Pozwoliło to na powstanie i rozwój placówek państwowych i spółdzielczych w takich dziedzinach jak: handel, rzemiosło, usługi remontowo-budowlane, produkcja różnego rodzaju artykułów oraz usługi finansowe.

1950 r. grudzień – Zarząd Spółdzielni Mleczarskiej w Kępnie – zgodnie z uchwałą Prezydium Rządu – przekazał cały majątek przedsiębiorstwa pełnomocnikowi rządu. Odtąd zakład przyjął nazwę Powiatowy Zakład Mleczarski w Kępnie, a w jego skład weszły Spółdzielnie w Kępnie, Ostrzeszowie i Grabowie. Państwo wprowadziło wtedy obowiązkowe dostawy mleka, którego duża ilość zmusiła władze zakładu do wybudowania tzw. śmietanczarni w Łęce Opatowskiej. W 1957 r. państwo przekazało cały majątek zakładu z powrotem spółdzielni, która przyjęła wtedy nazwę Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Kępnie. Kierownikiem zakładu został Jan Lis. W przedsiębiorstwie przerabiano wtedy dziennie 20 000 litrów mleka, które przetwarzano na mleko spożywcze, masło, śmietanę, twarogi, napoje mleczne i kazeinę. Spółdzielnia liczyła 301 członków, zatrudniała 43 pracowników. W latach 1971–1976 nastąpiła dalsza rozbudowa i całkowita modernizacja zakładu (koszt 14 mln zł). W wyniku tych poczynań skup mleka zwiększył się o 15,7 mln litrów rocznie, dzięki czemu wzrosła ilość produktów mlecznych na sumę 88 mln zł. 1 marca 1976 r. – w związku z nowym podziałem administracyjnym kraju – doszło do połączenia Okręgowych Spółdzielni Mleczarskich w jedną Wojewódzką Spółdzielnię Mleczarską w Kaliszu. Od 1977 r. zasięg działania Spółdzielni Mleczarskiej w Kępnie poszerzył się o gminy Doruchów i Wieruszów. Do produkcji masła metodą ciągłą dokonano zakupu nowych urządzeń technicznych o wartości 14,5 mln zł. Spółdzielnia dostarczała w 1979 r. 100 tys. litrów mleka dziennie, produkowała też masło, sery edamskie i twarogowe. Część tej produkcji trafiała na Śląsk (20%), pozostałe ilości przeznaczone były na potrzeby miejscowej ludności oraz mieszkańców województwa kaliskiego i poznańskiego.

W zakładzie zatrudnionych było wtedy około 82 pracowników, natomiast liczba członków osiągnęła poziom około 1000 osób.

1950 r. – na bazie przedsiębiorstwa prywatnego rozpoczęła działalność Spółdzielnia Remontowo-Budowlana „Rozwój”. Liczyła 17 członków założycieli, a roczna wartość przerobu wynosiła 589 tys. zł, by w latach 1959–1960 wzrosnąć do 4 mln 232 tys. zł. Ilość członków zwiększyła się wtedy do 57 osób. Spółdzielnia prowadziła usługi w zakresie branży malarskiej, murarskiej, stolarskiej i ciesielskiej. Wkrótce Spółdzielnia „Rozwój” połączyła się ze Spółdzielnią „Zagroda” w Ostrzeszowie, w drugiej połowie lat siedemdziesiątych XX w. zakład przyjął nazwę Spółdzielnia Pracy „Kambud” w Ostrzeszowie. Zakład Kępno.

1950 r. – rozpoczęła działalność Powiatowa Wielobranżowa Spółdzielnia Pracy Usług Rzemieślniczych w Kępnie. W jej ramach funkcjonowało 7 zorganizowanych punktów usługowych, w których pracowało 20 osób, w 1960 r. w 24 punktach zatrudnionych było 110 osób. Wzrosły też obroty spółdzielni z 800 tys. zł w 1950 r. do 4 mln 400 tys. zł w 1959 r. W 1979 r. spółdzielnia posiadała 52 zakłady branżowe (m.in. branżę metalową, szklarską, naprawę sprzętu gospodarstwa domowego, obróbkę kamieni szlachetnych i półszlachetnych). Poza tym zakład specjalizował się w budowie domków letniskowych. W 1980 r. przedsiębiorstwo przyjęło nazwę Kępińskiej Spółdzielni Pracy.

Innym przedsiębiorstwem spółdzielczym był zakład Remontowo-Montażowy, działający przy Powiatowych Związkach Gminnych Spółdzielni. Zakład oferował usługi w zakresie naprawy pojazdów mechanicznych, lakiernictwa, ślusarstwa, kowalstwa i naprawy urządzeń chłodniczych. Od 1975 r. zakład zaczął podlegać Wojewódzkiemu Związkowi Spółdzielni Rolniczych „Samopomoc Chłopska” jako Oddział Budowlano-Montażowy w Kępnie.

W Kępnie oprócz państwowych i spółdzielczych zakładów przemysłowych rozwijało się również rzemiosło. Od 1949 r. polityka państwa w stosunku do rzemiosła indywidualnego uległa gwałtownemu zaostreniu.

1948 r. 15.12. – w czasie Kongresu Zjednoczeniowego PPR i PPS Bolesław Bierut na temat rzemiosła prywatnego powiedział: *Partia musi umieć odróżniać pożyteczną dla ogółu działalność drobnych rzemieślników i indywidualnych właścicieli zakładów usługowych od tych, którzy żerują tylko na trudnościach naszego życia gospodarczego. Pierwszym państwo powinno przychodzić z pomocą, działalność drugich ograniczyć lub jeśli uzna się za szkodliwą – usuwać.*

1950 r. – odbyło się V Plenum KC PZPR, na którym Hilary Minc jeszcze ostrzej określił politykę państwową wobec rzemieślników, stwierdzając, że *wydana zostaje zdecydowana walka elementom kapitalistycznym w rzemiośle przy jednoczesnym popieraniu rzemiosła uspołecznionego w celu szybkiego wprowadzenia form socjalistycznych w tej dziedzinie gospodarki.* Cel ten osiągnano przez pozbawianie rzemieślników lokali, nieprzydzielanie im surowców, stosowanie zarządów przymusowych w stosunku do większych warsztatów, a przede wszystkim przez ostrą politykę fiskalną (bardzo wysokie podatki i domiary), co miało spowodować zamykanie warsztatów indywidualnych i przystępowanie ich właścicieli do spółdzielni rzemieślniczych. Te odgórne zalecenia stosowane były także w Kępnie, co doprowadziło do częściowego upadku rzemiosła w mieście.

Tabela nr 20: Liczba warsztatów rzemieślniczych w Kępnie i zatrudnionych w nich osób lata 1949–1979 (wybrane roczniki)

Rok	Ilość warsztatów	Liczba zatrudnionych w warsztatach
1949	186	–
1950	104	243
1951	120	249
1952	114	236
1954	108	223
1955	102	197
1956	112	462
1959	147	361
1960	141	345
1961	133	317
1965	126	329
1975	152	400
1979	164	510

Źródło: Stanisław Kowalski, *Rozwój rzemiosła w Kępnie w okresie 20-lecia Polski Ludowej*, praca magisterska, Wrocław 1968 r., s. 67, 70, 74, 79–80, 104, 109, 113, 116, 121; Jan Kurzawa, Stanisław Nawrocki, *Dzieje Kępna*, Kalisz, 1982 r., s. 233

Do ograniczenia działalności rzemiosła przyczyniła się też jego reorganizacja, kiedy to zlikwidowano lokalne zrzeszenia rzemieślnicze, a wprowadzono duże, okręgowe związki, do których nie docierały problemy rzemiosła miejscowości dalej położonych. W latach następnych zniesiono cechy branżowe, a na ich miejsce wprowadzono jeden cech rzemiosł różnych.

1949 r. – zlikwidowany został Powiatowy Związek Cechów, a rzemiosło kępińskie włączone zostało do Okręgowego Związku Cechów w Ostrowie Wielkopolskim.

1953 r. 10.07. – odbyło się pierwsze zebranie organizacyjne Cechu Rzemiosł Różnych w Kępnie po likwidacji, na wniosek Izby Rzemieślniczej w Poznaniu, cechów branżowych przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu. Podstarzym Cechu został Feliks Forsyjak.

Polityka państwa wobec rzemiosła indywidualnego zmieniła się po VIII Plenum KC PZPR w 1956 r.

1956 r. 18–28.07. – odbyło się VII Plenum KC PZPR, podjęto wówczas uchwałę, w której była mowa o tym, że: *Pomocą i opieką państwa powinno być otoczone rzemiosło indywidualne, w stosunku do którego w ubiegłym okresie popełniono poważne błędy.*

1956 r. 19–21.10. – Władysław Gomułka na VIII Plenum KC PZPR mówił o konieczności lepszego zaopatrzenia materialnego i zmianie polityki podatkowej (domiary) w stosunku do rzemieślników indywidualnych. W związku z tym zmniejszono obciążenia fiskalne, wprowadzając m.in. roczne karty podatkowe, co wpłynęło ożywczo na rozwój rzemiosła również w Kępnie. Do rozwoju rzemiosła przyczyniło się również lepsze zaopatrzenie w materiały, dzięki powołaniu w 1957 r. Rzemieślniczej Spółdzielni Zaopatrzenia i Zbytu w Kępnie, która rozdzielając otrzymywane surowce i przydzielała rzemieślnikom zlecenia dla sektora państwowego i spółdzielczego. Tymczasem ograniczenie liczby rzemiosł objętych kartą podatkową, szybki rozwój przemysłu i przechodzenie do niego wielu rzemieślników w celu zapewnienia sobie emerytury wpłynęły na zmniejszenie się ilości zakładów rzemieślniczych, co zmusiło państwo do wprowadzenia ubezpieczeń społecznych.

1965 r. 29.03. – ukazała się ustawa wprowadzająca obowiązkowe ubezpieczenie wszystkich rzemieślników, która obejmowała świadczenia lecznicze, rentę starczą (emeryturę), rentę inwalidzką i rentę rodzinną.

Wprowadzenie ubezpieczeń korzystnie wpłynęło na rozwój rzemiosła w następnych latach, przyczyniając się do jego stabilizacji i powiększenia ilości warsztatów.

1969 r. – oddany został do użytku budowany w latach 1966–1969 Dom Rzemiosła w Kępnie.

Handel w życiu Kępna odgrywał dużą rolę, choć jego rozwój przebiegał nierównomiernie. W 1949 r. państwo w sposób zorganizowany dążyło do likwidacji prywatnych placówek handlowych, m.in. poprzez wysokie domiary i wykazywanie właścicielom niezgodnych z przepisami warunków sanitarnych. Znalazło to swoje odzwierciedlenie także w Kępnie. Rok 1950 stał się przełomowy, gdyż handel prywatny uzupełniał już tylko handel państwowy i spółdzielczy.

1948 r. 22.12. – na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Delegatów Spółdzielni Spożywców „Ruch” i „Jedność” podjęto decyzję o utworzeniu nowej spółdzielni o nazwie Powszechna Spółdzielnia Spożywców (PSS), której prezesem został wybrany Józef Czajka, czołowy działacz PPR w Kępnie.

Według danych z 31 grudnia 1949 r. liczba członków spółdzielni wynosiła 1407 osób. Spółdzielnia posiadała wtedy 14 sklepów, 1 wytwórnię wód gazowanych, rozlewnię piwa, masarnię i piekarnię. W 1950 r. PSS zwiększyła swoje placówki o 3 piekarnie, ciastkarnię, restaurację i kawiarnię. W tymże 1950 r. zysk spółdzielni wyniósł 2 mln 319 tys. zł. W latach późniejszych nastąpiło jednak zahamowanie rozwoju PSS w Kępnie, co było efektem polityki centralistyczno-biurokratycznej prowadzonej przez państwo.

Zmiana w podejściu państwa do spółdzielczości nastąpiła po październiku 1956 r. W maju 1956 r. nowym prezesem wybrano Franciszka Orszuloka. Zaczęto modernizować sklepy i zakłady gastronomiczne, zakładać spółdzielnie uczniowskie oraz otwierać nowe placówki, jak np. duży pawilon handlowy na Osiedlu Spółdzielczym. Rok 1960 to okres załamania ekonomicznego PSS w Kępnie (manko w kilku sklepach). Wkrótce sytuacja została opanowana i nastąpił dalszy rozwój spółdzielni oraz wzrost ilości członków. Dane z 31 grudnia 1963 r., wykazały że do spółdzielni należało 2216 członków. W jej posiadaniu były 33 sklepy, 6 zakładów gastronomicznych, 3 piekarnie, ciastkarnie, wytwórnie wód gazowanych, rozlewnie piwa i ośrodek usługowy „Praktyczna Pani”. Obroty w placówkach PSS wynosiły wówczas 94,8 mln zł, a zysk 1,8 mln zł. W 1967 r. nowym prezesem spółdzielni został Stanisław Leszczyński, a po nim Kazimierz Sneka.

W 1967 r. nastąpiło połączenie wszystkich Spółdzielni Spożywców „Społem” w Wojewódzką Spółdzielnię Spożywców (WSS) w Poznaniu, a w 1975 r., po nowym podziale administracyjnym, była to WSS w Kaliszu. Oddział w Kępnie. Nastąpiło wtedy ograniczenie samodzielności oddziałów WSS w poszczególnych miastach, w tym także w Kępnie, na rzecz władz wojewódzkich spółdzielni. W 1976 r. następuje reorganizacja handlu miejskiego. Oddział WSS Kępno przejął całość handlu artykułami żywnościowymi, wszystkie zakłady gastronomiczne i przetwórstwo spożywcze oraz drogerie.

Z kolei handlem artykułami przemysłowymi zajęło się Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Handlu Wewnętrznego (WPHW) w Kaliszu. Oddział w Kępnie.

W 1982 r. nowym prezesem WSS Oddział Kępno został Eugeniusz Witek. Od 1 lipca 1983 r. z powrotem przywrócone zostały samorządność, samodzielność i samofinansowanie w spółdzielczości, wróciła dawna nazwa Powszechna Spółdzielnia Spożywców „Społem”. Wzrosła liczba członków, 31 grudnia 1983 r. do PSS w Kępnie należały 3004 osoby, ogólny obrót wyniósł miliard 153 mln, a zysk brutto 23 mln, w 1984 r. obroty osiągnęły 1 mld 444 mln zł, a zysk brutto – 43,5 mln zł, 1985 r. – obroty 1 mld 748 mln zł, zysk brutto – 54,5 mln zł. W 1985 r. wybudowany został duży pawilon handlowy ABC przy ul. Kwiatowej – był to pierwszy kępiński „supermarket”.

Innym handlowym pionem spółdzielczym, który miał siedzibę w Kępnie, ale jego placówki znajdowały się przede wszystkim w powiecie, był Powiatowy Związek Gminnych Spółdzielni (PZGS).

1948 r. grudzień – nastąpiło połączenie Spółdzielni Rolniczo-Handlowej „Rolnik” w Kępnie z Powiatowym Związkiem Gminnych Spółdzielni „SCh”, w wyniku czego powstał Powiatowy Związek Gminnych Spółdzielni (PZGS) w Kępnie.

PZGS – oficjalnie został zarejestrowany i rozpoczął swoją działalność 5 sierpnia 1948 r. Biura, magazyny i czyszczalnia zbóż posiadał przy ul. Daszyńskiego 12 i 19 (dziś ul. Obrońców Pokoju), a sklep nasienny przy ul. Armii Czerwonej 76 (obecnie ul. Warszawska). PZGS prowadził w tym czasie sprzedaż artykułów przemysłowych dla wsi (materiały budowlane, maszyny i narzędzia rolnicze, nawozy sztuczne, artykuły żelazne) oraz skup płodów rolniczych. Prezesem PZGS w Kępnie był Stefan Kaźmierczak. Od 1951 r. powołano Zakład Transportu PZGS w Kępnie, który działał do 1965 roku. W pierwszej połowie lat pięćdziesiątych XX w. PZGS prowadził także handel tekstyliami, odzieżą, obuwiem i galanterią. W tym okresie wprowadzono nadmierną centralizację w Powiatowych Związkach Gminnych Spółdzielni, co negatywnie wpłynęło na ich rozwój. Po 1956 r. państwo pozwoliło na większą samorządność i samodzielność w gminnych spółdzielniach, co wykorzystał

kępiński PZGS, modernizując oraz zwiększając ilość sklepów (8 placówek dostarczających artykuły z zakresu gospodarstwa rolnego i domowego, kilka sklepów obuwniczych, tekstylnych i meblowych) oraz magazynów. Wpłynęło to na zwiększenie obrotów i zysku. W 1972 r. PZGS w Kępnie osiągnął obroty na sumę 360,8 mln zł oraz zysk w wysokości 7,8 mln zł przy zatrudnieniu 225 pracowników. W 1975 r. PZGS z poszczególnych powiatów połączyły się i powstał Wojewódzki Związek Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Kaliszu. Oddział w Kępnie.

W mieście oprócz handlu spółdzielczego działał także handel państwowy.

1949 r. – w Kępnie zaczęły funkcjonować państwowe placówki handlowe, takie jak: sklepy Centrali Tekstylnej, Centrali Odzieżowej, Centrali Obuwniczo-Skórzanej i sklep spożywczy (Hurt Spożywczy).

1951 r. – w Kępnie powstał Miejski Handel Detaliczny (MHD), który objął wszystkie działające dotychczas w mieście placówki handlu państwowego. Po 1956 r. placówek tych było 21. W następnych latach ich ilość zwiększyła się do 28 (1972 r. – 9 sklepów spożywczych, 19 przemysłowych).

Od 1976 r. placówki MHD weszły w skład Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Handlu Wewnętrznego (WPHW). Handlem zajmowały się jeszcze takie placówki państwowe jak: Przedsiębiorstwo Handlu Tekstylno-Odzieżowego „Otex”, Przedsiębiorstwo Handlu Opałem, Centrala Produktów Naftowych, Zakłady Urządzeń Radiowych i Telefonicznych „Eldom”, Jubiler, Foto-Optyka, Ruch, Dom Książki, Zarząd Aptek i Przedsiębiorstwo Handlu Meblami. W latach siedemdziesiątych XX w. handel w Kępnie opanowany był jeszcze przez państwo i spółdzielczość. Sklepy prywatne nie odgrywały większej roli, gdyż stanowiły niecałe 10% ogólnej liczby placówek handlowych w mieście. W 1975 r. w handlu w Kępnie pracowało około 800 osób.

Mimo dość dużej ilości placówek handlowych ich zaopatrzenie, przede wszystkim w sklepach spożywczych, było coraz gorsze. Lata osiemdziesiąte XX w. to puste półki. W związku z tym wprowadzone zostały kartki na wędliny, mięso i większość artykułów żywnościowych. Najlepiej rozwijał się wtedy handel pierwotny, tzn. towar za towar lub handel „pod ladą”, gdzie zawsze jakieś produkty się znalazły. Kolejki w sklepach nie miały końca i stały się trwałym elementem codziennego życia lat osiemdziesiątych XX wieku. W kolejkach stano po kilka dni, aby kupić np. meble, pralki i telewizory. Wiele osób na własną rękę uzupełniało braki, produkując artykuły samemu, np. wyrabiano masło ze śmietany. Gdy państwo pozwoliło wyjeżdżać za granicę, zaczęła się rozwijać tzw. turystyka zarobkowa. Wyjeżdżano do Turcji, Szwecji, Austrii, Czechosłowacji, Węgier, a nawet do ZSRR.

Podobnie działo się w Kępnie. W drugiej połowie lat osiemdziesiątych XX w. zaczęły powstawać „Pewexy”, w których można było kupić luksusowe towary za dewizy. W Kępnie oprócz „Pewexu”, przy ul. Wiosny Ludów, był jeszcze sklep na Rynku, w którym po wysokich cenach można było nabyć towary spożywcze przywożone przez „turyistów” zarobkowych. Przy ul. Armii Czerwonej (obecnie ul. Warszawska) funkcjonował też komis, w którym można było zostawić na sprzedaż lub zakupić szeroki asortyment towarów z krajów zachodnich. Ponadto na tej samej ulicy funkcjonował tzw. sklep komercyjny, gdzie można było kupić wyroby wędliniarskie i mięso po wyższych cenach, jednak bez kartek.

Nadal dość dużą rolę odgrywały targi, szczególnie w latach osiemdziesiątych XX w., wtedy na rynku były olbrzymie braki artykułów żywnościowych. Miejscem handlu stała się południowo-zachodnia część miasta, ale w związku z rozbudową Osiedla Spółdzielczego, targowisko pod koniec lat osiemdziesiątych XX w. przeniesiono na Rynek. Utrudniało to komunikację w centrum miasta. Aby odciążać Rynek, targi przeniesiono na plac przy ul. Rzeźnickiej. Następnie wybrano nowe miejsce na targowisko przy końcu ul. Polnej (wschodnia strona Kępna).

1986 r. 4.07. – w Kępnie odbył się I Jarmark Ratuszowy, w którym wzięli udział rzemieślnicy, handlowcy i kolekcjonerzy z całej Polski.

7. Gospodarka komunalna

Władze miejskie Kępna, aby usprawnić działanie przedsiębiorstw, które im podlegały, powołały w 1950 r. Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej z siedzibą w Gazowni. Przedsiębiorstwo to zarządzało gazownią, wodociągami, zakładem oczyszczania miasta, administracją domów mieszkalnych, kąpieliskiem, łazienkami, a od 1952 r. także hotelami.

1976 r. – nastąpiła reorganizacja Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, w wyniku czego w ramach województwa kaliskiego wyodrębnione zostały nowe przedsiębiorstwa, takie jak:

– Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych. Oddział Kępno (Zakład Oczyszczania Miasta, Zieleń Miejska, Zakład Pogrzebowy, Rozlewnia Gazu Płynnego, Gazyfikacja Bezprzewodowa),

– Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej. Zakład w Kępnie (zakład przeprowadzał bieżące naprawy i remonty należących do niego obiektów),

- Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji. Wodociąg Kępno,
- Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Transportowo-Sprzętowe TRANSKOM. Baza Kępno,
- Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Ulic i Mostów. Grupa Robót Kępno,
- Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej. Zakład Kępno.

W latach 1950–1989 znacznie polepszyło się zaspokajanie mieszkańców miasta w gaz, wodę i prąd. W latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. poprawił się stan elektryfikacji miasta.

1956 r. – zakończono elektryfikację miasta. Na Rynku, na początku lat sześćdziesiątych XX w., założone zostały lampy jarzeniowe, a słupy drewniane zastąpiono słupami betonowymi. Sieć elektryczna w Kępnie podlegała Zakładowi Energetycznemu w Kaliszu.

Od lat sześćdziesiątych XX w. zwiększono zaopatrzenie w gaz.

1960 r. – w gazowni zainstalowano piec ośmioretortowy, co zwiększyło jego wydajność. Długość gazociągu przez pewien okres czasu pozostawała bez zmian i wynosiła około 11,8 km. Dzięki dalszym modernizacjom urządzeń zwiększyła się moc produkcyjna zakładu, który w 1975 r. wytworzył 1 mln 500 tys. m³ gazu (w 1947 r. – 315 500 m³), a na początku lat osiemdziesiątych XX w. 2 mln 372 tys. m³. Zwiększyła się także długość sieci gazowej, która w latach osiemdziesiątych XX w. wynosiła 21 km. Szybko też rosła ilość odbiorców gazu. W 1980 r. o 230 osób zwiększyła się ilość odbiorców gazu bezprzewodowego, a o 299 ilość osób korzystających z gazu przewodowego. W 1969 r. gazownia w Kępnie włączona została do Wielkopolskiego Zakładu Gazownictwa.

W związku z problemami, jakie występowały okresowo w zaopatrzenie w wodę i jej niezbyt wysoką jakość, władze miejskie położyły nacisk na rozwój i modernizację wodociągów.

1980 r. – sieć wodociągów osiągnęła długość przeszło 36 km (w 1939 r. – 13 km), co przy jednoczesnej budowie nowych studni pozwoliło w dostatecznym stopniu zaopatrzyć mieszkańców Kępna w wodę pitną.

Gorzej było z kanalizacją. Co prawda w latach 1945–1960 położono 2400 mb nowych rur kanalizacyjnych, a w latach osiemdziesiątych XX w. długość sieci kanalizacyjnej przekroczyła 15 km, to i tak całe miasto nie zostało skanalizowane.

MPGK zarządzało także dwoma hotelami. Stosunkowo duży znajdował się przy dawnej ul. Obrońców Stalingradu – dziś ul. Ks. P. Wawrzyniaka (24 pokoje, 45 miejsc, na parterze restauracja „Kaprys”), po 1990 r. hotel przestał istnieć. Drugi, mniejszy, usytuowany był przy ul. Obrońców Pokoju.

W gestii Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej (MPGK) było także kąpielisko miejskie, które w 1980 r. zostało gruntownie wyremontowane, dzięki czemu latem korzystała z niego duża ilość osób.

1980 r. maj – nastąpiło uroczyste otwarcie Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Ośrodek ten położony jest w północno-zachodniej części miasta i w dużej mierze wybudowany został w czynnie społecznym. Funkcjonował tam wówczas duży staw, w którym można było się kąpać, a oprócz tego pływać kajakami i rowerami wodnymi. Przy brzegu postawiono molo, a obok wybudowano muszlę koncertową i widownię. Całość tego obiektu określano mianem Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Wiele osób wykorzystywało teren na spacer i korzystało z możliwości czynnego odpoczynku. Jednak od połowy lat osiemdziesiątych XX w. obiekt ulegał powolnej dewastacji, co spowodowało, że – oprócz wędkarzy – niewiele osób z niego korzystało.

8. Znaczenie komunikacji

Położenie miasta na ważnych szlakach komunikacyjnych zarówno kolejowych (ze Śląska do Poznania, a dalej do Szczecina i Gdyni oraz z Wrocławia do Wielunia, Częstochowy i Tarnowskich Gór), jak i drogowych (w Kępnie przecina się 5 ważnych szlaków drogowych) ułatwiało handel regionalny oraz handel ze Śląskiem, jak i z sąsiednimi województwami. W samym mieście zdołano też częściowo rozwiązać tłok komunikacyjny, dzięki wybudowaniu obwodnicy łączącej Aleje Marcinkowskiego z ulicą Kościuszki i zbudowaniu po wschodniej stronie Kępna ul. Kwiatowej. Odciążyło to miasto od dużych pojazdów, typu tiry. Sytuacja komunikacyjna w mieście polepszyła się jeszcze po wybudowaniu obwodnicy na trasie Warszawa-Wrocław-Drezno, gdyż nowa droga praktycznie omijała teren zabudowy.

Dużą rolę w przewozie towarów odgrywała wtedy kolej, szczególnie pociągi na trasie z Górnego Śląska do Poznania, a stamtąd do Szczecina i Gdyni, trasą tą przewożono duże ilości węgla. Mniejszą rolę pod tym względem odgrywała linia kolejowa z Wrocławia do Wielunia i Częstochowy, gdyż służyła przede wszystkim przewozom pasażerskim.

Dla przewozów pasażerskich duże znaczenie miała komunikacja autobusowa, dzięki której Kępno miało połączenie z pobliskimi wioskami, jak i dalszymi miejscowościami. Komunikacją tą kierowało Powiatowe Przedsiębiorstwo Autobusowe.

1950 r. – w Kępnie powstała Ekspozytura Państwowej Komunikacji Samochodowej (PKS), co znacznie poprawiło funkcjonowanie komunikacji, szczególnie z dalej położonymi miastami (Brzeg, Dzierżoniów, Jelenia Góra, Katowice, Kłodawa Zdrój, Tomaszów Mazowiecki, Warszawa, Poznań, Kalisz, Łódź, Wieluń, Kluczbork, Wrocław, Ostrów Wielkopolski). Przystanki autobusowe i kasa usytuowane były wtedy na Rynku.

W latach sześćdziesiątych XX w. kosztem prawie 3 mln zł zbudowane zostały baza i warsztaty mechaniczne PKS.

Nowy dworzec autobusowy w Kępnie oddany do użytku 22.07.1975 r., ze zbiorów Gminy Kępno

1975 r. 22.07. – w Kępnie przy ul. Broniewskiego oddano do użytku nowy dworzec autobusowy PKS wybudowany częściowo w czynie społecznym. Nowy dworzec usprawnił komunikację z lokalnymi ośrodkami oraz z leżącymi w znacznej odległości miastami (Poznań, Szczecin, Łódź, Warszawa, Kraków, Piotrków Trybunalski i inne miejscowości).

1978 r. – oddano do użytku ul. Kwiatową (około 600 m), tzw. „małą obwodnicę” Kępna, dzięki której zmniejszył się ruch wielkich samochodów w mieście.

1990 r. – w Kępnie zakończono budowę obwodnicy na trasie Warszawa–Wrocław.

Komunikację autobusową w mieście i okolicy uzupełniały w obsłudze pasażerów taksówki osobowe, a towary cięższe przewoziły taksówki bagażowe (w 1979 r. – 42 taksówki osobowe oraz 9 taksówek bagażowych).

Łączność i porozumiewanie się między ludźmi ułatwiała sieć telefoniczna, która w Kępnie zaczęła się rozwijać dość szybko w latach siedemdziesiątych XX w. po wcześniejszym zainstalowaniu nowoczesnej, zautomatyzowanej centrali telefonicznej (na założenie telefonu i tak oczekiwano latami). W latach czterdziestych XX w. i późniejszych w Kępnie było kilkuset abonentów telefonów: w 1958 r. – 400, w 1964 r. – 500, w 1975 r. – 1067, a w 1979 r. ich liczba wynosiła 1084.

1968 r. 22.07. – w Kępnie zainstalowana została zautomatyzowana centrala telefoniczna na 800 telefonów, którą później rozszerzono na 1300.

9. Oświata i kultura

Działające w Kępnie po wojnie dwie szkoły podstawowe z biegiem lat nie wystarczały na potrzeby zwiększającej się ilości dzieci w mieście (1950 r. – 1292 uczniów, 1960 r. – 1742), w związku z czym ze Szkoły Podstawowej nr 1 (SP nr 1) wyodrębniono Szkołę Podstawową nr 3 (SP nr 3), dla placówek utworzono dwie dyrekcje. Obie szkoły pozostały jednak nadal w tym samym budynku, co nie rozwiązało ciasnoty, w jakiej uczyły się dzieci (w roku szkolnym 1959/1960 do obu szkół uczęszczało 1378 uczniów), dlatego niezbędna stała się budowa nowego gmachu dla SP nr 3. Nowy budynek (Szkoła Tysiąclecia) oddany został do użytku w roku szkolnym 1961/1962, co w dużym stopniu rozwiązało problem nadmiernego zagęszczenia uczniów w gmachu SP nr 1. W roku szkolnym 1974/1975 do eksploatacji Szkoły Podstawowej nr 2 (SP nr 2) oddany został także nowy budynek przy ul. Zamkowej 1.

W szkolnictwie podstawowym w latach sześćdziesiątych XX w. przeprowadzono reformę oświaty, która polegała na wprowadzeniu ośmioletniego cyklu nauczania, natomiast w latach siedemdziesiątych XX w. zmianie uległ system oceniania zachowania ucznia.

1966/1967 r. – szkoły podstawowe opuścili pierwsi absolwenci klas ósmych, zgodnie z reformą przedłużającą cykl nauczania o jeden rok.

1973/1974 r. – do szkół wprowadzono pięciostopniową skalę ocen z zachowania i nowe ich określenia: wzorowe, wyróżniające, dobre, odpowiednie i nieodpowiednie.

Tabela nr 21: Liczba uczniów, absolwentów i nauczycieli w kępińskich szkołach podstawowych w latach 1945–1989 (wybrane roczniki)

Rok	Uczniowie	Absolwenci	Nauczyciele
1945	1067	35	31
1950	1292	103	40

1955	1394	119	51
1960	1742	199	51
1970	1756	293	60
1975	1815	320	79
1979	1777	259	81
1989	2359	288	127

Źródło: Jan Kurzawa, Stanisław Nawrocki, *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982 r., s. 244

Kępińskie szkoły podstawowe miały różne warunki lokalowe i przechodziły szereg zmian organizacyjnych, co wywierało wpływ na ich działalność i rozwój. W 1951 r. Szkoła Podstawowa nr 1 po podziale na dwie placówki miała utrudnione możliwości rozwoju ze względu na to, iż zajęcia obu szkół odbywały się w tym samym gmachu.

1961 r. 1.10. – Szkoła Podstawowa nr 3 przeniosła się do nowego budynku, dzięki czemu Szkoła Podstawowa nr 1 mogła w pełni rozwinąć swoją działalność. W gmachu szkoły przeprowadzono wtedy generalny remont. Urządzono sanitariaty dla dziewcząt i chłopców, zorganizowano świetlicę szkolną, międzyszkolny gabinet stomatologiczny oraz harcówkę. W roku szkolnym 1960/1961 do szkoły uczęszczało 901 uczniów, pracowało w niej 26 nauczycieli, opuściło ją 95 absolwentów. W roku szkolnym 1967/1968 placówka liczyła 849 uczniów, pracowało w niej 43 nauczycieli. W roku szkolnym 1988/1989 do szkoły chodziło 743 uczniów, uczyło 42 nauczycieli, opuściło ją 88 absolwentów.

*Budynek Szkoły Podstawowej nr 3 w Kępnie,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

*Budynek Szkoły Podstawowej nr 2 w Kępnie,
ze zbiorów Foto Adamski Kępno*

1968 r. 1.09. – odbyła się uroczystość nadania SP nr 1 imienia Bohaterów Westerplatte i wręczenia jej sztandaru.

Szkoła odnosiła liczne sukcesy w konkursach wojewódzkich i centralnych, a jej wizytówką był wspaniały chór.

1989/1990 r. – chór Szkoły Podstawowej nr 1 w Ogólnopolskim Konkursie Chórów Szkolnych a' capella zdobył II miejsce w Polsce (Srebrny Kamerton). Opiekunem i dyrygentem chóru, wcześniej dwukrotnie w finale tego konkursu, była Cecylia Płaza. Dyrektorami szkoły w tym okresie byli kolejno: Józef Halardziński (1945–1950), Hipolit Młynarz (1950–1968), Józef Derkacz (1968–1985), Edward Kolebacz (1985–1990).

Szkoła Podstawowa nr 2 w Kępnie w latach 1949–1989 przechodziła wiele zmian organizacyjnych, co miało wpływ na jej działalność i rozwój.

1953 r. 1.09. – Szkoła Podstawowa nr 2 w Kępnie rozpoczęła pracę jako placówka TPD¹¹ i była nią przez 4 lata.

1967/1968 r. – w szkole utworzono I i II klasę specjalną, uczęszczały do nich dzieci z całego powiatu.

1970 r. 27.08. – szkoła została przeniesiona do budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Kępnie, a dotychczasowa siedziba Szkoły Podstawowej nr 2 przy ul. Szkolnej 6 została przekazana do dyspozycji Liceum Ekonomicznego. Nauka w Szkole Podstawowej nr 2 odbywała się na dwie zmiany od godz. 13⁰⁰ do godz. 18⁰⁰.

1974 r. 2.09. – szkoła przeniosła się do nowego budynku przy ul. Zamkowej 1. Oficjalne otwarcie szkoły nastąpiło dopiero 6 listopada 1974 r. ze względu na liczne usterki techniczne. W budynku szkoły było 12 sal lekcyjnych, sala gimnastyczna i świetlica z obiadami.

1975 r. 29.04. – odbyła się uroczystość nadania szkole imienia Władysława Broniewskiego. W tym dniu szkoła otrzymała też sztandar.

¹¹ Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – organizacja, która do 1957 r. zajmowała się zakładaniem szkół świeckich

1978/1979 r. – odłączono od szkoły klasy specjalne, z których utworzono Szkołę Podstawową nr 4 (SP nr 4). Liczba uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 w Kępnie zmieniała się w zależności od warunków lokalowych i obwodu placówki. W roku szkolnym 1949/1950 uczyło się tam 256 uczniów (pracowało 10 nauczycieli), 1956/1957 – 279 uczniów (11 nauczycieli), 1959/1960 – 385 uczniów (11 nauczycieli), 1965/1966 – 231 uczniów (9 nauczycieli), 1976/1977 – 506 uczniów (11 klas plus 7 specjalnych, 20 nauczycieli), 1985/1986 – 654 uczniów (33 nauczycieli), 1988/1989 – 705 uczniów (35 nauczycieli).

Placówka w tym okresie odnosiła szereg sukcesów na skalę wojewódzką, szczególnie w sporcie (1985 r. – I miejsce dziewcząt w Mistrzostwach Województwa Kaliskiego w Piłkę Ręczną – opiekun Sylwester Majewski, 1989 – I miejsce drużyny dziewcząt i chłopców w piłkę ręczną w województwie kaliskim – opiekunowie Grażyna Zarzycka, Ryszard Jański).

Ogromną rolę w życiu muzycznym szkoły odegrał zespół muzyczno-wokalny „Złoci Chłopcy” – opiekun Adam Burzała. Dyrektorami szkoły w latach 1949–1989 byli: Ignacy Klimaszewski (1949–1951), Marian Baranowski (1951), Maria Czerniawska (1951–1953), Stanisław Smardz (1953–1958), Marceli Wodnik (1958–1961), Helena Styblik (1961–1964), Anna Stępień (1964–1966), Alfred Krawczyk (1966–1968), Jerzy Namysłowski (1968–1970), Jan Sumiślawski (1970–1992).

SP nr 1 i SP nr 2 nie wystarczały na potrzeby miasta, w którym ilość dzieci systematycznie rosła, w związku z tym powołana została trzecia szkoła podstawowa.

1951 r. 21.08. – Prezydium Powiatowej Rady Narodowej (PRN) w Kępnie powierzyło Kazimierzowi Karpińskiemu, dotychczasowemu nauczycielowi Szkoły Podstawowej nr 1, zorganizowanie nowej placówki.

1951 r. 1.09. – rozpoczęła działalność Szkoła Podstawowa nr 3 w Kępnie, w tym samym budynku co Szkoła Podstawowa nr 1. Kierownikiem szkoły został mianowany Kazimierz Karpiński.

1961 r. 1.10. – oddany został do użytku nowy, duży budynek, do którego przeniosła się SP nr 3 (15 sal lekcyjnych, 4 pracownie przedmiotowe).

W następnych latach dobudowano do szkoły nowy blok z 12 izbami lekcyjnymi (1987 r.) i wybudowano nową salę gimnastyczną oraz 3 kolejne sale lekcyjne. Uruchomiono też gabinet lekarski i stomatologiczny, zaplecze administracyjno-biurowe, w tym gabinet dyrektora i wicedyrektora oraz pokój nauczycielski.

11.06.2001 r. Rada Pedagogiczna podjęła decyzję o nadaniu szkole im. Przemysła II (poprzednio patronem szkoły był gen. Karol Świerczewski). Uczniowie tej szkoły odnieśli wiele sukcesów w wojewódzkich konkursach przedmiotowych i zawodach sportowych. W roku szkolnym 1977/1978 I miejsce w Wojewódzkim Konkursie Polonistycznym zajęła Jadwiga Smółka (opiekun Jadwiga Misiąg). W roku szkolnym 1981/1982 I miejsce w tym samym konkursie zajęła Izabela Sturgulewska (opiekun Anna Holka). W zawodach sportowych w roku szkolnym 1975/1976 drużyna dziewcząt zajęła I miejsce w województwie w piłce ręcznej. Drużyna chłopców w roku szkolnym 1980/1981 zajęła także I miejsce w województwie, w piłce koszykowej (opiekun Jan Rusajczyk). Dyrektorami Szkoły Podstawowej nr 3 byli: Kazimierz Karpiński (1951–1968), Alfred Krawczyk (1968–1985), Joanna Turek (1985–1988), Dominik Kowalczyk (1988–2002), a od 1 września 2002 r. Jan Rusajczyk.

Ważnym problemem w Kępnie było zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym.

1951 r. – w Kępnie uruchomione zostało Przedszkole nr 2 przy ul. Lipowej. W mieście działały jeszcze Przedszkole nr 1 przy ul. Dąbrowskiego oraz Przedszkole „Caritas”. Do tych trzech placówek uczęszczało 220 dzieci, w 1956 r. – 280, a w 1959 r. – 310 przedszkolaków.

*Przodownicy pracy i nauki kl. X, 1954 r.,
źródło: Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie 1920–2010,
pod redakcją Włodzimierza Mazurkiewicza, Kępno 2010, s. 61*

*Grono pedagogiczne w 1965 r.,
źródło: Kronika szkolna Liceum w Kępnie, rok szkolny
1964/1965*

1962 r. 28.06. – władze zlikwidowały Przedszkole „Caritas” przy ul. Kościuszki, a na jego miejsce powołano Państwowe Przedszkole nr 3. W 1975 r. do tych przedszkoli uczęszczało 342 dzieci, a w 1979 r. – 385.

1980 r. 30.05. – otwarcie na Osiedlu Odrodzenia Przedszkola nr 4 w Kępnie, do którego uczęszczało przeciętnie około 120 przedszkolaków.

1980 r. 1.06. – oddanie do użytku żłobka w Kępnie.

Szkolnictwo średnie i zawodowe w latach 1949–1989 przeszło wiele zmian i przekształceń. Zmiany te w mniejszym stopniu dotyczyły liceów ogólnokształcących, co było widoczne także w Kępnie.

1948/1949 r. – wprowadzono jednolity charakter 4-letniej szkoły ogólnokształcącej stopnia licealnego obejmującego klasy 8–11.

1950 r. – kępińska placówka przyjęła nazwę Liceum Ogólnokształcącego w Kępnie.

1967 r. – na bazie 8-letniej szkoły podstawowej wprowadzono czteroklasowe zreformowane Liceum Ogólnokształcące, czyli zamiast klas 8–11, powstały klasy 1–4. Reforma ta objęła także Liceum Ogólnokształcące w Kępnie.

1973/1974 r. – w Liceum Ogólnokształcącym (LO) w Kępnie utworzono klasy profilowane: matematyczno-fizyczne i biologiczno-chemiczne.

1975 r. – przy szkole wybudowane zostało boisko sportowe z bieżnią.

1975 r. 5.04. – odbyła się uroczystość nadania szkole imienia mjra Henryka Sucharskiego, rok później nastąpiło przekazanie szkole sztandaru ufundowanego przez III Zjazd Absolwentów.

1979 r. – szkoła została przyjęta do rodziny szkół stowarzyszonych w UNESCO.

1980 r. – uroczyste obchody 60-lecia istnienia szkoły. W latach 1945–1989 do LO w Kępnie uczęszczało 17 708 uczniów, szkołę ukończyło 3214 absolwentów. W wybra-

Uroczystości nadania szkole imienia, otwiera dyrektor Liceum Stanisław Wróblewski, źródło: ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie

Tomasz Godzina przekazuje sztandar szkole od absolwentów, ze zbiorów V Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie

nych latach dane te przedstawiały się następująco: rok szkolny 1949/1950 – 10 klas, 284 uczniów, 12 absolwentów, 11 nauczycieli, rok szkolny 1968/1969 – 11 klas, 408 uczniów, 142 absolwentów, 21 nauczycieli, rok szkolny 1988/1989 – 13 klas, 405 uczniów, 83 absolwentów, 23 nauczycieli.

Szkoła była wiodącą placówką w Kępnie i okolicy, cieszyła się zasłużoną renomą, dzięki wysokiemu poziomowi nauczania (liczne sukcesy w olimpiadach i konkursach m.in. na szczeblu centralnym) oraz bogatemu życiu artystycznemu i muzycznemu. Powszechnie znany był zespół wokalnie-muzyczny „Truwerzy”, działający pod kierunkiem Jana Kurzawy.

Funkcjonował też klub „Pro Sinfonika”, propagujący muzykę poważną. Intensywnie rozwijało się również życie sportowe. Klub „Concordia” zdobywał wysokie miejsca na zawodach różnego szczebla.

Ważniejsze sukcesy szkoły to:

- 1975/1976 r. – I m. w rywalizacji na najbardziej usportowioną szkołę ponadpodstwową w województwie,
- 1978/1979 r. – I m. w wojewódzkiej rywalizacji sportowej szkół ponadpodstwowych,

- 1978/1979 r. - III miejsce („Brazowy Samowar”) Marka Larysia i dziewcząt Marii Majewskiej i Jolanty Tutuli na Festiwalu Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze - opiekun Stanisław Wróblewski,

Zespół wokально-muzyczny „Truwerzy” w pierwszym składzie,
źródło: Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie 1920-2010, pod redakcją Włodzimierza Mazurkiewicza, Kępno 2010, s. 102

Zajęcie III miejsca przez zespół wokalny z Liceum
(Marek Laryś, Maria Majewska i Jolanta Tutula),
źródło: Kronika szkolna LO Kępno rok szkolny 1978/1979

- 1979/1980 r. - LO w Kępnie w łącznej klasyfikacji „Sztafety Olimpijskiej Moskwa 80” zajęło I m. w województwie (nagroda 40 tys. zł),

- 1984/1985 r. - I miejsce w Polsce Jarosława Piekarskiego w XI Olimpiadzie Historycznej, (w roku szkolnym 1983/1984 - J. Piekarski zajął III miejsce w Polsce w X Olimpiadzie Historycznej) - opiekun Stanisław Kowalski,

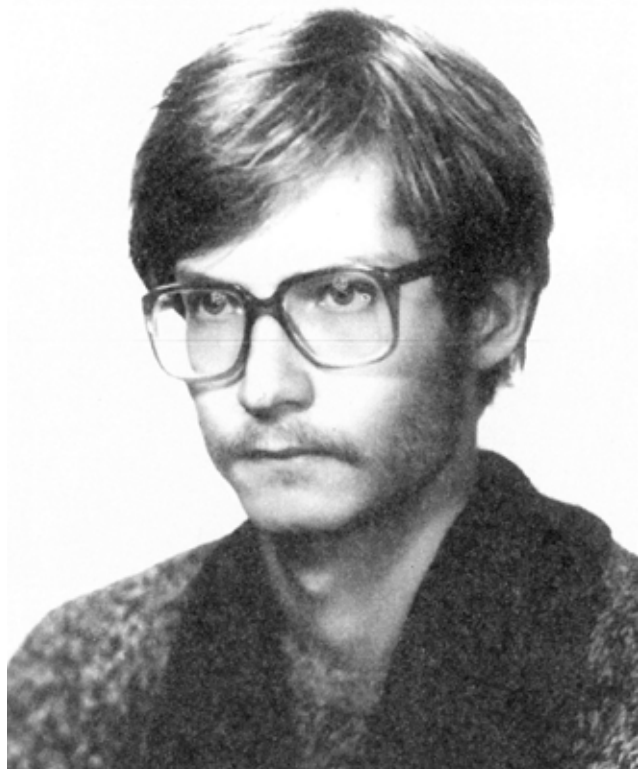
- 1984/1985 - II miejsce w Polsce Sławomira Płazy w XXXIV Olimpiadzie Fizycznej - opiekun Barbara Zwolenkiewicz,

- 1986/1987 r. - Leszek Sawicki laureatem (VI miejsce) VIII Olimpiady Społeczno-Prawnej - opiekun Halina Kurzeja,

- 1988/1989 r. - Piotr Bodył laureatem (III miejsce) X Olimpiady Wiedzy Społeczno-Prawnej (opiekun Halina Kurzeja).

Dyrektorami szkoły w latach 1950-1991 byli kolejno: Kazimiera Górkowa (1950-1951), Władysław Orsztynowicz - p.o. (1951-1952), Waclaw Marliuk (1952-1954), Roman Szajnerman (1954-1968), Eugeniusz Kaczmarek (1968-1973), Stanisław Wróblewski (1973-1975), Eugeniusz Kaczmarek (1975-1981), Maria Sinecka (1981-1984), Alfred Wysocki - p.o. (1984-1985), Ryszard Przybylski (1985-1991).

Tradycją LO w Kępnie stały się zjazdy absolwentów. Najważniejsze dla szkoły i środowiska były zjazdy generalne, w których brały udział wszystkie roczniki. Oprócz tego odbywały się zjazdy poszczególnych roczników.

Jarosław Piekarski, laureat (I miejsce)
XI Olimpiady Historycznej w roku szkolnym 1984/1985
(rok wcześniej III miejsce w Polsce w X Olimpiadzie Historycznej),
źródło: Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie 1920-2010, pod redakcją Włodzimierza Mazurkiewicza, Kępno 2010, s. 94

Rozpoczęcie Trzeciego Zjazdu Absolwentów i Wychowanków
w auli szkoły - 05.06.1975 r.,
źródło: Kronika III Zjazdu Absolwentów i Wychowawców
LO w Kępnie z 1975 r.

1958 r. 15–16.08. – odbył się Drugi Zjazd, którego organizacją wraz z Komitetem Zjazdowym zajmował się Tomasz Godzina. W czasie zjazdu odsłonięto drugą tablicę pamiątkową ku czci wychowanków szkoły pomordowanych i poległych w czasie II wojny światowej. Trudno określić, jaka była liczba uczestników zjazdu – prawdopodobnie było ich od 250 do 350.

1975 r. 5–6.04. – odbył się Trzeci Zjazd Absolwentów. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był Grzegorz Badowski. W zjeździe wzięło udział około 950 osób. W związku z nadaniem szkole imienia, uczestnicy zjazdu ufundowali placówce popiersie mjr. Henryka Sucharskiego.

Szkolnictwo zawodowe w Kępnie w latach 1949–1989 przechodziło różne okresy rozwoju ze względu na zmiany, zachodzące w profilach kształcenia i w warunkach lokalowych. Część tych szkół, które tworzone były pod kątem miejscowych, czy nawet wojewódzkich potrzeb miała krótkotrwały żywot i po kilku latach przestawała istnieć, często z powodu braku naboru.

Historię Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie tworzą dwa – tak samo ważne – rodowody genealogiczne. Stanowią je losy dwóch równolegle rozwijających się szkół, których początek wiąże się z powstaniem w 1920 r. (po II wojnie światowej 15 września 1945 r.) Doksztalającej Szkoły Zawodowej i funkcjonującej od 17 września 1945 r. Prywatnej Miejskiej Koedukacyjnej Szkoły Przysposobienia Handlowego.

Doksztalająca Szkoła Zawodowa na przestrzeni lat funkcjonowała pod nazwami:

1950 r. – Zasadnicza Szkoła Metalowa Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego,

1954 r. – Zasadnicza Szkoła Mechanizacji Rolnictwa,

1959 r. – Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1,

1974 r. – Liceum Zawodowe nr 2,

1976 r. – Zespół Szkół Zawodowych w Kępnie.

Nauka w Doksztalającej Szkole Zawodowej odbywała się w gmachu SP nr 1, a następnie przydzielono na jej potrzeby budynek przy ul. Poniatowskiego 16, jej dyrektorem został Eugeniusz Józefowski.

1950 r. 1.09. – na prowadzenie zajęć praktycznych placówce przydzielono warsztaty przy ul. Świerczewskiego 33. W latach 1951–1954 w szkole było przeciętnie 5 oddziałów, do których uczęszczało około 150 uczniów.

1956 r. – szkoła otrzymała własny internat przy ul. Sienkiewicza 24.

1958 r. – na rzecz szkoły oddano do użytku budynek przy ul. Sienkiewicza 25, z którego placówka korzysta do chwili obecnej.

1963 r. – funkcję dyrektora szkoły objął Roman Wieczorek.

1970 r. 28.12. – nastąpiło oficjalne otwarcie dwu nowo wybudowanych boisk i sali gimnastycznej, która użytkowana była już od czerwca 1968 r.

1975 r. 1.09. – powołano filię ostrowskiego Technikum Mechaniczno–Elektrycznego dla Pracujących.

1976 r. – oddano do użytku pierwszy blok szkolny (11 sal lekcyjnych), a budowę następnego zakończono już w 1977 r.

Prywatna Miejska Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Handlowego działała na przestrzeni lat jako:

1949 r. – Państwowe Liceum Administracyjno–Handlowe,

1952 r. – Technikum Przetwórstwa Odpadów Roślinnych i Zwierzęcych,

1954 r. – Zasadnicza Szkoła Przemysłu Mleczarskiego,

1957 r. – Zasadnicza Szkoła Gospodarstwa Domowego i Żywienia Zbiorowego,

1959 r. – Technikum Ekonomiczne,

1966 r. – Liceum Ekonomiczne.

Nauka w Prywatnej Miejskiej Koedukacyjnej Szkole Przysposobienia Handlowego odbywała się w gmachu SP 2 przy ul. Poniatowskiego 16, od roku szkolnego 1952/1953 w budynku przy ul. Staszica 8, w 1970 r. siedzibę szkoły przeniesiono do gmachu przy ul. Szkolnej 6. Funkcję dyrektora pełnili: Wacław Stachura (1945–1953), Władysław Śpikowski (1953–1959), Eugeniusz Rudziński (1959–1965), Andrzej Bodył (1965–1966), Edmund Jędraszczyk (1966–1977).

1977 r. – Liceum Ekonomiczne zostało włączone do Zespołu Szkół Zawodowych w Kępnie przy ulicy Sienkiewicza 25, od tego momentu rozpoczęły się wspólne dzieje obu placówek.

1980 r. 20.06 – uroczyste obchody 60–lecia szkolnictwa zawodowego w Zespole Szkół Zawodowych w Kępnie, w czasie których nastąpiło nadanie szkole Medalu Komisji Edukacji Narodowej.

*Nadanie szkole Medalu Komisji Edukacji Narodowej.
Medal wręcza dyrektorowi szkoły Romanowi Wieczorkowi
wicekurator Kazimierz Adamski,
ze zbiorów prywatnych Zygmunta Nowackiego*

*Pracownicy szkoły w 1980 r.,
ze zbiorów prywatnych Janiny Zawadzkiej*

1981 r. – w Zespole Szkół Zawodowych w Kępnie powstał Związek Młodzieży Demokratycznej (ZMD) z inicjatywy Mirosława Łapy, który został wybrany jego przewodniczącym. Była to pierwsza – od czasu wojny – legalnie działająca niemarksiowska organizacja młodzieżowa w regionie kępińskim. 11 listopada 1981 r. członkowie ZMD zorganizowali wieczornicę z okazji święta odzyskania przez Polskę niepodległości. Tego rodzaju obchody były na ten czas jedynymi w historii szkoły, prócz dyrekcji szkoły uczestniczyli w nich członkowie Prezydium MKP NSZZ „Solidarność” w Kępnie oraz ks. proboszcz Marian Magnuszewski. Deklamowano wiersze patriotyczne oraz śpiewano pieśni Jacka Kaczmarskiego i Przemysława Gintrowskiego. Z chwilą wprowadzenia stanu wojennego organizacja została zdelegalizowana. Od marca 1982 r. część młodzieży włączyła się w działalność tutejszego podziemia, zajmując się, kolportażem ulotek, gazetek i antykomunistycznych książek.

1984 r. 24.09. – uroczystość nadania szkole imienia Władysława Gomułki.

1985 r. – nowym dyrektorem szkoły został Zygmunt Nowacki.

1985/1986 r. – powstało w ramach Zespołu Szkół Zawodowych 5-letnie Liceum Medyczne, które wygasło w 1995 r.

1989 r. – oddane zostało do użytku nowe skrzydło szkoły.

W Kępnie od drugiej połowy lat siedemdziesiątych XX w. działała Szkoła Muzyczna, która miała duży wpływ na życie kulturalne miasta. Jej uczniowie brali udział w wielu akademiach i imprezach o charakterze lokalnym i dotyczących rocznic narodowych.

1978 r. 1.09. – otwarta została Podstawowa Szkoła Muzyczna I stopnia, w której zajęcia w pierwszym roku istnienia odbywały się w pomieszczeniach Domu Kultury, a od 1979 r. w budynku przy ul. Staszica 10. Do powstania Szkoły Muzycznej przyczynili się m.in.: Zygmunt Matysiak, ówczesny naczelnik miasta, Krystyna Sumisławska i Grzegorz Badowski. W szkole naukę pobierało wówczas 48 uczniów w klasie fortepianu, gitary, akordeonu i skrzypiec. Pierwszym dyrektorem szkoły został Mirosław Lewiński, który funkcję tę pełnił do 31 sierpnia 1991 r. Szkole nadano imię Aleksandra Tasmiana.

Życie kulturalne w Kępnie rozwijało się na kilku płaszczyznach. Niewątpliwie dużą rolę odegrały w tym zakresie na początku dwie biblioteki, które upowszechniały czytelnictwo: miejska i powiatowa.

1954 r. – Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna połączyły się, tworząc jedną Powiatowo-Miejską Bibliotekę Publiczną, która mieściła się w siedzibie Prezydium PRN. Biblioteka systematycznie powiększała swój księgozbiór (1955 r. – 21 257 woluminów, 1959 r. – 24 186, 1965 r. – 27 084, 1970 r. – 29 052, 1979 r. – 44 098).

1975 r. – Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna została przemianowana na Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Kępno, która na początku lat osiemdziesiątych XX w. posiadała przeszło 45 000 woluminów.

Od końca lat pięćdziesiątych XX w. istniała jeszcze Biblioteka Pedagogiczna oraz działały biblioteki szkolne.

Szybko rozwijało się też czytelnictwo prasy.

1975 r. – Przedsiębiorstwo Upowszechniania Książki i Prasy „Ruch” rozprowadziło w Kępnie i gminie ponad 2 mln gazet, a w 1979 r. przeszło 3 mln egzemplarzy.

Okresowo ukazywały się też gazety lokalne.

1953–1956 r. – wychodziła co dwa miesiące gazетка powiatu kępińskiego „O Nową Wieś”, w nakładzie około 2000 egzemplarzy. Redakcję gazety stanowił tzw. Zespół

Budynek Podstawowej Szkoły Muzycznej w Kępnie, ze zbiorów Starostwa Powiatowego

Korespondentów Robotniczo-Chłopskich „Gazety Poznańskiej”. Czasopismo miało służyć zmobilizowaniu chłopów, mających gospodarstwa indywidualne, do wywiązywania się z obowiązkowych dostaw na rzecz państwa i wpływania na nich, aby zakładali spółdzielnie produkcyjne.

1953 r. grudzień – 1956 r. grudzień – w tym okresie wydawano miesięcznik „Gazeta Kępińska”, redagowany przez kolegium przy KP PZPR, który miał podobny charakter jak czasopismo „O Nową Wieś”, gdyż propagował walkę z kulactwem i zakładanie spółdzielni produkcyjnych. Oto przykład wierszyka zamieszczonego w „Gazecie Kępińskiej” nr 2 z lutego 1956 r.

*Rozmowa krów
Pytała się chuda krowa
krowy tłustej na pastwisku,
kiedy wreszcie jej się uda
żyć jak ona bez wyzysku.
Na to mówi tłusta krowa:
„Twe życzenie wnet się spełni
kiedy pan twój się zapisze
jak najprędzej do spółdzielni.”*

Oprócz tych dwóch gazet ukazywały się – z okazji wyborów – tzw. jednodniówki, które wydawane były przez Komitet Powiatowy Frontu Jedności Narodu i miały charakter agitacyjny (1961 r., 1965 r.).

O Nową Wieś

№ 4 CZYTAJĄCA GAZETKA POWIATU KĘPIŃSKIEGO WYŚCIEŚ 1953

Zboże – państwu!

Odstawa zboża dla miasta patriotycznym obowiązkiem każdego z nas

Każdy z nas odaje sobie sprawę, że Państwo Ludowe zmaga się i będzie się walczyć w nieskończonym tempie. Roma, gigant w Nowej Hiszpanii, w Jaworznie, w Częstochowie, w licznych miastach powiatu nowa kultura pracy, produkcja dla robotników spracowanych. Państwo nasze i kraj nasz, a kraj nasz i bogaty. Priorytetem jest nasz gospodarka we wszystkich dziedzinach, wszelkie robotnicze składowiska są ku postępowi, ku walce o lepszą przyszłość, o wyższą jakość pracy. Wypada więc, naszym obywatelom i dla robotnika.

Ciepły mój, chłopie powiatu kępińskiego, naszym obywatelom i dla robotnika. Nie, w żadnym wypadku nie wolno nam walczyć w ogóle, musimy pokazać, że zaangażujemy się miasto obywateli państwa Polski Ludowej. Trzeba będzie jakoś sobie wyobrazić, że odstawia zboża, mleka i żywność – to najważniejsze zadanie, jakie staje w chwili obecnej przed wami chłopcy.

Tymczasem według stanu na dzień 16 września, nasz plan obrotu zboża w skali powiatu jest wykonany w 90,6%. Czy wy chłopcy macie być z tego zadowolony? – Państwo Ludowe liczy na was i dlatego nie chce, abyście byli bez wywiązania się ze swego obowiązku jak robotnicy. Mały w naszym powiecie spółdzielnie produkcyjne, jak: Międzygórze, Działoszyce, które wykonują i więcej plan obrotu zboża i innych produktów, jak: Rybitki, Działoszyce, Talar Wielki, Noś-

nie już osiągnęły 80–85% wykonania rocznego planu obrotu zboża. Istnieje jednak nadal wiele gospodarstw indywidualnych, którzy mają powołanie obywateli i w obrotu jak i w żywności i w mleku. Szczęśliwy to i szczęśliwy wyro powołanie do planów gospodarczych i obywateli obywateli.

Uchwały Partii i Rady, oraz wielkie zwołania. Plan 5-letniego obrotu zboża. Tak, jak robotnicy przy maszynach starają się o wy-

szysłość, tak i my na swoim odcinku pracy w robotniczym wywiązaniu się z obrotu zboża. Musimy to zrozumieć, że od nas chłopów w dużej mierze zależy dobrobyt i szczęście naszej ojczyzny, że my chłopcy w spółdzielni produkcyjnej i gospodarstwie indywidualnym, możemy w dużym stopniu przyczynić się do pominięcia bogactwa kraju przede wszystkim przez umiarkowane wykonanie planów.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Dlatego nie ociągajcie się a wykonaniem swoich obowiązków, dajmy też swój udział w realizację naszego krajowego polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa i polityki państwa.

Już 5 spółdzielni i 1150 chłopów naszego powiatu wykonało roczny plan odstawa zboża

Tablica honorowa

Z dnia na dzień w naszym powiecie wykonało roczny plan obrotu zboża 5 spółdzielni produkcyjnych i 1150 chłopów indywidualnych. A oni produkuje i dostarczają państwu zboża, które potrzebne jest do wyżywienia naszego państwa.

SPÓŁDZIELNIE PRODUKCYJNE:
Działoszyce, Międzygórze, Chojnice, Perzów, Żelazna.

INDYWIDUALNI GOSPODARZE:
Władysław Górecki – Rybitki, Józef Górecki – Rybitki, Franciszek Poczta – Łaska, Stefan Szar – Trzcinica, Edward Urbański – Ostrzeszów, Michał Wróbel – Łubowice, Gerda Łaska – Międzygórze, Stanisław Wądrocki – Rybitki, Leonardowski – Perzów, Andrzej Bączak – Mapa kółka Bralin i inni.

Oni sprzedali państwu swe zboża. A wy? Bierzcie z nich przykład!

Odstawa zboża – sprawą honoru każdego rolnika!

„O Nową Wieś” – gazетка powiatu kępińskiego nr 4 z września 1953 r., ze zbiorów prywatnych autora

FRASZKI

O pewnych aktywistach

Wszędzie są gotowi walczyć z przeszkodami, Ale w samej walce stają się — rakami.

Rozmowa krów

Pytała się chuda krowa, Krowy tłustej na pastwisku. Kiedy wreszcie jej się uda, Życ jak ona bez wyzysku.

Na to mówi tłusta krowa: „Twe życzenia wnet się spełni Kiedy pan twój się zapisze, Jak najprędzej do spółdzielni.”

Stefan Salamon, Perzów

O jednym

Przeszkadzał ra sali, Gdy inni słuchali.

„Gazeta Kępińska” nr 2, luty 1956 r., ze zbiorów prywatnych autora

Duży rozwój przeżywały też w Kępnie środki masowego przekazu, takie jak: radiofonia (1959 r. – 2000 sztuk odbiorników radiowych, 1979 r. – 3312 sztuk odbiorników) i telewizja (1959 r. – 86 telewizorów, 1979 r. – 2968).

Upowszechnieniu sztuki filmowej służyło kino „Bajka” dysponujące 250 miejscami (1965 r. – filmy obejrzało 71 500 widzów, 1979 r. – 57 652).

W latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX wieku w życiu kulturalnym miasta sporą rolę odgrywały zakłady pracy, zakładowe świetlice, przy których powstawały zespoły artystyczne.

1949 r. – Powszechna Spółdzielnia Spożywców otworzyła świetlicę, w której działały zespół teatralny, recytatorski, instrumentalny oraz chór. W 1958 r. świetlica przekształcona została w Międzyzakładowy Klub Spółdzielczy „Społem”.

1952–1959 r. – w świetlicy Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie działał Klub Nauczycielski, w ramach którego istniały zespół taneczny i chór.

1956–1958 r. – z inicjatywy związków zawodowych przy Tartaku nr 1 w Kępnie działał Klub Fabryczny (zespół muzyczny, taneczny teatralny i dziecięcy).

1966 r. – powołanie przez władze w Kępnie Powiatowej Poradni Pracy Kulturalno-Oświatowej (PPKO), która miała koordynować działania w zakresie kultury. Przy poradni działały: Klub Seniora, orkiestra dęta, zespół dziecięcy, chór i kabaret.

1973 r. – obok poradni powstał Miejski Ośrodek Kultury (MOK).

1974 r. – przy Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Kępnie powołany został zastępca inspektora oświaty do spraw kultury, któremu podlegały: Powiatowa Poradnia Pracy Kulturalno-Oświatowej, biblioteka, kluby na terenie powiatu i Miejski Ośrodek Kultury.

1975 r. – po likwidacji powiatów Kępiński Ośrodek Kultury zmienił nazwę na Kępiński Dom Kultury (KDK), który mieścił się w budynku po Urzędzie Miasta na Rynku. Dyrektorem Kępińskiego Domu Kultury została Krystyna Sumiśławska. Przy domu kultury działały takie zespoły jak: zespół teatralny, teatrzyk kukielkowy, zespół plastyczny, muzyczny, taneczny (Mieczysław Klach), chór „Echo” i dwa zespoły tkackie. KDK organizował przeglądy zespołów muzycznych działających na terenie miasta, obchody Dnia Działacza Kultury, spotkania z ciekawymi ludźmi, wystawy amatorów – plastyków, rzeźbiarzy (np. Józef Owczarek), malarzy (np. Mieczysław Pawlik), wspólne seminaria z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym (PTTK), dotyczące Kępna.

1978 r. – z funkcji kierownika KDK zrezygnowała Krystyna Sumiśławska, po której stanowisko to objął Lech Gorzendowski, a następnie Wiesław Walas.

W życiu kulturalnym Kępna na trwałe zapisały się takie zespoły jak: orkiestra „Ramiro”, chór „Echo” i kabaret „Bąk”.

Chór „Echo” – po wojnie – kontynuował swoją działalność z okresu międzywojennego (1926 r.) pod batutą Hipolita Młynarza.

*Przedwyborczy „Głos Ziemi Kępińskiej”,
jednodniówka przedwyborcza, kwiecień 1961 r.,
ze zbiorów prywatnych autora*

*Zespół taneczny wchodzący w skład zespołu regionalnego i prowadzony przez Mieczysława Klacha przy Kępińskim Domu Kultury,
ze zbiorów prywatnych Krystyny Sumiśławskiej*

*Chór „Echo” po reorganizacji w 1946 r.,
źródło: Broszura wydana z okazji 50-lecia chóru „Echo”,
Kępno maj 1977 r.*

1949 r. 2.10. – odbył się Zjazd Kół Śpiewaczych VII Okręgu Kępińskiego, na którym chór „Echo” zdobył I nagrodę w grupie chórów II kategorii.

Chór przeżywał na początku lat pięćdziesiątych XX w. kryzys wewnętrzny, gdyż władza ludowa w ramach polityki kulturalnej narzucała zespołom amatorskim repertuar pieśni masowo-socjalistycznych, co dla wielu członków chóru było trudne do zaakceptowania. Ostatecznie chór „Echo” na akademiach i uroczystościach śpiewał, obok własnych tradycyjnych pieśni, także takie jak np. „Naprzód żołnierze wolności”, „Miliony rąk”, „Budujemy polską wieś”, „Tu idzie młodość”, „Straż pokoju” itp.

1955 r. 28.01. – chór „Echo” zaczął działać w oparciu o dobrze prosperującą świetlicę PSS. Przyjęto wtedy nową nazwę chóru – Koło Śpiewacze „Echo”.

1956 r. – skończyła się era pieśni masowej i chór zaczął śpiewać własny repertuar, dzięki czemu wielu członków wróciło do zespołu.

1973 r. – chór „Echo” przeszedł pod patronat Powiatowej Poradni Pracy Kulturalno-Oświatowej.

1977 r. – uroczyste obchody 50-lecia (1926–1976) chóru „Echo”, który wkrótce przestał działać.

W latach pięćdziesiątych XX w. na kępińskiej scenie muzycznej pojawił się zespół instrumentalny „Ramiro”, który stał się legendą muzyki rozrywkowej w mieście. Zespół powstał w 1956 r. przy świetlicy Powszechnej Spółdzielni Spożywców w Kępnie. W zespole w pierwszym składzie grali: Bronisław Broniarz (puzon), Mieczysław Hanisch (klarnet), Stanisław Falkowski (gitara, bango, skrzypce), Stanisław Mizera (trąbka), Władysław Błażejowski (pianino), Franciszek Smółka (puzon, kontrabas) i od 1960 r. Ryszard Radziszewski (perkusja). Początkowo był to zespół instrumentalny, ale z biegiem czasu przekształcił się w zespół muzyczno-wokalny. Najpierw grano kameralnie na zabawach i weselach, aby następnie występować także publicznie, np. na dożynkach w Bolesławcu, czy na pokazie mody w Poznaniu. Zespół uświetniał także wiele różnych akademii. O olbrzymiej popularności zespołu, świadczył fakt, iż w czasie jego koncertów – dwa, trzy razy w tygodniu – w Motelu „Za Miedzą” sala była zawsze pełna. Ostatni występ zespołu, w 40-lecie swego istnienia (1996 r.) miał miejsce w Sylwestra w kawiarni „Mocca”. Zespół odcisnął swoje piętno na muzyce rozrywkowej w mieście i stał się wzorem dla innych grup muzyczno-wokalnych.

Zespół muzyczny „Ramiro” – lata 60. XX w.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Legendarny kabaret „Bąk” (potem zmienił nazwę) powstał przy Powiatowej Poradni Pracy Kulturalno-Oświatowej w Kępnie z inicjatywy: Jerzego Namysłowskiego, Romualda Moski, Michała Borowskiego, Ryszarda Hojczyka, Sylwestra Misia, Piotra Góreckiego, Agnieszki Łuczak i Aleksandry Soboty. Osoby te stanowiły jednocześnie trzon kabaretu.

1968 r. 6-10.06. – pierwsze występy kabaretu „Bąk” były entuzjastycznie przyjęte przez publiczność kępińską. Kabaret w sposób dowcipny przedstawiał życie naszego miasta. Krytykując w monologach, piosenkach i skeczach niedostatki życia kulturalnego, brak gospodarności niektórych instytucji, kępiński sport i handel. Jak na ówczesne czasy były to śmiałe teksty i z tego powodu niektórzy wykonawcy mieli nieprzyjemności w pracy.

O życiu kulturalnym w mieście śpiewał Romuald Moska. Oto niektóre fragmenty jednej z piosenek:

*Do Kępna, do Kępna zjeżdżajcie turyści,
niech się nasze miasto z kultury oczyści,
bowiem tu kulturę załatwia się krótko,
zalewając naród „wyborową wódką”.
A i nasza młodzież, idąc z czasu duchem
najlepiej się czuje w barze pod „Śmodruchem”.
W Rynku stoi ratusz, na nim są ozdoby
A w kawiarni siedzą zabytkowe snoby.*

Na początku lat siedemdziesiątych XX w. kabaret przeszedł pod skrzydła Związku Zawodowego Kolarzy (ZZK) Kępno, zmieniając nazwę na „Kopciuch TKi-3” (nazwa lokomotywy). Przewodnią myślą dalszych występów kabaretu było nadal przerwanie letargu, w jakim od dłuższego czasu pogrążone było życie kulturalne miasta. Krytyka tego życia znalazła pełny wyraz w spektaklu pod tytułem „W Kępnie to jest kławe życie”. Balladę na ten temat śpiewał Romuald Moska:

*W Kępnie to jest kławe życie
I rozrywki też są kławe
Przed wszystkim w Nowym Świecie
zamawiamy sobie kawę.
W mlecznym barze jajecznicę,
W Centralnej wyborową
A potem spici, w dechę, w trupa
odwiedzamy se Cechową.*

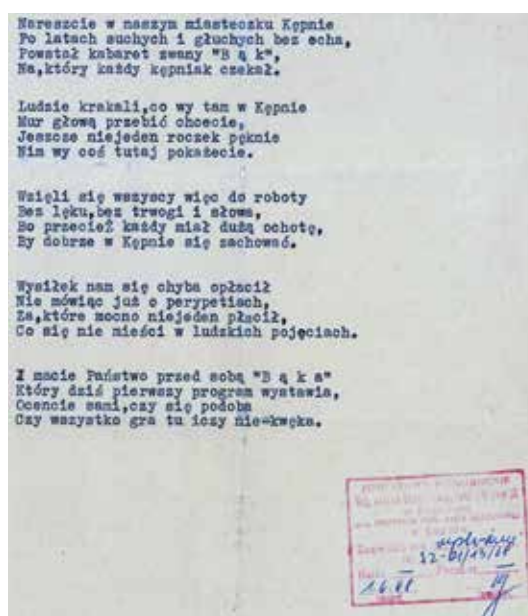
O kabarecie z dużym uznaniem pisała ówczesna prasa, np. „Głos Wielkopolski” z 6 lipca 1968 r. i „Gazeta Poznańska” z 25 czerwca 1968 r. Należy dodać, że wszystkie teksty własne kabaretu było ocenzurowane. Kabaret zaprzestał swoją działalność w 1973 r.

Aleksandra Sobota i Romuald Moska śpiewają satyryczną piosenkę z repertuaru kabaretu „Bąk”, ze zbiorów prywatnych Romualda Moski

„Głos Wielkopolski” z 6.07.1968 r. – artykuł o powstaniu i pierwszym występie kabaretu „Bąk” z Kępna, ze zbiorów prywatnych Romualda Moski

Ocenzurowany tekst piosenki kabaretu „Bąk” napisany przez Sylwestra Misia, ze zbiorów prywatnych Romualda Moski

W poznawaniu historii Ziemi Kępińskiej, przede wszystkim tej materialnej, olbrzymią rolę odegrało Muzeum w Kępnie, mimo że egzystowało w bardzo trudnych warunkach lokalowych.

1960 r. 9.09. – otwarcie Muzeum w Kępnie, którego organem założycielskim było Prezydium MRN. Kierownikiem muzeum została Stanisława Witkowska, emerytowana nauczycielka. Siedzibą muzeum stały się pomieszczenia w budynku Sądu Powiatowego.

1967 r. 3.10. – muzeum zostało przejęte przez Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK) w Kępnie i przyjęło nazwę Muzeum Regionalnego PTTK w Kępnie. Jego kierownikiem został Konrad Nietzke. W muzeum zgromadzono zbiory w czterech nieformalnych działach: archeologia, etnografia, przyroda i dział historyczno-artystyczny. Muzeum organizowało okresowe wystawy ze zbiorów własnych. W połowie lat siedemdziesiątych XX w. muzeum otrzymało pomieszczenia przy ul. Sienkiewicza.

1982 r. – kierownikiem muzeum został Jerzy Wojciechowski. Zorganizowano wtedy stałą ekspozycję, która dotyczyła życia codziennego mieszczan kępińskich. Nadal organizowane były wystawy czasowe, natomiast zrez gnowano z działu

przyrodniczego. Pod kierunkiem dyrektora muzeum Jerzego Wojciechowskiego podjęto również – w latach 1982-1989 – prace wykopaliskowe na cmentarzysku kultury łużyckiej w Mechnicach i na terenie gminy Kępno. Jednocześnie rosła liczba eksponatów w muzeum. W 1982 r. było 3500 egzemplarzy, a w 1989 r. już 6500 (m.in. były to zbiory Wacława Kokocińskiego, akwarele Piotra Potworowskiego i inne).

1986 r. 28.07. – zmarł Jan Kurzawa, który uczył w LO historii i śpiewu (prowadził znakomity zespół „Truwerzy”), działacz społeczny oraz wybitny regionalista, który między innymi wspólnie z Wacławem Kokocińskim napisał monografię „Z dziejów Kępna”, a następnie razem z profesorem Stanisławem Nawrockim, książkę „Dzieje Kępna”, samodzielnie był autorem wielu opracowań o Kępnie i regionie.

10. Służba zdrowia

W latach pięćdziesiątych XX wieku w Kępnie następowała stopniowa poprawa w działalności służby zdrowia.

1950 r. – w Kępnie powstała Przychodnia Rejonowo-Obwodowa, w ramach której od 1957 r. działały poradnie: reumatologiczno-internistyczna, chorób kobiecych, przeciwgruźlicza, skórno-wenerologiczna i laryngologiczna (10 lekarzy, 12 pielęgniarek). Przy Wydziale Zdrowia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej (PPRN) działała stacja epidemiologiczna (11 osób personelu medycznego).

1951 r. 1.06. – uruchomiona została Powiatowa Stacja Pogotowia Ratunkowego.

1953 r. – Powiatowa Stacja Pogotowia Ratunkowego została przeniesiona na teren szpitalny.

1956 r. – w pałacu w Grębaninie zorganizowano oddział gruźliczy na 40 łóżek (w całym szpitalu liczba łóżek wzrosła do 146). W 1958 r. oddział gruźliczy został zlikwidowany, na jego miejsce powstał oddział dla osób przewlekle chorych, a w 1981 r. oddział leczniczo-rehabilitacyjny.

1960 r. – zbudowano pierwszy łącznik między dwoma najstarszymi budynkami szpitala.

1963 r. – Powiatowa Stacja Pogotowia Ratunkowego została wydzielona ze szpitala.

1973 r. – w Kępnie nastąpiło połączenie lecznictwa zamkniętego (szpital) z lecznictwem otwartym (przychodnie), w wyniku czego powstał Zespół Opieki Zdrowotnej (ZOZ). W szpitalu przeprowadzono kapitalny remont drewnianego budynku, który został siedzibą administracji. Wyremontowany został także drewniany barak, w którym znalazł się oddział dziecięcy, a później oddziały: internistyczny i laryngologiczny.

W szpitalu do dyspozycji chorych były 252 łóżka. W tymże roku na emeryturę odszedł dyrektor dr Stanisław Zimniak, a zastąpił go dr Witold Jasiński (1973–1974). Kolejnymi dyrektorami byli: lek. Jan Szymański (1974–1980), lek. Eugeniusz Mizera (1981–1985), dr med. Kajetan Pakowski (1985–1990).

W tym czasie szpital szybko się rozwijał. Zwiększyła się ilość nowoczesnie wyposażonych pomieszczeń, ułatwień technicznych (winda), dzięki czemu wzrosła ilość łóżek, zwiększyła się liczba lekarzy i personelu medycznego.

1979 r. – w szpitalu uruchomiona została pierwsza winda. W tym roku było w nim 364 łóżek, a przy końcu lat osiemdziesiątych XX w. znajdowały się następujące oddziały: wewnętrzny, chirurgiczny, dziecięcy, położniczo-ginekologiczny, noworodkowy, laryngologiczny oraz oddział leczniczo-rehabilitacyjny w Grębaninie.

W latach osiemdziesiątych XX wieku w pobliżu szpitala i Osiedla 700-lecia wybudowano zespół nowych obiektów, do których przeniesiono: Kępińską Przychodnię Rejonową, pogotowie ratunkowe, przychodnię chorych na gruźlicę, przychodnię dla dorosłych i dzieci, gabinety specjalistyczne i aptekę.

11. Rozwój sportu

W latach pięćdziesiątych XX w. władze powiatowe i miejskie w Kępnie powołały organy, które miały się zająć rozwojem sportu w mieście i na wsi.

1950 r. – powołane zostały Powiatowy Komitet Kultury Fizycznej (PKKF) i Powiatowa Rada Zrzeszenia Ludowych Zespołów Sportowych (PRZLZS), które miały za zadanie udzielać pomocy i kierować działalnością sportową. Istniały też kluby sportowe, które były siłą napędową rozwoju sportu w mieście i w powiecie (Klub Sportowy (KS) „Spójnia” przy PSS, KS „Ogniwo” przy PPRN, KS „Gwardia” przy MO, Kolejowy Klub Sportowy (KKS) „Zjednoczeni”, Klub Sportowy Motocyklowy).

1950 r. – KKS „Zjednoczeni” przyjął nazwę Związkowy Klub Sportowy (ZKS) „Kolejarz” Kępno. Klub ten odegrał największą rolę w rozwoju sportu w Kępnie. W jego ramach działały: sekcja piłki siatkowej (w tym drużyna żeńska), piłki

koszykowej, piłki ręcznej (drużyna brała udział w rozgrywkach klasy A), lekkoatletyczna, a nawet okresowo sekcja pływacka (udział w mistrzostwach Polski w Krotoszynie w 1953 r.). Jednak największe znaczenie miała sekcja piłkarska, która osiągnęła duże sukcesy. Od sezonu 1963/1964 r. w klubie, w związku z kryzysem organizacyjnym i finansowym, działały już tylko trzy sekcje: piłki nożnej, piłki koszykowej i tenisa stołowego.

*Kolejowy Klub Sportowy „Zjednoczeni” –
drużyna piłkarska z 1946 r.,*

źródło: Jarosław Pawlak, „Więcej niż klub”. Biało-niebieskie sto lat, Kępno 2013, s. 83

*Związkowy Klub Sportowy „Kolejarz” – drużyna piłki nożnej,
która w 1953 r. wywalczyła awans do 3 ligi,*

źródło: Jarosław Pawlak, „Więcej niż klub”. Biało-niebieskie sto lat, Kępno 2013, s. 92

1952 r. – ZKS „Kolejarz” zdobył awans do III ligi. Jego trenerem był wtedy Kazimierz Mróz. W latach 1955–1960 drużyna „Kolejarza” grała nadal w klasie wojewódzkiej, zajmując środkowe miejsce w grupie.

1956 r. – odbyło się walne zebranie organizacyjne, na którym powołano ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „Przemysław” (TKKF „Przemysław”). Pierwszym prezesem został wybrany Stanisław Smardz. Ognisko liczyło 28 osób (w 1961 r. – 31). Organizacja zajmowała się upowszechnianiem sportu masowego i organizowaniem wypoczynku. TKKF „Przemysław” miało do swojej dyspozycji pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej, piłki siatkowej i kometki, które było położone przy Osiedlu Przemysława. Poza tym ognisko posiadało ośrodek wypoczynkowo-rekreacyjny w Zaniemyślu, koło Środy Wielkopolskiej. W ramach TKKF uprawiano takie dyscypliny sportowe jak: tenis stołowy (1962–1975), tenis ziemny, szermierkę i gimnastykę wyrównawczą. Liczba członków towarzystwa w wybranych latach wyglądała następująco: 1968 r. – 58, 1972 r. – 190, 1980 r. – 121, 1984 r. – 128. Po Stanisławie Smardzu prezesami towarzystwa byli: Tadeusz Biały (1962–1965), Józef Kujawa (1966–1977), Władysław Żarnowski (1977–1980), Stanisław Morawiak (1981–1997).

1965 r. – ZKS „Kolejarz” przeżywał kryzys organizacyjny i finansowy, a drużyna piłkarska spadła do niższej klasy.

1966 r. – odbyło się nadzwyczajne zebranie klubu, na którym wybrano nowy zarząd (prezes – Henryk Grzelak). Zmieniono również nazwę klubu na Międzyzakładowy Kolejowy Klub Sportowy (MKKS) Kępno.

1969 r. – awans piłkarzy MKKS do ligi okręgowej. Trenerem był wówczas Józef Psikus. W latach 1982–1983 miał miejsce następny kryzys organizacyjny i finansowy klubu, co skutkowało powołaniem Zarządu Komisarycznego Klubu, a następnie powstaniem nowego zarządu.

1984 r. – na bazie VI Męskiej Harcerskiej Drużyny Lotniczej powstał Klub Lotniczy „Orlik”. Klub w zawodach balonowych odniósł wiele sukcesów w skali kraju (Międzynarodowe Mistrzostwa Polski – II miejsce w 1989 r.).

Życie sportowe rozwijało się także w szkołach podstawowych, a przede wszystkim w szkołach zawodowych i średnich (Liceum Ogólnokształcące w Kępnie – Klub „Concordia”, Zespół Szkół Zawodowych w Kępnie – Klub „Czarni”).

12. Organizacje społeczne, zawodowe i młodzieżowe

Działalność organizacji społecznych i młodzieżowych w Polsce, a więc i w Kępnie, podporządkowana została realizacji budowy ustroju socjalistycznego, choć w wielu wypadkach w ich pracy na co dzień było sporo elementów pożytecznych społecznie.

Spośród tych organizacji dużą aktywność w Kępnie i w powiecie przejawiała Liga Kobiet, która szybko powiększała liczbę członkiń, w 1949 r. liczyła 197 działaczek, a w 1975 r. już 756 osób. Liga na wsi pomagała w pierwszej połowie lat pięćdziesiątych XX wieku w zakładaniu spółdzielni produkcyjnych, udzielała porad prawnych, interweniowała u władz w sprawie zatrudniania kobiet, które były bez pracy, organizowała kursy dla matek i starała się ulżyć biednym rodzinom. Długoletnią działaczką i przewodniczącą Ligi Kobiet w Kępnie była Halina Brodalowa.

Najliczniejszą organizacją w Kępnie stały się związki zawodowe, które właściwie zrzeszały wszystkich pracujących. PZPR ograniczała rolę związków do spraw bytowych pracowników, organizacji wypoczynku i różnego rodzaju imprez. Stały się one pasem transmisyjnym między partią a ludźmi pracy. Taką rolę spełniały też związki zawodowe w Kępnie i w powiecie. W poszczególnych zakładach funkcjonowały rady zakładowe, które zrzeszone były w Powiatowej Radzie Związków Zawodowych. Przynależność do związków zawodowych stała się niemal koniecznością, o czym najlepiej świadczą dane o ilości ich członków w Kępnie i powiecie.

1949 r. – w Kępnie i w powiecie do związków zawodowych należało 4419 osób, w 1953 r. – 6431, a na początku lat siedemdziesiątych XX w. liczba członków wzrosła do prawie 10 tys. Do najbardziej aktywnych w mieście należały: Związek Nauczycielstwa Polskiego (1976 r. – otwarto budynek zwany Klubem Nauczyciela), Związek Zawodowy Kolejarzy i związki zawodowe pracowników przemysłu, szczególnie w dużych zakładach („Ponar-Remo”, „Medo”, „Montochem”) oraz handlowców.

Z chwilą powstania w Kępnie w 1980 r. NSZZ „Solidarność” większość pracowników wystąpiła z „rządowych” związków i przeszła do „Solidarności”, która w regionie kępińskim liczyła około 10 tys. członków. Z chwilą wprowadzenia stanu wojennego (13.12.1981 r.) NSZZ „Solidarność” w kraju i w Kępnie został zmuszony do zaprzestania swojej działalności (zaczęły funkcjonować podziemne struktury „Solidarności”), a prawie 10 tys. jego działaczy w kraju zostało internowanych.

1982 r. 8.10. – Sejm uchwalił nową ustawę o związkach zawodowych, która unieważniła wszystkie poprzednie rejestracje, co w praktyce oznaczało delegalizację NSZZ „Solidarność”. Nowe związki mogły rozpocząć swoją działalność od 31 grudnia 1982 roku. Aby tak się stało, musiały uznać: społeczną własność środków produkcji, przewodnią rolę PZPR i kontynuację dotychczasowej polityki zagranicznej opartej na przyjaźni z ZSRR. W Kępnie wznowiły działalność dotychczasowe „rządowe” związki zawodowe, do których jednak należało o wiele mniej pracowników niż przed 1980 rokiem.

1989 r. październik – do reaktywowanej „Solidarności” w Kępnie wstąpiło około 2000 osób.

Inną powszechną organizacją obok związków było Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckie (TPPR), powstałe w 1948 r., jego celem stało się przybliżenie społeczeństwu polskiemu Rosji Sowieckiej i skłonienie Polaków do przyjaznych stosunków z wielkim wschodnim sąsiadem, który udzielał nam *wszechstronnej pomocy*. Towarzystwo przygotowywało w Kępnie razem z innymi organizacjami obchody rocznicy wkroczenia wojsk bolszewickich do miasta, urządzało też uroczystą akademię z okazji setnej rocznicy urodzin Włodzimierza Lenina. Uczniowie szkół kępińskich brali udział w olimpiadzie języka rosyjskiego (kilkakrotny udział uczniów LO w Kępnie w eliminacjach centralnych tej olimpiady, opiekunowie Teresa Chali-man i Stanisław Wróblewski) oraz w konkursach piosenki radzieckiej (1979 r. – zespół wokalny LO w Kępnie na festiwalu w Zielonej Górze zdobył – „Brazowy Samowar”, co było wielkim sukcesem). Zarząd towarzystwa w Kępnie kładł nacisk na masowość tej organizacji, ilość świadczyć miała o przyjaznym nastawieniu społeczeństwa kępińskiego do Związku Sowieckiego (w 1950 r. do TPPR w Kępnie należało 448 członków, w 1970 r. – 2058, w 1979 r. – 4367).

Długoletnim działaczem i przewodniczącym Zarządu Powiatowego TPPR był Czesław Skiba, a oprócz niego dużą aktywność przejawiał Stanisław Smardz.

1949 r. – w Kępnie utworzony został oddział Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (ZBoWiD). Związek ten powstał w dniach 1–2 września 1949 r. w czasie zjazdu zjednoczeniowego organizacji kombatanckich (11 organizacji). Do związku nie mogli należeć AK-owcy, żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, a także więźniowie łagrów stalinowskich. W protokole z 6 marca 1969 r. z posiedzenia Plenum KP PZPR w Kępnie napisano: *Ożywioną działalność w ostatnich dwóch latach rozwinął ZBoWiD. Jego szeregi wzrosły w tym czasie z 220 do 400 członków, a w Bralinie i Perzowie zorganizowano punkty filialne. Zgodnie ze statutem Zarząd Powiatowy (...) ZBoWiD-u sprawuje opiekę moralną i materialną nad weteranami i sierotami po poległych, również nad weteranami Powstania Wielkopolskiego. Współdziałając z Komitetami FJN, przekazuje młodemu pokoleniu piękne tradycje walk żołnierza polskiego o wolność i demokrację i wpaja młodzieży idee braterstwa broni armii obozu socjalistycznego, ze szczególnym uwzględnieniem bohaterów LWP i Armii Czerwonej. W roku bieżącym członkowie ZBoWiD-u uczestniczyli w 132 spotkaniach z młodzieżą i starszym społeczeństwem.* W 1979 r. ZBoWiD liczył 350 członków. Długoletnim działaczem i przewodniczącym ZBoWiD-u był Mieczysław Depczyński, a potem Hojczyk.

1950 r. – w Kępnie powstało Towarzystwo Wiedzy Powszechnej (TWP), którego celem było upowszechnianie wśród społeczeństwa wiadomości o socjalizmie. W tym celu organizowano odczyty i pogadanki prowadzone przez prelegentów towarzystwa. W 1975 r. kępińskie Koło TWP liczyło 37 członków, a jego długoletnim działaczem i przewodniczącym był Zenon Polak.

W podobnym duchu działało Towarzystwo Krzewienia Kultury Świeckiej (TKKŚ). Długoletnimi działaczami towarzystwa i jego przewodniczącymi byli: Eugeniusz Kaczmarek oraz Stanisław Smardz.

1957 r. – w Kępnie powstało Towarzystwo Rozwoju Ziem Zachodnich (TRZZ). Organizacja udzielała pomocy w zagospodarowaniu Ziem Zachodnich, a także informowała społeczeństwo o problemach dotyczących tych ziem. W 1958 r. z inicjatywy TRZZ i innych organizacji doszło do nawiązania współpracy społeczno-politycznej, gospodarczej oraz kulturalno-oświatowej między Kępniem i Kluczborkiem (województwo opolskie), a także Wieruszowem (województwo łódzkie). W Kępnie do towarzystwa należało około 125 członków. W 1971 r. towarzystwo przestało działać.

1973 r. 21.01. – odbyło się zebranie organizacyjne 35 członków założycieli, którzy powołali do życia Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej (TMZK). Jego celem zgodnie ze statutem stało się: (...) *szerzenie wiedzy o Kępnie i jego regionie oraz prowadzenie działalności w kierunku jego wszechstronnego rozwoju*. Towarzystwo zajmuje się też ochroną zabytków i popiera działalność wydawniczą, związaną z dziejami Kępna. Pierwszym prezesem został Tadeusz Biały (21.01.1973 r. - 20.05.1976 r.), po nim Stanisław Smardz (20.05.1976 r. - 22.04.1988 r.), a następnie Janina Pawlicka (18.10.1989 r. - 17.04.2001 r.). W ramach towarzystwa powołano trzy komisje: ds. historii, ochrony zabytków oraz ochrony przyrody i środowiska. Organizacja brała bardzo aktywny udział w przygotowaniu obchodów 700-lecia układu kępińskiego, a jej członkowie wchodzili w skład Komitetu Organizacyjnego. Główne uroczystości z udziałem członków TMZK odbyły się 16 czerwca 1982 r. (uroczysta sesja Rady Narodowej MiG Kępno).

Towarzystwo wspólnie z KDK było organizatorem i koordynatorem corocznych obchodów Dni Kępna. Pomagało także w wydaniu w 1978 r. monografii Kępna napisanej przez Jana Kurzawę i Stanisława Nawrockiego (drugie wydanie w ilości 3000 egzemplarzy, miało miejsce w 1982 r.). Lata 1983–1988 to okres zmniejszonej aktywności towarzystwa, co wynikało m.in. z choroby prezesa i innych działaczy TMZK.

1989 r. 18.10. – odbyło się Nadzwyczajne Walne Zebranie TMZK w celu formalnego reaktywowania jego działalności. Ukazała się nowa ustawa o stowarzyszeniach, w związku z czym statut towarzystwa dostosowano do ustawy. Nowy statut i program działania zatwierdzony został na walnym zebraniu 5 grudnia 1989 roku.

*Uroczyste Walne Zebranie Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej z okazji 20-lecia Towarzystwa - 16.06.1993 r.,
źródło: 30 lat TMZK, pod redakcją K. Sumisławskiej
i J. Wojciechowskiego, Kępno 2003, s. 31*

W wyniku zjednoczenia organizacji młodzieżowych w 1948 r. na terenie kraju powstał Związek Młodzieży Polskiej (ZMP), którego struktury utworzone zostały także w Kępnie. Była to masowa organizacja młodzieżowa działająca pod kierownictwem PZPR. Zarząd Powiatowy ZMP w Kępnie realizował założenie PZPR, inicjując współzawodnictwo pracy w zakładach. Tworzył tam brygady młodzieżowe oraz typował swoich członków i aktywistów na listę kandydatów wstępujących do partii. ZMP angażował się także w zakładanie spółdzielni produkcyjnych w powiecie kępińskim. Niezależnie od tego ZMP starał się być współorganizatorem życia kulturalnego, oświatowego i sportowego. Pierwszym przewodniczącym ZMP w Kępnie był Mieczysław Pawlak, po nim funkcję tę pełnili kolejno: Lucjan Bruzik, Kazimierz Weldziński, Stanisław Walendowski, Józef Zaremba, Jan Wierdak i Władysław Markiewicz. W 1948 r. do ZMP w Kępnie i w powiecie należało 1087 członków (w Kępnie – 261 osób), w 1949 r. – 1593, a w 1953 r. – przeszło 2000 członków.

1957 r. 2-3.01. – w wyniku przemian, jakie zaszły w Polsce po VIII Plenum KC PZPR, które obradowało w październiku 1956 r. rozwiązano ZMP, a na jego miejsce powołano Związek Młodzieży Socjalistycznej (ZMS) i Związek Młodzieży Wiejskiej (ZMW).

1957 r. styczeń – w Kępnie doszło najpierw do powstania Tymczasowego Komitetu ZMS (przewodniczący Marian Pawlak), a następnie po kilku tygodniach odbyła się I konferencja, na której powołano Komitet Powiatowy ZMS, którego przewodniczącym został wybrany Czesław Łebski.

Przewodnią myślą kępińskiego ZMS były słowa zawarte w statucie tej organizacji: *Wychowanie naszych członków na ludzi ideowych, zaangażowanych, gorących patriotów i internacjonalistów. Świadomych, zachodzących w Polsce i na świecie przemian, aktywnie uczestniczących w tych przemianach po stronie postępu i socjalizmu – gotowych bronić Ojczyzny*. Wcielając w życie te cele, KP ZMS tworzył w zakładach pracy brygady pracy socjalistycznej i organizował socjalistyczne współzawod-

nictwo pracy, prowadził działalność szkoleniową, założył Wieczorową Szkołę Aktywu, powołał w 1972 r. Uniwersytet Robotniczy. Inną formą działalności był cykl spotkań z działaczami partyjnymi w ramach akcji „Partia rozmawia z młodzieżą”. KP ZMS inicjował też czyny społeczne przy budowie dróg, domów kultury itp. W zakresie życia kulturalnego i sportowego KP ZMS był współorganizatorem Dni Młodości w Kępnie, organizował rowerowe wyścigi uliczne, promował akcje: „Opis” (ratowanie środowiska człowieka) i „Równajmy do najlepszych” (współzawodnictwo w nauce i pracy społecznej o tytuł grupy Wychowania Socjalistycznego oraz o tytuł Wzorowego Ucznia Aktywisty). Przygotowywał rejonowe etapy Olimpiady o Polsce i Świecie Współczesnym, spartakiady sprawności obronnej i szkolne igrzyska sportowe. KP ZMS objął też patronat nad budownictwem mieszkaniowym w Kępnie na tzw. „Targowisku”, gdzie w 1975 r. oddano do użytku dwa bloki dwunastorodzinne przeznaczone przede wszystkim dla członków tej organizacji.

W 1964 r. w Kępnie i w powiecie do ZMS należało – 1983 członków, w 1968 r. – 2572. Z chwilą likwidacji powiatów, w 1975 r., w Kępnie i gminie ZMS liczył 1002 członków i taki stan z małymi zmianami utrzymywał się przez następne lata.

Przewodniczącymi ZMS po Czesławie Łebkim byli kolejno: Bogdan Wieloch (1961–1962), Tadeusz Biały (1962–1963), Jerzy Langowicz (1963–1964), Jan Reberski (1964–1971), Krystyna Sumisławska (1971–1974), Wacław Waliszewski (1974–1977), Lech Gorzendowski (1977–1979), Lech Tylutki (1979–1984), Grażyna Cwiąkańska-Wasilkowska (1984–1986), Krzysztof Dąbrowski (1986 do zaprzestania działalności).

W środowisku wiejskim z inicjatywy takich działaczy jak: Władysław Markiewicz i Józef Kujawa zaczęły powstawać Koła Związku Młodzieży Wiejskiej. Przewodniczącymi Komitetu Powiatowego ZMW byli kolejno: Władysław Markiewicz, Wiesław Gurdak, Zygmunt Głodziński i Ryszard Tuz. W 1975 r. do Związku Młodzieży Wiejskiej należało 3200 członków. Obie te organizacje miały podobne założenia programowo-ideowe.

1973 r. 11.04. – powołano ogólnie Federację Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej (FSZMP), w ramach której działał ZMS, ZMW, Socjalistyczny Związek Młodzieży Wojskowej, Socjalistyczny Związek Studentów Polskich i Związek Harcerstwa Polskiego (ZHP). W Kępnie także powołana została Federacja Socjalistycznych Związków Młodzieżowy Polskiej, do której należał ZMS, ZMW i ZHP. Na ogół przewodniczącym federacji była osoba, która stała na czele ZMS.

W Kępnie najliczniejszą organizacją dziecięco-młodzieżową był ZHP, który wykazywał się dość dużą aktywnością.

1950 r. – w ruchu harcerskim dokonały się olbrzymie przeobrażenia, gdyż ZHP przemianowano na Organizację Harcerską, która włączona została do ZMP. Władza ludowa uczyniła z harcerstwa organizację wychowującą młodzież w duchu socjalizmu, całkowicie podporządkowaną PZPR. W takim kierunku rozwijało się też harcerstwo w Kępnie.

1956 r. 9–11.12. – w Łodzi odbył się zjazd przedstawicieli postępowego nurtu harcerstwa, którzy przywrócili nazwę organizacji na Związek Harcerstwa Polskiego, opracowali nowe zasady programowe oraz system zastępowy, stopnie i sprawności. W statucie Harcerstwa Polskiego określa się ZHP jako samodzielną, dobrowolną i masową organizację ideowo-wychowawczą, pracującą pod ideowym przewodnictwem PZPR. Harcerstwo prowadziło działalność przede wszystkim w szkołach podstawowych (drużyny lub szczepy harcerskie i zuchowe) i średnich (drużyny starszoharcerskie). Organizacyjnie podlegały one Powiatowej Komendzie Hufca w Kępnie. Komenda organizowała latem obozy i biwaki na terenie powiatu kępińskiego (Opatów) lub w innych częściach kraju (Michałowice koła Karpacza, Turawa), gdzie m.in. zdobywano stopnie harcerskie. Wiosną, w pierwszej dekadzie maja, harcerze kępińscy brali masowy udział w imprezie turystycznej „Rajd wiosny” i w innych ogólnopolskich akcjach. Do ZHP należało 3960 członków, którzy działali w 131 drużynach. W 1975 r. w Kępnie i gminie ZHP liczyło 1200 harcerzy, a w 1984 r. – 2186.

1973 r. – odbyła się uroczystość nadania hufcowi w Kępnie imienia Ludowego Wojska Polskiego. Komendantami hufca w Kępnie w latach 1956–1989 byli kolejno: Zbigniew Bieniek, Zofia Śpiigel, Aleksandra Poszwa, Zenon Schumacher, Janina Balcer, Bożena Gruszka, Ewa Parzonka, Wojciech Walczak, Wiktor Gruszka, Sławomir Smardz, Paweł Chałupka i ponownie Wiktor Gruszka.

13. Stosunki wyznaniowe

Stosunki między władzę ludową a Kościołem katolickim od przełomu lat czterdziestych i pięćdziesiątych XX w. wkroczyły w fazę ostrego kryzysu. W dniu 18.01.1951 r. Rada Ministrów wydała dekret o zniesieniu niektórych świąt kościelnych, jak np. Święto Ofiarowania Pańskiego (2.02.) oraz Świętych Apostołów Piotra i Pawła (29.06.).

Państwo ludowe zaczęło traktować Kościół jako wroga, gdyż ten zabierał głos w sprawach publicznych, krytykując m.in. ograniczenie praw i wolności obywatelskich, w tym wolność wyznania. Stąd władze próbowały przedstawić Kościół w oczach społeczeństwa w jak najgorszym świetle, izolować go i sprowadzić jego działalność tylko do spraw religijnych oraz zmusić

duchowieństwo do lojalności wobec państwa ludowego. Założenia te wynikały ze słów Aleksandra Zawadzkiego wygłoszonych na Kongresie PZPR 18.12.1956 r.: *PZPR domaga się od duchowieństwa wszystkich wyznań bezwarunkowo lojalnego stosunku do państwa ludowego w jego poczynaniach.*

Do walki z Kościołem zaangażowany został Urząd Bezpieczeństwa (UB), który zaczął inwigilować duchownych katolickich, zakładać teczki na poszczególnych księżych, stosować wobec nich prowokacje, szykany i szantaż, a nawet różnego rodzaju represje. W 1953 r. uwięziony został ks. prymas Stefan Wyszyński i przetrzymywany w odosobnieniu do 1956 r. Taka polityka władz centralnych wobec Kościoła znalazła swoje odzwierciedlenie na niższych szczeblach władzy, co widoczne było także w Kępnie i w powiecie.

Z kroniki parafialnej wynika, że walka z Kościołem najbardziej nasiliła się w pierwszej połowie lat pięćdziesiątych XX wieku. Od 24.12.1949 r. w ramach struktur Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Kępnie powstał V Referat, który zajmował się jedynie inwigilacją duchowieństwa katolickiego. Referat otrzymał m.in. zlecenie, by: *Przystąpić do opracowywania poszczególnych księży w powiecie, zakładając na każdego z nich teczkę osobistą.*

O nasilającej się walce władzy ludowej świadczy sprawozdanie KP PZPR z 1953 r., w którym znalazł się następujący fragment: *Przed wyborami próbowali oni (księża) mącić, aby rozpocząć w narodzie spory na tle religijnym i podważyć Front Narodowy. Jednakże te wrogie poczynania spotkały się z takim oporem władzy ludowej i szerokich mas u ludzi wierzących, że religijne elementy wśród kleru musiały stulić uszy i poniechać jawnych wrogich wystąpień, aby nie znaleźć się w odosobnieniu.*

Metody, jakie stosowały organy władzy ludowej w Kępnie w walce z Kościołem, aby ograniczyć jego wpływy, doskonale odzwierciedlają zapisy w kronice parafialnej, którą prowadził ks. proboszcz Marian Magnuszewski (kronika przechowywana jest w archiwum parafii kępińskiej).

Już 9.04.1949 r. władze rozwiązały Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, 21.03.1950 r. zlikwidowany został parafialny „Caritas”, następnie zabrano parafii w Kępnie ziemię kościelną (15.04.1950 r.). W czasie uroczystości Bożego Ciała starosta kępiński Wacław Kosztowny zabronił pismem z 9.04.1949 r. wywieszania flag państwowych, nie wolno też było umieszczać flag papieskich (za ich wywieszenie 16.06.1949 r. ks. proboszcz Marian Magnuszewski, jak i parafianie, którzy to zrobili, musieli zapłacić karę pieniężną na sumę około 50 000 ówczesnych złotych). Nastąpił też zakaz nauczania religii w szkołach (11.12.1951 r.), w związku z czym lekcje te odbywały się w kościołach. Władze zabroniły też organizowania procesji do Krzyża na cmentarzu (25.04.1951 r.) Z kroniki parafialnej wynika, że szczególne represje spotkały ze strony władzy ludowej ks. proboszcza Mariana Magnuszewskiego, tym bardziej, że 3.02.1953 r. został on mianowany przez władze kościelne dziekanem kępińskim.

1953 r. 15.03. – przymusowy, zaplanowany przez władze wyjazd ks. dziekana z parafii. Ks. proboszcz oskarżony został o działalność antypaństwową.

1953 r. 3.06. – ks. proboszcz Marian Magnuszewski powrócił do Kępna bez zezwolenia władz na uroczystość Bożego Ciała (4.06.1953 r.).

1953 r. 3.08. – ks. proboszcz został wezwany do Poznania przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, w sprawie „bezprawnego” powrotu do parafii. Mimo wezwania do opuszczenia parafii ks. proboszcz Marian Magnuszewski pozostał w niej jeszcze przez miesiąc.

1953 r. 25.08. – ks. proboszcz został przesłuchany przez Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego i zobowiązany do ponownego opuszczenia parafii w ciągu 3 dni, co też ks. dziekan uczynił.

1953 r. 25.11. – ks. proboszcz w wyniku różnych nalegań został przez Urząd do Spraw Wyznań zatwierdzony na stanowisko dziekana, a jego wygnanie skończyło się powrotem do parafii.

Po październiku 1956 r. stosunki na linii Kościół państwo uległy na pewien czas poprawie (m.in. nauka religii wróciła do szkół, z odosobnienia zwolniony został ks. kardynał Stefan Wyszyński), ale od początku lat sześćdziesiątych XX w. znowu się zaostrzyły, co stało się także widoczne w Kępnie.

1961 r. 15.07. – formalnie usunięto nauczanie religii w szkołach. Jej nauka mogła się odbywać jedynie w zarejestrowanych punktach katechetycznych pod nadzorem inspektora oświaty (ustawa o systemie oświaty z 17.07.1961 r.). Ks. dziekan Marian Magnuszewski i wszyscy księża z dekanatu kępińskiego odmówili podpisania umowy z władzami, która byłaby zgodna z wyżej wymienioną ustawą.

1961 r. 14–15.09. – odbyły się uroczystości związane z 50-leciem wybudowania świątyni kępińskiej (obecny był metropolita poznański ks. biskup Antoni Baraniak). Z tej okazji zorganizowano wystawę, obrazującą życie religijne w parafii.

1963 r. 31.03. – papież Jan XXIII mianował ks. proboszcza Mariana Magnuszewskiego Tajnym Szambelanem Papieskim, potocznie zwanym prałatem.

Msza św. w kościele św. Marcina w związku z nawiedzeniem w Kępnie kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, 22.04.1966 r., ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Kartka pamiątkowa z nawiedzenia obrazu Matki Boskiej 17.01.1977 r. w Kępnie, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1983 r. 1.07. – proboszczem w parafii kępińskiej został ks. Zbigniew Rapior, urodzony 31.05.1945 r. w Poznaniu. Święcenia kapłańskie otrzymał w maju 1969 r., w latach 1971–1973 był wikariuszem w Kępnie, a następnie w parafii katedralnej w Poznaniu (1972–1983), gdzie został sekretarzem i kapelanem arcybiskupa Antoniego Baraniaka, a po jego śmierci ks. arcybiskupa Jerzego Stroby. Będąc proboszczem w Kępnie, ks. Zbigniew Rapior wprowadził zwyczaj wieczornych apeli majowych przy grocie Matki Boskiej z Lourdes, znajdującej się koło kościoła. W życiu parafii w tym okresie miało miejsce szereg niezwykle ważnych wydarzeń religijno-społecznych. Na początku sprawowania posługi proboszcza ks. Zbigniew Rapior wykazał się aktem wielkiej odwagi, kiedy to na dużym płótnie powiesił krzyże zdjęte w szkołach po

1966 r. 22.04. – w kościele kępińskim miało miejsce nawiedzenie kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Ks. prałat Marian Magnuszewski wraz Radą Parafialną, innymi księżmi i wieloma osobami świeckimi przygotował przyjęcie obrazu. W uroczystości wzięło udział wielu parafian kępińskich. Miasto zostało pięknie udekorowane. Było to wielkie wydarzenie dla Kępna i powiatu (podobnie działo się z nawiedzeniem obrazu, które miało miejsce 17.01.1977 r. oraz 25–26.10.1983 r.).

1977 r. 1.09. – ks. prałat Marian Magnuszewski zorganizował w Hanulinie punkt katechetyczny, który wkrótce stał się filią kościoła w Kępnie, a następnie samodzielną parafią pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej. W parafii wybudowano nowy kościół.

1980–1981 r. – ks. prałat Marian Magnuszewski wspierał powstały w Kępnie NSZZ „Solidarność”, za co spotkały go liczne nieprzyjemności. Po wprowadzeniu stanu wojennego ks. prałat wyraził zgodę na przechowanie na terenie parafii dokumentów kępińskiej „Solidarności”. W pomieszczeniach parafii odbywały się także spotkania podziemnej „Solidarności”, w których brał udział także ks. prałat Marian Magnuszewski.

1983 r. 10.06. – ks. prałat Marian Magnuszewski obchodził uroczystości 50-lecia kapłaństwa, po czym wkrótce ciężko zachorował (19.06.1983 r.), odtąd poruszał się na wózku inwalidzkim.

Ksiądz prałat Zbigniew Rapior, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

wprowadzeniu stanu wojennego, umieszczając jednocześnie nad nimi napis: *Ludu mój ludu, cóżem Ci uczynił*. W późniejszym czasie spotkało za to ks. proboszcza wiele szykan i nieprzyjemności.

1984 r. 12-18.11. – z inicjatywy ks. proboszcza Zbigniewa Rapiora w parafii kępińskiej odbył się Tydzień Kultury Chrześcijańskiej. Wprowadzone przez ks. proboszcza Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej miały charakter cykliczny i odbywały się corocznie jesienią do 1990 roku. Obok części poświęconej określonej tematyce, w ramach której miały miejsca prelekcje wygłaszane przez wybitnych księży naukowców, kępińskich nauczycieli organizowane były też występy chórów kościelnych oraz parafialnych zespołów wokalnno-muzycznych, np. zespołu „Rosarium”, który powstał z inicjatywy ks. proboszcza Zbigniewa Rapiora.

Opracowanie wydane z okazji 300-lecia istnienia parafii w Kępnie, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

Medal wydany z okazji obchodów 300-lecia powstania parafii kępińskiej, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1984 r. 24.11. – odbyły się uroczyste obchody 300-lecia parafii w Kępnie. Na uroczystość przybył ks. arcybiskup metropolita poznański Jerzy Stroba, który osobiście konsekrował ołtarz soborowy. Z okazji 300-lecia istnienia parafii w Domu Katolickim zorganizowana została wystawa, ukazująca dorobek i dzieje tutejszej parafii. Wydana też została, mimo trudności z cenzurą, broszura pt. „300-lecie parafii w Kępnie (1964–1984)”. Autorami byli: ks. Zbigniew Rapior, Idzi Kalis, Henryk Tyszkiewicz i Feliks Gruszka. Głównym organizatorem obchodów był ks. proboszcz Zbigniew Rapior.

1985 r. 1.09. – zmarł ks. prałat Marian Magnuszewski. 5 września 1985 r. miały miejsce uroczystości pogrzebowe, w których uczestniczyli: ks. arcybiskup Jerzy Stroba, setki księży i około 5 tys. wiernych. Książd prałat został pochowany obok krzyża cmentarnego.

1986 r. 16.11. – uroczyste obchody 75-lecia istnienia i konsekracji świątyni kępińskiej.

1989 r. 15.05. – papież Jan Paweł II mianował ks. Zbigniew Rapiora prałatem.

1987 r. 19.10. – w trzecią rocznicę śmierci ks. Jerzego Popiełuszki zorganizowana została przez parafian kępińskich wycieczka do jego grobu w Warszawie. W ostatniej chwili o godzinie 10⁰⁰ uczestnicy wycieczki dowiedzieli się, że nie będzie zamówionego autobusu, o co postarała się Służba Bezpieczeństwa. Dzięki interwencji Henryka Tyszkiewicza Klub Sportowy „Polonia” przewiózł uczestników wycieczki do Warszawy własnym autobusem.

1988 r. 14.04. – prace rozpoczęły komisje synodalne, powstałe z inicjatywy ks. prałata Zbigniewa Rapiora. Zespoły stanowiły forum dyskusyjne o współczesnym Kościele i o Polsce. W pracach trzech zespołów brało udział około 60 osób. Zespołami kierowali: ks. proboszcz Paweł Minta – wikariusz i ks. Andrzej Walczak – proboszcz z Hanulina.

1988 r. 7.08. – przez dwa miesiące udostępniona została w kościele wystawa poświęcona obronie życia poczętego, która cieszyła się dużym zainteresowaniem wiernych, zwłaszcza młodzieży żeńskiej.

1988 r. 11.02. – młodzież z Grupy Piątkowej (nielegalna organizacja młodzieżowa przy kościele, zbierająca się w piątki) na miejscu śmierci powstańców wielkopolskich na Korzeniu postawiła brzoźowy krzyż (7 m wysokości), który poświęcił ks. Paweł Minta.

1988 r. 23.04. – przy ogrodzie Matki Boskiej z Lourdes nastąpiło poświęcenie płyty z wizerunkiem ks. Jerzego Popiełuszki, czego dokonał ks. proboszcz Z. Rapior.

1989 r. 21.05. – w amfiteatrze w parku kępińskim odbyła się msza św. za ofiary II wojny światowej. Podczas mszy św. ks. proboszcz Zbigniew Rapior poświęcił sztandar „Solidarności” kolejowej. W mszy uczestniczyli posłowie i senatorowie wybrani z list Komitetu Obywatelskiego oraz około 3000 wiernych.

Bibliografia (rozdział VIII i IX)

Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Poznaniu

Dokumentacja z obrad konferencji sprawozdawczo-wyborczych PPR w Kępnie, z posiedzeń plenarnych Komitetu Powiatowego PPR i Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Demokratycznych w Kępnie w latach 1945–1948.
Dokumentacja z obrad konferencji i posiedzeń plenarnych Komitetu Powiatowego PPS w Kępnie w latach 1945–1948.
Dokumentacja z obrad powiatowych konferencji sprawozdawczo-wyborczych PZPR i posiedzeń egzekutywy Komitetu Powiatowego PZPR w Kępnie w latach 1949–1975.

Archiwum Państwowe w Kaliszu

Akta miasta Kępna – okres Polski Ludowej – działalność Miejskiej Rady Narodowej i Zarządu Miejskiego, budżety miejskie, sprawy ruchu ludności, zatrudnienia oraz przedsiębiorstw miejskich.
Akta Powiatowej Rady Narodowej w Kępnie 1945–1950.
Akta Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Kępnie 1950–1955.
Akta Starostwa Powiatowego w Kępnie 1945–1950.

Archiwum Parafialne w Kępnie

Akta dziekańskie dekanatu kępińskiego 1970–1990.
Kronika parafii kępińskiej z lat 1901–1956.
Kronika parafii kępińskiej z lat 1956–1973.
Kronika parafii kępińskiej z lat 1974–1996.
Księga pamiątkowa obchodów 50-lecia kościoła pw. św. Marcina w Kępnie.
Archiwum Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie
Kronika Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie w latach 1975–1988.

Czasopisma

„Gazeta Kępińska” grudzień 1953 – grudzień 1956.
„Głos Ziemi Kępińskiej” 1965 – jednodniówka.
„Najnowsze Wiadomości” luty–maj 1945.
„O Nową Wieś” 1953–1956.
„Przedwyborczy Głos Ziemi Kępińskiej 1961 – jednodniówka.
„Tygodnik Kępiński” 1989–2015.
„Zarząd Miasta Kępna” 1945.

Opracowania

Anders P., *Województwo kaliskie. Szkic monograficzny*, Poznań 1983.
Buszko J., *Historia Polski 1864–1948*, Warszawa 1987.
40 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej, red. M. Lorenz, K. Sumiślawska, M. Drewnicka, H. Kurzeja, J. Babiak, Kępno 2014.
Dwudziestolecie Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Aleksandra Tansmana w Kępnie, pod red. B. Jabłońskiej i E. Stępniewskiej, Kępno 1998.
Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie (1920–2010), pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2010.
Gazownia Kaliska 1871–1996, opr. S. Hyla i in., red. K. Walczak, Kalisz 1996.
Gruszka F. *Dzieje Stronnictwa Demokratycznego w Kępnie (1945–1988)*, Kępno 1988.
Gruszka F., Tyszkiewicz H., *Katolicka nekropolia w Kępnie*, Kępno 1994.
Grygier M., *Historia wodociągów kępińskich w latach 1905–2015*, Kępno 2015.
Historia Związku Młodzieży Socjalistycznej działającego na terenie Kępna w latach 1957–1976, wydawca Zarząd Miejsko-Gminny ZSMP, Kępno 1987.
Kalis I., *Wspomnienia i relacje z tamtych lat*, Kępno 2009.
Kępno i Ziemia Kępińska w latach 1945–1956, pod red. J. Bednarka i J. Żelazko, Łódź 2007.
Kokociński W., Kurzawa J., *Z dziejów Kępna*, Poznań 1960.

Kronika XX wieku, pod red. E. Duraczyńskiego, Warszawa 1991.

Kronika Urzędu Miasta i Gminy Kępno w latach 1975–1988.

Kultura i zabytki gminy kępno, opr. S. Gruszka, Kępno 2014.

Kurzawa J., Nawrocki S., *Dzieje Kępna*, Kalisz 1982.

Kurzawa J., *Zarys historyczny powiatu kępińskiego*, Kępno 1958.

Lubojańska A., Lewek M., *95 lat Policji na Ziemi Kępińskiej 1919–2014*, Kępno 2014.

Łapa M. *Jak sfałszowano referendum w 1946 roku?* w: *Niezlomni z pogranicza*, Kępno 2017.

Monografia Gimnazjum i Liceum w Kępnie 1920–2000, pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2000.

Monografia Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie, pod red. B. Dobrzyńskiej, Kępno 1998.

Monografia Szkoły Podstawowej nr 2 w Kępnie 1945–2004, pod red. L. Luźniak, Kępno 2004.

Monografia Szkoły Podstawowej nr 3 w Kępnie 1951–2001, opr. G. Badowska, E. Mamczak, L. Nawrot, K. Sarnowska, Kępno 2001.

Od Solidarności do Komitetu Obywatelskiego: lata 1980–1990 na Ziemi Kępińskiej, pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2001.

Pamiętnik wystawy kępińskiej 1945–1948. Powiat kępiński w 3-letnim planie odbudowy, wystawa i targi. Kępno 1948.

Pilikowski J., *Szkolny słownik historii Polski*, Kraków 2001.

XV lat rozwoju miasta Kępna, materiały wydane z okazji obchodów 300-lecia nadania Kępnu praw miejskich, 9–11 września 1960. Kępno: Powiatowy Komitet Obchodów 1000-lecia Państwa Polskiego i 300-lecia miasta Kępna, Kępno 1960.

Polska wielka księga historii, pod red. A. Nowaka, Kraków 2012.

Pośpiech M., *Miasteczko*, Toruń 2014.

Program seminarium krajoznawczego poświęconego sztuce Ziemi Kępińskiej, Kępno 1975.

Program seminarium krajoznawczego poświęconego związkom Ziemi Kępińskiej z Dolnym Śląskiem, Kępno 1969.

Program wyborczy Powiatowego Komitetu Frontu Jedności Narodu w Kępnie dla powiatu kępińskiego na lata 1969–1972, Kępno 1969.

Pronobis W., *Polska i świat w XX wieku*, Warszawa 1991.

Rocznik statystyczny powiatu kępińskiego 1972 r. Powiatowy Inspektorat Statystyczny w Kępnie, pod red. T. Neutwiga, Kępno 1972.

Roszkowski W., *Historia Polski 1914–1990*, Warszawa 1991.

Roszkowski W., *Najnowsza historia Polski 1945–1980*, Warszawa 2003.

Roszkowski W., *Najnowsza historia Polski 1980–2002*, Warszawa 2003.

Schlender G., „Solidarność” Wielkopolski Południowej 1980–2000. Kalisz 2001.

Skarby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego w siedemdziesiątą rocznicę istnienia, pod red. J. Wojciechowskiego, Kępno 2008.

Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „Przemysław” Kępno – 50-lecie (1959–2009), pod red. K. Dąbrowskiego, Kępno 2009.

30 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej, pod red. K. Sumiślawskiej i J. Wojciechowskiego, Kępno 2003.

300-lecie parafii w Kępnie (1684–1984), pod red. ks. Z. Rapiora, 1984.

Twórcy kultury powiatu kępińskiego, pod red. E. Bagińskiej, Mroczeń 2000.

Wolko–Stempniewicz N., *Biblioteka: 15-lecie Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kępnie. Historia, informacja, działania*, Kępno 2015.

Wspomnienie z tamtego wczoraj. Monografia Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie (1920–2010), pod red. G. Gatner i B. Wylegi–Grygierzec, Kępno 2010.

Ziemia Kępińska w 25-leciu PRL, Kępno 1970 – jednodniówka.

Materiały niepublikowane

Frala G., *Dzieje oświaty i kultury w powiecie kępińskim w okresie XX-lecia PRL*, praca dyplomowa, Poznań 1965.

Gruszka F., *Dzieje PZGS w Kępnie*, maszynopis.

Gruszka F., *Kto jest kim w powiecie kępińskim?*, maszynopis, Kępno 2000.

Gruszka F., *Leksykon kępiński*, maszynopis, Kępno 1999.

Kowalski S., *Rozwój rzemiosła w Kępnie w okresie 20-lecia Polski Ludowej*, praca magisterska, Wrocław 1968.

Kurzawa J., *Ruch kulturalny w regionie kępińskim w XXX-leciu Polski Ludowej (1945–1975)*, maszynopis, Kępno 1975.

Leśniewicz B., *Rozwój szkolnictwa podstawowego w powiecie kępińskim w okresie powojennym*, praca dyplomowa, Poznań 1963.

- Makosch D., *Kępno w okresie pierwszej „Solidarności” 1980–1989*, praca magisterska, Częstochowa 2001.
- Polak Z., *Kępno i region kępiński w XXXV-leciu PRL*, maszynopis, Kępno 1985.
- Roszyk A., *Krwawa noc kępińska*, praca dyplomowa, Kępno 2009.
- Ubysz-Piasecki J., *Życie i działalność księdza prałata Mariana Magnuszewskiego (1907–1985)*, praca magisterska, Poznań 2014.

Artykuły prasowe

- Balbus T., *Z dziejów Polski Podziemnej. Śmierć Komendanta „Otta”*, „Tygodnik Kępiński” 2010, nr 30–38.
- Hofman A., *105 lat Spółdzielczego Banku Ludowego w Kępnie*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 11.
- Jasiak K., *Żołnierze wyklęci – z nieznanych kart historii powojennej na tzw. śląsko-dąbrowskim pograniczu*, „Tygodnik Kępiński” 2012, nr 11–15.
- Kowalski S., *Kępiński „Październik” 1956*, „Tygodnik Kępiński” 2009, nr 44–48.
- Kowalski S., *Kępińskie rady narodowe w latach 1945–1948*, „Tygodnik Kępiński” 2007, nr 37–45.
- Kowalski S., *Partie polityczne w powiecie kępińskim po 1945 r.*, „Tygodnik Kępiński” 2006, nr 44–51.
- Kowalski S., *10 tysięcy kępnian w „Solidarności”*, „Tygodnik Kępiński” 2010, nr 34.
- Kowalski S., Tyszkiewicz H., *Z perspektywy 25 lat*, „Tygodnik Kępiński” 2005, nr 31–34.
- Kowalski S., Tyszkiewicz H., *„Solidarność” w okręgu kępińskim w latach 1980–1981*, „Tygodnik Kępiński” 2005, nr 36–38.
- Kowalski S., Tyszkiewicz H., *Oddany Bogu, ludziom i ojczyźnie*, „Tygodnik Kępiński” 2005, nr 39.
- Kowalski S., *Z dziejów prasy kępińskiej po wojnie*, „Tygodnik Kępiński” 2006, nr 5–10.
- Kuropka J., *Wpisani na listę VD w powiecie kępińskim*, „Tygodnik Kępiński” 2009, nr 12.
- Łapa M., *Wspomnienia „Krysi” z oddziału „Otta”*, „Tygodnik Kępiński” 2008, nr 9–11.
- Roszek A., Szybki Ł., *Krwawa noc kępińska*, „Tygodnik Kępiński” 2004, nr 9–18.
- „Społem” – tradycja i potencjał (Kępińska Powszechna Spółdzielnia Spożywców „Społem”)*, „Tygodnik Kępiński” 2010, nr 29.
- Waligóra G., *Jak szukano Kornela Morawieckiego w Kępnie i okolicach?*, „Tygodnik Kępiński” 2008, nr 27.

X. Kępno w III Rzeczypospolitej (1989-2015)

Lata 1989–1990 to okres zasadniczych zmian na polskiej scenie politycznej, bowiem wtedy dochodzi do rozmów okrągłego stołu (6.02–5.04.1989 r.), w wyniku których 4 czerwca 1989 r. odbyły się wybory do tzw. Sejmu kontraktowego i Senatu. Ogromną rolę w zmianach, jakie wtedy nastąpiły w Kępnie odegrały „Solidarność” i Komitet Obywatelski. Wspólnie przeprowadziły kampanię wyborczą kandydatów „Solidarności” i Komitetu Obywatelskiego, dzięki czemu zdobyli oni mandat posła (Bohdan Pilariski) i dwa mandaty senatorów (Edward Wende, Jerzy Pietrzak). Zasadnicze zmiany w rozwoju Kępna nastąpiły dzięki uchwaleniu 8 marca 1990 r. ustawy o samorządzie terytorialnym. Od tego czasu samorząd otrzymał osobowość prawną, samodzielność w dysponowaniu własnymi środkami finansowymi i w podejmowaniu innych decyzji dotyczących danej wspólnoty na określonym terytorium. Pierwsze w całej pełni wolne i demokratyczne wybory do samorządów terytorialnych odbyły się 27 maja 1990 roku.

Dużą rolę w wyborach w Kępnie odegrał Obywatelski Komitet Wyborczy „Solidarność” powołany przez NSZZ „Solidarność” i Komitet Obywatelski. Obywatelski Komitet Wyborczy „Solidarność” przeprowadził kampanię wyborczą swoich kandydatów, w wyniku której uzyskano 13 mandatów w 30-osobowej Radzie Miasta i Gminy Kępno.

Po następnych kilku miesiącach działalność Komitetu Obywatelskiego, który w pierwszych latach po 1989 r. odegrał bardzo ważną rolę w ukształtowaniu się stosunków demokratycznych w Kępnie i w rozwoju miasta w tym czasie, wygasa.

Trzeba jeszcze podkreślić, że nowe możliwości, jakie otrzymały samorządy, znakomicie wykorzystał samorząd w Kępnie i gminie. Przy współudziale społeczeństwa zdołał doprowadzić miasto do wspaniałego rozwoju, m.in. dzięki inwestycjom, które ułatwiły życie mieszkańcom miasta i wiosek, a jednocześnie w wyniku kapitalnego remontu obu budynków ratusza i rewitalizacji Rynku Kępno stało się pięknym i atrakcyjnym miastem.

1. Terytorium, rozbudowa i ludność

Miasto i gmina Kępno wchodzi w skład powiatu kępińskiego, który jest najbardziej wysuniętym na południe powiatem województwa wielkopolskiego. Od południa graniczy z województwem łódzkim, a od zachodu z dolnośląskim. Powierzchnia miasta wynosi 779 ha, a powierzchnia gminy 11 570 ha. Według danych na 31.12.2015 w Kępnie mieszkały 13 783 osoby, natomiast w całej gminie 23 771 (obszar wiejski – 9 988 osób). Na terenie gminy Kępno znajduje się 17 sołectw i jedno osiedle. W 1977 r. uchwalono plan rozwoju przestrzennego, który obowiązywał do 1994 roku. 10 listopada 1994 r. uchwalony został nowy plan zagospodarowania przestrzennego, który przewidywał:

- rejon ul. Przemysłowej przeznaczyć na rozwój zakładów przemysłowo-produkcyjnych,
- rejon Os. Jana Pawła II przeznaczyć pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne,
- Os. Mściwoja, to teren budowy domów jednorodzinnych.

Zmiana planu zagospodarowania przestrzennego nastąpiła w 2005 r., 30 marca 2006 r., uchwałę w tej sprawie podjęła Rada Miejska. Budynki wielorodzinne miały powstać w rejonie ul. Obrońców Pokoju, na Os. Odrodzenia oraz w okolicach ul. Słonecznej. Poza tym na skrzyżowaniu drogi krajowej nr 8 oraz drogi krajowej nr 11 tereny o powierzchni ponad 100 ha przewidziano na rozwój funkcji usługowej, handlowej i przemysłowej.

2. Stosunki polityczne

W Polsce w drugiej połowie lat osiemdziesiątych XX w. zaczęły zachodzić – pod wpływem czynników zewnętrznych i wewnętrznych – zmiany, prowadzące do stopniowego osłabienia rządów reżimowych i wzmocnienia coraz jawniej działającej opozycji solidarnościowej, co w efekcie doprowadziło do ustanowienia stosunków demokratycznych w kraju. Do czynników, które sprzyjały i doprowadziły do przemian w Polsce należą: wdrożenie w Rosji przez Michaiła Gorbaczowa (ostatni przywódca Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego) tzw. „pierestrojki” (przebudowa) i „głastnosti” (jawność), bardzo zła sytuacja gospodarcza kraju (olbrzymie braki w zaopatrzeniu ludności w artykuły pierwszej potrzeby), wzmożona i coraz bardziej jawna działalność podziemnej „Solidarności” (narastające fale strajków) oraz trzecia pielgrzymka papieża Jana Pawła II do ojczyzny, zorganizowana w dniach od 8 do 14 czerwca 1987 roku. Podczas swojego pobytu w Polsce Ojciec Święty powiedział o prawie do *pracowniczej samorządności* – czego wyrazem są m.in. związki zawodowe: *niezależne i samorządne*. Pod wpływem tych wypadków władze w Polsce zaczęły czynić pojednawcze gesty, w celu przekonania społeczeństwa

o swej dobrej woli i gotowości do ustępstw, aby w ten sposób pozyskać zaufanie narodu. Takim aktem dobrej woli miało być uwolnienie, 29 września 1986 r., przez władze reżimowe wszystkich więźniów politycznych (225 osób). Lech Wałęsa powołał wtedy jawną Tymczasową Radę NSZZ „Solidarność”, dzięki czemu zaczęły się ujawniać także regionalne struktury związku na terenie kraju.

Następnym ważnym wydarzeniem było powołanie przez przewodniczącego „Solidarności” Lecha Wałęsę Komitetu Obywatelskiego – KO (18.12.1988 r.), który stał się formą współdziałania reprezentantów środowisk szeroko pojętej opozycji politycznej. W ramach komitetu powołano 15 komisji z różnych dziedzin życia. Miały one analizować sytuację w kraju pod kątem mających się odbyć rozmów przy „okrągłym stole” między opozycją a władzą komunistyczną. Rozmowy Okrągłego Stołu (56 osób z opozycji, 20 z koalicji rządowej i 14 niezależnych ekspertów) odbyły się w dniach od 6.02 do 5.04.1989 r. (przewodniczącymi obrad zostali: Czesław Kiszczak i Lech Wałęsa). Ostatecznie porozumienie przewidywało legalizację NSZZ „Solidarność”, powołanie urzędu prezydenta wybieranego na 6 lat przez Zgromadzenie Narodowe (Sejm i Senat) oraz Senatu jako drugiej izby parlamentu. Ustalono też, że w wyborach do Sejmu dotychczasowa koalicja ma zagwarantowane 65% mandatów, a o pozostałe 35% może walczyć opozycja, natomiast wybory do Senatu miały być całkowicie wolne. Z kolei reformy przeprowadzone w gospodarce dotyczyły wprowadzenia wolnego rynku i wolnej konkurencji. Jednocześnie, 7.04.1989 r., władze „Solidarności” podjęły decyzję, aby Komitet Obywatelski „Solidarność” objął patronat nad kampanią wyborczą, w związku z czym postanowiono rozbudować jego struktury na drodze tworzenia regionalnych Komitetów Obywatelskich. Wkrótce, bo 17.04.1989 r., nastąpiła oficjalna rejestracja NSZZ „Solidarność”.

1989 r. 4.06. – po intensywnej kampanii wyborczej prowadzonej przez „Solidarność” i KO (głoszono m.in. hasło: *dobry komunista to skreślony komunista*) odbyły się pierwsze częściowe wolne wybory do parlamentu. Wyniki wyborów do Sejmu były następujące: PZPR uzyskała 173 mandaty, opozycja 161 mandatów, Zjednoczone Stronnictwo Ludowe – 76, Stronnictwo Demokratyczne – 27, Stowarzyszenie „PAX” – 10, Unia Chrześcijańsko-Społeczna – 8, Polski Związek Katolicko-Społeczny – 5. Klęską koalicji rządzącej była tzw. lista krajowa (35 czołowych działaczy z PZPR i popierających ją partii), z której tylko dwie osoby uzyskały wymagane ponad 50% głosów. Część przywódców opozycji zgodziła się wtedy na to, aby w trakcie wyborów zmienić ordynację, dzięki czemu 33 osoby lub ich zastępcy mogli startować w drugiej turze wyborów.

W wyborach do Senatu z opozycji zostało wybranych 99 senatorów i jeden senator niezależny.

1989 r. 19.06. – zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami prezydentem został wybrany gen. Wojciech Jaruzelski, ale większością tylko 1 głosu (po głosowaniu okazało się, że Wojciech Jaruzelski został wybrany prezydentem dzięki faktycznemu poparciu jego osoby przez część parlamentarzystów opozycyjnych, bowiem 7 z nich oddało nieważne głosy, obniżając w ten sposób niezbędną do wyboru minimum).

Po wyborze Wojciech Jaruzelski, 24.08.1989 r., powierzył Tadeuszowi Mazowieckiemu misję utworzenia nowego rządu, w którym znalazł się także Czesław Kiszczak (resort spraw wewnętrznych), odpowiedzialny za wiele ofiar stanu wojennego, w tym śmierć 9 górników z kopalni „Wujek”. Po powołaniu rządu przeprowadził on szereg reform gospodarczych, zwanych planem Balcerowicza, które polegały m.in. na zdławieniu inflacji, redukcji dotacji, oszczędnościach budżetowych, wymienialności złotego oraz prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

Zmiany, jakie zaszły w kraju, dotarły także do Kępna, działacze i sympatycy „Solidarności” przystąpili do organizowania w zakładach i instytucjach jawnie działających Komitetów Organizacyjnych NSZZ „Solidarność”. Jako pierwszy powstał Komitet Organizacyjny NSZZ „Solidarność” Węzła PKP Kępno. Jego przewodniczącym został Jan Janiec. Wkrótce zaczęły tworzyć się następne Komitety Organizacyjne, a 31.03.1989 r. w Domu Katolickim odbyło się zebranie przedstawicieli zakładów pracy w Kępnie, na którym powołano Międzyzakładową Komisję Organizacyjną NSZZ „Solidarność”, której przewodniczącym został Jacek Śródka.

Pismo Międzyzakładowej Komisji Organizacyjnej „Solidarność” Ziemi Kępińskiej skierowane do Tymczasowego Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Południowa Wielkopolska w Kaliszu, ze zbiorów prywatnych Włodzisława Mazurkiewicza

W sierpniu 1989 r. ilość zarejestrowanych komitetów wynosiła 16, skupionych w nich było 1062 członków, by ostatecznie osiągnąć 2000 osób w rejonie kępińskim. Równolegle w Kaliszu i w rejonie kaliskim zaczęły powstawać Komitety Obywatelskie „Solidarność” przy Lechu Wałęsie.

1989 r. 3.02. – w Kaliszu odbyło się zebranie grupy inicjatywnej, która dążyła do powołania Komitetu Obywatelskiego Województwa Kaliskiego, co ostatecznie nastąpiło 7.04.1989 r. Przewodniczącym komitetu został dr hab. Jerzy Pietrzak, mieszkaniec Ostrowa Wlkp., pracownik naukowy Instytutu Historii Uniwersytetu Wrocławskiego. O powołaniu Komitetu Obywatelskiego w Kępnie dyskutowano już w marcu, ale realizacja tego zadania nastąpiła w kwietniu, kiedy to z nieformalną grupą inicjatywną (Piotr Grabarz, Wojciech Idzikowski, Włodzimierz Mazurkiewicz, Henryk Tyszkiewicz) spotkali się Jerzy Pietrzak i ks. Andrzej Majka (13.04.1989 r.), stawiając przed nią trzy zadania, które powinny być zrealizowane w bardzo krótkim czasie. Należało wysunąć jednego kandydata na posła z okręgu wyborczego, obejmującego Kępno, Wieruszów, Syców i Ostrzeszów, powołać Komitet Obywatelski (KO) oraz zapewnić stronie „Solidarności” pomoc prawną w postaci prawników.

1989 r. 15.04. – w Domu Katolickim spotkała się grupa inicjatywna Komitetu Obywatelskiego w Kępnie z przedstawicielami Międzyzakładowej Komisji Organizacyjnej „Solidarność” Ziemi Kępińskiej na czele z jej przewodniczącym Jackiem Śródką, co skutkowało – w wyniku obopólnych uzgodnień – powołaniem Komitetu Obywatelskiego w Kępnie. Przewodniczącym komitetu został wybrany Jerzy Woźniak (nauczyciel geografii w Liceum Ogólnokształcącym w Kępnie), wiceprzewodniczącym Piotr Grabarz, sekretarzem Henryk Tyszkiewicz, a członkami: Wojciech Idzikowski i Jan Turowski. Piotr Grabarz został także wybrany w czasie Zjazdu Wojewódzkiego KO w Kaliszu jego wiceprzewodniczącym.

Bez wahania funkcje prawniczych prawników zgodzili się pełnić Zdzisław Mędel i Aleksander Woźniak. Największym problemem okazało się wyznaczenie z rejonu kępińskiego kandydata na posła. Ostatecznie – po rozmowie z Bohdanem Pilarskim – (wcześniej, bo 12.04.1989 r. jego kandydaturę w Kaliszu zgłosili przedstawiciele NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych w Wieruszowie) KO w Kępnie zaakceptował jego kandydaturę na posła. 18.04.1989 r. na posiedzeniu KO „Solidarność” w Kaliszu zgłosił ją Piotr Grabarz. Oprócz Bohdana Pilarskiego było jeszcze dwóch kandydatów na posłów z okręgu kępińskiego, a mianowicie: Zygmunt Rolicz z Sycowa (prawnik i były przewodniczący NSZZ „Solidarność” regionu Wielkopolska Południowa z 1981 r.) i Stanisław Bojszczyk (działacz związków z Fabryki Urządzeń Mechanicznych w Ostrzeszowie). Ostatecznie jednak po przeprowadzonych z nimi rozmowach obaj zrezygnowali z kandydowania.

W związku z wyborami do parlamentu KO w Kępnie i NSZZ „Solidarność” prowadziły kampanię wyborczą na rzecz kandydatów solidarnościowych, organizując wiece i akcje plakatowe.

1989 r. 21.05. – w amfiteatrze na terenie kępińskiego parku odbył się wiec wyborczy, na który przybyli: Zbigniew Bujak, Edward Wende, Jerzy Karolewski, Jerzy Pietrzak, Bohdan Pilarski, a także przewodniczący NSZZ „Solidarność” Jan Mosiński. W wiecu wzięło udział przeszło 2500 osób, które entuzjastycznie przyjęły działaczy opozycji. W czasie trwania wiecu sprzedawane były cegielki na Fundusz Wyborczy KO przy Lechu Wałęsie – zebrano 488 155 zł.

Po wiecu w Domu Katolickim w Kępnie Zbigniew Bujak i pozostali kandydaci do parlamentu spotkali się z działaczami Komitetu Obywatelskiego i NSZZ „Solidarność”, aby omówić zadania, jakie stoją przed komitetami i „Solidarnością”. Potem ks. prałat Zbigniew Rapior przyjął gości kolacją. Trzeba tu podkreślić, że olbrzymią rolę w procesach, jakie zachodziły wtedy w Kępnie, odegrał Kościół, a szczególnie ks. prałat Zbigniew Rapior.

KO w Kępnie wraz z NSZZ „Solidarność” zajmowali się bardzo intensywnie wyborczą akcją propagandową poprzez rozwieszanie plakatów i rozdawanie ulotek na ogół przywożonych z Kalisza i Ostrowa Wlkp. Rozwieszaniem plakatów zajmowała się specjalnie w tym celu powołana grupa (Włodzimierz Gawel, Wojciech Idzikowski, Józef Małolepszy, Stanisław Piasecki, Jarosław Skiba i Tadeusz Wincencik), ale ogromną rolę w tym zakresie odegrali również: Ryszard Hibszer, Andrzej Gola, Bogdan Chrupała, Piotr Jurga i Krzysztof Gąszczak.

Ważną rzeczą było też zebranie przynajmniej trzech tysięcy podpisów pod listami kandydatów na posłów i senatorów. Po mszach św., 23.04.1989 r., zebrano obowiązującą liczbę podpisów, Piotr Grabarz zawiązał listy do Kalisza już 25 kwietnia 1989 r., co oznaczało, że rejon kępiński należał do tych, które najszybciej wywiązały się z tego obowiązku.

W związku ze zbliżającymi się wyborami do każdej komisji wyborczej w okręgu kępińskim wyznaczono przedstawicieli KO i NSZZ „Solidarność”. Sztab wyborczy w okręgu kępińskim znajdował się w parafii kępińskiej, gdzie spływały wyniki głosowania z poszczególnych komisji. W zorganizowanych w całym kraju wyborach do parlamentu, 4.06.1989 r., w okręgu nr 31 (Kępno, Ostrzeszów, Syców, Wieruszów) Bohdan Pilarski został wybrany posłem, uzyskując 49 722 głosy (74,5%), podczas gdy następny kandydat na posła zdobył tylko 6557 głosów (9,82%), natomiast w wyborach do Senatu Edward Wende otrzymał 188 147 głosów, Jerzy Pietrzak 167 628 i obaj weszli do drugiej izby parlamentu. Skala przygniatającego zwycięstwa kandydatów do parlamentu KO i „Solidarności” w okręgu kępińskim potwierdza wynik trzeciego na tej liście do

Senatu Romana Kupijaja, który zdobył tylko 39 544 głosy. Frekwencja w wyborach w okręgu kępińskim wynosiła 69,88%. Po wyborach Krajowa Komisja Wykonawcza NSZZ „Solidarność” nakazała rozwiązanie Regionalnych Komitetów Obywatelskich, w związku z czym władze Regionu Wielkopolska Południowa NSZZ „Solidarność” rozwiązały Wojewódzki Komitet Obywatelski w Kaliszu.

1989 r. 20.07. – odbyło się spotkanie Prezydium Międzyzakładowej Komisji Organizacyjnej „Solidarność” z Komitetem Obywatelskim w Kępnie w celu uzgodnienia form działania w związku z decyzją Krajowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” o rozwiązaniu Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego. Ustalono, że *Komitety Obywatelskie w terenie prowadzić będą nadal działalność, wynikającą z potrzeb środowiska w celu zwiększenia ich wpływu na decyzje władz miasta i gminy.*

Międzyzakładowa Komisja Organizacyjna NSZZ „Solidarność” i KO w Kępnie wspólnie przygotowywały uroczystości religijno-patriotyczne, takie, jak np. 70. rocznica przyłączenia Kępna do Macierzy, obchody Święta Niepodległości (11 listopada) i Dzień Solidarności. Tym, który inicjował tę działalność był Henryk Tyszkiewicz.

1990 r. 16.01. – w wyniku rozmów między przedstawicielami KO i „Solidarności” w Kępnie powołano Komisję Samorządową, 26.01.1990 r. przekształciła się ona w Obywatelski Komitet Wyborczy (OKW) „Solidarność”, w skład którego weszli przedstawiciele KO NSZZ „Solidarność” i przedstawiciele NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych. OKW „Solidarność” miał przygotować program wyborczy oraz wyłonić kandydatów na radnych do Rady Narodowej Miasta i Gminy Kępno.

Po wyborach czerwcowych w Polsce w 1989 r. zaczęła się rodzić w kraju nowa scena polityczna. Rozpoczął się proces kształtowania pluralistycznego systemu partyjnego. W ramach tego systemu ukształtowały się z biegiem czasu ugrupowania wywodzące się z PZPR, ugrupowania i partie związane z tzw. obozem solidarnościowym, ruch ludowy oparty na bazie ZSL oraz mikołajczykowskiego PSL.

Wśród partii lewicowych, po rozwiązaniu PZPR, największą rolę odgrywał Sojusz Lewicy Demokratycznej. Drugą partią lewicową, o niewielkim znaczeniu, była Unia Pracy, która liczyła około 2500 członków.

W obozie związanym z „Solidarnością” powstały:

– partie o charakterze liberalno-demokratycznym (Unia Demokratyczna i Kongres Liberalno-Demokratyczny, które na Kongresie w dniach 23–24.04.1994 r. połączyły się, tworząc Unię Wolności, działającą do 2001 r.),

– partie i stronnictwa chrześcijańsko-demokratyczne o charakterze narodowym, odwołujące się na ogół do nauki społecznej Kościoła (Konfederacja Polski Niepodległej, Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe – 28.10.1989 r., Porozumienie Centrum – 12.05.1990 r.).

W wyniku licznych przekształceń, które przeszedł ruch ludowy, 5.05.1990 r., ukształtowało się Polskie Stronnictwo Ludowe. W wyborach parlamentarnych, 25.10.2015 r., PSL uzyskało słaby wynik (5,13%), w związku z czym przewodniczący Janusz Piechociński podał się do dymisji, nowym prezesem partii został Władysław Kosiniak-Kamysz (8.11.2015 r.). Oprócz tego powstało PSL „Solidarność”, które, 17.03.1992 r., zostało przekształcone w Stronnictwo Ludowo-Chrześcijańskie. W 1992 r. Andrzej Lepper utworzył populistyczną partię chłopską „Samoobrona RP”, która w 2007 r. uległa rozkładowi i przestała się liczyć na scenie politycznej kraju.

Istotne zmiany w ruchu partyjnym zaszły w drugiej połowie lat 90. XX w., kiedy to na scenie politycznej pojawiła się Akcja Wyborcza „Solidarność”.

1996 r. 8.06. – z inicjatywy NSZZ „Solidarność” podpisana została deklaracja o utworzeniu ugrupowania politycznego Akcja Wyborcza „Solidarność” (AWS), w skład której weszło 25 ugrupowań i partii politycznych o charakterze prawicowym. AWS wygrała wybory w 1997 r. i utworzyła rząd w koalicji z Unią Wolności.

Nowa scena polityczna w kraju ukształtowała się w 2001 r. po rozpadzie AWS. Powstały wtedy nowe partie i ugrupowania polityczne, które odgrywają główną rolę w państwie do chwili obecnej (2015 r.).

2001 r. 19.01. – powstało ugrupowanie polityczne, zwane Platformą Obywatelską (PO), w skład którego weszła część działaczy Stronnictwa Konserwatywno-Ludowego, Unii Wolności i Ruchu Stu. Po wygranych wyborach w 2007 r. przewodniczący partii Donald Tusk został premierem rządu (16.11.2007 r.), by od 1.12.2014 r. objąć urząd przewodniczącego Rady Europy. Z kolei w wyborach do parlamentu, które odbyły się 25.10.2015 r. PO zajęła drugie miejsce, przegrywając walkę o władzę w kraju z Prawem i Sprawiedliwością.

2001 r. 5.05. – politycy narodowo-katolicki związani ze środowiskiem Radia Maryja utworzyli Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin przekształcony następnie w partię polityczną o tej samej nazwie. W latach 2005–2007 LPR wchodziła w skład koalicji rządowej razem z PiS oraz Samoobroną. LPR po 2007 r. przestała się liczyć na polskiej scenie politycznej.

2001 r. 13.06. – działacze Porozumienia Centrum wystąpili z AWS i utworzyli wraz z politykami innych partii (część działaczy Stronnictwa Konserwatywno-Ludowego, Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego, Porozumienia Polskich

Chrześcijańskich Demokratów) partię polityczną o nazwie Prawo i Sprawiedliwość (PiS), na czele której stali Jarosław i Lech Kaczyńscy.

W wyborach, które odbyły się 25.10.2015 r. Prawo i Sprawiedliwość uzyskało 235 mandatów, dzięki czemu rządzi samodzielnie w kraju (pierwszy premier rządu – Beata Szydło).

Kilka miesięcy przed wyborami parlamentarnymi (25.10.2015 r.) powstały nowe ugrupowania polityczne (Nowoczesna.pl – 31.05.2015 r., Kukiz'15 – koniec czerwca 2015 r.), które wprowadziły do Sejmu dość dużą liczbę posłów (Kukiz'15 – 42 mandaty, Nowoczesna.pl – 28 mandatów), dzięki czemu zaczęły odgrywać znaczącą rolę na scenie politycznej w kraju.

Spośród przeszło 200 partii, jakie w połowie lat 90. XX w. istniały w kraju, w Kępnie powstało niewiele. Część z nich działała krótko z powodu małej ilości członków lub zaprzestania działalności przez daną partię na arenie krajowej. Na początku lat 90. XX wieku w Kępnie powstały partie lewicowe, liberalno-demokratyczne, konserwatywne o charakterze narodowym i ludowe.

1990 r. – w Kępnie powstało Porozumienie Centrum (PC), którego założycielem i przewodniczącym był Bogusław Bagiński. Koło liczyło około 15 osób. Członek tego Koła, Zenon Kasprzak, na II Kongresie PC w 1993 r. został wybrany do Naczelnej Rady Politycznej Porozumienia Centrum.

1990 r. – w Kępnie powstało Koło Zrzeszenia Chrześcijańsko-Narodowego (ZChN), obejmujące członków z Kępna, Wieruszowa, Mikorzyna, Myjomic i z Ostrówca.

11 kwietnia 1992 r. w Kaliszu odbył się Zjazd Regionu Kaliskiego ZChN, na którym prezesem Zarządu Regionu wybrano Władysława Garbińskiego z Mikorzyna, działacza Koła z Kępna. Był on jednocześnie członkiem Zarządu Głównego ZChN w Warszawie. W okręgu do ZChN należało około 150 osób. Koło ZChN w Kępnie współuczestniczyło w utworzeniu Komitetu Obywatelskiego w mieście. W końcowej fazie istnienia (2005 r.) Zrzeszenia Chrześcijańsko-Narodowego Władysław Garbiński został wybrany prezesem Zarządu Regionu Wielkopolskiego ZChN w Poznaniu (formalnie ZChN w kraju istniał do 2008 r.). Z Kępna posłem na Sejm RP, a później także europosem do Parlamentu Europejskiego, został Witold Tomczak popierany przez ZChN.

1990 r. – w Kępnie powstała komórka Socjaldemokracji Rzeczypospolitej Polskiej (SdRP), której czołowymi działaczami byli m.in. Henryk Rachel i Helena Tragier. W 1991 r. na terenie kraju powstało nowe lewicowe ugrupowanie polityczne o nazwie Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD), w jego skład weszła też SdRP, wtedy także kępiński oddział SdRP stał się częścią SLD. 27 października 1999 r. odbył się I Zjazd SLD powiatu kępińskiego, na którym Ryszard Przybylski został wybrany przewodniczącym Zarządu Powiatowego tej partii (był nim do 2008 r.). Do SLD należało wówczas w Kępnie i powiecie 71 członków. Po 2008 r. przewodniczącym Rady Powiatu SLD został Jan Dobros.

24.01.2012 r. odbył się Zjazd Powiatowy SLD, na którym obecnych było 26 członków na 37 osób należących do partii w powiecie. Na zjeździe jednogłośnie przewodniczącym został Ryszard Przybylski, skarbnikiem natomiast wybrano Krzysztofa Fiołkę. W wyborach samorządowych, które odbyły się 16.11.2014 r. zarówno do Rady Powiatu, jak i do Rady Miasta i Gminy Kępno, SLD uzyskał po jednym mandacie.

1990 r. – w Kępnie powstało Miejsko-Gminne Koło PSL, którego przewodniczącym wybrano Michała Dembka (poprzednio przewodniczący Koła ZSL). Koło liczyło około 40 członków. Po Michale Dembku przewodniczącym Koła został Dominik Wardęga. Koło PSL w Kępnie wchodziło w skład Rejonu Powiatu. Przewodniczącym Zarządu Rejonu był Wacław Szalek. W powiecie kępińskim do PSL należało około 230 członków. Od 15 października 2007 r. funkcję przewodniczącego Zarządu Powiatowego PSL pełnił Tadeusz Szlezynger.

W wyborach do parlamentu, które odbyły się 9.10.2011 r. Andżelika Możdżanowska, członek Koła PSL w Kępnie, została senatorem, uzyskując 36 566 głosów. 7.02.2012 r. odbył się Zjazd Powiatowy PSL, na którym Andżelikę Możdżanowską wybrano przewodniczącą Zarządu Powiatowego. Od tego czasu rosła aktywność Koła PSL, dzięki czemu odgrywało ono coraz większą rolę w Kępnie i w powiecie. 27.02.2012 r. otwarto w Kępnie Biuro Poselskie PSL.

23.05.2015 r. odbył się Zjazd Powiatowy PSL, na którym Andżelika Możdżanowska została ponownie wybrana przewodniczącą Zarządu Powiatowego. W wyborach do parlamentu, które odbyły się 25.10.2015 r., pełniła funkcję przewodniczącej sztabu wyborczego PSL, jednocześnie ubiegała się o mandat posła na Sejm RP. Uzyskała 18 776 głosów (najlepszy wynik w PSL), dzięki czemu została posłem RP.

1992 r. 17.10. – Sejm uchwalił Ustawę Konstytucyjną, która regulowała organizację oraz funkcjonowanie organów państwa w zakresie władzy ustawodawczej (Sejm, Senat), wykonawczej (prezydent i rząd) i sądowniczej (niezależne sądy). Między tymi organami powinna obowiązywać zasada równowagi. W ustawie doszło do ostatecznego odejścia od modelu ustrojowego zwanego socjalizmem. Uchylone zostały przepisy Konstytucji z 1952 r., dotyczące ustroju socjalistycznego,

i wprowadzone nowe, stanowiące podstawę demokratycznego ustroju politycznego oraz gospodarki rynkowej. Wprowadzono zasadę kontrasygnaty premiera lub właściwego ministra dla aktów prezydenta. Rząd powoływany był przez prezydenta, ale wymagane było votum zaufania Sejmu. Konstytucja potwierdzała samodzielność i uprawnienia samorządu terytorialnego oraz szerokie prawa i wolności obywatelskie.

1995 r. 19.05. – w Kępnie powstało Koło Unii Wolności (UW). Przewodniczącym zarządu wybrano Andrzeja Rozwadowskiego, pełnił on tę funkcję do końca istnienia Koła, które liczyło około 15 osób. W Kępnie z wizytą na zaproszenie Zarządu Koła dwukrotnie przebywał Leszek Balcerowicz.

W mieście w drugiej połowie lat 90. XX w. działały też partie o charakterze chrześcijańsko-demokratycznym.

1997 r. 2.04. – uchwalona została konstytucja, która wzmocniła pozycję rządu, można go odwołać jedynie przy wskazaniu imiennie kandydata na nowego premiera. Konstytucja ograniczyła dotychczasowe kompetencje prezydenta. Odebrała mu prawo do zawetowania ustawy budżetowej, pozwoliła Sejmowi odrzucić weto prezydenta większością 3/5 głosów. Wszystkie ministerstwa znajdują się w gestii premiera, prezydent przestał mieć wpływ na ich wybór, zachowana została gwarancja przywilejów socjalnych. Konstytucja wprowadziła możliwość zgłaszania projektów ustaw przez obywateli, o ile podpisze tę propozycję 100 tys. osób. Obywatele, zgodnie z konstytucją, mogą zwracać się do Trybunału Konstytucyjnego ze skargą za naruszenie ich praw przez ustawę. Orzeczenia Trybunału są ostateczne. Konstytucja zakazała działalności partii o charakterze totalitarnym, zagwarantowała wiele praw i wolności człowieka i obywatela. Jako nowa instytucja powołana została Rada Polityki Pieniężnej (RPP), która ustala zasady działalności finansowej państwa. Konstytucja mówi o niezawisłości sądów w ich wyrokowaniu. W konstytucji są jednak zapisy niejednoznaczne, które można w różny sposób interpretować, co dotyczy m.in. Trybunału Konstytucyjnego.

1998 r. 1.02. – w Kępnie odbył się walny zjazd tworzącego się Stronnictwa Konserwatywno-Ludowego (SKL), na którym przewodniczącym wybrano Zygmunta Walasa, a od 20 października 1999 r. funkcję tę pełnił Krzysztof Rudziński. 12 marca 2000 r. odbyła się w Kępnie I Powiatowa Konferencja SKL. Wybrano nowe władze do Zarządu Powiatowego, którego przewodniczącym został Bogusław Bagiński. W powiecie działały trzy Koła SKL: w Kępnie, Rychtalu i Trzcinicy, należało do nich około 60 członków.

1999 r. 20.01. – odbyło się zebranie organizacyjno-środowiskowe Koła Partii Chrześcijańskich Demokratów, w którym wzięli udział: przewodniczący Regionu Kaliskiego – Marian Grzesiak oraz z ramienia Zarządu Głównego – Bohdan Pilarski.

Oprócz tego w II połowie lat 90. XX w. powstało w Kępnie mało liczne Koło Ruchu Odbudowy Polski (przewodniczący Tadeusz Wincencik), które jednak szybko zakończyło swoją działalność.

Jednocześnie na terenie Kępna w 1997 r. zaczęły się tworzyć terenowe struktury Akcji Wyborczej „Solidarność” (AW „Solidarność”). Powołano pełnomocników AWS dla gmin: Kępno, Baranów, Bralin, Łęka Opatowska, Rychtal i Trzcinica.

1997 r. 22.08. – sztab wyborczy AWS w Kępnie zorganizował w kinie „Sokolnia” konferencję wyborczą z udziałem przewodniczącego NSZZ „Solidarność” i AWS Mariana Krzaklewskiego i Witolda Tomczaka, kandydata tego ugrupowania na posła do Sejmu.

1997 r. 13.10. – w Kępnie powstał Komitet Organizacyjny Ruchu Społecznego (KORS) AWS, którego pełnomocnikiem został Jacek Śródka.

1998 r. 22.01. – odbyło się spotkanie Komitetu Organizacyjnego RS AWS, na którym został wybrany tymczasowy zarząd: przewodniczący – Jacek Śródka, wiceprzewodniczący – Włodzimierz Mazurkiewicz i Stanisław Kowalski.

1998 r. 14.04. – w Kępnie powołany został Komitet Wyborczy AWS.

1999 r. 20.10. – odbyło się walne zebranie Koła Lokalnego RS AWS. Przewodniczącym Koła został wybrany Włodzimierz Gawęł, a wiceprzewodniczącym Włodzimierz Mazurkiewicz. W Kępnie ukształtowało się także drugie Koło, którego przewodniczącym został Witold Jankowski. Z biegiem czasu oba Koła połączyły się i działały jako jedno. W 2001 r. w kraju Ruch Społeczny AWS uległ rozpadowi, co znalazło swoje odzwierciedlenie także w Kępnie, w miejsce tego ugrupowania powstały nowe partie: Platforma Obywatelska (PO) oraz Prawo i Sprawiedliwość (PiS).

2001 r. 24.02. – odbyło się posiedzenie Zarządu Powiatowego Stronnictwa Konserwatywno-Ludowego (PSKL), w ramach którego przystąpiono do tworzenia struktur PO. Na zebraniu obecny był Andrzej Wojtyła. Rozmowy w tej sprawie toczyły się z częścią członków Unii Wolności, Ruchu Społecznego AWS, Kępińskiej Inicjatywy Samorządowej (KIS) i Kępińskiej Izby Gospodarczej (KIG). Powstało Koło PO, którego przewodniczącym, od wiosny 2002 r., był Jan Sienkiewicz. 23 marca 2003 r. powstało drugie Koło PO, na czele którego stanął Andrzej Tyra. Koło liczyło 21 członków i formalnie 31 marca 2003 r. zostało zarejestrowane przez Zarząd Regionu. Między obu Kołami została nawiązana współpraca, 31 września 2003 r. odbył się Zjazd Powiatowy PO, w czasie którego przewodniczącym w powiecie kępińskim został Andrzej Tyra. W Kępnie oba Koła połączyły się 10 lutego 2004 r., przewodniczącym jednej już struktury został Bogusław Bogajewicz. Do Koła należało 40 członków.

24 października 2004 r. na zaproszenie Zarządu Powiatowego PO do Kępna przybył Donald Tusk. 8 maja 2006 r. odbył się Zjazd Powiatowy PO, na którym wybrano nowe władze. Przewodniczącym Zarządu Powiatowego wybrano ponownie Andrzeja Tyrę, a zastępcami przewodniczącego zostali: Włodzimierz Mazurkiewicz, Krzysztof Rudziński i Dariusz Karniej.

13.09.2013 r. odbyło się zebranie członków PO z całego powiatu (Koło liczyło około 30 członków), na którym wybrano Zarząd Powiatowy w składzie: Andrzej Tyra – przewodniczący, Włodzimierz Mazurkiewicz – zastępca przewodniczącego, Krzysztof Wdowiak – sekretarz, Jakub Grabowski – skarbnik i Bożena Henczyca – członek. 17.12.2014 r. posłem na Sejm RP została Bożena Henczyca (kandydowała do Sejmu w 2011 r., uzyskując 3199 głosów), która zastąpiła Łukasza Borowia-ka, dotychczasowego posła PO (został wybrany w 2014 r. prezydentem Leszna). W wyborach do Sejmu, które odbyły się 25.10.2015 r., Bożena Henczyca została ponownie posłem, uzyskując 8599 głosów.

W 2003 r. powstało w Kępnie Koło Młodych Demokratów (KMD) związane z PO. Przewodniczącym Koła wybrano Jarosława Tomaszka.

Z partii ogólnopolskich na terenie Kępna i powiatu powstał także Oddział Prawa i Sprawiedliwości (PiS).

2003 r. 6.05. – w Bralinie odbyło się zebranie organizacyjne, na którym powstało Koło PiS, obejmujące Kępno i powiat kępiński. Działalnością Koła kierował Zenon Kasprzak jako pełnomocnik władz centralnych. Koło liczyło około 30 członków. 26.02.2005 r. odbył się Zjazd Powiatowy członków PiS, wybrano na nim zarząd, którego przewodniczącym został Zenon Kasprzak. Na zaproszenie Zarządu Powiatowego w Kępnie gościł Jarosław Kaczyński, prezes PiS, który spotkał się z mieszkańcami miasta.

W kwietniu 2011 r. z funkcji przewodniczącego Koła PiS zrezygnował Zenon Kasprzak, jego następcą został Wojciech Słupianek.

W grudniu 2014 r. odbyło się zebranie Koła PiS, któremu przewodniczyła Alicja Śniegocka powołana na koordynatora powiatu kępińskiego. Podczas spotkania nakreślono plan działania, mający na celu uaktywnienie poczynań Koła. Utworzony został Społeczny Komitet Poparcia Prawa i Sprawiedliwości, który rozpoczął starania o zorganizowanie Biura Poselskiego. Biuro otwarto w marcu 2015 r., w ramach jego działalności w określone dni udzielano różnego rodzaju porad, m.in. w kwestiach prawnych.

Alicja Śniegocka – z ramienia PiS – kandydowała na posła w wyborach do Sejmu w 2015 r., uzyskując w okręgu kalisko-leszczyńskim 2513 głosów, co było bardzo dobrym wynikiem, biorąc pod uwagę fakt, iż po raz pierwszy brała udział w takich wyborach.

Wyniki wyborów do parlamentu na terenie miasta i gminy Kępno

1991 r. 27.10. – wybory do Sejmu

Tabela nr 22: Wyniki procentowe uzyskane przez partie i ugrupowania na terenie miasta i gminy Kępno w wyborach do Sejmu 27.10.1991 r.

Lp.	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina
1.	Wyborcza Akcja Katolicka	19,37%
2.	Unia Demokratyczna	12,58%
3.	Sojusz Lewicy Demokratycznej	12,30%
4.	Polskie Stronnictwo Ludowe – Sojusz Programowy	7,91%
5.	NSZZ „Solidarność”	7,10%
6.	Stronnictwo Demokratyczne	6,08%
7.	Kongres Liberalno-Demokratyczny	5,24%
8.	Polska Partia Przyjaciół Piwa	4,53%
9.	Konfederacja Polski Niepodległej	3,98%
10.	Porozumienie Obywatelskie Centrum	3,73%

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 13/14 z 19.12.1991 r.

Tabela nr 23: Liczba głosów uzyskana przez kandydatów na posłów z regionu kępińskiego w wyborach do Sejmu 27.10.1991 r.

Lp.	Kandydaci na posłów	Kępno i gmina
1.	Władysław Garbiński – WAK	886
2.	Halina Wawrzynek – NSZZ „Solidarność”	362
3.	Jan Turowski – WAK	299

4.	Stanisław Maciejewski – SD	253
5.	Jerzy Andrzej Nitka – PW	222
6.	Bogusław Bagiński – POC	122

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 13/14 z 19.12.1991 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 47,98%.

1993 r. 19.09. – wybory do parlamentu

Tabela nr 24: Liczba głosów uzyskana przez partie i ugrupowania na terenie miasta i gminy Kępno w wyborach do Sejmu 19.09.1993 r.

Lp.	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina
1.	Sojusz Lewicy Demokratycznej	1805
2.	Polskie Stronnictwo Ludowe – Porozumienie Ludowe	1411
3.	Katolicki Komitet Wyborczy „Ojczyzna”	1148
4.	Unia Demokratyczna	1147
5.	Bezpartyjny Blok Wspierania Reform	527
6.	NSZZ „Solidarność”	459
7.	Konfederacja Polski Niepodległej	342
8.	Porozumienie Centrum	293
9.	Kongres Liberalno-Demokratyczny	212

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 13 z 2.10.1993 r.

Tabela nr 25: Liczba głosów uzyskana przez kandydatów na posłów z regionu kępińskiego w wyborach do Sejmu 19.09.1993 r.

Lp.	Kandydaci na posłów	Kępno i gmina
1.	Tadeusz Szlezynger – PSL	391
2.	Maciej Kaźmierczak – KKW „Ojczyzna”	319
3.	Sylwester Jagieniak – KKW „Ojczyzna”	180

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 13 z 2.10.1993 r.

Tabela nr 26: Liczba głosów uzyskana przez kandydatów na senatorów w mieście i gminie Kępno oraz w okręgu w wyborach do Senatu 19.09.1993 r.

Lp.	Kandydaci na senatorów	Kępno i gmina	Okręg
1.	Grzegorz Woźny – SLD	2101	69 491
2.	Stanisław Sikorski – SLD	2152	61 182

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 13 z 2.10.1993 r.

1997 r. 21.09. – wybory do parlamentu

Tabela nr 27: Liczba głosów uzyskana przez partie i ugrupowania na terenie miasta i gminy Kępno w wyborach do Sejmu 21.09.1997 r.

Nr listy	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina
6.	Sojusz Lewicy Demokratycznej	2848
5.	Akcja Wyborcza Solidarność (AWS)	2713
4.	Unia Wolności	1883
7.	Polskie Stronnictwo Ludowe	357
1.	Unia Pracy	325
9.	Ruch Odbudowy Polski	232

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 38 z 26.09.1997 r.

Tabela nr 28: Liczba głosów uzyskana w wyborach przez kandydatów na posłów na terenie miasta i gminy Kępno oraz województwa wielkopolskiego 21.09.1997 r.

Lp.	Kandydaci na posłów	Kępno i gmina	Województwo
1.	Witold Tomczak – AWS	1434	13 057
2.	Ryszard Przybylski – SLD	1374	3349
3.	Piotr Psikus – UW	1591	3233
4.	Zenon Kasprzak – PiS	288	3082

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 38 z 26.09.1997 r.

Witold Tomczak został wybrany posłem na Sejm.

2001 r. 23.09. – wybory do parlamentu

Tabela nr 29: Wyniki uzyskane przez partie i ugrupowania na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego w wyborach do Sejmu 23.09.2001 r.

Nr listy	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	4355	49,10	7988	41,19
7.	Platforma Obywatelska	1103	12,40	2728	14,07
4.	Samoobrona	919	10,36	2530	13,05
10.	Liga Polskich Rodzin	719	8,11	1691	8,72
2.	Akcja Wyborcza Solidarność	513	5,82	1070	5,52
5.	Prawo i Sprawiedliwość	528	5,99	891	4,59
6.	Polskie Stronnictwo Ludowe	526	5,97	2134	11,0
3.	Unia Wolności	147	1,66	254	1,31

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów do parlamentu ogłoszone 23.09.2001 r.

Tabela nr 30: Liczba głosów uzyskana w wyborach przez kandydatów na posłów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 23.09.2001 r.

Lp.	Kandydaci na posłów	Kępno i gmina	Powiat kępiński
1.	Ryszard Przybylski – SLD	2297	3580
2.	Józef Nawrot – PO	554	1695
3.	Witold Tomczak – LPR	593	1387
4.	Henryk Müller – AWS	231	330

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów do parlamentu ogłoszone 23.09.2001 r.

Witold Tomczak, biorący udział w wyborach do Sejmu z Ligi Polskich Rodzin, uzyskał w okręgu kaliskim 15 861 głosów i został posłem.

Tabela nr 31: Wyniki wyborów uzyskane przez kandydatów na senatorów w mieście i gminie Kępno 23.09.2001 r.

Lp.	Kandydaci na senatorów	Kępno i gmina (liczba głosów)	%
1.	Genowefa Ferenc – SLD – UP	6172	31,42
2.	Zbigniew Kulak – SLD – UP	4536	23,09
3.	Andrzej Spychalski – SLD – UP	4381	22,30

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów do parlamentu ogłoszone 23.09.2001 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 50,03%, w powiecie kępińskim – 50,69%.

2005 r. 25.09. – wybory do parlamentu

Tabela nr 32: Wyniki uzyskane przez partie i ugrupowania w wyborach do Sejmu na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 25.09.2005 r.

Nr listy	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
8.	Platforma Obywatelska	2298	31,59	3773	24,30
6.	Prawo i Sprawiedliwość	1602	22,02	3476	22,39
15.	Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej	825	11,34	2512	16,18
7.	Sojusz Lewicy Demokratycznej	766	10,53	1413	9,10
3.	Liga Polskich Rodzin	518	7,12	1184	7,69
10.	Polskie Stronnictwo Ludowe	518	7,12	1830	11,79

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów do parlamentu z 25.09.2005 r.

Tabela nr 33: Wyniki wyborów uzyskane przez kandydatów na posłów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego

Lp.	Kandydaci na posłów	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Andrzej Tyra – PO	1441	19,81	2126	14,15
2.	Zenon Kasprzak – PiS	505	6,94	1264	8,14
3.	Barbara Gruszka – PO	290	3,99	483	3,11
4.	Krzysztof Fiołka – SLD	257	3,53	409	2,63
5.	Michał Balcer – PSL	57	0,78	303	1,95

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów do parlamentu z 25.09.2005 r.

Tabela nr 34: Wyniki wyborów uzyskane przez kandydatów na senatorów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 25.09.2005 r.

Lp.	Kandydaci na senatorów	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Krzysztof Dąbrowski – Socjaldemokracja Polska	2924	39,64	4816	30,45
2.	Zbigniew Trybuła – PiS	1857	25,18	4023	25,43
3.	Rafał Skoczylas – LPR	1182	16,02	2891	18,28
4.	Mariusz Witczak – PO	1388	18,82	2671	16,89
5.	Mirosław Adamczak – Samoobrona	777	10,53	2586	16,35
6.	Tadeusz Pelc – PO	1234	16,73	2408	15,22

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów do parlamentu z 25.09.2005 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 40,09 %, w powiecie kępińskim – 38,79 %.

2007 r. 21.10. – wybory do parlamentu

Tabela nr 35: Wyniki uzyskane przez partie i ugrupowania w wyborach do Sejmu na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 21.10.2007 r.

Nr listy	Partie i ugrupowania	Gmina Kępno (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
8.	Platforma Obywatelska	4294	42,26	7619	36,29
6.	Prawo i Sprawiedliwość	2935	28,88	6650	31,68
20.	Lewica i Demokraci	1545	15,20	2683	12,78
10.	Polskie Stronnictwo Ludowe	983	9,67	2983	14,24
15.	Samoobrona	184	1,81	530	2,52
3.	Liga Polskich Rodzin	104	1,02	244	1,16

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów z 21.10.2007 r.

Tabela nr 36: Liczba głosów uzyskanych przez kandydatów na posłów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego

Lp.	Kandydaci na posłów	Gmina Kępno	%	Powiat kępiński	%
1.	Zenon Kasprzak – PiS	1037	10,20	2698	12,85
2.	Bożena Henczyca – PO	1188	11,69	2180	10,38
3.	Michał Balcer – PSL	102	1,00	448	2,13
4.	Łukasz Mąka – LiD	257	2,53	500	0,13

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów z 21.10.2007 r.

Tabela nr 37: Liczba głosów uzyskanych przez kandydatów na senatorów w mieście i gminie Kępno, powiecie kępińskim oraz w okręgu nr 95

Lp.	Kandydaci na senatorów	Gmina Kępno	Powiat kępiński	Okręg	%
1.	Małgorzata Adamczak – PO	4337	7620	138 502	35,64
2.	Piotr Marek Kaleta – PiS	2666	5767	98 977	22,90
3.	Mariusz Sebastian Witczak – PO	3721	6701	123 876	31,88

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 95 – wyniki wyborów z 21.10.2007 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 53,76%, w powiecie kępińskim – 50,15%.

2011 r. 9.10. – wybory do parlamentu

Tabela nr 38: Wyniki procentowe uzyskane przez partie i ugrupowania w wyborach do Sejmu w mieście i gminie Kępno oraz powiecie kępińskim 9.10.2011 r.

Nr listy	Partie i ugrupowania	Gmina Kępno	Powiat kępiński
7.	Platforma Obywatelska	41,14%	37,60%
1.	Prawo i Sprawiedliwość	31,21%	29,74%
3.	Sojusz Lewicy Demokratycznej	8,73%	7,99%
4.	Ruch Palikota	8,34%	8,17%
5.	Polskie Stronnictwo Ludowe	7,40%	12,74%
9.	Nowa Prawica – Janusza Korwin– Mikkego	1,44%	1,33%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów do parlamentu z 9.10.2011 r.

Tabela nr 39: Liczba głosów uzyskanych przez kandydatów na posłów w mieście i gminie Kępno, powiecie kępińskim oraz w okręgu 9.10.2011 r.

Lp.	Kandydaci na posłów	Kępno i gmina	%	Powiat kępiński	%	Okręg	%
1.	Piotr Psikus – PiS	1743	19,53	2891	15,31	4032	1,10
2.	Bożena Henczyca – PO	876	9,72	2228	11,80	3199	0,94
3.	Tomasz Solecki – PO	1151	12,77	1802	9,54	2300	0,68
4.	Andrzej Mroziński – SLD	432	4,79	674	3,57	976	0,29

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 36 – wyniki wyborów do parlamentu z 9.10.2011 r.

Tabela nr 40: Liczba głosów uzyskanych przez kandydatów na senatorów w mieście i gminie Kępno, powiecie kępińskim oraz w okręgu 9.10.2011 r.

Lp.	Kandydaci na senatorów	Gmina Kępno	Powiat kępiński	Okręg
1.	Andżelika Moździanowska – PSL	4440	9906	36 566
2.	Rafał Żelanowski – PO	2413	4503	35 612
3.	Bartosz Ziółkowski – PO	1592	3520	26 292

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – okręg nr 95 – wyniki wyborów do parlamentu z 9.10.2011 r.

Frekwencja wyborcza w Kępnie i gminie – 48,55%, w powiecie kępińskim – 45,76%.

2015 r. 25.10. – wybory do parlamentu

Tabela nr 41: Liczba głosów uzyskanych przez partie i ugrupowania w wyborach do Sejmu na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 29.10.2015 r.

Nr listy	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina	%	Powiat kępiński	%
1.	Prawo i Sprawiedliwość	2488	24,74	5797	26,67
2.	Platforma Obywatelska	2273	22,61	5509	25,34
7.	Kukiz'15	421	4,19	1138	5,23
8.	Nowoczesna PL	506	5,03	932	4,29
5.	Polskie Stronnictwo Ludowe	3380	33,62	6277	28,87
6.	Zjednoczona Lewica	408	4,06	892	4,10
4.	KORWiN	318	3,16	644	2,96

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 44 z 29.10.2015 r.

Tabela nr 42: Liczba głosów uzyskana przez kandydatów na posłów w mieście i gminie Kępno, powiecie kępińskim oraz w okręgu 29.10.2015 r.

Lp.	Kandydaci na posłów	Kępno i gmina	%	Powiat kępiński	%	Okręg	%
1.	Andżelika Możdżanowska – PSL	3356	33,38	6212	28,57	18 766	5,17
2.	Bożena Henczyca – PO	1858	18,48	4714	21,68	8559	2,37
3.	Alicja Śniegocka – PiS	988	9,83	1674	7,70	2513	0,69
4.	Marcin Tyc – Nowoczesna	228	2,27	396	1,82	970	0,27
5.	Ryszard Dachowski – ZL	121	1,20	344	1,58	462	0,13

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 44 z 29.10.2015 r.

Tabela nr 43: Liczba głosów uzyskanych przez kandydatów na senatorów w mieście i gminie Kępno, powiecie kępińskim oraz w okręgu 29.10.2015 r.

Lp.	Kandydaci na senatorów	Kępno i gmina	%	Powiat kępiński	%	Okręg	%
1.	Łukasz Mikołajczyk – PiS	3329	33,69	7691	35,97	46 949	36,68
2.	Przemysław Krzysztofiak – PO	3863	39,10	7418	34,69	43 694	34,14
3.	Paweł Błaszczak – PSL	2146	21,72	5086	23,78	22 476	17,56
4.	Alojzy Motylewski – KWW Alojzego Motylewskiego	542	5,49	1187	5,55	14 861	11,61

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 44 z 29.10.2015 r.

Frekwencja wyborcza w Kępnie i gminie – 52,86%, w powiecie kępińskim – 50,47%.

Wyniki wyborów prezydenckich na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego

1990 r. 25.11. – wybory prezydenckie

Tabela nr 44: Wyniki uzyskane przez kandydatów na prezydenta w I turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina (liczba głosów)	%
1.	Lech Wałęsa	3757	33,0
2.	Stanisław Tymiński	2950	26,6
3.	Tadeusz Mazowiecki	2446	21,5

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 20 z 5.12.1990 r.

Frekwencja wyborcza – 68,1%

II tura wyborów – 9.12.1990 r.

Tabela nr 45: Wyniki uzyskane przez kandydatów na prezydenta w II turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina (liczba głosów)	%
1.	Lech Wałęsa	6915	73,0
2.	Stanisław Tymiński	2568	27,0

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 21 z 20.12.1990 r.

1995 r. 5.11. – wybory prezydenckie

Tabela nr 46: Wyniki procentowe uzyskane przez kandydatów na prezydenta w I turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz województwa

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina	Województwo
1.	Aleksander Kwaśniewski	38,3%	42,74%
2.	Lech Wałęsa	32,6%	25,67%
3.	Jacek Kuroń	10,9%	8,69%
4.	Jan Olszewski	3,9%	3,83%
5.	Waldemar Pawlak	3,7%	6,8%

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 34 z 10.11.1995 r.

Tabela nr 47: Wyniki procentowe uzyskane przez kandydatów na prezydenta w II turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz województwa wielkopolskiego

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina	Województwo
1.	Aleksander Kwaśniewski	54,58%	63,15%
2.	Lech Wałęsa	45,42%	36,85%

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 36 z 24.11.1995 r.

Frekwencja wyborcza w II turze – 73,8%.

2000 r. 8.10. – wybory prezydenckie

Tabela nr 48: Wyniki procentowe uzyskane przez kandydatów na prezydenta w I turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina	Powiat kępiński
1.	Aleksander Kwaśniewski	60%	58%
2.	Andrzej Olechowski	16%	11,5%
3.	Marian Krzaklewski	12%	12%

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 41 z 13.10.2000 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 66%, w powiecie kępińskim – 65%.

2005 r. 9.10. – wybory prezydenckie

Tabela nr 49: Wyniki uzyskane przez kandydatów na prezydenta w I turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat Kępiński (liczba głosów)	%
1.	Lech Kaczyński	2652	27,50	5862	28,04
2.	Donald Tusk	3960	41,06	7341	35,11
3.	Andrzej Lepper	1467	15,21	4704	22,5
4.	Marek Borowski	1036	10,74	1801	8,51

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 41 z 10.10.2005 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 50,58%, w powiecie kępińskim – 49,39%.

Tabela nr 50: Wyniki uzyskane przez kandydatów na prezydenta w II turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Lech Kaczyński – PiS	4529	47,52	11 358	54,85
2.	Donald Tusk – PO	5071	52,48	9351	45,15

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 43 z 27.10.2005 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 50,90%, w powiecie kępińskim – 49,12%.

2010 r. 20.06. – wybory prezydenckie

Tabela nr 51: Wyniki uzyskane przez kandydatów na prezydenta w I turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 20.06.2010 r.

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Jarosław Kaczyński – PiS	3375	30,97	8061	34,26
2.	Bronisław Komorowski – PO	5107	46,87	9778	41,56
3.	Grzegorz Napieralski – SLD	1631	14,97	3505	14,90
4.	Janusz Korwin-Mikke	228	2,09	450	1,91
5.	Waldemar Pawlak – PSL	159	1,46	657	2,79

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 25 z 24.06.2010 r.

Frekwencja wyborcza na terenie miasta i gminy Kępno – 55,77%, w powiecie kępińskim – 53,68%.

Tabela nr 52: Wyniki uzyskane przez kandydatów na prezydenta w II turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 4.07.2010 r.

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Bronisław Komorowski	6373	59,12	12 333	53,42
2.	Jarosław Kaczyński	4407	40,88	10 752	46,58

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 27 z 8.07.2010 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 55,51%, w powiecie kępińskim – 53,02%.

2015 r. 10.05. – wybory prezydenckie

Tabela nr 53: Wyniki uzyskane przez kandydatów na prezydenta w I turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 10.05.2015 r.

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Bronisław Komorowski	4300	44,37	8618	40,65
2.	Andrzej Duda	2822	29,12	6750	31,84
3.	Paweł Kukiz	1725	17,80	3923	18,50
4.	Magdalena Ogórek	263	2,71	549	2,59
5.	Janusz Korwin-Mikke	222	2,29	472	2,23
6.	Janusz Palikot	121	1,25	230	1,08
7.	Adam Jarubas	114	1,18	344	1,62

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 20 z 14.05.2015 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 49,33%, w powiecie kępińskim – 47,63%.

Tabela nr 54: Wyniki uzyskane przez kandydatów na prezydenta w II turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 24.05.2015 r.

Lp.	Kandydaci na prezydenta	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Andrzej Duda	4504	40,71	10 982	45,02
2.	Bronisław Komorowski	6559	59,29	13 414	54,98

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 22 z 28.05.2015 r.

Frekwencja wyborcza w mieście i gminie Kępno – 56,63%, w powiecie kępińskim – 55,10%.

Wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego na terenie miasta i gminy Kępno

2004 r. 13.06. – wybory do Parlamentu Europejskiego

Tabela nr 55: Wyniki wyborów partii i ugrupowań do Parlamentu Europejskiego na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 13.06.2004 r.

Nr listy	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
10.	Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin	773	20,56	1592	20,68
1.	Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska	767	20,40	1222	15,87
4.	Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	551	14,66	838	10,89
3.	Komitet Wyborczy „Samoobrona”	383	10,19	1112	14,45
9.	Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	318	8,46	610	7,92
13.	Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe	305	8,11	1025	13,32
12.	Komitet Wyborczy Unia Wolności	281	7,48	432	5,61

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, okręg obejmujący teren województwa wielkopolskiego, wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego ogłoszone 15.06.2004 r.

Tabela nr 56: Wyniki uzyskane w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez kandydatów na terenie miasta i gminy Kępno okręg wielkopolski

Lp.	Kandydaci do Parlamentu Europejskiego	Kępno i gmina (liczba głosów)	Powiat kępiński (liczba głosów)
1.	Witold Tomczak – LPR	679	1376
2.	Marek Siwiec – SLD – UP	428	642
3.	Filip Kaczmarek – PO	239	401
4.	Jan Kułakowski – UW	237	324
5.	Marcin Libicki – PiS	193	312
6.	Jan Musiel – Samoobrona	188	535

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, okręg obejmujący teren województwa wielkopolskiego, wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego ogłoszone 15.06.2004 r.

Frekwencja w Kępnie i gminie – 20,40%.

Z powiatu kępińskiego europosełm został Witold Tomczak, który w Kępnie i gminie uzyskał 679 głosów, w powiecie kępińskim 1376 głosów i w okręgu Poznań 47 260 głosów.

2009 r. 7.06. – wybory do Parlamentu Europejskiego

Tabela nr 57: Wyniki wyborów partii i ugrupowań do Parlamentu Europejskiego na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego 7.06.2009 r.

Nr listy	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
9.	Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska	1879	41,12	3123	34,63

10.	Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	800	17,51	1692	18,76
6.	Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	687	15,04	1115	12,36
2.	Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe	568	19,90	1795	19,19
8.	Komitet Wyborczy Prawica Rzeczypospolitej	395	8,60	705	7,82

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, okręg obejmujący teren województwa wielkopolskiego, wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego ogłoszone 8.06.2009 r.

Tabela nr 58: Wyniki uzyskane w wyborach przez kandydatów do Parlamentu Europejskiego z okręgu Poznań w mieście i gminie Kępno oraz w powiecie kępińskim

Lp.	Kandydaci do Parlamentu Europejskiego	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Andrzej Grzyb – PSL	513	11,23	1637	18,15
2.	Filip Kaczmarek – PO	881	19,28	1507	16,71
3.	Sidonia Jędrzejewska – PO	476	10,42	713	7,91
4.	Marek Siwiec – SLD	615	13,46	986	10,93
5.	Witold Tomczak – PR	371	8,12	657	7,28
6.	Konrad Szymański – PiS	292	6,39	598	6,63
7.	Zbigniew Trybuła – PiS	135	2,95	415	4,60

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, okręg obejmujący teren województwa wielkopolskiego, wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego ogłoszone 8.06.2009 r.

Frekwencja w mieście i gminie Kępno – 23,77%, w powiecie – 21,16%.

2014 r. 25.05. – wybory do Parlamentu Europejskiego

Tabela nr 59: Wyniki wyborów partii i ugrupowań do Parlamentu Europejskiego na terenie miasta i gminy Kępno oraz powiatu kępińskiego

Nr listy	Partie i ugrupowania	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Komitet Wyborczy Solidarna Polska	394	7,63	728	6,92
3.	Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej	198	3,83	358	3,40
4.	Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	731	14,15	1686	16,04
6.	Komitet Wyborczy Polska Razem Jarosława Gowina	55	1,06	128	1,22
7.	Komitet Wyborczy Nowa Prawica Janusza Korwin-Mikkego	194	3,76	430	4,09
8.	Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP	733	14,19	1287	12,24
9.	Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe	2685	51,97	5564	52,95

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, okręg obejmujący teren województwa wielkopolskiego, wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego ogłoszone 26.05.2014 r.

Tabela nr 60: Wyniki uzyskane w wyborach przez kandydatów do Parlamentu Europejskiego z okręgu Poznań w mieście i gminie Kępno oraz w powiecie kępińskim

Lp.	Kandydaci do Parlamentu Europejskiego	Kępno i gmina (liczba głosów)	%	Powiat kępiński (liczba głosów)	%
1.	Witold Tomczak – SP	173	3,35	353	3,36
2.	Andrzej Dera – SP	97	1,88	193	1,84
3.	Jolanta Jędrecka – SP	108	2,09	140	1,33

4.	Krystyna Łybacka – SLD	147	2,85	261	2,48
5.	Ryszard Czarnecki – PiS	502	9,72	1034	9,83
6.	Adam Rogacki – PiS	93	1,80	318	3,02
7.	Adam Szejnfeld – PO	319	6,17	535	5,09
8.	Agnieszka Kozłowska-Rajewicz – PO	255	4,94	472	4,40
9.	Marek Woźniak – PO	87	1,68	134	1,27
10.	Andrzej Grzyb – PSL	228	4,41	605	5,75
11.	Andżelika Możdżanowska – PSL	2434	47,12	4909	46,69

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, okręg obejmujący teren województwa wielkopolskiego, wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego ogłoszone 26.05.2014 r.

Frekwencja w mieście i gminie Kępno – 27,00%, w powiecie kępińskim – 24,47%.

3. Rada Miejska w Kępnie jako samodzielny organ samorządowy

Po przemianach ustrojowych, jakie nastąpiły w Polsce w 1989 r., w Senacie rozpoczęto prace ustawodawcze, dotyczące, przeprowadzenia reformy samorządowej. Zajęli się tym senatorowie, gdyż Senat był jedyną izbą parlamentu, wybraną w całkowicie wolnych wyborach. Opracowaniem pakietu ustaw o samorządzie terytorialnym zajęła się powołana 29 lipca 1989 r. senacka Komisja Samorządu Terytorialnego. Rząd Tadeusza Mazowieckiego poparł tę reformę, w wyniku czego, 8 marca 1990 r., Sejm „kontraktowy” uchwalił „Ordynację wyborczą do rad gmin” i ustawę o samorządzie terytorialnym. Nowa ordynacja wyborcza ustanowiła całkowicie wolne i demokratyczne wybory do samorządów.

Dzięki ustawie o samorządzie terytorialnym nastąpiła decentralizacja państwa i władzy. Utworzone zostały wspólnoty lokalne, które uzyskały prawne podstawy do funkcjonowania na określonym terytorium. Te gminne wspólnoty wyposażone zostały w majątek i w możliwość realizacji części zadań publicznych. Otrzymały też prawo do własnych, określonych dochodów oraz decydowania o ich wydatkowaniu na wybrane zadania, których celem powinno być zaspokojenie potrzeb danej społeczności lokalnej. Tak więc istotą samorządu terytorialnego stało się prawo do samodzielnego decydowania i zarządzania własnymi sprawami przez społeczność lokalną. Oznacza to, że samorząd terytorialny jest niezależny od administracji rządowej. Władza centralna (premier i wojewodowie) sprawują nadzór nad samorządem w niewielkim zakresie np. interweniuje wtedy, gdy władze samorządowe podejmują uchwały czy decyzje, które są niezgodne z obowiązującym prawem. Z kolei finanse gminy i ich wydatkowanie podlega kontroli Regionalnej Izby Obrachunkowej.

Podstawową jednostką terytorialną jest gmina, odpowiedzialna za zapewnienie najważniejszych usług publicznych. Wyodrębniamy trzy rodzaje gmin:

- miejskie,
- miejsko-wiejskie (gmina, w skład której wchodzi miasta oraz obszar kilku lub kilkunastu wsi),
- wiejskie (wielowioskowe, bez miast).

Rada gminy ma możliwość na swoim terenie organizować mniejsze jednostki administracyjne, takie jak: sołectwa (sołtys, zebranie wiejskie), osiedla (zebranie mieszkańców, rada osiedla, zarząd) i dzielnice (rada dzielnicy, zarząd dzielnicy). Rada gminy decyduje, jakie zadania spełniać będzie dana jednostka pomocnicza. Jednostki te mogą prowadzić we własnym zakresie politykę finansową, ale tylko w ramach budżetu gminy.

Samorządy zaspokajają potrzeby mieszkańców poprzez: zadania własne, zadania zlecone i zadania powierzone.

Zadania własne samorządu to zadania publiczne przynależne określonego samorządu terytorialnego za realizację którego odpowiada dana jednostka. Realizacja zadań własnych finansowana jest z dochodów własnych danej jednostki samorządowej.

Zadania zlecone polegają na tym, że administracja rządowa przekazuje (zleca) wykonanie określonych zadań samorządom i gwarantuje na ten cel środki finansowe, nadzorując tylko prawidłowość ich wykonania.

Z kolei jednostka samorządowa może zlecić organizacji pozarządowej realizację zadania publicznego, przekazując jednocześnie środki pieniężne na realizację tego zadania. Zadania powierzone samorządom to takie, które ustawa przypisała do realizacji organowi administracji publicznej. Ten w drodze porozumienia przekazuje je jednostce samorządowej, która zgodziła się na to dobrowolnie na zasadach organizacyjnych i finansowych zawartych w porozumieniu.

W ramach samorządu występują organy stanowiące i kontrolne, którymi są rada gminy lub miasta (uchwalanie budżetu, ustalanie podatków, pożyczek i kredytów, udzielanie absolutorium, kontrola działań wójta, burmistrza lub prezydenta,

uchwalanie dokumentów strategicznych) oraz organ wykonawczy w osobie wójta, burmistrza lub prezydenta (realizacja uchwał rady gminy lub miasta, wykonywanie budżetu, gospodarowanie majątkiem gminy, kierowanie urzędem gminy lub miasta, reprezentowanie gminy na zewnątrz).

W ustawie o samorządzie terytorialnym w art. 7 jest mowa o następujących zadaniach własnych gminy:

- usługi komunalne - wodociągi, kanalizacja, śmieci, utrzymanie dróg i chodników, gminne budownictwo mieszkaniowe, transport publiczny,
- oświata - utrzymanie żłobków i przedszkoli, prowadzenie szkół podstawowych i gimnazjów,
- pomoc społeczna - ośrodki pomocy społecznej, świadczenia socjalne,
- planowanie przestrzenne i ochrona środowiska,
- kultura - biblioteki, ośrodki kultury,
- bezpieczeństwo - wspieranie działań policji, straży pożarnej i służb porządkowych,
- kultura fizyczna i turystyka, w tym tereny rekreacyjne i urządzenia sportowe,
- targowisko i hale targowe,
- zielen gminna i zadrzewienie,
- promocja gminy,
- aktywność obywatelska - współpraca ze społeczeństwem lokalnym jako podmiotem działalności gminy.

Rola mieszkańców w gminie lub mieście:

- udział w wyborach - do władz gminy lub miasta,
- możliwość przedkładania potrzeb i oczekiwań ze strony społeczeństwa - zgłaszanie wniosków, skarg i propozycji do budżetu, wyrażanie swoich opinii (kontakty z radnymi, wójtem lub burmistrzem),
- uczestniczenie w sprawowaniu władzy (referenda, konsultacje społeczne, budżet obywatelski, wnioski, ankiety, ciała doradcze, np. rada seniorów, rada sportu),
- kontrola działań władz samorządowych (udział w posiedzeniach komisji rady oraz sesjach rady gminy, dostęp do informacji publicznej),
- finansowanie działalności gminy (podatki, opłaty lokalne, podatek od nieruchomości).

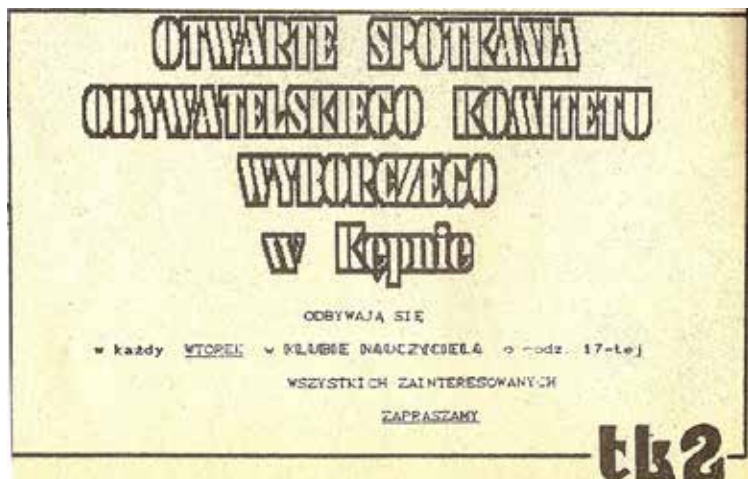
Prezes Rady Ministrów wybory do samorządów zarządził na 27 maja 1990 roku. Przygotowania do wzięcia w nich udziału rozpoczął Obywatelski Komitet Wyborczy „Solidarność”, utworzony 26 stycznia 1990 roku. Komitet opracował program wyborczy i plan kampanii wyborczej, powołał komisję, która zajęła się weryfikacją kandydatów na radnych z ramienia Komitetu Obywatelskiego i NSZZ „Solidarność”. Komisja wyłoniła kandydatów w 25 okręgach (na 30 istniejących), ostatecznie w wyborach na radnych uczestniczyło 21 kandydatów.

1990 r. 20.05. - w Parku Miejskim w Kępnie odbył się przedwyborczy wiec Obywatelskiego Komitetu Wyborczego „Solidarność”. Na wiecu obecni byli parlamentarzyści Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego: poseł Bohdan Pilarski i senator Edward Wende. Wówczas przedstawiono kandydatów na radnych i program wyborczy OKW „Solidarność”. Licznie zebrani mieszkańcy Kępna i gminy z aprobatą przyjęli nazwiska kandydatów na radnych i zapowiedź zmian, jakie nastąpić miały, w działalności gminy na rzecz rozwoju miasta i okolicy.

Przed wyborami w „Tygodniku Kępińskim” z 1990 r. nr 8 Łukasz Tomski w artykule „Szansa w niebezpieczeństwie” napisał: *Zbliżają się wybory. Po raz pierwszy od zakończenia wojny, radnymi mogą zostać ludzie niemający „właściwej postawy ideologicznej” lub niezwiązani z „kierowniczą siłą narodu”. Pojawia się szansa dla nas wszystkich, by Kępnem kierowali ludzie, którzy swoją wiedzą i pracą będą chcieli zrobić coś dla dobra całego zamieszkującego tu społeczeństwa. Od tego w czyje ręce oddamy władzę na naszym terenie, zależy przyszłość miasta. Może to być nadal inwestowanie w rodzinne budżety prominentów albo nareszcie autentyczny i rzetelny udział nas i naszych przedstawicieli w rozwoju Kępna.*

W wyborach w Kępnie i w gminie oprócz OKW „Solidarność” wzięły udział jeszcze inne komitety i ugrupowania (Komitet Wyborczy „Samorząd Mieszkańców”, Forum Społeczno-Samorządowe), partie polityczne (Polskie Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Demokratyczne), instytucje społeczne i zdrowotne (Polski Czerwony Krzyż, Wielkopolska Izba Lekarska) oraz kandydaci niezależni.

1990 r. 27.05. - w kraju odbyły się pierwsze demokratyczne wybory do samorządów terytorialnych, w których przeszło 41% mandatów uzyskały solidarnościowe Komitety Obywatelskie, ale aż 38% przypadło kandydatom niezależnym. Frekwencja była niska i wyniosła tylko 42,1%.

Zaproszenie na spotkanie OKW „Solidarność” z mieszkańcami miasta i gminy Kępno, ze zbiorów prywatnych Włodzimierza Mazurkiewicza

Wajerowski), Polski Czerwony Krzyż – 1 mandat (Maria Nowakowska), Wielkopolska Izba Lekarska – 1 mandat (Bronisław Pazdyka) i 2 mandaty uzyskali kandydaci niezależni (Henryk Cierlak, Maria Łabuda).

Frekwencja w Kępnie i gminie wyniosła 52,1%.

Największe poparcie wśród radnych uzyskali: Alicja Małek – 44,5%, Bolesław Hendrys – 43,3%, Piotr Napierała – 37,1%, Andrzej Tyra – 32,2% i Brunon Tyc – 31%.

Obywatelski Komitet Wyborczy „Solidarność”, uzyskała najwięcej, bo 13 mandatów, ale nie była to większość, która zapewniłaby możliwość przegłosowania uchwał proponowanych przez komitet, dlatego trzeba było pozyskiwać (za określone ustępstwa) radnych z innych ugrupowań.

Wybrany w Kępnie i gminie samorząd na podstawie ustawy z 8 marca 1990 r. stał się od 1 stycznia organem założycielskim żłobka, przedszkola, biblioteki, muzeum, ośrodków sportu i kultury, przedsiębiorstw budowlanych i komunalnych.

Skład Rady Miejskiej w wyniku przeprowadzonych wyborów samorządowych 27.05.1990 r., ze zbiorów Gminy Kępno

Samorząd uzyskał też osobowość prawną i stał się właścicielem wielkiego majątku w postaci gruntów, budynków i budowli. Te szerokie uprawnienia i uzyskana samodzielność w opracowaniu „25 lat samorządu Miasta i Gminy Kępno w fotografii” określone zostały jako: *odpowiedzialność za instytucje pomocy społecznej, organizację ładu przestrzennego, gospodarkę nieruchomości, ochronę środowiska i przyrody oraz gospodarkę wodną, gminne drogi, ulice, wodociągi i zaopatrzenie w wodę, kanalizację, usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych, utrzymanie czystości i porządku oraz urządzenia sanitarne, składowanie i unieszkodliwianie odpadów komunalnych, zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, gminne budownictwo mieszkaniowe, kulturę, w tym biblioteki i inne placówki upowszechnienia kultury, kulturę fizyczną i turystykę, w tym tereny rekreacyjne i urządzenia sportowe, targowiska, zieleń gminną i zadrzewienie, porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli oraz ochronę przeciwpożarową i przeciwpowodziową. W ramach tych zadań z roku na rok powstawały nowe inwestycje, nowe instytucje.*

Wybrany wówczas samorząd zdawał sobie sprawę, jak wielkie są w stosunku do niego oczekiwania, a także nadzieje mieszkańców Kępna i gminy oraz przed jakimi wyzwaniem stanął w każdej dziedzinie życia publicznego. Pierwsze

sesje Rady musiały jednak dotyczyć spraw organizacyjnych i wyboru organów gminy.

1990 r. 7.05. – odbyła się pierwsza sesja Rady Miasta i Gminy, na której wybrano władze. Jedynym kandydatem na przewodniczącego był Józef Wojciech Sosnowski, za którym głosowali wszyscy radni. Wyłoniono jednocześnie wiceprzewodniczących, którymi zostali: Bronisław Pazdyka (19 głosów) i Andrzej Tyra (19 głosów). Rada wytypowała także swoich przedstawicieli do Sejmiku Wojewódzkiego: Andrzeja Stachowiaka i Marka Szczepaniaka. Podjęła również decyzję, że jej posiedzenia odbywać się będą po południu, aby radni nie zaniebdywali pracy. W ramach Rady powołano: Komisję Rozwoju Gospodarki, Planu i Budżetu, Komisję Rolnictwa, Gospodarki Żywnościowej i Leśnictwa, Komisję Zaopatrzenia, Handlu, Drobnej Wytwórczości i Usług, Komisję Przestrzegania Prawa i Porządku Publicznego oraz Samorządności, Komisję Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej i Sportu, Komisję Zdrowia, Spraw Socjalnych i Ochrony Środowiska.

1990 r. 1.07. – odbyła się druga sesja Rady Miasta i Gminy Kępno, na której m.in. dokonano wyboru burmistrza i Zarządu Gminy.

Kandydatem Obywatelskiego Komitetu Wyborczego „Solidarność” na burmistrza mianowano Władysława Garbińskiego, ponadto do wyborów przystąpili: Jerzy Kamaszyło, Andrzej Mikołajczyk i Jerzy Trzmiel. W pierwszej turze kandydaci otrzymali następującą ilość głosów: Władysław Garbiński – 14, Jerzy Trzmiel – 13, Andrzej Mikołajczyk – 2 głosy i Jerzy Kamaszyło – 0 głosów. W drugiej turze na Jerzego Trzmiela głosowało 16 radnych, a na Władysława Garbińskiego 12, co oznaczało, że burmistrem został pierwszy kandydat. Na tejże sesji został wybrany Zarząd Miejski w składzie: Kazimierz Czworowski, Andrzej Drzazga, Kazimierz Klein, Józef Wojciech Sosnowski, Marek Szczepaniak i z urzędu burmistrz Jerzy Trzmiel. Do zarządu wchodził również zastępca burmistrza.

1990 r. 12.07. – odbyła się trzecia sesja Rady Miasta i Gminy Kępno, na której burmistrz Jerzy Trzmiel zgłosił kandydaturę Andrzeja Stachowiaka na stanowisko zastępcy burmistrza. Spośród 28 radnych obecnych na sesji na Andrzeja Stachowiaka głosowało 26 radnych, 1 radny był przeciw, a 1 wstrzymał się od głosu. Sekretarzem Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie został wybrany Zdzisław Mędel, a skarbnikiem Maria Osiecka.

Na tejże sesji radni jednogłośnie podjęli uchwałę, dotyczącą wyboru symboli miasta i gminy Kępno. Herb miasta wrócił do wzoru z XVII wieku, a barwy zostały opracowane przez Zygmunta Piaseckiego również na jego podstawie.

Herb miasta uchwalony przez Radę Miasta i Gminy Kępno 12.07.1990 r., który wraca do wzoru herbu Kępna z XVII w., ze zbiorów Gminy Kępno

Na pierwszej sesji nowo wybranej Rady Miasta i Gminy Kępno wytypowano przewodniczącego Rady, którym został Józef Wojciech Sosnowski, ze zbiorów prywatnych Jarosława Skiby

Barwy Gminy Kępno (flaga) uchwalone przez Radę Miasta i Gminy Kępno 12.07.1990 r., ze zbiorów Gminy Kępno

Znakiem rozpoznawczym Kępna jest wizerunek białego łabędzia, który stoi na zielonej kępie w niebieskim polu, w prostokątnej tarczy o dolnej krawędzi wydłużonej pośrodku. Tarcza herbowa otoczona jest płaszczem z umieszczoną w górnej części głową.

Barwy gminy Kępno określa flaga, składająca się z trzech ułożonych w poziomie pasów: górnego w kolorze białym, środkowego koloru niebieskiego oraz dolnego w kolorze zielonym.

1990 r. 28.08. – w Kępnie utworzony został Urząd Rejonowy jako nowy organ administracji państwowej. Urzędy rejonowe powołane zostały w całej Polsce na mocy ustawy z 22 marca 1990 roku. Nie były to organy samorządowe, lecz wykonywały zadania i kompetencje administracji rządowej. Dotyczyły następujących spraw: ochrony środowiska, geodezji, gospodarki gruntowej, nadzoru budowlanego, komunikacji i zatrudnienia. Obejmowały kilka gmin w ramach jednego województwa.

Urząd Rejonowy w Kępnie obejmował swym zasięgiem: Bolesławiec, Bralin, Czastary, Dziadową Kłodę, Galewice, Kępno, Kobylą Górę, Łękę Opatowską, Łubnice, Międzybórz, Perzów, Rychtal, Sokolniki, Trzciniec, Wieruszów oraz miasto Kępno. Jego siedziba mieściła się w budynku Urzędu Miasta i Gminy przy ul. Kościuszki 5. Na czele urzędu stał kierownik powołany przez wojewodę. W Kępnie na to stanowisko wojewoda powołał Władysława Garbińskiego. Urzędy rejonowe działały do końca 1998 r., do chwili reaktywowania powiatów, 1 stycznia 1999 roku.

1990 r. 17–18.09. – odbyły się obrady czwartej sesji Rady Miasta i Gminy Kępno. W pierwszym dniu posiedzenia uchwalono Statut Miasta i Gminy Kępno. Określał on herb gminy, jej zakres działania (*wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów*) i wskazywał zadania własne gminy. Odtąd miała ona też obowiązek, na podstawie ustaw, wykonywać zadania zlecone z zakresu administracji rządowej pod warunkiem zapewnienia środków finansowych przez państwo na ich realizację. Statut umożliwił tworzenie jednostek pomocniczych: sołectw lub obwodów, nad działalnością których nadzór sprawują Rada Miasta i Gminy Kępno oraz burmistrz.

Rada Miasta i Gminy Kępno stała się organem stanowiącym i kontrolnym gminy, składała się z 30 radnych. Do pomocy w realizacji swoich zadań powoływała stałe lub doraźne komisje.

Rada powoływała także organy wykonawcze i zarządzające gminą, a mianowicie burmistrza, jego zastępcę i zarząd.

W gminie działała Komisja Dyscyplinarna I i II instancji do orzekania w sprawach dyscyplinarnych mianowanych urzędników samorządowych.

Statut wprowadzał możliwość przeprowadzenia w gminie referendum w sprawie samoopodatkowania mieszkańców na cele publiczne oraz odwołania Rady Miasta i Gminy w Kępnie przed upływem kadencji. Referendum jest ważne, jeśli weźmie w nim udział co najmniej 30% uprawnionych do głosowania, natomiast, gdy referendum dotyczy odwołania Rady Miasta i Gminy Kępno przed upływem kadencji, to wymagany jest udział 50% uprawnionych do głosowania. Wynik referendum jest rozstrzygający, jeśli za jednym z rozwiązań w sprawie poddanej pod głosowanie opowiedziało się więcej niż połowa biorących udział w referendach. Nowy znacznie poszerzony statut Gminy Kępno uchwalony został przez Radę Miejską w Kępnie 21 listopada 2002 roku.

Statut zmieniono jeszcze na sesji 3 sierpnia 2009 r. i 24 lutego 2011 roku.

Na sesji, 17–18.09.1990 r., – w związku z mającą nastąpić prywatyzacją i demonopolizacją handlu, gastronomii oraz usług – radni podjęli decyzję, aby w przetargach mogli uczestniczyć wszyscy zainteresowani. Rada przyjęła też uchwałę w sprawie przeprowadzenia społecznych konsultacji, dotyczących podziału gminy na sołectwa i obwody.

W czasie trwania sesji burmistrz, Jerzy Trzmieł, w związku z atmosferą nieufności, jaka została wytworzona wokół jego osoby, złożył na ręce Rady rezygnację z pełnionej funkcji. Rada w głosowaniu jawnym przyjęła rezygnację.

1990 r. 15.10. – obradowała Rada Miasta i Gminy Kępno, w czasie której wybrano nowego burmistrza. Udział w wyborach na burmistrza zgłosiły następujące osoby: Piotr Psikus, Andrzej Stachowiak i Marek Solecki. W wyniku przeprowadzonego, tajnego głosowania, Piotr Psikus otrzymał 16 głosów, Andrzej Stachowiak 12, Marek Solecki 0 głosów. Tak więc burmistrzem miasta i gminy Kępno został wybrany Piotr Psikus.

Po wyborze Piotra Psikusa na burmistrza w „Tygodniku Kępińskim” nr 18 z 1990 r. ukazał się następujący komentarz (fragmenty): *Jedno jest pewne, w swych działaniach powinien być konsekwentny i zdecydowany na podjęcie ryzyka w wielu drażliwych kwestiach. Pan Piotr Psikus musi zdać sobie sprawę, że z nadzieją patrzą na niego mieszkańcy, którym musi pokazać, że „nowe” jest możliwe także w Kępnie.*

Nowo wybrany burmistrz w wywiadzie, który znalazł się na łamach „Tygodnika Kępińskiego” (nr 18 z 31.10.1990 r.) wytyczył zadania do realizacji: *Poprawa porządku – Kępno powinno być czystym i schludnym miastem. Jak najszybciej przeprowadzić reprivatyzację i prywatyzację handlu oraz zakończyć inwentaryzację mienia komunalnego i sprywatyzować zakłady pracy.* Burmistrz stwierdził także, że jego działalność musi być jawna, bowiem *czasy, gdy podejmowano decyzje w ciszy gabine-tów bezpowrotnie minęły.* Musiał się więc również zmienić sposób sprawowania władzy i podejścia do mieszkańców jako podmiotu zachodzących przemian.

Tak tę sytuację oraz poczynania ówczesnych władz charakteryzował burmistrz Piotr Psikus, w podsumowaniu pracy samorządu z okazji XV-lecia funkcjonowania: –*Sądzę, że należy przypomnieć, iż w owym czasie od blisko 15 lat w Kępnie występował brak wody, nie wszystkie ulice posiadały wtedy sieć kanalizacyjną, gazową, czy też telefoniczną, choć od wielu już lat na poszczególnych ulicach i osiedlach żyli mieszkańcy. W mieście ponad 150 rodzin oczekiwało na przydział mieszkania komunalnego, średni czas na zainstalowanie telefonu wynosił 7–8 lat. W 18 wsiach sołeckich zamieszkałych przez blisko 10 tysięcy ludzi były tylko 24 telefony, 4 wsie były zwodociągowane, w kilku były drogi asfaltowe.*

Pierwsze miesiące funkcjonowania samorządu to decyzje dotyczące: likwidacji lokalnych monopolii handlowych, rozpoczęcia procesów przekształceniowych w działalności komunalnej lokalnych przedsiębiorstw, pozyskania budynku z przeznaczeniem na siedzibę dla Urzędu Skarbowego i Prokuratury, ustanowienia zasad funkcjonowania przedszkoli wtedy już samorządowych, powstania Muzeum Ziemi Kępińskiej i Samorządowej Biblioteki Publicznej, zmiany nazw ulic, podjęcia uchwał o herbie, fladze i hymnie miejskim, to rozpoczęcie procesu pozyskiwania nieruchomości do zasobów komunalnych. Jesienią 1990 r. Zarząd Miejski po ponad 40-letniej przerwie opracował budżet Gminy, który następnie został uchwalony przez Radę Miejską. Następane lata funkcjonowania samorządu miejskiego to decyzje dotyczące budowy dróg, sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowych, telefonicznych, ciepłych, remonty i budowa placówek oświatowych, prywatyzacja oraz komercjalizacja przedsiębiorstw i działalności komunalnych...

1990 r. 1.10. – podpisano porozumienie pomiędzy resortem sprawiedliwości a przedstawicielami władz terenowych województwa kaliskiego odnośnie budowy obiektu przeznaczonego na siedzibę Sądu Rejonowego w Kępnie. Założono wówczas, że ta duża inwestycja – niezbędna dla funkcjonowania Sądu Rejonowego – zakończona zostanie do końca października 1992 roku. Koszt budowy wyniesie około 12 miliardów zł, z czego 2/3 środków pokryje Ministerstwo Sprawiedliwości, 1/6 zapewni Wojewoda Kaliski, 1/6 środków obciążą budżet Miasta i Gminy Kępno. W siedzibie gmachu będzie się również znajdowała Prokuratura Rejonowa i Państwowe Biuro Notarialne.

Budowa gmachu stała się niezbędna, gdyż stan techniczny budynku, w którym dotychczas mieścił się Sąd, stanowił zagrożenie dla życia ludzkiego. W lipcu 1990 r. przebywał w Kępnie minister sprawiedliwości Aleksander Bentkowski, który zapowiedział, że, jeśli władze Kępna nie znajdą nowego lokalu na siedzibę sądu lub nie zaczną budować nowego obiektu, Sąd zostanie przeniesiony do Ostrzeszowa.

1990 r. 29.10. – na sesji Rady Miasta i Gminy Kępno podjęto decyzję o prywatyzacji oraz demonopolizacji handlu, gastronomii i usług w Kępnie, dzięki czemu na 16 lokali, będących własnością miasta, ogłoszony został przetarg nieograniczony.

1990 r. 30.10. – w Kępnie oddano do użytku obwodnicę, która ułatwiała tranzyt na trasie Wrocław–Warszawa.

Od czerwca do grudnia 1990 r. Rada odbyła 9 sesji, 48 razy spotykały się komisje, 15 razy doszło do posiedzeń Zarządu. Na wszystkich posiedzeniach utrzymywała się wysoka frekwencja, która na ogół sięgała 90%. Przeprowadzony został spis mienia komunalnego gminy, który ustalił, jaki jest majątek samorządowy. Uchwalony statut gminy uporządkował prace Rady Miasta i Gminy Kępno oraz jego organów wykonawczych.

Rada powołała też komisję mieszkaniową, która analizowała listę oczekujących na mieszkania, sprawdzała zasadność dotychczasowych przydziałów oraz ustalała zasady przyznawania nowych lokali.

Nowa Rada przyjęła budżet na sumę 23 938 363 000 zł, uchwalony przez radnych poprzedniej kadencji, którzy nie mieli wielkiego wpływu na jego wysokość, bowiem duży udział w dochodach gminy, wynoszący 16 770 797 000 zł, miał Urząd Wojewódzki, co stanowiło 69,76% ogólnej kwoty wydatków. Do końca roku udział ten zmniejszył się do wysokości 8 716 973 000 zł. Z ogólnej sumy budżetu Gminy musiała ona przekazać na rzecz budżetu wojewódzkiego 5 000 000 000 zł na planowanych 8 716 973 000 zł. Z tego tytułu wynikała nadwyżka budżetowa w kwocie 2 918 725 079 zł. Powyższy budżet okazał się jednak bardzo niski, trudno więc było nowo wybranej Radzie realizować większe zadania inwestycyjne. Można było tylko przeprowadzać niezbędne korekty.

1991 r. 31.01. – Rada Miejska podjęła uchwałę o przystąpieniu do organizacji Stowarzyszenie Gmin Wielkopolskich (od 1999 r. Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski). Stowarzyszenie działa od 1991 r. i jest jedną z największych organizacji jednostek samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej. Należą do niej 103 gminy i 13 powiatów z terenu Wielkopolski.

Do zadań i celów stowarzyszenia należą m.in.:

- reprezentowanie interesów wielkopolskich gmin i powiatów na forum krajowym i europejskim,
- prowadzenie działalności doradczej i szkoleniowej,
- wspieranie rozwoju gospodarczego oraz promocja gmin i powiatów,
- reprezentowanie zrzeszonych gmin i powiatów w kontaktach z Sejmikiem Województwa Wielkopolskiego, Urzędem Marszałkowskim, administracją rządową oraz instytucjami pozarządowymi.

Rada powzięła także decyzję o demontażu pomnika, który znajdował się przy Placu Wolności, poświęconego utrwalaczom władzy ludowej oraz demontażu tablic pamiątkowych umieszczonych na elewacji budynku przy ulicy Kościuszki 9.

Na początku stycznia 1991 r. zmienione zostało nazewnictwo organów samorządowych. Dotychczasowa nazwa Rada Miasta i Gminy Kępno zmieniona została na nazwę Rada Miejska, a Zarząd Miasta i Gminy na Zarząd Miejski, natomiast przy Urzędzie Miasta i Gminy pozostała dawna nazwa.

1991 r. 19.03. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 1991 rok. Dochody, jak i wydatki ustalono na kwotę 23 236 158 000 zł. Ostatecznie pod koniec roku budżet jednostki wzrósł do sumy 27 135 104 000 zł.

Jak wynika ze sprawozdania z realizacji budżetu miasta i gminy Kępno za 1991 r. ostatecznie pod koniec roku dochody były wyższe o ponad 10% od planowanych, czyli o kwotę 2 768 435 000 zł.

W wielu wypadkach udało się zaoszczędzić, przy pełnej realizacji danego zadania, spore sumy pieniędzy, w efekcie czego wydatkowano kwotę 25 139 785 000 zł, dzięki czemu uzyskano nadwyżkę, wynoszącą 1 995 319 000 zł. Biorąc pod uwagę dochody i wydatki razem, w 1991 r. uzyskano nadwyżkę budżetową w wysokości 4 763 754 000 zł, która decyzją Zarządu Miejskiego weszła w skład budżetu Miasta i Gminy Kępno na 1992 rok. Wszystkie zaplanowane inwestycje i zadania zostały w 100% wykonane.

Rada Miejska wyraziła zgodę na powołanie Straży Miejskiej w Kępnie oraz uchwaliła statuty dla jednostek pomocniczych gmin (sołectwa).

1991 r. 20.05. – obradowała Rada Miejska, która zmieniła nazwę kina „Bajka” na historycznie uzasadnioną nazwę „Sokolnia”. 11 listopada 1991 r. odsłonięto tablicę, upamiętniającą działalność Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w latach 1898–1939. Aktu tego dokonali przedstawiciele władz miasta i samorządu terytorialnego, a były naczelnik okręgu „Sokoła” w Kępnie, Jan Gandecki, przypomniał zebranych dzieje towarzystwa. Budynek, w którym mieści się kino „Sokolnia”, wybudowali działacze Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w okresie międzywojennym. Obiekt po 1945 r. stał się własnością państwa, mieściło się w nim kino „Bajka”. Po przemianach w latach 1989–1990 i uchwaleniu przez Sejm ustawy o samorządzie terytorialnym uzgodniono, że przejdzie on w użytkowanie Urzędu Miasta i Gminy Kępno z przeznaczeniem na cele kulturalne, gdyż dawny właściciel, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” na razie nie będzie reaktywowane.

1991 r. 27.06. – Rada Miejska podjęła uchwałę o powołaniu Kępińskiego Centrum Kultury (KCK). Nowy organ rozpoczął działalność 1 września 1991 r. W jego skład weszły: Kępiński Dom Kultury, Biblioteka Publiczna i Muzeum Ziemi Kępińskiej.

1991 r. 27.06. – gmina Kępno przystąpiła do spółki akcyjnej „Telekom–Kalisz”.

1991 r. 14.07. – Mikorzyn, leżący na terenie gminy Kępno, otrzymał status miejscowości letniskowej.

1991 r. 26.09. – na mocy uchwały Rady Miejskiej likwidacji uległo Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego, przekształcone zostało w spółkę akcyjną. Rada powzięła też decyzję, aby Przedsiębiorstwo Komunalne w Kępnie wkroczyło na drogę prywatyzacyjną, pakiet kontrolny miał jednak pozostać w rękach Rady Miejskiej. Na tejże sesji ustalono również wysokość opłat parkingowych na Rynku.

Od października gospodarzem nowego targowiska przy ul. Polnej został Klub Sportowy „Polonia”, który 90% zysków zatrzyma odtąd na swoje potrzeby, nie otrzyma przy tym przyznawanej dotychczas dotacji.

Rada powołała także Komisję Działalności Gospodarczej, w skład której weszli członkowie Komisji Handlu i Komisji Rozwoju Gospodarczego.

1991 r. 29.11. – Rada Miejska zmieniła nazwę ul. Kasprzaka na ul. Księdza Mariana Magnuszewskiego, a Plac Wolności został przemianowany na Plac Księdza Ignacego Nowackiego. Ulica – łącząca ul. Wrocławską z ul. Powstańców Wielkopolskich – otrzymała nazwę ul. Słonecznej.

1991 r. 3.12. – odbyła się uroczysta Nadzwyczajna Sesja Rady Miejskiej poświęcona 330. rocznicy nadania Kępnu praw miejskich. W tej uroczystej sesji udział wzięli: wojewoda kaliski, marszałek Sejmiku Wojewódzkiego, senator Edward Wende i miejscowe władze. Historyczny referat o lokacji miasta wygłosił profesor Stanisław Nawrocki, współautor monografii „Dzieje Kępna”. Regionalista, Henryk Tyszkiewicz, scharakteryzował ludność Kępna w okresie lokacji, a burmistrz, Piotr Psikus, omówił aktualną sytuację Kępna i gminy oraz działalność Rady Narodowej.

Burmistrz wskazał na dokonania:

- przystąpienie w 1990 r. do budowy bloku komunalnego dla 36 rodzin przy ul. Cichej 6 – 200 000 000 zł,
- remonty kapitalne budynków przy ulicach: Świerczewskiego 2 (obecnie ul. Solidarności) – 1 650 000 000 zł i Warszawskiej 67 – 200 000 000 zł oraz na Rynku 26 – 300 000 000 zł,
- budowę Domu Strażaka II etap Mikorzyn – 100 000 000 zł,
- dopłatę do wykupionego budynku Rynek 16 – 278 000 000 zł,

- dalszą rozbudowę Szkoły Podstawowej nr 3 w Kępnie – 130 000 000 zł,
- położenie dywanika asfaltowego na drogach we wsi Kierzno i Osiny – 683 500 000 zł,
- modernizację oświetlenia w Świbie, przy ul. Sikorskiego, Wolności i na Osiedlu Przemysława w Kępnie – 152 000 000 zł,
- budowę chodnika przy ul. Warszawskiej od Rynku do ul. Lipowej – 295 000 000 zł oraz przy ul. Chopina – 212 000 000 zł,
- kontynuację budowy kolektora A i A-C – 600 000 000 zł,
- uzbrojenie Osiedla Targowiska i Osiedla przy ul. Grabowskiej – 1 235 000 000 zł,
- uzbrojenie terenu przy ul. Osińskiej i wykup działek – 350 000 000 zł,
- budowę targowiska – 400 000 000 zł,
- wysypisko śmieci – 108 000 000 zł,
- ulicę na Osiedlu 1000-lecia – 205 000 000 zł,
- wydatkowanie 400 000 000 zł na rzecz budowy Sądu Rejonowego w Kępnie.

W związku z tym, iż wojewoda kaliski w lipcu 1992 r. rozwiązał Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Kalisz i przekazał obowiązki z tym związane samorządom z budżetu gminy Kępno dodatkowo wydatkowano 865 000 000 zł.

1992 r. 10.04. – uchwalenie przez Radę Miejską budżetu gminy na 1992 r., który wyniósł 35 539 325 000 zł. Po zmianach, które nastąpiły w czasie realizacji budżetu, nastąpił wzrost planowanych dochodów i wydatków o około 15,39%, co stanowiło kwotę 41 007 184 000 zł.

Ostatecznie dochody wykonano w 101,26% założeń planowanych, natomiast wydatki wyniosły 96,14% planu. W efekcie uzyskano nadwyżkę w wysokości 2 101 345 500 zł.

1992 r. 10.04. – Rada Miejska podjęła uchwałę o likwidacji, 31 sierpnia 1992 r., Przedszkola Samorządowego nr 3 w Kępnie. Uchwaliła też regulaminy, dotyczące przeprowadzania konkursów na stanowiska dyrektorów przedszkoli samorządowych gminy Kępno oraz trybu pracy komisji konkursowych. Zaaprobowała również przekazanie do zasobów mienia komunalnego Gminy Kępno część nieruchomości Wojewódzkiego Zarządu Weterynarii – Oddział Rejonowy w Kępnie, a także przychyliła się do wniosku, aby kotłownię – należące do Zakładu Urządzeń Chemicznych „Montochem” – przekazać na rzecz gminy Kępno.

1992 r. 26.06. – na sesji Rady Miejskiej rozpatrywano kwestię funkcjonowania przedszkola, które chciało prowadzić Zgromadzenie Sióstr Boromeuszek. Zgromadzenie początkowo planowało, aby jego placówka, otrzymała status przedszkola publicznego, do czego gmina miała jednak zastrzeżenia. Ostatecznie strony doszły do porozumienia na zasadzie, że przedszkole będzie niepubliczne, ale gmina będzie je częściowo dotować. Do dzisiaj jedno dziecko z Przedszkola Sióstr Boromeuszek otrzymuje 3/4 sumy, jaką gmina dopłaca do każdego dziecka w przedszkolu publicznym.

1992 r. 3.06. – po kilkumiesięcznej przerwie wznowiono wydawanie „Tygodnika Kępińskiego”, najbardziej opiniotwórczego tytułu prasowego w Kępnie i regionie. Wpływ na przerwę w wydawaniu „Tygodnika...” miał m.in. proces, jaki toczył się w Sądzie Rejonowym w Kępnie między redakcją a lekarzami z miejscowego szpitala. Spór zakończył się podpisaniem ugody między stronami. Redakcja (redaktorem naczelnym gazety pozostał nadal Włodzimierz Mazurkiewicz) opatrzyła wydany po przerwie numer następującym komentarzem (fragmenty): *Po kilku miesiącach nieobecności „Tygodnik Kępiński” powraca do Państwa w innej formie i innej szacie graficznej... „Tygodnik Kępiński”, który leży przed Państwem jest pewną kontynuacją dawnej gazety, jednocześnie jednak pragniemy, aby był on początkiem nowego etapu naszej działalności. Mamy nadzieję, że doświadczenie pomoże nam wybrać to, co dobre i odrzucić to, co nie sprawdziło się lub było błędne. Pragniemy być pismem naprawdę otwartym na różne problemy i różne punkty widzenia. Burzliwe czasy w jakich żyjemy, upadek autorytetów i wartości sprawiają, że rola małych, lokalnych pism, takich jak nasze, powinna polegać, jak sądzimy, na wyszukiwaniu przede wszystkim tego, co łączy, a nie dzieli. Nie oznacza to zgody na kłamstwo czy zło, oznacza jedynie wiarę w możliwość porozumienia się między ludźmi. Z wcześniejszego składu redakcji z redaktorem naczelnym lojalnie pozostali: Grażyna Gatner i Mirosław Łapa.*

1992 r. 28.06–12.07. – burmistrz miasta i gminy Kępno Piotr Psikus przebywał w Berlinie celem zapoznania się z funkcjonowaniem samorządu terytorialnego w Niemczech.

1992 r. 29.09. – Rada Miejska podjęła uchwałę o likwidacji Przedsiębiorstwa Ulic i Mostów w Kępnie z siedzibą w Rzetni, które z powodu małej ilości zamówień ponosiło straty.

1992 r. 20.10. – do użytku oddano ostatni odcinek gruntownie wyremontowanej ulicy Warszawskiej, gdzie wymieniono m.in. całą sieć wodociągową, gazową, założono kanalizację sanitarną, kabel energetyczny i telekomunikacyjny. Położone też zostały nowa nawierzchnia i chodniki.

1992 r. 28.10. – obradowała Rada Miejska, która podjęła uchwałę o likwidacji Miejsko-Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Na sesji stwierdzono także wygaśnięcie mandatów radnych Kazimierza Czworowskiego i Andrzeja Drzazgi,

wskutek zrzeczenia się ich przez wymienionych rajców. W związku z tym Rada podjęła decyzję o przeprowadzeniu konsultacji w celu uzyskania opinii wyborców w kwestii potrzeby lub zaniechania przeprowadzenia wyborów uzupełniających. Po zasięgnięciu opinii wyborców z okręgów wyborczych nr 4 w Kępnie i nr 20 w Hanulinie Rada Miejska na sesji, 18 grudnia 1992 r., postanowiła nie przeprowadzać wyborów uzupełniających w wyżej wymienionych okręgach.

1992 r. 1.12. – Rada Miejska podjęła uchwałę, w której zaakceptowała kierunki działania, mające na celu pełną współpracę gmin: Kępno, Baranów, Bralin, Łęka Opatowska, Rychtal i Trzcinica na rzecz utworzenia, w ramach planowanej reformy samorządu terytorialnego, powiatu kępińskiego z siedzibą w Kępnie. Nowa jednostka swym zasięgiem terytorialnym obejmować będzie wymienione gminy.

1992 r. 21.12. – w Kępnie nastąpiło otwarcie Posterunku Celnego, zlokalizowanego w części obiektów zakładu „Ponar-Remo”. Objął on swoją działalnością 20 gmin południowych województwa kaliskiego i rozpoczął odprawy celne w pełnym zakresie, zarówno osób fizycznych jak i podmiotów gospodarczych.

1992 r. 30.12. – w Kępnie nastąpiła rozbudowa przedszkoli, dzięki czemu mogły one objąć swą opieką większą ilość dzieci niż deklarowana przez rodziców.

Aby obniżyć koszty ponoszone przez Gminę, związane z zatrudnianiem pracowników, utrzymaniem budynków i pomieszczeń przedszkolnych, w związku z niewykorzystaniem w pełni możliwości opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, Rada podjęła decyzję o likwidacji Przedszkola nr 1 przy ul. Dąbrowskiego. Było to tym bardziej uzasadnione, że przedszkole to znajdowało się w rejonie miasta o dużym nasyceniu w placówki przedszkolne oraz mieściło się w budynku, który nie był własnością Gminy, co zwiększało koszty utrzymania placówki.

W związku z likwidacją Przedszkola nr 1 dzieci z czterech oddziałów przeniesiono do Przedszkola nr 5 na Osiedlu 700-lecia oraz nowo utworzonego drugiego oddziału przedszkolnego w Żłobku Miejskim w Kępnie przy ul. Ks. Piotra Wawrzyniaka.

1992 r. – Rada Miejska położyła nacisk na inwestycje w dziale gospodarki komunalnej, remontu i budowy dróg gminnych, telefonizacji, oświetlenia, remontu oraz budowy domów komunalnych w celu zmniejszenia kolejki osób i rodzin oczekujących na przydział mieszkania.

Realizacja tych celów wymagała dużych nakładów, w związku z tym z budżetu wykonanego na sumę 39 424 365 000 zł aż 1/3 przeznaczono na inwestycje.

Do najważniejszych należały:

- budowa dróg gminnych (Osiny, Kierzno, Mikorzyn) – 819 mln zł,
- telefonizacja wsi: Świba, Kierzno, Kierzenko, Pustkowie Kierzeńskie oraz Osiedle Targowisko – 125 mln zł,
- kapitalny remont ul. Szymanowskiego i Chopina, zakończenie modernizacji ul. Warszawskiej – 1,433 mld zł,
- modernizacja linii oświetlenia ulicznego – 385,5 mln zł,
- inwestycje w dziale gospodarki komunalnej (rozpoczęcie budowy sieci wodociągowej Świba–Olszowa, wymiana części sieci wodociągowej i gazowej w Kępnie, budowa przez teren miasta i gminy kabla światłowodowego, zakup rur dla kolektora sanitarnego A., który będzie odbierał i odprowadzał ścieki do oczyszczalni z południowo–zachodniej części miasta oraz rur preizolowanych potrzebnych do budowy sieci ciepłej dla Szkoły Podstawowej nr 3, bloków Spółdzielni Mieszkaniowej przy Alei Marcinkowskiego, kina „Sokolnia” i budynku Sądu Rejonowego – przedsięwzięcie realizowano wspólnie z Gminami Wieruszów i Baranów),
- drugostronne zasilanie miasta Kępno w gaz w rejonach ul. Obrońców Pokoju i terenów przyległych – 2 080 mln zł,
- zakończenie remontu kapitalnego budynku przy ul. Gen. Świerczewskiego – 672 mln zł,
- dotacja na budowę Domu Strażaka w Mikorzynie – 271 mln zł,
- przeznaczenie funduszy na rzecz budowy Szpitalnego Oddziału Ratunkowego przy Zespole Opieki Zdrowotnej w Kępnie – 800 mln zł,
- budowa w 1992 r. bloku komunalnego dla 24 rodzin przy ul. Gen. Świerczewskiego 8A (obecnie Solidarności 8A) – ponad 3,5 mld zł.

Mimo wielu trudności, w wyniku starań Zarządu Miejskiego i burmistrza, powstały w Kępnie takie instytucje jak: Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie, Posterunek Celny oraz Kasa Ubezpieczeń Społecznych Rolników, dzięki czemu utworzono nowe miejsca pracy, bowiem bezrobocie było wtedy dość wysokie, dane z 31.12.1992 r. podają liczbę 2 tysiące osób. Gmina, aby je zmniejszyć, organizowała dla bezrobotnych prace interwencyjne i roboty publiczne.

1993 r. 18.03. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 1993 rok. W budżecie dochody zostały zaplanowane na kwotę 45 868 386 700 zł, natomiast faktycznie do budżetu Gminy wpłynęło 45 386 679 200 zł, co stanowiło 98,9% planu. Z kolei realne wydatki budżetu to kwota 45 616 297 000 zł, co oznaczało, że wydano o 229 617 800 zł więcej niż uzyskano rzeczywistych wpływów. Ten niedobór został pokryty z nadwyżki budżetowej, jaką Gmina osiągnęła w 1992 roku.

Na tej sesji Rada zadecydowała o przystąpieniu Gminy Kępno do Towarzystwa Ubezpieczeń Społecznych, którego działalność oparta była na wzajemności. Gmina przystąpiła do towarzystwa na prawach członka, wykupując jednocześnie 250 udziałów na sumę 2,5 mln zł.

Na wniosek Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej Rada podjęła jeszcze uchwałę w sprawie wyboru hymnu miejskiego, którym została „Piosenka jubileuszowa” autorstwa Władysława Turowskiego w aranżacji Barbary Jabłońskiej.

1993 r. 30.08. – Rada Miejska nadała tytuł Honorowego Obywatela Miasta i Gminy Kępno Romanowi Trillerowi, mieszkańcowi Padeborn w Niemczech.

Roman Triller – prezes niemieckiej Fundacji Fredrich Mulka Stiftung – był inicjatorem akcji pomocy dla kępińskiego szpitala. Pomoc ta, udzielana od 1981 r. w postaci leków i sprzętu medycznego, wyniosła w sumie 2 000 000 marek.

12 kwietnia 1994 r. podczas pobytu w Polsce Romana Trillera odbyło się uroczyste spotkanie z udziałem zacnego gościa, w czasie którego burmistrz Piotr Psikus podziękował za przekazane dary medyczne, a następnie wręczył panu Romanowi Trillerowi dokument o nadaniu tytułu Honorowego Obywatela Miasta i Gminy Kępno.

Na tejże sesji Rada Miejska postanowiła przystąpić do Związku Miast Polskich. Organizacja ta powstała w 1917 r. i działała w Polsce w okresie międzywojennym. Jej poczynania zostały wznowione po wyborach samorządowych w 1990 r., a konkretną działalność rozpoczęła od stycznia 1991 roku.

Na Kongresie Restytucyjnym Związku Miast Polskich w Poznaniu uznano, że do najpilniejszych potrzeb miast w Polsce należą: opracowanie programu budownictwa, regulacja kwestii finansowych miast, gospodarka gruntami miejskimi i obrona miast.

W czerwcu 2008 r. do związku należało 312 miast w Polsce.

1993 r. 14.12. – Rada Miejska podjęła uchwałę w sprawie likwidacji Terenowego Zespołu Usług Projektowych w Kępnie. Podjęto taką decyzję, gdyż mieszkańcy gminy mieli możliwość dostępu i wyboru projektantów na zasadach wolnego rynku.

1993 r. 20.12. – ukazał się pierwszy numer biuletynu informacyjnego Zarządu Miejskiego w Kępnie – „Wiadomości z Kępińskiego Ratusza”.

Władze samorządowe w Kępnie nadal kładły nacisk na realizację inwestycji, które polepszały warunki życia mieszkańców miasta i gminy Kępno. Do takich działań należą:

– inwestycja wodociągowa Świba–Olszowa, stacja uzdatniania wody Mechnice, opracowanie dokumentacji technicznej – 6 611 900 000 zł,

– stacja uzdatniania wody Kępno – 658 297 000 zł,

– budowa ciepłociągu do budynku Sądu Rejonowego, kina „Sokolnia”, Szkoły Podstawowej nr 3 i Osiedla 1000–lecia – 2 225 000 000 zł,

– wykonanie węzła cieplnego w miejscu kotłowni osiedlowej na Al. Marcinkowskiego – 155 000 000 zł,

– budowa kolektora sanitarnego od oczyszczalni ścieków do rejonu ul. Młyńskiej – 700 000 000 zł,

– budowa sieci gazowych na terenie miasta Kępno (ul. Wrocławska, osiedle Mściwoja) oraz drugostronne zasilanie miasta Kępno w gaz – 810 000 000 zł,

– drogi w gminie, ulice i chodniki w mieście – 14 180 467 000 zł,

– zakończenie budowy bloku komunalnego dla 36 rodzin przy ul. Zacisze 1a, który został oddany do użytku w 1992 r., wydano blisko 3 miliardy zł,

– budowa Domu Strażaka w Mikorzynie – 490 000 000 zł.

1994 r. 21.03. – wojewoda kaliski odwołał Władysława Garbińskiego z funkcji kierownika Urzędu Rejonowego w Kępnie. Nowym kierownikiem został mianowany Witold Jankowski.

1994 r. 30.03. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy Kępno na 1994 rok. Po stronie dochodów zaplanowano 55 894 505 000 zł, natomiast wydatki określono na sumę 58 953 871 000 zł. Pod koniec roku dochody zamknęły się faktycznie kwotą 58 216 663 000 zł, a realne wydatki wyniosły 61 275 871 000 zł.

1994 r. I półrocze – z inicjatywy Piotra Psikus, Józefa Wojciecha Sosnowskiego i Aleksandra Woźniaka utworzone zostało lokalne ugrupowanie o nazwie Kępińska Inicjatywa Samorządowa (KIS), której przewodniczącym został dr Kajetan Pakowski. Program ugrupowania skupiał się przede wszystkim na wszechstronnym rozwoju miasta i gminy Kępno. W deklaracji wyborczej KIS-u napisano: *Jesteśmy dobrowolnym zrzeszeniem grupy mieszkańców miasta i gminy Kępno. Pomijamy swoje poglądy polityczne i światopoglądowe, stawiamy za cel główny dobro i rozwój naszego miasta i gminy.*

1994 r. 19.06. – w całym kraju odbyły się wybory do samorządów. W Kępnie oprócz kandydatów na radnych z trzech partii (Polskie Stronnictwo Ludowe, Sojusz Lewicy Demokratycznej, Stronnictwo Ludowo–Chrześcijańskie) udział brali przedstawiciele trzech miejscowych ugrupowań (Kępińska Inicjatywa Samorządowa, Ludowy Komitet Wyborczy, Kępiń-

skie Ugrupowanie Wyborcze – do chwili obecnej przetrwała Kępińska Inicjatywa Samorządowa) oraz osoby z dziewiętnastu różnych instytucji, związków, stowarzyszeń, organizacji oraz kandydaci niezależni.

Tabela nr 61: Liczba głosów uzyskana przez kandydatów wybranych radnymi do Rady Miejskiej 19.06.1994 r.

Kolejny numer	Kandydaci, którzy uzyskali mandat radnego	Nazwa listy wyborczej	Liczba głosów
1.	Krzysztof Kempa	Kępińska Inicjatywa Samorządowa	126
2.	Andrzej Kubot	Kępińska Inicjatywa Samorządowa	90
3.	Kazimierz Martynowski	Kępińska Inicjatywa Samorządowa	105
4.	Krzysztof Rudziński	Kępińska Inicjatywa Samorządowa	83
5.	Antoni Smółka	Kępińska Inicjatywa Samorządowa	83
6.	Józef Wojciech Sosnowski	Kępińska Inicjatywa Samorządowa	52
7.	Zdzisława Szymańska	Kępińska Inicjatywa Samorządowa	105
8.	Henryk Tyszkiewicz	Kępińska Inicjatywa Samorządowa	57
9.	Eugeniusz Grzesiak	Sojusz Lewicy Demokratycznej	95
10.	Mieczysław Królikowski	Sojusz Lewicy Demokratycznej	108
11.	Alicja Młot	Sojusz Lewicy Demokratycznej	97
12.	Ryszard Przybylski	Sojusz Lewicy Demokratycznej	105
13.	Jerzy Trzmiel	Sojusz Lewicy Demokratycznej	160
14.	Henryk Cierlak	Rady Sołectw Mechnice i Domanin	117
15.	Kazimierz Klein	Rada Sołectwa Ostrówiec	134
16.	Kazimierz Mądry	Rada Sołectwa Kierzenko	124
17.	Stanisław Mizera	Komitet Wyborczy Spółdzielni Mieszkaniowej	79
18.	Jerzy Stodolny	Komitet Wyborczy Spółdzielni Mieszkaniowej	90
19.	Anna Wojtaszek	Ludowy Komitet Wyborczy	101
20.	Andrzej Kaźmierczak	niezależny	68
21.	Zofia Lubińska	niezależny	77
22.	Alicja Małek	niezależny	169
23.	Krzysztof Marczak	niezależny	124
24.	Marian Pajkert	niezależny	91
25.	Roman Siudy	niezależny	119
26.	Andrzej Stachowiak	niezależny	106
27.	Władysław Wajerowski	niezależny	72
28.	Wiesław Walas	niezależny	65

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 9 z 25.06.1994 r.

1994 r. 2.07. – odbyła się – pierwsza po wyborach – sesja Rady Miejskiej w Kępnie, podczas której wybrano przewodniczącego Rady i jego zastępców. Na przewodniczącego kandydowali Jerzy Trzmiel z Sojuszu Lewicy Demokratycznej i Wojciech Sosnowski z Kępińskiej Inicjatywy Samorządowej. Przewodniczącym Rady został wybrany Jerzy Trzmiel, który uzyskał 18 głosów (Józef Wojciech Sosnowski 10). Wiceprzewodniczącymi Rady wybrano: Krzysztofa Rudzińskiego (KIS) i Mariana Pajkerta (niezależny). W Sejmiku Wojewódzkim Radę Miejską w Kępnie reprezentowali: Andrzej Kaźmierczak (niezależny) i Andrzej Stachowiak (niezależny). Na sesji powołano pięć stałych komisji Rady (w poprzedniej kadencji było siedem): Komisję Rewizyjną, Komisję Mieszkaniową, Komisję Gospodarczą i Budżetu, Komisję Oświaty, Zdrowia, Spraw Socjalnych, Kultury i Sportu, Komisję Przestrzegania Prawa, Porządku Publicznego i Samorządności.

Radni ustalili także tryb wyboru burmistrza. Do 6 lipca 1994 r. przyjmowano zgłoszenia pisemne, następnego dnia odbywały się przesłuchania kandydatów.

1994 r. 2.07. – na drugiej sesji Rady Miejskiej wybrano burmistrza. Na stanowisko kandydowali: Ryszard Przybylski (Sojusz Lewicy Demokratycznej) i Piotr Psikus (Kępińska Inicjatywa Samorządowa). Burmistrzem ponownie został wybrany Piotr Psikus, który uzyskał 20 głosów (Ryszard Przybylski 8). Zastępcą burmistrza został Andrzej Stachowiak, na którego głosowało 20 radnych.

1994 r. 10.11. – odbyła się sesja Rady Miejskiej, na której zatwierdzone zostały zmiany w Statucie Miasta i Gminy Kępno. Dokument uzupełniony został o paragraf, który mówił, iż radni mogą tworzyć kluby poselskie, sprecyzowana została też

wysokość diety. Jeśli radny w ciągu jednego dnia uczestniczył w więcej niż w jednym posiedzeniu obowiązywała dieta najwyższa. Zmiany nastąpiły także w regulaminie organizacyjnym Urzędu Miasta i Gminy Kępno. Ustanowiono nowy podział komórek organizacyjnych i samodzielnych stanowisk pracy. Na sesji omówiono także sprawę gospodarki mieszkaniami komunalnymi. Duża ilość osób oczekiwała wtedy na przydział mieszkania, stąd ten punkt posiedzenia. Lokali komunalnych było bardzo mało, co powodowało, że na mieszkanie czekano latami. W związku z tym ustalone zostały kryteria uzyskania prawa do najmu komunalnego lokalu mieszkaniowego.

1994 r. 30.12. – Rada Miejska w Kępnie powołała komisję dyscyplinarną pierwszej instancji, która orzekała w sprawach dotyczących naruszenia obowiązków przez mianowanych pracowników samorządowych miasta i gminy Kępno. 23 lutego 1995 r. Rada Miejska powołała komisję dyscyplinarną II instancji, orzekającą za naruszenie obowiązków przez mianowanych pracowników samorządowych miasta i gminy Kępno.

W 1994 r. Gmina Kępno prowadziła nadal politykę inwestycyjną w celu uzupełnienia zaległości z zakresu gospodarki komunalnej, budowy oraz remontu dróg, ulic i chodników, a także zwiększenia zasobów mieszkań komunalnych.

W 1994 r. na inwestycje przeznaczono 11 142 467 000 zł, co stanowiło 20,16% całości wydatków.

Do najważniejszych należą:

- rozpoczęcie budowy stacji uzdatniania wody – zbiorników wyrównawczych i przepompowni II,
- doprowadzenie wody do Mianowic,
- rozpoczęcie budowy stacji uzdatniania wody do Mechnic – będzie ona służyć także Mikorzynowi i Mianowicom,
- budowa kolektora sanitarnego dla północno-zachodniej części miasta – dotyczy to ulic: Młyńskiej, Wieluńskiej i Radosnej. W konsekwencji kolektor obejmie rejon Osiedla Odrodzenia,
- dalsza wymiana sieci gazowej – inwestycje te finansowały przedsiębiorstwa gazownicze z Kalisza i Poznania,
- kontynuacja telefonizacji miasta i gminy Kępno z budżetu gminy (Osiedle Mściwoja, ulice: Estkowskiego, Walki Młodych, Krasickiego oraz przez Osiny do Szklarki Mielęckiej, Przybyszowa i Rzetni).

1995 r. 30.03. – Rada Miejska uchwaliła budżet Miasta i Gminy Kępno. Planowane dochody miały wynieść 7 596 161 zł, a wykonano je na kwotę 8 776 021 zł, natomiast wydatki zaplanowano w wysokości 7 515 000 zł, a wykonano na sumę 9 386 264 zł, z tego na realizację zadań inwestycyjnych przeznaczono 3 338 663 zł, czyli 35,6% ogółu wydatków.

1995 r. 14.09. – Rada Miejska w związku z przejściem od 1996 r. szkół podstawowych powołała komisję, która miała przeprowadzić inwentaryzację mienia placówek szkolnych.

1996 r. 1.01. – Gmina Kępno przejęła prowadzenie 13 szkół podstawowych, w tym 2 filie w Osinach i Rzetni.

1996 r. 30.05. – Gmina Kępno przystąpiła do spółki akcyjnej Bank Cukrownictwa „Cukrownik” S.A. we Wrocławiu. W następnym roku wycofano się z tej decyzji.

1996 r. 4.07. – Rada Miejska podjęła uchwałę, dotyczącą regulaminu oceny pracowników samorządowych. Uchwała przewidywała trzy oceny: pozytywną, zadowalającą i negatywną. Ocena pracowników zajmować się miała siedmioosobowa komisja.

Na tejże sesji Rada Miejska zdecydowała o powołaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o nazwie Administracja Domów Mieszkalnych (ADM) w Kępnie.

1996 r. 28.11. – rozstrzygnięty został przetarg na wykonanie hali sportowej. Spośród sześciu propozycji wybrano ofertę przedstawioną przez ostrzeszowską firmę „Trasko” wyspecjalizowaną w konstrukcjach stalowych. 12 grudnia 1996 r. Gmina zawarła umowę o dofinansowaniu hali z Głównym Urzędem Kultury Fizycznej i Turystyki. Urząd przyznał dotację na budowę hali sportowej w Kępnie w wysokości 1 926 000,00 zł, natomiast Urząd Marszałkowski dofinansował budowę hali kwotą 30 000,00 zł. Wartość całej inwestycji zaplanowano na sumę 9 237 489,55 zł.

1996 r. 12.12. – Rada Miejska podjęła uchwałę o dofinansowaniu przedsięwzięcia pn. „Budowa hali sportowej w Kępnie”.

1996 r. 30.12. – odbyło się posiedzenie Rady Miejskiej, na którym uchwalono budżet Miasta i Gminy Kępno na 1997 rok. Dochody własne Gminy planowane były w budżecie w wysokości 16 610 691 zł, dochody na zadania zlecone i powierzone miały wynieść 1 484 551 zł, co razem dało sumę 18 095 242 zł.

W ciągu roku nastąpiły zmiany i korekty w planowanych dochodach i ostatecznie zamknęły się kwotą 20 558 976 zł, natomiast wydatki zaplanowano na sumę 17 275 242 zł, a wykonano na kwotę 19 719 772 zł, z tego na realizację zadań inwestycyjnych przeznaczono 4 006 502 zł, czyli 20,32% wszystkich wydatków.

1997 r. 30.01. – Miasto i Gmina Kępno przystąpiło do programu „Bezpieczne miasto”. Przedsięwzięcie zakładało ograniczenie przestępczości w około 100 małych i średnich miastach, w ścisłej współpracy jednostek samorządu terytorialnego, Kościołów, mediów i innych instytucji.

1997 r. – ustalenie i uchwalenie przez Radę Miejską „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kępno”.

1997 r. 20.05. – Rada Miejska przegłosowała uchwałę o zakresie i zasadach przyznawania dotacji finansowych z budżetu Gminy na realizację zadań prowadzonych w formie gospodarki pozabudżetowej oraz dofinansowanie innych podmiotów, prowadzących działalność w zakresie zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Na sesji Rada postanowiła też przystąpić do spółki „Oświetlenie uliczne i drogowe – Spółka z o.o.”, która powstała przy końcu 1996 r. w ramach restrukturyzacji Energetyki Kaliskiej S.A.

Przedsiębiorstwo rozpoczęło działalność w styczniu 1997 r. i objęło obszar całego województwa kaliskiego i konińskiego. Spółka wyróżniała się wśród innych firm z branży innowacyjnością, nowatorstwem w sposobie zarządzania i wysoką jakością oferowanych usług.

1997 r. 3.07. – Rada Miejska podjęła decyzję o utworzeniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o nazwie „Wodociągi Kępińskie Spółka z o.o.”.

Wyraziła także zgodę na zbycie należących do Gminy Kępno akcji Przedsiębiorstwa Komunalnego Saga S.A. w Kępnie oraz nieodpłatnego przekazania na rzecz Energetyki Kaliskiej urządzeń energetycznych stanowiących przyłącze energetyczne hali sportowej w Kępnie.

1997 r. 30.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy Kępno na 1998 rok. Planowane dochody własne zamknęły się w kwocie 25 579 587 zł, do tego doliczyć należało dotacje na zadania zlecone i powierzone na sumę 2 746 157 zł, co razem dało sumę 28 325 744 zł. Wykonanie dochodów własnych to kwota 25 560 196 zł, natomiast dochody ogółem objęły sumę 28 306 353 zł. Wydatki na zadania własne zaplanowano na kwotę 27 168 587 zł, a wykonanie wyniosło 26 322 410 zł, natomiast planowane wydatki ogółem to suma 29 914 744 zł, a wykonanie to kwota 29 068 567 zł, z tego na realizację inwestycji przeznaczono 7 972 579 zł, czyli 28,67% budżetu.

1998 r. 15.01. – za kwotę 4,2 mln zł sprzedano rozlewnię gazu, należącą do Gminy. Środki z tej transakcji przeznaczono na cele inwestycyjne.

W związku ze zbliżającymi się wyborami samorządowymi na kępińskiej scenie politycznej zaczęły tworzyć się i działać różnorodne ugrupowania, które dążyły do zdobycia, jak największej ilości mandatów radnych w gminie Kępno oraz w mającym powstać od 1 stycznia 1999 r. powiecie kępińskim.

1998 r. 10.03. – z inicjatywy Kępińskiego Koła Ruchu Społecznego Akcja Wyborcza „Solidarność” doszło przed wyborami samorządowymi do porozumienia ugrupowań prawicowych. Pod tekstem porozumienia podpisali się przedstawiciele następujących partii, ugrupowań i stowarzyszeń: MKK (Miejskiej Komisji Koordynacyjnej) Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” – Jacek Śródka, Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Rolników Indywidualnych – Feliks Mieszala, Ruchu Społecznego Akcja Wyborcza „Solidarność” – Włodzimierz Mazurkiewicz, Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego – K. Tęsiorowska, Ruchu Odbudowy Polski – Tadeusz Wincencik, Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – Edward Marczak, Stowarzyszenia Represjonowanych Żołnierzy Batalionów – Zygmunt Zieliński oraz Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Wschodnich – Kazimierz Dradrach.

W § 3 porozumienia napisano: *Celem koalicji ugrupowań jest wspólny udział w tegorocznych wyborach samorządowych i powiatowych poprzez wyłonienie, promowanie oraz przeprowadzenie przez proces wyborczy kandydatów chrześcijańskiej prawicy. Po wyborach radni utworzą wspólny Klub Radnych Porozumienia Samorządowego AWS Ziemi Kępińskiej.*

14 kwietnia 1998 r. powołany został Komitet Wyborczy AWS Ziemi Kępińskiej (KW AWS Ziemi Kępińskiej). Przewodniczącym został Jacek Śródka, zastępcami: Włodzimierz Mazurkiewicz i Andrzej Rozwadowski, sekretarzem – Zygmunt Kuczyński.

27 lipca 1998 r. doszło do parafowania umowy koalicyjnej między Porozumieniem Samorządowym AWS Ziemi Kępińskiej (Jacek Śródka) a Kołem Unii Wolności w Kępnie (Andrzej Rozwadowski). W ten sposób powstało AWS – UW Razem Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej. Na wejście do porozumienia zdecydowała się także Kępińska Inicjatywa Samorządowa (KIS). Przewodniczącym porozumienia został Jacek Śródka, a jego zastępcami: Włodzimierz Mazurkiewicz i Andrzej Rozwadowski.

1998 r. 1.07. – odbyło się pierwsze założycielskie walne zgromadzenie o nazwie Forum Społeczno-Gospodarcze w Kępnie. Przewodniczącym forum został wybrany Jerzy Trzmiel, jego zastępcami byli Zygmunt Nowacki i Władysław Rogowski, skarbnikiem – Jan Trojak, sekretarzem – Krzysztof Dąbrowski. Forum określiło się jako *ugrupowanie apolityczne, które powinno mieć swoich przedstawicieli we władzach samorządowych i powiatowych.* Do nowego ugrupowania zapisało się 56 członków.

Porozumienie

zawarte przez ugrupowania prawicowych organizacji
politycznych i społecznych Regionu Kępińskiego
i dotyczące współdziałania oraz wyłonienia wspólnego Komitetu Wyborczego
w wyborach samorządowych i powiatowych w 1998 roku

Celem tego porozumienia jest zapewnienie mieszkańcom Ziemi Kępińskiej, którzy kierują się zasadami etyki chrześcijańskiej reprezentacji w przyszłej Radzie Miejskiej, Radach Gmin i Radzie Powiatowej Ziemi Kępińskiej.

§1

Porozumienie zawierają następujące organizacje:

1. MKK „Solidarność w Kępnie
2. Zarząd Gminny „S” RJ w Bralinie
3. Ruch Społeczny AWS w Kępnie
4. Zjednoczenie Chrześcijańsko - Narodowe Koło Kępno, Mikorzyn, Myjomice - Ostrówiec
5. Ruch Odbudowy Polski Ogniwo Miejskie w Kępnie
6. Porozumienie Centrum
7. *Sowiński Związek Polimery Amu Krajowy*
8. *Stowarzyszenie Reprezentacyjne Polimery Białonin Bobczyk*
9. *Tow. Miłośników Lubuski i Kresów poln. h. iek. w. w. Kępno*
10.
11.
12.

§2

Koalicja przyjmuje nazwę Porozumienie Samorządowe AWS Ziemi Kępińskiej

Porozumienie zawarte przez ugrupowania prawicowych organizacji politycznych,
społecznych regionu kępińskiego, zawarte 10.03.1998 r.,
ze zbiorów prywatnych Andrzeja Mikołajczyka

Umowa koalicyjna zawarta między
Porozumieniem Samorządowym AWS Ziemi Kępińskiej
a Unią Wolności Koło w Kępnie,
dotycząca wyłonienia wspólnego Komitetu Wyborczego
w wyborach samorządowych w 1998 roku
oraz dalszego współdziałania.

Celem tego porozumienia jest zapewnienie mieszkańcom Ziemi Kępińskiej, którzy są zwolennikami prawicy oraz centroprawicy i szanują wartości chrześcijańskie, reprezentacji w strukturach powiatowych i gminnych oraz wspólne wpływanie po wyborach na sytuację społeczno - polityczną i gospodarczą w naszym regionie.

§1

Porozumienie Samorządowe AWS Ziemi Kępińskiej oraz Unia Wolności Koło Kępno podpisują umowę koalicyjną, której celem jest wyłonienie wspólnych kandydatów do wyborów gminnych (gminy Kępno, Baranów, Bralin, Łęka Opatowska, Perzów, Rychtal, Trzcinica) i powiatowych oraz ich przeprowadzenie przez proces wyborczy.

§2

Wspólne ugrupowanie wyborcze przyjmuje nazwę: „AWS - UW RAZEM”

Porozumienie Samorządowe Ziemi Kępińskiej.

§3

Koalicja tworzy wspólny Komitet Wyborczy, który powoła Sztab Wyborczy, będzie nadzorował jego prace oraz czuwał nad przebiegiem procesu wyborczego. Sztab wyłoni kandydatów i zorganizuje kampanię wyborczą. W jego skład każda ze stron deleguje swoich przedstawicieli. Szczegóły reguluje załącznik nr 1.

§4

Akcjonariusze porozumienia określają w załączniku nr 2 sposób wyłaniania kandydatów.

§5

Komitet Wyborczy utworzy Radę Programową, która przystąpi do wspólnego programu wyborczego opartego na następujących zasadach:

- 1) rozwój gospodarki regionu i w konsekwencji obniżenie bezrobocia,
- 2) wolność gospodarcza w ramach jasnego i dobrze egzekwowanego prawa,
- 3) poszanowanie prywatnej własności, promocja i obrona polskiej własności,
- 4) promocja rodziny, jej szybki awans materialny oraz obrona najsłabszych,
- 5) stały wzrost poziomu życia na wsi,
- 6) inwestowanie w wykształcenie dzieci i młodzieży oraz stwarzanie lepszych warunków nauczania.

Efektem wygrania wyborów oraz realizacji programu będzie pozabawienie politycznych wpływów elit postkomunistycznych w regionie.

Komitet Wyborczy powoła również Komisję Szkoleniową w celu przygotowania kandydatów do pełnienia funkcji radnego.

Umowa koalicyjna zawarta między
Porozumieniem Samorządowym AWS Ziemi Kępińskiej a Unią
Wolności (Koło w Kępnie) - 27.07.1998 r.,
ze zbiorów prywatnych Włodzimierza Mazurkiewicza

1998 r. 24.07. – parlament uchwalił ustawę, wprowadzającą trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami zostały: gminy, powiaty i województwa. Utworzono 16 województw. 7 sierpnia Rada Ministrów wydała rozporządzenie w sprawie utworzenia powiatów. W załączeniu do tego rozporządzenia w części XV jest mowa o tym, że województwo wielkopolskie obejmuje 31 powiatów ziemskich i 4 grodzkie, a pod pozycją 8. występuje powiat kępiński z siedzibą władz w Kępnie. W jego skład wchodzi gminy: Baranów, Bralin, Kępno, Łęka Opatowska, Perzów, Rychtal i Trzcinica. Powierzchnia powiatu wynosi 608 km², a liczba ludności około 56 000 osób.

1998 r. sierpień – w Kępnie powstał Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”, w skład którego weszły różne organizacje, ugrupowania i partie: Forum Społeczno-Gospodarcze, Polskie Stronnictwo Ludowe, Kółka Rolnicze, Ochotnicze Straże Pożarne, Ludowe Zespoły Sportowe i Koła Gospodyń Wiejskich. Przewodniczącym Komitetu Wyborczego został wybrany Jerzy Trzmiel.

1998 r. – Rada Miejska podjęła uchwałę o budowie Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Mikorzynie.

1998 r. 2.09. – nastąpiło uroczyste otwarcie nowej siedziby Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (MGOPS) i Środowiskowego Domu Samopomocy (ŚDS). Kierownikiem ośrodka została Urszula Rozwadowska, która funkcję tę pełniła przez wiele lat.

1998 r. 19.06 – odbyła się ostatnia, 46. sesja drugiej kadencji Rady Miejskiej w Kępnie. W czasie sesji burmistrz Piotr Psikus zdał sprawozdanie z działalności Rady Miejskiej i Urzędu Miasta i Gminy Kępno. W sprawozdaniu przedstawił, jak przebiegała realizacja budżetów za poszczególne lata (1995–1998), uchwalonych przez Radę Miejską w Kępnie, omówił też, jak wyglądało wcielanie w życie zaplanowanych inwestycji, np.:

- budowy wodociągów w miejscowościach: Rzetnia, Mechnice-Mikorzyn, Mianowice, Kierzenko, Krążkowy, Kliny (I i II etap), Olendry, Szklarka Mielęcka oraz w Kępnie wzdłuż ulicy Poznańskiej,
- budowy oczyszczalni ścieków we wsi Rzetnia,
- zakończenia budowy stacji uzdatniania wody w Kępnie – przepompownia II i zbiorniki wyrównawcze,
- budowy stacji uzdatniania wody w Mechnicach,
- budowy sieci gazowej we wsi Osiny,
- budowy sieci telefonicznej oraz kanalizacji sanitarnej we wsi Rzetnia,

- budowy kolektorów sanitarnych – drugi etap: ul. Wieluńska do Radosnej, ul. Wesoła od oczyszczalni ścieków do ul. Młyńskiej, Wieluńskiej i Radosnej, ul. Sienkiewicza,
- modernizacji oświetlenia ulicznego wzdłuż ulic: Sienkiewicza, Dąbrowskiego, Hanki Sawickiej, Ogrodowej i Gimnazjalnej,
- budowy nawierzchni ulic: Orzeszkowej (I etap), Sierociej, Alei Marcinkowskiego (I etap), Starej Grobli, budowa drogi we wsi Myjomice, drogi łączącej Hanulin i Zosin, modernizacja ulic: Młyńskiej, Sienkiewicza, Łąkowej i Spokojnej w Kępnie,
- doposażenia w sprzęt komputerowy Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie,
- rozpoczęcia i realizacji budowy hali widowiskowo-sportowej,
- rozpoczęcia budowy budynku socjalnego,
- remontu szkół i przedszkoli,
- zmodernizowania budynku ośrodka pomocy społecznej.

W sumie na inwestycje w latach 1995–1998 wydano 22 236 767 zł, co stanowiło 29,46% całości wydatków w okresie drugiej kadencji Rady Miejskiej.

Tabela nr 62: Rozwój infrastruktury technicznej miasta i gminy Kępno w latach 1995–1998

Lp.	Wyszczególnienie	Stan w dniu	
		31.12.1994 r.	31.07.1998 r.
1.	Sieć wodociągowa (km)		
	miasto:	38,00	55,00
	gmina:	51,00	117,00
2.	Sieć kanalizacyjna (km)		
	miasto:	22,00	26,00
3.	Sieć ciepłownicza (km)	7,00	10,00
4.	Wysypisko śmieci (ha)	3,00	3,00
5.	Drogi (km)		
	lokalne:	12,00	12,00
	gminne:	70,00	70,00
6.	Sieć telefoniczna – długość sieci (km)		
	miasto:	28,00	30,00
	gmina:	31,00	31,00
	Liczba abonentów (szt.)		
	miasto:	2470	4648
	gmina:	444	787
7.	Sieć gazowa (km)		
	miasto:		36,00
	gmina:	33,00	4,00
8.	Oświetlenie uliczne – ilość punktów oświetleniowych		
	miasto:	758	809
	gmina:	662	689
	razem:	1420	1498

Źródło: Raport z pracy samorządu miasta i gminy Kępno od 27 maja 1994 r. do 11 października 1998 r. Burmistrz miasta i gminy Kępno inż. Piotr Psikus, Kępno, 30 września 1998 r.

1998 r. 13.09. – na kępińskim Rynku Forum Społeczno-Gospodarcze rozpoczęło oficjalną kampanię wyborczą, organizując festyn, podczas którego omówiono program i zaprezentowano kandydatów na radnych.

1998 r. 20.09. – Komitet Wyborczy Porozumienie Prawicy „Razem” zorganizował na kępińskim Rynku festyn wyborczy. Przedstawiono program Porozumienia Prawicy i zaprezentowano kandydatów na radnych do Gminy Kępno i Powiatu Kępińskiego.

1998 r. 11.10. – w kraju odbyły się wybory samorządowe do rad wszystkich szczebli (gmina, powiat, województwo).

Tabela nr 63: Liczba głosów uzyskana przez partie i ugrupowania na terenie miasta i gminy Kępno w wyborach samorządowych 11 listopada 1998 r.

Nr listy	Nazwa partii lub ugrupowania	Ilość głosów
1.	Sojusz Lewicy Demokratycznej	1983
7.	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”	3192
8.	Komitet Wyborczy Porozumienie Prawicy „Razem”	3217

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 40 z 16.10.1998 r. i nr 41 z 23.10.1998 r.

Tabela nr 64: Radni Rady Miejskiej w Kępnie – wybory samorządowe z 11.10.1998 r.

Kolejny numer	Kandydaci, którzy uzyskali mandat radnego	Nazwa listy wyborczej
1.	Andrzej Drzazga	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
2.	Stanisław Feja	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
3.	Urszula Goździcka	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
4.	Barbara Góra	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
5.	Sylwester Kasperkiewicz	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
6.	Wanda Lepka	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
7.	Ewa Nowak	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
8.	Józef Wojciech Sosnowski	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
9.	Andrzej Stachowiak	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
10.	Brunon Tyc	Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej „Razem”
11.	Jan Blabuś	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
12.	Jerzy Cegła	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
13.	Henryk Cierlak	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
14.	Kazimierz Czworowski	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
15.	Krzysztof Dąbrowski	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
16.	Maciej Kaźmierczak	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
17.	Kazimierz Mądry	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
18.	Zygmunt Nowacki	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
19.	Jan Sienkiewicz	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
20.	Adam Tęsziorowski	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
21.	Sylwester Walerowicz	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
22.	Anna Wojtaszek	Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne”
23.	Bogdan Gudra	Sojusz Lewicy Demokratycznej
24.	Maria Królikowska	Sojusz Lewicy Demokratycznej
25.	Tadeusz Podyma	Sojusz Lewicy Demokratycznej
26.	Krystyna Sumisławska	Sojusz Lewicy Demokratycznej
27.	Mieczysław Szkudlarek	Sojusz Lewicy Demokratycznej
28.	Maria Witek	Sojusz Lewicy Demokratycznej

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 40 z 16.10.1998 r.

Frekwencja w mieście i gminie Kępno wyniosła 50,77%.

W Kępnie dwa duże bloki i SLD zdominowały miejscową scenę polityczną, natomiast małe prawicowe ugrupowania nie zdobyły żadnego mandatu radnego.

1998 r. 29.10. – odbyła się pierwsza sesja nowo wybranej Rady Miejskiej w Kępnie. Na przewodniczącego Rady zgłoszono Andrzeja Stachowiaka z Porozumienia Prawicy „Razem” i Krzysztofa Dąbrowskiego z „Porozumienia Społecznego”. W wyniku głosowania przewodniczącym Rady został Andrzej Stachowiak, który uzyskał 20 głosów (Krzysztof Dąbrowski 8). Na funkcję wiceprzewodniczących Rady zgłoszono trzy kandydatury: Jana Blabusia z Porozumienia Społecznego, Krystynę Sumisławską z SLD i Henryka Cierlaka z Forum Społeczno-Gospodarczego. Najwięcej głosów uzyskała Krystyna Sumisławska (21) i Jan Blabuś (20). Na sesji odbyły się też wybory burmistrza miasta i gminy Kępno. Porozumienie Prawicy „Razem” zgłosiło Piotra Psikusa. Nie zgłoszono innych propozycji. Piotr Psikus otrzymał 28 głosów i pozostał na następną kadencję burmistrzem miasta i gminy Kępno.

1998 r. 4.11. – odbyła się druga sesja Rady Miejskiej, na której wiceburmistrzem wybrano Ryszarda Przybylskiego – otrzymał 23 głosy. Do zarządu kandydowali: Maria Witek, Kazimierz Mądry, Adam Tęśiorowski, Andrzej Drzazga, Wojciech Sosnowski.

W wyniku głosowania Maria Witek, Józef Wojciech Sosnowski i Andrzej Drzazga otrzymali po 25 głosów, Adam Tęśiorowski – 23, Kazimierz Mądry – 21, dzięki tym wynikom, wszyscy weszli w skład Zarządu Miejskiego, który liczył 6 osób.

19 listopada 1998 r. powołane zostały stałe komisje Rady: Budżetu i Rozwoju Gospodarczego, Oświaty, Kultury, Sportu, Zdrowia i Ochrony Środowiska, Przestrzegania Prawa i Porządku Publicznego, Mieszkaniowa oraz Rewizyjna.

1999 r. 17.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy na 1999 rok. Dochody budżetu na 1999 r. zaplanowano ogółem w kwocie 27 737 910 zł, wykonane dochody wyniosły 27 219 973 zł, co stanowiło 98,13% kwoty planowanej.

Wydatki budżetu na 1999 r. zaplanowano ogółem w wysokości 29 053 362 zł. Wykonanie wydatków zamknęło się kwotą 28 381 750 zł, co stanowiło 97,69% kwoty planowanej, z tego na oświatę wydano 11 387 905 zł, co stanowiło 40,13% wszystkich wydatków. Tak duża suma na oświatę wynikała z wdrożenia w życie w roku szkolnym 1999/2000 reformy szkolnictwa. Ośmioletnia szkoła podstawowa została przekształcona w 6-letnią szkołę podstawową, jednocześnie utworzono 3-letnie gimnazja, których organem prowadzącym stała się gmina. W dotychczasowych 4-letnich liceach naukę ograniczono do 3 lat, a ich organem prowadzącym stał się powiat.

1999 r. 27.05. – Rada Miejska w Kępnie podjęła uchwałę o przystąpieniu do spółki Konsorcjum Centrum Logistyczne „Mój Sklep” S.A. Gmina Kępno wykupiła udziały w kapitale zakładowym Spółki na kwotę 35 000 zł. Celem konsorcjum było propagowanie i kupowanie polskich towarów oraz skonsolidowanie lokalnych produktów.

1999 r. 24.08. – uchwałą Rady Miejskiej utworzony został Kępiński Ośrodek Sportu i Rekreacji (KOSiR). Zgodnie ze statutem KOSiR działa w formie prawno-organizacyjnej jednostki budżetowej. Realizuje zadania gminy w dziedzinie promocji, popularyzacji i upowszechniania kultury fizycznej, sportu, rehabilitacji, rekreacji oraz kultury. Przedmiotem działania KOSiR-u jest współdziałanie ze szkołami, stowarzyszeniami kultury fizycznej, klubami sportowymi oraz innymi jednostkami, działającymi na terenie gminy Kępno.

KOSiR administruje i zarządza obiektami: halą sportową przy ul. Walki Młodych, stadionem sportowym wraz z przynależnymi budynkami, zbiornikiem wodnym przy hali oraz terenem towarzyszącym. Oficjalne otwarcie hali widowiskowo-sportowej nastąpiło 23 października 2000 roku. Koszt budowy hali wyniósł 9 658 724 zł. Gmina z Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki otrzymała dotację na kwotę 1 926 000 zł, a z Urzędu Marszałkowskiego 30 000 zł. W sierpniu 2001 r. w konkursie „Mister Budownictwa Południowej Wielkopolski” na najlepiej zaprojektowany i wykonany obiekt budowlany w 2000 r. w kategorii budownictwa użyteczności publicznej tytuł Mistera Budownictwa otrzymał budynek hali sportowo-widowiskowej w Kępnie.

*Uroczystość otwarcia hali widowiskowo-sportowej
w Kępnie 23.10.2000 r.,*

*źródło: 25 lat Samorządu Miasta i Gminy Kępno w fotografii,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 27*

Budynek Hali Sportowej,

*źródło: 25 lat Samorządu Miasta i Gminy Kępno w fotografii,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 31*

1999 r. 15.07. – Rada Miejska podjęła uchwałę, która przewidywała budowę Szkoły Podstawowej w Mikorzynie ponad plan ustalony w budżecie Gminy Kępno na 1999 rok. Koszt inwestycji zaplanowano na około 7 003 581 zł. W 1999 r. wydatkowana zostanie ponadplanowo kwota 286 893 zł, a 6 716 688 zł rozłożone zostanie na lata 2000–2002. Budowa Szkoły Podstawowej w Mikorzynie stała się konieczna ze względu na wejście w życie od roku szkolnego 1999/2000 reformy szkolnej.

Nowy obiekt wybudowano w ciągu 11 miesięcy (wrzesień 1999 r. – sierpień 2000 r.) Ostateczny koszt budowy obiektów szkolnych wyniósł 6 279 038,65 zł. Gmina otrzymała dofinansowanie z Kuratorium Oświaty w Poznaniu na kwotę 390 000 zł i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kaliszu 3688,52 zł. Nauka w nowej szkole rozpoczęła się w roku szkolnym 2000/2001, z oficjalnym otwarciem czekano do 4 września 2001 r., kiedy zakończono budowę sali gimnastycznej.

*Uroczystość otwarcia szkoły w Mikorzynie 4.09.2001 r.,
ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”*

*Budynek nowej szkoły w Mikorzynie,
źródło: Kronika Zespołu Szkół w Mikorzynie*

1999 r. 24.08. – Rada Miejska podjęła decyzję o objęciu dodatkowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki „Oświetlenie Uliczne i Drogowe” Sp. z o.o. Podobną decyzję podjęła Gmina Kępno 16.12.1999 r. i kilka razy w następnych latach.

1999 r. 31.08. – Rada Miejska przyjęła program gospodarczy na lata 1999–2004. Do najważniejszych zaplanowanych inwestycji należały:

- przebudowa oczyszczalni ścieków w Kępnie,
- budowa kotłowni miejskiej,
- regulacja rzeki Samicy,
- budowa szkoły w Mikorzynie,
- budowa sal gimnastycznych w Olszowie oraz Krążkowych,
- modernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Myjomicach,
- budowa przedszkola,
- ukończenie hali sportowej wraz z wyposażeniem,
- przebudowa KOSiR w Kępnie i OSR Mikorzyn oraz boiska „Przemysława”,
- budowa krytej pływalni z infrastrukturą,
- modernizacja ratusza w Kępnie,
- modernizacja pałacu w Kierznie,
- modernizacja kina miejskiego,
- modernizacja budynków komunalnych
- centrum logistyczne,
- kanalizacja miasta Kępna,
- kanalizacja wsi w gminie Kępno,
- modernizacja dróg gminnych,
- budowa obwodnicy miasta Kępna,
- uzbrojenie nowych terenów budowlanych,
- budowa obwodnicy w miejscowości Olszowa,
- telefonizacja gminy,
- gazyfikacja gminy Kępno,
- modernizacja sieci elektrycznych.

1999 r. 30.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2000 r., który zakładał dochody w wysokości 26 309 957 zł łącznie z dotacjami na zadania zlecone. W wyniku zmian i korekt wartość planowanych dochodów pod koniec roku zamknęła się kwotą 28 694 077 zł, natomiast ostatecznie wykonane dochody wynosiły 27 593 317 zł. Wydatki zaplanowano ogółem na

kwotę 29 617 675 zł, natomiast ich wykonanie osiągnęło wysokość 28 419 483 zł. Na wykonanie wszystkich założeń inwestycyjnych wydano ogółem 4 406 082 zł, co stanowi 15,50% ogółu wydatków.

2000 r. 25.05. – Rada Miejska wyraziła zgodę na zawarcie porozumienia z kapitałem prywatnym w sprawie wspólnej inwestycji pod nazwą „Budowa budynku komunalnego wielorodzinnego przy ul. Młyńskiej 24”. Budynek ten został oddany do użytku 22 czerwca 2002 roku. Koszt domu to 440 773,83 zł. Na podobnych warunkach wzniesiony został blok komunalny przy ul. Wieluńskiej 7. 2 października 2002 r. Gmina Kępno, Administracja Domów Miejskich Kępno Sp. z o. o. oraz Maciej Kaźmierczak podpisali umowę o budowie wielorodzinnego 36-mieszkaniowego budynku przy ul. Wieluńskiej 7. Budowę rozpoczęto w styczniu 2003 r., a oddano do użytku 22 listopada 2003 roku. Faktyczne wydatki w ramach wspólnej inwestycji były następujące: Gmina Kępno 238 120,37 zł, ADM Kępno Sp. z o. o. – 237 938,97 zł i Maciej Kaźmierczak 960 tys. zł. W 2003 r. za realizację tego przedsięwzięcia z kapitałem prywatnym Gmina Kępno zdobyła nagrodę gospodarczą HIT 2003.

*Wręczenie decyzji o przydziale mieszkania
w nowym bloku komunalnym,*

źródło: Wiadomości z Ratusza – Nasze Kępno, Nasza Przyszłość,
październik 2002, s. 4

2000 r. 10.08. – Rada Miejska wyraziła zgodę na zawarcie porozumienia przez Gminę Kępno z Gminami: Baranów, Bralin, Kępno, Kobyla Góra, Łęka Opatowska i Wieruszów w sprawie wspólnej realizacji „Programu porządkowania gospodarki ściekowej zlewni rzeki Niesób”. Strony porozumienia zobowiązały się, że w latach 2000–2010 będą realizować wspólnie „Program porządkowania gospodarki ściekowej zlewni rzeki Niesób”. Gminy Kępno, Baranów i Bralin zaczną realizować program od 2000 r., natomiast pozostałe gminy przystąpią do realizacji porozumienia w późniejszym terminie.

2000 r. 28.09. – Gmina Kępno zrezygnowała z członkostwa w Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych w Opolu. Rezygnacja ta podyktowana była względami terytorialnymi.

Jednocześnie wyraziła zgodę na przystąpienie Gminy Kępno do Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „Wielkopolska” w Poznaniu w charakterze członka udziałowego i objęcia 100 udziałów o wartości nominalnej 2 zł każdy.

2000 r. 19.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2001 rok. Zakładano, że dochody budżetu wyniosą 31 030 631 zł łącznie z dotacjami na zadania zlecone. Wartość planowanych dochodów, w wyniku zmian i korekt w ciągu roku, zmieniła się i ostatecznie zamknęła się kwotą 31 123 791 zł. Planowane wydatki budżetu to kwota 29 960 723 zł, łącznie z wydatkami na zadania zlecone, natomiast pod koniec 2001 r. plan po stronie wydatków zamknął się kwotą 32 608 699 zł. Faktyczne wykonanie wydatków to suma 29 425 722 zł, co stanowiło 90,24% planu. Ten niski wskaźnik realizacji wydatków spowodowany był niskim wskaźnikiem wykonania dochodów budżetowych. Na realizację wszystkich zadań inwestycyjnych wydawkowano ogółem 3 939 715 zł, co stanowiło 13,38% faktycznych wydatków, a to oznaczało, że nie zdołano zrealizować – z powodu zbyt niskich planowanych dochodów – wszystkich założonych zadań inwestycyjnych. Zadłużenie Gminy pod koniec 2001 r. z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek wyniosło łącznie 5 623 516 zł (m.in. w Wielkopolskim Banku Kredytowym S.A. na budowę hali sportowej pożyczka wyniosła 1 000 000 zł, na ten sam cel w PKO BP wzięto kredyt w wysokości 1 200 000 zł). Spłata powyższego zadłużenia rozłożona została na 6 lat.

2001 r. 24.02. – na sesji Rady Miejskiej zaakceptowana została uchwała o wprowadzeniu w Kępnie komunikacji miejskiej (cena biletu 1 zł).

2001 r. 27.11. – Rada Miejska przegłosowała uchwałę, mówiącą o tym, iż przekształca się formę organizacyjno-prawną Kępińskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji z dotychczasowej jednostki budżetowej w zakład budżetowy Gminy Kępno. KOSiR stał się dzięki temu samodzielnym zakładem budżetowym. W § 10 statutu czytamy: *Strukturę organizacyjną oraz szczegółowy sposób realizacji zadań KOSiR-u określa regulamin organizacyjny ustalony przez dyrektora KOSiR-u zatwierdzony przez Zarząd Miejski.*

2001 r. 13.12. – Rada Miejska zadecydowała o objęciu przez Gminę Kępno dodatkowych udziałów o podwyższonym kapitale zakładowym spółki „Inwestor – Kępno” Sp. z o. o. Decyzja ta dała właściwie początek wielkiej, wspólnej inwestycji 13 gmin (koszt – 83 907 488 zł) z powiatu kępińskiego, oleśnickiego i ostrzeszowskiego, w wyniku której wybudowano i uruchomiono w 2014 r. Zakład Zagospodarowania Odpadów w Olszowie.

Zarząd Miejski w Kępnie, upoważniony przez Radę Miejską w Kępnie, w miesiącach październik – listopad, po wysłuchaniu czterech firm, prezentujących wersje rozwiązania problemu odpadów komunalnych, zaproponował wariant, przewidujący zagospodarowanie odpadów komunalnych Gminy Kępno w oparciu o istniejącą spółkę „Inwestor” i lokalny kapitał,

pochodzący od inwestorów z terenu gminy Kępno. Dopiero w późniejszym czasie powstała koncepcja wspólnej, międzygminnej inwestycji wybudowania wielkiego Zakładu Zagospodarowania Odpadów (ZZO) w Olszowie.

Opracowany przy końcu 2001 r. harmonogram działań przewidywał między innymi:

– podjęcie uchwały Rady Miejskiej w Kępnie o przekazaniu do spółki „Inwestor” gruntu położonego w Olszowie (pod nowe wysypisko śmieci) oraz gruntu położonego w Mianowicach (stare wysypisko śmieci) i przekazanego Gminie Kępno przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa w zamian za objęcie udziałów w tej spółce (taką uchwałę Rada Miejska podjęła 13 grudnia 2001 r.),

– sprzedaż udziałów w spółce „Inwestor” przez trzy spółki gminne,

– wejście do spółki „Inwestor” z kapitałem przez inwestora miejscowego (jednego lub kilku),

– wypowiedzenie umowy o eksploatacji wysypiska odpadów w Mianowicach, zawartej z Zakładem Usług Komunalnych „Caloring”,

– z uzyskanego kapitału spółki „Inwestor” wykonanie dokumentacji zrehabilitowania wysypiska w Mianowicach i dokumentacji wysypiska śmieci w Olszowie pod nowe wysypisko śmieci,

– z wpływów za gromadzenie odpadów z zewnątrz na wysypisku w Mianowicach wykonanie pełnej rekultywacji wysypiska w Mianowicach i budowa wysypiska w Olszowie.

2001 r. 27.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy Kępno na 2002 rok. W budżecie dochody zaplanowano w wysokości 30 294 748 zł łącznie z dotacjami na zadania zlecone. W wyniku zmian i korekt w ciągu roku wartość planowanych dochodów pod koniec roku wyniosła ostatecznie 32 421 668 zł, natomiast wykonanie dochodów z dotacjami to kwota 30 776 229 zł, czyli 94,92% założonego planu dochodów. Wydatki zaplanowano w wysokości 34 807 640 zł, natomiast pod koniec 2002 r. plan wydatków budżetu zamknął się kwotą 34 335 285 zł, ale wykonanie wydatków to 32 340 679 zł, co stanowi 94,19% założeń. Niewykonanie planu wydatków spowodowane było mniejszym o przeszło 5% wpływem dochodów do budżetu. Spowodowało to ograniczenie niektórych założeń inwestycyjnych. Ogółem na zadania inwestycyjne przeznaczono kwotę 5 355 616 zł, co stanowiło 15,6% ogółu wydatków.

2002 r. 17.06. – odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Kępińskiej Inicjatywy Samorządowej. Nowym przewodniczącym KIS-u został wybrany Piotr Psikus, a jego zastępcą Kajetan Pakowski. Zebranie w dużej mierze poświęcone było nadchodzącym wyborom samorządowym.

2002 r. 20.06. – Sejm Rzeczypospolitej uchwalił ustawę o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta.

2002 r. 27.10. – w całym kraju odbyły się wybory do samorządów. W Kępnie przed wyborami zarówno do Rady Miejskiej jak i do Rady Powiatowej ukształtowały się następujące ugrupowania: Blok Wyborczy 2002 (związany z członkami Kępińskiej Izby Gospodarczej, inicjatorem jego powstania był Jan Sienkiewicz), Komitet Wyborczy Wyborców Forum Społeczno-Gospodarcze (trzon tego Komitetu stanowiło Forum Społeczno-Gospodarcze), Porozumienie Samorządowe (na czele z Piotrem Psikusem skupiało kandydatów środowiska Kępińskiej Inicjatywy Samorządowej oraz kandydatów zrzeszonych w organizacji wiejskiej „Przyszłość Wsi”), Wspólnota Samorządowa (Ruch Społeczny, ZChN, Akcja Katolicka, Powiatowy Klub Radnych Prawicy, Federacja Organizacji Pozarządowych, ugrupowania o charakterze pravicowym i centrowym – przewodniczącym Wspólnoty Samorządowej Powiatu Kępińskiego został Włodzimierz Mazurkiewicz) oraz ugrupowanie dwóch partii SLD – UP.

Wybory w Kępnie zakończyły się następującym wynikiem:

Tabela nr 65: Wyniki uzyskane przez partie i ugrupowania w wyborach do Rady Miejskiej w Kępnie -27 października 2002 r.

Nr listy	Nazwa partii lub ugrupowania	Ilość mandatów	Liczba głosów	%
1.	KWW Blok Wyborczy 2002	1	874	8,49
2.	KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	1	754	7,31
3.	KWW Porozumienie Samorządowe	11	3996	38,75
5.	KWW Wspólnota Samorządowa	3	1406	13,65
4.	KWW SLD – UP	5	2526	24,50

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 45 z 8.11.2002 r.

Frekwencja – 54,7%.

Tabela nr 66: Liczba głosów uzyskana przez kandydatów z poszczególnych ugrupowań i partii, wybranych radnymi do Rady Miejskiej na terenie miasta i gminy Kępno.

Kolejny numer	Kandydaci, którzy uzyskali mandat radnego	Nazwa listy wyborczej	Liczba głosów
1.	Krzysztof Dąbrowski	Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	370
2.	Zdzisław Kukuła	Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	270
3.	Henryk Solecki	Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	133
4.	Krystyna Sumiślawska	Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	211
5.	Mieczysław Szkudlarek	Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	86
6.	Piotr Baraniak	KWW Porozumienie Samorządowe	407
7.	Zbigniew Bera	KWW Porozumienie Samorządowe	138
8.	Jan Blabuś	KWW Porozumienie Samorządowe	198
9.	Kazimierz Czworowski	KWW Porozumienie Samorządowe	145
10.	Stanisław Feja	KWW Porozumienie Samorządowe	179
11.	Sylwester Kasperkiewicz	KWW Porozumienie Samorządowe	100
12.	Irena Kucharska-Tomalkiewicz	KWW Porozumienie Samorządowe	87
13.	Bronisław Pazdyka	KWW Porozumienie Samorządowe	227
14.	Andrzej Stachowiak	KWW Porozumienie Samorządowe	134
15.	Adam Tešiorowski	KWW Porozumienie Samorządowe	244
16.	Anna Wojtaszek	KWW Porozumienie Samorządowe	192
17.	Maria Główa	KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	124
18.	Henryk Jakubczyk	KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	167
19.	Maria Kremer	KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	124
20.	Sylwester Lewek	KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	133
21.	Aniela Kempa	KWW Blok Wyborczy 2002	68

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 45 z 8.11.2002 r.

Tabela nr 67: Wyniki uzyskane przez kandydatów na burmistrza miasta i gminy Kępno w wyborach na terenie gminy Kępno przeprowadzonych 27.10.2002 r.

Lp.	Kandydaci na burmistrza	Nazwa listy wyborczej	Liczba głosów	%
1.	Piotr Psikus	KWW Porozumienie Samorządowe	5040	50,10
2.	Krzysztof Dąbrowski	KWW SLD – UP	2212	22,00
3.	Urszula Goździcka	KWW Wspólnota Samorządowa	1654	16,50
5.	Jan Sienkiewicz	KWW Blok 2002	1144	11,40

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 45 z 8.11.2002 r.

Frekwencja – 54,7%.

Jak wynika z tabeli wybory na burmistrza gminy Kępno wygrał w pierwszej turze Piotr Psikus, który uzyskał ponad 50% ważnie oddanych głosów.

2002 r. 18.11. – odbyła się pierwsza sesja nowej Rady Miejskiej, na której wybrano przewodniczącego, został nim Andrzej Stachowiak. Jedyny kandydat na pełnienie tej funkcji uzyskał 17 głosów. Wiceprzewodniczącym Rady Miejskiej wybrano Jana Blabusia, który uzyskał 14 głosów (Anna Wojtaszek – 13). Wybrano także wiceburmistrza gminy Kępno, którym został Ryszard Przybylski.

Burmistrz Piotr Psikus przedstawił dokonania, odchodzącej Rady Miejskiej, w latach 1998–2002:

- zakończenie procesu telefonizacji,
- sukcesywne inwestycje kanalizacyjne, m.in. budowa kanalizacji sanitarnej w północnej części miasta,
- stacja uzdatniania wody przy ul. Słonecznej,
- uzyskanie priorytetowej, korzystnej pożyczki w wysokości 14 milionów zł z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na realizację gminnego programu budowy kanalizacji. Inwestycje pozwolą na wprowadzenie do oczyszczalni miejskiej ścieków z ulic: Poznańskiej, Przemysłowej, Osiedla Mściwoja, Hanulina i wsi: Krążkowy, Osin i Klin,
- oddanie do użytku hali widowiskowo-sportowej,

- oddanie do użytku budynków Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Mikorzynie,
- remonty szkół i przedszkoli,
- wybudowanie i oddanie do użytku 30-rodzinnego budynku komunalnego przy ul. Młyńskiej w Kępnie,
- budowa dróg Kierzno-Kierzenko oraz we wsi Mechnice wraz z kanalizacją deszczową oraz modernizacja ulic: Gimnazjalnej, Zacisze i Bocznej, remont nawierzchni ul. Orzeszkowej, Strumykowej i Łazienkowej w Kępnie,
- pierwsze przedsięwzięcie związane z modernizacją ratusza – opracowanie dokumentacji.

W okresie trzeciej kadencji Gmina Kępno wydała na inwestycje 20 381 590 zł, co stanowi 17,18% wszystkich faktycznych wydatków, jakie poniósł samorząd.

2002 r. 18.11. – na drugiej sesji Rady Miejskiej powołany został Zarząd Miejski w składzie: Andrzej Drzazga, Kazimierz Mądry, Wojciech Sosnowski, Adam Tęsiowski i Maria Witek.

Utworzone też zostały stałe komisje Rady: Komisja Budżetu, Rozwoju Gospodarczego, Gospodarki Komunalnej i Rolnictwa (7 radnych), Komisja Oświaty, Kultury, Sportu i Zdrowia oraz Polityki Społecznej (7 radnych), Komisja Mieszkaniowa i Spraw Socjalnych (4 radnych), Komisja Rewizyjna (7 radnych).

2002 r. 30.12. – Rada Miejska podjęła uchwałę o wystąpieniu ze Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolskich.

2002 r. 30.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy Kępno na 2003 r., który zakładał dochody ogółem w wysokości 31 313 728 zł. W ciągu roku przeprowadzone zostały zmiany, w wyniku których wartość planowanych dochodów pod koniec roku uległa zwiększeniu o 4 078 720 zł i zamknęła się kwotą 35 392 448 zł.

Planowane wydatki budżetu Gminy na 2003 r. miały wynieść 34 487 120 zł, ale pod koniec roku plan wydatków zwiększył się do kwoty 37 888 910 zł, natomiast wykonanie wydatków to suma 36 297 754 zł. Z danych wynika, że dochody uzyskane w 2003 r. nie pokryły w pełni wydatków budżetu Gminy Kępno. Różnica między wydatkami a dochodami wyniosła 1 703 389 zł. Różnicę tę pokryto przychodami z pożyczek z: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w wysokości 3 227 000 zł, z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu (WFOŚiGW) w kwocie 45 000 zł i nadwyżki środków pieniężnych na rachunku podstawowym budżetu, wynikającej z rozliczeń kredytów oraz pożyczek z lat ubiegłych w wysokości 573 362 zł. Na zadania inwestycyjne przeznaczono 7 543 506 zł, tj. 19,90% planowanych wydatków. W związku z tym, iż nie udało się zrealizować planowanych dochodów także nie wszystkie zaplanowane inwestycje zostały wykonane.

2003 r. 24.04. – Rada Miejska w Kępnie podjęła uchwałę o likwidacji, 1 sierpnia 2003 r., przedszkoli samorządowych w: Olszowie, Świbie, Kierznie, Osinach i w Krążkowach. Główną tego przyczyną był niż demograficzny, który spowodował spadek liczby dzieci korzystających z tych placówek (od 10 lat czynnych jest 10 przedszkoli). W 1992 r. uczęszczało do nich 696 dzieci. W 2003 r. do tychże 10 placówek przedszkolnych uczęszczało 500 wychowanków, w tym do 5 przedszkoli wiejskich tylko około 180 dzieci.

Rada Miejska podjęła niemal jednogłośnie (1 osoba wstrzymała się od głosu) uchwałę w sprawie utworzenia spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałem Gminy Kępno, która miałaby wybudować krytą pływalnię.

2003 r. 29.05. – odbyła się pierwsza sesja Rady Miejskiej w wyremontowanej sali obrad Miejskiej i Powiatowej Rady. Generalny remont sali został przeprowadzony w wyniku porozumienia między Gminą Kępno a Powiatem Kępińskim, co do zakresu prac budowlanych, zakupu mebli i zasad pokrycia kosztów tej inwestycji. Całkowity koszt przedsięwzięcia wyniósł 110 000 zł, a oba podmioty miały zapłacić po 50% (czyli po około 55 000 zł) poniesionych kosztów. Remont trwał od lutego do maja 2003 r. Na sesji Rady Miejskiej obecny był starosta Jerzy Trzmiel i przewodniczący Rady Powiatowej Czesław Kokot.

2003 r. 1.07. – zawieszona została komunikacja miejska, gdyż była deficytowa.

2003 r. 11.07. – Rada Miejska powierzyła burmistrzowi gminy Kępno uprawnienia do ustalenia wielkości opłat za usługi komunalne o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń tego samego rodzaju. Uchwała ta została zakwestionowana przez wojewodę wielkopolskiego, który, dokonując oceny jej zgodności z prawem, orzekł 5 sierpnia 2003 r. nieważność § 2 tejże uchwały ze względu na istotne naruszenie prawa. Rada Miejska uznała, iż wojewoda wielkopolski nie ma racji, w związku z tym odwołała się do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

2003 r. 26.08. – rozpoczęto niwelację terenu „Strzelnicy”, decyzją władz Kępna teren ten został przeznaczony na działki budowlane.

2004 r. 15.01. – Rada Miejska podjęła uchwałę o ustanowieniu w Kępnie strefy płatnego parkowania, opierając się – w swej decyzji – na znowelizowanej w listopadzie 2003 r. ustawie o drogach publicznych, w której określono ogólne zasady tworzenia i funkcjonowania w centrach miast tzw. Stref Płatnego Parkowania. Projekt tej uchwały zyskał, wymaganą prawem, pozytywną opinię Powiatowego Zarządu Dróg w Kępnie. Uchwała określała granice płatnego parkowania na drogach

publicznych na obszarze miasta Kępna, wysokość stawek opłat za parkowanie pojazdów samochodowych, wyszczególniała też użytkowników dróg, dla których wprowadzano zerową stawkę za parkowanie. Uchwalono Regulamin Strefy Płatnego Parkowania, który zawierał szczegółowe wymogi, dotyczące opłat w Strefie Płatnego Parkowania.

2004 r. 16.01. – w hali widowiskowo-sportowej w Kępnie odbyło się – po raz pierwszy – spotkanie burmistrza miasta i gminy Kępno z kierownikami jednostek i placówek podlegających Urzędowi Miasta i Gminy Kępno oraz licznie zaproszonymi gośćmi. Podczas uroczystości burmistrz Piotr Psikus podsumował działalność samorządu Gminy Kępno za miniony rok, a następnie wręczył statuetki „Przyjaciel Kępna”, co odąd stało się kępińską tradycją. Pierwsze statuetki otrzymali: Fabryka Mebli „Piaski” – Henryk Kaczorowski, Fabryka Mebli „Gabi” – Gabriela i Jacek Jerczyńscy, „Adabed” – A. Pawlak, poseł Andrzej Wojtyła, Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Jurek” – Danuta i Piotr Żureccy, Zakład „Marmur-Granit” – Jurgen Rabiega, pracownicy Przedszkola Samorządowego nr 5 w Kępnie, Ochotnicza Straż Pożarna w Kępnie oraz Firma „Kasper” – Sylwester Kasperkiewicz.

2004 r. 12.02. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2004 r., który zakładał dochody ogółem w wysokości 36 649 633 zł. W ciągu roku nastąpiło szereg zmian, w związku z czym wartość planowanych dochodów wzrosła do kwoty 40 248 988 zł, czyli zwiększyła się o 3 599 355 zł. Rada, uchwalając budżet, przewidywała, że wydatki wyniosą 39 036 433 zł, jednak pod koniec roku plan po stronie wydatków zwiększył się do kwoty 43 547 452 zł, a wykonanie wydatków zamknęło się sumą 39 476 441 zł, czyli 90,7% założeń planowanych. Z podanych danych wynika, iż dochody gminy w pełni pokryły wydatki, po stronie dochodów nastąpiła też nadwyżka na kwotę 202 880 zł. Fundusze przeznaczone na cele inwestycyjne wyniosły 10 316 283 zł, czyli 26,4% ogólnej sumy wydatków. Wszystkie zaplanowane cele inwestycyjne zostały zrealizowane.

2004 r. 24.06. – nawiązanie współpracy partnerskiej pomiędzy Gminą Kępno a Gminą Encs na Węgrzech. Podobne umowy partnerskie podpisano jeszcze z miastem Trutnov (Republika Czeska – 28.07.2005 r.) i miastem Giano dell’Umbria (Włochy – 29.05.2008 r.). Na organizację wymian pozyskano środki m.in. z Programu „Młodzież” i „Młodzież w działaniu”, a także z Ministerstwa Edukacji Narodowej.

2004 r. 25.11. – Rada Miejska podjęła uchwałę dotyczącą Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Kępno. W pierwszej części opracowania przedstawiony został aktualny stan wszystkich dziedzin życia w gminie Kępno, następnie wytyczono kierunki rozwoju na lata 2004–2015 z podziałem na 2 etapy realizacyjne: 2004–2006 i 2007–2015.

Przy poszczególnych dziedzinach życia sformułowano potrzeby, drogi i koszty ich realizacji oraz ułożono listę zadań do zrealizowania według hierarchii wartości:

- budowa obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 11 (Poznań–Katowice),
- modernizacja drogi krajowej nr 8 (Wrocław–Warszawa),
- rozbudowa systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- modernizacja centrum miasta i remont ratusza miejskiego,
- rozwiązywanie problemów odpadów komunalnych,
- uzbrojenie 75 ha gruntów przeznaczonych na cele inwestycyjne.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kępno opracowany został pod kątem jego zgodności z celami Narodowego Planu Rozwoju (dokument przyjęty przez Radę Ministrów 14.01.2003 r.), z celami planów i programów rozwoju powiatu kępińskiego.

2005 r. 17.11. – Rada Miejska w Kępnie wyraziła zgodę na przystąpienie Gminy Kępno do „Związku Miast Czysta Energia” z siedzibą we Włocławku. Konferencja założycielska stowarzyszenia odbyła się 26 stycznia 2006 r. we Włocławku. Do stowarzyszenia przystąpiło sześć miast: Chojna, Kępno, Krotoszyn, Ostrów Wielkopolski, Pyrzyce i Włocławek.

Głównym celem stowarzyszenia było pozyskanie środków z Funduszu Spójności na wykorzystanie energii geotermalnej. Rada Miejska w Kępnie wyraziła zgodę na wstąpienie Gminy Kępno do stowarzyszenia, gdyż dawało to możliwość pozyskania taniej i czystej energii, można było też dzięki temu starać się o uzyskanie funduszy unijnych. Rada Miejska w Kępnie wzięła jeszcze pod uwagę: fakt wzrostu cen surowców energetycznych oraz stan techniczny kotłowni, należącej do „Energetyki Ciepłej” Sp. z o. o.

2005 r. 28.11. – Rada Miejska uchwaliła program gospodarczy w formie wieloletniego planu inwestycyjnego na lata 2006–2008 dla zadania pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Kępno”. Tego rodzaju program był niezbędnym dokumentem do ubiegania się o pozyskanie dofinansowania inwestycji ze środków spoza budżetu Gminy Kępno. Program obliczony na blisko 4 miliony zł przewidywał termomodernizację dwunastu obiektów użyteczności publicznej, znajdujących się na terenie gminy Kępno. Na dofinansowanie tych inwestycji Gmina Kępno powinna złożyć wniosek do Norweskiego Mechanizmu Finansowego. W tym celu opracowano dokumentację zadania i zabezpieczono wkład własny na kwotę 553 000 zł.

2005 r. 15.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2006 r., w którym po stronie dochodów zaplanowano kwotę 41 323 625 zł, w tym dotacje na zadania zlecone 4 993 454 zł, ale w wyniku zmian wprowadzanych w ciągu roku wartość

planowanych dochodów wzrosła łącznie o 8 029 874 zł i pod koniec grudnia 2006 r. zamknęła się kwotą 49 353 499 zł, w tym dotacje na zadania zlecone wyniosły 7 079 208 zł.

Uchwalony budżet przewidywał wydatki w wysokości 45 766 850 zł, w tym wydatki na zadania zlecone 4 993 454 zł. W ciągu roku nastąpiły zmiany w planowanych wydatkach i ich suma wzrosła do 49 544 184 zł. Ostatecznie w 2006 r. faktycznie wydatkowano kwotę 46 762 825,84 zł, co stanowi 94,39% kwoty planowanej. Na zadania inwestycyjne przeznaczono 8 214 220,29 zł, czyli 17,56% wszystkich wydatków.

2006 r. 27.04. – Rada Miejska przyjęła do wykonania zobowiązania na 2007 r. w zakresie finansowania inwestycji pn. „Modernizacja ratusza w Kępnie”, przeznaczając na to przedsięwzięcie kwotę 2 600 000 zł. Z tej sumy pokryte zostały koszty związane z rozpoczęciem w 2005 r. II etapu przebudowy oraz część kosztów III – ostatniego etapu. Koszt inwestycji (III etap) zgodnie z przetargiem, przeprowadzonym 27 marca 2006 r., obejmował kwotę 3 290 406,06 zł. Termin zakończenia ustalony został na 31.10.2007 roku.

Uroczyste otwarcie odnowionego kępińskiego ratusza nastąpiło 10 listopada 2007 roku. Uroczystości rozpoczęto od odprawienia mszy świętej w intencji mieszkańców miasta i gminy Kępno w kościele parafialnym pw. św. Marcina.

Dalsza część uroczystości odbyła się na Rynku, gdzie – tuż obok ratusza – burmistrz Piotr Psikus powiedział: *Mam nadzieję, że wyrażam opinię wszystkich mieszkańców dumnych z przywrócenia do dawnej świetności kępińskiego ratusza, naszej wizytów-*

*Uroczystość otwarcia ratusza,
przecięcie wstęgi – 10.11.2007 r.,
ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”*

*Budynek ratusza po kapitalnym remoncie,
ze zbiorów Gminy Kępno*

ki, obiektu zabytkowego, który był świadkiem historii naszego miasta. To było naszym obowiązkiem wynikającym z szacunku dla przeszłości, dla historii, z szacunku dla naszych przodków.

Przecięcia wstęgi z tej okazji dokonali m.in. Beata Matusiak, kierownik Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu, eurodeputowany Witold Tomczak, parlamentarzyści: Leszek Aleksandrak (LiD), Adam Rogacki (PiS), Wiesław Szczepaniak (LiD), wicemarszałek Sejmiku Wielkopolskiego w Poznaniu – Kazimierz Kościelny oraz burmistrz Piotr Psikus. Ksiądz proboszcz Krzysztof Nawrocki dokonał poświęcenia budynku.

Druga część uroczystości miała miejsce w hali widowiskowo-sportowej KOSiR-u, przybyło na nią wielu gości, m.in.: wiceminister zdrowia Andrzej Wojtyła, przedstawiciele włoskiego burmistrza z zaprzyjaźnionego miasta Giano dell'Umbria, burmistrz węgierskiego miasta Laszlo Bratu i radni Gminy Encs z Węgier, przewodniczący Rady Powiatu Franciszek Trąpczyński, starosta kępiński Jerzy Trzmiel, wicestarosta Zenon Kasprzak, radni obecnej oraz poprzednich kadencji Rady Miejskiej i Rady Powiatu Kępińskiego, przedstawiciele poszczególnych gmin, ks. proboszcz Krzysztof Nawrocki i pastor parafii ewangelicko-augsburskiej Michał Kühn.

W części oficjalnej burmistrz Piotr Psikus przypomniał przebieg prac oraz poszczególnych etapów przebudowy i renowacji ratusza. Burmistrz wraz z przewodniczącym Rady Miejskiej, Andrzejem Stachowiakiem, wręczył podziękowania i wyróżnienia pracownikom Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Kaliszu, a także innym osobom związanym bezpośrednio z modernizacją ratusza. W części artystycznej wystąpiła orkiestra dęta (dyrygent Antoni Janaszewski), chór męski „Cantamus” oraz tancerze ze Studia Tańca „Retro” pod kierunkiem Pawła Wielgosza. W hali widowiskowo-sportowej urządzono też wystawę fotografii, na której znalazły się historyczne zdjęcia obrazujące poszczególne etapy modernizacji kępińskiego magistratu. Na kępińskim Rynku odbył się koncert zespołu Czerwone Gitary.

Decyzję o modernizacji ratusza Rada Miejska podjęła już w 1998 r., kiedy to postanowiła przeznaczyć 60 000 zł na odnowienie tego zabytkowego obiektu. Pierwsze prace obejmowały: wykonanie izolacji pionowej i poziomej zawilgoconych ścian budynku.

W 2003 r. zakończono prace projektowe i wykonano dokumentację przebudowy ratusza. Całość prac modernizacyjnych podzielono na trzy główne etapy. Pierwszy etap rozpoczęto w sierpniu 2004 roku. Wówczas w podziemiu przeprowadzono roboty izolacyjne, wyburzeniowe, konstrukcyjne, pokrycie dachowe oraz stolarkę okienną i drzwiową.

21 kwietnia 2005 r. rozpoczęto drugi etap przebudowy (wykonano wtedy centralne ogrzewanie, instalację elektryczną i wodno-kanalizacyjną oraz roboty wykończeniowe w budynku).

Trzeci etap realizowano głównie w 2006 r. i w I połowie 2007 r., obejmował on elewację ratusza, wszelkie prace przed budynkiem, tj. oświetlenie elewacji, odwodnienie terenu, klimatyzację obiektu. Budynek wyposażono w sprzęt sanitarny, elektroniczny, system alarmowy i komputerowy, windę oraz platformę schodową dla wózków inwalidzkich. Koszt przebudowy ratusza wyniósł 9 500 000 zł. Od 8 października 2007 r. stał się nową siedzibą władz miejskich. Głównym wykonawcą trzech etapów modernizacji budynku był Zakład Projektowo-Budowlany „Projektobud”, którego założycielem i właścicielem jest Andrzej Połomski.

2006 r. 27.06. – Rada Miejska podjęła decyzję o przystąpieniu Gminy Kępno do Stowarzyszenia Gmin, Powiatów i Województw Droga S-11 z siedzibą w Poznaniu w charakterze członka zwyczajnego. Celem stowarzyszenia jest doprowadzenie do jak najszybszego uwzględnienia budowy drogi S-11 w dokumentach planistycznych i realizacji tej inwestycji.

Na tejże sesji Rada postanowiła także przystąpić do nowo tworzonego Stowarzyszenia Gmin, Powiatów i Województw na rzecz budowy dróg ekspresowych S-8 i S-14 w charakterze członka zwyczajnego.

2006 r. 26.10. – Rada Miejska podjęła uchwałę o przyjęciu strategii „Integracji rozwiązywania problemów społecznych gminy Kępno na lata 2006–2013”.

2006 r. 12.11. – w kraju odbyły się wybory samorządowe wszystkich szczebli. W stosunku do poprzednich wyborów na kępińskiej scenie politycznej niewiele się zmieniło. W walce o mandaty radnych wystąpiły te same ugrupowania co w 2002 roku, powstało nowe ugrupowanie o nazwie Kobiety w Samorządzie.

Z kolei poprzedni Komitet Wyborczy Wyborców SLD – UP zmienił nazwę na KWW Lewica i Demokraci, w skład którego weszły: SLD + SDPL + PD + UP.

W Kępnie do Rady Miejskiej wybierano 21 radnych.

Tabela nr 68: Wyniki uzyskane przez ugrupowania i partie w wyborach do Rady Miejskiej w Kępnie 10 listopada 2006 r.

Lp.	Nazwa partii lub ugrupowania	Ilość głosów	%
1.	KWW Porozumienie Samorządowe	3357	38,05
2.	KWW Wspólnota Samorządowa	1904	21,58
3.	KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	1563	17,71
4.	KWW Lewica i Demokraci – SLD+SDPL+PD+UP	1355	15,36
5.	KWW Kobiety w Samorządzie	642	7,27

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 46 z 16.11.2006 r.

Tabela nr 69: Wyniki uzyskane przez radnych, którzy zostali wybrani do Rady Miejskiej w Kępnie 10 listopada 2006 r.

Kolejny numer	Kandydaci, którzy uzyskali mandat radnego	Nazwa listy wyborczej	Ilość głosów
1	Zbigniew Bera	KWW Porozumienie Samorządowe	182
2	Jan Blabuś	KWW Porozumienie Samorządowe	164
3	Kazimierz Czworowski	KWW Porozumienie Samorządowe	175
4	Stanisław Feja	KWW Porozumienie Samorządowe	110
5	Eugeniusz Przybył	KWW Porozumienie Samorządowe	374
6	Andrzej Stachowiak	KWW Porozumienie Samorządowe	164
7	Ewelina Stasik	KWW Porozumienie Samorządowe	95
8	Adam Tęsjorowski	KWW Porozumienie Samorządowe	271
9	Anna Wojtaszek	KWW Porozumienie Samorządowe	211
10	Aniela Kempa	KWW Wspólnota Samorządowa	218

11	Andrzej Jóźwik	KWW Wspólnota Samorządowa	134
12	Roman Nikodem	KWW Wspólnota Samorządowa	218
13	Krzysztof Rudziński	KWW Wspólnota Samorządowa	133
14	Mikołaj Rybak	KWW Wspólnota Samorządowa	107
15	Sylwester Lewek	KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	134
16	Krystyna Sumisławska	KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	114
17	Aleksandra Więcek	KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	121
18	Bernadeta Nowak	KWW Kobiety w Samorządzie	75
19	Irena Sadek	KWW Kobiety w Samorządzie	97
20	Zbigniew Kukuła	KWW Lewica i Demokraci	152
21	Maria Witek	KWW Lewica i Demokraci	87

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 46 z 16.11.2006 r.

Frekwencja w gminie Kępno wyniosła 48,6%.

Tabela nr 70: Wyniki uzyskane przez kandydatów na burmistrza miasta i gminy Kępno w wyborach bezpośrednich 10 listopada 2006 r.

Lp.	Kandydaci na burmistrza	Liczba głosów	%
1.	Piotr Psikus	5703	60,4
2.	Włodzimierz Mazurkiewicz	2009	21,29
3.	Krzysztof Dąbrowski	1723	18,26

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 46 z 16.11.2006 r.

Wybory na burmistrza gminy Kępno wygrał w pierwszej turze Piotr Psikus, uzyskując 60,4% głosów.

2006 r. 27.11. – odbyła się pierwsza sesja nowo wybranej Rady Miejskiej. Podczas sesji dokonano wyboru przewodniczącego Rady i dwóch jego zastępców. Przewodniczącym Rady został Andrzej Stachowiak, za którym głosowało 15 radnych, 5 było przeciw. Do funkcji wiceprzewodniczącego Rady kandydowało 4 radnych: Anna Wojtaszek, Sylwester Lewek, Krzysztof Rudziński i Krystyna Sumisławska. W wyniku tajnego głosowania największe poparcie radnych uzyskała Anna Wojtaszek – 14 głosów, Sylwester Lewek – 11 i oni zostali wybrani wiceprzewodniczącymi. Krystyna Sumisławska uzyskała 7 głosów, a Krzysztof Rudziński 6.

2006 r. 6.12. – odbyła się druga sesja Rady Miejskiej w Kępnie, na której ustalono składy osobowe stałych komisji, stawki diet i wysokość wynagrodzenia burmistrza.

Powołano następujące stałe komisje Rady Miejskiej w Kępnie:

- Komisja Rewizyjna,
- Komisja Budżetu, Rozwoju Gospodarczego, Gospodarki Budowlanej i Rolnictwa,
- Komisja Oświaty, Kultury i Sportu, Zdrowia i Polityki Społecznej,
- Komisja Mieszkaniowa i Spraw Socjalnych.

W czasie obrad sprawozdanie z pracy samorządu za lata 2003–2006 przedstawił burmistrz Piotr Psikus, który m.in. mówił o zrealizowanych największych inwestycjach, należą do nich przedsięwzięcia:

- kanalizacja sanitarna i modernizacja oczyszczalni ścieków – 20 066 990 zł,
- budowa i modernizacja dróg i ulic – 5 241 264 zł,
- budowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnych na terenie miasta – 667 028 zł,
- adaptacja budynku administracyjnego po „Ponar-Remo” na Centrum Integracji Społecznej – 1 699 953 zł,
- budowa i modernizacja budynków komunalnych – 598 724 zł,
- rozbudowa Szkoły Podstawowej w Myjomicach – 366 823 zł,
- modernizacja oświetlenia ulicznego,
- modernizacja ratusza (2003–2006) – 5 963 201 zł,
- komputeryzacja urzędu – 195 537 zł,
- zakup samochodu bojowego dla Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) – 186 890 zł,
- dofinansowanie zakupu aparatury medycznej dla szpitala w Kępnie – 328 395 zł.

W sumie na realizację zadań inwestycyjnych w latach 2002–2006 Gmina Kępno przeznaczyła 38 793 067 zł, co stanowiło 18,84% wszystkich wydatków.

2007 r. 11.01. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy Kępno na 2007 rok. Dochody budżetu zostały zaplanowane na kwotę 51 273 349 zł, natomiast ich realizacja zamknęła się sumą 51 339 410,38 zł, co stanowi 100,13% założeń przewidywanych. Rada planowała, że wydatki w 2007 r. wyniosą 56 901 640 zł, ale ostatecznie okazało się, że wydano kwotę, wynoszącą 53 656 873,38 zł, czyli 94,3% planowanej sumy.

Na te same sesji Rada Miejska uchwaliła wieloletni plan inwestycyjny Kępna na lata 2007–2011, który przewidywał m.in.:

- rewitalizację kępińskiego Rynku,
- rekultywację starej kwatery oraz budowę nowej na składowisku odpadów w Mianowicach,
- budowę Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Olszowie,
- modernizację stadionu „Polonii”,
- modernizację kompleksu sportowego w Hanulinie,
- kompleksową przebudowę dróg na terenie miasta i budowę dróg wiejskich.

2007 r. 14.11. – starosta kępiński, Jerzy Trzmiel i burmistrz Piotr Psikus podpisali porozumienie w sprawie nieodpłatnego przekazania budynku przy ulicy Kościuszki 6 na rzecz użytkowania go przez władzę i urzędy Rady Powiatu, oprócz drugiego piętra. Z kolei obiekt żłobka został przekazany na rzecz Urzędu Miasta i Gminy Kępno.

2007 r. 23.11. – w hotelu „Gromada” w Warszawie odbyła się uroczysta Gala Samorządu i Biznesu Budownictwa, w czasie której ogłoszono wyniki konkursu na Orła Polskiego Budownictwa, zorganizowanego pod patronatem Ministra Budownictwa. Drugie miejsce i statuetkę Srebrnego Orła zdobył kępiński Zakład Projektowo-Budowlany „Projektobud” zarządzany przez Andrzeja Połomskiego – główny wykonawca przebudowy kępińskiego ratusza na wszystkich jego etapach. Zakład ten powstał w 1991 r. i od 2005 r. posiada certyfikat ISO-PN-EN-9001-2001.

2007 r. 20.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2008 rok. Dochody planowano na kwotę 50 403 329 zł, które w ciągu roku, w wyniku wprowadzonych zmian, wzrosły do 56 808 158 zł. Faktyczne wykonanie dochodów opiewało na sumę 57 841 485 zł, co stanowi 101,82% planowanych założeń, w ten sposób zrealizowano wszystkie przewidziane w budżecie zadania.

Wydatki w budżecie zostały zaplanowane na kwotę 52 346 008 zł. Zmiany, jakie nastąpiły w planowanych wydatkach wyniosły 9 542 042 zł i osiągnęły pod koniec grudnia wartość 61 888 805 zł. Ostatecznie faktyczne wydatki to kwota, wynosząca 58 227 665,24 zł, co stanowi 94,09% planowanej sumy. Na zakupy i zadania inwestycyjne przeznaczono 11 361 205,70 zł, czyli 19,51% wszystkich wydatków.

2007 r. 21.06. – Rada Miejska podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia dotacji z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

2007 r. 30.08. – Rada Miejska przyjęła program gospodarczy pn.: „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kępno na lata 2007–2020”.

W uzasadnieniu przyjęcia przez Radę tego programu napisano: *Uchwalenie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kępno pozwoli na usystematyzowanie działań Gminy Kępno w celu osiągnięcia planowanych założeń, co jest jednym z elementów pozyskiwania środków unijnych na realizację konkretnych zadań inwestycyjnych.*

Głównym założeniem programu było opracowanie strategii, obejmującej podstawowe dziedziny życia w toku uspołecznionego procesu, w którym mieszkańcy miasta i gminy wypowiedzieli się przez bezpośredni udział w pracach, konsultowanie w swoich środowiskach oraz dzięki szerokiemu ankietowaniu mieszkańców.

Etapy budowania strategii:

- zorganizowanie i uczestnictwo w warsztatach ukierunkowanych na rozwiązanie określonych problemów,
- praca konsultantów, którzy czuwają nad przebiegiem warsztatów i stroną merytoryczną przedsięwzięcia,
- udział mieszkańców, którzy biorą udział w opracowaniu ankiety, dotyczącej problemów lokalnych i celów rozwoju miasta i gminy.

21 kwietnia 2007 r. odbyło się spotkanie (28 uczestników), w czasie którego omówiono sposób tworzenia strategii i jej cele. W czterech grupach roboczych opracowano – zgodnie z zasadą czterech łańcuchów: ekologicznego, społecznego, gospodarczego, przestrzennego – jakie, zdaniem uczestników, są priorytety rozwoju gminy. W czasie spotkania postanowiono zasięgnąć opinii szerszej grupy osób poprzez przeprowadzenie ankiety, którą wypełniło 1044 mieszkańców gminy Kępno (4,17% ogółu mieszkańców, co oznacza, że była to grupa reprezentatywna). Najmocniejszymi stronami miasta i gminy Kępno okazały się:

- położenie geograficzne (65,42%),
- wzrastająca aktywność i zainteresowanie przedsiębiorców (43,29%),
- poprawiająca się infrastruktura techniczna (27,75%).

Słabe strony miasta i gminy Kępno:

- brak atrakcyjnych inicjatyw dla młodzieży w celu zatrzymania jej w rodzinnych stronach (32,05%),
- niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna oraz wypoczynkowo-turystyczna (18,67%),
- niska estetyka otoczenia (25,18%),
- brak połączeń PKP i PKS z innymi miejscowościami,
- brak obwodnicy,
- brak mieszkań komunalnych i ich słaby stan techniczny.

Na podstawie powyższych czynników ustalono, że strategia zrównoważonego rozwoju powinna w 2020 roku doprowadzić do tego, żeby miasto i gmina Kępno były:

- przyjazne mieszkańcom i przyjeźdnym, zielone i czyste,
- łatwodostępne komunikacyjnie,
- bezpieczne pod każdym względem (bezpieczeństwo publiczne, troska o zdrowie, czyste środowisko),
- atrakcyjne w zakresie miejsca zamieszkania, pracy, nauki, wypoczynku, sportu i rekreacji, wydarzeń kulturalnych,
- mające silną tożsamość regionalną, szanujące dziedzictwo narodowe,
- mądrze zarządzane, w sposób transparentny z dobrym przepływem informacji,
- miejscem życia zadowolonych i szczęśliwych ludzi.

2007 r. 29.11. - Rada Miejska utworzyła i nadała statut jednostce budżetowej pn. Kępińskie Składowisko Odpadów Komunalnych w Mianowicach.

Dla prowadzenia jednostki wybrano formę organizacyjno-prawną, która działać będzie na podstawie statutu, określającego jej nazwę, siedzibę i przedmiot działalności. Rada Miejska podjęła decyzję na podstawie art. 20 ust. 2 ustawy z 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych.

2008 r. 29.05. - Rada Miejska zatwierdziła Plan Odnowy Miejscowości Świba, który wcześniej został przyjęty uchwałą Zebrania Wiejskiego Wsi Świba z 6 kwietnia 2008 r. Gmina Kępno, ubiegając się o pomoc finansową w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” - objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 - na inwestycję pod nazwą „Przebudowa Domu Ludowego w Świbie”, opracowała Plan Odnowy Miejscowości, w którym określiła kierunki rozwoju wsi w latach 2007-2013.

Przewidywał on realizację następujących działań:

- przebudowę Domu Ludowego w miejscowości Świba - 650 tys. zł,
- wykonanie ogródka jordanowskiego wraz z ogrodzeniem przy Domu Ludowym - 50 tys. zł,
- uzupełnienie punktów świetlnych na terenie miejscowości - 15 tys. zł,
- remont drogi przez wieś - 1mln 500 tys. zł,
- budowę kanalizacji sanitarnej w Świbie i Pustkowie Kierzeńskim - 8 mil. zł.

11 lutego 2009 r. Rada Miejska podjęła uchwałę o zatwierdzeniu Planu Odnowy wsi Mikorzyn. Uchwała przewidywała przyjęcie do wykonania zobowiązania na 2010 r. dotyczącego sfinansowania projektu pn. „Przebudowa Domu Ludowego oraz rewitalizacja ośrodka rekreacyjno-wypoczynkowego w Mikorzynie - I etap”.

Rada Miejska także w stosunku do wielu innych wsi, leżących na terenie gminy Kępno, 24 listopada 2009 r. podjęła podobną uchwałę, dotyczącą takich miejscowości jak: Krążkowy, Pustkowie Kierzeńskie, Kierzno, Szklarka Mielecka, Osiny i Kliny.

Realizacja tej uchwały miała się zacząć od 2011 r.

2008 r. 19.06. - Rada Miejska podjęła uchwałę o przystąpieniu Gminy Kępno do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Wrota Wielkopolski”.

Organizacja jest lokalną Grupą Działania funkcjonującą na obszarze gmin: Baranów, Bralin, Kępno, Łęka Opatowska, Perzów, Rychtal i Trzcinica. W swojej strukturze skupia zainteresowanych rozwojem regionu przedstawicieli trzech sektorów: publicznego (samorządy gmin, instytucje), gospodarczego (lokalni przedsiębiorcy, rolnicy) i społecznego (lokalne organizacje i aktywne grupy mieszkańców).

Stowarzyszenie udziela m.in. wsparcia obszarom wiejskim LSR (to inaczej strategia rozwoju lokalnego kierowana przez daną społeczność) w zakresie przygotowania projektów, pozyskiwania środków na ich realizację, w tym programów pomocowych, na rozwój edukacji estetycznej i artystycznej mieszkańców, aktywizację zawodową i gospodarczą. Popiera też działalność charytatywną, upowszechnia tradycję narodową, obywatelską i kulturową. Stowarzyszenie opiniuje różnego rodzaju projekty, z tym że dotacje na ich realizację udzielają odpowiednie instytucje.

2008 r. grudzień – burmistrz miasta i gminy Kępno Piotr Psikus powołał Jolantę Jędrecką (dyrektora Zespołu Szkół w Mikorzynie, radną Rady Powiatu Kępińskiego) na stanowisko wiceburmistrza na najbliższe dwa lata (grudzień 2010 r.).

2008 r. 9.12. – burmistrz Piotr Psikus spotkał się w Warszawie z przedstawicielami Zarządu Związku Gmin Żydowskich w Polsce. Podjęto wówczas ustalenia, dotyczące nieodpłatnego przekazania kępińskiej synagogi Gminie Kępno.

2008 r. 18.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy Kępno na 2009 rok. Dochody zaplanowane zostały na kwotę 57 413 224 zł, w tym na zadania zlecone 7 548 435 zł. W ciągu roku w wyniku zmian wysokość przewidywanych dochodów zwiększyła się o 2 269 021 zł i wzrosła do 59 682 245 zł, w tym dotacje na zadania zlecone na kwotę 7 868 347 zł. Pod koniec roku faktyczne dochody wyniosły 57 309 044,11 zł, co stanowiło 96,02% planowanych założeń. Wydatki w budżecie zaplanowane zostały w wysokości 63 588 634 zł, ale w wyniku zmian w ciągu roku suma planowanych wydatków wzrosła do 68 994 480 zł. Ostatecznie wydatkowano kwotę w wysokości 63 913 189,10 zł, co stanowiło 92,64% kwoty zaplanowanej. Na zadania inwestycyjne przeznaczono kwotę w wysokości 12 791 271,08 zł, czyli 20,01% wszystkich wydatków.

2009 r. 28.04. – Rada Miejska przyjęła do wykonania zobowiązanie na lata 2010–2011, dotyczące sfinansowania projektu pn. „Stworzenie kompleksu rekreacyjno-sportowo-turystycznego na bazie istniejącej infrastruktury sportowej w Kępnie – etap I”. Przedmiotem projektu stało się:

- udostępnienie do zwiedzania zabytkowej wieży ciśnień z przeznaczeniem na punkt widokowy, co wiązało się z doposażeniem w sprzęt obserwacyjny,
- stworzenie na terenie KOSiR-u wypożyczalni rowerów (zakup 20 rowerów) oraz małego pola namiotowego dysponującego 60 miejscami noclegowymi,
- uatrakcyjnienie parku 700-lecia, w którym znajduje się pradawne grodzisko funkcjonujące w formie kopca,
- oznaczenie pamiątkową tablicą faktu przekazania w 1282 r. Pomorza Wschodniego Przemysłowi II przez Mściwoja II oraz wykonanie dwóch symbolicznych rzeźb obrazujących ten fakt,
- atrakcje dla dzieci – linearium – plac zabaw w formie figur geometrycznych,
- utworzenie w obrębie KOSiR-u Skate-Parku, placu zabaw dla dzieci dostosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz boiska treningowego ze sztuczną nawierzchnią,
- modernizacja stadionu lekkoatletycznego,
- budowa ciągów pieszo-rowerowych.

Całkowity koszt projektu oszacowano na kwotę 6 735 178,89 zł. W kwocie tej znalazła się część kosztów w wysokości 1 346 099,99 zł na boisko treningowe z trawy syntetycznej na terenie KOSiR-u.

2009 r. 29.10. – Rada Miejska podjęła uchwałę o przystąpieniu Gminy Kępno do realizacji projektu pt. „Internet zmienia Twój los. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie województwa wielkopolskiego” oraz o zaciągnięciu zobowiązania na lata 2010–2017 tytułem wniesienia wkładu własnego z przeznaczeniem na realizację ww. projektu.

Projekt realizowany przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego finansowano z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (85% kosztów pochodziło z Unii Europejskiej, 15% to wkład własny samorządu, z czego 7,5% z budżetu wojewódzkiego, a 7,5% z gmin zainteresowanych uczestnictwem w projekcie).

2009 r. 29.09. – Rada Miejska postanowiła zrealizować inwestycję pn. „Budowa stadionu lekkoatletycznego w Kępnie”.

2009 r. 17.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2010 r., w którym po stronie dochodów zaplanowano kwotę 56 734 483 zł, w tym dotacje na zadania zlecone to suma 7 584 386 zł. W ciągu roku nastąpiło szereg zmian po stronie dochodów, tak, że ostatecznie zamknęły się one sumą w wysokości 62 319 260 zł, czyli wzrosły o 5 584 777 zł, w tym dotację na zadanie zlecone stanowiła kwota 9 309 571 zł. Faktycznie zrealizowane dochody to suma 60 725 795,53 zł, czyli 97,44% planowanych założeń. Przewidziane wydatki w budżecie Gminy to kwota 62 269 483 zł, ale w wyniku zmian, jakie zaszły w ciągu roku, suma wydatków wzrosła do wysokości 69 940 401 zł, czyli zwiększyła się o 7 670 918 zł. Faktyczne wydatki pod koniec grudnia zamknęły się kwotą 63 740 152,94 zł, co stanowi 91,13% sumy planowanej. Na inwestycje wydano 10 263 771 zł, czyli 16,10% wszystkich wydatków.

2010 r. 15.01. – w kinie „Sokolnia” odbyła się uroczysta sesja Rady Miejskiej z okazji 90. rocznicy przyłączenia Kępna do Macierzy.

2010 r. 21.03. – zawarto umowę pomiędzy Gminą Kępno a przedsiębiorstwem „Firma Kaszub” na realizację zadania pod nazwą „Budowa stadionu lekkoatletycznego w Kępnie wraz ze sfinansowaniem wykonanych robót poprzez wykup wierzytelności”. Projekt przewidywał wykonanie prac: budowę stadionu sportowego, trybun, ogrodzenia zewnętrznego stadionu, montaż ogrodzenia wokół płyty stadionu, odwodnienie i nawodnienie murawy, wykonanie zasilania elektrycznego oraz budowę ciągów pieszych i parkingu. Koszt tego przedsięwzięcia przewidziano na 4 644 770,43 zł.

2010 r. 6.05. – Rada Miejska ustanowiła nowe logo i hasło Kępna: *Dzień dobry w Kępnie*. W ramach promocji Kępna opracowane zostały także statuetki, którymi są dwa łabędzie, kopię projektu – rzeźby umieszczono na fontannie.

Logo Kępna ustanowione przez Radę Miejską 6.05.2010 r.,
ze zbiorów Gminy Kępno

2010 r. 19.06. – z okazji oddania do użytku zrewitalizowanego Rynku odbyła się uroczystość, na którą przybyli parlamentarzyści, przedstawiciele władz wojewódzkich, powiatowych i gminnych, ale przede wszystkim licznie zgromadzili się mieszkańcy Kępna i gminy. Obok ratusza odnowiony Rynek to największa inwestycja ostatnich lat. Przebudowane całkowicie centrum miasta zwieńczone zostało uruchomieniem fontanny na Rynku. Poświęcenia zmodernizowanego Rynku dokonali ks. proboszcz Krzysztof Nawrocki i pastor parafii ewangelickiej Michał Kühn. Głos zabrał też burmistrz Piotr Psikus, który podkreślił olbrzymie znaczenie tej inwestycji dla miasta i jego mieszkańców: *Sądzę, że możemy być wszyscy dumni z efektów drugiego etapu rewitalizacji Rynku... Jest to bowiem wizytówka każdego miasta, każdej gminy. Kępiński Rynek świadczył zawsze o wielkości, dumie, o perspektywicznym myśleniu ówczesnych (...) i obecnych mieszkańców miasta i gminy Kępno. W każdym cywilizowanym kraju, mieście mówi się o jego centrum, o stolicy, o starówce, które były, są i będą wizytówkami każdej miejscowości.*

Poświęcenie zmodernizowanego Rynku
przez księdza proboszcza K. Nawrockiego i pastora M. Kühna,
ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

2010 r. 21.05. – w hali widowiskowo-sportowej odbyła się uroczystość z okazji 20-lecia działalności samorządu terytorialnego. Wzięli w niej udział m.in. europoseł Andrzej Grzyb, poseł Józef Racki, wiceprzewodniczący Sejmiku Wojewódzkiego Kazimierz Kościelny, pełnomocnik rządu ds. tworzenia ustawy samorządowej Cezary Nowakowski, władze miasta i powiatu oraz mieszkańcy Kępna i gminy. W swoim wystąpieniu burmistrz Piotr Psikus przedstawił ostatnie 5 lat działania samorządu kępińskiego i najważniejsze wydarzenia dla miasta i gminy, dzięki którym gmina znalazła się na wysokich miejscach w rankingach organizowanych m.in. przez pismo samorządowe „Wspólnota”, „Rzeczpospolitą” oraz kapitułę konkursu HIT. Do niepowodzeń burmistrz zaliczył m.in. brak krytej pływalni oraz obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 11, niewystarczającą rozbudowę infrastruktury drogowej.

Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy dziękuje burmistrzowi Piotrowi Psikusowi za dotychczasową pracę i osiągnięte sukcesy,
ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

Otwarcie Rynku – przecięcie wstęgi,
ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

Generalnym wykonawcą modernizacji Rynku, po wygranym przetargu, była firma „Steibudex” J. Majorek ze Świdnicy. Umowę między Gminą Kępno a firmą „Steibudex” podpisano 20 lipca 2007 r., z terminem zakończenia tego zadania do 30 czerwca 2010 roku. Oprócz Rynku nową nawierzchnią pokryto także plac przy ul. Rzeźnickiej oraz ulice: Ratuszową, Polną, Krótką i Mickiewicza. W ramach tej inwestycji gminna spółka „Energetyka Ciepła” rozbudowała w centrum sieci ciepłownicze, a spółka „Wodociągi Kępińskie” dokonała modernizacji sieci wodno-kanalizacyjnych. Koszt realizacji całego zadania prócz zieleni miejskiej i tzw. „małej architektury” wyniósł około 14,3 mln złotych.

*Mieszkańcy Kępna podczas otwarcia Rynku,
źródło: 25 lat Samorządu Miasta i Gminy Kępno w fotografii,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 29*

*W ramach rewitalizacji Rynku uruchomiona została fontanna,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

2010 r. 4.10. – w związku ze zbliżającymi się wyborami do samorządów terytorialnych w Kępnie ukształtowały się i zarejestrowały w Okręgowej Komisji Wyborczej w Kaliszu następujące komitety wyborcze:

- Komitet Wyborczy Wyborców Aktywni Bliżej Ciebie,
- KWW Anieli Kempa,
- KWW Bożeny Henczycy,
- KWW Ekologia,
- KWW Forum Społeczno-Gospodarcze,
- KWW Porozumienie Samorządowe Kępno 2010,
- KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego.

2010 r. 21.11. – odbyły się wybory samorządowe wszystkich szczebli w Polsce.

Tabela nr 71: Wyniki uzyskane przez ugrupowania i partie w wyborach do Rady Miejskiej w Kępnie 21 listopada 2010 r.

Lp.	Nazwa partii lub ugrupowania	Ilość głosów	%
1.	KWW Porozumienie Samorządowe	2590	25,77
2.	KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	2365	23,53
3.	KWW Platforma Obywatelska	1580	15,72
4.	KWW Sojusz Lewicy Demokratycznej	1081	10,76
5.	KWW Anieli Kempa	1080	10,75
6.	KWW Aktywni Bliżej Ciebie	724	7,20
7.	KWW Wspólnota Samorządowa	629	6,26

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 47 z 25.11.2010 r.

Tabela nr 72: Wyniki uzyskane w wyborach przez kandydatów na burmistrza miasta i gminy Kępno 21 listopada 2010 r.

Lp.	Kandydaci na burmistrza	Liczba głosów	%
1.	Piotr Psikus	4160	38,94
2.	Aniela Kempa	3101	29,03
3.	Ryszard Przybylski	1567	14,67
4.	Krzysztof Rudziński	1448	13,55
5.	Iwona Hendrys	407	3,81

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 47 z 25.11.2010 r.

Tabela nr 73: Wyniki uzyskane przez radnych, którzy zostali wybrani do Rady Miejskiej w Kępnie 21 listopada 2010 r.

Kolejny numer	Kandydaci, którzy uzyskali mandat radnego	Nazwa listy wyborczej	Ilość głosów
1	Jan Blabuś	Porozumienie Samorządowe	146
2	Kazimierz Czworowski	Porozumienie Samorządowe	132
3	Grażyna Grygier	Porozumienie Samorządowe	95
4	Piotr Psikus	Porozumienie Samorządowe	261
5	Andrzej Stachowiak	Porozumienie Samorządowe	170
6	Adam Tęśiorowski	Porozumienie Samorządowe	271
7	Anna Wojtaszek	Porozumienie Samorządowe	136
8	Krzysztof Dąbrowski	Forum Społeczno-Gospodarcze	236
9	Marek Gollmer	Forum Społeczno-Gospodarcze	172
10	Sylwester Lewek	Forum Społeczno-Gospodarcze	131
11	Krystyna Możdżanowska	Forum Społeczno-Gospodarcze	120
12	Eugeniusz Przybył	Forum Społeczno-Gospodarcze	450
13	Irena Żłobińska	Forum Społeczno-Gospodarcze	75
14	Maciej Baciński	Platforma Obywatelska	348
15	Jakub Grabowski	Platforma Obywatelska	145
16	Danuta Pastok	Platforma Obywatelska	123
17	Andrzej Tyra	Platforma Obywatelska	182
18	Irena Sadek	Aktywni Bliżej Ciebie	157
19	Aniela Kempa	KWW Anieli Kempa	416
20	Andrzej Józwik	Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	183
21	Maria Witek	Sojusz Lewicy Demokratycznej	109

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 47 z 25.11.2010 r.

Frekwencja w gminie Kępno wyniosła 54,94%.

2010 r. 24.11. – w drugiej turze wyborów doszło do podpisania umowy koalicyjnej, dotyczącej ustanowienia władz samorządowych powiatu kępińskiego oraz miasta i gminy Kępno. Porozumienie koalicyjne podpisali liderzy Platformy Obywatelskiej (PO), Forum Społeczno-Gospodarczego (FSG), Wspólnoty Samorządowej (WS) Powiatu Kępińskiego, Sojuszu Lewicy Demokratycznej (SLD) i Aniela Kempa.

W ramach ustaleń określono, iż Rada Miejska w Kępnie będzie mieć nowego przewodniczącego. Ma nim zostać członek FSG, a wiceprzewodniczącymi zostaną członkowie ugrupowań PO i FSG. Radzie Powiatu przewodniczyć będzie osoba z listy SLD. Starostą powiatu kępińskiego zostanie Włodzimierz Mazurkiewicz (PO i WS), jego zastępcą Ryszard Dachowski – FSG. Wszystkie podmioty, które podpisały porozumienie opowiedziały się za poparciem Anieli Kempy na burmistrza gminy Kępno.

2010 r. 5.12. – odbyła się druga tura wyborów na burmistrza miasta i gminy Kępno.

Tabela nr 74: Wyniki uzyskane przez kandydatów na burmistrza w II turze wyborów na terenie miasta i gminy Kępno 5 grudnia 2010 r.

Lp.	Kandydaci na burmistrza	Kępno i gmina (liczba głosów)	%
1.	Aniela Kempa	4759	51,85
2.	Piotr Psikus	4420	48,15

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 49 z 9.12.2010 r.

Nowym burmistrzem miasta i gminy Kępno została Aniela Kempa.

Frekwencja w wyborach wyniosła 46,72%.

2010 r. 29.11. – odbyła się pierwsza sesja Rady Miejskiej. Na sesji burmistrz Piotr Psikus przedłożył sprawozdanie z działalności Rady Miejskiej i burmistrza za ostatnią kadencję (2007–2010). Mówił o osiągnięciach, otrzymanych nagrodach i wyróżnieniach, pozyskanych środkach zewnętrznych i stanie zadłużenia Gminy.

Do osiągnięć w działalności Rady Gminy i jej organów burmistrz Piotr Psikus zaliczył:

- kompleksową modernizację ratusza w latach 2004–2007, której koszt wyniósł około 9 500 000 zł i pokryty był z środków własnych,
- rewitalizację Rynku w latach 2007–2010, której koszt wyniósł około 14,3 mln złotych. Oprócz Rynku nową nawierzchnią pokryto także plac przy ulicy Rzeźnickiej oraz ulice: Ratuszową, Polną, Krótką i Mickiewicza,
- oddanie do użytku 11 mieszkań socjalnych w Mianowicach i 7 w Mechnicach w budynku po byłej szkole. W przebudowanym budynku w Mianowicach znajduje się jeszcze noclegownia, Klub Abstynenta, Gminny Ośrodek Wsparcia Rodzin w Krzysiu, działający w strukturach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- przebudowę dróg na terenie miasta (modernizacja ulic: Słonecznej, Powstańców Wielkopolskich, a także części ul. Ks. Piotra Wawrzyniaka wraz z rondem), pokrycie nową nawierzchnią asfaltową na terenach wiejskich dróg w Mechnicach, Mikorzynie, Rzetni, Myjomicach, Osinach, Krążkowach i Świbie. Wybudowano częściowe odcinki dróg w Osinach i Olszowie. W sumie długość dróg o nawierzchni asfaltowej i z kamienia naturalnego wybudowana w latach 2006–2010 wyniosła 12 km,
- wybudowanie kanalizacji sanitarnej w Osinach, Klinach, a w 2009 r. rozpoczęcie budowy kanalizacji w Mianowicach, Olszowie i Świbie,
- wybudowanie w ostatnich latach sieci wodno-kanalizacyjnej na ulicach: Zacisze, Warszawska, Estkowskiego, Osiedle Przemysłowa, Osiedle Mściwoja, Osiedle Jana Pawła II, Osiedle Hanulin, Rynek, ul. Fredry, Prusa, Wrocławskiej, Cichy Zaulek, Polnej, Rzeźnickiej i Słonecznej, zaczęto prace na ul. Powstańców Wielkopolskich i Ks. P. Wawrzyniaka,
- przebudowanie Stacji Uzdatniania Wody w Kępnie i w Myjomicach,
- rozbudowę Szkoły Podstawowej w Myjomicach,
- budowę monitoringu miejskiego,
- przebudowę domów ludowych w Świbie i Mechnicach,
- budowę nowego oświetlenia drogowego w Pustkowie Kierzeńskim, a także na ulicach: Dworcowej, Przemysłowej, Wrocławskiej, Młyńskiej,
- inwestycje w strukturę sportową (boisko wielofunkcyjne przy Gimnazjum nr 2 w Kępnie i treningowe boisko pełnowymiarowe przy ulicy Walki Młodych, rozpoczęcie modernizacji stadionu KKS „Polonia”, prace modernizacyjne na boiskach Ludowych Zespołów Sportowych – Ostrówiec, Kierzno, Świba, Olszowa, gruntowny remont sali gimnastycznej w Gimnazjum nr 2 im. K.K. Baczyńskiego w Kępnie),
- zakup samochodu bojowego dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Kępnie za 380 000 zł.

W latach 2007–2010 na zakupy i zadanie inwestycyjne przeznaczono kwotę 45 044 774 zł, co stanowiło 19,36% wszystkich wydatków w tym okresie.

Do sukcesów Rady Miejskiej, burmistrza i spółek komunalnych w mijającej kadencji dotychczasowy władarz zaliczył też pozyskane środki zewnętrzne:

- fundusze na realizację tzw. projektów miękkich, typu „Radosna szkoła” – 1 582 306,03 zł,
- dofinansowanie remontów i wyposażenie placówek oświatowych – 601 061 zł,
- fundusze na realizację zadań inwestycyjnych (bez oświaty) na podstawie zawartych umów – 5 538 188,26 zł,
- przedłożony wniosek o uzyskanie środków unijnych na termomodernizację obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Kępno (w grudniu 2010 r. przyznano miastu i gminie Kępno w ramach Wojewódzkiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 dofinansowanie w wysokości 2 113 133 zł).

Środki pozyskane przez spółki komunalne:

- projekt „Wodociągów Kępińskich” Sp. z o. o. o nazwie „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Kępno” (całkowity koszt to ponad 72 miliony zł) otrzymał dofinansowanie w wysokości około 35,8 milionów zł,
- spółka „Inwestor-Kępno” w ramach realizacji projektu 13 gmin pn. „Modernizacja systemu gospodarki odpadami dla południowej Wielkopolski oraz części powiatu oleśnickiego” (całkowity koszt inwestycji 83 907 488 zł) uzyskała dofinansowanie z Priorytetu III „Środowisko przyrodnicze” Wojewódzkiego Regionalnego Programu Operacyjnego na sumę 50 275 716,60 zł, co stanowi 73,10% kosztów kwalifikowanych zadania.

Gmina Kępno w kategorii gmin miejsko-wiejskich zajmowała od 7 lat miejsce w pierwszej trzydziestce wśród prawie sześciuset samorządów, jakie są co roku porównywane na terenie całej Polski:

2003 r. – 26. miejsce

2004 r. – 24. miejsce

2005 r. – 14. miejsce

2006 r. – 28. miejsce
2007 r. – 27. miejsce
2008 r. – 21. miejsce
2009 r. – 22. miejsce

Zadłużenie gminy Kępno:

Tabela nr 75: Wysokość zadłużenia gminy Kępno w latach 2006–2010

Data	Stosunek łącznej kwoty długu do wykonywanych dochodów ogółem	Dopuszczalna wartość długu przez ustawę o finansach publicznych
31.12.2006 r.	24,80%	60%
31.12.2007 r.	29,51%	60%
31.12.2008 r.	30,75%	60%
31.12.2009 r.	38,99%	60%
31.12.2010 r.	42,77%	60%

Źródło: Sprawozdanie burmistrza miasta i gminy Kępno za lata 2006–2010, Kępno, 29 listopada 2010 r.

Zobowiązania gminy Kępno miały być spłacane w latach 2011–2020.

Bezrobocie w Kępnie w stosunku do kraju i województwa wielkopolskiego w 2010 r. było niskie i przekraczało nieco 3%.

W latach 2006–2010 nie udało się zrealizować zamierzeń:

- nie rozpoczęto budowy basenu kąpielowego i nowego budynku dla Przedszkola Samorządowego nr 4 w Kępnie,
- zbyt wolne było tempo budowy mieszkań komunalnych, rozbudowy infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej i energetycznej.

29 listopada 2010 r. wybrano przewodniczącego Rady Miejskiej i jego zastępców. Na przewodniczącego Rady Miejskiej kandydowali: Krzysztof Dąbrowski i Andrzej Stachowiak. W wyniku tajnego głosowania Krzysztof Dąbrowski uzyskał 12 głosów (Andrzej Stachowiak 8). Odbyły się też wybory wiceprzewodniczących, którymi zostali: Eugeniusz Przybył (12 głosów) i Maciej Baciński (11), Andrzej Stachowiak otrzymał 9 głosów.

2010 r. 13.12. – w czasie sesji Rady Miejskiej w Kępnie ślubowanie złożyła burmistrz miasta i gminy Kępno Aniela Kempa.

2010 r. 17.12. – burmistrz Aniela Kempa oficjalnie przedstawiła Szymona Szczęsnego jako wiceburmistrza miasta i gminy Kępno.

W czasie sesji powołano następujące komisje stałe:

- Komisję Rewizyjną,
- Komisję Budżetu, Rozwoju Gospodarczego, Gospodarki Komunalnej i Rolnictwa,
- Komisję Oświaty, Kultury, Sportu, Zdrowia i Pomocy Społecznej,
- Komisję Mieszkaniową i Spraw Socjalnych.

2011 r. 24.02. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy Kępno na 2011 rok. Zaplanowane dochody to kwota 64 692 906 zł, w tym dotacje na zadania zlecone stanowiła suma 7 872 164 zł. W wyniku zmian wartość przewidywanych dochodów wzrosła łącznie o 3 182 106 zł, na koniec grudnia wyniosła 67 875 012 zł, w tym dotacje na zadania zlecone 8 970 964 zł.

Planowane wydatki przewidziano na kwotę 67 307 260 zł, natomiast zmiany w budżecie w ciągu roku spowodowały, iż planowane wydatki wzrosły do wysokości 75 728 076 zł. W grudniu 2011 r. faktyczna suma wydatków wyniosła 69 034 512,21 zł, co stanowiło 91,16% kwoty planowanej. Na zakupy i inwestycje wydano 12 341 377,69 zł, co stanowiło 17,87% wszystkich wydatków w 2011 roku.

2011 r. marzec – Rada Miejska w Kępnie wyraziła zgodę na przystąpienie Gminy Kępno do Programu „Wielkopolska odnowa wsi”, w którym wzięło udział ponad 1600 sołectw, zrealizowano ponad 750 projektów. Na rzecz jednostek samorządu terytorialnego przeznaczono 15 milionów złotych, a na organizację samorządowe 1 milion złotych dotacji.

W ramach programu „Wielkopolska odnowa wsi” zorganizowano konkursy: „Pięknieje wielkopolska wieś” i „Odnowa wsi szansą dla aktywnych sołectw”. W obu tych przypadkach projekty z wnioskiem o dofinansowanie złożyła Gmina Kępno. W ramach konkursów przyznano dotacje na:

- „Zagospodarowanie terenu przy stawie nr 2 w ośrodku sportowo-rekreacyjnym w Mikorzynie”, kwota dotacji 40 000 zł,

- „Zagospodarowanie centrum wsi na cele aktywnego wypoczynku i integracji społecznej” realizacja w Osinach, kwota dotacji 30 000 zł,
- „Zagospodarowanie terenu przy świetlicy wiejskiej w urzędzenia do siłowni zewnętrznej” realizacja w Kierznie, kwota dotacji 15 670 zł,
- Projekt Stowarzyszenia „Razem dla Świby”, tytuł projektu „Odkrywamy piękno tradycji i dobrego smaku”, kwota dofinansowania 7 800 zł.

W sumie Gmina Kępno i stowarzyszenia wiejskie w ramach programu „Wielkopolska odnowa wsi” do 2016 r. uzyskały dotację dla 10 projektów.

Rada Miejska uchwaliła Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011–2014.

2011 r. 15.04. – odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Forum Społeczno-Gospodarczego, organizacji, która bierze udział nie tylko w życiu społeczno-gospodarczym gminy Kępno i powiatu kępińskiego, ale także w życiu politycznym. Na nowego przewodniczącego wybrano Zygmunta Nowackiego. Nowy zarząd działać będzie w składzie: Ryszard Dachowski, Krzysztof Dąbrowski, Wiktor Gruszka, Marek Gollmer, Adam Hofman, Bernard Komorowski, Jarosław Marciniak, Czesław Kokot i Jan Trojak. W czasie zebrania postulowano, aby wznović w Kępnie targi meblowe oraz produkcję innych rodzajów przedsiębiorczości.

2011 r. 15.06. – nowym naczelnikiem Wydziału Inwestycji i Funduszy Unijnych został Andrzej Ferdynus, natomiast naczelnikiem Wydziału Promocji, Kultury i Sportu, w wyniku konkursu, wybrano Zdzisława Zakrzewskiego. Zmiana nastąpiła także na stanowisku dyrektora Kępińskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji – po konkursie funkcję tę objął Jan Sienkiewicz (7 marca 2011 r.), a nowym prezesem spółki Administracja Domów Miejskich został Władysław Garbiński (24 kwietnia 2011 r.).

2011 r. 15.12. – w kinie „Sokolnia” odbyła się uroczysta sesja Rady Miejskiej z okazji 350-lecia nadania Kępnu praw miejskich. Radni jednogłośnie przyjęli oświadczenie o następującej treści: *My, Radni Rady Miejskiej w Kępnie, będąc świadomi wagi i znaczenia dla społeczności lokalnej, przypadającej w 2011 r. rocznicy 350-lecia nadania praw miejskich, magdeburskich Kępnu, pragniemy, aby fakt ów stał się powszechnie znanym społeczności lokalnej. Lokacja miasta dnia 2 grudnia 1661 r. umożliwiła stworzenie organizmu miejskiego i stanowiła początek samorządności w Kępnie, której my jesteśmy spadkobiercami i kontynuatorami.*

Pomimo upływu lat, zasady tejsze samorządności pozostały niezmienione, a najważniejszą z nich jest działanie dla dobra społeczności lokalnej oraz zdania z tejsze działalności rachunku mieszkańcom Kępna.

Dziś sięgamy w przeszłość, aby znaleźć w niej to, co dobre i godne naśladowania w trudnych realiach XXI wieku.

Oświadczenie Rady Miejskiej było zwieńczeniem obchodów 350-lecia lokacji Kępna w 2011 r. W tymże roku odbyło się szereg imprez, występów i konkursów. Ukazało się wiele artykułów, publikacji i albumów poświęconych tej rocznicy.

Głównym punktem obchodów jubileuszu była realizacja projektu „Kępno dawniej i dziś”, który był współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Wielkopolskiego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013. Projekt otrzymał dotację w wysokości 265 tysięcy złotych. Realizowany był w latach 2011–2012 przez Gminę Kępno oraz instytucje kultury: Kępiński Ośrodek Kultury, Muzeum Ziemi Kępińskiej i Samorządową Bibliotekę Publiczną w Kępnie.

W ramach projektu „Kępno dawniej i dziś” zrealizowano następujące przedsięwzięcia:

- cykl koncertów związanych z funkcjonowaniem w Kępnie trzech religii.

2 maja 2011 r. na kępińskim Rynku odbył się koncert muzyki katolickiej z udziałem zespołów „Siewcy Lednicy” i „Emanuel” oraz Magdy Anioł.

8 maja 2011 r. Rynek rozbrzmiewał muzyką żydowską, wystąpiły zespoły „Sholem”, „Eliezer Mizrachi” oraz Formacja Tańca Żydowskiego „Snunit”. 4 września 2011 r. w kościele ewangelicko-augsburskim w Kępnie miał miejsce koncert „Muzyka w kościołach protestanckich” w wykonaniu chóru „Angelus Silesius Ensemble”,

- w czerwcu 2011 r. w ramach Dni Kępna zaprezentowano inscenizację „Jak Kępno prawa miejskie zyskało – historia pewnej pieczęci”, odbył się też koncert muzyki dawnej w wykonaniu krakowskiego zespołu „Floripari”,

- 11 listopada 2011 r. na Rynku w Kępnie przedstawiono inscenizację o św. Marcynie, patronie jednej z kępińskich parafii, przejazd konnego orszaku św. Marcina, a także degustacja tradycyjnych „rogali kępińskich”,

- 23 listopada 2011 r. w kinie „Sokolnia” zorganizowano Festiwal Twórczości Ludowej południowej Wielkopolski,

- 28 listopada 2011 r. w Samorządowej Bibliotece Publicznej w Kępnie odbył się wieczór poetycki połączony z promocją albumu pt. „Kępno sercem widziane i opisane”, który podsumował: konkurs fotograficzny „Kępno sercem widziane” oraz konkurs poetycki „Kępno wierszem”,

– konkurs plastyczny na jubileuszową kartkę, upamiętniającą 350-lecie nadania Kępnu praw miejskich. Zwycięska praca umieszczona została na karcie pocztowej wydanej wraz z okolicznościowym stemplem przez Poczta Polską z inicjatywy Kępińskiego Koła Polskiego Związku Filatelistów, Urzędu Miasta i Gminy Kępno oraz redakcji „Tygodnika Kępińskiego”,

– w Muzeum Ziemi Kępińskiej zorganizowano wystawę pt. „Miejskie konsekwencje pewnego spotkania”. Specjalne plansze ze zdjęciami z ekspozycji ustawiono przed kępińskim ratuszem.

W 2012 r. podczas wizyt w miastach partnerskich: czeskim Trutnov (maj), węgierskim Encs (sierpień), włoskim Giano dell' Umbria (wrzesień), kępińska delegacja zaprezentowała materiały promocyjne i wydawnictwa, dokumentujące inicjatywy podjęte w celu upamiętnienia 350-lecia nadania Kępnu praw miejskich.

2011 r. 20.05. – Towarzystwo Historyczne im. Szembeków (prezes Towarzystwa – Władysław Szelağ) zorganizowało uroczystość z okazji 350-lecia lokacji Kępna. Uroczystość rozpoczęła msza św. odprawiona za Piotra, Marię i Aleksandra Szembeków w kościele pw. św. Marcina w Kępnie. Pod pomnikiem na Rynku głos zabrali między innymi: burmistrz miasta i gminy Kępno – Aniela Kempa oraz starosta kępiński – Włodzimierz Mazurkiewicz. Oddano też uroczysty salut armatni. W kinie „Sokolnia”, odbyła się sesja naukowa pod hasłem „Szembekowie w dziejach Ziemi Kępińskiej – Piotr, Maria i Aleksander z okazji 350-lecia lokacji miasta Kępna”. Część artystyczną zaprezentowali uczniowie Szkoły Podstawowej w Siemianicach.

*Uroczystość zainaugurował Ryszard Szelağ –
prezes Towarzystwa Historycznego im. Szembeków,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

2011 r. 11.10. – Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej zorganizowało w Samorządowej Bibliotece Publicznej w Kępnie Dzień Regionalisty. Spotkanie tym razem poświęcono 350-leciu nadania Kępnu praw miejskich. Referat, dotyczący tej rocznicy, wygłosił Jerzy Wojciechowski.

2011 r. 15.10. – w Klubie Nauczyciela w Kępnie otwarto tematyczną wystawę filatelistyczną, dotyczącą 350-lecia lokacji Kępna, przygotowaną przez Kępińskie Koło Związku Filatelistów Polskich. Przewodniczącym komitetu organizacyjnego ekspozycji został Henryk Dembski, a komisarzem wystawy Edward Stankowiak.

Tego samego dnia odbyło się drugie spotkanie z cyklu „Na styku kultur, religii i czasów” zorganizowane w Domu Katolickim przez Stowarzyszenie „Socjum Kępno i okolice”.

Spotkanie związane było z obchodami 350-lecia nadania Kępnu praw miejskich i dotyczyło głównie trzech wyznań w Kępnie i ich koegzystencji w ciągu wieków.

2011 r. 5.11. – z okazji 350-lecia lokacji Kępna Stowarzyszenie Plastyków Amatorów Powiatu Kępińskiego zorganizowało w plenerze ekspozycję pod hasłem „Kępińskie impresje”.

2011 r. 28.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2012 r., który po stronie przewidywanych dochodów wyniósł 64 817 440 zł, w tym dotacje na zadania zlecone to kwota 8 033 052 zł. Po zmianach, jakie wprowadzono w budżecie w ciągu roku, planowane dochody na koniec grudnia 2012 r. wzrosły łącznie o 5 448 773 zł i ostatecznie zamknęły się sumą 70 266 213 zł, w tym dotacje na zadania zlecone 8 761 150 zł. Ostatecznie faktyczne wykonanie dochodów to kwota 65 967 968 zł, w tym dotacje celowe na zadania zlecone 8 329 982 zł.

Uchwalone przez Radę przewidywane wydatki na 2012 r. wynieść miały 66 591 794 zł. Po zmianach przeprowadzonych w budżecie gminy pod koniec grudnia 2012 r. planowane wydatki zwiększyły się do kwoty 73 756 808 zł. Faktyczne wydatki wyniosły 67 831 651,98 zł, co stanowiło 91,97% kwoty planowanej.

Na zakupy i inwestycje przeznaczono sumę 8 937 589,30 zł, co stanowiło 13,17% wszystkich wydatków.

2012 r. 9.02. – odbyło się zebranie sprawozdawcze Forum Społeczno-Gospodarczego, na którym zmieniono jego nazwę na Powiatowe Forum Społeczno-Gospodarcze.

2012 r. 10.05. – odbyło się spotkanie inauguracyjne działalności Społecznego Komitetu Pamięci Żołnierzy Wyklętych w powiecie kępińskim. Doszło do niego dzięki staraniom Grupy Inicjatywnej Komitetu Pamięci Żołnierzy Wyklętych oraz Międzyzakładowej Organizacji Związkowej NSZZ „Solidarność” przy Administracji Domów Miejskich w Kępnie. W spotkaniu wzięli udział między innymi: prof. Włodzimierz Suleja – ówczesny dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu, prof. Krzysztof Szwaagrzyk – wówczas naczelnik Biura Edukacji Publicznej IPN we Wrocławiu, Iwona Chowańska – przewodnicząca Grupy Inicjatywnej Komitetu Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Jacek Śródka – ówczesny przewodniczący MOZ NSZZ „Solidarność” przy „ADM – Kępno”, Włodzimierz Mazurkiewicz – ówczesny starosta kępiński, członkowie

rodzin Żołnierzy Wyklętych oraz wielu innych gości z powiatu kępińskiego, ostrzeszowskiego, wieluńskiego, wieruszowskiego, a także oleśnickiego. Na spotkaniu, mimo zaproszenia, nie było burmistrza, radnych ani żadnego przedstawiciela Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie. –*Dziś spotykamy się po raz pierwszy, by po 65 latach przywrócić należyty hołd Żołnierzom Wyklętym* – mówiła tego dnia Iwona Chowańska. –*Zwrot honoru i czci – dla mnie nie ma wątpliwości. Ci żołnierze przeciwstawiali się sowietyzacji Polski i zbrodni. – Wybór Kępna jako miejsca pomnika reprezentatywnego dla ościennych województw jest wyróżnieniem. Byłbym osobiście, jako były kępnianin, dumny, gdyby tu w Kępnie powstał pomnik żołnierzy: dla pamięci tego, co zrobili* – mówił wtedy Bogdan Drogi (syn Edmunda – brata zamordowanego w czasie tzw. Krwawej Nocy Kępińskiej – Stefana), obecnie mieszkający w Oleśnicy.

Spotkanie w kępińskim starostwie było pierwszym, które zainauguowało powstanie Społecznego Komitetu Pamięci Żołnierzy Wyklętych na pograniczu ziem – wielkopolskiej, dolnośląskiej, łódzkiej i opolskiej. Celem komitetu stały się odtąd starania, które miały doprowadzić do powstania Pomnika Pamięci Żołnierzy Wyklętych – ludzi poległych i pomordowanych przez Urząd Bezpieczeństwa w regionie kępińskim. Na miejsce pomnika zaproponowano plac, na którym wówczas znajdowała się nieczynna fontanna, naprzeciw siedziby starostwa przy ulicy Pocztowej. Organizatorzy spotkania poinformowali obecnych, iż nawiązali kontakt z warszawską Fundacją „Pamiętamy”, która całkowicie pokryje koszty budowy pomnika w Kępnie. Budowę pomnika poparli wszyscy, którzy zabierali głos. Inicjatorzy poinformowali obecnych w sali, że Komitet Społeczny złoży do czerwca wnioszek do Rady Miejskiej w Kępnie o przekazanie fragmentu działki przy ulicy Pocztowej na budowę Pomnika ku czci Żołnierzy Wyklętych. Wkrótce okazało się jednak, iż Rada Miejska i burmistrz Aniela Kempa podjęli decyzję, aby plac przy ulicy Pocztowej przeznaczyć na skwer z odbudowaną fontanną i ławkami.

Sprawa budowy pomnika ku czci Żołnierzy Wyklętych stała się znowu aktualna po wyborach samorządowych w listopadzie 2014 r. Przed podjęciem decyzji w tej sprawie Rada Miejska w Kępnie i burmistrz Piotr Psikus postanowili przeprowadzić konsultacje społeczne, aby zorientować się, jaki jest stosunek społeczeństwa w gminie do budowy postumentu. W konsultacjach, przeprowadzonych od 9 do 30 października 2015 r., udział wzięło 416 osób, z czego 93,48% głosujących mieszkańców bezwzględnie opowiedziało się za budową pomnika, 3,52% przeciwko.

Niezależnie od budowy pomnika pięknym hołdem złożonym Żołnierzom Wyklętym z terenu powiatu kępińskiego jest tablica pamiątkowa umieszczona na budynku dawnego Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego przy ulicy Kościuszki w Kępnie. Tablica została wykonana i umiejscowiona z inicjatywy Władysława Szeląga, przewodniczącego Towarzystwa Historycznego im. Szembeków. Jej treść jest następująca:

*W hołdzie Żołnierzom Wyklętym
Polskiego Podziemia
Niepodległościowego,
którzy stanęli
do nierównej walki
z komunistycznym zniewoleniem
w latach 1945-1954
oraz wspierającym ich
mieszkańcom Kępna i okolic.
Wielu z nich zostało poddanych
brutalnym torturom w siedzibie
Powiatowego Urzędu
Bezpieczeństwa Publicznego
mieszczącego się przed laty
w tym budynku.*

Cześć ich pamięci!

*Zarząd Towarzystwa Historycznego im. Szembeków
Szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych
Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa
Burmistrz Miasta i Gminy Kępno
„Tygodnik Kępiński”*

Kępno, 19 października 2015 r.

W lutym 2011 r. parlament uchwalił dzień 1 marca Narodowym Dniem Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Z inicjatywą ustawodawczą w zakresie uchwalenia 1 marca Narodowym Dniem Pamięci Żołnierzy Wyklętych wystąpił w 2010 roku śp. prezydent Rzeczypospolitej Polskiej prof. Lech Kaczyński. Uzasadnienie dołączone do projektu ustawy głosiło: *ustanowienie święta jest wyrazem hołdu dla żołnierzy drugiej konspiracji za świadectwo męstwa, niezłomnej postawy patriotycznej i przywiązania do tradycji patriotycznych, za krew przelaną w obronie Ojczyzny (...). Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych to także wyraz hołdu licznym społecznościom lokalnym, których patriotyzm i stała gotowość ofiar na rzecz idei niepodległościowej pozwoliły na kontynuację oporu na długie lata...*

W Kępnie uroczyste obchody tego święta zapoczątkowane zostały 2 marca 2011 roku. W tym dniu w siedzibie Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kępnie w obecności władz samorządowych i wielu gości odbył się koncert upamiętniający Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych w wykonaniu zespołu „Mała Garstka” z Sycowa. Koncert przygotowała Iwona Chowańska.

W następnych latach program obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Kępnie był coraz bogatszy i odbywał się pod patronatem samorządowych władz miejskich i powiatowych oraz Społecznego Komitetu Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Uwidoczniło się to szczególnie podczas obchodów tego święta w 2016 roku.

29 lutego 2016 r. w Kępnie pod patronatem Prezydenta RP – Andrzeja Dudy – rozpoczęły się dwudniowe obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Z tej okazji prezydent wystosował list okolicznościowy, w którym napisał: *Żołnierze Wyklęci – Niezłomni, którzy zapisaliście piękne karty w księdze chwały oręża polskiego! Niechaj Wasza postawa będzie przykładem dla nas, dzisiejszych Polaków, i naszych potomnych. Niech Wasze imiona, nazwiska, pseudonimy będą chlubą Waszych rodzinnych miast i wsi. Niech zdobią sztandary wojskowe, patronują ulicom i szkołom. Bo to z Waszej ofiary odrodziła się niepodległa Polska. Cześć i chwała bohaterom.*

29 lutego 2016 r. odbyła się konferencja naukowa, dotycząca działalności podziemia niepodległościowego w powiecie kępińskim w latach 1945–1956. Wzięły w niej udział rodziny Żołnierzy Niezłomnych – ks. Edward Wala, syn Stefana Wali z oddziałów Stanisława Panka „Rudego”, Tatiana i Anna Hajduckie – wnuczka i prawnuczka Janiny Radlińskiej ps. „Zośka” z oddziałów Józefa Zawadki „Waldemara”, Irena Jokiel z mężem Stanisławem i córką Magdaleną – rodzina Idziego Piszczalki ps. „Pantera” z oddziałów Otta.

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej w Holdzie Żołnierzom Wyklętym z Ziemi Kępińskiej, ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

Uroczyste obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych 29.02.2016 r. w Kępnie zainaugurowała przewodnicząca Społecznego Komitetu Pamięci Żołnierzy Wyklętych Iwona Chowańska, ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

Ponadto w konferencji uczestniczyło wielu innych gości, wśród nich Tomasz Ławniczak poseł na Sejm z ramienia PiS, współorganizatorzy spotkania – wicestarosta Grażyna Jany oraz wiceburmistrz Artur Kosakiewicz.

Jako pierwsza na konferencji wystąpiła Iwona Chowańska – przewodnicząca Społecznego Komitetu Pamięci Żołnierzy Wyklętych. W formie slajdów zaprezentowała przedsięwzięcia, służące przywróceniu dobrego imienia ludziom, którzy odrzucili możliwość egzystencji pod jarzmem sowieckiego wroga wolności.

Pierwszy wykład nt. oddziału Franciszka Olszówki „Otta” w latach 1945–1946 wygłosił dr Jerzy Bednarek z Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi. – *Dążenie komunistów do wyeliminowania z życia społecznego ludzi czynnie przeciwstawiających się nowemu reżimowi, a następnie wieloletnie zakorzenianie w zbiorowej świadomości Polaków całkowicie zideologizowanego obrazu „heroicznej” walki o „utrwalenie władzy ludowej” doprowadziło do poważnego zafalszowania historii Polski pierwszych lat powojennych. Prawie zupełny brak dostępu do materiałów archiwalnych (...) uniemożli-*

wiał podjęcie w pełni naukowej dyskusji nad procesem budowania w Polsce nowego porządku polityczno-ustrojowego w latach 1944–1947. (...) W tym kontekście ważną rolę w systematyzowaniu i weryfikowaniu wiedzy na temat zbrojnego oporu Polaków wobec władzy „ludowej” powinno odgrywać podejmowanie badań przede wszystkim w skali regionalnej. Zgodnie z założeniem dr Jerzy Bednarek przedstawił zgromadzonym działalność oddziału Franciszka Olszówki „Otta”, zaznaczając, że: – Działalność „Otta” i jego żołnierzy do dzisiaj wzbudza emocje i kontrowersje. Z jednej bowiem strony mamy do czynienia z oddziałem stworzonym przez byłych członków AK, którzy kontynuowali walkę o suwerenną Polskę, z odwagą i determinacją piętnowali zwłaszcza zbrodniczą działalność funkcjonariuszy kępińskiego UB. Z drugiej jednak strony niektóre działania „Otta” i jego podkomendnych wyjaśniać możemy jedynie w kategoriach wojny (np. śmierć kpt. Tadeusza Tyrakowskiego ps. „Kordzik” czy Żydów w Bolesławcu w listopadzie 1945 r.). – Niepodważalny pozostaje jednak fakt – podkreślił dr Jerzy Bednarek – że Franciszek Olszówka i jego żołnierze wpisali się na stałe w dramatyczne i skomplikowane losy tej części narodu, która wraz z zakończeniem wojny nie złożyła broni i miała odwagę w sposób czynny przeciwstawić się systemowi politycznemu zmierzającemu do stworzenia narodu ubezwłasnowolnionego, pozbawionego prawa do wolności. Wielu z nich, tak jak „Otto”, zapłaciło za to najwyższą cenę.

Następnym punktem sympozjum był wykład dr Przemysława Zwiernika z Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu nt. konspiracyjnych organizacji młodzieżowych w Wielkopolsce w latach 1945–1956. Spośród wielu wymienionych organizacji warto zwrócić uwagę na grupę działającą pod dowództwem Janusza Prusinkiewicza. – Członkowie tej grupy, działającej na terenie powiatu ostrzeszowskiego i kępińskiego, aresztowani i skazani zostali na kary od 2 do 8 lat – mówił dr Przemysław Zwiernik.

Ważnym punktem konferencji okazał się program artystyczny w wykonaniu zespołu z Sycowa. „Mała Garstka”, prowadzona przez Iwonę Chowańską, nazwą i charakterem swojej działalności nawiązuje do antykomunistycznej „Tajnej Organizacji Małej Garstki” (TOMG), działającej przez 7 miesięcy w latach pięćdziesiątych XX wieku w Sycowie. W czasie jej istnienia członkowie stemplami zrobionymi ze szkolnej gumki i ziemniaków przygotowali i rozrzucili w Sycowie ulotki o treści antykomunistycznej (np. „Precz ze Stalinem!”, „Nie chcemy być 17 republiką ZSRR!”, „Chcemy wolnej, niepodległej Polski!”, „Katyń to ruscy!”). Organizację zlikwidowano w dniach 21–22 marca 1952 r. po denuncjacji członka TOMG, który – jak się okazało – był konfidentem UB. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu, 5 lipca 1952 r., pięciu członków TOMG skazano na kary od 1 do 5 lat więzienia. Wszyscy mieli po 16 i 17 lat. – Naszą misją – mówiła inicjatorka powołania do życia obecnej „Małej Garstki” – jest przywracanie pamięci o młodzieżowej organizacji antykomunistycznej „Tajna Organizacja Mała Garstka” oraz przywracanie dobrego imienia żołnierzom podziemia niepodległościowego na terenie pogranicza Wielkopolski i Dolnego Śląska.

Podczas konferencji zaprezentowano również publikację, która stanowi wybór artykułów publikowanych na łamach „Tygodnika Kępińskiego” w latach 1990–2015. Genezę i cel powstania książki zatytułowanej „Podziemie niepodległościowe w powiecie kępińskim 1945–1956” przedstawił redaktor naczelny „Tygodnika Kępińskiego” – Mirosław Łapa. Publikacja sfinansowana została przez Starostwo Powiatowe w Kępnie.

28 lutego 2016 r. w intencji żołnierzy odprawiono mszę świętą, złożono kwiaty pod pomnikiem przy ul. Ks. M. Magnuszewskiego oraz tablicą pamiątkową przy ul. T. Kościuszki.

Wcześniej, 15.06.2013 r., zespół dr Krzysztofa Szwagrzyka, wówczas pełnomocnika prezesa IPN ds. poszukiwań miejsc pochówków ofiar terroru komunistycznego, przebadał georadarem tzw. ogród starościański w Kępnie. W latach 1945–1947 funkcjonariusze bezpieczeństwa pochowali tam kępnian zamordowanych w czasie tzw. Krwawej Nocy Kępińskiej oraz w późniejszym okresie. Dzięki determinacji członków Społecznego Komitetu Pamięci Żołnierzy Wyklętych oraz lokalnych środowisk patriotycznych starosta Włodzimierz Mazurkiewicz podjął starania o zbadanie przez specjalistów z Instytutu Pamięci Narodowej naznaczonego zbrodnią miejsca. Za budynkiem starostwa nie znaleziono żadnych szczątków ofiar mordu komunistycznego.

2012 r. 1.08 – Burmistrz Aniela Kempa powołuje Andrzeja Tyrę, byłego dyrektora zlikwidowanego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Słupi na stanowisko drugiego wiceburmistrza Kępna.

2012 r. 27.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2013 r., w którym przewidywane dochody wynosiły 66 268 498 zł, w tym dotacje na zadania zlecone to kwota 7 969 639 zł. Po zmianach w budżecie w ciągu roku w grudniu planowane dochody wzrosły do wysokości 76 585 836,84 zł, w tym dotacje na zadania zlecone to suma 8 666 919,38 zł. Ostatecznie w okresie sprawozdawczym zrealizowane faktycznie dochody wyniosły 75 022 082,58 zł, czyli 97,96% przewidywanych dochodów.

Planowane wydatki ujęte w budżecie gminy to kwota 63 574 645 zł. Zmiany w budżecie, jakie nastąpiły w ciągu roku, spowodowały, że planowane wydatki wzrosły do sumy 76 012 037,84 zł. Z zestawienia danych wynika, iż kwota wydatków zwiększyła się o 12 437 392,84 zł. Ostatecznie w 2013 r. faktyczne wydatki to suma 68 128 793,97 zł, co stanowi 89,63% sumy planowanej. Dużo niższy procent wykonania wydatków spowodowany był tym, iż ponadplanowe dochody wprowadzone zostały do budżetu na ostatniej sesji 30 grudnia 2013 r. i dlatego było rzeczą niemożliwą, aby je wydatkować. Na zakupy i zadania inwestycyjne wydano 5 716 066,76 zł, co stanowiło 8,39% wszystkich wydatków.

2013 r. 24.01. – podczas obrad Rady Miejskiej w Kępnie zapadły decyzje, dotyczące stawek tzw. podatku śmieciowego. Miesięczna opłata za odpady segregowane wyniosła: 1 osoba – 9 zł, 2 osoby – 18 zł, 3 osoby – 27 zł, 4 osoby – 36 zł oraz więcej niż 4 osoby – 42 zł. Ustalenie wysokości stawek stało się konieczne, bowiem od 1 lipca w całym kraju, w tym w gminie Kępno, zaczęły obowiązywać nowe przepisy dotyczące utrzymania porządku i czystości w gminach. Przetarg na wywóz śmieci według nowych reguł odbył się 4 czerwca 2013 r., wygrała go firma Eko-Region Sp. z o.o.

2013 r. 11.04. – wygaśnięcie mandatu radnego Piotra Psikusa w związku z tym, iż objął on stanowisko wiceburmistrza Wieruszowa. Jego miejsce zajęła Ewelina Stasik-Makowska.

Na sesji, 11 kwietnia 2013 r., na której omawiano i przyjęto plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kępno, obecni byli przedstawiciele Rzetni, którzy protestowali przeciw budowie zbiornika retencyjnego w swojej miejscowości. Ostatecznie ustalono, iż zbiornik pozostanie w planie, ale będzie to tylko rezerwa terenu pod zbiornik. Plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kępno przesłany został do wojewody wielkopolskiego, który 16 maja 2016 r. wydał rozstrzygnięcie nadzorcze, stwierdzając nieważność uchwały Rady Miejskiej w Kępnie (plan został opracowany przez Biuro Planistyczne z Wrocławia). 18 września 2016 r. Rada Miejska uchwaliła poprawiony plan zagospodarowania przestrzennego, który ponownie trafił do wojewody wielkopolskiego. Nowy plan został zatwierdzony przez wojewodę i opublikowany w „Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego” z datą 28 października 2013 roku. Oznaczało to, iż z taką datą nowy poprawiony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wchodzi w życie. Było to bardzo ważne z tego względu, iż można było rozpocząć budowę domów i mieszkań oraz różnych inwestycji, które wcześniej nie były ujęte w planie.

2013 r. 31.05. – nastąpiło oficjalne otwarcie kompleksu sportowego „Moje boisko – ORLIK 2012”, znajdującego się przy ulicy Nowowiejskiego w Kępnie.

2013 r. 7.08. – burmistrz miasta i gminy Kępno Aniela Kempa odwołała Szymona Szczęsnego ze stanowiska wiceburmistrza.

2013 r. 3.10. – samorządowe władze miejskie z udziałem władz powiatowych uroczystie otworzyły plac przy ul. Pocztovej w Kępnie. Wcześniej „Tygodnik Kępiński” wystąpił z inicjatywą, aby mieszkańcy Kępna zaproponowali nazwę skweru. Wpłynęły 32 propozycje, spośród których kolegium złożone z 12 osób wybrało nazwę Skwer Pocztovej. Prace związane z przebudową całego placu zakończono w lipcu 2013 r., całkowity koszt przedsięwzięcia wyniósł 312 tys. zł. Sama fontanna wykonana została z piaskowca.

Oficjalne otwarcie kompleksu sportowego „Moje boisko – ORLIK 2012”, ze zbiorów Gminy Kępno

Uroczyste otwarcie tzw. Skweru Pocztovej przy ul. Pocztovej w Kępnie, ze zbiorów Gminy Kępno

Skwer w całej okazałości po przebudowie, ze zbiorów Gminy Kępno

2013 r. 8.10. – odbyła się konferencja prasowa, na której senator Andżelika Możdżanowska i poseł Józef Racki przekazali informację ze spotkania z ministrem infrastruktury Sławomirem Nowakiem oraz ministrem Zbigniewem Rynasiewiczem, od których uzyskali zapewnienie o budowie obwodnicy Kępna. Ma ona liczyć 12,2 km i kosztować budżet państwa 475 mln zł.

Budowa obwodnicy ruszy najprawdopodobniej w 2015 roku. Realizacja zadania rzeczywiście rozpoczęła się w podanym przez parlamentarzystów terminie. 3 listopada 2014 r. ogłoszono przetarg na I odcinek obwodnicy, a 7 października 2015 r. w Opolskim Oddziale Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad podpisano umowę z firmą „Budimex” S.A. na wykonanie tego zadania. Długość I odcinka obwodnicy wynosi 4,5 km, a wartość kontraktu to 53,7 mln zł. Umowa została podpisana w obecności wicepremiera i ministra gospodarki Janusza Piechocińskiego oraz senator Andżeliki Moździanowskiej. Docelowo obwodnica Kępna połączy drogę S8 z planowaną trasą S11.

2013 r. 23.10. – burmistrz Aniela Kempa podjęła decyzję o odwołaniu z funkcji dyrektora ośrodka – Jana Sienkiewicza. W wyniku konkursu nowym dyrektorem Kępińskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji został Marek Kłoczaniuk, który rozpoczął pracę w lutym 2014 roku.

2013 r. 14.11. – burmistrz Aniela Kempa i wójt Bralina Roman Wojtysiak podpisali wniosek o wyznaczenie aglomeracji Kępno i likwidację aglomeracji Bralin. Na konieczność takich zmian wpływ miała decyzja Gminy Bralin o połączeniu systemu kanalizacji sanitarnej z systemem aglomeracji Kępno, co zostało uzgodnione z „Wodociągami Kępińskimi” Sp. z o.o. Innym powodem likwidacji aglomeracji Bralin, stały się: konieczność zamknięcia istniejącej oczyszczalni ścieków w Bralinie ze względu na zbyt duże obciążenie obecnej oraz niewydolność systemu odwadniania osadów. Ponadto Gmina Bralin podjęła już działania, idące w kierunku połączenia się z aglomeracją Kępno, bowiem zlikwidowała własną oczyszczalnię ścieków oraz wybudowała rurociąg przerzutowy do Kępna.

2013 r. 19.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2014 r., w którym przewidywane dochody wynosiły 71 814 858 zł, z tego na zadania zlecone dotacja wyniosła 7 500 587 zł. Po zmianach, jakie nastąpiły w ciągu roku, pod koniec grudnia planowane dochody wzrosły do wysokości 76 306 087,70 zł, w tym dotacje na zadania zlecone to kwota 8 485 395,01 zł. Ostatecznie zrealizowano dochody w kwocie 76 863 158,52 zł, czyli 100,73% planowanych założeń. Rada w uchwalonym budżecie przewidziała wydatki na sumę 71 856 652 zł. W ciągu roku nastąpiło szereg zmian w budżecie, wskutek czego planowane wydatki zwiększyły się do wysokości 80 568 873,70 zł. Faktyczne wydatki wyniosły ostatecznie 76 386 474,24 zł, czyli 94,81% kwoty planowanej. Na zakupy i inwestycje wydano 12 104 948,21 zł, co stanowi 15,84% wszystkich wydatków.

2013 r. 20.12. – po kapitalnym remoncie w Kępnie otwarto dla podróżnych dworzec PKP. Zabytkowy, dwupoziomowy budynek dworca, jako jeden z nielicznych w Polsce, został gruntownie odnowiony zarówno na zewnątrz, jak i w środku. Nowy wygląd zyskało także otoczenie budynku. Koszt przebudowy wyniósł 5,9 mln zł netto.

2014 r. 8.04. – odbyła się konferencja prasowa w Urzędzie Miasta i Gminy Kępno, w czasie, której burmistrz Aniela Kempa poinformowała dziennikarzy o wygospodarowaniu nadwyżki budżetowej w kwocie 6 230 473, 12 zł. Burmistrz gminy Kępno przekazała, iż z części tej kwoty w wysokości 2 mln zł należałoby utworzyć rezerwę na pokrycie ewentualnego niewykonania planowanych dochodów z PIT-u i sprzedaży nieruchomości gminnych. Pozostałe 4 200 000 zł miałyby być przeznaczone na zrealizowanie wszystkich zaplanowanych zadań inwestycyjnych ujętych w budżecie na 2014 r. i kilku innych bardzo ważnych potrzeb.

*Dworzec PKP po przebudowie, oddany do użytku 20.12.2013 r.,
ze zbiorów Gminy Kępno*

2014 r. 15.05. – odbyła się sesja Rady Miejskiej, na której rozdysponowano nadwyżkę w wysokości 5 867 771 zł. Z tej kwoty największa suma przeznaczona została na nowe inwestycje, w tym 1 105 000 zł na sfinansowanie budowy głównego kolektora kanalizacji deszczowej na Os. Jana Pawła II oraz budowę kanalizacji deszczowej na ulicach: Paderewskiego, Kokocińskiego, Karłowicza, Prusa, Fredry i Reymonta, natomiast 525 771 zł postanowiono przekazać na remont tzw. małego ratusza.

2014 r. 23.05. – Andrzej Tyra, po wygraniu konkursu na dyrektora Gimnazjum Jana Pawła II w Mroczeniu, zrezygnował ze stanowiska wiceburmistrza gminy Kępno i od 1 września 2014 r. zaczął kierować tą placówką oświatową.

2014 r. 4.06. – uroczyste obchody w kraju 25. rocznicy częściowo wolnych wyborów czerwcowych oraz Dnia Wolności i Praw Obywatelskich (24 maja 2013 r. Sejm ustanowił 4 czerwca Dniem Wolności i Praw Obywatelskich).

W Kępnie obchody rocznicy różniły się od dotychczasowych swoim przebiegiem, gdyż oddzielnie uczęty święto samorządowe władze powiatowe (na Rynku od godz. 12.00) i samorządowe władze miejskie (na Rynku od godz. 17.00), co związane było z rywalizacją o mandaty radnych w zbliżających się wyborach do samorządów terytorialnych.

2014 r. 12.06. – odbyła się sesja Rady Miejskiej poświęcona przede wszystkim udzieleniu absolutorium burmistrz Anieli Kempie. Opinie czterech komisji, w tym dwie opinie Regionalnej Izby Obrachunkowej w Poznaniu, były pozytywne, ale radni, szczególnie z Klubu Radnych Porozumienia Samorządowego byli krytyczni w stosunku do działalności burmistrz Anieli Kempy. Wynik głosowania zaskoczył wszystkich, ponieważ przeciw udzieleniu absolutorium burmistrz Anieli Kempie oddano 6 głosów, 1 radny był za, a 10 wstrzymało się od głosu, pani burmistrz nie otrzymała absolutorium. 28 lipca 2014 r. nadeszło pismo Regionalnej Izby Obrachunkowej w Poznaniu skierowane do burmistrz Anieli Kempy, w którym napisano: *W ocenie Kolegium Izby wynik głosowania (1 głos za, 6 przeciw, 10 wstrzymało się) wskazuje, że Rada Miejska w Kępnie nie rozstrzygnęła absolutorium.*

2014 r. 1.07. – na zwołanej konferencji prasowej burmistrz Aniela Kempa poinformowała dziennikarzy o powołaniu Zofii Siubiak na stanowisko wiceburmistrza gminy Kępno. Zofia Siubiak pracowała dotychczas na samodzielnym stanowisku do spraw kontroli wewnętrznej.

Uroczyste otwarcie kompleksu żłobkowo-przedszkolnego „Dziecięca Kraina” w Kępnie, ze zbiorów Gminy Kępno

2014 r. 19.09. – odbyło się oficjalne otwarcie kompleksu żłobkowo-przedszkolnego „Dziecięca Kraina” na Os. Odrodzenia w Kępnie. Oprócz senator Andżeliki Moźdzanowskiej i miejskich władz samorządowych, w uroczystości udział wzięła także wiceminister Pracy i Polityki Społecznej Elżbieta Seredyn. W nowej placówce znalazły się dwa oddziały przedszkolne i dwa żłobkowe. Koszt budowy przedszkola wyniósł 3 139 916 zł. Gmina na realizację tego zadania otrzymała dofinansowanie w wysokości 1 167 340 zł.

2014 r. 13.11. – odbyła się, ostatnia, sześćdziesiąta sesja Rady Miejskiej w Kępnie. Oprócz podjęcia bieżących decyzji związanych ze zmianami w budżecie Gminy, przewodniczący Rady Miejskiej Krzysztof Dąbrowski podsumował

dokonania odchodzącej Rady. W czasie ostatniej kadencji Rady Miejskiej odbyło się 60 posiedzeń sesji, podjęto 353 uchwały, dotyczące między innymi: budżetu, gospodarki, oświaty i spraw mieszkaniowych. Odbyło się 228 posiedzeń komisji działających w ramach Rady.

W zakresie inwestycji i zakupów zrealizowano:

- modernizację, doposażenie, przebudowę budynków na terenie wiejskim na kwotę – 1 792 297 zł, w tym :
- przebudowę domów ludowych w miejscowościach: Kierzno, Osiny i Szklarka Mielecka – koszt przebudowy 1 298 138 zł,
- budowę dróg i chodników oraz ich przebudowę – 8 134 876 zł,
- realizację trasy śródmiejskiej w Kępnie, etap III, przebudowę ulic Ks. Piotra Wawrzyniaka i Obrońców Pokoju – 1 724 981 zł,
- budowę drogi w Olszowie – 2 224 293 zł,
- w dziale oświata i wychowanie na różnego rodzaju inwestycje i zakupy wydano – 4 946 911 zł,
- budowę przedszkola wraz z wyposażeniem w ramach kompleksu żłobkowo-przedszkolnego w Kępnie – 1 610 889 zł,
- remont dachu budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie – 401 917 zł,
- budowę oddziałów żłobkowych przy Przedszkolu nr 2 w Kępnie – 763 460 zł,
- budowę żłobka wraz z wyposażeniem w ramach kompleksu żłobkowo-przedszkolnego w Kępnie – 1 529 027 zł,
- budowę mieszkań socjalnych na terenie wsi Zosin – 1 192 276 zł,
- termomodernizację obiektów użyteczności publicznej – 2 852 815 zł,
- remont i adaptację budynku byłego magistratu w Kępnie na siedzibę Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego – 2 379 611 zł,
- przebudowę amfiteatru na terenie Kępińskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji – 1 139 006 zł,
- budowę stadionu lekkoatletycznego w Kępnie – 3 428 757 zł,

- zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy Kępno – 1 400 329 zł,
- budowę kompleksu boisk wielofunkcyjnych „Orlik” na terenie boiska Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej w Kępnie – 1 155 439 zł,
- modernizację bazy sportowej na terenie sołectwa Krążkowy – 621 403 zł.

W ciągu ostatnich czterech lat na inwestycje i zakupy wydano 30 297 261 zł, co stanowi 10,76% wszystkich wydatków Gminy. Pozyskane środki na realizację zadań inwestycyjnych (bez oświaty) na podstawie zawartych umów zamknęły się kwotą wynoszącą 11 011 842 zł.

Zbliżające się wybory samorządowe, 16 listopada 2014 r., zdominowały scenę polityczną gminy Kępno i powiatu kępińskiego. Zaczęły tworzyć się nowe ugrupowania lokalne i ożywić już istniejące. Rozpoczęła się rywalizacja o mandaty radnych miejskich i powiatowych oraz o stanowisko burmistrza miasta i gminy Kępno.

2014 r. 2.06. – burmistrz Aniela Kempa oficjalnie poinformowała, że będzie starała się o reelekcję.

2014 r. 15.09. – na konferencji prasowej Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego oficjalnie zaprezentowała kandydatów na burmistrza miasta i gminy Kępno, starostę powiatowego oraz na radnych do Rady Miejskiej i Powiatowej. O funkcję burmistrza ubiegać się będzie Jakub Grabowski, natomiast Włodzimierz Mazurkiewicz, obecny starosta, powalczy o reelekcję.

2014 r. 26.09. – podczas konferencji Powiatowego Forum Społeczno-Gospodarczego, poinformowano o utworzeniu Komitetu Wyborczego Wyborców Forum Społeczno-Gospodarczego oraz podano, iż oficjalnym kandydatem na stanowisko burmistrza miasta i gminy Kępno jest Szymon Szczęsny.

2014 r. 1.10. – na konferencji prasowej, Piotr Psikus oficjalnie potwierdził informację o ubieganiu się o fotel burmistrza miasta i gminy Kępno w nadchodzących wyborach z ramienia Porozumienia Samorządowego.

2014 r. 25.10. – odbyła się konwencja wyborcza Polskiego Stronnictwa Ludowego, na której zaprezentowano kandydatów tej partii do Rady Powiatu i Rady Miejskiej oraz poszczególnych rad gmin. Ogółem z listy PSL kandydowały do Rady Powiatu 34 osoby, natomiast do rad gminnych 8 osób.

2014 r. 27.10. – powstał Komitet Wyborczy Wyborców „Razem” dla Powiatu Kępińskiego. Jego założycielami byli: senator Andżelika Możdżanowska, Roman Wojtysiak (Bralin), Witold Jankowski (Łęka Opatowska), Czesław Balcerzak (Rychtal), Grzegorz Hadzik (Trzcinica), Piotr Psikus (Kępno), Michał Błażejowski (Baranów) oraz Tomasz Kula (Perzów).

KWW „Razem” dla Powiatu Kępińskiego zaprezentował kandydatów na radnych do Rady Powiatu.

Ostatecznie udział w wyborach do Rady Miejskiej wzięły następujące komitety wyborcze: Komitet Wyborczy PSL, Komitet Wyborczy SLD Lewica Razem, Komitet Wyborczy Wyborców Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego, Komitet Wyborczy Wyborców „Forum Społeczno-Gospodarcze”, Komitet Wyborczy Wyborców Anieli Kempa, Komitet Wyborczy Wyborców Porozumienie Samorządowe 2014, Komitet Wyborczy Wyborców Andrzeja Józwicka, Komitet Wyborczy Wyborców Dawida Gościniaka.

2014 r. 16.11. – w całym kraju odbyły się wybory do samorządów terytorialnych.

Tabela nr 76: Liczba głosów uzyskana przez kandydatów, wybranych radnymi do Rady Miejskiej w Kępnie i gminie 16 listopada 2014 r.

Kolejny numer	Kandydaci, którzy uzyskali mandat radnego	Nazwa komitetu wyborczego	Liczba głosów
1.	Piotr Baraniak	KWW Porozumienie Samorządowe 2014	337
2.	Jan Blabuś	KWW Porozumienie Samorządowe 2014	311
3.	Lidia Krowiarz	KWW Porozumienie Samorządowe 2014	152
4.	Alicja Młot	KWW Porozumienie Samorządowe 2014	151
5.	Irena Sadek	KWW Porozumienie Samorządowe 2014	204
6.	Andrzej Stachowiak	KWW Porozumienie Samorządowe 2014	110
7.	Adam Tešiorowski	KWW Porozumienie Samorządowe 2014	415
8.	Krzysztof Dąbrowski	KWW „Forum Społeczno-Gospodarcze”	265
9.	Zygmunt Nowacki	KWW „Forum Społeczno-Gospodarcze”	204
10.	Adam Poziemski	KWW „Forum Społeczno-Gospodarcze”	165
11.	Beata Szalek	KWW „Forum Społeczno-Gospodarcze”	132
12.	Wiesław Walas	KWW „Forum Społeczno-Gospodarcze”	196

13.	Maciej Baciński	KWW Polskie Stronnictwo Ludowe	232
14.	Ireneusz Czechlowski	KWW Polskie Stronnictwo Ludowe	232
15.	Danuta Pastok	KWW Polskie Stronnictwo Ludowe	267
16.	Eugeniusz Przybył	KWW Polskie Stronnictwo Ludowe	334
17.	Remigiusz Półkownik	KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	158
18.	Tomasz Solecki	KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	139
19.	Andrzej Józwik	KWW Andrzeja Józwicka	178
20.	Karol Szubert	KWW SLD Lewica Razem	208
21.	Paulina Solska	KWW Anieli Kempa	227

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 47 z 20.11.2014 r.

Tabela nr 77: Wyniki uzyskane przez partie i ugrupowania w wyborach do Rady Miejskiej w Kępnie na terenie miasta i gminy Kępno 16 listopada 2014 r.

Lp.	Nazwa partii lub ugrupowania	Ilość mandatów
1.	KWW Porozumienie Samorządowe 2014	7
2.	KWW „Forum Społeczno-Gospodarcze”	5
3.	KWW Polskie Stronnictwo Ludowe	4
4.	KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	2
5.	KWW Andrzeja Józwicka	1
6.	KWW SLD Lewica Razem	1
7.	KWW Anieli Kempa	1
8.	KWW Dawida Gościńskiego	–

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 47 z 20.11.2014 r.

Tabela nr 78: Liczba głosów uzyskanych przez kandydatów na burmistrza miasta i gminy Kępno w wyborach na terenie gminy Kępno 16 listopada 2014 r.

Lp.	Kandydaci na burmistrza	Liczba głosów
1.	Piotr Psikus	5115
2.	Szymon Szczęsny	2530
3.	Aniela Kempa	1901
4.	Jakub Grabowski	718
5.	Andrzej Mroziński	254

Źródło: Tygodnik Kępiński nr 47 z 20.11.2014 r.

Do drugiej tury wyborów przeszli Piotr Psikus i Szymon Szczęsny.

2014 r. 21.11. – odbyła się konferencja prasowa byłych kandydatów ubiegających się o fotel burmistrza: Anieli Kempy, Jakuba Grabowskiego i Andrzeja Mrozińskiego. Wspólnie poparli oni kandydaturę Szymona Szczęsnego w drugiej turze wyborów na stanowisko burmistrza gminy Kępno.

2014 r. 30.11. – odbyła się druga tura wyborów na burmistrza miasta i gminy Kępno. Piotr Psikus uzyskał 5232 głosy (54,56%), a Szymon Szczęsny 4358 głosów (45,44%), w związku z czym urząd burmistrza objął Piotr Psikus.

2014 r. 2.12. – odbyła się sesja Rady Miejskiej w Kępnie. W czasie sesji wybrano przewodniczącego Rady i jego zastępców. Jedynym kandydatem na przewodniczącego Rady był Andrzej Stachowiak – zaproponowany na to stanowisko przez Porozumienie Samorządowe. W wyniku tajnego głosowania otrzymał 19 głosów za, 2 głosy były przeciw. Na wiceprzewodniczących zgłoszono trzy kandydatury: Ireneusza Czechlowskiego (PSL), Eugeniusza Przybyła (PSL) i Wiesława Walasa („Forum Społeczno-Gospodarcze”). W wyniku tajnego głosowania najwięcej głosów otrzymali: Ireneusz Czechlowski – 15 głosów i Eugeniusz Przybył – 13 (Wiesław Walas – 8 głosów).

2014 r. 9.12. – uroczyste ślubowanie w czasie obrad Rady Miejskiej złożył nowo wybrany burmistrz Piotr Psikus. Następnie przedstawił najważniejsze założenia, jakimi będzie się kierował w trakcie sprawowania władzy. Stwierdził między innymi: *Budżet obywatelski to nie wszystko, będą konsultacje, sondy i zapytania. Mieszkańcy będą mieli udział w kluczowych decyzjach – to nie będzie urząd zamknięty przed ludźmi.* Uzupełnieniem tych słów okazał się wywiad, jakiego udzielił „Tygodnikowi Kępińskiemu” w numerze 17 z 30 kwietnia 2015 roku. Wtedy to na pytanie: *czym będzie się różniła ta kadencja od poprzednich,*

burmistrz odpowiedział: *Wyjściem do naszych mieszkańców, do ludzi, konsultacjami społecznymi. Chciałbym, aby urząd był otwarty, przyjazny i serdeczny, a burmistrz partnerem dla mieszkańców.*

2014 r. 30.12. – odbyła się sesja Rady Miejskiej, na której burmistrz, Piotr Psikus, przedstawił swojego zastępcę. Nowym wiceburmistrzem został Artur Kosakiewicz, były naczelnik Wydziału Inwestycji i Funduszy w poprzedniej kadencji Rady Miejskiej w Kępnie, który zajmował się będzie inwestycjami i pozyskiwaniem środków unijnych oraz innych środków zewnętrznych na planowane inwestycje.

Na tejże sesji powołane zostały:

- Komisja Rozwoju Gospodarczego i Gospodarki Komunalnej,
- Komisja Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji,
- Komisja Mieszkaniowa,
- Komisja Polityki Społecznej, Zdrowia i Spraw Socjalnych,
- Komisja Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Komisja Rewizyjna.

Rada Miejska wyraziła także zgodę na rozwiązanie Korporacji Centrum Logistycznego „Mój sklep”. Korporacja miała pomóc małym sklepom w utrzymaniu się na rynku mimo konkurencji wielkich marketów i sklepów sieciowych. Z biegiem lat ta koncepcja się nie sprawdziła, stąd uchwała Rady, dotycząca rozwiązania spółki „Mój sklep”.

2015 r. 30.01. – Rada Miejska uchwaliła budżet na 2015 r., w którym przewidziane dochody wyniosły 73 277 519,00 zł. W wyniku zmian, jakie wprowadzono do budżetu (10 293 980, 34 zł) na koniec grudnia 2015 r. wzrósł on do 83 571 499,34 zł. Ostatecznie zrealizowane dochody to kwota 82 228 036,62 zł. W uchwalonym budżecie na 2015 r. Rada Miejska zaplanowała wydatki na sumę 73 187 583,00 zł. W związku ze zmianami w budżecie kwota planowanych wydatków wyniosła 84 705 033,34 zł, czyli wzrosła o 11 517 450,34 zł.

W tym dniu nastąpił też finał rozmów między Towarzystwem Gimnastycznym „Sokół” a Urzędem Miasta i Gminy, dotyczących warunków dzierżawienia i przebudowy budynku, w którym mieści się kino „Sokolnia”. Między burmistrzem Piotrem Psikusem a Towarzystwem Gimnastycznym „Sokół” reprezentowanym przez prezesa zarządu towarzystwa Janusza Nikodema i zastępcę prezesa Ignacego Gruszkę została podpisana umowa dzierżawy budynku kina „Sokolnia” na okres 20 lat. Umowa obowiązuje od 30 stycznia 2015 r. do 31 stycznia 2034 roku. Wysokość czynszu dzierżawnego ustalono na kwotę 4500 zł netto miesięcznie. Po przebudowie będzie to miejsce służące nie tylko do projekcji filmów w najnowszych technologiach, ale także miejsce różnego rodzaju imprez kulturalnych i koncertów.

2015 r. luty – w gminie Kępno odbyły się wybory sołtysów i rad sołeckich na nową kadencję.

2015 r. 5.03. – uchwalenie podczas obrad XXXVI Zgromadzenia Ogólnego Związku Miast Polskich programu działania podczas VII kadencji. Wybrano także nowe władze, w skład których jako członek Zarządu Związku Miast Polskich, wszedł burmistrz gminy Kępno, Piotr Psikus.

2015 r. marzec – Urząd Miasta i Gminy Kępno zorganizował w różnych kategoriach życia publicznego plebiscyt Kobiety Roku 2014. Głosowanie internetowe wygrała Danuta Szpakowska, prezes Stowarzyszenia Kępiński Klub „Amazonki”, która uzyskała 944 głosy. Kapituła w składzie: burmistrz Piotr Psikus, wiceprzewodniczący Rady Miejskiej w Kępnie Eugeniusz Przybył, prezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej Marian Lorenz oraz dziennikarz Daniel Tarchała wybrała kolejne laureatki w następujących kategoriach: Kobieta Polityk 2014 – Irena Sadek (184 głosy), Kobieta Działacz Społeczny i Kulturowy 2014 – Urszula Jurowicz (681 głosów), Kobieta Sportowiec 2014 – Ewa Nowicka (208 głosów), Kobieta Pedagog 2014 – Barbara Gruszka (686 głosów).

2015 r. 30.03. – wprowadzony został w Urzędzie Miasta i Gminy Kępno nowy regulamin organizacyjny. Wydział Oświaty połączono z Wydziałem Promocji, Informacji, Kultury i Sportu, tworząc nową jednostkę Wydział Oświaty, Kultury i Funduszy Europejskich, którego naczelnikiem została Małgorzata Frala-Kędzior. Wydział Gospodarki Komunalnej, Nieruchomości, Ochrony Środowiska i Planowania Przestrzennego został połączony z Wydziałem Inwestycji i Funduszy Europejskich i powstał Wydział Rozwoju. Jego naczelnikiem został Andrzej Małys (następnie Marek Misąła). Naczelnikiem Wydziału Administracji i Spraw Społecznych został Robert Kaczor. Inne wydziały pozostały bez zmian.

W czasie sesji radni przyjęli „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Kępno na lata 2014–2017”. Podjęta została także decyzja o reaktywowaniu spółki „Park Wodny” (powstała w 2003 r.), która będzie zajmowała się między innymi budową krytej pływalni w Kępnie.

2015 r. 4.05. – po wygraniu konkursie dyrektorem Kępińskiego Ośrodka Kultury została Anna Niesobska, która wcześniej była dyrektorem w Centrum Kultury w Ostrzeszowie, a następnie w Wieruszowie.

2015 r. 3.05. – uroczyste otwarcie nowej siedziby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. Tadeusza Piotra Potworowskiego. Nową siedzibą muzeum stał się były budynek Kępińskiego Domu Kultury, który został odnowiony od podstaw. Odtąd obok ratusza druga wizytówka Kępna na Rynku. Burmistrz Piotr Psikus, otwierając uroczystość, powiedział między innymi: *Jesteśmy świadkami wspaniałego wydarzenia, to właśnie dzisiaj budynek wzniesiony w 1846 r. odzyskuje dawną świetność. Były kępiński magistrat wpisany w 2005 r. do rejestru zabytków na nowo staje się perłą w centrum miasta, które pięknieje na naszych oczach.*

Burmistrz wręczył symboliczny klucz do nowej siedziby dyrektor muzeum Sylwii Kucharskiej.

Przecięcie wstęgi, symbolizujące otwarcie nowej siedziby Muzeum Ziemi Kępińskiej 3.05.2015 r., ze zbiorów Gminy Kępno

Wręczenie dyrektorowi Muzeum Ziemi Kępińskiej Sylwii Kucharskiej przez burmistrza Piotra Psikusa symbolicznego klucza do muzeum, ze zbiorów Gminy Kępno

Burmistrz Piotr Psikus i przewodniczący Rady Miejskiej w Kępnie Andrzej Stachowiak wręczyli podziękowania osobom, które szczególnie były zaangażowane w realizację projektu. Podziękowania otrzymali między innymi: Hubert Zobel – dyrektor Departamentu Wdrażania Programu Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Beata Maria Matusiak – kierownik kaliskiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Zabytków, Maria Boguś – właściciel korporacji Budonis Sp. z o.o., która wykonała roboty budowlane, Wiesław Hajduk – inspektor nadzoru inwestorskiego przy realizacji robót budowlanych oraz Andrzej Rozwadowski – właściciel Biura Projektowego „Galeria”.

Po przecięciu wstęgi goście i mieszkańcy Kępna zwiedzali obiekt, wystawy na temat historii Ziemi Kępińskiej, obejrzeli prace członków Stowarzyszenia Plastyków Amatorów Powiatu Kępińskiego oraz przedszkolaków pod nazwą „Co chciałbym zobaczyć w muzeum?”. Odbiła się także promocja publikacji „Od magistratu do muzeum”.

Starania o dofinansowanie modernizacji budynku, tzw. małego ratusza rozpoczęły się w listopadzie 2008 r., kiedy to Gmina Kępno opracowała projekt pod nazwą „Remont i adaptacja budynku byłego magistratu w Kępnie na siedzibę Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego”, który zgłosiła do unijnego konkursu. Wniosek złożony w listopadzie 2008 r. w ramach naboru do programu „Rozwój kultury i zachowania dziedzictwa kulturowego” umieszczono na drugiej pozycji listy rezer-

Odnowiony budynek byłego magistratu przeznaczony na Muzeum Ziemi Kępińskiej, ze zbiorów Gminy Kępno

wowej. W wyniku powstałych oszczędności w ramach tego programu został on ostatecznie przesunięty w 2012 r. na listę podstawową i uzyskał dofinansowanie.

23 lipca 2013 r. w Urzędzie Marszałkowskim w Poznaniu Gmina Kępno podpisała z Zarządzeniem Województwa Wielkopolskiego umowę o dofinansowaniu projektu. Partnerem przedsięwzięcia było Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej. Przetarg na roboty budowlane wygrała firma Korporacja „BUDONIS” Sp. z o.o. z Kępna. Koszt prac wyniósł 4 536 680,22 zł brutto. Prace budowlane ukończono 30 stycznia 2015 r., a pozwolenie na użytkowanie uzyskano 9 kwietnia 2015 roku. Koszt całego projektu to suma około 4 900 000 zł, z czego ponad 2 000 000 zł stanowiło dofinansowanie z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego.

2015 r. 24.05. – na kępińskim Rynku odbyła się uroczystość obchodów 25-lecia samorządu terytorialnego, w której wzięli udział mieszkańcy Kępna i regionu, radni siedmiu dotychczasowych kadencji, samorządowcy z całej Polski (w tym z powiatu kępińskiego), pracownicy urzędów, różnych instytucji oraz osoby zasłużone dla rozwoju miasta i gminy Kępno.

O rewolucyjnych zmianach, jakie przyniosła reforma samorządowa z 8 marca 1990 r., mówił Waldemar Wojtasik z Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego. Po nim głos zabrało wielu działaczy samorządowych (np. Józef Wojciech Sosnowski – przewodniczący Rady Miejskiej I kadencji, Andrzej Stachowiak – przewodniczący Rady Miejskiej w latach 1998–2010 i ponownie od 2014 r.), którzy w swoich wypowiedziach podkreślali, że reforma samorządowa upodmiotowiła społeczeństwo, dzięki czemu mieszkańcy współdecydują z organami samorządowymi o działalności i rozwoju danej jednostki terytorialnej. Samorządowcy mówili także o dokonaniach, jakie miały miejsce na terenie miasta i gminy Kępno w ciągu ostatnich 25 lat.

Wystąpienie burmistrza miasta i gminy Kępno Piotra Psikusa w czasie uroczystości z okazji 25-lecia wyborów do samorządów terytorialnych, ze zbiorów Gminy Kępno

Mieszkańcy gminy zgromadzeni na uroczystości z okazji 25-lecia samorządu terytorialnego, ze zbiorów Gminy Kępno

Ważniejsze z nich to: zwodociągowanie gminy, budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody, skanalizowanie znacznej części gminy, budowa obiektów sportowych i rekreacyjnych (hali sportowej, boisk Orlik, stadionu lekkoatletycznego, boisk sportowych w Krążkowach, placów zabaw), przebudowa ratusza oraz budynku byłego magistratu, rewitalizacja centrum miasta i ulic przyległych, rekultywacja starej kwatery oraz budowa nowej na składowisku odpadów w Mianowicach, budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Olszowie wspólnie z innymi gminami, termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, w tym szkół, przebudowa domów ludowych w miejscowościach: Świba, Olszowa, Mechnice, Mikorzyn, Kierzno, Osiny, Kliny i Szklarka Mielecka, budowa siedziby Zespołu Szkół w Mikorzynie, tzw. białej szkoły w Myjomicach, budowa kompleksu żłobkowo-przedszkolnego „Dziecięca Kraina” na Os. Odrodzenia, budowa mieszkań socjalnych na terenie wsi Zosin oraz mieszkań komunalnych, rozbudowa budynku Przedszkola Samorządowego nr 2 w Kępnie o oddziały żłobkowe w ramach programu „Maluch” ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, budowa dróg, chodników i ścieżek rowerowych.

Następnie wręczono wyróżnienia tym mieszkańcom gminy Kępno, którzy swoją pracą, inicjatywą oraz zaangażowaniem szczególnie zasłużyli się w różnych dziedzinach życia gminy i w ten sposób zapisali się na kartach jej historii. Zgłoszone kandydatury oceniła Kapituła, w skład której wchodził: burmistrz Piotr Psikus, przewodniczący Rady Miejskiej – Andrzej Stachowiak, wiceprzewodniczący – Ireneusz Czechłowski i Eugeniusz Przybył.

Mieszkańcy gminy Kępno wyróżnieni przez Kapitułę za pracę w różnych dziedzinach życia, ze zbiorów Gminy Kępno

Wyróżnienia otrzymali: Kazimierz Czworowski, Krzysztof Dąbrowski, Małgorzata Frala-Kędzior, Maria Głowska, Wojciech Kardaś, Stanisław Kowalski, Kazimierz Kempski, Włodzimierz Mazurkiewicz, Zygmunt Nowacki, Cecylia Płaza, Anna Parzonka, Urszula Rozwadowska, Irena Sadek, Roman Siudy, Andrzej Stachowiak, Adam Tęsiorowski, Jerzy Trzmiel, Henryk Tyszkiewicz, Wiesław Walas, Anna Wojtaszek, Aleksander Woźniak, Jerzy Woźniak, redakcje Radia SUD i „Tygodnika Kępińskiego” oraz Kępińska Inicjatywa Samorządowa.

Do rozwoju gminy Kępno w ciągu tych 25 lat w dużym stopniu przyczyniły się też sołectwa, wśród wyróżnionych znaleźli się sołtysi: Piotr Baraniak, Jan Blabuś, Zbigniew Gajda, Tadeusz Głowacz, Franciszek Jański, Grzegorz Kliks, Stanisław Młynarczyk, Marian Połomski, Henryk Solecki, Stanisław Szmata oraz Franciszek Trąbczyński. Wszyscy zgromadzeni na uroczystości otrzymali publikację „25 lat samorządu miasta i gminy Kępno w fotografii”.

2015 r. 25.06. – Rada Miejska podjęła uchwałę w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami gminy Kępno. W uchwale jest mowa o tym, że konsultacje mają polegać na:

- 1) wyrażeniu opinii, złożeniu uwag, (...) propozycji w sprawie będącej przedmiotem konsultacji, udzielaniu odpowiedzi na postawione pytanie lub pytania, wyborze jednego lub kilku zaproponowanych rozwiązań.

O przeprowadzeniu konsultacji zadecyduje burmistrz miasta i gminy Kępno lub Rada Miejska w Kępnie.

2015 r. 23.07. – burmistrz Piotr Psikus podpisał rozporządzenie o przeprowadzeniu na terenie gminy Kępno konsultacji społecznych w sprawie tzw. budżetu obywatelskiego, specjalnie wydzielonej kwoty z budżetu gminy, o wydatkowaniu której decydują sami jej mieszkańcy, podejmujący – w głosowaniu – decyzję, jakie inwestycje będą wykonywane w pierwszej kolejności. Propozycje inwestycji zgłaszać mogą mieszkańcy, stowarzyszenia i organizacje. We wrześniu 2015 r. odbyły się pierwsze konsultacje, dotyczące dziewięciu zadań zgłoszonych w ramach Kępińskiego Budżetu Obywatelskiego. Oddano łącznie 2518 głosów, z czego 2044 (81,18%) to głosy ważne i 474 głosy nieważne. Poprzez Internet zagłosowało 816 osób, w sposób tradycyjny 1702 osoby.

Oto sześć projektów, które uzyskały największe poparcie do realizacji w 2016 roku:

- chodnik w Olszowie (37 500 zł) – 660 głosów (32,29%),
- skwer barw i zapachów przy ul. Spółdzielczej (36 000 zł) – 308 głosów (15,07%),
- budowa i rewitalizacja chodników na osiedlu w Hanulinie. I etap – budowa chodnika przy ul. Kusocińskiego od kościoła do drogi asfaltowej w kierunku Zosina (80 000 zł) – 227 głosów (11,11%),
- przebudowa chodnika przy ul. Młyńskiej (44 000 zł) – 217 głosów (10,62%),
- przebudowa chodnika przy ul. Walki Młodych (52 000 zł) – 143 głosy (7%).

Na podstawie uchwały o konsultacjach społecznych przeprowadzone zostały konsultacje w sprawie budowy Pomnika Żołnierzy Wyklętych, a także nadania nazw ulicom na terenie miejscowości Olszowa.

Stosunek mieszkańców do danego projektu badany jest także przy pomocy wypełnianych ankiet i zgłaszania swoich planów inwestycyjnych, jak to miało miejsce przy opracowaniu Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kępno do 2020 roku. Sporządzone też zostały ankietki, dotyczące problemów związanych z funkcjonowaniem systemu zbierania odpadów komunalnych.

2015 r. 20.05. – utworzona w celu budowy krytej pływalni w 2003 r. przez Gminę Kępno spółka „Park Wodny” 20 maja 2015 r. zmieniła nazwę na „Projekt Kępno” Sp. z o.o. i otrzymała szerszy zakres działalności. Odtąd ma zająć się inwestycjami gminnymi, w tym budową krytej pływalni, zarządzaniem strefami płatnego parkowania, przebudową targowiska i jego zarządzaniem. Do jej zadań należą też ochrona zabytków i promocja gminy Kępno. Spółka „Projekt Kępno” od 1 sierpnia 2015 r. zarządza strefami płatnego parkowania na drogach gminy Kępno. Prezesem spółki został Janusz Nowak.

Ogłoszony został konkurs na projekt koncepcji architektoniczno-urbanistycznej krytej pływalni. Prace projektowe można było składać do 4 kwietnia 2016 r. Organizacją konkursu zajął się ośmioosobowy zespół, który został przekształcony w Sąd Konkursowy. 26 kwietnia 2016 r. odbyło się posiedzenie Sądu Konkursowego, na którym dokonano wyboru najlepszej koncepcji architektoniczno-urbanistycznej krytej pływalni w Kępnie przy ulicy Walki Młodych wraz z zagospodarowaniem terenu przy obiekcie. Rozstrzygnięcia konkursu dokonał Sąd Konkursowy w składzie: przewodniczący – Leszek Stanek, zastępca przewodniczącego – Artur Kosakiewicz, sędziowie: Ryszard Waszak, Iwona Jerczyńska-Wylęga i Krzysztof Kulwicki. Pierwszą nagrodę Sąd Konkursowy przyznał jednogłośnie projektowi Pracowni Architektonicznej Piotr Dominiczak i Mariusz Szczuraszek z Ostrowa Wielkopolskiego. Za zwycięski projekt pracownia otrzymała pierwszą nagrodę w wysokości 15 000 zł netto oraz zaproszenie do negocjacji w trybie zamówienia z wolnej ręki.

Kępińska kryta pływalnia spełniać będzie najwyższe standardy, bowiem wyposażona zostanie w widownię, taras widokowy i kawiarnię. Posiadać będzie basen rekreacyjny i sportowy o wymiarach 25 m długości, 12,5 m szerokości z 6 torami do

plywania, a jego maksymalna głębokość to 180 cm. Na basenie znajdzie się miejsce do nauki pływania, jacuzzi, „rwąca rzeka”, sauna fińska i parowa, bicz wodny dla hydromasażu, do masażu karku i pleców oraz ściana wspinaczkowa.

Przewodniczącą Sądu Konkursowego, L. Stanek stwierdził, po rozstrzygniętym konkursie, że: *W projekcie zastosowano najlepszą technologię uzdatniania wody, która dopiero wkracza do Polski.* Będzie to jedna z największych inwestycji w Kępnie, której koszt wyniesie około 23 mln zł.

Jak stwierdził w wywiadzie burmistrz Piotr Psikus basen wybudowany zostanie za *środki pochodzące z bieżących wpływów do budżetu Gminy oraz środki zewnętrzne, które spółka „Projekt Kępno” zamierza pozyskać z tytułu emisji obligacji.*

Rada Seniorów – organ, który działa w interesie seniorów, ze zbiorów Gminy Kępno

pracy.

2015 r. 18.09. – w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy w Kępnie odbyło się inauguracyjne spotkanie Rady Seniorów. Jej skład utworzono spośród osób zgłoszonych przez seniorów niezrzeszonych (podpisy poparcia 15 innych seniorów) i podmioty działające na rzecz osób starszych. Rada liczy 10 osób, jej członkowie odebrali akty mianowania i złożyli ślubowanie. Przewodniczącym Rady został Kazimierz Czworowski, wiceprzewodniczącym Maria Witek, a sekretarzem Anna Wojtaszek. Oprócz nich w skład Rady weszli: Andrzej Dyba, Grzegorz Florczak, Maria Jasnowska, Maria Kwaśniewska, Marian Lorenz, Andrzej Mikołajczak, Józef Wojciech Sosnowski.

Cele nowego organu: występowanie w interesie seniorów wobec władz Gminy, tworzenie warunków do pobudzenia aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej. Rada Seniorów jest organem doradczym, inicjatywnym i konsultacyjnym.

2015 r. 30.08. – po raz pierwszy od 15 lat na kępińskim Rynku odbyły się dożynki powiatowo-gminne, które zorganizowane zostały przez Urząd Miasta i Gminy w Kępnie oraz Starostwo Powiatowe. Przez miasto przejechał wspaniały korowód, następnie na Rynku odprawiona została msza święta, po której rolnicy z gminy otrzymali medale Zasługi dla Rolnictwa. Uroczystość uświetniły takie zespoły, jak: „Gang Marcela” i „Side Squad”.

2015 r. 19.10. – oficjalną działalność rozpoczęła Kępińska Rada Sportu. Pierwsze posiedzenie w kępińskim ratuszu odbyło się 16 października. W skład Rady Sportu weszli powołani przez burmistrza gminy Kępno przedstawiciele zgłoszeni poprzez organizacje i instytucje, realizujące zadania z zakresu kultury fizycznej oraz przedstawiciel KOSiR-u, przedstawiciel wybrany przez nauczycieli wychowania fizycznego i przedstawiciel wybrany przez burmistrza. Kępińska Rada Sportu ma opiniować strategię rozwoju Gminy Kępno w zakresie kultury fizycznej, projekt budżetu w części dotyczącej rozwoju sportu i jego bazy sportowej oraz projekty uchwał związane z terenami, które mają być wykorzystane na potrzeby kultury fizycznej.

Kępińską Radę Sportu tworzą: Piotr Baraniak, Paweł Falszewski, Krzysztof Godek, Zdzisław Górecki, Mirosław Grabny, Marek Kłoczaniuk, Aleksander Kibort, Eugeniusz Przybył, Leszek Rorat i Karol Szubert. Przewodniczącym został Paweł Falszewski, a wiceprzewodniczącym Zdzisław Górecki.

2015 r. 17.06. – Urząd Miasta i Gminy w Kępnie został laureatem I edycji konkursu dla jednostek sektora publicznego i otrzymał Znak Jakości „Przyjazny Urząd” w trakcie uroczystej gali. Tytuł odebrało 29 urzędów z całej Polski, w tym np. Urząd Wojewódzki w Poznaniu i Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

Wyróżnienia przyznawane były w różnych kategoriach. Urząd Miasta i Gminy Kępno startował w kategorii urzędy miast i gmin, zatrudniające od 50 do 200 pracowników. Konkurs zorganizowany przez Instytut Zarządzania i Rozwoju Jakości w Katowicach miał na celu wyróżnienie i promowanie jednostek cechujących się wysoką jakością obsługi klienta, profesjonalizmem i rzetelnością w działaniu oraz nowoczesnymi rozwiązaniami w zakresie kultury

Rada Sportu, działająca od 16.10.2015 r. opiniuje Strategię Rozwoju Gminy Kępno w zakresie kultury fizycznej i sportu, ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

2015 r. 19.10. – odbyły się uroczystości związane z obchodami 70. rocznicy Krwawej Nocy Kępińskiej połączone z odsłonięciem tablicy poświęconej Żołnierzom Wyklętym.

2015 r. 8.12. – podpisana została umowa między burmistrzem Piotrem Psikusiem a firmą Alles Cool reprezentowaną przez Jacka Stempina, dotycząca uruchomienia lodowiska w Kępnie na okres od 28 grudnia 2015 r. do 31 marca 2016 r. na terenie KOSiR-u. Wymiar tafli wyniesie 14x40 m, a dzięki temu, że pokryta ona będzie specjalną folią namiotową o wymiarach 15x50 m można będzie korzystać z lodowiska niezależnie od pogody. Koszt całej operacji dotyczącej lodowiska wyniósł prawie 150 000 zł.

2015 r. 17.12. – Rada Miejska uchwaliła budżet Gminy Kępno na 2016 rok. Planowane dochody budżetu wyniosą 77 949 457 zł, w tym dochody na zadania zlecone to kwota 7 698 356 zł, natomiast przewidywane wydatki to suma 82 799 457 zł, w tym wydatki na realizację zadań zleconych to kwota 7 698 356 zł. Tego dnia (17 grudnia 2015 r.) na zaproszenie burmistrza Piotra Psikusa w kępińskim ratuszu gościli parlamentarzyści z okręgu kalisko-leszczyńskiego. Na spotkanie przybyli: Andżelika Możdżanowska (PSL), Bożena Henczyca (PO), Tomasz Ławniczak (PiS), Łukasz Mikołajczyk (PiS), Jarosław Urbaniak (PO) i przedstawicielka posła Jana Dziedziczaka, asystentka, Żaneta Laskowska-Stodolna, a także starosta kępiński Witold Jankowski.

W czasie spotkania parlamentarzyści obejrzeli pokaz multimedialny, dotyczący gminy Kępno, następnie odbyła się dyskusja o bieżących sprawach gminy. Obecni parlamentarzyści zapewniali burmistrza Piotra Psikusa o chęci współpracy ponad podziałami dla dobra rozwoju Kępna i regionu.

2015 r. 17.12. – Rada Miejska przyjęła dokument pod nazwą „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kępno na lata 2015–2020”. Celem tego planu jest ograniczenie emisji gazów w powietrzu, co wpłynie na poprawę jakości naturalnego środowiska człowieka, dzięki czemu poprawi się komfort mieszkańców gminy Kępno. Na opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gmina Kępno otrzymała dotację wynoszącą 318 000 zł od Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Wysokość tej dotacji stanowi 60% kosztów kwalifikowanych zadania. Dążąc do ograniczenia emisji szkodliwych gazów, Gmina Kępno złożyła wniosek o dofinansowanie w ramach realizacji programu Ograniczenia Niskiej Emisji, noszącego potoczną nazwę „Kawka” prowadzonego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zgodnie z nim mieszkańcy Kępna, chcący wymienić piec węglowy w lokalu mieszkalnym, będą mogli otrzymać dofinansowanie w wysokości do 70% kosztów inwestycji (50% zwrotu w ramach programu „Kawka”, a 20% z budżetu Gminy).

Zadłużenie Gminy Kępno pod koniec 2015 r. wyniosło około 23 mln zł, co stanowi 28,93%. Zatem sytuacja finansowa Gminy okazała się stabilna, co pozwoliło na bieżąco spłacać zobowiązania. Realizowano wszystkie wydatki, a samorząd nie miał żadnych zobowiązań wymagalnych, które przeszły na 2016 rok. Podkreślić jeszcze należy, że 2015 rok zakończony został nadwyżką budżetową w wysokości około 4 mln złotych, które przeznaczone zostaną na inwestycje.

W 2015 r. władze gminy Kępno w ramach działań inwestycyjnych zrealizowały następujące, ważniejsze zadania:

- zakończony został remont i adaptacja budynku byłego magistratu w Kępnie na siedzibę Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego. Wartość tego projektu wyniosła ok. 4 900 000 zł, z czego przeszło 2 000 000 zł stanowiło dofinansowanie z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego,
- budowa kompleksu żłobkowo-przedszkolnego w Hanulinie – wartość całej inwestycji to około 2 mln zł, a kwota dotacji wyniosła 1 210 000 zł,
- budowa obiektu Dziennego Opiekuna wraz z salą dydaktyczną dla Szkoły Podstawowej w Krązkowach – wartość prac budowlanych wyniosła 761 000 zł, z czego 320 000 zł to dotacja w ramach programu „Maluch”,
- na budowę i przebudowę dróg i chodników w gminie Kępno wydatkowano kwotę około 4 656 618 zł,
- wybudowano place zabaw w Domaninie, Mikorzynie, Osinach, Zosinie i Szklarce Mielęckiej – koszt 69 964 zł,
- remont kuchni w Mianowicach, zaopatruje placówki oświatowe w obiady, których ilość zwiększyła się dziennie z 500 do 600 – koszt inwestycji 85 000 zł,
- budowa remiz Ochotniczej Straży Pożarnej w Szklarce Mielęckiej i Ostrówcu – koszt 261 900 zł,
- modernizacja oświetlenia ulic i dróg na terenie miasta i gminy Kępno za 147 426 zł,
- przekazanie na rzecz szpitala w Kępnie 80 tys. zł w formie pomocy finansowej na zakup aparatury medycznej,
- przekazanie w formie dotacji 751 276,01 zł dla stowarzyszeń w trybie ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie z przeznaczeniem na zadania w zakresie ochrony przeciwpożarowej, oświaty i wychowania, przeciwdziałania alkoholizmowi, kultury i sportu,
- przekazanie na rzecz niepublicznego przedszkola prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Karola Boromeusza w Kępnie kwoty 1 962 298,11 zł,
- dotacje otrzymały ponadto następujące podmioty, w których Gmina Kępno ma 100% udziały:

- Kępiński Ośrodek Kultury – 714 000 zł,
- Samorządowa Biblioteka Publiczna – 502 000 zł,
- Muzeum Ziemi Kępińskiej – 360 000 zł,
- Kępiński Ośrodek Sportu i Rekreacji – 710 000 zł.

2016 r. 1.01. – działalność rozpoczęła spółka „Towarzystwo Budownictwa Społecznego – Kępno” sp. z o.o., w której Gmina Kępno posiadała 100% udziałów. Przygotowania do utworzenia spółki rozpoczęły się w 2015 roku. Będzie ona pełnić funkcję inwestora zastępczego w przedmiocie inwestycji mieszkaniowych oraz infrastruktury związanej z budownictwem mieszkaniowym, budową budynków wielorodzinnych oraz domów jednorodzinnych ze środków przyszłych właścicieli.

Spółka wkrótce rozpocznie inwestycje pn. „Budowa budynków wielorodzinnych przy ul. Przemysłowej w Kępnie z infrastrukturą techniczną”.

2016 r. 23.01. – uroczyste otwarcie Punktu Dziennego Opiekuna w Krążkowach, mieszczącego się w budynku, który zaczęto budować w czwartym kwartale 2015 roku. Obiekt wzniesiony został na potrzeby działalności nowo otwartej placówki oraz Szkoły Podstawowej w Krążkowach. Budowa trwała niespełna trzy miesiące i wykonana została przez firmę „Projekto-bud” z Myjomic. Koszt wykonania prac budowlanych zamykała kwota 761 000 zł, z czego dotacja otrzymana przez Gminę Kępno z programu „Małuch” wyniosła 320 000 zł. Dzienny opiekun to forma opieki nad małym dzieckiem – najbardziej zbliżona do warunków domowych – w okresie gdy rodzice – z różnych przyczyn lub obowiązków – nie mogą sprawować pieczy nad dzieckiem.

W tymże dniu oficjalnie otwarto także kompleks żłobkowo-przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Hanulinie (całkowity koszt inwestycji – 2 070 123 zł, dofinansowanie – 1 210 000 zł).

Otwarcie Punktu Dziennego Opiekuna przy Szkole Podstawowej w Krążkowach, ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

Uroczyste otwarcie kompleksu żłobkowo-przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Hanulinie (23.01.2016 r.), ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

Część artystyczna w wykonaniu dzieci z Przedszkola w Hanulinie, ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

4. Osiągnięcia i sukcesy Gminy Kępno na arenie krajowej

1997 r. i w 1998 r. – w grupie gmin 20–50 tys. mieszkańców Gmina Kępno zajęła 4. miejsce w Polsce pod względem wielkości środków wydanych na inwestycje.

1999 r. 20.11. – tygodnik samorządu terytorialnego „Wspólnota” z 20.11.1999 r. ogłosił wyniki rankingu, dotyczącego rozwoju ekonomicznego polskich gmin. W kategorii gmin liczących od 20 do 40 tys. mieszkańców w zakresie ich zamożności (wysokość dochodów budżetowych ogółem w gminie przypadających na jednego mieszkańca) Gmina Kępno zajęła 4. miejsce w Polsce (1. miejsce w województwie wielkopolskim). Z kolei pod względem przyrostu udziału inwestycji w wydatkach budżetowych Gmina Kępno zajęła 5. miejsce w Polsce (1. w Wielkopolsce).

2003 r. – tygodnik „Wspólnota” sporządził ranking samorządów, dotyczący wydatków na rozwój infrastruktury technicznej (transport, gospodarka komunalna, gospodarka mieszkaniowa). W tym rankingu „Wspólnoty” Kępno jako miasto powiatowe uplasowało się na 84. miejscu w Polsce. Z kolei w zakresie pozyskiwania i wykorzystywania środków zagranicznych na 17. miejscu w kraju na 578 sklasyfikowanych gmin miejsko-wiejskich. Na 649 ocenianych gmin i miast wydających najwięcej środków na infrastrukturę, o niskim bezrobociu i największym przyroście dochodów do budżetu, realizujących zadania w sposób nowatorski (w wypadku Kępna wzięto pod uwagę realizację zadań poprzez spółki komunalne i partnerstwo publiczno-prywatne) Kępno zajęło w 2003 r. 22. miejsce w Polsce.

2003 r. – Gmina Kępno znalazła się w grupie 50 gmin tzw. I Ligi Samorządów w Polsce.

2004 r. 15.02. – w auli Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu odbył się konkurs promocyjny „Hit 2003”. W finale konkursu znalazło się 117 firm i instytucji. Wyróżnienie „Hit 2003” otrzymała Gmina Kępno za realizację inwestycji użyteczności publicznej w ramach partnerstwa prywatno-publicznego.

2004 r. wrzesień – wg rankingu – opublikowanego przez czasopismo „Wspólnota” (nr 19 z 18.09.2004 r.) – wynikało, że Gmina Kępno w 2003 r. wydatkowała ze środków zewnętrznych ogółem na 1 mieszkańca 176,05 zł, dzięki czemu zajęła 7. miejsce w kraju (1. w województwie wielkopolskim), z kolei w przeliczeniu na jednego mieszkańca wydatki Gminy Kępno w 2004 r. na inwestycje w infrastrukturę techniczną uplasowały Kępno na 61. miejscu w Polsce.

2005 r. – Gmina Kępno zajęła 17. miejsce wśród sklasyfikowanych 578 polskich gmin miejsko-wiejskich w rankingu „Samorządowi Liderzy Funduszy Strukturalnych”. Pod uwagę brano skuteczność w pozyskiwaniu pieniędzy z funduszy strukturalnych.

2006 r. 20.07. – dziennik „Rzeczpospolita” ogłosił wyniki rankingu gmin w kraju w kategorii gminy miejskie i miejsko-wiejskie. Pod uwagę brano: rozwój i podniesienie jakości życia przy jednoczesnym zachowaniu reguł odpowiedzialności i bezpieczeństwa finansowego. Na blisko 800 gmin Kępno zajęło 63. miejsce w Polsce i 4. w Wielkopolsce.

2006 r. 14.10. – pismo „Wspólnota” ogłosiło wyniki rankingu samorządów za 2005 r., które oceniano pod względem poziomu inwestycji w infrastrukturę techniczną. W grupie miast powiatowych Kępno zajęło 20. miejsce w Polsce. Przeliczając fundusze przeznaczone na inwestycje, na mieszkańca przypadała kwota 354,25 zł.

2006 r. – w rankingu samorządów 2007, organizowanym przez dziennik „Rzeczpospolita”, Gmina Kępno zajęła 40. miejsce w kategorii gmin miejskich i miejsko-wiejskich za 2006 rok. W skali województwa wielkopolskiego Kępno zajęło 5. miejsce.

Burmistrz Piotr Psikus z dyplomem otrzymanym od Jerzego Buzka za zajęcie 40. miejsca w rankingu samorządów 2007 („Rzeczpospolita”) w kategorii gmin miejskich i miejsko-wiejskich za 2006 rok (V miejsce w województwie wielkopolskim), ze zbiorów Gminy Kępno

2007 r. – Kępno w kategorii miast powiatowych znalazło się na 97. miejscu w rankingu, określającym nadwyżkę operacyjną jednostek samorządowych. Ranking został opublikowany na początku 2009 r. przez tygodnik samorządowy „Wspólnota” i uwzględniał dane za 2007 rok. Nadwyżka operacyjna w gminie Kępno w 2007 r. wyniosła 331,91 zł na mieszkańca.

2007 r. – Gmina Kępno otrzymała nagrodę „Hit 2007” (w kategorii samorządność) za modernizację zabytkowego kępińskiego ratusza.

2007 r. – Gmina Kępno została uhonorowana wyróżnieniem w konkursie „Mister Budownictwa Wielkopolski Południowej” za 2007 rok. Tytuł przyznano w kategorii obiekty modernizowane za przebudowę ratusza miejskiego w Kępnie.

2008 r. – Gmina Kępno zajęła 10. miejsce w województwie wielkopolskim w rankingu „Europejska Gmina – Europejskie Miasto 2008”, organizowanym przez „Gazetę Prawną” w kategorii gmin miejsko-wiejskich pod względem wykorzystania środków europejskich.

W następnym roku Gmina Kępno uzyskała w sumie 563,45 punktów i zajęła 48. miejsce na 226 samorządów w województwie wielkopolskim oraz 335. miejsce na 1159 gmin w skali kraju w rankingu „Europejska Gmina – Europejskie Miasto 2009” opublikowanym przez „Gazetę Prawną”.

2008 r. i 2009 r. – Gmina Kępno w kategorii gmin miejsko-wiejskich znalazła się w grupie samorządów nominowanych w corocznej edycji konkursu organizowanego od 2006 r. przez Fundację Polskiego Godła Promocyjnego. Celem konkursu jest wyróżnienie godłem „Teraz Polska” najlepszych pod względem gospodarności oraz atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców gmin w Polsce.

2009 r. 20.04. – burmistrz miasta i gminy Kępno Piotr Psikus odebrał w Kaliszu z rąk prezesa Krajowej Izby Gospodarczej Andrzeja Arendarskiego statuetkę Srebrnego Parasola, nagrodę przyznawaną przez Krajową Izbę Gospodarczą najbardziej zasłużonym przedsiębiorcom i samorządowcom za wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju firm na terenie gminy Kępno.

2010 r. 15.02. – w czasie uroczystości wręczania statuetki „Przyjaciel Kępna”, gościem specjalnym był prezydent Stowarzyszenia Ruch Regionalny Wielkopolan, Ludwik Ratajczak, który na ręce burmistrza Piotra Psikusa oraz przewodniczącego Rady Miejskiej w Kępnie Andrzeja Stachowiaka przekazał Kryształowy Puchar Polski i Złoty Medal dla Kępna, uznanego przez Kapitułę Nagrody Gospodarczej – działającej przy Stowarzyszeniu Ruch Regionalny Wielkopolan – za najlepsze miasto w Polsce do 20 tysięcy mieszkańców.

2010 r. – Gmina Kępno otrzymała tytuł „Sportowa Gmina” przyznany przez Polski Klub Infrastruktury Sportowej. Tytuł otrzymano za *inwestycje w nowoczesną bazę sportową i rekreacyjną oraz skuteczną realizację programu rozwoju sportu i rekreacji w gminie.*

2010 r. 8.10. – Kępińskie Stowarzyszenie Pracowników Budownictwa przyznało Gminie Kępno nagrodę za przebudowę nawierzchni Rynku w Kępnie.

2011 r. – w rankingu Pisma Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”, dotyczącym wykorzystania funduszy unijnych, Gmina Kępno znalazła się na 46. miejscu wśród miast powiatowych. W Polsce źródłem danych stała się baza wszystkich projektów, które dostały dofinansowanie w perspektywie funduszy 2007–2013 (pod uwagę wzięto zarówno projekty zakończone jak i te w trakcie realizacji, według danych z kwietnia 2011 r.).

2012 r. listopad – Gmina Kępno w 15. edycji Rankingu „Rzeczpospolitej” zajęła 65. miejsce w kategorii gmin miejskich i miejsko-wiejskich. W rankingu uwzględnione zostały gminy i miasta, które w latach 2008–2011 najbardziej dbały o rozwój i podniesienie jakości życia, zachowując jednocześnie reguły odpowiedzialności i bezpieczeństwa finansowego.

2014 r. listopad – ogłoszono wyniki rankingu dotyczące zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego, w którym Gmina Kępno zajęła 35. miejsce na 602 gminy miejsko-wiejskie. Ranking przygotowany został przez: Komisję Samorządu Terytorialnego Polityki Regionalnej, Wydział Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej oraz Fundację Polskiego Godła Promocyjnego „Teraz Polska”.

2008 r. – burmistrz Piotr Psikus odznaczony został medalem za wkład w rozwój województwa wielkopolskiego.

*Wicemarszałek województwa wielkopolskiego Józef Racki
odznacza burmistrza Piotra Psikusa
za wkład w rozwój województwa wielkopolskiego,
ze zbiorów Gminy Kępno*

5. Powstanie powiatu kępińskiego w 1999 r. i jego przynależność do województwa wielkopolskiego

W 1998 r. rząd koalicyjny Akcja Wyborcza „Solidarność” – Unia Wolności przeprowadził reformę administracyjną kraju, wprowadził powiaty, zmniejszył liczbę województw.

1998 r. 24.07. – parlament uchwalił ustawę wprowadzającą trójstopniowy podział państwa, którego jednostkami zostały: gminy, powiaty i województwa. Powstało 16 województw. 7 sierpnia Rada Ministrów wydała rozporządzenie w sprawie utworzenia powiatów. W części XV załącznika do rozporządzenia jest mowa o tym, że województwo wielkopolskie obejmuje 31 powiatów ziemskich i 4 grodzkie (miejskie). Pod pozycją 8. występuje powiat kępiński z siedzibą władz w Kępnie, w skład którego weszły następujące gminy: Baranów, Bralin, Kępno, Łęka Opatowska, Perzów, Rychtal i Trzcinica, objął on też 38 sołectw, 121 miejscowości (w tym 120 wiejskich). Powierzchnia powiatu wynosiła 608 km², a ludność według danych GUS-u z 2015 r. liczyła 56 436 osób.

Powiat kępiński jest najdalej wysuniętym na południe regionem Wielkopolski, graniczy z województwem dolnośląskim, opolskim i łódzkim.

Samorządowymi organami władzy w powiecie kępińskim są:

- władza ustawodawcza – Rada Powiatu,
- władza wykonawcza – Zarząd Powiatu i Starosta wybierani przez Radę Powiatu,
- organy kontrolne – komisje stałe i doraźne.

Zgodnie z art. 41 ustawy z 24 lipca 1998 r. do zadań publicznych Powiatu Kępińskiego należy między innymi:

- edukacja publiczna, w ramach której powiat, starosta i zarząd nadzorują pod względem administracyjnym oraz finansowym szkoły ponadgimnazjalne,
- promocja i ochrona zdrowia (szpital powiatowy, dla którego organem założycielskim stał się Powiat Kępiński),
- opieka nad drogami powiatowymi (budowa i remonty),
- ochrona środowiska i przyrody,
- przeciwdziałanie bezrobociu – rola powiatu w tym zakresie wynika z faktu, że od 1 stycznia 2000 r. powiatowe urzędy pracy stały się częścią powiatowej administracji zespolonej, co oznacza, że Powiatowy Urząd Pracy w imieniu Starosty zajmuje się sprawami bezrobocia,
- zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców, co w imieniu władz powiatu realizuje Komenda Powiatowa Policji i Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej,
- pomoc społeczna, która realizowana jest na terenie powiatu przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- geodezja, kartografia i gospodarka nieruchomościami, realizacją tych zadań zajmuje się Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego,
- ochrona praw konsumenta,
- kultura i ochrona zabytków, opieka nad nimi,
- kultura fizyczna i turystyka,
- obronność.

Powstanie powiatów i nowych województw było równoznaczne z wyborami do tych organów samorządowych. Wybory te, pierwsze wolne wybory do samorządów powiatowych po 1945 r., odbyły się 11 października 1998 roku. W Kępnie do Rady Powiatu wybrano 25 radnych.

Tabela nr 79: Wyniki wyborów do Rady Powiatu Kępińskiego z 11.10.1998 r.

Partie i ugrupowania	Przewodniczący	Liczba mandatów	Liczba głosów
Komitet Wyborczy „Porozumienie Społeczne” (skład: Forum Społeczno-Gospodarcze, PSL, Kółka Rolnicze, Ochotnicze Straże Pożarne, Ludowe Zespoły Sportowe, Koła Gospodyń Wiejskich)	Jerzy Trzmiel	13	8321

Komitet Wyborczy Porozumienie Prawicy Ziemi Kępińskiej AWS – UW RAZEM	Jacek Śródka	10	7432
Sojusz Lewicy Demokratycznej	Ryszard Przybylski	2	3251

Źródło: *Tutaj także jest Wielkopolska – historyczno-kulturalno-przyrodniczy dorobek Powiatu Kępińskiego*, Kępno 2014, projekt i koordynacja publikacji Włodzimierz Mazurkiewicz s. 33–37

Przewodniczącą Rady Powiatu na sesji Rady, 10 listopada 1998 r., wybrano Irenę Dobrą (Porozumienie Prawicy „Razem”) – 19 głosów. Starostą został Jerzy Trzmiel (Forum Społeczno-Gospodarcze) – 13 głosów, wicestarostą Włodzimierz Mazurkiewicz (Porozumienie Prawicy „Razem”) – 17 głosów.

*Pierwsza sesja Rady Powiatu – 10.11.1998 r. w kinie „Sokolnia”,
źródło: 25 lat Samorządu Miasta i Gminy Kępno w fotografii, wydawca Gmina Kępno, s. 28*

2000 r. 31. 08. – Rada Powiatu Kępińskiego podjęła uchwałę o ustanowieniu herbu i flagi Powiatu Kępińskiego.

Następne wybory do samorządów gminnych, powiatowych oraz Sejmiku Wojewódzkiego odbyły się 27 października 2002 roku. Do Rady Powiatu w Kępnie wybrano 17 radnych.

*Herb i flaga Powiatu Kępińskiego,
ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie*

Tabela nr 80: Wyniki wyborów do Rady Powiatu Kępińskiego z 27.10.2002 r.

Partie i ugrupowania	Liczba mandatów	Liczba głosów	%
KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	5	5277	25,53
KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	4	4630	22,40
KWW Porozumienie Samorządowe 2002	3	3875	18,75
Sojusz Lewicy Demokratycznej	3	4173	20,19
KWW Kępiński Powiatowy Blok Wyborczy 2002	2	2714	13,13

Źródło: Tutaj także jest Wielkopolska - historyczno-kulturalno-przyrodniczy dorobek Powiatu Kępińskiego, Kępno 2014, projekt i koordynacja publikacji Włodzimierz Mazurkiewicz s. 49-52

Przewodniczącym Rady na sesji, 16 listopada 2002 r., został Czesław Kokot (10 głosów), natomiast starostą na drugą kadencję pozostał Jerzy Trzmiel (11 głosów), a wicestarostą Włodzimierz Mazurkiewicz (15 głosów).

Kolejne wybory do władz samorządowych odbyły się 12 listopada 2006 roku. Zmianie uległa ordynacja wyborcza, która dawała możliwości na tzw. grupowanie list. Odtąd można było uzyskać większą ilość mandatów po podsumowaniu ilości głosów oddanych na komitety wyborcze, które podpisały porozumienie o grupowaniu list.

W wyborach do Rady Powiatu uczestniczyły istniejące już ugrupowania (Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego, Forum Społeczno-Gospodarcze i Porozumienie Samorządowe) oraz nowe, takie jak: Prawo i Sprawiedliwość, Samoobrona RP, Polskie Stronnictwo Ludowe oraz Kobiety w Samorządzie. Porozumienia, dotyczące grupowania list, podpisały przed wyborami komitety wyborcze PSL, Wspólnoty Samorządowej i Forum Społeczno-Gospodarczego. Drugie porozumienie podpisały: PiS, Samoobrona, Porozumienie Samorządowe 2006 i Kobiety w Samorządzie.

Tabela nr 81: Wyniki wyborów do Rady Powiatu Kępińskiego z 12.11.2006 r.

Partie i ugrupowania	Liczba mandatów	Liczba głosów	%
KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	6	4841	24,68
KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	3	3766	19,20
KWW Porozumienie Samorządowe Kępno 2006	3	2501	12,75
Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	3	2388	12,17
Komitet Wyborczy Samoobrona RP	1	1432	7,30
Koalicyjny Komitet Wyborczy SLD+SDPL+ PD+UP Lewica i Demokraci	1	2630	13,41

Źródło: Tutaj także jest Wielkopolska - historyczno-kulturalno-przyrodniczy dorobek Powiatu Kępińskiego, Kępno 2014, projekt i koordynacja publikacji Włodzimierz Mazurkiewicz s.58-63

Przewodniczącym Rady Powiatu na pierwszej sesji, 27 listopada 2006 r., został wybrany Franciszek Trąbczyński (11 głosów, Porozumienie Samorządowe), starostą pozostał Jerzy Trzmiel (11 głosów, Forum Społeczno-Gospodarcze), a wicestarostą wybrano Zenona Kasprzaka (10 głosów, Prawo i Sprawiedliwość).

Ponowne wybory do samorządów odbyły się 21 listopada 2010 roku. Udział w wyborach wzięły następujące komitety wyborcze: KW Platforma Obywatelska RP, Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość, Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe, KW Sojusz Lewicy Demokratycznej, KWW Aktywni Bliżej Ciebie, KWW Porozumienie Samorządowe Kępno 2010, KWW Forum Społeczno-Gospodarcze, KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego, KWW Ekologia, Edukacja i Inwestycje.

Tabela nr 82: Wyniki wyborów do Rady Powiatu Kępińskiego z 21 listopada 2010 r.

Partie i ugrupowania	Liczba mandatów	Liczba głosów	%
KW Platforma Obywatelska RP	3	3718	16,97
KWW Porozumienie Samorządowe Kępno 2010	3	3697	16,88
KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	3	3603	16,45
KW Sojusz Lewicy Demokratycznej	3	3356	15,32

KW Prawo i Sprawiedliwość	2	3056	13,95
KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	2	1951	8,91
KW Polskie Stronnictwo Ludowe	1	1249	5,70

Źródło: *Tutaj także jest Wielkopolska – historyczno-kulturalno-przyrodniczy dorobek Powiatu Kępińskiego*, Kępno 2014, projekt i koordynacja publikacji Włodzimierz Mazurkiewicz s.70–75

Na pierwszej sesji po wyborach, 30 listopada 2010 r., wybrano przewodniczącego Rady Powiatu, którym został Ryszard Przybylski, uzyskując 12 głosów, natomiast starostą wybrano Włodzimierza Mazurkiewicza. Za jego kandydaturą głosowało 13 radnych. Wicestarostą został Ryszard Dachowski – 16 głosów.

2011 r. sierpień–wrzesień – ustanowienie logo powiatu kępińskiego, jego autorem jest Magdalena Szumowska z Piły, która wygrała konkurs ogłoszony przez Starostwo Powiatowe w Kępnie. Hasło promocyjne *Tutaj także jest Wielkopolska* powstało w wyniku dyskusji Komisji Oceniającej Logo.

Nowe wybory do samorządów odbyły się 16 listopada 2014 roku. Ugrupowania, biorące udział w wyborach do Rady Powiatu Kępińskiego, uzyskały następujące wyniki:

Hasło promocyjne i logo Powiatu Kępińskiego, ustanowione w 2011 r. w wyniku konkursu ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie

Tabela nr 83: Wyniki wyborów do Rady Powiatu Kępińskiego z 16 listopada 2014 r.

Partie i ugrupowania	Liczba mandatów	Liczba głosów
KW Polskie Stronnictwo Ludowe	6	5812
KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Kępińskiego	3	3805
KWW Razem dla Powiatu Kępińskiego	3	3182
KWW Forum Społeczno-Gospodarcze	3	2627
KW Prawo i Sprawiedliwość	1	2480
KWW Lewica Razem	1	2228

Źródło: Obwieszczenie Komisarza Wyborczego w Poznaniu z 22 listopada 2014 r. o wynikach wyborów do rad na obszarze województwa wielkopolskiego

Na pierwszym posiedzeniu nowej Rady Powiatu Kępińskiego, które odbyło się 28 listopada 2014 r., dokonano wyboru przewodniczącego, został nim Stanisław Baliński (PSL), który uzyskał 16 głosów. Natomiast starostą wybrano Witolda Jankowskiego z poparciem 13 radnych, a wicestarostą – Grażynę Jany. Wybrany został też Zarząd Powiatu w składzie: Michał Błażejowski, Zenon Kasprzak i Krystyna Moździanowska. Na sesji Rady Powiatu Kępińskiego, która odbyła się 15 grudnia 2014 r., powołano następujące stałe komisje rady:

- Komisja Edukacji i Rozwoju Powiatu Kępińskiego,
- Komisja Budżetu i Finansów,
- Komisja Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska,
- Komisja Zdrowia, Opieki Społecznej i Pomocy Rodzinie,
- Komisja Przestrzegania Prawa i Porządku Publicznego,
- Komisja Rewizyjna.

Powiat Kępiński od początku swojej działalności położył nacisk na inwestycje drogowe, rozwój i rozbudowę bazy oświatowej, ochronę zdrowia i opieki społecznej. Podstawą inwestowania stała się wysokość budżetu, jaką miała do dyspozycji Rada Powiatu Kępińskiego.

Tabela nr 84: Wysokość dochodów, wydatków i kwot wydawanych na inwestycje w powiecie kępińskim w latach 1999–2015

Rok/kadencja	Dochody	Wydatki	Kwota inwestycji	Procent udziału inwestycji w wydatkach
1999	21 047 734	21 047 734	696 465	3,31
2000	26 585 026	27 433 092	2 770 475	10,10
2001	29 390 283	29 591 350	3 073 060	10,38
2002	25 512 841	28 555 779	4 377 466	15,33
Razem I kadencja	102 535 884	106 627 955	10 917 466	10,24
2003	22 777 883	22 875 581	1 183 497	5,17
2004	24 404 429	24 584 029	1 778 881	7,24
2005	30 824 301	29 448 704	2 889 830	9,81
2006	29 851 799	32 911 291	5 543 955	16,85
Razem II kadencja	107 858 412	109 819 605	11 396 163	10,38
2007	31 363 376	33 831 147	6 183 138	18,28
2008	37 150 098	36 224 647	4 139 039	11,43
2009	37 656 066	39 269 581	4 891 227	12,46
2010	39 044 897	41 739 114	4 661 806	11,17
Razem III kadencja	145 214 437	151 064 489	19 875 210	13,16
2011	43 425 142	45 618 540	6 969 475	15,28
2012	46 634 371	51 038 206	12 070 944	23,65
2013	47 165 891	51 223 389	11 749 624	22,94
2014	51 466 210	52 021 051	9 786 136	18,81
Razem IV kadencja	188 091 614	199 901 186	40 576 179	20,30
2015	48 577 357	47 985 944	8 171 386	17,03

Źródło: Budżety Powiatu Kępińskiego uchwalone przez Radę Powiatu Kępińskiego za lata 1999–2015

Jak wynika z tabeli budżet Powiatu Kępińskiego w ciągu 16 lat (1999–2015), jeśli chodzi o dochody, wzrosło 27 529 623 zł, czyli o przeszło 100%, a wydatki były większe o 26 938 210 zł, czyli także zwiększyły się o przeszło 100%. Tak duży wzrost to przede wszystkim efekt udanych starań o przydzielenie środków zewnętrznych, na ogół z Unii Europejskiej i zaciągniętych kredytów. W związku z tym powstał problem zadłużenia, bowiem w 2013 r. zadłużenie Powiatu wzrosło do 45,42%. Powiat Kępiński w rankingu samorządowej gazety „Wspólnota” znalazł się na 37. miejscu wśród najbardziej zadłużonych powiatów w kraju. W 2014 r. wyniosło ono 22,7 mln złotych, co oznaczało, że w latach 2011–2014 zwiększyło się o 12,7 mln zł. Starosta kępiński, Włodzimierz Mazurkiewicz, komentując te dane i ranking „Wspólnoty” w „Tygodniku Kępińskim” nr 40 z 2.10.2014 r., stwierdził: *Nie pracuje się w samorządzie, aby mieć dobre miejsce w rankingu. Przede wszystkim chodzi o zrównoważony i bezpieczny rozwój. Ważnym pytaniem, na które w tym kontekście należy odpowiedzieć jest celowość zrealizowanych inwestycji. W naszym wypadku połowa środków wydana została na drogi (około 20 mln). Jakie są potrzeby w tej dziedzinie nikogo nie potrzeba przekonywać. Druga zaś na szpital, oświatę i największa część na modernizację i termomodernizację budynków powiatowych.*

Środki, jakie Powiat wydał na inwestycje, szczególnie w latach 2011–2014 były duże, a zrealizowane inwestycje potrzebne.

Największe inwestycje w oświacie to:

- budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1, która została oddana do użytku w 2004 r. – koszt budowy 2 mln 100 tys. zł,
- wybudowanie sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kępnie (2006 r.) – koszt 4 mln 35 tys. zł,
- modernizacja basenu w Słupi w 2006 r. – 1 mln 100 tys. zł,
- przebudowa i wyposażenie obiektu w Kępnie przy ulicy Przemysłowej 10 c na potrzeby Centrum Kształcenia Ustawicznego (2011 r.) – 2 mln 984 tys. zł,
- adaptacja wraz z rozbudową budynku w miejscowości Słupia pod Kępniem na potrzeby Zespołu Szkół Specjalnych (2012–2013) – wartość zadania 624 400 zł i jego termomodernizacja w 2014 r. – koszt 829 000 zł,
- termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie – koszt robót budowlanych to kwota 2 mln 302 tys. zł.

Wartość wszystkich prac termomodernizacyjnych w ramach projektu „Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej Powiatu Kępińskiego” wyniosła 3 mln 625 tys. zł.

Duże nakłady przeznaczyl Powiat na inwestycje drogowe. W sumie na budowe, remonty dróg i chodników w latach 1999–2014 wydano przeszło 30 mln zł.

Bardzo duze sumy Powiat Kępiński wydal na sluzbę zdrowia. W latach 2000–2008 współfinansował projekty o łącznej wartości ponad 5 mln zł. Największą inwestycją okazała się „Przebudowa, rozbudowa Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Kępnie”. Etap I. rozbudowa i doposażenie Szpitalnego Oddziału Ratunkowego celem poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego na obszarze interwencji Szpitalnego Oddziału Ratunkowego”. Koszt tej inwestycji wyniósł 7 mln 230 tys. zł. Należy podkreślić, że np. w latach 2011–2014 na inwestycje wydano duzo, bo 40,8 mln zł., z zewnątrz na zadania inwestycyjne pozyskano 16,3 mln zł, czyli 40%.

Powiat Kępiński dużą wagę przywiązuje do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Niezależnie od tego we wszystkich gminach powiatu działalność prowadzą gminne ośrodki pomocy społecznej. Zadania dotyczące pomocy społecznej Powiat Kępiński realizuje poprzez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, którego dyrektorem jest Zuzanna Puchalska. Pomoc udzielana jest osobom niepełnosprawnym i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie). Opieką objęte są również dzieci, których rodzice zostali pozbawieni praw rodzicielskich (tworzenie rodzin zastępczych). Powiat nie przydziela żadnych zasiłków, ani dodatków finansowych, natomiast partycypuje w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego. Pomoc w różnej formie świadczą na terenie powiatu takie instytucje jak:

- Dom Pomocy Społecznej w Rzetni, w którym całodobową opiekę znajdują starsi z przewlekłymi chorobami (64 osoby). Powiat w modernizację tego domu zainwestował około 460 tys. zł
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Słupi pod Kępem dla około 40 uczestników,
- Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Słupi pod Kępem, zapewniający 36 miejsc (noclegowych) dla osób i rodzin w kryzysie,
- spółdzielnie socjalne osób prawnych: „Pomost” i „Jaśmin”, których współzałożycielem był Powiat Kępiński,
- organizacje pozarządowe, zajmujące się pomocą społeczną w różnej formie (PCK, Katolickie Stowarzyszenie Trzeźwości „Dom”, Stowarzyszenie Integracji Społecznej „Na Kępie”).

W dziedzinie kultury Powiat Kępiński razem z gminami organizuje: Przegląd Zespołów Folklorystycznych, Festiwal Piosenki Dziecięcej, Przegląd Zespołów Tanecznych oraz Turniej Mieszkańców Wsi. Razem ze szkołami ponadgimnazjalnymi Powiat urządza: Przegląd Teatrów Szkolnych, Konkurs Piosenki Obcojęzycznej, Konkurs Wiedzy o Unii Europejskiej.

Powiat Kępiński prowadzi również działalność wydawniczą. Na rynku lokalnym ukazały się m.in.:

tzw. „Zeszyty Powiatowe”:

- zeszyt I – „Przyroda powiatu kępińskiego”, opracowali: Marian Lorenz i Marek Oreś, Marcin Rachel, Grażyna Kłoczaniuk i Jolanta Jelonek, Kępno 2004,
- zeszyt II – „Szlaki turystyczne powiatu kępińskiego”, opracowała Renata Gość, Kępno 2005,
- zeszyt III – „Drewniane kościoły powiatu kępińskiego”, opracował Henryk Tyszkiewicz, Kępno 2007,
- zeszyt IV – „Pałacyki i dworki powiatu kępińskiego”, opracował Henryk Tyszkiewicz, Kępno 2008 r.,

– zeszyt V – „Przyroda powiatu kępińskiego” – cz. I „Roślinność” opracował Iwo Gałęcki, część II „Zwierzęta” opracowali: Marcin Rachel i Sławomir Gierak, Kępno, wrzesień 2011,

„Tutaj także jest Wielkopolska – historyczno-kulturalno-przyrodniczy dorobek Powiatu Kępińskiego”, pod red. Włodzimierza Mazurkiewicza, Kępno 2014 r., wydawca Starostwo Powiatowe w Kępnie, publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej.

*Dom Pomocy Społecznej w Rzetni,
ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie*

Powiat Kępiński – od chwili powstania – przywiązuje duże znaczenie do współpracy z zagranicą. Ta współpraca pomaga wykorzystać wiedzę i doświadczenie innych samorządów z terenu Unii Europejskiej, a także pomaga w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych. Bardzo ważną rzeczą jest również możliwość nawiązywania bezpośrednich kontaktów między młodzieżą z regionu kępińskiego a młodymi ludźmi z innych krajów unijnych. Zarząd Powiatu Kępińskiego skorzystał z wymiany uczniów Liceum Ogólnokształcącego nr 1 w Kępnie z niemieckim Gimnazjum w Aurich oraz udziału młodzieży tegoż Liceum w unijnym programie Socrates-Comenius, by na tej drodze nawiązywać kontakty z niemieckim starostwem w tejże miejscowości. Po obopólnych wizytach, 1 września 2002 r., podpisana została oficjalna umowa o współpracy.

Od jesieni 2001 r. Powiat Kępiński utrzymuje kontakt z węgierskim Kiskore. Oficjalna umowa o współpracy między Powiatem Kępińskim a Kiskore podpisana została w sierpniu 2003 roku.

Dużą zasługą Starostwa Powiatowego w Kępnie było zorganizowanie Powiatowych Targów Przemysłu Meblowego w hali sportowej Kępińskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Z propozycją zorganizowania targów wystąpił starosta Jerzy Trzmiel, a patronat gospodarczy nad tym przedsięwzięciem objęło Forum Społeczno- Gospodarcze w Kępnie. I Powiatowe Targi Przemysłu Mebli i Przedsiębiorczości odbyły się w dniach od 1 do 3 września 2000 roku. W targach wzięło udział 27 wystawców, w tym 12 firm producentów mebli z powiatu kępińskiego. Od drugiej edycji targów wprowadzono zwyczaj uhonorowania najlepszych wystawców specjalnymi statuetkami targowymi. Mimo coraz większego rozmachu (w szóstej edycji było 55 wystawców, w tym 38 z branży meblarskiej, a targi odwiedziło 9,5 tysiąca osób z kraju i zagranicy) i nadania im międzynarodowego charakteru od 1 do 3 września 2006 r. odbyła się ostatnia, VII edycja Targów Mebli i Przedsiębiorczości.

Powiat Kępiński otrzymał także szczególne wyróżnienie, 10 października 2008 r., w trakcie uroczystej gali uhonorowany został tytułem „Powiat Przyjazny Niepełnosprawnym” oraz „Orderem Radości”.

2015 r. 28.01. – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, podczas spotkania z okazji Dnia Pracownika Publicznych Służb Zatrudnienia, ogłosiło wyniki konkursu „Urząd Pracy 2014 roku”. Wyróżnienia i certyfikaty za najwyższe wyniki, szczególnie zaangażowanie we wdrażaniu reformy służb zatrudnienia z rąk ministra Władysława Kosiniak-Kamysza odebrało 35 urzędów pracy (30 powiatowych i 5 wojewódzkich) z całej Polski. Nagrodę tę otrzymał także Powiatowy Urząd Pracy z Kępna. Urząd znalazł się także wśród 15 najlepszych urzędów (10 powiatowych, 5 wojewódzkich), które otrzymały medal Pro Publico Bono. Dyrektorem Powiatowego Urzędu Pracy w Kępnie jest Iwona Rataj. Wcześniej przez wiele lat funkcję tę pełniła Jolanta Kubiak.

Powiat Kępiński 10.10.2008 r. w czasie uroczystej gali uhonorowany został przez Najwyższą Kapitułę tytułem „Powiat Przyjazny Niepełnosprawnym” oraz „Orderem Radości”, ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie

6. Gospodarka i finanse w Kępnie

Po 1989 r., gdy w gospodarce główną rolę odgrywały wolny rynek i konkurencja, zakłady państwowe zaczęły upadać, gdyż nie potrafiły się dostosować do nowych warunków ekonomicznych. Zjawisko to można było także zaobserwować na terenie Kępna i gminy, gdzie z biegiem czasu upadły niemal wszystkie zakłady państwowe i spółdzielcze. Szybko zmniejszyła się także ilość warsztatów rzemieślniczych, natomiast rosła ilość firm usługowych (produkcja materiałów budowlanych) i handlowych, w tym handlu okrężnego. Jednak jeszcze w 1990 r. w Kępnie i gminie funkcjonowało 213 zakładów rzemieślniczych, 352 sklepy handlowe i 107 zakładów usługowych.

Trudne chwile przeżywały dotychczas istniejące zakłady przemysłowe, większość z nich upadła, a te które pozostały przeszły głębokie przekształcenia i musiały zostać gruntownie zmodernizowane.

1990 r. 1.01. – Zakłady Mięsne weszły w skład Okręgowego Przedsiębiorstwa Przemysłu Mięsnego w Kole i stały się przedsiębiorstwem samodzielnym, choć stanowiły część Przedsiębiorstwa Krotoszyn, gdzie znajdowała się dyrekcja. W zakładzie pracowało wtedy 236 osób, a kierownikiem był Alojzy Jokiel. Choć zmodernizowano zakład,

to w następnych latach stał się on nierentowny, rosło jego zadłużenie i w efekcie doszło do jego upadku. 26 lutego 2004 r. Sąd Gospodarczy w Kaliszu ogłosił upadłość Zakładów Mięśnych, a do zarządzania masą upadłościową powołany został syndyk.

1991 r. – działalność produkcyjną w Kępnie prowadziły nadal Wielkopolskie Tartaki „Wiatr” (filia w Perzowie), które wyrabiały tarcicę, opakowania, boazerię, deski podłogowe i podkłady kolejowe. Produkty te były eksportowane do Niemiec i Danii (w 1992 r. eksport stanowił około 27% wartości produkcji przedsiębiorstwa). Ostatecznie jednak postępujący brak zamówień na wyroby Wielkopolskich Tartaków „Wiatr” spowodował, iż zakład ponosił straty, co doprowadziło do jego upadku.

1990 r. – produkcję kontynuuje Fabryka Obrabiarek „Ponar-Remo”, której dyrektorem został Feliks Kempa (19.09.1990 r.). W 1994 r. zakład miał problemy ze zbytem, w związku z czym wojewoda kaliski powierzył zarząd komisaryczny firmie warszawskiej „Rowit”, która miała opracować program restrukturyzacji zakładu (250 pracowników) Zarządcą komisarycznym został mianowany Sławomir Walendzik. Zakład był zadłużony na sumę 4 100 000 polskich nowych złotych. Następnym zarządcą komisarycznym został Krzysztof Drobina, który poszukiwał inwestora strategicznego. 3 stycznia 2006 r. wojewoda poznański, w związku z ciągłymi problemami finansowymi, wybrał inwestora dla Fabryki „Ponar-Remo” i podpisał zarządzenie w sprawie prywatyzacji tego zakładu. Zniesiony został zarząd komisaryczny, a zakład sprywatyzowany i przejęty przez firmę WASKO S.A. z Gliwic. Umowę podpisano 13 kwietnia 2006 r. w obecności m.in. wojewody wielkopolskiego Tadeusza Dziuby, dyrektora „Ponar-Remo” Krzysztofa Drobiny, członka zarządu firmy WASKO S.A. Tomasza Kosobuckiego, burmistrza miasta i gminy Kępno Piotra Psikusa. Po podpisaniu umowy zakład przekształcony został w spółkę prawa handlowego i nosił nazwę „Ponar Remo” Spółka z o.o. (zatrudniano tam około 115 pracowników). Firma WASKO S.A., która jest twórcą wielu nowych technologii i rozwiązań elektronicznych, doposażyła park maszynowy w nowoczesne obrabiarki, utrzymując podstawowy profil produkcji „Ponar-Remo”, ale jednocześnie wytwarzała potrzebne podzespoły dla produkcji WASKO S.A. W 2007 r. nastąpiła zmiana nazwy zakładu na funkcjonującą do dnia dzisiejszego nazwę – Poner Sp. z o.o.

Poważne trudności ze zbytem przeżywały także Zakłady Przemysłu Odzieżowego „Medo”, fakt ten doprowadził do poważnych problemów finansowych. W 1993 r. w firmie pracowało 157 osób (filia w Ostrzeszowie – 69 pracowników). W tymże roku zakład był już bankrutem i wkrótce upadł. Ostatnim prezesem zakładu był Wojciech Sikora.

1991 r. – nadal działalność prowadziła Kępińska Spółdzielnia Pracy, w której pracowało 300 osób. Wkrótce jednak pojawiły się trudności ze zbytem, co doprowadziło do powiększenia się długu i ostatecznie do upadku zakładu.

1991 r. 26.09 – Rada Miejska w Kępnie podjęła uchwałę o likwidacji Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego (PBK) w związku z przekształceniem tego zakładu w spółkę akcyjną.

1991 r. – coraz większe trudności z utrzymaniem się na rynku miał, jeden z największych zakładów w Kępnie, ZUCH „Montochem”. Jego produkcja opierała się przede wszystkim na zamówieniach zagranicznych, które się coraz bardziej kurczyły, co z kolei ograniczyło produkcję przedsiębiorstwa. Wówczas zatrudniano 370 pracowników, w 1994 r. już tylko 280 osób, z czego tylko 100 pracowało w produkcji, w związku z czym rosło zadłużenie zakładu, u kilku wierzycieli zadłużenie było wyższe niż majątek. Wyznaczono wtedy dyrektora komisarycznego zakładu, którym został Henryk Rachel. Rozpoczęto proces upadłościowy, w wyniku którego część majątku została sprzedana (budynek administracyjny, hotel i „Chemik”) na pokrycie długów. Wtedy też na bazie „Montochemu” powstała nowa spółka z o.o., która od 1.03.1997 r. działała jako Fabryka Aparatury Chemicznej „Chommet”, a od 28.08.1997 r. przyjęła nazwę FACH „Chemomet”. Rada Miejska w 1998 r. zgodziła się na oddłużeniu byłego „Montochemu”, a Gmina Kępno przystąpiła do spółki, mając w niej udziały. Obecnie Spółka kontynuuje działalność jako Fabryka Aparatury Chemicznej „Famet” Spółka z o.o.

1994 r. – zostały sprywatyzowane Ostrowskie Zakłady Drobiarskie „Drop”, w skład których wchodziły Zakłady Drobiarskie w Kępnie. W kępińskim zakładzie zatrudnionych wtedy było 342 pracowników, a roczny przerób wynosił 550 000 sztuk (na ogół na eksport do Niemiec i Francji). Zakład ten nadal się rozwija, a przeciętne zatrudnianie wynosi około 330 osób.

1995 r. – Walne Zgromadzenie spółki „Drombit” (siedziba w Rzetni) podjęło decyzję o rozwiązaniu zakładu (wzrost zadłużenia wskutek braku zamówień).

2000 r. 26.05. – wojewoda wielkopolski zarządził likwidację zakładów zbożowych w Kępnie, ponieważ znalazły się one w trudnej sytuacji finansowej i groziła im upadłość.

W nowych warunkach gospodarczych w Kępnie i gminie rozwijał się przede wszystkim przemysł prywatny w branżach: meblowej, drzewnej, odzieżowej, produkcji urządzeń precyzyjnych i spożywczej.

W Kępnie przemysł umiejscowiony jest przede wszystkim we wschodniej i północnej części miasta (również w miejscowościach leżących obok tych części Kępna) oraz przy ul. Wrocławskiej.

W 2015 r. w gminie Kępno działały następujące, większe firmy prywatne:

Branża meblowa:

- PPHU „Domel” Sp. J. Kępno,
- Zakład Stolarski „Sagan”, Kępno,
- „Meblomax” Jerczyńscy Sp., Mianowice,
- „Drew-Mark”, Hanulin,
- Zakład Stolarski „Gib Meble”, Mianowice,
- Firma „Magda” Leszek Magda Sp. z o.o., Olszowa,
- Zakład Stolarsko-Tapicerski „Maridex” Sp. z o.o., Olszowa,
- „Polak Meble” L. M. Polak Sp. J., Kępno,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Akces-Bis” Sp. z o.o. Mianowice.

Branża metalowa:

- Fabryka Aparatury Chemicznej „Famet”, Kępno,
- „Poner” Sp. z o.o., Mianowice,
- „Ponar-Remo” Sp. z o.o., Mianowice,
- „Propart” Sp. z o.o., Mianowice,
- Przedsiębiorstwo Okuć Meblowych i Konstrukcji Lekkich, Olszowa,
- Zakład Usług Rolno-Przemysłowych WUTEH, Kępno,
- Stiegel Mejer Sp. z o.o., Krążkowy.

Branża budowlana:

- Kępińskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Handlu i Usług „PBK” S.A., Kępno,
- „Rembet” Sp. z o.o., Kępno,
- Fabryka Okien i Drzwi „Oknar” Sp. z o.o., Świba,
- Fabryka Okien „Fenpol” Sp. z o.o., Kępno,
- Zakład Projektowo-Budowlany „Projektobud”, Myjomice.

Branża spożywcza:

- Zakład Drobiarski „Drop” S.A., Kępno.

Branża odzieżowa:

- „Elper” Sp. z o.o., Kępno.

W miarę rozwoju przemysłu lekkiego, produkującego gotowe wyroby osobiste i codziennego użytku, rola rzemiosła gwałtownie zmalała, natomiast wzrosło znaczenie handlu (duże galerie i markety), co częściowo znalazło swoje odzwierciedlenie w Kępnie.

1990 r. - w Kępnie było 213 warsztatów rzemieślniczych, 352 sklepy handlowe i 107 zakładów usługowych. W 2007 r. na terenie miasta i gminy działało 1988 podmiotów gospodarczych, z czego 987 firm trudniło się usługami, 820 handlem, a 181 zakładów zajmowało się produkcją. W 2015 r. w gminie Kępno zarejestrowanych było 2130 prywatnych zakładów i firm.

2001 r. - został otwarty market detaliczny „Intermarche” przy ul. Broniewskiego, należący do potężnej „Grupy Muszkietarów” wywodzącej się z Francji. W Kępnie „Intermarche” jest firmą rodzinną, gdyż zainwestowało w nią małżeństwo Renata i Jerzy Zielińscy, dzięki czemu jest to spółka polska i największy sklep handlowy w powiecie. W Kępnie czynne są jeszcze inne markety, takie jak: Biedronka (3 placówki handlowe), Sedal, Dino, Eko, Polo, Lewiatan i sieć niedużych sklepów „Żabka”.

Z dawnej świetności PSS w 2010 r. pozostały tylko 3 sklepy, zatrudnienie około 20 osób. Sprawami handlu zajmowała się też Rada Miejska, która 27.05.1999 r. wyraziła zgodę na przystąpienie Gminy Kępno do Konsorcjum Centrum Logistycznego „Mój sklep” spółka z o.o.

W Kępnie powstały także organizacje i stowarzyszenia, działające na rzecz rozwoju gospodarczego i kulturalnego Kępna.

1992 r. 1.10. - zawiązał się w Kępnie Społeczny Komitet Wspierania Inicjatyw Gospodarczych, Kulturalnych i Oświatowych. Przewodniczącym komitetu został Piotr Psikus (wśród członków założycieli byli właściciele 10 prywatnych firm).

2000 r. 28.01. - powstała Kępińska Izba Gospodarcza, której przewodniczącym został Ryszard Poziemski. Do Izby przystąpiło około 130 osób. Rozwojowi przemysłu, handlu i usług miały służyć organizowane w mieście od 2000 r. przez Starostwo Powiatowe w Kępnie Targi Przemysłu Meblowego i Przedsiębiorczości, które cieszyły się sporą popularnością wśród mieszkańców Kępna i powiatu. W czasie ich trwania wyłaniano najlepsze zakłady w regionie kępińskim za dany rok.

Na skalę ogólnopolską pod patronatem Ministerstwa Infrastruktury Budownictwa odbywa się konkurs „Orły Polskiego Budownictwa”, w którym w 2007 r. wielki sukces odniosła firma „Projektobud” z Myjomic (założona w 1994 r. przez Andrzeja Połomskiego, który jest jej właścicielem). Firma zajęła w nim drugie miejsce i otrzymała Statuetkę Srebrnego Orła.

Z kolei w 2008 r. Powiat Kępiński uzyskał nominację do tytułu „Modernizacja roku 2007” – w kategorii modernizacja dróg i obiektów mostowych – za przebudowę ul. Wrocławskiej wraz z budową kanalizacji deszczowej w Kępnie.

Po 1990 r. w Kępnie oprócz banku PKO BP powstało szereg nowych instytucji finansowych, które umożliwiły szeroki dostęp do korzystania z kredytów, lokat i przeprowadzania operacji finansowych. Część z nich upadła i przestała działać, natomiast duże pozostały i działają do chwili obecnej.

Na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku w Kępnie powstało szereg mniejszych banków, które miały krótki żywot i w 2015 r. nie działał już żaden z nich.

1990 r. – w Kępnie powstał Oddział Banku BISE S.A., który był polsko-francuską spółką akcyjną. W 2002 r. Bank BISE S.A. połączył się z Bankiem Cukrownictwa Cukrobank S.A., jego oddział działał też w Kępnie.

1991 r. 1.09. – powstał w Kępnie Oddział Pierwszego Komercyjnego Banku w Lublinie, którego dyrektorem został Henryk Jerzyk. Po kilku latach oddział został zlikwidowany.

W Kępnie działał też Oddział Rybnickiego Banku Regionalnego, który wkrótce został zamknięty.

W 2015 r. w gminie Kępno działał jeden bank samodzielny, trzy oddziały innych banków i trzy placówki partnerskie.

PKO BP to największy bank w Kępnie. Jego siedziba znajduje się nadal na Rynku 28, a funkcję dyrektora pełni Andrzej Stachowiak.

Drugim co do wielkości bankiem, działającym w Kępnie po 1989 r., był Wielkopolski Bank Kredytowy, który 13.06.2001 r. połączył się z Bankiem Zachodnim, w wyniku czego powstał Bank Zachodni WBK S.A. Następnie w 2013 r. Bank Zachodni WBK S.A. połączył się z Kredyt Bankiem (oddział tego Banku znajdował się w Kępnie – Rynek 33) i powstał Bank Zachodni WBK Grupa Santander. Dyrektorem placówki od 1.04.2005 r. był Sławomir Witak.

Dużą rolę w życiu finansowym Kępna i powiatu odgrywa nadal Spółdzielczy Bank Ludowy, który, 22.11.1994 r., przystąpił do Zrzeszenia Regionalnych Banków Spółdzielczych w Wielkopolsce. Jest to jedyny samodzielny w 100% polski bank w Kępnie. Posiada on swoje filie w 6 gminach (28.12.2010 r. otwarto placówkę w Kępnie – Rynek 38). Dyrektorem banku od lat jest Adam Hoffman.

Od 2015 r. na terenie miasta działają jeszcze: oddział Credit Agricole, Alior Bank – Placówka Partnerska oraz Kasy Stefczyka.

7. Gospodarka komunalna

Zmiany demokratyczne, jakie zaszły w kraju po 1989 r., wpłynęły na zwiększenie uprawnień samorządów w poszczególnych dziedzinach życia, w tym także w zakresie gospodarki komunalnej. Na mocy ustawy z 12 maja 1990 r. samorząd w gminie Kępno stał się właścicielem mienia w postaci: Przedsiębiorstwa Komunalnego, Przedsiębiorstwa Ulic i Mostów z siedzibą w Rzetni, Terenowego Zespołu Usług Geodezyjnych, Ośrodka Sportu i Rekreacji, większości gruntów położonych na terenie miasta i gminy oddanych w użytkowanie wieczyste oraz budynków komunalnych, a także zakładów, które są niezbędne do wykonywania zadań, jakie ma realizować gmina (Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej i Zakład Usług Rolno-Przemysłowych WUTEH). Dużą rolę odgrywało Przedsiębiorstwo Komunalne, które było zakładem wielobranżowym użyteczności publicznej. W jego ramach działały następujące zakłady:

- Zakład Wodociągów i Kanalizacji,
- Zakład Oczyszczania Ścieków,
- Zakład Usług Komunalnych (nieczystości, eksploatacja wysypiska odpadów, utrzymanie zieleni miejskiej, czystość ulic),
- Zakład Gospodarki Mieszkaniowej (administracja budynków komunalnych),
- Rozlewnia Gazu (propan, butan),
- obiekty służące potrzebom przedsiębiorstw (magazyny i warsztaty naprawcze).

Działalność tak dużego i różnorodnego przedsiębiorstwa jest skomplikowana, dlatego w 1991 r. zakład przekształcono w jednoosobową spółkę skarbu Gminy Kępno, a następnie przystąpiono do jej restrukturyzacji. W 1993 r. odbyła się emisja akcji, a we wrześniu 1995 r. ich sprzedaż dla pracowników przedsiębiorstwa po preferencyjnych cenach (20%).

1995 r. 22.09. – białostocka spółka „Saga” (zajmowała się dystrybucją gazu propan-butan) za zgodą władz Gminy Kępno zakupiła 20% akcji Przedsiębiorstwa Komunalnego, płacąc za nie 540 624 zł, które zostały przeznaczone na budowę stacji

uzdatniania wody (Przedsiębiorstwo Komunalne Saga S.A. w Kępnie). Po tej transakcji Gmina Kępno posiadała 63% akcji, Saga Sp. z o.o. 36% (16% kupiła od pracowników), a 1% zatrzymali pracownicy Przedsiębiorstwa Komunalnego Saga S.A.

15 stycznia 1998 r. Zarząd Miejski podpisał umowę z firmą Dyrekcja Eksploatacji Cystern – DEC Spółka z o. o., należąca do Nafty Polskiej S.A., o sprzedaży 63% akcji Przedsiębiorstwa Komunalnego Saga S.A., należących do Gminy na rzecz DEC Spółka z o.o. za kwotę 3,25 mln zł. Uzyskane pieniądze przeznaczone zostały na inwestycje gminne, między innymi na budowę hali sportowej.

W latach 1995–1998 przeprowadzona została restrukturyzacja Przedsiębiorstwa Komunalnego S.A., na ogół na drodze sprywatyzowania poprzez sprzedaż akcji, dzięki czemu do kasy Gminy wpłynęły 42 mln zł, które w większości przeznaczone zostały na inwestycje.

1996 r. styczeń – Gmina sprywatyzowała obsługę zieleni miejskiej.

1997 r. 1.01. – na podstawie uchwały Rady Miejskiej powstała Spółka ADM Kępno (Administracja Domów Miejskich), w której 100% udziałów należy do Gminy Kępno (zarządzanie nieruchomościami mieszkalnymi należącymi do gminy, wynajem lokali mieszkalnych, wykonywanie robót ogólnobudowlanych). Dochody spółki pochodzą z czynszów za wynajem lokali mieszkalnych i użytkowych należących do Gminy Kępno, opłat z tytułu świadczeń dostarczanych najemcom, a także reklam na budynkach spółki, dzierżawy placów pod garaże oraz od usług remontowych. Spółka z biegiem czasu zaczęła przynosić zyski, np. w latach 2002–2005 wynosiły one 120 015,55 zł, w 2013 r. – 112 000,032 zł, a w 2014 r. – 59 000,029 zł. Spółka zatrudniała 15 pracowników, w tym 10 umysłowych. Prezesem spółki został Radosław Pielas, a przewodniczącym Rady Nadzorczej Dariusz Kowalski. Spółka zarządzała 35 nieruchomościami stanowiącymi jej własność oraz nieruchomościami, będącymi własnością Gminy lub jej udziałów w nich (39 nieruchomości), a także budynkami wspólnot mieszkaniowych.

1998 r. 1.01. – w gminie Kępno dużym problemem w latach dziewięćdziesiątych XX w. okazały się dostępność wody, jej jakość i odprowadzanie ścieków, dlatego władze samorządowe dokładały wszelkich starań, aby ta sytuacja uległa poprawie. Chcąc udostępnić wodę mieszkańcom i poprawić jej jakość, przystąpiono do modernizacji stacji uzdatniania wody. W tym celu wybudowano przepompownię II przy ul. Słonecznej oraz zbiorniki retencyjne (2 x 2000 m³), które oddane zostały do użytku w 1996 r. Dzięki temu problem braku wody, szczególnie latem, został rozwiązany.

Uroczyste otwarcie przepompowni II stopnia przez burmistrza Piotra Psikusa 7.10.1996 r., ze zbiorów Gminy Kępno

Burmistrz Piotr Psikus zachęca gości do skosztowania wody, ze zbiorów Gminy Kępno

Nadal jednak w dużym stopniu brak wody odczuwano na terenach wiejskich. W 1990 r. na 17 miejscowości sołeckich tylko w 4 była sieć wodociągowa. Do 2005 r. woda pitna doprowadzona została do wszystkich wiosek.

1998 r. 1.01. – z Przedsiębiorstwa Komunalnego Saga S.A. wyodrębniono działalność, polegającą na dostarczaniu wody oraz oczyszczaniu ścieków i powierzono to zadanie nowo utworzonej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością – Wodociągi Kępińskie Sp. z o.o. Nowe przedsiębiorstwo zajęło się uzdatnianiem i dostawą wody, odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków oraz budową obiektów wodociągowych i kanalizacyjnych. Spółka od początku przywiązywała dużą wagę do poprawy jakości wody, dlatego wprowadziła mechaniczne oczyszczanie rur wodociągowych ze złożeń, powstałych z osadu żelaza i manganu.

W Kępnie znajduje się mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości hydraulicznej 8000 m³/d. Oczyszczalnia została zmodernizowana w latach 2003–2005 i obecnie spełnia wszystkie wymagania, dotyczące jakości odprowadzanych ścieków. Modernizację przeprowadzono ze środków własnych Gminy Kępno, spółki i funduszy unijnych.

Od 24 czerwca 2004 r. na mocy uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników przedsiębiorstwa Wodociągi Kępińskie Sp. z o.o. przyjęty został nowy wspólnik – Gmina Baranów (w spółce wówczas ilość wszystkich udziałów wynosiła

18 796, z czego na Gminę Kępno przypadało 15 432 udziały, a na Gminę Baranów 3364 udziały). Spółka Wodociągi Kępińskie poczyniła wiele inwestycji, przede wszystkim w ramach projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Kępno”. Całkowity planowany koszt projektu wynosił 59 022 011,35 zł, a przyznane dofinansowanie z Funduszu Spójności obejmowało kwotę 35 832 289 zł. W ramach projektu, który dotyczył Gminy Kępno i Gminy Baranów przewidziane zostało wyposażenie aglomeracji do końca 2015 r. w systemy kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalnie ścieków. W wyniku realizacji projektu wybudowano łącznie 37,66 km sieci grawitacyjnej, 19,94 km rurociągów tłocznych, 7,27 km przyłączy i 34 sztuki przepompowni oraz przebudowano 0,7 km istniejącej sieci kanalizacyjnej, dzięki czemu przyłączono 4052 nowych odbiorców. Wykonano również kanalizację sanitarną w miejscowościach: Mianowice, Olszowa, Świba, Baranów, Jankowy, Donaborów, Słupia pod Kępnem, a także zmodernizowano dwie stacje uzdatniania wody w Kępnie i Grębaninie. Dodatkowo w ramach aneksu do wniosku unijnego zrealizowano prace związane z budową kolektora sanitarnego w miejscowości Łęka Mroczeńska, gdzie powstało około 3,57 km sieci kanalizacyjnej, co dało możliwość korzystania z systemu dla ponad 100 posesji. Koszt tego dodatkowego zadania wyniósł 1 996 822,65 zł netto.

5 grudnia 2014 r. zakończono prace kontraktowe w gminie Kępno, dzięki czemu mieszkańcy Ostrówca, Myjomici i Kierzna otrzymali możliwość korzystania z systemu kanalizacji zbiorczej, powstało bowiem łącznie ponad 16 km sieci kanalizacji zbiorczej, do której mogło podłączyć się około 260 gospodarstw. Koszt tego zadania to 7 800 000,00 zł netto. Od 2013 r. odbierane są hurtowo ścieki z gminy Bralin.

Od lutego 2010 r. spółka wdrażała radiowy system odczytu wodomierzy. Do końca 2014 r. liczba zamontowanych u odbiorców tego typu wodomierzy wynosiła około 2 tysiące. Podkreślić jeszcze należy, że woda z wodociągów kępińskich nadaje się do picia bez przegotowania.

W gminie Kępno w 2014 r. było 8422 odbiorców indywidualnych, mających opomiarowane wodomierzem przyłącze, w gminie Baranów – 1997, natomiast pozostałych odbiorców (między innymi firm) w gminie Kępno było 839, a w gminie Baranów – 138.

Tabela nr 85: Dane dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz liczba przyłączy z końca 2014 r.

Miejscowość	Wodociąg	Kanalizacja sanitarna
Kępno – obszar miejski		
Długość sieci (km)	97,6	66,8
Ilość przyłączy (sztuki)	2019	1855
Kępno – obszar wiejski		
Długość sieci (km)	101,0	75,7
Ilość przyłączy (sztuki)	2175	1433
Baranów		
Długość sieci (km)	84,3	60,0
Ilość przyłączy (sztuki)	1461	1353

Źródło: Mirosław Grygier, *Historia wodociągów kępińskich w latach 1905–2015, Kępno 2015 r.*, s. 11

Prezesem Spółki (jednoosobowy Zarząd) był Mirosław Grygier, a przewodniczącym Rady Nadzorczej Adam Pawlicki. W 2013 r. Spółka uzyskała 363 000,035 zł zysku netto, w 2014 r. – 494 000,018 zł netto, a w 2015 r. – 266 000,089 zł netto.

Nagrody i rankingi:

2011 r. – Spółka Wodociągi Kępińskie według rankingu największego miesięcznika gospodarczego w Polsce „Forbes” znalazła się na 5. miejscu w Wielkopolsce i 29. w kraju wśród przedsiębiorstw o największym wzroście wartości.

2011 r. 2.03. – Spółka Wodociągi Kępińskie została uhonorowana prestiżową nagrodą „Gazeta Biznesu”, która przyznawana jest dynamicznie rozwijającym się małym i średnim przedsiębiorstwom. Ranking organizowany jest przez „Puls Biznesu”. Podobną nagrodę Wodociągi Kępińskie otrzymali jeszcze dwukrotnie: w 2012 r. oraz w 2013 roku.

1991 r. 19.09. – z chwilą, gdy wojewoda kaliski rozwiązał Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Kaliszu kwestie ciepłownictwa stały się zadaniem własnym Gminy Kępno, która przejęła majątek Zakładu Energetyki Ciepłej i jego pracowników. Wtedy na bazie Zakładu Energetyki Ciepłej utworzono spółkę cywilną „Caroling”, z którą Zarząd Gminy podpisał roczną umowę na dostarczanie energii ciepłej. W roku grzewczym 1991/1992 spółka płaciła Gminie opłatę dzierżawną.

1992 r. 26.06. – Rada Miejska pozytywnie oceniła współpracę z „Carolingiem” i wyraziła zgodę na przedłużenie umowy na 10 dalszych lat. Umowa dotyczyła kompleksowej obsługi związanej z produkcją i dostarczaniem ciepła do mieszkań spółdzielczych, komunalnych, niektórych prywatnych i zakładów pracy.

1998 r. 16.06. – Rada Miejska podjęła uchwałę o powołaniu na bazie Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „Caroling” s.c. spółki ciepłowniczej „Energetyka Ciepła” Kępno Sp. z o.o. Udziałowcami spółki zostali: Gmina Kępno, PHU „Caroling” i Fabryka Aparatury Chemicznej „Chemomet” Sp. z o.o., która wniosła wkład rzeczowy w postaci kotłowni, znajdującej się na jej terenie.

Spółka zajmowała się dostawą ciepła, zarządzała kotłowniami i sieciami cieplnymi. System ciepłowniczy miasta Kępno obejmował dwie sieci o łącznej długości około 12,3 km. Źródłem ciepła były dwie kotłownie: Kotłownia Rejonowa przy ul. Przemysłowej 12 i Kotłownia Osiedlowa przy ul. Wiosny Ludów 12 a. Główni odbiorcy energii ciepłej to: Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa w Kępnie, Administracja Domów Miejskich, wspólnoty mieszkaniowe, Fabryka Obrabiarek „Ponar-Remo” Sp. z o.o. i obiekty oświatowe Gminy Kępno. Prezesem spółki (jednoosobowy Zarząd) został Bogdan Bieniak, a przewodniczącym Rady Nadzorczej Krzysztof Diduch. Spółka zatrudniała 25 pracowników. Zysk Spółki Energetyka Ciepła w 2014 r. wyniósł 4000,12 zł, w 2015 r. wzrósł do 40 000,84 zł.

Problemem dla Gminy Kępno stała się sprawa odpadów komunalnych, tym bardziej, że wiosną 2007 r. ZUK „Caroling” chciał zrezygnować z odbioru odpadów od właścicieli prywatnych nieruchomości oraz z prowadzenia składowiska odpadów w Mianowicach. Wówczas, w listopadzie 2007 r., Gmina Kępno utworzyła jednostkę budżetową „Kępińskie składowisko odpadów komunalnych w Mianowicach”, która rozpoczęła działalność od 1 marca 2008 roku.

Jednak plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego przyjęty w 2003 r. przewidywał likwidację małych, lokalnych składowisk odpadów i powstanie na ich miejsce na obszarze województwa wielkopolskiego 13 dużych zakładów zagospodarowania odpadów (ZZO). Gmina Kępno, w lipcu 2007 r., złożyła w Urzędzie Marszałkowskim propozycję wybudowania takiego zakładu na terenie gminy Kępno na północ od Olszowy. Wówczas chęć współpracy w tym zakresie z Gminą Kępno wyraziło 12 następujących Gmin: Baranów, Bralin, Doruchów, Łęka Opatowska, Perzów, Rychtal, Trzcinnica (południowa Wielkopolska), Dziadowa Kłoda, Międzybórz, miasto Oleśnica, Gmina Oleśnica i Syców (województwo dolnośląskie). Plan ten zyskał aprobatę władz wojewódzkich i 31 marca 2008 r. został zatwierdzony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego. 5 grudnia 2008 r. zainteresowane Gminy zawarły w Kępnie porozumienie międzygminne w sprawie powierzenia Gminie Kępno przygotowania i realizacji zadania pod nazwą „Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Olszowie”.

W maju 2009 r. w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu złożony został wniosek, który przewidywał budowę zakładu głównego w Olszowie, stacji przeładunkowej w miejscowości Smolna w gminie Oleśnica oraz rekultywacji składowisk w Mianowicach, Stradomii Dolnej, Sycowie, Doruchowie, Nowej Wsi Książęcej, Donaborowie i Smolnej. Zarząd Województwa Wielkopolskiego zakwalifikował projekt do dofinansowania, dzięki czemu umieszczony został na liście rankingowej, przewidującej dotację wynoszącą ponad 51 milionów zł. Tymczasem – 1 kwietnia 2009 r. – działalność rozpoczęła Spółka „Inwestor Kępno”, w skład której weszła spółka „Kępińskie składowisko odpadów komunalnych”. Na tym etapie prowadziła ona działalność, dotyczącą usuwania odpadów i oczyszczania ścieków komunalnych oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych, co związane było z obsługą składowiska w Mianowicach. Jednocześnie Spółka „Inwestor Kępno”, która miała zajmować się organizacją i wykonaniem projektu oraz stać się przyszłym zarządzającym Zakładem Zagospodarowania Odpadów, złożyła 13 września 2010 r. ostateczny wniosek o dofinansowanie projektu pod nazwą „Modernizacja systemu gospodarki odpadami na terenie południowej Wielkopolski oraz części powiatu oleśnickiego”.

Wniosek uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego, 28 października 2010 r., został zatwierdzony do dofinansowania na kwotę 50 275 716,60 zł, co stanowiło 73,10% kosztów kwalifikowanych projektu wynoszących 83 907 488,72 zł.

2010 r. 25.11. – w siedzibie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu podpisano umowę, dotyczącą projektu pod nazwą „Modernizacja systemu gospodarki odpadami na terenie południowej Wielkopolski oraz części powiatu oleśnickiego”. Umowę na dofinansowanie projektu podpisał prezes Zarządu Spółki „Inwestor Kępno” Mariusz Tomczyk i Przemysław Gonera, prezes Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Jednostką, wdrażającą projekt i ponoszącą koszty jego realizacji, był „Inwestor Kępno” Sp. z o.o. Zakład Zagospodarowania Odpadów wybudowany został w miejscowości Olszowa w 2014 r., rozlokowany jest na ponad siedmiohektarowej działce. Zakład w zakresie technicznym spełniał kryteria najlepszych dostępnych technologii, co sprawiło, że w sposób kompleksowy i przyjazny dla środowiska rozwiązane zostały problemy związane z gospodarką odpadami na terenie wszystkich gmin, obsługiwanych przez to przedsiębiorstwo. Odbywa się w nim segregacja zarówno odpadów komunalnych zmieszanych, jak również pochodzących ze zbiórki selektywnej, a poza tym segregowane odpady poddaje się procesom ponownego przetwarzania, odzysku (np. produkcja szkła ze stłuczki szklanej, papieru z makulatury itp.) oraz ostatecznie unieszkodliwieniu.

Prezesem Zarządu Zakładu Zagospodarowania Odpadów Olszowa została Marzena Koppenberg, zastępcą przewodniczącego Rady Nadzorczej Maciej Ponikowski, a sekretarzem Rady Monika Idźczak. Finansowo zakład jest samowystarczalny, wówczas zatrudniał około 30 pracowników.

*Uroczyste otwarcie Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Olszowie 27.08.2014 r.,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)*

W gminie Kępno działają jeszcze spółki: „Projekt Kępno” (20.05.2015 r.) i Towarzystwo Budownictwa Społecznego (1.01.2016 r.), o których autor szerzej napisał w rozdziale o działalności Rady Miejskiej w Kępnie.

8. Pomoc społeczna

Od 1990 r. zmieniła się struktura organizacyjna formy udzielania pomocy społecznej.

Dotychczas, od 1975 r., pomoc społeczna realizowana była w strukturach organizacyjnych Zakładu Opieki Zdrowotnej (ZOZ), w ramach której działał Ośrodek Opiekuna Społecznego, zatrudniający pracowników socjalnych. Od 1979 r. jego kierownikiem (Ośrodka Opiekuna Społecznego) była Urszula Rozwadowska, która zorganizowała pierwszą zawodową służbę socjalną.

Zmiany w organizacji udzielania pomocy społecznej nastąpiły w wyniku ustaleń „Okrągłego Stołu” oraz rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 17 stycznia 1990 r. (wkrótce, bo 29 listopada 1990 r., uchwalona została przez Sejm ustawa o pomocy społecznej). Zmiana organizacyjna polegała na tym, że Ośrodek Opiekuna Społecznego przestał działać w ramach Zakładu Opieki Zdrowotnej, a Gmina Kępno przejęła sprawę opieki społecznej jako zadanie własne.

1990 r. 26.02. – Rada Narodowa Miasta i Gminy Kępno powołała Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS), któremu powierzyła sprawy, dotyczące pomocy społecznej, ośrodek stał się jednostką budżetową, podporządkowaną Radzie Narodowej Miasta i Gminy Kępno. W uchwale jest mowa o tym, że: *ośrodek przejmuje, na zasadzie powierzenia zadań, kompetencje terenowych organów administracji państwowej do spraw opieki społecznej stopnia podstawowego oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Opiekuna Społecznego.*

Ośrodek, po trzech latach przebudowy, od 1998 r. mieści się w wyremontowanym budynku przy ul. Ks. P. Wawrzyniaka 10. W ośrodku w 1998 r. pracowało 41 osób, dodatkowo zatrudniano około 50 osób na umowy zlecenie do obsługi chorych oraz zniepełniających osób starszych w domu.

Gmina Kępno realizuje zadania własne finansowane bezpośrednio z jej funduszy i zadania zlecone finansowane przez budżet Wojewody. Uzyskiwane w ten sposób środki przekazywane są na rzecz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, który realizuje w imieniu Gminy Kępno zadania określone w ustawie o opiece z 1990 r., a następnie w ustawie z 12 marca 2004 roku. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy oraz wspiera osoby i rodziny, które z przyczyn niezależnych nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych (sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, zaburzenia psychiczne lub upośledzenia, przemoc w rodzinie, alkoholizm, narkomania, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego). Dla takich osób lub rodzin w oparciu o budżet Gminy i budżet Państwa MGOPS świadczy pomoc, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, w formie różnego rodzaju zasiłków i usług. Formy pomocy społecznej realizowane przez MGOPS:

- zasiłki finansowe stałe (kryterium dochodowe), okresowe, celowe, rzeczowe i w naturze (talony, obiady dla dzieci w szkole, wypoczynek letni dla dzieci),
- pomoc usługowa, to m.in. opieka nad chorym w domu i pomoc sąsiedzka. Te usługi opiekuńcze od 2015 r. realizuje po podpisaniu umowy z MGOPS, Spółdzielnia Socjalna „Szansa”. W 2015 r. z opieki nad chorym w domu skorzystało 25 osób, a z pomocy sąsiedzkiej 84 osoby,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w stosunku do osób z zaburzeniami psychicznymi lub z niepełnosprawnością są obecnie realizowane przez Niepubliczny Zakład Opieki Pielęgniarsko-Opiekuńczej „Opiekun”, na podstawie wygranego przetargu. W 2015 r. z usług specjalistycznych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystało 26 osób,
- świadczenie rodzinne, np. zasiłek rodzinny, dodatek rodzinny z tytułu urodzenia dziecka, urlopu wychowawczego,
- świadczenia opiekuńcze – zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek dla opiekuna.

Tabela nr 86: Liczba osób korzystających z opieki społecznej w różnej formie w latach 2010–2015 w stosunku do liczby mieszkańców gminy Kępno.

Rok	Liczba osób objętych pomocą społeczną	%	Liczba mieszkańców gminy	%
2010	1824	7,7	21 590	92,3
2011	2123	9,1	20 979	90,9
2012	2008	8,1	22 583	91,8
2014	1928	7,6	23 218	92,4
2015	1885	7,7	22 728	92,3

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kępnie za lata 2010–2015

Wielkość środków finansowych ogółem – będących w dyspozycji Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kępnie, przeznaczonych na pomoc społeczną z uwzględnieniem wydatków na zadania własne, pochodzących z budżetu Gminy, kwot na zadania zlecone z budżetu Państwa oraz wartości świadczeń rodzinnych – w wybranych latach wynosiła:

- 2003 r. – 2 312 323 zł,
- 2004 r. – 3 732 182 zł (w tym 2 119 291 zł świadczenia rodzinne),
- 2005 r. – 5 407 151 zł (w tym 3 695 097 zł świadczenia rodzinne),
- 2006 r. – 9 289 279 zł (w tym 5 555 463 zł świadczenia rodzinne),
- 2008 r. – 11 028 736 zł (6 430 742 zł świadczenia rodzinne, 375 715 zł dodatki mieszkaniowe, 75 335 zł program dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego),
- 2010 r. – 12 591 012,92 zł (w tym 7 195 839,12 zł świadczenia rodzinne, 493 072,56 zł dodatki mieszkaniowe oraz 261 469,83 zł program dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego),
- 2014 r. – 12 521 527,00 zł (w tym 6 606 490,12 zł świadczenia rodzinne, 559 093,40 zł dodatki mieszkaniowe),
- 2015 r. – 13 089 473,00 zł (w tym 6 906 755,77 zł świadczenia rodzinne, 529 040,00 zł dodatki mieszkaniowe).

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, widać wyraźny wzrost tych nakładów w latach 2004–2015 w stosunku do 2003 roku. Ten wzrost to efekt wprowadzenia zmian ustawowych, czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które stanowią dużą sumę w jego budżecie.

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny weszła w życie 16 czerwca 2014 roku. Ma ona zastosowanie w stosunku do Rodziny 3+ (przynajmniej troje dzieci). Jest realizowana przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Otrzymanie przez rodziców karty łączy się z możliwością korzystania z ustawowych zniżek na kolejowe bilety jednorazowe (37% zniżki), na bilety miesięczne (49% zniżki), zniżki w opłatach paszportowych oraz darmowych wstępów do parków narodowych. Ze zniżek może korzystać rodzic (rodzice), w tym rodzice zastępczy, osoby prowadzące rodzinny dom, dzieci do 18 lat lub do 25 lat, gdy uczą się w szkole lub na studiach wyższych, dzieci o umiarkowanym względnie znacznym stopniu niepełnosprawności.

W Kępnie w 2015 r. 34 rodzinom wydano Kartę Dużej Rodziny, w tym 453 osobom, które są członkami tych rodzin. Dążąc do jak najlepszej realizacji swoich zadań, ośrodek współpracuje z wieloma instytucjami, organami porządku publicznego, administracji rządowej i samorządowej, Kościołem katolickim, innymi Kościołami i związkami wyznaniowymi, pracodawcami, stowarzyszeniami oraz organizacjami społecznymi, m.in. takimi jak:

- Polski Czerwony Krzyż,
- Towarzystwo Pomocy im. Świętego Brata Alberta,
- Banki Żywności przy Parafii pw. Świętego Marcina w Kępnie,
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Cor Unum”,
- Katolickim Stowarzyszeniem Trzeźwości „Dom”,
- Stowarzyszenie Integracji Społecznej „Na Kępie”,
- Stowarzyszenie im. „Mikory” w Mikorzynie,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Polski Związek Niewidomych,
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Edukacji Wczesnoszkolnej „Uśmiech”.

Kierownikiem Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przez wiele lat była Urszula Rozwadowska, obecnie funkcję tę pełni Maria Żurecka.

W obecnej strukturze organizacyjnej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej działają trzy ośrodki wsparcia:

- Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS), który swoją działalność rozpoczął 2 września 1998 r., jest placówką dla osób z obniżonymi zdolnościami psychofizycznymi, zakwalifikowanymi do rehabilitacji w formie terapii zajęciowej w czasie pobytu dziennego. Celem Środowiskowego Domu Samopomocy w ramach różnego rodzaju terapii (plastyczno-technicznej, gospodarstwa domowego-kulinarnej, muzykoterapii, ergoterapii, biblioterapii, krawiecko-dziewiarskiej, stolarskiej), treningów, rehabilitacji i psychoterapii jest podtrzymywanie oraz rozwijanie takich umiejętności uczestników, które są konieczne do jak najbardziej samodzielnego życia. W 2015 r. z ŚDS korzystało 34 uczestników, spośród których z upośledzeniem umysłowym 26 osób, a z chorobą psychiczną 8. Zatrudnienie w tej placówce wynosiło 13 osób (12,75 etatów). Kierownikiem ŚDS od początku powstania placówki do chwili obecnej jest Ewa Sekuła,

- Całodzienny Klub Seniora „Pod Żurawiem”, który swoją działalność rozpoczął od września 1988 roku. Jest to placówka dziennego pobytu wspierająca seniorów, którzy ze względu na wiek, chorobę, niepełnosprawność, poczucie osamotnienia wymagają częściowej pomocy w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych. Klub Seniora zapewnia pobyt dzienny z wyżywieniem, świadczenia opiekuńcze oraz czynne uczestnictwo w życiu kulturalnym i rekreacyjnym, integrację ze środowiskiem, udział w terapii zajęciowej. Przy klubie od 2008 r. działa zespół wokalny „Harmonia” złożony z seniorów. Zadaniem Klubu Seniora jest aktywizacja osób starszych w celu poprawienia jakości ich życia. Jego uczestnicy w 2015 r. brali udział w realizacji wielu projektów: dofinansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (np. „Senioralia-2015”), Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z Programu Kultura Dostępna (np. „Doświadczyć, usłyszeć, dotknąć”), Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (np. „Bal Seniora” i „Młodzi duchem – aktywni seniorzy”).

W 2015 r. z usług Klubu Seniora skorzystało 100 osób, w tym z pobytu codziennego 68, a raz w tygodniu 32 osoby. W klubie zatrudnionych jest 4 pracowników na 3,25 etatu, a jego długoletnim kierownikiem była Jadwiga Wróblewska. Klub Seniora finansowany jest z budżetu Gminy Kępno,

- Gminny Ośrodek Wsparcia Rodziny w Kryzysie rozpoczął swoją działalność 16 kwietnia 2007 r. na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Kępnie z 11 stycznia 2007 roku. Zadaniem ośrodka jest wsparcie rodzin, które mają problemy materialne, np. w wyniku zdarzeń losowych lub też dotyczące przemocy w rodzinie (przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna).

Ośrodek udziela pomocy w formie całodobowego okresowego pobytu, ma do dyspozycji 12 mieszkań socjalnych. Pobyt w takim mieszkaniu może trwać do 3 miesięcy, a w wyjątkowych sytuacjach do pół roku. W 2014 r. liczba klientów na

całodobowy okres pobytu w części mieszkalnej ośrodka wyniosła 25 osób (14 rodzin). Osoby, korzystające z tej formy pomocy, przyjmowane są na podstawie decyzji MGOPS. Ogółem zrealizowano 2452 świadczeń związanych na ogół z usamodzielnieniem się, z aktywnym poszukiwaniem pracy i mieszkania. Udzielono 223 porady psychologiczne, 583 porady prawne, 13 porad pedagogicznych i 116 porad socjalnych.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 r. Burmistrz Miasta i Gminy Kępno, 14 listopada, wydał zarządzenie o powołaniu Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół ma swoją siedzibę w Gminnym Ośrodku Wsparcia Rodziny w Mianowicach. W 2014 r. gminny zespół interdyscyplinarny rozpoczął procedurę wprowadzania „Niebieskiej Karty” wobec 46 rodzin. Natomiast 68 rodzin w tymże roku było już objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, która obejmuje rodziny z przemocą domową. Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w składzie 14-osobowym w 2014 r. odbył 5 posiedzeń. Do każdej rodziny, która znalazła się w sytuacji kryzysowej, powołana zostaje grupa robocza celem niesienia jej pomocy. W 2014 r. członkowie grup roboczych spotykali się 202 razy.

W 2014 r. w Gminnym Ośrodku Wsparcia Rodziny w Kryzysie zatrudnione były 4 osoby, kierownikiem ośrodka od początku istnienia placówki jest Rafał Karpiński.

9. Oświata i kultura

Na rozwój oświaty w latach 1989–2014 olbrzymi wpływ miały reformy, jakie zostały przeprowadzone w tej dziedzinie przez państwo. Były to reformy, w wyniku których zmieniła się struktura szkolnictwa podstawowego i średniego, a poza tym zmieniły się także organy prowadzące placówki oświatowe.

1991 r. 1.01. – na mocy ustawy o samorządzie terytorialnym Gmina Kępno stała się organem prowadzącym m.in. dla przedszkoli. Placówki te utrzymywane są ze środków własnych Gminy.

Tabela nr 87: Liczba dzieci, oddziałów i etatów nauczycieli w przedszkolach w gminie Kępno w latach 1993–2016

Rok szkolny	Ilość oddziałów	Ilość dzieci	Liczba etatów nauczycieli
1993/1994	22	588	40,50
1995/1996	23	544	42,50
1998/1999	23	596	46,10
2002/2003	25	508	46,50
2006/2007	36	811	47,67
2010/2011	42	997	65,79
2014/2015	39	906	69,87
2015/2016	37 oraz oddziały przedszkolne przy szkołach	815	70,39

Źródło: Arkusze organizacyjne przedszkoli za lata 1993–2015, zestawienia zbiorcze i sprawozdania Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji za lata 1993–2015

Niż demograficzny odczuły szczególnie te przedszkola, które funkcjonowały na terenach wiejskich. Ze względu na zmniejszającą się liczbę dzieci 30.12.1992 r. nastąpiła likwidacja Przedszkola Samorządowego nr 1 w Kępnie, 19.02.1996 r. zamknięto Przedszkole w Mianowicach, a 24.04.2003 r. Rada Miejska podjęła uchwałę o likwidacji przedszkoli samorządowych w: Świbie, Olszowie, Kierznie, Myjomicach, Krążkowach i Osinach. Przedszkola w Krążkowach i Osinach stały się oddziałami zamiejscowymi Przedszkola Samorządowego w Hanulinie, natomiast przy szkołach podstawowych w: Świbie, Olszowie i Kierznie utworzono po jednym oddziale przedszkolnym dla dzieci ze zlikwidowanych placówek.

Od 1992 r. Gmina Kępno prowadziła jako zadanie własne żłobek miejski (75 miejsc). Do żłobka przyjmowane były dzieci powyżej 6. miesiąca do ukończenia 3 lat. Placówka została zlikwidowana w roku szkolnym 2004/2005, a do budynku po niej przeniesiono Przedszkole Samorządowe nr 2, przy którym powstała grupa wczesnopreszkolna.

W 2012 r. oddano do użytku wybudowane oddziały żłobkowe przy Przedszkolu Samorządowym nr 2 w Kępnie. W trzech oddziałach żłobkowych opiekę znalazło 42 dzieci. Koszt tej inwestycji zamknął się kwotą 763 460 zł. W ramach kompleksu żłobkowo–przedszkolnego przy ul. Cichej został wybudowany żłobek, który oddano do użytku 2.10.2014 roku. W dwóch oddziałach żłobkowych opiekę znalazło prawie 50 dzieci. W grudniu 2015 r. rozpoczął pracę żłobek przy Szkole Podstawowej w Hanulinie.

Szkoły podstawowe i gimnazja

Szkoły podstawowe utrzymywane były do 1996 r. przez kuratoria, działały jako organy prowadzące tych placówek. Fundusze przeznaczone przez kuratoria na działalność szkół były zbyt niskie, by mogły się prawidłowo rozwijać, w związku z czym władze państwowe podjęły decyzję o przejściu szkół podstawowych przez samorządy, przekazując na ten cel coroczną subwencję.

1996 r. 1.01. – przejście szkół podstawowych w mieście i gminie Kępno przez samorząd. W 1996 r. Gmina wydatkowała na oświatę 6 378 436 zł, co stanowiło 33% budżetu. Z tej sumy na szkoły podstawowe przeznaczono 4 343 620 zł, w tym 658 165 zł to wydatki rzeczowe i inwestycje. W następnych latach Gmina przeznaczała nadal na oświatę około 33–35% budżetu.

Pod względem merytorycznym nadzór nad szkołami podstawowymi należał nadal do Kuratorium Oświaty, którego siedzibą był Kalisz.

W latach następnych przeprowadzona została reforma oświaty, która dotychczasowy dwustopniowy system zastąpiła systemem trzystopniowym.

1999 r. 8.01. – Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawę o reformie szkolnictwa. Nauka w szkole podstawowej została skrócona z 8 do 6 lat. W klasie szóstej uczniowie przystępowali do sprawdzianu poziomu wiedzy i umiejętności (test), który jednak nie miał wpływu na ukończenie szkoły, jak i przyjęcie do gimnazjum rejonowego.

Drugi etap edukacji to obowiązkowe trzyletnie gimnazjum, które kończyło się egzaminem gimnazjalnym. Przystąpienie do egzaminu było warunkiem ukończenia szkoły, jego wynik nie miał wpływu na jej ukończenie, ale był jednym z kryteriów rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych.

Trzeci etap nauczania stanowiły szkoły ponadgimnazjalne.

Organem prowadzącym dla szkół były władze samorządowe, natomiast nadzór pedagogiczny nad nimi sprawowało kuratorium.

1999 r. 4.03. – Rada Miejska w Kępnie podjęła uchwałę o przekształceniu ośmioletniej Szkoły Podstawowej nr 1 i 3 w Kępnie oraz szkół podstawowych w Hanulinie, Kierznie, Krążkowach, Mikorzynie, Myjomicach, Świbie i Olszowie w szkoły sześcioletnie. Uchwała mówiła także o likwidacji Szkoły Podstawowej w Mechnicach, Szkoły Filialnej w Osinach przy Szkole Podstawowej nr 3 w Kępnie i Szkoły Filialnej w Rzetni, a także stopniowym wygaszaniu Szkoły Podstawowej nr 2 w Kępnie (ostatni rok szkolny 2003/2004).

Uchwała dotyczyła również utworzenia i określenia granic obwodu gimnazjum nr 1 i 2 w Kępnie, gimnazjum w Krążkowach i Mikorzynie.

2004 r. 26.06. – odbyła się uroczystość zakończenia działalności Szkoły Podstawowej nr 2 w Kępnie. Z okazji 59 lat istnienia placówki została wydana „Monografia Szkoły Podstawowej nr 2 w Kępnie 1945–2004” pod redakcją Lidii Luźniak. Urządzono też Izbę Pamięci Szkoły Podstawowej nr 2. Funkcję ostatniego dyrektora placówki pełniła Lidia Luźniak.

Nauczyciele piosenką żegnają się ze SP nr 2 w Kępnie, ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

2006 r. 10.07. – Rada Miejska podjęła uchwałę o powołaniu Zespołu Szkół w Mikorzynie.

Niektóre szkoły, aby rozwijać w większym zakresie uzdolnienia i umiejętności uczniów, względnie integrować dzieci pełnosprawne z niepełnosprawnymi, wprowadziły klasy o różnym profilu i oddziały integracyjne. Stało się tak za zgodą i przy wszechstronnej pomocy, w tym finansowej, władz samorządowych w Kępnie.

2002/2003 r. – w Gimnazjum nr 2 w Kępnie utworzono klasę sportową. Oddziały sportowe lub z rozszerzonym programem wychowania fizycznego (od 6 do 10 godzin tygodniowo) istniały w placówce również w następnych latach szkolnych, umożliwiając młodzieży rozwijanie

predyspozycji sportowych. Klasy z rozszerzonym programem wychowania fizycznego wprowadzono także w Szkole Podstawowej nr 3 w Kępnie.

2003/2004 r. – w Szkole Podstawowej w Hanulinie zostały utworzone klasy integracyjne, a od roku szkolnego 2009/2010 funkcjonowały one również w Gimnazjum w Krążkowach.

Przejście szkół przez władze samorządowe w Kępnie wpłynęło na: poprawę bazy dydaktycznej (np. utworzono pracownie komputerowe, biblioteki z dostępem do internetu), podniesienie jakości nauczania (realizacja wielu projektów ogólnopól-

skich, np.: „Radosna szkoła”, „Szkoła możliwości”, „Fajna szkoła”, wprowadzenie programów innowacyjnych i autorskich, np.: „M jak muzeum”, „Poznajemy świat teatru”, „10 w jednym”, „Zdrowe ciało i duch zdrowy”, „Mikorzyńska Ekspedycja Archeologiczna”, „Spotkanie z kulturą i językiem angielskim”, międzynarodowa wymiana młodzieży itp.) oraz wzbogacenie bazy materialnej placówek.

2002 r. – burmistrz Piotr Psikus wprowadził coroczne wyróżnienie najlepszych uczniów – kończących naukę w gimnazjum – tytułem „Nadzieje Kępna”. Odznaczenie miało motywować młodzież tych szkół do osiągania bardzo dobrych wyników w nauce, jak najlepszych ocen z zachowania i do podejmowania pracy społecznej. Działania te wpłynęły także w pewnym stopniu na dużą ilość sukcesów w konkursach, olimpiadach i zawodach zarówno na skalę wojewódzką, jak i krajową, osiągniętych przez uczniów gimnazjów z terenu Kępna i gminy.

Ważniejsze osiągnięcia uczniów szkół gimnazjalnych z gminy Kępno:

Gimnazjum nr 1 w Kępnie:

– 2002/2003 – III miejsce w Mistrzostwach Województwa w Piłce Ręcznej Dziewcząt – opiekun Teresa Markiewicz,

– 2003/2004 – Wioletta Borkowska – II miejsce w IX Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Igrzyska przyszłości” – opiekun Jan Kasendra,

– 2002/2003 – III miejsce w Mistrzostwach Województwa w Piłce Ręcznej Dziewcząt – opiekun Teresa Markiewicz,

– 2004/2005 – Krzysztof Zacharzewski, Maria Woźniak, Maria Brust laureatami Konkursu Wiedzy o Wielkopolsce – opiekun Janina Mielcarek-Gorzendowska,

– 2004/2005 – Mateusz Kłoczaniuk, Beata Jędrzejak laureatami Wojewódzkiego Konkursu Chemicznego – opiekun Lidia Kasendra,

– 2004/2005 – Daria Giebel – II miejsce, Anna Jerczyńska, Katarzyna Sadura – III miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Jan Paweł II – przyjaciel dzieci” – opiekun Jan Kasendra,

– 2006/2007 – Michał Ślęk laureatem Wojewódzkiego Konkursu Chemicznego – opiekun Lidia Kasendra,

– 2006/2007 – II miejsce w Mistrzostwach Województwa w Piłce Ręcznej Dziewcząt – opiekun Teresa Markiewicz,

– 2007/2008 – Agnieszka Kwiecińska – laureatka Wojewódzkiego Konkursu Chemicznego – opiekun Lidia Kasendra,

– 2007/2008 – III miejsce w Mistrzostwach Województwa w Piłce Ręcznej Dziewcząt – opiekun Teresa Markiewicz,

– 2008/2009 – Agnieszka Malik – laureatka Wojewódzkiego Konkursu Języka Polskiego – opiekun Beata Cierpiak,

– 2009/2010 – Mikołaj Pruchnicki – III miejsce w pchnięciu kulą w Mistrzostwach Wielkopolski w Lekkoatletyce – opiekun Robert Muszyński,

– 2011/2012 – Weronika Świerczyńska – laureatka Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego – opiekun Jolanta Dziwińska,

– 2012/2013 – Michał Mirowski – laureat Wojewódzkiego Konkursu Języka Polskiego – opiekun Beata Cierpiak,

– 2012/2013 – II miejsce drużyny dziewcząt w Mistrzostwach Województwa w Piłce Ręcznej Dziewcząt – opiekun Teresa Markiewicz,

– 2014/2015 – Agnieszka Żłobińska – laureatka Wojewódzkiego Konkursu Fizycznego – opiekun Teresa Skolarska,

– 2015/2016 – Adrianna Bacińska – laureatka Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego – opiekun Jolanta Dziwińska,

– 2015/2016 – Wojciech Stawski – laureat Wojewódzkiego Konkursu Chemicznego – opiekun Natalia Jańska,

– 2008 r. 7.05. – III miejsce drużyny dziewcząt w Mistrzostwach Województwa w Piłkę Ręczną Dziewcząt – opiekun Teresa Markiewicz,

– 2013 r. 7.03. – II miejsce drużyny dziewcząt w Mistrzostwach Województwa w Piłkę Ręczną Dziewcząt – opiekun Teresa Markiewicz,

– 2015/2016 – I miejsce drużyny dziewcząt w Mistrzostwach Województwa w Piłkę Ręczną Dziewcząt – opiekun Teresa Markiewicz.

Uroczystość wręczenia gimnazjalistom wyróżnień „Nadzieje Kępna 2014”, ze zbiorów Gminy Kępno

Gimnazjum nr 2 w Kępnie:

- 1999/2000 oraz 2000/2001 – Szymon Krzywda laureatem Wojewódzkiego Konkursu Geograficznego – opiekun Beata Przybył,
- 2000/2001 – Szymon Krzywda laureatem Wojewódzkiego Konkursu Języka Angielskiego – opiekun Maciej Adamek,
- 2002/2003 – Weronika Reszela laureatką Wojewódzkiego Konkursu Matematycznego – opiekun Dorota Orlińska,
- 2003/2004 – Jakub Żary – I miejsce w Konkursie Międzywojewódzkim pn. „Złota Żaba” w dziedzinie literatury i języka polskiego – opiekun Henryka Łuźniak,
- 2004/2005 – Jakub Ubysz–Piasecki laureatem Wojewódzkiego Konkursu Historycznego – opiekun Danuta Jerczyńska,
- 2005/2006 – Paweł Szymczak laureatem Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Wielkopolsce – opiekun Lidia Dąbrowska,
- 2007/2008 – Jakub Pawlikowski laureatem Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego – opiekun Lucyna Marczak,
- 2007/2008 oraz 2008/2009 – Jakub Pawlikowski laureatem Wojewódzkiego Konkursu Matematycznego – opiekun Dorota Orlińska,
- 2007/2008 oraz 2009/2010 – Jakub Pawlikowski laureatem Wojewódzkiego Konkursu Fizycznego – opiekun Dagmara Przybyła,
- 2008/2009 – Jakub Pawlikowski laureatem Wojewódzkiego Konkursu Chemicznego – opiekun Lidia Kasendra,
- 2009/2010 – Monika Wylęga laureatką Wojewódzkiego Konkursu Języka Niemieckiego – opiekun Agnieszka Walaszek,
- 2010/2011 – Izabela Bartoszek laureatką Wojewódzkiego Konkursu Fizycznego – opiekun opiekun Dagmara Przybyła,
- 2014/2015 – Radosław Wróbel i Mateusz Nasiadek laureatami Wojewódzkiego Konkursu Fizycznego – opiekun Dagmara Przybyła,
- 2014/2015 – Weronika Kostusiak laureatką Wojewódzkiego Konkursu Języka Polskiego – opiekun Bernadetta Kossarzecka,
- 2013/2014 – Bartosz Bęś – I miejsce w Krajowym Konkursie Wiedzy Olimpijskiej „Zimowe Igrzyska Olimpijskie od Chamonix do Soczi” – opiekun Jan Kasendra,
- 2013/2014 – drużyna w składzie: Maciej Hoja, Piotr Lubojański, Dawid Pieniężny – I miejsce w klasyfikacji drużynowej w Finale Krajowym Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Olimpijskiej „Droga do Soczi” – opiekun Jan Kasendra,
- 2014/2015 – Przemysław Banaś, Ireneusz Nowakowski, Eryk Szymendera – trzy pierwsze miejsca w XX Jubileuszowych Mistrzostwach Województwa Wielkopolskiego w Duathlonie – opiekun Małgorzata Wielgus,
- 2014 r. – Radosław Wróbel – III miejsce w Indywidualnych Mistrzostwach Polski Młodzików w Badmintonie – opiekun Violetta Szymańska. 28 listopada 2014 r. uczeń został stypendystą Ministra Edukacji Narodowej.

Gimnazjum w Krążkowach:

- 2010/2011 – Jan Jakub Balcerzak laureatem XV Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Wielkopolsce – opiekun Maria Balcerzak,
- 2011/2012 – Paulina Wabnic laureatką XVI Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Wielkopolsce – opiekun Maria Balcerzak,
- 2012/2013 – Katarzyna Bacińska laureatką XVII Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Wielkopolsce – opiekun Maria Balcerzak,
- 2013/2014 – Katarzyna Bacińska laureatką XVIII Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Wielkopolsce oraz laureatką XXI Wielkopolskiego Konkursu Wiedzy o Samorządzie Terytorialnym – opiekun Maria Balcerzak,
- 2014/2015 – Katarzyna Bacińska laureatką Wojewódzkiego Konkursu Historycznego – opiekun Maria Balcerzak,
- 2015 – Daria Głowiak i Weronika Kowalek laureatkami XX Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Wielkopolsce – opiekun Maria Balcerzak i Sabina Tajnert.

Gimnazjum w Mikorzynie:

- 2010/2011 – Monika Jańska laureatką Wojewódzkiego Konkursu Geograficznego,
- 2015/2016 – Ania Czarnasiak, Jan Panek laureatami Konkursu Wiedzy o Wielkopolsce w swoich kategoriach wiekowych – opiekun Anna Zawalska.

Dużą rolę wychowawczą odegrało nadanie szkołom imienia lub wręczenie sztandaru.

2001 r. 10.06. – nadanie Szkole Podstawowej nr 3 w Kępnie imienia Przemysła II.

2002 r. 29.11. – nadanie Gimnazjum nr 2 w Kępnie imienia Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, a 20.03.2015 r. wręczenie sztandaru.

2004 r. 13.05. – Gimnazjum w Mikorzynie otrzymało imię Jana Pawła II.

2008 r. 13.11. – nadanie Szkole Podstawowej w Myjomicach imienia Powstańców Wielkopolskich.

2009 r. 26.03. – Gimnazjum w Krążkowach otrzymało imię Księdza Zdzisława Peszkowskiego.

2012 r. 18.05. – nadanie Gimnazjum nr 1 w Kępnie imienia Polskich Olimpijczyków.

Inwestycje przeprowadzone przez władze samorządowe w szkołach na terenie gminy Kępno.

1999 r. 15.07. – Rada Miejska podjęła uchwałę o wzniesieniu nowego budynku dla Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Mikorzynie. Nowy obiekt wybudowano w ciągu 11 miesięcy (9.1999 r. – 8.2000 r.). Koszt budowy nowego obiektu szkolnego wyniósł 6 279 038,65 zł. Nauka w nowej szkole rozpoczęła się w roku szkolnym 2000/2001, a jej oficjalne otwarcie nastąpiło 4.09.2001 r. po zakończeniu budowy sali gimnastycznej.

2004 r. 7.06. – w Myjomicach otwarto nową część szkoły podstawowej. Był to pierwszy etap rozbudowy tej placówki. Całkowitą przebudowę szkoły zakończono w 2008 roku.

2008 r. – przy Gimnazjum nr 2 w Kępnie wybudowano boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią (koszt budowy – 478 737,63 zł), w 2010 r. w szkole przeprowadzono remont sali gimnastycznej, a w 2011 r. dokonano termomodernizacji budynku placówki (koszt – 691 243 zł).

2008 r. – w Szkole Podstawowej nr 1 i nr 3 w Kępnie oraz w Gimnazjum nr 1 w Kępnie przeprowadzone zostały remonty, których ogólny koszt wyniósł 336 650 zł.

2011 r. – przeprowadzono termomodernizację Szkoły Podstawowej nr 3 i Gimnazjum nr 1 w Kępnie (koszt – 1 088 350 zł).

2012 r. – remont dachu na budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Kępnie – koszt 401 416 zł.

2013 r. – budowa kompleksu żłobkowo-przedszkolnego przy ul. Cichej w Kępnie (koszt zadania – 3 139 916 zł oraz zagospodarowanie terenu w 2014 r. – 268 140 zł).

W szkołach na terenie Kępna zainstalowano monitoring wizyjny.

Tabela nr 88: Liczba szkół, oddziałów, uczniów i etatów nauczycieli na terenie miasta i gminy Kępno w latach 1993–2015

Rok szkolny	Ilość szkół	Liczba oddziałów	Ilość uczniów	Liczba etatów nauczycieli
Szkoły podstawowe				
1993/1994	11	148	3677	237 + 13 N
1995/1996	10	136	3559	
1998/1999	10	138	3284	228 + 14 N
1999/2000	10	121	2773	
2002/2003	10	92	2122	
2006/2007	10	88	1774	145 + 27 N
2010/2011	10	86	1593	149
2014/2015	10	85	1716	149,30
Gimnazja				
1999/2000	4	16	424	
2006/2007	4	42	1161	74 + 28 N
2010/2011	4	37	942	77,71
2014/2015	4	34	839	73,85

Źródło: Arkusze organizacyjne szkół za lata 1993–2015, zestawienia zbiorcze i sprawozdania Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji za lata 1993–2015

Jak wynika z tabeli od roku szkolnego 1999/2000, kiedy to zaczęły funkcjonować gimnazja, a szkoły podstawowe kończyły się na klasie szóstej, zaczęła się gwałtownie obniżać ilość oddziałów i uczniów w szkołach.

Dyrektorzy placówek oświatowych na terenie gminy Kępno w roku szkolnym 2015/2016:

Przedszkole Samorządowe nr 2 w Kępnie – Maria Boryczka

Przedszkole Samorządowe nr 4 w Kępnie – Anna Moś

Przedszkole Samorządowe nr 5 w Kępnie – Barbara Stryjakiewicz

Przedszkole Samorządowe w Mikorzynie – Lidia Niechciał

Przedszkole Samorządowe w Hanulinie – Maria Szupińska

Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Św. Karola Boromeusza – siostra Rafaela Kucz

Szkoła Podstawowa nr 1 w Kępnie – Krzysztof Wdowiak
Szkoła Podstawowa nr 3 w Kępnie – Jan Rusajczyk
Szkoła Podstawowa w Hanulinie – Henryk Grzesiak
Szkoła Podstawowa w Krążkowach – Piotr Balcerzak
Szkoła Podstawowa w Kierznie – Maria Burzała
Szkoła Podstawowa w Myjomicach – Anna Krawczyk
Szkoła Podstawowa w Olszowie – Jolanta Figiel
Szkoła Podstawowa w Świbie – Czesław Semba
Gimnazjum nr 1 w Kępnie – Romana Muszyńska
Gimnazjum nr 2 w Kępnie – Lidia Kasendra
Gimnazjum w Krążkowach – Małgorzata Hadas
Zespół Szkół w Mikorzynie – Jolanta Jędrecka

Szkoły ponadgimnazjalne

Reforma szkolnictwa, która weszła w życie w roku szkolnym 1999/2000 objęła także szkoły średnie, zwane odtąd szkołami ponadgimnazjalnymi, które dzieliły się na:

- trzyletnie licea ogólnokształcące,
- trzyletnie licea profilowane,
- czteroletnie technika,
- zasadnicze szkoły zawodowe (2-3 lata).

Utworzone w 1999 r. samorządy powiatowe stały się organami prowadzącymi dla tych szkół, natomiast nadzór pedagogiczny nad nimi sprawowało Kuratorium Oświaty, którego siedzibą był Poznań. W ramach przeprowadzonej reformy zmiany dotyczyły także egzaminu maturalnego. Odtąd składał się on z przedmiotów obowiązkowych: język polski, język obcy nowożytny oraz od 2010 r. matematyka. Języki absolwenci zdawali pisemnie na poziomie podstawowym i ustnie bez określenia poziomu, natomiast matematykę tylko pisemnie.

Od 2015 r. każdy absolwent musiał również obowiązkowo przystąpić do egzaminu z jednego przedmiotu dodatkowego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym lub – w przypadku języka obcego nowożytnego – rozszerzonym albo dwujęzycznym.

Świadectwo dojrzałości zdobył uczeń, który otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania z egzaminu z każdego przedmiotu obowiązkowego w części ustnej i w części pisemnej oraz przystąpił do egzaminu z jednego przedmiotu dodatkowego w części pisemnej.

Bogatą tradycją wyróżnia się Liceum Ogólnokształcące nr 1 im. mjr Henryka Sucharskiego, które osiągnęło bardzo dobre wyniki w Ogólnopolskim Rankingu Liceów Ogólnokształcących ogłaszanym przez miesięcznik „Perspektywy”. W 2013 r. znalazło się na 226. miejscu w Polsce, w 2014 r. na 208. miejscu, a w 2015 r. na 84. miejscu na 2315 istniejących liceów w Polsce oraz na 6. w województwie wielkopolskim.

Absolwenci szkoły osiągają również dobre wyniki z egzaminu maturalnego.

2014/2015 r. – do egzaminu maturalnego przystąpiło 120 absolwentów (100%), z czego 119 zdało (99,2%).

2015/2016 r. – do egzaminu maturalnego przystąpiło 104 uczniów, zdało 103 maturzystów (99,04%).

Ważniejsze osiągnięcia uczniów Liceum Ogólnokształcącego nr 1 w Kępnie:

1998/1999 r. – Waldemar Grzesiak laureatem XLV Olimpiady Chemicznej – opiekun Jolanta Waliszewska,
2000/2001 r. – Janusz Górecki laureatem XXVII Olimpiady Geograficznej i Nautologicznej – opiekun Grzegorz Kwiatek,
2003/2004 r. – Agnieszka Rybczak laureatką XXXIV Olimpiady Literatury i Języka Polskiego – opiekun Maria Walek,
2006/2007 r. – Bartosz Jędrzejak laureatem XXI Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej – opiekun Barbara Maruszka-Bednarek,
Jakub Ubysz-Piasecki laureatem XXXIII Olimpiady Historycznej – opiekun Cezary Zawalski,
2005 r. – Aleksandra Szymańska mistrzynią Polski w wyścigach modeli pływających, III miejsce w Otwartych Mistrzostwach Niemiec, w 2006 r. – VI miejsce na Mistrzostwach Świata Modeli Pływających.

W sporcie po roku 1990 uczniowie LO na etapie wojewódzkim zajmowali wysokie lokaty (od pierwszego do trzeciego miejsca) zarówno w konkurencjach indywidualnych, szczególnie w lekkoatletyce jak i w zawodach drużynowych (piłka

ręczna, piłka nożna, siatkówka, koszykówka), natomiast brak było sukcesów na skalę krajową, a w niniejszej publikacji wykazują tylko takie wyniki.

1990 r. 10.01. – w kępińskim liceum gościł Minister Edukacji Narodowej Henryk Samsonowicz, który spotkał się z młodzieżą, nauczycielami z terenu miasta i gminy Kępno oraz przedstawicielami Kuratorium Oświaty i Wychowania w Kaliszu. Wizytę ministra zorganizował Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Kępnie przy współpracy z Komitetem Obywatelskim i posłem Bohdanem Pilarskim.

Spotkanie ministra Henryka Samsonowicza z nauczycielami w auli kępińskiego Liceum Ogólnokształcącego nr 1, źródło: Kronika szkolna LO

25.10.2004 r. gościem liceum był również Donald Tusk (późniejszy premier i od 1.12.2014 r. przewodniczący Rady Europejskiej), spotkanie z mieszkańcami Kępna i okolicy w auli szkoły.

Ważną rolę w życiu liceum odegrała współpraca z niemieckim Gimnazjum w Aurich (Dolna Saksonia), nad którą opiekę sprawują Danuta Stefańska i Małgorzata Kopacka.

1994 r. wrzesień – uczniowie i nauczyciele liceum byli z wizytą w Gimnazjum w Aurich, co zapoczątkowało współpracę między obu szkołami. Dzięki tym kontaktom liceum zostało zakwalifikowane (jako jedno z pierwszych w Polsce) do projektu Comenius, który obejmuje szkoły europejskie (Szkolny Projekt Comenius musi tworzyć zespół obejmują-

cy, co najmniej, trzy szkoły z trzech krajów, w tym jedna z nich z kraju Unii Europejskiej). Jego celami są: podniesienie jakości nauczania i wychowania, wymiana informacji na temat historii, kultury, sytuacji politycznej i ekonomicznej każdego z krajów, będących w grupie.

2002/2003 r. – uczniowie rozpoczynający naukę w liceum byli pierwszym rocznikiem zreformowanego trzyletniego liceum.

W roku szkolnym 2013/2014 do Liceum Ogólnokształcącego nr 1 w Kępnie uczęszczało 341 uczniów (12 oddziałów), których uczyło 31 nauczycieli. Dyrektorami placówki po 1990 r. byli: Eugeniusz Janiszewski (15.08.1991 r. – 30.09.1991 r., p.o.), Jan Sienkiewicz (1.10.1991 r. – 30.08.1999 r.), Eugeniusz Janiszewski (1.09.1999 r. – 31.10.1999 r., p.o.), Krzysztof Wdowiak (1.11.1999 r. – 31.08.2004 r.), Danuta Stefańska (1.09.2004 r. – nadal).

W liceum kontynuowana jest tradycja Zjazdów Absolwentów.

1991 r. 27–28.04. – odbył się IV Zjazd Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie, w którym uczestniczyło ponad 800 osób. Przewodniczącym spotkania był Grzegorz Badowski. Z okazji zjazdu wydana została krótka monografia szkoły. Uczestnicy zjazdu ufundowali nowy sztandar, tablicę upamiętniającą nauczycieli – ofiary lat 1939–1956, kserokopiarkę oraz stroje ludowe.

2000 r. 3–4.06. – odbył się V Zjazd Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie. Uczestniczyło w nim około 400 osób. Przewodniczącym został ponownie Grzegorz Badowski, a jego zastępcami: Krzysztof Rudziński i Aleksander Woźniak. Wówczas ukazała się obszerna monografia liceum pod redakcją Włodzimierza Mazurkiewicza pt. „Monografia Gimnazjum i Liceum w Kępnie 1920–2000”. Uczestnicy zjazdu ufundowali szkole nowoczesny sprzęt nagłaśniający, wyposażenie siłowni i tablicę upamiętniającą absolwenta ks. Antoniego Świadka – który został ogłoszony przez Papieża Jana Pawła II błogosławnym oraz drugą tablicę, upamiętniającą V zjazd, który odbył się w Roku Milenijnym i w 80. rocznicę powstania polskiego Gimnazjum i Liceum w Kępnie.

2010 r. 1.03. – utworzone zostało Stowarzyszenie Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. mjr Henryka Sucharskiego w Kępnie. Członkowie Stowarzyszenia oraz przyjaciele szkoły przygotowali i wydali z okazji VI zjazdu uzupełnioną i poszerzoną monografię szkoły pt. „Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie (1920–2010)” pod redakcją Włodzimierza Mazurkiewicza.

2010 r. 12–13.06. – odbył się VI Zjazd Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum w Kępnie. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego został tym razem Krzysztof Rudziński, a jego zastępcami: Grzegorz Badowski i Włodzimierz Mazurkiewicz. W zjeździe wzięło udział przeszło 300 absolwentów.

Zespół Szkół Zawodowych (ZSZ) przy ul. Sienkiewicza 25 po 1989 r. przeszedł szereg przekształceń, które gruntownie zmieniły jego oblicze.

1991 r. 21.06. – Rada Pedagogiczna ZSZ w Kępnie podjęła uchwałę o rezygnacji z imienia patrona, którym był Władysław Gomułka.

1992 r. 10.10. – w szkole otwarto pierwszą w Kępnie Poradnię Pomocy Psychologicznej.

1993–1994 r. – zwiększająca się ilość uczniów i słuchaczy w Zespole Szkół Zawodowych (rok szkolny 1993/1994 – 82 oddziały, 2377 uczniów, 1995/1996 – 90 oddziałów, 2652 uczniów) spowodowała, że budynek szkolny przy ul. Sienkiewicza 25 nie był w stanie zapewnić uczniom odpowiednich warunków do nauki. W związku z tym dyrektor Zygmunt Nowacki przedstawił koncepcję podziału szkoły na dwa odrębne zespoły. Projekt przewidywał, że w skład Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 miały wchodzić szkoły maturalne i zasadnicza szkoła zawodowa specjalna, natomiast Zespół Szkół Zawodowych nr 2 miał obejmować zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży uczącej się w rzemiośle, spółdzielniach i zakładach pracy oraz szkoły średnie zawodowe dla pracujących na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej. Projekt zaczęto realizować od roku szkolnego 1993/1994. Siedzibą Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 stał się biurowiec po Zakładach Urządzeń Chemicznych „Montochem” przy ul. Przemysłowej w Kępnie, który został przebudowany na potrzeby szkolne.

Rozbudowany budynek Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie, ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie

Przebudowany biurowiec na potrzeby Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kępnie, ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie

1996 r. 1.03. – oficjalne otwarcie Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 przy ul. Przemysłowej w Kępnie. Koszt przebudowy biurowca wyniósł 892 545 zł. W nowej placówce do Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla młodzieży pracującej uczęszczało wówczas 1100 uczniów (37 oddziałów) oraz 360 słuchaczy (10 oddziałów) średnich szkół zawodowych dla dorosłych na podbudowie szkoły zawodowej. W szkole uczyło 44 nauczycieli. Pierwszym dyrektorem szkoły został Marian Raszewski, jego zastępcami byli: Wanda Martynowska i Andrzej Kowalczyk (1996–2001).

Sala gimnastyczna przy ZSZ nr 1 nie wystarczała na potrzeby lekcji wychowania fizycznego, stąd dyrekcja szkoły, w latach dziewięćdziesiątych XX w., czyniła starania o wybudowanie drugiej, dużej sali gimnastycznej, co udało się zrealizować, gdy organem prowadzącym placówki stał się Powiat Kępiński.

2000 r. 31.08. – Rada Powiatu podjęła uchwałę o budowie nowej sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 (ZSP nr 1) w Kępnie (do 1999 r. ZSZ nr 1). Decyzja spowodowana była trudnościami lokalowymi, w związku z rosnącą liczbą uczniów. Nowa sala oddana została do użytku 19.10.2004 roku. Koszt inwestycji wyniósł około 2 065 000 zł, z czego środki zewnętrzne to suma 1 300 000 zł.

Rada Powiatu podjęła także uchwałę o budowie sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 (ZSP nr 2) w Kępnie (do 1999 r. ZSZ nr 2), który takiego obiektu do tej pory nie posiadał.

Nowa sala gimnastyczna przy ZSP nr 1 w Kępnie, ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie

Nowa sala gimnastyczna przy ZSP nr 2 w Kępnie, ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie

2006 r. 24.10. – otwarcie sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kępnie. Powierzchnia użytkowa sali wynosi 1895 m², a na trybunach mieści się ponad 100 osób. Koszt budowy to ponad 4 mln zł, z czego 3,5 mln zł Powiat Kępiński pozyskał z funduszy unijnych.

Na inwestycje w szkolnictwie Powiat przeznaczył łącznie 13 800 000 zł.

W roku szkolnym 1996/1997 w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Kępnie powstało drugie Liceum Ogólnokształcące w Kępnie, przygotowujące młodzież do studiów wyższych (w ciągu dwóch lat powstały 4 oddziały o różnych profilach). Reforma szkolnictwa dotarła do szkoły w 2002 r., umożliwiając otwarcie kolejnych oddziałów o zróżnicowanych profilach (np. rozszerzony program nauczania informatyki, języka angielskiego, języka polskiego, biologii, chemii i inne), dzięki czemu Liceum Ogólnokształcące nr 2 w Kępnie zyskało uznanie w środowisku, o czym świadczy coraz większa ilość młodzieży, podejmująca naukę w placówce.

W roku szkolnym 2013/2014 do Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie uczęszczało 832 uczniów, którzy uczyli się w 31 oddziałach. W szkole pracowało 80 nauczycieli. Długoletnim dyrektorem szkoły był Zygmunt Nowacki (1985–2015), od 1.09.2015 r. w wyniku konkursu nowym dyrektorem została Bogumiła Drobina.

W roku szkolnym 2014/2015 w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 z Liceum Ogólnokształcącego w Kępnie nr 2 do matury przystąpiło 96 absolwentów, z czego egzamin maturalny zdało 67 uczniów (70,5%), a w roku szkolnym 2015/2016 do matury przystąpiło 86 uczniów, z czego egzamin zdało 78 licealistów (90,7%).

Z Technikum nr 1 do egzaminu maturalnego przystąpiło 101 uczniów, maturę zdało 59 uczniów (58,4%). Natomiast w roku szkolnym 2015/2016 do egzaminu maturalnego przystąpiło 104 uczniów, a zdało go 72 uczniów (69,2%).

Osiągnięcia Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie:

1997/1998 – Wojciech Urbański laureatem ogólnopolskiego III Turnieju Wiedzy i Umiejętności Handlowo–Menedżerskich we Wrocławiu – opiekun Bogumiła Drobina,

1997/1998 – Łukasz Kula – IV miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Wiedzy o Czasach i Osobach związanych z Mazurkiem Dąbrowskiego zorganizowanym w 200. rocznicę narodzin hymnu narodowego – opiekun Marek Noculak,

2000/2001 – Arkadiusz Mączka – II miejsce w XIV Olimpiadzie Wiedzy Ekonomicznej – opiekunowie: Urszula Tyra i Bogumiła Drobina,

2007/2008 – szkoła zdobyła zaszczytny tytuł: „Najbardziej usportowionej szkoły w województwie” za zajęcie V miejsca we współzawodnictwie sportowym prowadzonym przez Szkolny Związek Sportowy „Wielkopolska”¹² (tytuł ten przyznawany jest 6 najlepszym szkołom na 302 szkoły) – nauczyciele wychowania fizycznego: Sylwia Bednarz, Urszula Jóźwik, Adam Kłodnicki, Iwona Nowicka, Sławomir Nowicki, Bogusław Pawlus i Magdalena Tobiasz,

2008/2009 – Mateusz Kupis, Lidia Gatner – III miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Literackim nt. „Rodzina szkołą godności i szacunku dla każdej osoby ludzkiej” – opiekunowie: Maria Wojtasik–Połomska i ks. Adam Mikulski,

2009/2010 – Bartłomiej Mierzczała – IV miejsce w XXXIX Ogólnopolskim Konkursie Statystycznym – opiekun Grażyna Stempień,

– 2014/2015 – drużyna dziewcząt w piłkę ręczną wicemistrzem Finału Wojewódzkiego w Piłkę Ręczną Dziewcząt – opiekun Sławomir Nowicki,

2015/2016 – Maja Drelak – IV miejsce w II edycji Pucharu Polski w Kolarstwie MTB XCO w Białej koło Prudnika, III miejsce w finale Pucharu Austrii juniorów młodszych w kolarstwie górskim w Saalfelden.

W roku szkolnym 2013/2014 do Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kępnie uczęszczało 750 uczniów (28 oddziałów). Etatów nauczycielskich było 50. Dyrektorem szkoły od 1 września 2001 r. jest Andrzej Kowalczyk, jego zastępcami: Paweł Jakubczyk i Barbara Mędel. Z tej szkoły w roku szkolnym 2014/2015 do matury przystąpiło 34 uczniów, z czego egzamin maturalny zdało 16 osób (47,1%), natomiast w roku szkolnym 2015/2016 maturę zdawało 76 uczniów, a zdało ją 47 uczniów (72,3%)

Osiągnięcia Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kępnie:

1996/1997 – Marcin Czekala, Łukasz Bystry – I i II miejsce w Wojewódzkim Konkursie „Najsprawniejszy w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych” – opiekun Andrzej Kowalczyk,

1999/2000 – Ewelina Sołtys – II miejsce w Ogólnopolskim Konkursie „Młody, sprawny sprzedawca” – opiekun Edyta Magryś,

¹² Szkolny Związek Sportowy „Wielkopolska” prowadzi współzawodnictwo sportowe wszystkich szkół w Wielkopolsce (302 szkoły).

2002/2003 – Weronika Drzazga – I miejsce w kategorii „Logo” Ogólnopolskiego Konkursu „Gwiazdka 2002” – opiekun Małgorzata Żłobińska-Podejma,

2003/2004 – Ewelina Augustynowicz, Bogusława Łazikowska, Michał Raszewski, Damian Wróbel – I miejsce w kategorii „Najładniejszy stół wigilijny” w Ogólnopolskim Konkursie „Gwiazdka 2003” w Poznaniu – opiekun Małgorzata Żłobińska-Podejma,

2005/2006 – Ewelina Augustynowicz, Marta Napierała, Kamil Lehman, Tomasz Hassek – I miejsce w kategorii „Najładniejszy stół wigilijny” w Ogólnopolskim Konkursie „Gwiazdka 2005” w Poznaniu – Edyta Magryś i Barbara Gruszka,

2005/2006 – Marzena Baranowska, Justyna Więckowska – II miejsce (drużynowo) w VI Ogólnopolskim Konkursie BHP w Kaliszu – opiekun Ewa Jobczyk i Dorota Tokarek,

2005/2006 – Kamil Lehman – III miejsce w Ogólnopolskim Konkursie pn. „Moja mała ojczyzna” organizowanym przez Stowarzyszenie Parafiada w Warszawie – opiekun Dorota Tokarek,

2005/2006 – I miejsce drużyny szkolnej w Ogólnopolskim Konkursie Stołów Bożonarodzeniowych w Poznaniu – opiekunowie: Edyta Magryś, Małgorzata Żłobińska-Podejma, Barbara Gruszka, Ewa Jobczyk, Bogusław Drab, Jacek Ślāk,

2007/2008 – Kamil Lehman – finalista XXI Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Budowlanych – opiekun Andrzej Mikołajczyk,

2007/2008 – Szymon Kruszelnicki, Adrian Jerczyński, Piotr Udała (drużyna) – II miejsce w Ogólnopolskim Turnieju Motoryzacyjnym w Kaliszu – opiekun Piotr Szyszka,

2010/2011 – Magdalena Rak, Sylwia Krowiarz, Dominik Pierun, Kewin Bieniek – I miejsce w Polsce za najładniejsze stoisko i regionalny stół wigilijny w Ogólnopolskim Pokazie Regionalnych Stołów Wigilijnych „Gwiazdka 2010” w Poznaniu – opiekun Edyta Magryś-Teclaw i Barbara Gruszka,

2010/2011 – Piotr Stryjakiewicz – finalista XXIV Centralnej Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Budowlanych w Augustowie – opiekunowie: Monika Więclawska, Beata Królikowska,

2010/2011 – Magdalena Rak, Sylwia Krowiarz, Julia Karolczak, Elena Pawlak, Tomasz Pruchnicki (drużyna) – I miejsce w Wielkopolsce w Konkursie „Młodzi wiedzą o funduszach” – opiekun Monika Józefowska,

2012/2013 – Julia Cieślak – III miejsce w Ogólnopolskim Konkursie „Jestem szefową”, wyróżnienie Europejskiej Unii Kobiet – opiekun Monika Józefowska,

2013/2014 – Tomasz Gąszczak – finalista XXXVIII Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Rolniczych – etap centralny w Nowojowej koło Nowego Sącza – opiekun Jan Kokot,

2013/2014 – III miejsce drużyny chłopców w piłce nożnej na XV Wielkopolskich Igrzyskach Młodzieży Szkolnej „Licealiada” – Jarocin 28.04.2014 – opiekun Paweł Falszewski,

2014/2015 – Tomasz Gąszczak – III miejsce w bloku agrobiznes w XXXIX Olimpiadzie Wiedzy i Umiejętności Rolniczych we Wrześni – opiekun Barbara Gruszka,

2014/2015 – Arkadiusz Mońka – III miejsce w bloku produkcja roślinna w XXXIX Olimpiadzie Wiedzy i Umiejętności Rolniczych we Wrześni – opiekun Daria Brajer-Działak,

2014/2015 – Magdalena Niechciał – II miejsce w Ogólnopolskim Festiwalu „Nie bój się! Nie lękaj się! Wypłyn na głębie!” zorganizowanym przez Fundację Laera w Kaliszu – opiekun Marek Kowalski,

2014/2015 – Anna Gzik – I miejsce w kategorii prace plastyczne w Ogólnopolskim Festiwalu „Nie bój się! Nie lękaj się! Wypłyn na głębie!” zorganizowanym przez Fundację Laera w Kaliszu,

2014/2015 – Anna Gzik – III miejsce w Konkursie Multimedialnym Diecezji Kaliskiej – opiekun Sebastian Szewczyk,

2015/2016 – drużyna szkolna chłopców mistrzem województwa w piłkę nożną – opiekun Paweł Falszewski,

2015/2016 – Jakub Michalski – wicemistrz województwa w skoku wzwyż (185 cm) – opiekun J. Stręk-Poszwa.

Tabela nr 89: Szkoły ponadgimnazjalne podległe Starostwu Powiatowemu w Kępnie w roku szkolnym 2013/2014

Nazwa szkoły	Typ szkoły w zespole	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli
Liceum Ogólnokształcące nr 1 w Kępnie		12	341	31

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie	Liceum Ogólnokształcące nr 2	10	305	80
	Technikum nr 1	19	518	
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	2	9	
Razem		31	832	121
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kępnie	Technikum nr 2	9	241	50
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	17	460	
	Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	2	49	
Razem		28	750	50
Ogółem		71	1923	171

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w placówkach prowadzonych przez Powiat Kępiński w roku szkolnym 2013/2014. Arkusze organizacyjne szkół za rok szkolny 2013/2014

Od 1999 r. do 2014 r. w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie funkcjonował Oddział Zamiejscowy Wydział Zaoczny Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu. Absolwenci oddziału otrzymywali tytuł licencjata z zakresu zarządzania i marketingu oraz możliwość kontynuowania nauki na studiach magisterskich we Wrocławiu.

Oprócz szkół ponadgimnazjalnych Starostwu Powiatowemu w Kępnie podlegają także inne oświatowe jednostki organizacyjne.

Starostwo Powiatowe w Kępnie jest organem prowadzącym dla Zespołu Szkół Specjalnych w Słupi pod Kępem (w roku szkolnym 2013/2014 do szkoły uczęszczało 98 uczniów skupionych w 14 oddziałach). Dyrektorem szkoły była Beata Lebek. Siedzibą placówki od 2012 r. stał się budynek po Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Słupi, który został rozwiązany, 31.08.2012 r., zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu Kępińskiego. Zespół Szkół Specjalnych ma do dyspozycji basen i salę gimnastyczną.

Oświatową jednostką organizacyjną Starostwa Powiatowego w Kępnie jest też Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna przy ul. Sienkiewicza 26, w której funkcję dyrektora pełni Elwira Leśniewicz-Drzazga.

W Kępnie życie kulturalne po 1989 r. rozwijało się na wielu płaszczyznach i było dość bogate. Kultura zarówno w przeszłości, jak i współcześnie odgrywa ogromną rolę, przede wszystkim integruje mieszkańców Kępna oraz buduje w nich poczucie tożsamości regionalnej i narodowej. W związku z tym władze miasta i gminy Kępno, pamiętając o przeszłości, dużą wagę przykładają do kultywowania dawnych i bliższych rocznic, dotyczących ważnych wydarzeń, jakie miały miejsce na tutejszym terenie. Nowe władze w Urzędzie Miasta i Gminy Kępno po 1989 r. od początku przywiązywały dużą wagę do wszechstronnego rozwoju życia kulturalnego w mieście, co wyrażały poprzez działalność Kępińskiego Domu Kultury (KDK). W wyniku konkursu, który odbył się 15 czerwca 1990 r., dyrektorem KDK-u został Lech Gorzendowski.

1991 r. 27.06. – Rada Miasta i Gminy Kępno podjęła uchwałę o powołaniu nowego organu o nazwie Kępiński Ośrodek Centrum Kultury (KOCK), w ramach którego miały działać: Biblioteka Publiczna im. Marii Szembekowej, Kępiński Dom Kultury (KDK) i Muzeum Ziemi Kępińskiej. Dyrektorem Ośrodka Centrum Kultury wyłonionym w konkursie została Grażyna Chrzan.

1996 r. 12.12. – Rada Miasta i Gminy Kępno podjęła decyzję o likwidacji Kępińskiego Ośrodka Centrum Kultury, który początkowo właściwie spełniał swoją rolę. Z biegiem czasu okazał się mało przydatny, z jego działalności było też niezadowolone społeczeństwo Kępna. Gmina podjęła więc decyzję o jego rozwiązaniu. Biblioteka Samorządowa stała się wówczas samodzielną placówką, natomiast Zarząd Miejski na prowadzenie innych usług kulturalnych (kółka taneczne, modelarskie, plastyczne, teatralne i inne) podpisał umowy z osobami, które były tym zainteresowane i posiadały odpowiednie uprawnienia, co okazało się tańsze dla budżetu Gminy.

Po kilku latach okazało się, że i ta organizacja działalności kulturalnej w mieście i gminie nie zdała egzaminu, dlatego powołano ponownie organ, który częściowo zajął się problemem kultury.

2008 r. 31.07. – Rada Miasta i Gminy Kępno podjęła uchwałę o utworzeniu Kępińskiego Ośrodka Kultury (KOK), który zaczął działać od 1 stycznia 2009 roku. Jego dyrektorem w wyniku konkursu została Justyna Hołub-Rojkiewicz. Kępiński Ośrodek Kultury prowadzi wszechstronną działalność, dzięki której aktywizowane są różne środowiska i grupy wiekowe, stwarza warunki dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz promuje szeroko rozumianą kulturę. Przy KOK działają:

modelarnia, Studio Tańca „Retro”, Studio Piosenki, chór mieszany, zespoły muzyczne, Stowarzyszenie Plastyków Amatorów Powiatu Kępińskiego (organizatorzy plenerów malarskich), odbywają się zajęcia taneczne („break dance”) i plastyczne oraz warsztaty techniki śpiewu. Zajęcia teatralne prowadziła Lidia Kubot, „Zespół Kreacji Artystycznej” zdobył Grand Prix podczas XXXII Prezentacji Teatru Dzieci i Młodzieży w Kaliszu. Ośrodek organizuje też imprezy kulturalne i uroczystości przeznaczone dla społeczeństwa Kępna i gminy, takie jak: Dni Kępna, święta majowe, dożynki, ogólnopolskie turnieje tańca towarzyskiego, przeglądy teatralne, koncerty kolęd i muzyki młodzieżowej.

2015 r. 30.03. – w Kępińskim Ośrodku Kultury odbyło się otwarcie wystawy fotograficznej połączone z promocją albumu pt. „Kępnian portret własny. Kępińskie oblicze kultury”, Kępno, marzec 2015 – wydawca Kępiński Ośrodek Kultury.

2015 r. 4.05. – po konkursie na dyrektora Kępińskiego Ośrodka Kultury burmistrz Piotr Psikus powierzył Annie Niesobskiej funkcję dyrektora ośrodka. Anna Niesobka była poprzednio dyrektorem Centrum Kultury w Ostrzeszowie, a następnie w Wieruszowie.

Dużą rolę w życiu kulturalnym miasta nadal odgrywało Muzeum Ziemi Kępińskiej (około 8000 eksponatów), którego dyrektorem od 1982 r. był Jerzy Wojciechowski.

1990 r. sierpień – Miejsko-Gminna Rada Narodowa przejęła w zarządzanie muzeum, jego siedzibę w 1995 r. przeniesiono na ul. Kwiatową 13.

1998 r. 30.04 – uroczyste nadanie Muzeum imienia Tadeusza Piotra Potworowskiego.

W 2000 r. muzeum przejęło jako swój oddział Galerię Sztuki Współczesnej AE. Od tego roku organizowało też m.in. Ogólnopolski Plener Malarski w Mikorzynie, plenerowe wystawy oraz ekspozycje rzeźb twórców amatorów. Ze względu na trudne warunki lokalowe organizowano czasowe wystawy tematyczne. W latach 1995–2007 zorganizowano 45 takich wystaw.

2008 r. 9.05. – z okazji 70. rocznicy powstania Muzeum Ziemi Kępińskiej otwarto wystawę pn. Skarby Muzeum Ziemi Kępińskiej.

2010 r. 30.04. – Muzeum zaprezentowało nowe nabytki z okresu 10 minionych lat, w formie wystawy pt. „Nabytki Muzeum Ziemi Kępińskiej w latach 2000–2010” (1340 eksponatów, w tym 713 to nabytki historyczne, 550 to numizmaty).

2011 r. 16.12. – z okazji 350. rocznicy nadania Kępnu praw miejskich Muzeum Ziemi Kępińskiej zorganizowało wystawę pt. „Miejskie konsekwencje pewnego spotkania”. W ramach ekspozycji wystawiono m.in. kopię dokumentu przywileju lokacyjnego dla miasta Kępno wydane przez jego właściciela Adama z Rudnik Biskupskiego oraz wiele bardzo cennych eksponatów, pochodzących z okresu od XIV do XIX wieku. Z tej okazji Urząd Miasta i Gminy w Kępnie wydał piękną publikację pod takim samym tytułem jak wystawa przygotowaną pod redakcją Jerzego Wojciechowskiego.

2013 r. 30.10. – w związku z tym, iż Jerzy Wojciechowski przestał być dyrektorem Muzeum Ziemi Kępińskiej, przeprowadzono konkurs, który wygrała Sylwia Kucharska. Swoją funkcję zaczęła pełnić od 30.10.2013 roku. Sylwia Kucharska ukończyła historię sztuki na Uniwersytecie Wrocławskim, a następnie studia doktoranckie z zakresu kulturoznawstwa.

2013 r. grudzień – siedziba Muzeum przeniesiona została do budynku Samorządowej Biblioteki Publicznej w Kępnie przy ul. Kościuszki.

W 2014 r. muzeum zorganizowało XXV Plener Malarski dla Młodych Artystów, którzy ukończyli Akademię Sztuk Pięknych i posiadają już spory dorobek artystyczny. Czasowa wystawa prac powstałych w czasie XXV Pleneru Malarskiego została zorganizowana w muzeum w dniach od 7 do 21 listopada 2014 roku.

Urządzona też została wystawa plenerowa o nazwie „Szlak architektury drewnianej Wrót Wielkopolski”, na której znalazły się zdjęcia kościołów z terenu Ziemi Kępińskiej.

Tadeusz Piotr Potworowski (1898-1962) wybitny malarz o sławie międzynarodowej. Od 1935 r. mieszkał w Grębaninie koło Kępna, był współzałożycielem Muzeum Ziemi Kępińskiej i jego pierwszym kustoszem, ze zbiorów prywatnych autora

Odbyła się również Noc Muzeów (obchody ogólnoswiatowe), w czasie której miały miejsce m.in. warsztaty ceramiczne, podczas których chętni mogli wykonać kopie naczyń pochodzących ze zbiorów muzeum. Można było wziąć udział w wykładach popularnonaukowych, nt. historii cmentarzy czy zbiorów archeologicznych, znajdujących się w muzeum.

Muzeum opublikowało maszynopis Józefa Majchrzaka zatytułowany „Folklor Ziemi Kępińskiej”. Publikacja ukazała się w nakładzie 300 egzemplarzy. Powstało też cyfrowe archiwum Ziemi Kępińskiej. Wykonano około 3000 skanów i fotografii zbiorów muzealnych, dotyczących Ziemi Kępińskiej, które są udostępniane na stronie internetowej pod adresem: <http://mzk.locloud.pl/>.

2015 r. 30.03. – z inicjatywy dyrektor Sylwii Kucharskiej ukazał się pierwszy tom „Rocznika Muzeum Ziemi Kępińskiej” w nakładzie 450 egzemplarzy. Rok później, w marcu 2016 r. ukazał się drugi tom „Rocznika Muzeum Ziemi Kępińskiej” w nakładzie 370 egzemplarzy pod redakcją Karoliny Różewskiej i Tomasza Tajnerta.

2015 r. 3.05. – miało miejsce uroczyste otwarcie nowej siedziby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego.

2015 r. 15.10. – Zarząd Województwa Wielkopolskiego, po wygranym konkursie, zaakceptował kandydaturę Sylwii Kucharskiej na stanowisko dyrektora Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej.

2016 r. 1.03. – po odejściu Sylwii Kucharskiej ze stanowiska dyrektora Muzeum Ziemi Kępińskiej burmistrz Piotr Psikus powołał do pełnienia tej funkcji Karolinę Różewską, która ukończyła historię na Uniwersytecie Jagiellońskim – specjalizacja archiwistyka.

W 2015 r. dzięki konkursowi na partnera wygranemu przez Muzeum Ziemi Kępińskiej, można było w dniach od 1 do 3 czerwca 2015 r. oglądać mobilną wystawę edukacyjną „Muzeum na kółkach”, zrealizowaną przez Muzeum Historii Żydów Polskich Polin. Ekspozycja ta przybliżyła tysiącletnią historię dziejów społeczności żydowskiej w Polsce. Wystawie towarzyszyła debata „Co z tą synagogą?”.

Pierwsza połowa 2015 r. to tworzenie ostatecznej wersji scenariusza wystawy stałej oraz selekcja eksponatów.

Wystawa stała o nazwie „Z historii Kępna” podzielona została na pięć działów:

- archeologia – muzealia, dotyczące najdawniejszych dziejów Ziemi Kępińskiej,
- etnografia – eksponaty, mówiące o wiejskich korzeniach kępińskiej osady,
- miasto – źródła, związane z historią miasta, prasa kępińska, działalność polskich stowarzyszeń pod zaborami, polska aktywność, dotycząca przemysłu, handlu, i wyszynku, kwestie wyznaniowe,
- sport i kultura – działalność sportowa i kulturalna mieszkańców Kępna,
- rzemiosło – bogata ilość różnego rodzaju eksponatów, dotyczących działalności cechów kępińskich.

Oprócz wystawy stałej w 2015 r. organizowane były ekspozycje czasowe, takie jak:

- wystawa planszowa, pokazująca historię działalności na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego w Kępnie,
- wystawa planszowa o nazwie „Krótka historia społeczności żydowskiej w Kępnie”,
- wystawa „Z narażeniem życia” prezentowała wypożyczoną z Muzeum Historii Żydów Polskich ekspozycję „Z narażeniem życia – Polacy ratujący Żydów podczas Zagłady”,
- wystawa „Martwa natura jak żywa” – to ekspozycja udostępniona przez Muzeum Ziemi Kłodzkiej, którą można było obejrzeć od 25 września 2015 roku.

W 2014 r. Muzeum Ziemi Kępińskiej ogłosiło konkurs o nazwie „Potworowski jest w Kępnie”. Konkurs został zakończony w 2015 roku. Najwięcej głosów na profilu muzeum w serwisie Facebook uzyskał projekt Dominiki Gruszki i on został zrealizowany w czerwcu 2015 roku.

Ważną rolę w życiu kulturalnym miasta i gminy odgrywają także: Samorządowa Biblioteka Publiczna im. Marii z Fredrów hr. Szembekowej, Powiatowa Biblioteka Publiczna oraz Publiczna Biblioteka Pedagogiczna. Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego w Kaliszu. Filia w Kępnie, upowszechniają one czytelnictwo w różnej formie i o różnej treści.

1990 r. – w skład – działającej w Kępnie – Miejskiej Biblioteki Publicznej wchodziły: wypożyczalnia dla dorosłych i Oddział dla Dzieci i Młodzieży, czytelnia (40 tytułów czasopism) oraz 6 filii (Krażkowy, Mikorzyn, Olszowa, Ostrówiec, Świba, Zespół Opieki Zdrowotnej – szpital). Księgozbiór stały biblioteki wynosił wtedy około 82 300 woluminów, w tym na wsiach około 29 420 książek. Biblioteki w 1990 r. odwiedziło około 4000 czytelników, którzy wypożyczyli ponad 90 000 książek.

1997 r. 30.01. – na mocy uchwały Rady Ministrów utworzono Samorządową Bibliotekę Publiczną w Kępnie i powierzono jej wykonanie niektórych spraw w zakresie kultury, które wyłonione zostały w drodze konkursu ofert.

1997 r. 1.07. – Samorządowa Biblioteka Publiczna w Kępnie stała się samodzielną placówką. W wyniku konkursu dyrektorem biblioteki została Grażyna Grzesiak, która prowadziła także poprzednio tę placówkę.

2005 r. 27.10. – odbyły się uroczyste obchody 60-lecia Samorządowej Biblioteki Publicznej, w których udział wzięły władze miejskie i powiatowe oraz pracownicy bibliotek z całego powiatu. Dla honorowych gości przygotowano pamiątkowe ekslibrisy. Ponadto wydany został folder, ilustrujący poczynania podejmowane przez bibliotekę. Wyróżnieni też zostali czytelnicy, którzy od wielu lat korzystali z placówki (dyplomy, albumy). Obecnie biblioteka jest skomputeryzowana i działa w tym zakresie na podstawie systemu Sowa. Utworzono również czytelną internetową dla dzieci i młodzieży, zwaną „Salonikiem Między Wierszami”. Księgozbiór pod koniec 2010 r. liczył ogółem 80 695 woluminów, w tym 33 320 w filiach. Biblioteka w Kępnie prenumeruje 29 tytułów (w filiach od 2 do 4), w 2010 r. odwiedziło ją i jej filie 30 909 osób. Czytelnicy (2822) wypożyczyli do domu 59 479 książek i 700 czasopism.

Pod koniec 2015 r. księgozbiór liczył ogółem 79 934 woluminów (wycofano z bibliotek 3184 książki przestarzałych i zniszczonych), w tym 33 160 we filiach. W 2015 r. zakupiono 1376 egzemplarzy na sumę 34 723,44 zł. W bibliotece prenumerowano 22 tytuły czasopism. W 2015 r. placówki odwiedziło 25 659 osób, z ich usług korzystało 2571 czytelników stałych, którzy wypożyczyli do domu 53 632 książki i 335 czasopism. W czytelni i w filiach na miejscu udostępniono 914 książek oraz 2850 czasopism. Biblioteka posiada 6 stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do internetu. Z tej możliwości w 2015 r. skorzystało 387 osób.

Biblioteka organizuje spotkania autorskie z pisarzami oraz różnego rodzaju literackie i plastyczne konkursy.

Wszechstronną działalność prowadzi też Powiatowa Biblioteka Publiczna.

1999 r. listopad – Rada Powiatu Kępińskiego podjęła uchwałę o utworzeniu Powiatowej Biblioteki Publicznej z siedzibą w Kępnie. Biblioteka posiada bogaty księgozbiór. Pod koniec 2015 r. jej księgozbiór wynosił 6411 woluminów oraz 3203 jednostki inwentarzowe zbiorów specjalnych (w tym 2965 jednostek inwentarzowych „Książek mówionych” i 238 jednostek inwentarzowych zbiorów audiowizualnych). W 2015 r. liczba czytelników wynosiła 947 osób. Na miejscu czytelnicy skorzystali z 6465 woluminów, wypożyczyli 5054. Udzielono im 3386 informacji. Z internetu skorzystało 626 osób.

W 2015 r. placówkę odwiedziły 9244 osoby. W 2015 r. w Powiatowej Bibliotece Publicznej zorganizowano 10 wystaw, 12 warsztatów, 4 seminaria, 3 projekcje filmowe, 4 spotkania głośnego czytania, 4 spotkania autorskie, 1 konkurs, 43 prelekcje i spotkania. Ogółem z imprez kulturalnych skorzystało 3785 osób.

W placówce oprócz części bibliotecznej znajduje się duża czytelnia ze stanowiskami komputerowymi i bezpłatnym dostępem do internetu. W bibliotece organizowane są wystawy (np. „Moja mała ojczyzna w wydawnictwach”, „Działalność trzeźwościowa na Ziemi Kępińskiej”, „Szlaki turystyczne Ziemi Kępińskiej”), konkursy (matematyczno-przyrodnicze), spotkania autorskie, promocje książek, ekspozycje malarskie i wystawy artystyczne. Odbywają się też warsztaty fotograficzne oraz warsztaty terapii zajęciowej, akcje czytania dla najmłodszych, prowadzona jest realizacja wielu projektów.

Biblioteka wielokrotnie została nagrodzona i wyróżniona za swoją pracę. W 2003 r. na przykład placówka zdobyła I miejsce w „Konkursie dla bibliotek powiatowych na najlepszy w województwie wielkopolskim w 2002 roku projekt działań na rzecz bibliotek gminnych w powiecie” ogłoszonym przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego, Wojewódzką Bibliotekę Publiczną oraz Centrum Animacji Kultury w Poznaniu.

W latach 2009, 2012 i 2015 kępińska biblioteka powiatowa była nominowana do grona laureatów w różnych edycjach Konsumentckiego Konkursu Jakości Usług „Najlepsze w Polsce” – „The Best in Poland” i każdorazowo otrzymała certyfikat za „Promowanie twórczych dokonań mieszkańców regionu oraz działania na rzecz czytelnika niepełnosprawnego”. W 2009 r. otrzymała też – od Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – medal w dowód uznania za zasługi dla bibliotekarstwa oraz Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W 2013 r. odebrała pierwszą nagrodę w konkursie dla organizatorów spotkań z młodymi profesjonalistami w projekcie „Link do przyszłości”, którego inicjatorem była Fundacja Społeczeństwa Informacyjnego.

Funkcję dyrektora Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kępnie – od chwili jej powstania do dziś (2015 r.) – pełni Wiesław Walas.

Biblioteka zajmuje się również organizacją zbiórki w ramach Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy

2007 r. 13.04. – przy Powiatowej Bibliotece Publicznej rozpoczął działalność Dyskusyjny Klub Książki. W Wielkopolsce działa 16 takich klubów.

Wpływ na życie kulturalne wywierają także miejscowe media, takie jak prasa oraz Radio i Telewizja „SUD”.

1989 r. 19.02. – ukazał się pierwszy numer „Tygodnika Kępińskiego”, który jego redaktorzy określili jako niezależne pismo społeczno-kulturalne regionu kępińskiego. Tygodnik stał się najbardziej opiniotwórczym pismem Ziemi Kępińskiej, stojącym na wysokim poziomie, o czym świadczą otrzymane nagrody i wyróżnienia:

- II nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Gazet Lokalnych Fundacji Batorego (1994 r.),
- wyróżnienie w Konkursie Dziennikarskim o Nagrodę Marszałka Województwa Wielkopolskiego (2004 r.),
- wyróżnienie honorowe w VIII Konkursie Dziennikarskim Stowarzyszenia Prasy Lokalnej na najlepszą publikację prasową w 2007 (2008 r.),
- I miejsce w konkursie dla prasy lokalnej „Unia Europejska w wielkopolskiej prasie lokalnej” (2008 r.),
- III miejsce w Ogólnopolskim Konkursie organizowanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej „Ludzka twarz EFS” (2008 r.),
- odznaczenie redakcji tytułem Gospodarczo-Samorządowym „HIT-em” Regionu 2009 za prowadzenie działalności wydawniczej oraz organizację spotkań ekumenicznych” (2010 rok),
- wyróżnienie redakcji za 20-lecie działalności na lokalnym rynku wydawniczym statuetką „Przyjaciel Kępna”.

Pierwszy skład redakcji tworzyli: Włodzimierz Mazurkiewicz – redaktor naczelny (główny inicjator i organizator gazety), Jarosław Frała, Grażyna Gatner, Piotr Grabarz, Mirosław Łapa, Zdzisław Mędel, Alina Różyńska, Andrzej Tyra – dziennikarze, Jan Kasendra – redaktor graficzny, Jarosław Skiba – zdjęcia.

Pierwszą siedzibą redakcji „Tygodnika Kępińskiego” było pomieszczenie przy ul. Sienkiewicza 43 (mieszkanie Grażyny Gatner), następnie w mieszkaniu Włodzimierza Mazurkiewicza przy ówczesnej ul. Świerczewskiego (obecnie ul. Solidarności), potem w budynku Kępińskiego Domu Kultury na Rynku, obecnie przy ul. Pocztovej 1.

Pierwszy numer „Tygodnika Kępińskiego”, który ukazał się z datą 19 grudnia 1989 r., sprzedawany był przed kępińskim kościołem i rozprowadzany przez „Ruch”. Ważnym nabytkiem dla redakcji okazała się maszyna do pisania, którą przekazał „Tygodnikowi...” ówczesny naczelnik miasta Jerzy Trzmieł. Pierwszy komputer zakupiono częściowo za pieniądze z Fundacji Stefana Batorego. Następny, potrzebny, nowoczesny sprzęt redakcja otrzymała jako nagrody za udział w konkursach, w ramach rozwoju prasy lokalnej. W czerwcu 1992 r. „Tygodnik Kępiński” zdobył wyróżnienie w konkursie organizowanym przez Idee Instytut na Rzecz Demokracji w Europie Wschodniej, za co otrzymał drukarkę dziewięcioigłową SP 2000, a 12 kwietnia 1994 r. w ogólnopolskim Konkursie Gazet Lokalnych Fundacji Batorego za zajęcie II miejsca w Polsce otrzymał nagrodę w postaci zestawu komputerowego. W następnych latach zarówno „Tygodnik Kępiński” jak i jego kolejny redaktor naczelny Mirosław Łapa uzyskali wiele prestiżowych nagród w konkursach prasy lokalnej (20 stycznia 2005 r. – Mirosław Łapa nagrodzony został za artykuły, dotyczące problemów samorządowych).

W piątą rocznicę istnienia „Tygodnika Kępińskiego” nastąpiła zmiana, dotycząca częstotliwości jego wydawania, zaczął być drukowany regularnie co tydzień. Był to także okres, w którym w 1998 r. Włodzimierz Mazurkiewicz wziął udział w wyborach do Rady Powiatu i uzyskał mandat radnego. Następnie został wybrany wicestarostą (10 listopada 1998 r.), wówczas funkcję redaktora naczelnego „Tygodnika Kępińskiego” objęła Teresa Mazurkiewicz, a po jej rezygnacji stanowisko to od 16 lutego 2004 r. pełni do chwili obecnej Mirosław Łapa.

Redakcja gazety od początku angażuje się w lokalne przedsięwzięcia historyczne, kulturalne, społeczne i sportowe, obejmując działania patronatem medialnym. Ponadto sama inicjuje konkursy dla lokalnej społeczności, jak np. przez osiem lat tygodnik przeprowadzał edycje plebiscytu na „Osobowość Roku” (lata 2003-2010) i „Inicjatywę Roku” (2008-2010).

Niezwykle ważną inicjatywą zorganizowaną w 2008 r. przez „Tygodnik Kępiński” było spotkanie ekumeniczne trzech

*Spotkanie ekumeniczne trzech wyznań przed synagogą, zorganizowane przez „Tygodnik Kępiński”.
Wspólna modlitwa za zmarłych chrześcijan i żydów, ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”*

Spółczesność kępińskie bierze udział w spotkaniu ekumenicznym przed synagogą, ze zbiorów „Tygodnika Kępińskiego”

wyznań (mojżeszowego, katolickiego i protestanckiego). Wówczas po raz pierwszy w historii Kępna przed synagogą wspólną modlitwę zmówili ks. proboszcz Krzysztof Nawrocki, pastor ewangelicko-augsburski Michał Kühn, rabin Icchak Rapoport. W tym historycznym spotkaniu wzięli udział: przewodniczący oddziału Związku Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP – Józef Koźuch oraz wiceprzewodniczący – Jerzy Kichler. Spotkanie odbiło się szerokim echem nie tylko w kraju, ale także za granicą, pisały o nim media niemieckie, amerykańskie i izraelskie. W tym dniu odbyła się też promocja książki Mirosława Łapy pt. „Kępińscy Żydzi”.

Od kilku lat „Tygodnik Kępiński” zaangażuje się w problematykę Żołnierzy Wyklętych z regionu kępińsko-wieruszowsko-sycowskiego (na łamach gazety ukazało się wiele artykułów na ten temat napisanych przez historyków z Instytutu Pamięi Narodowej z Łodzi, Opola i Wrocławia). Pismo przyczyniło się do umieszczenia tablicy pamiątkowej na budynku dawnej siedziby UB, poświęconej *żołnierzom wyklętym niepodległościowego podziemia oraz wspierającym ich mieszkańcom Kępna i okolic* (19.10.2015 r.). „Tygodnik Kępiński” popiera też budowę pomnika w Kępnie jako hołd złożony tym, którzy walczyli o wolną Polskę na Ziemi Kępińskiej. Z inicjatywy „Tygodnika Kępińskiego” Starostwo Powiatowe w Kępnie wydało w lutym 2016 r. publikację pod redakcją Mirosława Łapy pt. „Podziemie niepodległościowe w powiecie kępińskim 1945–1956”. Jest to wybór artykułów publikowanych w „Tygodniku Kępińskim” w latach 1990–2015. Rok później ukazała się kolejna publikacja sfinansowana przez Starostwo Powiatowe w Kępnie (starosta Witold Jankowski) zatytułowana „Niezlomni z pogranicza”.

Innym czasopiśmie ukazującym się na terenie powiatu kępińskiego jest „Ilustrowany Tygodnik Powiatowy”.

1999 r. – z inicjatywy Jerzego Przybyła doszło do powstania dwutygodnika o nazwie „Ilustrowany Tygodnik Powiatowy”. Jego redaktorem naczelnym i zarazem właścicielem był Jerzy Przybył, a od 1.11.2013 r. Anna Świegot. Dwutygodnik ukazywał się początkowo tylko w powiecie wieruszowskim, a następnie dotarł także do powiatu kępińskiego, ostrzeszowskiego oraz na teren Sycowa. Na łamach gazety umieszczane są wydarzenia polityczne, społeczne, kulturalne i sportowe. „Tygodnik Powiatowy” określa się jako niezależny.

Na prasowym rynku kępińskim ukazuje się jeszcze tygodnik „Twój Puls Tygodnia”.

2002 r. 30.04. – czterech byłych dziennikarzy „Gazety Poznańskiej”: Jerzy Bińczak, Bartosz Nawrocki, Konrad Niemiec i Marcin Wiśniewski powołało do życia czasopismo pt. „Twój Puls Tygodnia”. Jego redaktorem naczelnym został Jerzy Bińczak. Tygodnik obecnie (2015 r.) ukazuje się w powiecie kępińskim i ostrzeszowskim, a jego siedzibą jest Ostrzeszów, ul. Piekary 6. Gazeta jest organizatorem wielu akcji i imprez dobroczynnych. „Twój Puls Tygodnia” organizuje też co roku konkurs pod nazwą „Człowiek Roku Powiatu Kępińskiego” oraz „Człowiek Roku Powiatu Ostrzeszowskiego”, w ramach konkursu przyznawane są osobom, instytucjom czy stowarzyszeniom honorowe tytuły: Meneger, Pedagog, Samorządowiec, Pro Publico Bono i Uczeń Roku.

2008 r. – z inicjatywy Andżeliki Moźdzanowskiej zaczął się ukazywać jako dwutygodnik, „Bezpłatny Kurier Lokalny Powiatu Kępińskiego”. Jego redaktorem naczelnym w latach 2008–2010 była Andżelika Moźdzanowska, a po jej rezygnacji (kampania wyborcza do Senatu) od 2011 r. Michał Zaczyk. Kurier porusza najważniejsze i najciekawsze wydarzenia z pracy samorządów, pisze też o problemach społecznych, gospodarczych, kulturalnych, oświatowych i sportowych Kępna i regionu. Ważną inicjatywą redakcji – po wyborze i głosowaniu czytelników oraz słuchaczy Radia SUD – było coroczne wyróżnienie certyfikatem „Ambasador Ziemi Kępińskiej” osób, które promują region w kraju i zagranicą. W 2009 r. tytuł ten otrzymał prof. Jerzy Babiak, a rok później Mirosław Łapa – redaktor naczelny „Tygodnika Kępińskiego” i autor książki „Kępińscy Żydzi”.

Ważną rolę w życiu kulturalnym Kępna i regionu odgrywa Radio i Telewizja „Sud”.

1992 r. – pod koniec 1992 r. w Jankowach koło Kępna z inicjatywy Jerzego Stempinia i Andrzeja Mrozińskiego powstało Radio „Sud”. Pierwsza audycja nadana została w noc sylwestrową z 1992/1993 roku. Skład pierwszego zespołu radiowego tworzyli: pierwszy szef programowy, a zarazem prowadzący Marek Froń, Jan Dec, Sławomir Janelt, Joanna Kaczorowska, Iwona Kowalska-Brylak, Jarosław Matysiak, Magdalena Kułak, Jarosław Paprocki, Małgorzata Pilecka, Iwona Potocka-Wróbel i Daniel Tarchała. W pierwszych miesiącach studio nadawcze mieściło się w biurowym budynku firmy „Lignomat” w Jankowach, a redakcja i biuro reklamy na Rynku, następnie przeniesione zostało do budynku na Aleje Marcinkowskiego 12. Radio swoim zasięgiem obejmuje oprócz Kępna, Syców, Oleśnicę, Namysłów, Kluczbork, Ostrzeszów, Ostrów Wielkopolski, Wieruszów i Wieluń. Radio „Sud” od początku jako dewizę przyjęło zasadę „Przez ucho do serca”. Radio nie tylko nadaje audycje (70% to muzyka, 30% – informacje), ale jest także organizatorem wielu imprez oraz konkursów muzycznych i śpiewaczych.

Funkcję dyrektora Radia i Telewizji „Sud” do 2014 r. pełnił Andrzej Mroziński, a od 2014 r. redaktorem naczelnym Radia „Sud” jest Michał Zaczyk.

W 2014 r. zaczęła się ukazywać gazeta „Ziemia Kępińska”, która jest miesięcznikiem (ostatnio ukazuje się niezbyt regularnie) bezpłatnym. Wydawany jest w formie drukowanej i dodatkowo jako e-wydanie. Redaktorem naczelnym „Ziemi Kępińskiej” jest Dagmara Michalak.

W Kępnie działają także różnego rodzaju zespoły, które wzbogacają życie kulturalne miasta (taneczne, muzyczne, chóralne, wokalne).

1989 r. luty – w ramach Koła Polskiego Związku Niewidomych powstał chór „Jutrzenka”. Jego kierownikiem i dyrygentem została Cecylia Płaza, która jako współzałożycielka chóru wykazuje ogromne zaangażowanie w życie muzyczne Kępna i środowiska osób niewidomych. Chór odniósł szereg sukcesów w różnych konkursach na etapie wojewódzkim oraz ogólnopolskim, np. w dniach od 16 do 18 września 2010 r. walczył o nagrodę Grand Prix im. Tytusa Trelichowskiego w Ogólnopolskim Przeglądzie Artystycznym Ruchu Seniorów w Bydgoszczy, zdobył wówczas II miejsce.

28 października 2001 r. chór „Jutrzenka” dał koncert w Warszawie w kościele św. Krzyża podczas niedzielnej mszy św. transmitowanej przez Polskie Radio Program I.

2002 r. 7.01. – przy Kościele katolickim powstał chór męski „Cantamus”, który czynnie uczestniczył zarówno w życiu parafii jak i miasta, uświetniając swoimi występami liczne uroczystości. Zdobył wiele nagród w konkursach, m.in. zajął trzecie miejsce na XX Ogólnopolskim Festiwalu Pieśni Chóralnej w Kaliszu. Prezesem chóru został Wojciech Marciniak, a dyrygentem Antoni Janaszewski. Z okazji 10-lecia chóru i 350-lecia Kępna oraz 100-lecia konsekracji kościoła chór wydał płytę pt. „Kolędy i pastorałki”. Obecnie dyrygentem chóru jest organista parafialny Łukasz Lipieta, który kontynuuje jego piękne tradycje.

Chór „Jutrzenka” podczas Artystycznych Spotkań Seniorów w 2013 r. (dyrygent Cecylia Płaza),
źródło: 25 lat Samorządu Gminy Kępno w fotografii,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 28

Tytuły prasowe, rozgłośnie oraz portale informacyjne i społecznościowe działające na terenie gminy Kępno i powiatu kępińskiego w ostatnim 25-leciu,
źródło: 25 lat Samorządu Gminy Kępno w fotografii,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 19

Zespół wokalny „Harmonia” złożony z seniorów przy Klubie Seniora „Pod Żurawiem” (prowadząca Irena Roszyk),
źródło: Muzyczny Festiwal Seniorów –
www.ziemiakepina.pl, zdjęcie nr 16

W 2008 r. przy Całodziennym Klubie Seniora „Pod Żurawiem” powstał zespół wokalny „Harmonia”, którego współtwórcą i kierownikiem jest Irena Roszyk. Zespół złożony z seniorów występuje na wielu uroczystościach z okazji rocznic narodowych i lokalnych oraz bierze udział w różnych imprezach muzycznych organizowanych przez jednostki i ośrodki kultury w Kępnie.

W tym okresie w Kępnie istniały też chóry działające przy szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych.

Życie kulturalne miasta wzbogacała również orkiestra dęta przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kępnie. Orkiestra ta grała w czasie uroczystości patriotycznych z okazji obchodów świąt lub rocznic o charakterze ogólnopolskim lub lokalnym (Święto Niepodległości, 3 Maja, powrót Kępna do Macierzy i inne). Orkiestra dęta przy OSP brała także udział w przeglądach orkiestr dętych, zajmując w nich czołowe miejsca. Kilka lat temu orkiestra została rozwiązana.

2004 r. 26.04. – orkiestra dęta z Kępna pod batutą Antoniego Janaszewskiego zajęła trzecie miejsce w przeglądzie orkiestr z południowej Wielkopolski.

W podobnym przeglądzie 27 kwietnia 2008 r. orkiestra dęta z Kępna zajęła ponownie trzecie miejsce.

Ważną rolę w życiu kulturalnym miasta odegrały publikacje, dotyczące wybranych zagadnień z dziejów Kępna. Dużą rolę w tym zakresie odegrało Kępińskie Towarzystwo Edukacyjno-Kulturalne „Droga” i Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej.

2001 r. 20.10. – powstało Kępińskie Towarzystwo Edukacyjno-Kulturalne „Droga”, którego prezesem został wybrany Włodzimierz Mazurkiewicz. Należało do niego około 50 osób. Towarzystwo zajmowało się promocją kultury, dziedzictwem regionalnym, upowszechnianiem sportu i turystyki oraz służyło pomocą w dostosowaniu się społeczeństwa do sytuacji związanej z wejściem Polski do Unii Europejskiej. W ramach działalności wydawniczej towarzystwa na rynku lokalnym ukazały się m.in.:

– „Zwycięski Czerwiec '89 w regionie kępińskim. Ludzie i wydarzenia”, redaktor publikacji Włodzimierz Mazurkiewicz, Kępno 2009 r.,

– „Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie (1920–2010)”, pod red. Włodzimierza Mazurkiewicza, Kępno 2010, publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej.

– „Droga. Przegląd historyczno-kulturalny Kępna i Południowej Wielkopolski”, pod red. Włodzimierza Mazurkiewicza, Rok I, nr 1, grudzień 2010 r.

Wpływ na powojenne dzieje regionu kępińskiego odegrało nawiązanie 9 listopada 2006 r. współpracy z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej i „Tygodnika Kępińskiego” z łódzkim Oddziałem Instytutu Pamięi Narodowej. Podsumowaniem tych relacji było zorganizowanie przy udziale samorządu miejskiego i powiatowego konferencji naukowej, dotyczącej powojennej historii Kępna i okolic pod nazwą „Powiat Kępiński w pierwszych latach po wojnie (1945–1956 r.)”. Inicjatorem i współorganizatorem tej konferencji ze strony IPN byli: dr Jerzy Bednarek i Joanna Żelazko. Konferencja spotkała się z wielkim zainteresowaniem mieszkańców Kępna i powiatu. Na spotkaniu obecni byli m.in. dyrektor Oddziału IPN w Łodzi Marek Drużka, burmistrz miasta i gminy Kępno Piotr Psikus oraz starosta Jerzy Trzmiel. Pokłosiem konferencji stało się wydanie przez IPN publikacji pt. „Kępno i Ziemia Kępińska w latach 1945–1956” pod red. Jerzego Bednarka i Joanny Żelazko.

2009 r. 21.02. – w Bibliotece Samorządowej odbyła się promocja książki „Kępno i Ziemia Kępińska w latach 1945–1956”. Część rozdziałów w publikacji napisali miejscowi historycy regionaliści (Marian Lorenz, Henryk Tyszkiewicz, Stanisław Kowalski).

2009 r. – w Bibliotece Powiatowej odbyła się promocja książki W. Mazurkiewicza pt. „Zwycięski Czerwiec '89 w regionie kępińskim. Ludzie i wydarzenia”, która została wydana z okazji 20. rocznicy wydarzeń czerwcowych w Kępnie. Książka przedstawia odrodzenie się „Solidarności” w Kępnie i powstanie samorządu terytorialnego w 1989 roku.

Ważną rolę w życiu artystycznym Kępna odegrał Marek Kamecki, artysta malarz.

2002 r. 23.11. – 30-lecie pracy twórczej Marka Kameckiego. Z tej okazji w Galerii AE prowadzonej przez Aleksandrę Wiśniowską zorganizowana została wystawa prac artysty.

2009 r. 26.11. – w Klubie Nauczyciela odbyła się konferencja poświęcona kulturze. Spotkanie zostało zorganizowane przez Urząd Miasta i Gminy w Kępnie pod nazwą: „Kultura jako czynnik rozwoju Kępna – wstęp do strategii kulturalnej dla społeczności lokalnej”. Konferencję połączono z zajęciami warsztatowymi, które prowadzili dr Przemysław Kieliszewski oraz dr Marcin Poprowski, nauczyciele akademicki z Uniwersytetu Poznańskiego. We wnioskach postulowano powołanie zespołu koordynującego działania kulturalne w Kępnie oraz położenie nacisku na informowanie mieszkańców miasta o przedsięwzięciach kulturalnych.

10. Opieka zdrowotna

Służba zdrowia po 1989 r. przeszła wiele zmian, dotyczących leczenia, zaopatrzenia w nowoczesny sprzęt medyczny i organizacyjnych, co znalazło swoje odzwierciedlenie także w Kępnie. Bardzo ważną rolę w leczeniu pacjentów odgrywa szpital, który ciągle się rozbudowuje i pozyskuje nowoczesny sprzęt specjalistyczny.

1995 r. – otwarty został w szpitalu Oddział Intensywnej Opieki Medycznej.

1997 r. 11.03. – oddany został do użytku zmodernizowany Oddział Położniczo–Ginekologiczny.

1997 r. – w szpitalu zorganizowana została Pracownia Fiberoskopii oraz powstały 4 sale operacyjne.

1997 r. 27.09. – uroczyste obchody 100–letniej rocznicy powstania szpitala w Kępnie.

1998 r. 16.06. – Miasto i Gmina Kępno przystąpiły do realizacji Narodowego Programu Zdrowia.

1999 r. 22.09. – Rada Powiatu podjęła uchwałę w sprawie likwidacji Oddziału Laryngologii w Szpitalu Powiatowym Zespołu Opieki Zdrowotnej w Kępnie.

2000 r. 1.01. – ze struktur Szpitala Powiatowego ZOZ w Kępnie (tradycyjnie określanego jako szpital) wydzielono podstawową opiekę zdrowotną, stomatologię, higienę szkolną i większość ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Te dziedziny lecznictwa zaczęły funkcjonować jako niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej bądź indywidualne praktyki lekarskie oraz pielęgniarские. Na terenie Kępna rozpoczęły działalność nowo utworzone niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej takie jak „Medra”, „Bio–Vita”, „Eskulap” i inne.

2002 r. maj – w szpitalu rozpoczęły działalność Poradnia Nefrologiczna oraz Stacja Dializ.

2004 r. 4.11. – oddany został do użytkowania w szpitalu w Kępnie nowy aparat ultrasonograficzny z kolorowym dopplerem. Aparat pozwala diagnozować choroby serca, naczyń krwionośnych i narządów jamy brzusznej. W następnym roku zakupiono nowy mammograf.

2004 r. 7.11. – powstało Stowarzyszenie „Zdrowie” na rzecz szpitala w Kępnie, które wspiera finansowo placówkę i zajmuje się promocją zdrowia. Prezesem stowarzyszenia została Maria Nowakowska, następnie Bronisław Pazdyka. Stowarzyszenie zrzeszało ponad 40 osób.

2008 r. – przeprowadzono termomodernizację budynku szpitala, nastąpiła też instalacja kolektorów słonecznych i modernizacja instalacji centralnego ogrzewania.

2009 r. 10.09. – przeprowadzona została rozmowa kwalifikacyjna, w efekcie której nowym dyrektorem szpitala w wyniku konkursu został wybrany Andrzej Jackowski, były dyrektor szpitali w Sieradzu i w Wieruszowie.

2011 r. – 2013 r. – w wyniku porozumienia między dyrekcją szpitala a Starostwem Powiatowym w Kępnie postanowiono rozbudować szpital od strony ulicy Sikorskiego o nowe skrzydło, w którym zorganizowany został Szpitalny Oddział Ratunkowy (SOR). Prace zakończono w II połowie 2013 roku. Koszt inwestycji wyniósł ponad 7 mln 230 tysięcy zł. Inwestycja była współfinansowana z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013 w kwocie około 3,8 mln zł.

2014 r. – w szpitalu było 259 łóżek, w oddziałach szpitalnych rocznie leczy się około 9 tysięcy chorych i 6 tysięcy w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym. W szpitalu przeprowadza się rocznie około 1800 zabiegów operacyjnych i rodzi się około 800 noworodków.

*Szpital Powiatowy w Kępnie,
ze zbiorów Starostwa Powiatowego w Kępnie*

11. Rozwój sportu

Sport w Kępnie po 1989 r. przeżywał wielkie dni, ale i trudne chwile. Wiodącą rolę w rozwoju życia sportowego odgrywał oraz odgrywa nadal Kępiński Klub Sportowy „Polonia” (KKS „Polonia”), który miał i ma swoje blaski i cienie, co związane było m.in. z trudnościami finansowymi, a także dość częstymi zmianami prezesów klubu oraz coraz gorszym stanem głównego boiska (zmodernizowane boisko przez dłuższy czas nie mogło być używane z powodu wielu poważnych usterek i wad technicznych). Z kolei wybudowanie hali sportowej wpłynęło ożywczo na upowszechnienie sportu w Kępnie i gminie oraz podniesienie na wyższy poziom takich dyscyplin jak: piłka ręczna (żeńską drużyną „Polonii” w I lidze ogólnopolskiej), piłka koszykowa i siatkowa, halowa piłka nożna. W kategorii juniorów dzięki m.in. powstaniu i działalności Klubu „Marcinki” – sponsorowanemu przez prywatne osoby – nastąpiło upowszechnienie i podniesienie na wysoki poziom piłki nożnej, szczególnie w kategorii trampkarzy i juniorów (wielu wychowanków tego klubu gra obecnie w pierwszoligowych zespołach). Od początku XXI w. podobną rolę, choć w mniejszej skali odegrała drużyna młodszych juniorów „Zgoda” Olszowa.

Dynamicznie rozwijał się także sport szkolny na poziomie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, o czym świadczą sukcesy na stopniu wojewódzkim i krajowym.

Władze KKS „Polonia” szczególną wagę przywiązywały do rozwoju piłki nożnej i piłki ręcznej, osiągając w tych dyscyplinach największe sukcesy. W 1990 r. „Polonia” w rozgrywkach ligi okręgowej zajęła I miejsce i awansowała do IV ligi. W 1998 r. „Polonia” zdobyła Puchar Województwa Kaliskiego w rozgrywkach o Puchar Polski. Jednak w następnych latach drużynie wiodło się o wiele gorzej i była na krawędzi spadku z IV ligi. W 2005 r. kierownictwo klubu wycofało drużynę z rozgrywek ligowych, by w następnym roku powrócić do rozgrywek. W sezonie 2014/2015 KKS „Polonia” zajął I miejsce w rozgrywkach ligi okręgowej i awansował do IV ligi. W sezonie 2015/2016 „Polonia” zdołała utrzymać się w IV lidze.

Prezesami KKS „Polonia” byli kolejno: Tadeusz Parzonka (1990 r.), Józef Wojciech Sosnowski (od 13.03.1997 r.), Grzegorz Adamek (od 30.11.2002 r.), Czesław Guzialek (od 20.07.2003 r.), Robert Mizera (od 7.06.2004 r.), Edward Drewniak i Henryk Rachel. 5 listopada 2015 r. prezesem został wybrany Karol Szubert.

Niezależnie od KKS „Polonia” w Kępnie powstały kluby piłkarskie młodzików, trampkarzy i juniorów (Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Marcinki” i Uczniowski Klub Sportowy Międzyszkolny „Zgoda” przy Szkole Podstawowej w Olszowie), które szkoliły lub szkolą zaplecze piłkarskie dla KKS „Polonia”.

2000 r. 11.12. – został oficjalnie zarejestrowany Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Marcinki” (MUKS „Marcinki”), który działał już jesienią 1999 r. jako

sekcja piłkarska uczniowskiego Klubu Sportowego „Orły” przy Szkole Podstawowej nr 1 w Kępnie. Klub powstał z inicjatywy osób prywatnych, które tworzyły też jego pierwszy Zarząd (Ryszard Konarski, Mikołaj Rybak, Jarosław Skiba, Józef Wojciech Sosnowski, Jan Trzeciak, Andrzej Tyra, Aleksander Woźniak i Jerzy Zieliński). Część tych osób to jednocześnie sponsorzy klubu, którego prezesem został Aleksander Woźniak, inicjator jego utworzenia.

KKS „Polonia” Kępno zdobywa Puchar Polski na szczeblu okręgowym w 2014 r.,
źródło: 25 lat Samorządu Miasta i Gminy Kępno,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 60

Drużyna Międzyszkolnego Uczniowskiego Klubu Sportowego „Marcinki” Kępno na turnieju w Głucholazach,
źródło: 25 lat Samorządu Miasta i Gminy Kępno,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 59

sekcja piłkarska uczniowskiego Klubu Sportowego „Orły” przy Szkole Podstawowej nr 1 w Kępnie. Klub powstał z inicjatywy osób prywatnych, które tworzyły też jego pierwszy Zarząd (Ryszard Konarski, Mikołaj Rybak, Jarosław Skiba, Józef Wojciech Sosnowski, Jan Trzeciak, Andrzej Tyra, Aleksander Woźniak i Jerzy Zieliński). Część tych osób to jednocześnie sponsorzy klubu, którego prezesem został Aleksander Woźniak, inicjator jego utworzenia.

Klub zajmuje się przede wszystkim szkoleniem piłkarskiego „narybku” oraz bierze udział w turniejach i rozgrywkach ligowych w kategorii trampkarzy i juniorów, odnosząc liczne sukcesy zarówno w kraju jak i za granicą. Wielu wychowanków klubu grało w krajowej I Lidze Piłkarskiej: Rafał Kurzawa w Górniku Zabrze, Kamil Drygas od lipca 2016 r. w Pogoni Szczecin, a Patryk Tuszyński w tureckiej superlidze w zespole Coytur Rizespol.

1998 r. – z inicjatywy Jacka Kłodnickiego, nauczyciela wychowania fizycznego w Szkole Podstawowej w Olszowie, powstał Uczniowski Klub Sportowy Międzyszkolny „Zgoda” (UKSM „Zgoda”) przy Szkole Podstawowej w Olszowie. Klub szkolił zawodników w piłkę nożną w kategorii trampkarzy i juniorów, odnosząc szereg sukcesów zarówno na arenie wojewódzkiej jak i krajowej. W 2002 r. Klub Uczniowski „Zgoda” wygrał finał wojewódzki w rozgrywkach o nazwie „Piłkarska kadra czeka”, kwalifikując się do finału ogólnopolskiego, a w 2004 r. w turnieju imienia Marka Wielgusa rocznik 1993, piłkarze „Zgody” weszli do finału ogólnopolskiego, zajmując w nim II miejsce.

Mimo tych osiągnięć z powodu braku funduszy działalność Klubu „Zgoda” Olszowa zaprzestał swojej działalności.

Obok piłki nożnej drugą najpopularniejszą dyscypliną sportową okazała się piłka ręczna, w której kępińskie drużyny odniosły liczne sukcesy. Do spopularyzowania tej dziedziny sportu przyczyniły się: organizowany każdego roku Ogólnopolski Turniej Piłki Ręcznej Dzieci do lat 13, położenie nacisku na rozwój piłki ręcznej w szkołach różnego szczebla, działalność szkoleniowa KKS „Polonia” w tym zakresie oraz powołanie Stowarzyszenia Fundacja na Rzecz Rozwoju Piłki Ręcznej w Kępnie „Handball” (1996 r.), która wspierała finansowo i organizacyjnie tę dyscyplinę sportu.

1976 r. 11-12.12 – w sali gimnastycznej w Szkole Rolniczej w Słupi odbył się pierwszy Ogólnopolski Turniej Piłki Ręcznej Dzieci do lat 13 (pomysłodawcy turnieju to Jan Sienkiewicz i Jerzy Zając). Następne turnieje odbywały się już na świeżym powietrzu. Od 1983 r. patronat honorowy nad imprezą objął „Przegląd Sportowy”, a od 1984 r. Telewizja Polska relacjonowała jego przebieg. Nieoficjalnie turniej uważany był za Mistrzostwa Polski Dzieci do lat 13.

Drużyny kępińskie odniosły w turnieju kilka znaczących zwycięstw np.: I miejsce drużyny chłopców z SP nr 2 w Kępnie w czerwcu 1990 r. (trener Ryszard Jański), I miejsce drużyny dziewcząt KKS „Polonia” w czerwcu 2007 r. (trener Zbigniew Cichoń) i I miejsce tej drużyny w czerwcu 2013 roku.

Największym sukcesem piłki ręcznej w Kępnie był niewątpliwie awans do I Ligi Piłki Ręcznej Kobiet zespołu „Polonii” w 2011 roku. W pierwszym sezonie 2012/2013 „Polonia” zajęła III miejsce w rozgrywkach senierek I Ligi Piłki Ręcznej (trener Paweł Kapuściński). Po sezonie 2014/2015 mimo zajęcia III miejsca drużyna „Polonii” w piłkę ręczną kobiet, została wycofana z rozgrywek z powodu braku finansów.

Piłkarki I-ligowego zespołu Kępińskiego Klubu Sportowego „Polonia” grają mecz w rozgrywkach ligowych, źródło: 25 lat Samorządu Miasta i Gminy Kępno, wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 59

Oprócz tych dyscyplin, szczególnie w szkołach i to z dużymi sukcesami, uprawiane są: lekkoatletyka, piłka siatkowa i koszykowa.

W latach 2014–2016 wspaniałe sukcesy w badmintonie na arenie krajowej i międzynarodowej odniósł Radosław Wróbel. Jako uczeń Gimnazjum nr 2 im. K. K. Baczyńskiego w Kępnie w Indywidualnych Mistrzostwach Polski Młodzików zajął III miejsce w kraju. Na co dzień trenował w Klubie Vol-Trick (trenerem ojciec Roman Wróbel). Dzięki wysokiemu poziomowi, jaki osiągnął, startował z powodzeniem w międzynarodowych turniejach w Danii, Czechach i na Cyprze. W 2016 r. wziął udział w mistrzostwach Europy juniorów w badmintonie rozegranych w Lublinie, gdzie trzy mecze wygrał, a dwa przegrał.

Zawodnicy z Kępna startowali też z powodzeniem w mniej popularnych dyscyplinach sportowych. W wyścigach modeli pływających Aleksandra Szymańska w 2005 r. zdobyła tytuł Mistrza Polski, a w następnych latach zajęła III miejsce w otwartych Mistrzostwach Niemiec i VI miejsce w mistrzostwach świata.

1994 r. 22-27.08 – od 1988 r. Kępno posiadało swój własny balon na ogrzane powietrze, pomysłodawcą zakupu był Gwidon Frąckowski. W powołanym w tym celu Harcerskim Klubie Lotniczym (HKL) „Orlik” zaczęli latać przeszkoleni piloci: Sławomir Smardz, Henryk Witek i Krzysztof Humelt. Szczególne sukcesy odniósł Krzysztof Humelt, który w 1989 r., 1991 r. oraz 1995 r. zdobył wicemistrzostwo Polski. Dzięki tym osiągnięciom powołany został do kadry narodowej i w 1994 r. wziął udział w Mistrzostwach Europy w Słowenii, a w 1997 r. uczestniczył w Mistrzostwach Świata w Japonii. Od marca 2005 r. tradycje HKL „Orlik” przejęła kępińska sekcja balonowa pod patronatem „Tygodnika Kępińskiego”, która dysponowała zmodernizowanym balonem na ogrzane powietrze „Piaski”. Już w 2005 r. załoga balonu „Piaski” startowała w wielu zawodach, w tym także w Mistrzostwach Polski w Białymstoku. Corocznie w listopadzie na zakończenie sezonu balonowego organizowane były zawody w Kępnie. Pierwsze odbyły się w listopadzie 2005 r., startowało w nich czternaście załóg. Po kilkuletniej przerwie w 2012 r. zorganizowano XIV Ogólnopolskie Zawody Balonowe w Kępnie. W zawodach w 2014 r. startowało czternaście ekip balonowych z całego kraju, w czasie których rozegrano sześć konkurencji, a patronat nad zawodami objęli: Burmistrz Miasta i Gminy Kępno oraz firma Polski Gaz.

Zainteresowanie sprawami sportu w Kępnie i gminie przejawiała Rada Miejska i Urząd Miasta i Gminy w Kępnie, o czym świadczy fakt powołania 1.12.2005 r. Gminnej Rady Sportu, w skład której weszli: Edward Drewniak (KKS „Polonia”), Piotr Semba (LZS – Olszowa), Tomasz Olejniczak (MUKS „Marcinki”).

2015 r. 16.10 – w ratuszu odbyło się pierwsze posiedzenie Kępińskiej Rady Sportu, która w trzy dni później rozpoczęła oficjalną działalność. Liczyła ona dziesięciu działaczy (przewodniczący – Paweł Falszewski), reprezentujących różne organizacje i instytucje sportowe. Jej zadaniem stało się opiniowanie strategii Rozwoju Gminy Kępno w punkcie dotyczącym kultury fizycznej. Posiada szersze uprawnienia niż poprzednia Gminna Rada Sportu.

W Kępnie działają stowarzyszenia, które wspierają rozwój sportu i pracują na rzecz jego upowszechniania:

– Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, które zostało zarejestrowane 27 lipca 2006 r., jego prezesem jest Janusz Nikodem. Zgodnie ze statutem celem działalności towarzystwa jest: *Podniesienie działalności fizycznej społeczeństwa polskiego oraz wyrobienie w nim karności, spójności i ofiarności, odpowiedzialności za swoje czyny, poczucia obowiązku wobec państwa i wszelkich w ogóle cnót obywatelskich, stanowiących podstawy istnienia miłości ojczyzny.*

Towarzystwo jest kontynuacją przedwojennego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, choć jego działalność odbiega od pracy w okresie międzywojennym. W 2016 r. towarzystwo podpisało umowę z burmistrzem Piotrem Psikusem, dotyczącą remontu i wydzierżawienia budynku kina „Sokolnia” Gminie Kępno na okres 20 lat.

– Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „Przemysław” (TKKF „Przemysław”) w Kępnie kontynuuje swoją działalność (powstało w 1959 r.) na rzecz upowszechniania sportu w gminie i w powiecie kępińskim. Towarzystwo co roku organizuje masowe imprezy, są to między innymi: rajdy rowerowe (popularna „Majówka”), turnieje gier stolikowych, zawody strzeleckie z krótkiej broni pneumatycznej, zawody na skalę wojewódzką w duathlonie, Ogólnopolski Rodzinny Rajd Samochodowy oraz turnieje piłki siatkowej i nożnej. W związku z tym, iż Krzysztof Dąbrowski w 2010 r. został wybrany przewodniczącym Rady Miejskiej w Kępnie, zrezygnował z funkcji prezesa, nowym prezesem został wybrany Mirosław Grabny (od 19.11.2013 r.).

12. Organizacje pozarządowe

Po 1989 r. w Kępnie i w gminie, a następnie także w powiecie zaczęły powstawać organizacje, stowarzyszenia, towarzystwa i fundacje związane z kulturą, oświatą, zdrowiem i działalnością charytatywną na rzecz osób potrzebujących pomocy. Po 2000 r. w sumie powstało ich około 70 oraz 2 fundacje (dane te co roku ulegają zmianie). Wiele z stowarzyszeń nie przejawiało zbyt dużej aktywności (czasami ich działalność kończyła się po rejestracji), ale duża ich liczba prowadzi nadal aktywną działalność w wielu dziedzinach życia.

Organizacje działające na rzecz osób potrzebujących pomocy

1990 r. 2.07. – odbyło się walne zebranie Koła Pomocy Dzieciom (organizacja powstała w 1982 r.), na którym zmieniono nazwę na Towarzystwo Pomocy Niepełnosprawnym. Prezesem został wybrany Franciszek Nowak.

1991 r. 27.04. – powstał Społeczny Komitet Fundacji „Pomoc”. Przewodniczącym komitetu został wybrany Bogdan Bagiński.

2000 r. 13.09. – w Kaliszu zarejestrowane zostało Stowarzyszenie Prorodzinne „Światło”, które powstało z inicjatywy wicestarosty Włodzimierza Mazurkiewicza. Organizacja w 2006 r. uzyskała status organizacji pożytku publicznego. Funkcję prezesa pełniły: Beata Lebek i następnie Grażyna Gatner. Członkowie „Światła” w swej pracy szczególną opieką otaczali niepełnosprawnych. Stowarzyszenie prowadziło:

– do 31 maja 2011 r. Warsztat Terapii Zajęciowej – jedyną tego typu placówkę na terenie powiatu kępińskiego, którą uroczystie otwarto 12 grudnia 2001 r. w internacie ówczesnego Zespołu Szkół Rolniczych w Słupi pod Kępem. Funkcję kierowników w tej placówce pełnili: Marek Kowalski i Jan Sumiślawski. Placówka przejęta przez „Caritas” w Kaliszu,

– wypożyczalnię Sprzętu Rehabilitacyjnego uruchomioną w 2002 roku. Placówka bezpłatnie udostępniała potrzebującym sprzęt rehabilitacyjny do 31 listopada 2012 roku.

Inne działania „Światła” to m.in.:

2002 r. – prowadzenie akcji charytatywnych przed Bożym Narodzeniem „Urzednicy – dzieciom”, przed Wielkanocą „Cukiernicy – dzieciom”,

2003 r. – wydanie przewodnika dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin z powiatu kępińskiego pt. „Życ i przetrwać” oraz kalendarza „2003 Europejskim Rokiem Osób Niepełnosprawnych”,

2004 r. – realizacja autorskiego projektu pn. „Akademia Umiejętności”,

2006 r. – realizacja autorskiego programu pn. „Słodki uśmiech dziecka”,

2007 r. – prowadzenie „Kreatywnych kolonii”, dofinansowanie z Kuratorium Oświaty i Wychowania w Poznaniu, organizacja I Powiatowego Forum Organizacji Pozarządowych,

2008 r. – organizacja dla mieszkańców Kępna na terenie KOSiR-u festynu pn. „Majowy zawrót głowy”,

2009 – realizacja autorskiego programu „Integracyjny Przegląd Form Artystycznych”, 2010 r. – zorganizowanie na terenie WTZ w Słupi festynu pn. „Majowy zawrót głowy” oraz realizacja zadania publicznego z obszaru pomocy społecznej

pn. „Wspieranie działań w zakresie popularyzacji tematyki dotyczącej niepełnosprawności i/lub osób niepełnosprawnych”, wspartego finansowo przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego, wcielenie w życie projektu „Nie jestem inny”, opracowanie, wydanie i rozpowszechnienie trzech publikacji: zestawu prostych ćwiczeń rehabilitacyjnych pt. „Nie”, wieloaspektowej wzbogaconej fotografiami opowieści o życiu osób niepełnosprawnych i ich rodzin pt. „Jestem” oraz kalendarza na 2011 rok „Inny”.

Stowarzyszenie zlikwidowano uchwałą Walnego Zebrania Członków z 22 sierpnia 2012 roku.

2000 r. 27.11. – z inicjatywy dyrektora Stanisława Kowalskiego przy Gimnazjum nr 2 im. K. K. Baczyńskiego w Kępnie utworzony został Klub „Ósmiu Wspaniałych”, prowadzący swoją działalność w ramach Ogólnopolskiej Fundacji „Świat na tak” z siedzibą w Warszawie. Celem klubów w całej Polsce było kształtowanie wśród młodzieży postaw i działań na rzecz osób potrzebujących i niepełnosprawnych. Klub przy Gimnazjum nr 2 w Kępnie liczył przeciętnie od 40 do 50 osób. W 2005 r. Klub Ósmiu powstał również przy Gimnazjum nr 1 w Kępnie i liczył od 30 do 40 osób. Oba kluby przeprowadzały imprezy integracyjne oraz akcje charytatywne na rzecz ciężko chorych dzieci. Opiekowały się nimi, względnie udzielały pomocy w różnej formie osobom starszym lub niepełnosprawnym. Współpracowały także z Całodziennym Klubem Seniora „Pod Żurawiem” w Kępnie, Domem Dziecka w Ostrzeszowie (Gimnazjum nr 1) i Przedszkolem z Oddziałami Specjalnymi prowadzonym przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza (pomoc w opiece nad dziećmi niepełnosprawnymi – Gimnazjum nr 2). Działalność klubów koordynował Urząd Miasta, który wyłaniał także, spośród wszystkich wolontariuszy działających na terenie miasta i gminy, ósemkę najbardziej aktywnych, która otrzymywała dyplomy i pamiątkowe nagrody. Spośród ósemki typowano jedną osobę, która brała udział w wyborze najlepszej ósemki w kraju.

Ósemka „Ósmiu Wspaniałych” wybrana w eliminacjach lokalnych Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ósmiu Wspaniałych”, ze zbiorów Gminy Kępno

2001 r. 26.03. – utworzone zostało Stowarzyszenie Integracji Społecznej „Na Kępnie”, które ma siedzibę w Mianowicach 3. Celem stowarzyszenia jest propagowanie trzeźwego trybu życia oraz przeciwdziałanie zagrożeniom rodziny, takim jak: przemoc i agresja, uzależnienie od alkoholu i narkomanii, rozpad rodziny, bezdomność, grupy destrukcyjne oraz ubóstwo. Stowarzyszenie dąży do stworzenia właściwych warunków osobom niepełnosprawnym, aby poprawić ich egzystencję i stan zdrowia.

Organizacja prowadzi punkt konsultacyjny dla rodzin z problemem uzależnień. Punkt udziela porad prawnych, przeprowadza konsultacje psychologiczne i terapeutyczne. Poza tym stowarzyszenie organizuje: biegi trzeźwości, wycieczki rowerowe, integracyjne, biwaki rodzinne dla

rodzin w zaawansowanej fazie zdrowienia z choroby alkoholowej, konkursy rysunkowe dla dzieci i młodzieży pod hasłem: „Nie ćpam, nie piję”. W ramach stowarzyszenia spotykają się samopomocowe grupy Al-Anon dla osób współuzależnionych i grupy AA dla osób uzależnionych. Odbywają się również spotkania grup wsparcia, których celem jest zapobieganie nawrotom choroby. Prowadzona też jest nauka języka migowego. Stowarzyszenie liczy około 60 osób, a jego prezesem jest Renata Grzelak.

2003 r. 22.01. – został oficjalnie zarejestrowany Kępiński Klub Amazonki, zrzeszający kobiety chore na raka piersi. Cele klubu to reprezentowanie interesów kobiet po leczeniu raka piersi, prowadzenie rehabilitacji fizycznej i psychicznej po przebytej chorobie nowotworowej piersi, profilaktyka choroby.

Klub swoją siedzibę, po wielu perypetiach, ma przy ul. Poniatowskiego 16. Uzyskał ją dzięki pomocy burmistrza miasta i gminy Kępno Piotra Psikusa.

Stowarzyszenie obok ćwiczeń rehabilitacyjnych i masażu prowadzi działalność edukacyjną oraz profilaktyczną, dotyczącą chorób nowotworowych. Członkinie klubu uczestniczą m.in. w ogólnopolskich spartakiadach Amazonek (np. „Sprawna Amazonka” w Kobylej Górze), pielgrzymkach Amazonek do Częstochowy, w turnusach rehabilitacyjnych i w spotkaniach integracyjno-okolicznościowych.

W 2009 r. realizowany był program, w ramach którego miał miejsce odczyt pt. „Edukacja kobiet w zakresie profilaktyki raka”. Amazonki brały też udział w konferencji pod hasłem „Zdążyć przed rakiem”, którą prowadzili specjaliści z zakresu onkologii. Przewodniczącą stowarzyszenia jest Danuta Szpakowska, która, za swoją bardzo aktywną działalność na rzecz kobiet chorych na raka piersi, została wybrana Kobieta Roku 2015.

Zajęcia z gimnastyki organizowane przez
Kępiński Klub Amazonki,
źródło: 25 lat Samorządu Gminy Kępno w fotografii,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 28

Danuta Szpakowska Kobieta Roku 2015 r.,
ze zbiorów Gminy Kępno

2003 r. 27.05. – powstało Stowarzyszenie Rodzin Ofiar Wypadków Drogowych „Jesteśmy z Tobą”. Jego siedziba znajduje się przy ul. Tęczowej 21. Cele stowarzyszenia to *udzielanie wsparcia moralnego rodzinom ofiar wypadków drogowych, a w szczególności rodzinom, których dzieci zginęły w wypadkach drogowych spowodowanych przez nietrzeźwych kierowców, udzielanie pomocy prawnej w załatwianiu wszelkich spraw w urzędach administracji państwowej i niezawisłych sądach i udzielanie wszelkiej pomocy ofiarom wypadków, celem prowadzenia ewentualnego dalszego leczenia, rehabilitacji, zakupu sprzętu medycznego.* Prezesem Stowarzyszenia jest Jerzy Cegła.

2004 r. 21.10. – założone zostało Stowarzyszenie „Uśmiech” Kępno, które ma swoją siedzibę przy ul. Kościuszki 9. W spotkaniu założycielskim wzięło udział 17 osób, a w 2015 r. stowarzyszenie liczyło 65 członków. Zgodnie ze Statutem: *celem Stowarzyszenia jest prowadzenie działalności oświatowej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej, opiekuńczej i charytatywnej na rzecz dzieci i młodzieży oraz udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym.*

Towarzystwo prowadzi wszechstronną i bardzo aktywną działalność na rzecz dzieci, młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Wspiera edukację dzieci i młodzieży poprzez pisanie projektów i pozyskiwanie w ten sposób środków unijnych na realizację tych celów. Pozytywnie ocenionych zostało 21 projektów, dzięki czemu pozyskane zostały fundusze unijne, z których skorzystało około 1000 dzieci, młodzieży oraz osób potrzebujących pomocy. W ramach swojej działalności organizacja doposaża szkoły, a także przedszkola w pomoce dydaktyczne i zabawki, opieką otacza 22 rodziny wielodzietne i niepełne, organizuje też dodatkowe zajęcia w przedszkolach, konkursy oraz turnieje sportowe. „Uśmiech” organizuje też i finansuje wypoczynek dzieci z rodzin dotkniętych patologią, pomaga finansowo w zakupie specjalistycznego sprzętu do nauki dla dzieci niepełnosprawnych. Przewodniczącą stowarzyszenia „Uśmiech” jest Małgorzata Frała-Kędzior.

2007 r. 30.01. – zarejestrowane zostało Kępińskie Stowarzyszenie Wsparcia Rodziny „Julia”. Siedziba stowarzyszenia mieściła się w Kępnie, przy ul. Wiosny Ludów 12. Celem organizacji jest stwarzanie odpowiednich warunków osobom niepełnosprawnym w celu poprawy ich życia i zdrowia, likwidacja barier, zwiększenie ich uczestnictwa w życiu społecznym, gospodarczym, zawodowym, kulturalnym, turystycznym oraz sportowym, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, alkoholizmowi i narkomanii. Prezesem stowarzyszenia jest Katarzyna Leśniarek.

2010 r. 14.01. – z inicjatywy Andżeliki Możdżanowskiej, Andrzeja Mrozińskiego i Michała Zaczyka powstało Stowarzyszenie „Po prostu pomagam”, którego siedziba znajduje się przy ul. Aleje Marcinkowskiego 12. Cele organizacji to przede wszystkim rozwój regionu poprzez popieranie i finansowanie inicjatyw społecznych, takich jak: m.in. upowszechnianie i rozwijanie kultury fizycznej, sportu, krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży, działanie na rzecz integracji europejskiej, na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów

W czasie uroczystości obchodów 5-lecia powstania
Stowarzyszenia „Uśmiech” jego działacze i przyjaciele otrzymali
podziękowanie za działalność na rzecz potrzebujących dzieci,
ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

wiejskich i ich promocji, aktywizacja ludności wiejskiej, ochrona praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn. Od 2010 r. stowarzyszenie i Radio „Sud” corocznie zapraszają do udziału w akcji „Kropla życia” (oddawanie krwi na rzecz osób potrzebujących), w wyniku której w latach 2010–2013 oddano 230 litrów krwi. W 2011 r. Centrum Kształcenia Języków Obcych „Supreme” i Stowarzyszenie „Po prostu pomagam” zorganizowały bezpłatne kursy języków angielskiego i niemieckiego. Organizacja przeprowadziła też kwestę na zakup pompy insulinowej dla 7-letniej Kasi chorej na cukrzycę. Zebrano 12 610 zł, co umożliwiło zakup tej pompy. Przewodniczącą stowarzyszenia jest Joanna Kaczorowska.

2010 r. 14.12. – powstało Stowarzyszenie Pomocy Chorym Onkologicznie „Zielony Parasol”, którego siedziba znajdowała się przy ul. Sienkiewicza 26. Celem stowarzyszenia było *wspieranie chorych na nowotwory, szczególnie osób z orzeczoną niepełnosprawnością i ich rodzin, wskazywanie pozytywnych wzorców życia z chorobą nowotworową, inspirowanie i wspieranie w poszukiwaniu dróg powrotu do pełni życia po przebytych leczeniu w chorobie onkologicznej, pomoc w wymianie informacji, wiedzy i doświadczenia między członkami stowarzyszenia, nauka i edukacja zdrowotna w zakresie onkologii, działalność na rzecz rodziny.*

Organizacja prowadziła bardzo czynną i wszechstronną działalność na rzecz swoich członków i wszystkich osób dotkniętych chorobą nowotworową.

We wrześniu 2012 r. stowarzyszenie zorganizowało w Ośrodku Dwór Myśliwski Ustronie Wielkopolskie warsztaty psychoonkologiczne pod nazwą „Nasza droga do zdrowia” (poprawa lub utrzymanie zdrowia). W 2013 r. Gmina Kępno i Starostwo Powiatowe przeznaczyło kolejne środki finansowe na kontynuację warsztatów. 17 grudnia 2013 r. „Zielony Parasol” w Powiatowej Bibliotece Publicznej zorganizował wspólną wigilię dla członków i chorych onkologicznie. Współorganizatorem wigilii była młodzież z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie.

Stowarzyszenie było członkiem Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych. Bardzo aktywną przewodniczącą była Halina Michalak, po jej śmierci organizacja zawiesiła działalność.

Organizacje o charakterze historyczno-regionalnym

Są to na ogół organizacje, które zajmują się historią i kulturą regionu kępińskiego. Niewątpliwie największą rolę w tym zakresie odgrywa Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej (TMZK), które występuje z wieloma inicjatywami, dotyczącymi Kępna i regionu.

Na wniosek TMZK Rada Miejska 18.03.1993 r. podjęła uchwałę w sprawie ustalenia hejnału miejskiego, którym została „Piosenka jubileuszowa” autorstwa Władysława Turowskiego w aranżacji Barbary Jabłońskiej.

Od 1997 r. TMZK przeprowadzało co roku konkurs wiedzy o Kępnie i Ziemi Kępińskiej, w którym uczestniczyli uczniowie gimnazjów z Kępna i powiatu kępińskiego.

Spotkanie – po konkursie „Dzieje Ziemi Kępińskiej” – władz miasta Kępna z nauczycielami historii w celu podsumowania VII edycji konkursu – luty 2003 r., źródło: 40 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej, wydawca TMZK, Kępno 2014, s. 26

XII Dzień Regionalisty 20.03.2013 r. Prezes TMZK Marian Lorenz prowadzi spotkanie z Aleksandrą Hohubecką-Zielnicą, współautorką książki „Był taki czas”, źródło: 40 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej, wydawca TMZK, Kępno 2014, s. 28

Od 2007 r. TMZK organizuje corocznie Dzień Regionalisty, poświęcony określonej tematyce związanej z regionem kępińskim.

9 listopada 2006 r. towarzystwo było współorganizatorem konferencji naukowej nt. „Ludowa władza z perspektywy powiatu. Kępno i okolice w latach 1945–1956” z udziałem 200 osób oraz 21 pracowników naukowych na ogół z Instytutu Pamięci Narodowej. W czasie konferencji referaty wygłosili: Henryk Tyszkiewicz, Marian Lorenz i Stanisław Kowalski.

Od października 2004 r. TMZK organizuje plenery malarskie dla amatorów plastyków. Pierwszy taki plener odbył się w dniach od 9 do 10 października 2004 r. w Kobyłej Górze. Po plenerach organizowana jest zawsze wystawa powstałych prac. Towarzystwo przyczyniło się także do upamiętnienia udziału mieszkańców Kępna i regionu w powstaniu wielkopolskim oraz w walce z władzą ludową w latach 1945–1956 o wolną i demokratyczną Polskę.

1995 r. 17.01. – odsłonięcie tablicy pamiątkowej (wg projektu TMZK) upamiętniającej powrót Kępna do państwa polskiego na budynku Rynek 3.

1996 r. 19.10. – poświęcenie i otwarcie miejsca (według projektu TMZK) upamiętniającego wydarzenia Krwawej Nocy Kępińskiej. Towarzystwo ufundowało tablicę umieszczoną w tym miejscu pamięci. TMZK wspólnie z Urzędem Miasta i Gminy w Kępnie oraz parafią kępińską organizują co roku w rocznicę Krwawej Nocy Kępińskiej uroczysty apel ku czci zamordowanych przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa.

2008 r. 21.02. – odsłonięcie tablicy pamiątkowej na budynku byłego więzienia w Kępnie – ul. Sienkiewicza 26. TMZK było współtwórcą tej tablicy.

Odsłonięcie miejsca pamięci wykonanego według projektu Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej przy ul. Ks. M. Magnuszewskiego 19.10.1996 r., źródło: 40 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej, wydawca TMZK, Kępno 2014, s. 23

Towarzystwo wydało kilka publikacji dotyczących regionu kępińskiego.

2003 r. kwiecień – „30 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej” pod redakcją Krystyny Sumiśławskiej i Jerzego Wojciechowskiego, Kępno 2003 r.

2005 r. 14.04. – Krystyna Sumiśławska, „Wpisani w historię Ziemi Kępińskiej”, Kępno 2004 r.

2014 r. październik – „40 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej”, redakcja: Marian Lorenz, Jerzy Wojciechowski, Krystyna Sumiśławska, Maria Dwernicka, Halina Kurzeja, Jerzy Babiak, Kępno 2014 r.

2015 r. grudzień – „Znani mieszkańcy Ziemi Kępińskiej” pod redakcją Mariana Lorenza, zespół redakcyjny: Sławomir Kasztelan, Maria Dwernicka, Krystyna Sumiśławska, Kępno 2015 r.

2015 r. – „Przegląd Wielkopolski” 2015 nr 4, w całości poświęcony Ziemi Kępińskiej pod hasłem: „Powiat Kępiński – daleko od Poznania, ale to także Wielkopolska”.

Należy podkreślić, że olbrzymie zasługi dla upowszechniania wiedzy o dziejach Ziemi Kępińskiej odegrali: Henryk Tyszkiewicz i długoletni dyrektor Muzeum Ziemi Kępińskiej Jerzy Wojciechowski, którzy byli autorami lub współautorami wielu publikacji oraz zamieścili dziesiątki artykułów, przede wszystkim w „Tygodniku Kępińskim” dotyczących historii Kępna i regionu kępińskiego.

Wkład towarzystwa w działalność na rzecz społeczeństwa Ziemi Kępińskiej i propagowania jej dziejów doceniły władze samorządowe. 26 stycznia 2009 r. burmistrz Piotr Psikus wręczył TMZK statuetkę „Przyjaciół Kępna”. Towarzystwo co roku organizuje wycieczki i rajdy rowerowe do miejscowości o znaczeniu historycznym. Towarzystwo w 2015 r. liczyło około 98 członków zwyczajnych, 2 honorowych a do szkolnych kół należało około 115 uczniów. Prezesami organizacji byli: od 17 kwietnia 2001 r. Janina Pawlicka, od 18 kwietnia 2001 r. do 10 maja 2007 r. Krystyna Sumiśławska, od 11 maja 2007 r. do 29 stycznia 2012 r. Henryk Tyszkiewicz, który zmarł 29.01.2012 roku. Po nim funkcję tę objął Marian Lorenz i pełni ją do chwili obecnej.

1990 r. 10.05 – w Kaliszu zarejestrowano drugą w Kępnie organizację historyczną o nazwie Towarzystwo Historyczne im. Szembeków. Pierwszym prezesem został Władysław Szelaąg. Towarzystwo organizuje szereg spotkań, sesji naukowych i ekspozycji w różnych miejscowościach Polski, poświęconych działalności rodziny Szembeków. Jedną z takich sesji odbyła się w Kępnie 25.05.2010 r. z okazji 20. rocznicy powstania Towarzystwa Historycznego im. Szembeków. Sesja poświęcona była roli Szembeków w dziejach Polski.

2000 r. 17.04. – wznowiło działalność Kępińskie Kurkowe Bractwo Strzeleckie, starszym bractwa został Tadeusz Witkowski. Bractwo prowadzi sportową działalność strzelecką, pielęgnuje idee patriotyczne i narodowe, bierze udział w uroczystościach z okazji narodowych świąt państwowych i lokalnych.

2009 r. 11.08. – w Kępnie powstało Stowarzyszenie „Socjum Kępno i Okolice”. Jego prezesem została Patrycja Karwan-Makosch. Stowarzyszenie zajmuje się m.in. promowaniem i rozpowszechnianiem wiedzy o rozwoju tradycji, kultury

i przyrody regionu kępińskiego. Gromadzi i umieszcza na swojej stronie internetowej zdjęcia i pocztówki dawnego i współczesnego Kępna. Organizacja porządkuje także cmentarze, i tak np. od 2009 r. prowadzi akcję porządkowania cmentarza ewangelicko-augsburskiego w Kępnie, a następnie także w Przybyszowie. Dbą też o groby wielkich kępnian. 29.10.2010 r. Socjum zorganizowało spotkanie pn. „Na styku kultur, religii i czasów”. Na swojej stronie internetowej Stowarzyszenie „Socjum Kępno i Okolice” zgromadziło ogromną ilość zdjęć, dokumentów i innych źródeł, dotyczących Kępna oraz powiatu kępińskiego. Strona www.kepnosocjum.pl stała się prawdziwą skarbnicą wiedzy o mieście i regionie kępińskim zarówno jeśli chodzi o przeszłość, jak i teraźniejszość.

Członkowie Stowarzyszenia „Socjum Kępno i Okolice” porządkują cmentarz ewangelicki w Kępnie, ze zbiorów „Socjum Kępno i Okolice” (www.kepnosocjum.pl)

Ewa Stankiewicz zaproszona przez Stowarzyszenie „Solidarni w Działaniu” w czasie spotkania z mieszkańcami Kępna, ze zbiorów Stowarzyszenia „Solidarni w Działaniu”

2012 r. 30.05. – powstało Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Solidarni w działaniu”. Prezesem stowarzyszenia została Jolanta Jędrecka. Organizacja w swojej działalności kładzie nacisk na pielęgnowanie oraz upowszechnianie tradycji narodowej, rozwój świadomości obywatelskiej i patriotycznej, pobudzanie inicjatyw obywatelskich na rzecz rozwoju społeczno-kulturalnego regionu kępińskiego, prowadzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej, inicjowanie i popieranie działalności w zakresie integrującym społeczność lokalną, kultury fizycznej, charytatywnym (w tym na rzecz osób niepełnosprawnych), działania na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, wspierania nauki, edukacji, oświaty i wychowania.

Stowarzyszenie w ramach działań edukacyjnych w Caffè & Pub Gramofon w Kępnie przeprowadziło cykl wykładów historycznych (16) o tematyce regionalnej. W ramach Zaduszek, które poświęcone były 12 wybitnym, nieżyjącym mieszkańcom Kępna, towarzystwo przedstawiło ich życiorysy i zasługi dla lokalnego społeczeństwa.

Stowarzyszenie było także współorganizatorem w Domu Katolickim wieczoru ku czci Żołnierzy Wyklętych (październik 2012 r.). Przeprowadziło również cykl spotkań ze znanymi ludźmi, m.in. byli to: Andrzej Dera i Tadeusz Cymański (maj 2012 r.), Ewa Stankiewicz (listopad 2012 r.), Jacek Kurski (styczeń 2013 r.), Marek Jurek (czerwiec 2013 r.) oraz przyszły prezydent Polski – Andrzej Duda (listopad 2013 r.).

Inne ważniejsze stowarzyszenia między innymi:

2010 r. 28.04. – powstało Stowarzyszenie Plastyków Amatorów Powiatu Kępińskiego, którego prezesem obecnie jest Janina Mielcarek-Gorzendowska. Głównym celem stowarzyszenia jest wyszukiwanie i wspieranie twórców plastyków, działających poza profesjonalnym kręgiem artystycznym.

2012 r. 21.02. – powołane zostało Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku Powiatu Kępińskiego, w ramach którego działa Kępiński Uniwersytet Trzeciego Wieku. Pierwszym prezesem Zarządu Stowarzyszenia została Romana Muszyńska, obecnie funkcję tę pełni Wiesław Walas. W zajęciach Uniwersytetu mogą uczestniczyć osoby po 50. roku życia, a przede wszystkim emeryci, renciści oraz osoby bezrobotne. Zadaniem Uniwersytetu jest rozwój wiedzy, nowych umiejętności, integracja społeczna oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych.

2014 r. 25.03. – utworzone zostało Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalnych „Kubatura”, którego prezesem jest Magdalena Stankowiak. Celem Stowarzyszenia jest inicjowanie poczynań i działanie na rzecz rozwoju gminy Kępno, lepszego zaspokojenia różnych potrzeb jego mieszkańców, m.in. potrzeb kulturalnych, tradycji i ochrony zabytków.

2015 r. 27.02. – powstało Stowarzyszenie Seniorów „Razem”, którego prezesem jest Irena Roszyk. Celem organizacji stała się promocja aktywnego trybu życia osób starszych i niepełnosprawnych we wszystkich wymiarach życia: społecznego, kulturalnego, fizycznego i psychicznego przez organizowanie różnorodnych form aktywności zarówno indywidualnej jak i zbiorowej.

W 2015 r. w powiecie kępińskim działały 93 zarejestrowane stowarzyszenia (rejestracja w Krajowym Rejestrze Sądowym), 12 zwykłych (rejestracja w Starostwie Powiatowym), 6 fundacji i 59 ochotniczych straży pożarnych, natomiast w gminie Kępno działało 45 rejestrowych stowarzyszeń, 2 zwykłe i 10 ochotniczych straży pożarnych.

Organizacje lokalno-środowiskowe

Organizacje te działają na rzecz rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego określonej miejscowości, czy środowiska. Kultuwują też lokalny patriotyzm lub dążą do utrzymania i rozwijania więzi związanych z daną miejscowością lub środowiskiem.

2001 r. 19.05. – w Osinach powstała Organizacja Przyszłość Wsi Kępińskiej, której przewodniczącym został Kazimierz Klein. Celem organizacji jest podniesienie poziomu rozwoju kulturalnego, społecznego i gospodarczego społeczeństwa wiejskiego ze szczególnym uwzględnieniem osób zatrudnionych w rolnictwie, stworzenie warunków, sprzyjających produkcji rolnej oraz organizowanie zbytu produktów rolnych.

2001 r. 20.06. – w Mikorzynie utworzone zostało Stowarzyszenie Społeczne im. „Mikory”, którego przewodniczącym został Włodzimierz Kemski. Organizacja zajmuje się propagowaniem walorów turystycznych Mikorzyna, pobudzaniem i rozwijaniem inicjatyw społeczno-kulturalnych wszystkich środowisk pracujących na rzecz miejscowości Mikorzyn, propagowania i reklamowania walorów wsi.

2002 r. 7.02. – powstało Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Rzetnia w Rzetni. Przewodniczącą Stowarzyszenia została Maria Kupczyk. Celem stowarzyszenia jest: *Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi Rzetnia oraz Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.*

2005 r. 18.01. – w Mikorzynie utworzone zostało Stowarzyszenie „Bractwo Św. Idziego”. Przewodniczącą została Urszula Goździcka. Organizacja działa na rzecz osób niepełnosprawnych w duchu wskazanym przez św. Idziego poprzez, obejmuje:

- działalność charytatywną,
- pomoc społeczną rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej,
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym,
- wspomaganie nauki, edukacji, oświaty i wychowania, w tym w szczególności w odniesieniu do dzieci i młodzieży,

Założone cele stowarzyszenie realizuje przez organizację:

- Koncertów Piosenki Chrześcijańskiej pod hasłem „Ogrody Św. Idziego”, które odbywają się przy Sanktuarium św. Idziego w Mikorzynie,
- spotkań małżonków jubilatów,
- wycieczek i pielgrzymek dla społeczności parafialnej w miejsca kultu św. Idziego, np. do Siemianic, Chotowa, Zrębic, Spały i innych miejscowości,
- Drogi Krzyżowej – Kalwarii Mikorskiej w hołdzie Janowi Pawłowi II, odbywającej się corocznie po jego śmierci.

Z inicjatywy członków stowarzyszenia przy Zespole Szkół w Mikorzynie powstał skwer z pomnikiem Jana Pawła II. W maju 2008 r. biskup Stanisław Napierała uroczystie poświęcił pomnik.

2010 r. 29.01. – w Kępnie utworzone zostało Stowarzyszenie Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. mjr Henryka Sucharskiego w Kępnie. Jego przewodniczącym został Grzegorz Badowski. Celem stowarzyszenia jest krzewienie i utrzymywanie więzi koleżeńskich, szeroko pojęta działalność na rzecz LO w Kępnie oraz organizacja zjazdów i innych uroczystości.

*Koncert Piosenki Chrześcijańskiej „Ogrody Św. Idziego”,
2014 r. – organizator: Bractwo Św. Idziego,
źródło: 25 lat Samorządu Gminy Kępno w fotografii,
wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 28*

2011 r. 4.04. – powołanie Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Kliny „Klin”. Organizacja powstała dzięki staraniom Macieja Bacińskiego, natomiast jej przewodniczącym został Mirosław Wiśniewski.

Cele:

- wspieranie rozwoju edukacji regionalnej oraz promowanie talentów,
- odnowa wsi na drodze zrównoważonego rozwoju poprzez działania w kulturze, sztuce oraz sporcie i rekreacji,
- pobudzanie partnerstwa publiczno–prywatnego w celu pozyskiwania środków finansowych zarówno ze źródeł krajowych jak i zagranicznych na rzecz rozwoju miejscowości Kliny.

2011 r. 11.04. – w Kierznie powołane zostało Towarzystwo Przyjaciół Kierzna, którego przewodniczącą jest Ewa Pastusiak. Jego celem jest działanie na rzecz rozwoju sołectwa Kierzno, poprawy życia jego mieszkańców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, kultury, edukacji, ochrony zdrowia, sportu i turystyki.

2013 r. 7.01. – powstało Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy i Rozwoju Gimnazjum im. ks. Zdzisława Peszkowskiego w Krążkowach „Kraąg”. Prezesem zarządu została Ilona Pelc.

Celem stowarzyszenia stała się działalność polegająca na stworzeniu najkorzystniejszych warunków do wspierania wszechstronnego rozwoju uczniów na miarę ich możliwości oraz integracji środowiska szkolnego i lokalnego.

Organizacje dziecięce i młodzieżowe

Po 1989 r. w Kępnie działał nadal Związek Harcerstwa Polskiego, choć stracił on znaczenie i zaufanie młodzieży oraz społeczeństwa jako organizacja o charakterze socjalistycznym.

1991 r. 9.03. – odbył się I Zjazd Hufca ZHP Kępno, na którym podsumowano działalność w ciągu ostatnich 2 lat. Stwierdzono, że nastąpił spadek aktywności i ilości drużyn zuchowych (1988 r. – 40, 1990 r. – 31 drużyn), harcerskich (1988 r. – 9 drużyn, 1990 r. – 3) i starszoharcerskich (1988 r. – 9 drużyn, 1990 r. – 2). By ożywić ruch harcerski postanowiono m.in. organizować konkursy recytatorskie (np. Konkurs Recytatorski „Strofy o Ojczyźnie”), festiwale piosenki harcerskiej i rajdy rowerowe.

1996 r. – ZHP po prawie 50–letniej przerwie stał się znowu członkiem Światowej Organizacji Ruchu Skautowskiego.

W 2013 r. Hufiec ZHP Kępno im. Wojska Polskiego skupiał około 50 zuchów, 140 harcerzy i 30 instruktorów. Komentantem Hufca przez wiele lat był Wiktor Gruszka, obecnie funkcję tę pełni Marian Szajda. Hufiec podejmował różne akcje zarówno latem jak i zimą (np. organizował harcerskie kino zimowe, bal zucha, spotkania z teatrem i przyrodą, wiosną manewry techniczno–obronne).

Hufiec jest gospodarzem stancji harcerskiej w Kobylej Górze, położonej w lesie, blisko zalewu (kąpielisko, sprzęt wodny), dysponując namiotami i zapleczem kuchennym.

Organizacje seniorów i emerytów

Ożywioną działalność prowadzą w Kępnie organizacje seniorów i emerytów. Należy do nich Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Kępnie, który w latach dziewięćdziesiątych liczył około 500 seniorów, a w 2010 r. 998 osób. Przewodniczącą oddziału w Kępnie jest Maria Jasnowska. W ramach związku działało kilka klubów, mających siedzibę m.in. w Spółdzielni Mieszkaniowej (przewodniczącą przez lata była Marianna Pacyna), w Kępińskim Ośrodku Kultury (przewodnicząca Genowefa Biderman). Opiekę nad tymi klubami sprawowała Alina Szymańska.

Organizacje kombatanckie

Po 1989 r. likwidacji uległ Związek Bojowników o Wolność i Demokrację jako komunistyczna organizacja całkowicie zależna od władzy ludowej. Powstało wtedy kilka organizacji, reprezentujących różne grupy kombatanckie. Należy do nich m.in. Związek Byłych Więźniów Politycznych, który powstał w 1999 roku. Liczył on około 99 osób, a jego przewodniczącym od 11.06.2009 r. był Ignacy Gruszka.

Inną organizacją kombatancką był Oddział Związku Inwalidów Wojennych i Wojskowych (około 30 członków). Od 2006 r. jego prezesem był pilot mjr Janusz Smiatacz, który w wyniku nieszczęśliwego upadku poruszał się na wózku inwalidzkim. Jako pomysłodawca i współorganizator (od 2009 r.) imprezy „Dodać skrzydeł, czyli nasze kępińskie Kilimandżaro” (krótkie loty samolotem z niepełnosprawnymi) służył innym, biorąc udział w „sztafecie dobrych zasad”, czyli podróży na

wózku inwalidzkim po regionie kępińskim, szerzył wiedzę nt. potrzeby likwidacji barier architektonicznych. Był wspaniałym człowiekiem, który uczył, jak pokonywać różne ograniczenia. Wierzył w piękną zasadę, którą kierował się w swoim życiu: *Jeśli odniesie się zwycięstwo nad własną słabością, to dalsze życie staje się prostsze, a postępowanie pewniejsze.*

Janusz Smiatacz zmarł niespodziewanie 23.03.2015 roku.

Instytucje ochrony publicznej

Zaliczamy do tych instytucji przede wszystkim ochotniczą straż pożarną.

Po 1989 r. Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) w Kępnie kontynuowała swoją działalność nie tylko na odcinku walki z pożarami, ale angażowała się także w życie społeczne i kulturalne Kępna. Jednostka ta liczyła wówczas około 55 członków czynnych, 30 druhow młodzieżowej drużyny pożarnej i 6 członków honorowych.

W ramach OSP grała młodzieżowa orkiestra dęta (około 50 muzyków), która od kilku lat nie działa, oraz taneczna 15-osobowa grupa tancerzy. Działały także sekcje sportowe. Jednostka posiada Izbę Muzealną, w której znajdują się dokumenty, odznaczenia oraz zdjęcia z okresu I i II wojny światowej. W izbie znajduje się jako eksponat, jedyny w Polsce samochód pożarniczy Magirus z 1923 r., nadal sprawny technicznie.

W 2006 r. remiza strażacka przy ul. Kościuszki 2, należąca do OSP w Kępnie, została wpisana do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego. Od 2007 r. OSP jest organizacją pożytku publicznego. Komendantem OSP w Kępnie od 1990 r. jest Grzegorz Błażejewski.

Związki zawodowe

Obecnie związki zawodowe zajmują się przede wszystkim obroną praw pracowniczych. NSZZ „Solidarność”, która odegrała ogromną rolę w przemianach społeczno-politycznych w Polsce, na początku lat dziewięćdziesiątych XX w. była w dużej mierze powszechnym ruchem społecznym. Z chwilą, gdy stała się przede wszystkim związkiem zawodowym, jej wpływ na sytuację polityczną w kraju, stał się niewielki. Swoje odzwierciedlenie znalazło to także w Kępnie, gdzie znacznie zmniejszyła się ilość członków, należących do związków zawodowych. Wpływ na to mają także prywatni przedsiębiorcy, którzy niechętnie widzą w swoich zakładach, czy instytucjach organizacje związkowe. W 1990 r. NSZZ „Solidarność” w Kępnie i powiecie liczyła około 2500 członków, a obecnie tych osób jest o wiele mniej. W 2015 r. organizacje związkowe NSZZ „Solidarność” działają przy poszczególnych przedsiębiorstwach lub instytucjach i podlegają bezpośrednio Zarządowi Regionu Wielkopolska Południowa. Do organizacji związkowych w 2015 r. należały: NSZZ „Solidarność” przy Szpitalu Powiatowym (45 członków, przewodnicząca – Barbara Łuczak), NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania (około 30 członków, przewodnicząca – Grażyna Olejnik, obecnie Alina Smoczyk-Humelt), NSZZ „Solidarność” przy Gminnej Spółdzielni w Rychtalu (przeszło 20 członków, przewodnicząca – Zofia Oscenda) i NSZZ „Solidarność” przy Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej.

Zmniejszyła się także ilość członków w związkach branżowych, największe to: przy Szpitalu Powiatowym (120 członków, przewodnicząca – Ewa Nowak) oraz Związek Nauczycielstwa Polskiego (120 członków, przewodniczący – Wiktor Gruszka).

13. Stosunki wyznaniowe w Kępnie

Po obradach okrągłego stołu w 1989 r. nastąpiła demokratyzacja kraju, w związku z czym państwo zmieniło swój stosunek do spraw wiary i Kościoła. Poszczególne religie mogły swobodnie rozwijać swoją działalność, tym bardziej, że unormowano kwestie prawne na linii państwo-Kościół. W wyniku normalizacji stosunków 30 sierpnia 1990 r. wprowadzona została do szkół religia. Zmiany, zachodzące w kraju, znalazły swoje odzwierciedlenie także w parafii pw. św. Marcina w Kępnie, w której proboszczem był ks. Zbigniew Rapior, gorliwy kapłan, całym sercem oddany Bogu i wiernym.

1990 r. 2-9.12. – ks. proboszcz Zbigniew Rapior zorganizował VII Tydzień Kultury Chrześcijańskiej pod hasłem „Wychowanie religijne w rodzinie”.

1992 r. 2-3.07. – grupa młodzieży dokonała profanacji kościoła św. Marcina w Kępnie. Na świątyni pojawiły się ordynarne, antykościelne napisy.

1992 r. 1.09. – działalność rozpoczęło Przedszkole Sióstr Boromeuszek, do którego uczęszczało wtedy 80 dzieci. Remont budynku, a następnie jego rozbudowę (m.in. sala gimnastyczna) siostry przeprowadziły we własnym zakresie. Przedszkole szybko się rozwijało, wkrótce powstały też grupy dzieci niepełnosprawnych. W placówce utworzono zespół „Boże Stokrotki”,

który w Ogólnopolskim Festiwalu Piosenki Religijnej w Częstochowie, 11 kwietnia 2007 r., zdobył – w swojej kategorii – najwyższe wyróżnienie – Grand Prix Festiwalu.

1992 r. 25.10. – ks. biskup Stanisław Napierała dokonał uroczystego poświęcenia kaplicy cmentarnej pw. Wszystkich Świętych. Kaplica została wybudowana z inicjatywy i pod kierownictwem ks. proboszcza Zbigniewa Rapiora.

1992 r. 8.11. – w czterdziestym siódmym roku życia zmarł ks. proboszcz Zbigniew Rapior. Duszpasterzem był 23 lata, a kapłanem w Kępnie 8 lat. Umarł wielki skromny kapłan o niezwyklej inteligencji, głębokiej wierze i wspaniałym sercu, który kochał ludzi i żył dla nich. Żegnało go około 200 kapłanów, w nabożeństwie żałobnym uczestniczyli przedstawiciele władz kępińskich, zakładów pracy i tysiące parafian.

Kaplica cmentarna w Kępnie pw. Wszystkich Świętych, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

1992 r. 28.11. – obowiązki proboszcza parafii kępińskiej objął ks. Ryszard Dziamski.

1992 r. 18-20.09. – odbył się I Kongres Trzeźwości Diecezji Kaliskiej. Spotkania osób uzależnionych oraz ich rodzin odbyły się m.in. w Kępnie z udziałem ordynariusza kaliskiego ks. biskupa Stanisława Napierały i ks. biskupa Adama Ozimka, przewodniczącego Komisji Episkopatu d/s Trzeźwości.

1993 r. 30.03. – proboszczem parafii w Kępnie został ks. Krzysztof Nawrocki (ur. 13.01.1937 r.) Święcenia kapłańskie otrzymał 11 czerwca 1960 roku.

W okresie, gdy ks. Krzysztof Nawrocki był proboszczem przeprowadzono szereg remontów i inwestycji.

1993/1994 r. – przełożono dachówkę na kościele,

uzupełniając braki, ocieplono wełną mineralną sklepienie kościoła, przeprowadzono generalny remont łazienki i kuchni w budynku parafialnym.

1999/2000 r. – w kościele założono ogrzewanie podłogowe, położono nową posadzkę, wykonano nową kotłownię gazową, wybudowano garaże, przeprowadzono remont mieszkania w organistówce na parterze, wykonano podjazd dla niepełnosprawnych i odnowiono wnętrze świątyni.

2003 r. – przeprowadzono kapitalny remont plebanii, z wyłączeniem kuchni, położono polbruk przed plebanią, biurem parafialnym i w ogrodzie, uzupełniono pokrycie wieży kościoła blachą miedzianą.

2006 r. – dokonano całkowitego remontu dachu na kościele.

2006 – 2011 r. – umieszczono 18 nowych witraży, ukazujących głównie postaci polskich świętych i błogosławionych.

2008 r. – zamontowano nowe nagłośnienie.

2010 – 2011 r. – firma „Projektobud” z Myjomic dokonała renowacji zewnętrznej elewacji całego kościoła.

2012 – 2013 r. – dokończenie kapitalnego remontu organistówki, zamontowanie wokół probostwa i kościoła opłotowania wzorowanego na ogrodzeniu pierwotnym, które zrabowali Niemcy. Odnowienie wnętrza kaplicy cmentarnej i schodów zewnętrznych, prowadzących do świątyni, renowacja ołtarza głównego w kościele.

2014 – 2016 r. – kapitalny remont Domu Katolickiego – koszt tej inwestycji to przeszło 2 mln zł.

Koszt wszystkich remontów i inwestycji przeprowadzonych w latach 2012–2016 zamyka się kwotą około 3,5 mln zł.

Tak duża ilość remontów i inwestycji była możliwa dzięki zaangażowaniu wszystkich kolejnych proboszczów (ks. prałata Mariana Magnuszewskiego, ks. prałata Zbigniewa Rapiora, ks. kanonika Krzysztofa Nawrockiego i ks. kanonika Jerzego Palpuchowskiego), wielu księży wikariuszy, Rady Parafialnej, hojności parafian (w każdą trzecią niedzielę miesiąca składka przeznaczona jest na remonty i inwestycje kościoła, budynków parafialnych i obejścia), różnych zakładów i instytucji oraz samorządowych władz miejskich i powiatowych.

1995 r. 7.04. – po raz pierwszy w dziejach Kępna ulicami miasta przeszli wierni w Drodze Krzyżowej. W modlitwie szli z kaplicy cmentarnej do kościoła parafialnego. Wzięło w niej udział ponad 1000 osób. Krzyż o wymiarach 4x2 m niesiony był po kolei przez wszystkie organizacje. Rozważania przy stacjach Męki Pańskiej prowadziła młodzież.

1995 r. 31.05. – przeprowadzona została transmisja z nabożeństwa odprawionego w kościele św. Marcina w Kępnie.

1999 r. 29.03. – w TVP program 2 o godz. 11:45 z okazji ogólnopolskiego Dnia Trzeźwości, wyemitowano film pt. „Dla Jęgo bolesnej męki”. Dokument powstał w oparciu o cykl reportaży, przedstawiających przebieg plenerowej Drogi Krzyżo-

wej z Kępna do Grębanina, zorganizowanej w 1998 r. przez Katolickie Stowarzyszenie Trzeźwości „Dom”. Funkcję prezesa „Domu” od momentu powstania organizacji pełni Maria Główna.

2000 r. 24-28.05. – w parafii kępińskiej trwały Dni Kongresu Eucharystycznego w Roku Wielkiego Jubileuszu w związku z upływem 2000 lat od narodzenia Jezusa Chrystusa. Uroczystości kongresowe rozpoczęły się w piątek mszą św. i zakończyły w niedzielę uroczystą eucharystią na kępińskim Rynku. Kazanie wygłosił ks. biskup Teofil Wilski.

2005 r. 27.11. – w parafii kępińskiej, podobnie jak w całym kraju, odbyło się liczenie wiernych. chodzących na msze św. W 2003 r. w kraju w mszach uczestniczyło 46% wiernych, do komunii św. przystąpiło 16% wiernych. W parafii kępińskiej w nabożeństwach uczestniczyło 7345 parafian, do komunii św. przystąpiło 2367 wiernych.

2011 r. 15.10. – z okazji obchodów 100-lecia wybudowania kościoła pod wezwaniem św. Marcina w Domu Katolickim otwarto wystawę pod hasłem: „Miłuję dom, w którym mieszkasz, o Panie”. Ekspozycja dotyczyła historii świątyni i ludzi związanych z kościołem oraz tego jak tenże kościół zmienił się przez lata. Ekspozycja zgromadziła dużą ilość dokumentów i zdjęć, bogata była także pod względem merytorycznym. Charakteryzowała ją piękna oprawa plastyczna. Wystawę zorganizował ks. Piotr Błoniak z udziałem ks. proboszcza, innych wikarych, sióstr boromeuszek, a także wielu parafian.

2011 r. 11.12. – w kościele kępińskim odbyła się uroczysta msza św., którą odprawił ks. biskup Stanisław Napierała. Była ona uwieńczeniem obchodów związanych ze stuleciem wybudowania świątyni. W nabożeństwie uczestniczyło wielu parafian.

2012 r. 1.07. – proboszczem parafii w Kępnie został mianowany ks. kanonik Jerzy Palpuchowski, który kontynuuje remonty i inwestycje, dotyczące kościoła i jego obejścia (np. odnowienie wnętrza kaplicy cmentarnej, renowacja ołtarza głównego w kościele, kapitalny remont Domu Katolickiego)

Ważną rolę w życiu religijno-kulturalnym w parafii kępińskiej odegrały zespoły wokально-muzyczne i chór kościelny. W 1984 r. z inicjatywy ks. proboszcza Z. Rapiora powstał zespół wokально-muzyczny Jeruzalem, który śpiewał piosenki religijne, występował w czasie mszy św., w Tygodniu Kultury Chrześcijańskiej, w czasie apeli maryjnych, pielgrzymek, podczas corocznego śpiewania koled. Od sierpnia 1994 r. opiekunem zespołu został ks. Jacek Bąk.

Drugim zespołem wokально-muzycznym o charakterze religijnym było Rosarium. 10 czerwca 2001 r. w Domu Katolickim w Kępnie miała miejsce promocja płyty „Bóg Ciebie kocha” zespołu Rosarium. Dochód ze sprzedaży płyty i z koncertów przeznaczono dla chorych cierpiących na stwardnienie rozsiane.

Przy parafii działa też kępiński chór męski „Cantamus” pod kierunkiem Antoniego Janaszewskiego, a w 2015 r. pod batutą Łukasza Lipiety. W 2015 r. w lutym i marcu parafia realizowała projekt pod nazwą „Promocja zasobów kulturalnych poprzez nowoczesny rozwój lokalnej twórczości – Rozwój lokalnej twórczości zespołów lokalnych. Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju”. Przedsięwzięcie realizowano w formie warsztatów muzycznych i chóralnych (dofinansowanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w kwocie 24 996,86 zł).

W parafii kępińskiej działają następujące organizacje, stowarzyszenia i wspólnoty katolickie:

- Odnowa w Duchu Świętym – liczy około 30 osób, a jej działalnością kieruje ks. Andrzej Kmiecik,
- Wspólnota Krwi Chrystusa – liczy około 10 osób, jej działalnością kieruje ks. proboszcz Jerzy Palpuchowski,
- Wspólnota Młodzieżowa – liczy około 25 osób, opiekun ks. Rafał Kowalczyk, *połączenie więzi z Chrystusem przez kontemplację eucharystyczną*,
- Dzieci Maryi – należy około 40 osób, działalnością zajmują się siostry boromeuszki,
- Żywy Różaniec Ojców i Matek (15 róż) – należy do niego około 150 osób, jego działalnością kieruje ks. proboszcz Jerzy Palpuchowski,
- Koło Ministrantów – około 60 ministrantów, opiekun ks. Krzysztof Jakubowski,

Z okazji 100-lecia wybudowania kościoła pw. św. Marcina w Kępnie, 11.12.2011 r. uroczystą mszę św. odprawił biskup Stanisław Napierała, ze zbiorów Socjum Kępno i Okolice (www.kepnosocjum.pl)

– Oratorium „Effatha” – uroczystość otwarcia odbyła się 11.11.2001 roku. Stowarzyszenie opieką obejmuje dzieci i młodzież z ubogich rodzin. W tym celu otwarta została świetlica wyposażona w komputery i inne pomoce, które służyły rozwijaniu zainteresowań i pogłębieniu wiedzy dzieci. Inicjatorem powołania oratorium był ks. Włodzimierz Guzik,

– Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży „Cor Unum” zarejestrowano 12.06.2002 r. Jego inicjatorem i pierwszym prezesem był ks. Władysław Guzik. Celem organizacji było wyrównywanie szans rozwoju dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych oraz obrona ich praw. Stowarzyszenie wraz z Urzędem Miasta i Gminy w Kępnie zorganizowało kolonie i półkolonie dla około 360 dzieci sfinansowane z funduszu profilaktyki przeciwalkoholowej. Organizacja kolonii miała charakter cykliczny.

– Katolickie Stowarzyszenie Trzeźwości (KST) „Dom”, które powstało 14.10.1992 r. Prezesem Koła została wybrana Maria Główka, która pełni te funkcję do dnia dzisiejszego. Stowarzyszenie prowadzi świetlicę, w ramach której kładzie nacisk na profilaktykę, kształtowanie osobowości i takich cech charakteru, które pozwolą żyć bez zażywania środków uzależniających. Przez wiele lat KST „Dom” wcielało w życie autorski program pn. „Rowerowy Rajd Trzeźwości” połączony z warsztatami psychologicznymi,

– Neokatechumenat – opiekun grupy ks. Rafał Kowalczyk,

– Bank Żywności „Caritas” utworzono w Kępnie 11.11.2000 r., jako oddział lokalny Wielkopolskiego Banku Żywności w Poznaniu. Celem banku jest udzielanie pomocy żywnościowej rodzinom wielodzietnym, osobom chorym,

niepełnosprawnym, matkom, ojcom samotnie wychowującym dzieci. Jego działacze przeprowadzają przedsięwzięcia zbierki żywności. Pomoc systematyczną otrzymuje około 150 rodzin, organizowany jest też letni wypoczynek dla dzieci w Mikorzynie,

– Towarzystwo Pomocy im. „Brata Alberta”. Koło powstało w Kępnie 5.05.1992 r. jako filia tego towarzystwa, działającego na terenie całego kraju. Założycielem Koła byli: Wiktoria Borusewicz, Wiktoria Golus, Bożena Judek i Ludwik Tyc. W 1993 r. stowarzyszenie otrzymało budynek przy ul. Sikorskiego 3, w którym uruchomiono noclegownię i kuchnię (49 obiadów dziennie dla ubogich). Koło prowadziło też działalność charytatywną. Do towarzystwa należało około 250 członków, którzy opiekowali się osobami ubogimi, niepełnosprawnymi, organizowali dla nich wigilię, a dla dzieci spotkania opłatkowe połączone z wręczaniem paczek. Od 2006 r. koło prowadziło w wyremontowanym budynku Centrum Integracji Społecznej w Mianowicach noclegownię dla 18 osób. Tam też wydawane były posiłki. Po śmierci W. Borusewicz prezesem towarzystwa został Cyprian Hojczyk, a następnie przez wiele lat funkcję tę pełniła Janina Balcer. Towarzystwo zawiesiło swą działalność,

– Akcja Katolicka – należą do niej osoby świeckie, które starają się w życiu publicznym kierować wartościami chrześcijańskimi. Akcja Katolicka w Kępnie liczy około 30 osób, a jej przewodniczącym jest Stanisław Cebula.

Przy parafii działa Poradnia Życia Rodzinnego, która między innymi przygotowuje narzeczonej do przyszłego małżeństwa i udziela różnego rodzaju porad rodzinnych.

Zbyt duży obszar parafii kępińskiej zamieszkały przez liczną grupę wiernych, spowodował, że biskup kaliski ks. Stanisław Napierała podjął decyzję o podziale parafii na dwie części.

2000 r. – nastąpił podział parafii kępińskiej, w wyniku którego utworzona została nowa parafia pod wezwaniem Matki Bożej Różańcowej przy ul. Poznańskiej, licząca prawie 3200 wiernych. Parafia powstała z części parafii pod wezwaniem św. Marcina w Kępnie. Obejmuje ona miejscowości: Olendry i Krążkowy, w samym Kępnie należą do niej osiedla: Mściwoja i Odrodzenia wraz z wszystkimi ulicami, które do nich przylegają oraz częścią ul. Solidarności. Granicą wspólnoty od strony parafii św. Marcina jest ul. Zacisze.

2003 r. 1.06. – otwarta została kaplica, w której odbywały się nabożeństwa i msze święte. Pierwszą mszę św. w kaplicy odprawili ks. biskup Teofil Wilski oraz ks. kanonik Marek Otręba, budowniczy wraz z parafianami kaplicy i przyległego kościoła, zarazem proboszcz nowej parafii. Od 12 października 2003 r. msze święte w kaplicy odprawiano codziennie.

2006 r. 25.06. – ogłoszony został dekret o erygowaniu parafii pw. Matki Bożej Różańcowej, której oficjalnym proboszczem ustanowiony został ks. Marek Otręba, uroczyste wprowadzony do kaplicy 9 lipca 2006 roku.

2006 r. 24.02. – papież Benedykt XVI mianował ks. proboszcza Marka Otrębę – prałatem.

2009 r. 14.11. – rozpoczęcie budowy kościoła, plebanii i biura parafialnego. Warto podkreślić, że, gdy zabrakło pieniędzy na spłatę zaciągniętego kredytu na zakup działki pod kościół, ks. proboszcz Marek Otręba sprzedał na ten cel swój samochód.

Obóz górski dla podopiecznych Effatha w 2006 r. – organizator Stowarzyszenie „Cor Unum”, źródło: 25 lat Samorządu Miasta i Gminy Kępno w fotografii, wydawca Gmina Kępno, Kępno 2015, s. 57

2011 r. 14-15.04. – kopia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej przebywała w parafii, co dla wiernych stało się wielkim przeżyciem, świadczącym o pobożności parafian i ich czci do Matki Bożej.

2011 r. 19.06. – wmurowanie kamienia węgielnego, poświęconego przez Jana Pawła II w Rzymie 18 maja 2003 roku. Kamień wmurował biskup kaliski, Stanisław Napierała.

2014 r. 20.12. – uroczyste poświęcenie nowo wybudowanego kościoła przez ks. biskupa kaliskiego Edwarda Janiaka.

Uroczyste poświęcenie nowo wybudowanego kościoła pw. Matki Bożej Różańcowej przez ks. biskupa Edwarda Janiaka, ze zbiorów parafii pw. Matki Bożej Różańcowej

Kościół pw. Matki Bożej Różańcowej w Kępnie przy ul. Poznańskiej, ze zbiorów parafii pw. Matki Bożej Różańcowej

Kościół ewangelicko-augsburski w Kępnie

Po drugiej wojnie światowej, gdy Kępno stało się wolne, pastorem parafii ewangelicko-augsburskiej został pastor Henryk Wandt. Od 1919 r. był on pastorem w Wieluniu, skąd na czas trwania II wojny światowej, usunęli go Niemcy. Po zakończeniu działań wojennych powrócił do Wielunia, by pełnić funkcję proboszcza w parafii ewangelicko-augsburskiej. Odnowił zniszczony zbor ewangelicki i plebanię oraz zajął się organizacją życia parafialnego w Wieluniu, będąc jednocześnie do 1949 r. pastorem w kościele ewangelicko-augsburskim w Kępnie. Początkowo na plebanii mieszkali trzy, cztery rodziny, ale władza ludowa odebrała parafii majątek, a pastor dysponował tylko jednym pomieszczeniem. W latach siedemdziesiątych XX w. pastor Erwin Kruczek zdołał porozumieć się z władzami w Kępnie, które zezwoliły mu zająć cały budynek plebanii. W latach dziewięćdziesiątych XX w., gdy pastorem był ks. Piotr Styks, budynek plebanii i cały majątek stał się znowu własnością parafii w Kępnie. Parafia liczyła wtedy około 50 rodzin. Po ks. Piotrze Styksie pastorem został ks. Michał Kühn. Zdołano wtedy przeprowadzić remont wieży kościoła, opierzenia i dawnej plebanii. Parafia ewangelicka liczyła wówczas 159 wiernych, w tym w Kępnie i okolicy było tylko 20 wierzących. W 2015 r. ilość parafian to około 180 osób. Obszar parafii – zarówno wtedy jak i obecnie – obejmuje Kępno, Wieruszów, Ostrzeszów, Kobylą Górę i Czarnylas.

W latach dziewięćdziesiątych XX w., a szczególnie od początku XXI w., nastąpiło w Kępnie zbliżenie kościoła katolickiego i ewangelickiego oraz wiernych z obu stron. Zaowocowało to współpracą na wielu płaszczyznach (np. w Tygodniu Modlitwy o Jedność Chrześcijan, wspólnej modlitwy w czasie nabożeństw ekumenicznych, czy wspólnego nabożeństwa na cmentarzu 1 listopada 2009 r.).

W 2008 r. przed budynkiem kępińskiej synagogi miała miejsce wspólna modlitwa trzech wyznań za zmarłych chrześcijan i żydów. W modlitwie wzięli udział m.in. rabin Icchak Rapoport, proboszcz parafii św. Marcina w Kępnie ks. Krzysztof Nawrocki oraz pastor parafii ewangelicko-augsburskiej w Kępnie ks. Michał Kühn. W październiku 2010 r. odbyło się I Kępińskie Spotkanie na Styku Kultur, Religii i Czasów, podczas którego mówiono o współegzystencji w Kępnie trzech wyznań: rzymskokatolickiego, ewangelicko-augustowskiego i mojżeszowego. W czasie spotkania prelekcje wygłosili: pastor Krzysztof Cieślak („Być ewangelikiem”) i Mirosław Łapa („Kępińscy Żydzi”). W czerwcu 2010 r. po rewitalizacji Rynku poświęcili go wspólnie Słowem Bożym ks. Krzysztof Nawrocki i ks. Michał Kühn.

Podczas gruntownego remontu wnętrza świątyni św. Marcina pastor Michał Kühn udostępnił wiernym kościół ewangelicki w celu odprawiania w nim nabożeństw dla katolików.

Pastor Michał Kühn pozwolił Stowarzyszeniu „Socjum Kępno i Okolice” na zorganizowanie w kościele ewangelickim ekspozycji, która prezentowała historyczne zdjęcia Kępna i okolicy. Wystawę, trwającą kilka dni, obejrzało wielu mieszkańców Kępna i powiatu. Stowarzyszenie „Socjum Kępno i Okolice” ściśle współpracuje z Kościołem ewangelickim w Kępnie, czego

przykładem może być porządkowanie cmentarzy ewangelickich. Społeczeństwo naszej gminy reaguje na potrzeby Kościoła ewangelickiego, firmy z Kępna i okolicy od razu pospieszyły z pomocą finansową, gdy pastor Michał Kühn zwrócił się z taką prośbą do sponsorów. Pieniądze wsparły organizację – wspólnie z Socjum – koncertu zespołu chrześcijańskiego z Piły. Kwotę potrzebną na ten cel zebrano w ciągu jednego dnia. Obecnie wierni, nowa Rada Parafialna oraz pastor Krzysztof Cieślak ożywili życie religijne parafii ewangelicko–augsburskiej. W każdą niedzielę odprawiane są dwie msze na ogół w kościele parafialnym w Kępnie. Biorą w nich udział wierni z całej parafii. Modlą się również razem z okazji Światowego Dnia Modlitwy, który odbywa się corocznie w Kościele ewangelicko–augsburskim. Także organizowane imprezy, uroczystości i konkursy połączone są zawsze z nabożeństwem lub modlitwą, co łączy wspólnotę parafialną. Do takich wspólnie obchodzonych co roku imprez i uroczystości należą m.in.: Święto Żniw, rozpoczęcie oraz zakończenie każdego roku szkolnego, gwiazdka dla dzieci, nabożeństwa młodzieżowe, pikniki parafialne, obchody jubileuszy (np. 150. rocznica wybudowania obecnego kościoła parafialnego w Kępnie, z tej okazji kępińskie koło filatelistów, któremu przewodniczy Edward Stankowiak wydało znaczek z wizerunkiem kościoła oraz okolicznościową kopertę), czy przeprowadzanie konkursów o charakterze religijnym, jak np. konkurs plastyczny o nazwie Sola Scriptura zorganizowany w 2015 r., dotyczący Ewangelii św. Łukasza.

Bibliografia (rozdział X)

Źródła archiwalne

- Archiwum Urzędu Miasta i Gminy Kępno
Akta Wydziału Administracji i Spraw Społecznych.
Akta Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Funduszy Europejskich.
Materiały dotyczące uchwalenia i realizacji budżetów Gminy Kępno za lata 1989–2015.
Protokoły z sesji Rady Miejskiej w Kępnie za lata 1989–2015.
Projekty organizacyjne placówek oświatowych, sprawozdania z działalności placówek kulturalnych i sportowych, dane statystyczne.
Uchwały Rady Miejskiej w Kępnie za lata 1989–2015.
Sprawozdania z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- Akta Starostwa Kępińskiego.

Źródła drukowane

- Charakterystyka budżetów Gminy Kępno w latach 2002–2006.
10-lecie Powiatu Kępińskiego – wykaz ważniejszych inwestycji w latach 1998-2008, Starostwo Powiatowe 2008.
Podsumowanie Burmistrza Miasta i Gminy Kępno za 2011 r.
Powiat Kępiński 1998-2008, Starostwo Powiatowe 2008 r.
Raport o stanie Miasta i Gminy Kępno za 2007 r.
Raport z pracy Samorządu Miasta i Gminy Kępno od maja 1994 r. do 27 października 2002 r.
Sprawozdanie Burmistrza Miasta i Gminy Kępno za lata 2006–2010.
Sprawozdanie Burmistrza Miasta i Gminy Kępno za lata 2011–2014.
Sprawozdanie z pracy Samorządu Miasta i Gminy Kępno od 11 października 1998 r. do 27 października 2002 r.
Sprawozdanie z pracy Samorządu Miasta i Gminy Kępno. Kadencja 2002–2006.
„Wiadomości z Ratusza”. Wydanie specjalne z okazji 20 lat Samorządu Terytorialnego w Gminie Kępno, Kępno 2010 r.
„Wiadomości z Ratusza” – biuletyn informacyjny Miasta i Gminy Kępno za 2015 rok, Kępno 2016 r.

Czasopisma

- Gazeta „Bezpłatny Kurier Lokalny Powiatu Kępińskiego” 2008–2015.
„Ilustrowany Tygodnik Powiatowy” 1999–2015.
„Nasza Wielkopolska” nr 96, styczeń 2010 r. – nr poświęcony gminie Kępno.
„Przegląd Wielkopolski” nr 4, 2015 r., w całym numerze artykuły regionalistów, dotyczące regionu kępińskiego dawniej i dziś.
„Twój Puls Tygodnia” 2002–2015.
„Tygodnik Kępiński” 1989–2015.
„Ziemia Kępińska” 2014–2015.

Opracowania

- 40 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej*, red. M. Lorenz, J. Wojciechowski, K. Sumińska, M. Dwernicka, H. Kurzeja, J. Babiak, Kępno 2014.
Dembski H., Stankowiak E., *50 lat Koła Polskiego Związku Filatelistów im. T. P. Potworowskiego w Kępnie 1958-2008*, Kępno 2008.
Dołącz, działaj, korzystaj, opr. M. Frala-Kędzior, K. Górecka, Kępno 2009.
Dudek A., *Historia polityczna Polski 1989-2012*, Kraków 2013.
25 lat samorządu Miasta i Gminy Kępno w fotografii, red. M. Frala-Kędzior, S. Humelt, A. Kosakiewicz, M. Kremer, wyd. Gmina Kępno, Kępno 2015.
25 Ogólnopolski Turniej Piłki Ręcznej Dzieci do lat 13, wyd. Fundacja Handbal Kępno, Kępno 2001.

Dwudziestolecie Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Aleksandra Tansmana w Kępnie, pod red. B. Jabłońskiej i E. Stępniewskiej, Kępno 1998.

Dzieje Gimnazjum i Liceum w Kępnie (1920–2010), pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2010.

Gatner G., *Powroty z bezdroży*, Kępno 2002.

Gatner G., Wylega–Grygierzec B., *A jednak jestem*, Kępno 2012.

Grygier M., *Historia wodociągów kępińskich w latach 1905–2015*, Kępno 2015.

Gazownia Kaliska 1871–1996, opr. S. Hyla i in., red. K. Walczak, Kalisz 1996.

Historia Kępna w fotografii zaklęta, pod red. S. Kucharskiej, wyd. Gmina Kępno, Bielsko Biała 2014.

Kępno sercem widziane i opisane, wyd. Gmina Kępno, Kępno 2011.

Kronika XX wieku, pod red. E. Duraczyńskiego, Warszawa 1991 r.

Kruszyński M., *W stronę profesjonalnego samorządu*, Kępno 2001.

Kultura i zabytki gminy Kępno, opr. S. Gruszka, wyd. Urząd Miasta i Gminy Kępno, Kępno 2014.

Lewek M., *Historia służb porządku publicznego na Ziemi Kępińskiej w latach 1919–2009*, Kępno 2009.

Lubojańska A., Lewek M., *95 lat Policji na Ziemi Kępińskiej 1919–2014*, Kępno 2014.

Monografia Gimnazjum i Liceum w Kępnie 1920–2000, pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2000.

Monografia Szkoły Podstawowej nr 2 w Kępnie 1945–2004, pod red. L. Luźniak, Kępno 2004.

Monografia Szkoły Podstawowej nr 3 w Kępnie 1951–2001, opr. G. Badowska, E. Mamczak, L. Nawrot, K. Sarnowska, Kępno 2001.

Monografia Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kępnie 1996–2006, red. B. Mędel, R. Siubiak, B. Noculak, I. Jany, V. Kasprzak, E. Liebner, P. Jakubczyk B. Drab, wyd. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kępnie, Kępno 2006.

Od Solidarności do Komitetu Obywatelskiego: lata 1980–1990 na Ziemi Kępińskiej, pod red. W. Mazurkiewicza, Kępno 2001.

Od magistratu do muzeum, pod red. S. Kucharskiej, wyd. Gmina Kępno, Kępno 2015.

Ogólnopolski Turniej Piłki Ręcznej, wyd. Fundacja Handbal Kępno, Kępno 1999.

Pawlak J., *Marcinki Kępno szkołą przyszłych mistrzów*, Kępno 2015.

Pawlak J., „Więcej niż klub”. *Biało–Niebieskie 100 lat. Zarys historii 1908–2008*. Kępno 2013.

Piasecki Z., *Flaga Kępna (jednodniówka)*, wydawca Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej, Kępno 1990.

50-lecie Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „Przemysław” Kępno, pod red. K. Dąbrowskiego, Kępno 2009.

Pilikowski J., *Szkolny słownik historii Polski*, Kraków 2001.

1 Rocznik Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego, Kępno 2015.

Polska wielka księga historii Polski, pod red. A. Nowaka, Kraków 2012.

Pośpiech M., *Miasteczko*, Toruń 2014.

Powiat Kępiński., wyd. Starostwo Powiatowe w Kępnie, Bydgoszcz 2004.

Powiat Kępiński., wyd. Starostwo Powiatowe w Kępnie,

Przedszkole Kochających Serc, red. S. M. W. Garbaciok, Kępno 2002.

Roszkowski W., *Najnowsza historia Polski 1980–2002*, Warszawa 2003.

Rozwadowska U., *Pomoc społeczna w mieście i gminie Kępno*, Kępno 1998 r.

Schlender G., „Solidarność” *Wielkopolski Południowej 1980–2000. Zarys dziejów*, Kalisz 2001.

Skarby Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T. P. Potworowskiego w siedemdziesiątą rocznicę istnienia, pod red. J. Wojciechowskiego, Kępno 2008.

Szkoła Podstawowa nr 2 w Kępnie. Zarys monograficzny 1945–1995, red. D. Jerczyńska, L. Dąbrowska, Kępno 1995.

30 lat Towarzystwa Miłośników Ziemi Kępińskiej, red. K. Sumisławska, J. Wojciechowski, Kępno 2003.

Tutaj także jest Wielkopolska – historyczno-kulturalno-przyrodniczy dorobek Powiatu Kępińskiego, projekt i koordynacja publikacji: W. Mazurkiewicz, wyd. Starostwo Powiatowe, Kępno 2014.

Wieczorek Z., *Oświata rolnicza w rejonie kępińskim i wieruszowskim. Zarys monografii Zespołu Szkół Rolniczych w Słupi pod Kępnem (1919–1990)*, Baranów 2002.

Wolko-Stępniewicz N., *Biblioteka: 15-lecie Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kępnie. Historia, informacja, działania*, Kępno 2015.

Wspomnienie z tamtego wczoraj. Monografia Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Kępnie (1920–2010), pod red. G. Gatner i B. Wylegi–Grygierzec, Kępno 2010.

Znani kępnianie... od kuchni czyli co nieco kulinarnych fascynacji osób, którym kępińska „Jedynka” nie jest obca, red. A. Brząkała, Kępno 2012.

Znani mieszkańcy Ziemi Kępińskiej, pod red. M. Lorenza, Kępno 2015.

Zwycięski Czerwiec, 89 w regionie kępińskim. *Ludzie i wydarzenia*, pod red. W. Mazurkiewicza, wyd. Kępińskie Towarzystwo Edukacyjno-Kulturalne „Droga”, Kępno 2009 r.

Materiały niepublikowane

- Michalczyk A., *Zarządzanie finansami subregionu na wybranym przykładzie empirycznym*, praca magisterska, Wrocław 2005.
Malik I., *Ekspozycje muzealne w Kępnie w latach 1998-2001. Możliwość ich wykorzystania w procesie dydaktycznym*, praca dyplomowa, Opole 2002.
Michalska M., *Ruch sportowy w Kępnie w latach 1989-2007*, praca magisterska, Kępno 2008.

Artykuły prasowe

- ap., *Gminy i powiat – pozytywne zmiany dzięki funduszom unijnym*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 20.
ap., *Warsztaty motorem wspólnych działań*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 25.
ap., *Wyprawka i nowy rok szkolny ze zmianami*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 33.
ap., *Tutaj także jest Wielkopolska*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 38.
ap., *Powiat ze sporym zadłużeniem*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 40.
ap., *Kępno z najniższym bezrobociem*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 41.
ap., *Perspektywiczna wizja powiatu*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 30.
ap., *Odnowiony Dom Pomocy Społecznej*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 42.
ap., *Powiatowe zmiany*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 49.
ap., *Plaga nieważnych głosów, czyli niemal 1/3 wyborców zagłosowała nieprawidłowo*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 48.
ap., *Podsumowano policyjne działania*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 4.
ap., *Ochrona przeciwpożarowa 2014 roku*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 5.
ap., *Inwestycje, rezygnacja i zwolnienia*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 8.
ap. PaP., *Historyczne wydarzenie w Kępnie, czyli otwarcie nowej siedziby muzeum*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 19.
ap., *Stary ogólniak maturalnym królem*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 28.
ap., *Samorządność to wolność*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 23.
ap. PaP., *„Za” pomnikiem Żołnierzy Wyklętych*, „Tygodnik Kępiński”, nr 46.
ap., *Wykorzystanie środków unijnych w kępińskich samorządach*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 48.
Gatner G., *O życiu parafii św. Marcina w Kępnie w przededniu rocznicy chrztu – wywiad z ks. proboszczem Jerzym Palpuchowskim*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 2.
Gatner G., Łapa M., *Wyklęci, bo niezłomni*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 10.
Gatner G., Łapa M., *Pamiętajmy o Żołnierzach Niezłomnych*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 8.
Łapa M., *Ćwierć wieku samorządu kępińskiego*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 23–25.
Łapa M., Parzonka A., *Priorytety – szpital i drogi – wywiad ze starostą kępińskim W. Jankowskim*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 7.
Łapa M., Jakubczyk P., *Chcę być partnerem dla kępnian – wywiad z burmistrzem P. Psikusem*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 18.
Łapa Z., *Synagoga w Kępnie – przeszłość zamknięta zakłeta w teraźniejszość*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 35.
m., *Odbudujemy synagogę*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 23.
PaP., *Ośmiu wspaniałych*, „Tygodnik Kępiński” 2014, nr 28.
PaP., *Świątynia darem serca*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 1.
PaP., *Danuta Szpakowska Kobietą 2014 roku*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 11.
PaP., *25 lat temu wszystko się zaczęło, czyli pierwsze demokratyczne wybory do rad gminy*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 22.
PaP., *Wszystko o budżecie obywatelskim*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 32.
PaP., *Finał budżetu obywatelskiego*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 44.
PaP., *Obwodnica staje się faktem*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 42.
PaP., *Cześć i chwała bohaterom*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 43.
PaP., *Obradowała Rada Seniorów*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 39.
PaP., *Pierwsze posiedzenie Kępińskiej Rady Sportu*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 44.
PaP., *Basen jeszcze w tej kadencji*, „Tygodnik Kępiński” 2015, nr 51.

Relacje

Informacje od: Grzegorza Badowskiego, Magdaleny Bendzińskiej, Bogdana Bieniaka, Jarosława Ciesielskiego, Anny Dulian, Małgorzaty Frali-Kędzior, Grażyny Gatner, Karoliny Góreckiej, Feliksa Gruszki, Wiktora Gruszki, Mirosława Grygiera, Sylwii Humelt, Henryka Jerzyka, Jolanty Jędreckiej, Andrzeja Józwika, Roberta Kaczora, Marzeny Koppenberg, Magdaleny Kremer, Anny Krowiorz-Śpik, Mirosława Łapy, Andżeliki Możdzanowskiej, ks. Krzysztofa Nawrockiego, Katarzyny Nawrot, Czesława Niechciała, ks. proboszcza Jerzego Palpuchowskiego, Radosława Pielesa, Mileny Piętki, Anety Szydlik, Alicji Śniegockiej, Jacka Śródki, Andrzeja Tyry, Henryka Tyszkiewicza, Krzysztofa Wdowiaka, Marcina Wiśniewskiego, Tomasza Wróblewskiego, Marii Żureckiej.

Rada Miejska w Kępnie – poszczególne kadencje

Kadencja 1990–1994

Cierlak Henryk
Czworowski Kazimierz
Drzazga Andrzej
Grabarz Piotr
Heising Adam
Hendrys Bolesław
Karniej Dariusz
Klein Kazimierz
Kolebacz Edward
Latusek Stanisław

Łabuda Maria
Małek Alicja
Martynowski Kazimierz
Mikołajczyk Andrzej
Napierała Piotr
Nowakowska Maria
Pajkert Marian
Pazdyka Bronisław
Siudy Roman
Sosnowski Józef, Wojciech

Stachowiak Andrzej
Szczepaniak Marek
Tyc Brunon
Tyra Andrzej
Wajerowski Władysław
Wencel Barbara
Więcek Aleksandra
Wincencik Tadeusz
Wojtaszek Anna
Woźniak Jerzy

Kadencja 1994–1998

Cierlak Henryk
Grzesiak Eugeniusz
Każmierczak Andrzej
Kempa Krzysztof
Klein Kazimierz
Królikowski Mieczysław
Kubot Andrzej
Lubińska Zofia
Małek Alicja
Marczak Krzysztof

Martynowski Kazimierz
Mądry Kazimierz
Mizera Stanisław (do 03.1997 r.)
Dąbrowski Krzysztof (od 04.1997 r.)
Młot Alicja
Pajkert Marian
Przybylski Ryszard
Rudziński Krzysztof
Siudy Roman
Smołka Antoni

Sosnowski Józef Wojciech
Stachowiak Andrzej
Stodolny Jerzy
Szymańska Zdzisława
Trzmiel Jerzy
Tyszkiewicz Henryk
Wajerowski Władysław
Walas Wiesław (do 10.1997 r.)
Wojtaszek Anna

Kadencja 1998–2002

Blabuś Jan
Cegła Jerzy
Cierlak Henryk
Czworowski Kazimierz
Dąbrowski Krzysztof
Drzazga Andrzej
Feja Stanisław
Goździcka Urszula
Góra Barbara
Gudra Bogdan (do 02.2000 r.)

Kasperkiewicz Sylwester
Każmierczak Maciej
Królikowska Maria
Kukuła Zdzisław (od 03.2000 r.)
Lepka Wanda
Mądry Kazimierz
Nowacki Zygmunt
Nowak Ewa
Podyma Tadeusz
Sienkiewicz Jan

Sosnowski Józef Wojciech
Sumińska Krystyna
Stachowiak Andrzej
Szkudlarek Mieczysław
Tęsiński Adam
Tyc Brunon
Walerowicz Sylwester
Wojtaszek Anna
Witek Maria

Kadencja 2002–2006

Baraniak Piotr
Bera Zbigniew
Blabuś Jan
Czworowski Kazimierz
Dąbrowski Krzysztof
Feja Stanisław
Główka Maria

Jakubczyk Henryk
Kasperkiewicz Sylwester
Kempa Aniela
Kremer Maria
Kucharska-Tomalkiewicz Irena
Kukuła Zdzisław
Lewek Sylwester

Pazdyka Bronisław
Solecki Henryk
Sumisławska Krystyna
Stachowiak Andrzej
Szkudlarek Mieczysław
Tęsiorowski Adam
Wojtaszek Anna

Kadencja 2006–2010

Bera Zbigniew

Błabuś Jan

Czworowski Kazimierz

Feja Stanisław

Jóźwik Andrzej

Kempa Aniela

Kukuła Zdzisław

Lewek Sylwester

Nikodem Roman

Nowak Bernadeta

Przybył Eugeniusz

Rudziński Krzysztof

Rybak Mikołaj

Stachowiak Andrzej

Sadek Irena

Stasik Ewelina

Sumisławska Krystyna

Tęsiorowski Adam

Więcek Aleksandra

Witek Maria

Wojtaszek Anna

Kadencja 2010–2014

Baciński Maciej
Barczyk Katarzyna
Blabuś Jan
Czworowski Kazimierz
Dąbrowski Krzysztof
Gollmer Marek
Grabowski Jakub
Grygier Grażyna

Jóźwik Andrzej
Leks Grzegorz (od 09.2012 r.)
Lewek Sylwester
Możdżanowska Krystyna
Pastok Danuta
Przybył Eugeniusz
Psikus Piotr (do 04.2013 r.)
Sadek Irena

Stachowiak Andrzej
Stasik-Makowska Ewelina (od 05.2013 r.)
Tęsiorowski Adam
Tyra Andrzej (do 08.2012 r.)
Witek Maria
Wojtaszek Anna
Żłobińska Irena

Kadencja 2014–2018

Baciński Maciej

Baraniak Piotr

Błabuś Jan

Czechłowski Ireneusz

Dąbrowski Krzysztof

Jóźwik Andrzej

Krowiarz Lidia

Młot Alicja

Nowacki Zygmunt

Pastok Danuta

Poziemski Adam

Półkownik Remigiusz

Przybył Eugeniusz

Sadek Irena

Solecki Tomasz

Solska Paulina

Stachowiak Andrzej

Szalek Beata

Szubert Karol

Tęsiorowski Adam

Walas Wiesław

Przewodniczący Rady Miejskiej

Józef Wojciech Sosnowski

Urodzony 27 grudnia 1944 r. w Skarżysku-Kamiennej. Wykształcenie średnie medyczne, absolwent Państwowej Szkoły Medycznej Instruktorów Terapii Zajęciowej w Branicach.

Od 1969 r. stały mieszkaniec Kępna. Żonaty, dwoje dzieci (córkę). Wykonuje zawód handlowca (kupca).

W latach 1978–1987 przewodniczący Komitetu Rodzicielskiego Szkoły Podstawowej nr 3 w Kępnie. Radny Rady Miejskiej w latach 1978–2002. Od 1990 r. do 1994 r. przewodniczący Rady Miejskiej oraz członek Zarządu Miasta i Gminy Kępno. W latach 1998–2002 ponownie członek Zarządu Miasta i Gminy Kępno. W latach 1996–2000 prezes Kępińskiego Klubu Sportowego „Polonia”.

Od 2009 r. na emeryturze.

Jerzy Trzmiel

Urodzony 14 października 1943 r. w Grębaninie. Ukończył Wydział Geodezji i Kartografii na Akademii Rolniczej we Wrocławiu. Po ukończeniu studiów pracował w Wojewódzkim Biurze Geodezji i Kartografii we Wrocławiu, a następnie w Powiatowym Biurze Geodezji i Kartografii w Kępnie. W latach 1979–1984 pełnił funkcję zastępcy naczelnika miasta i gminy Kępno, a w latach 1984–1990 funkcję naczelnika miasta i gminy Kępno. Na drugiej sesji Rady Miasta i Gminy Kępno 1 lipca 1990 r. został wybrany burmistrzem Kępna, ale 18 września 1990 r. zrezygnował z tego stanowiska. W latach 1994–1998 był przewodniczącym Rady Miejskiej. Po utworzeniu powiatu kępińskiego został wybrany starostą tego powiatu i funkcję tę pełnił do 2010 roku.

Był współzałożycielem Forum Społeczno-Gospodarczego (1.06.1998 r.) i jego przewodniczącym do 2010 roku.

Andrzej Stachowiak

Urodzony 8 marca 1958 r. w Tarnowie Podgórnym. Ukończył Akademię Rolniczą w Poznaniu i Akademię Ekonomiczną w Poznaniu oraz studia podyplomowe na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Pracował w PGR Mianowice jako główny energetyk (1984–1986), a następnie rewident zakładowy (1986–1990). W latach 1990–1998 pełnił funkcję wiceburmistrza w gminie Kępno, od 1998 r. został dyrektorem banku PKO BP. Oddział w Kępnie. Od 1990 r. – do chwili obecnej – zaangażowany w pracy samorządu terytorialnego w Kępnie jako radny. W latach 1990–1998 jako wiceburmistrz wchodził w skład Zarządu Miasta i Gminy Kępno. Był też, z ramienia Rady Miejskiej, delegatem do Sejmiku Samorządowego Województwa Kaliskiego. W Sejmiku wybrano go członkiem Zarządu oraz członkiem Komisji Rozwoju Gospodarczego i Komisji Rewizyjnej. W latach 1994–1998 był też delegatem do Krajowego Sejmiku Samorządu Terytorialnego i członkiem Komisji Legislacyjnej KSST. Od 1998 r. do 2010 r. pełnił funkcję przewodniczącego Rady Miejskiej w Kępnie, od 2014 r. do chwili obecnej ponownie pełni tę funkcję. Jest też członkiem Zarządu Stowarzyszenia „Zdrowie”, działającego na rzecz szpitala w Kępnie.

Krzysztof Dąbrowski

Urodzony 15 marca 1959 r. Studia wyższe z tytułem magistra ukończył na kierunku administracja samorządowo-rządowa w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu. W latach 1998-2007 pełnił funkcję sekretarza w Starostwie Powiatowym w Kępnie. Od kwietnia 1997 r. do chwili obecnej jest radnym Rady Miejskiej (kadencja 2014-2018). W latach 2010-2014 był przewodniczącym Rady Miejskiej w Kępnie. Należy do współzałożycieli Forum Społeczno-Gospodarczego, a obecnie jest jego przewodniczącym. Od 1998 r. do 2010 r. pełnił funkcję prezesa Ogniska TKKF „Przemysław” w Kępnie.

Jest inicjatorem i organizatorem wielu imprez społeczno-gospodarczych, rekreacyjnych i sportowych między innymi takich jak: Ogólnopolski Rodzinny Rajd Samochodowy, Ogólnopolskie Targi Mebli i Przedsiębiorczości, Mistrzostwa w Duathlonie Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych.

Burmistrzowie Gminy Kępno

Jerzy Trzmiel

Na II sesji Rady Miasta i Gminy, 1 lipca 1990 r., został wybrany burmistrzem, ale 18 września 1990 r. zrezygnował z tego stanowiska.

Piotr Psikus

Urodził się 2 czerwca 1959 r. w Kępnie. Żonaty, dwie córki. Ukończył Akademię Rolniczą – Wydział Rolniczy z tytułem inżyniera rolnika. W latach 1996-1997 ukończył studia podyplomowe z zakresu administracji samorządowej i zarządzania na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. W latach 2000-2002 studiował w Wyższej Szkole Bankowej, kończąc ją jako magister finansów i bankowości.

Posiada uprawnienia do zasiadania w radach nadzorczych spółek skarbu państwa.

Od 1990 r. do 2010 r. pełnił funkcję burmistrza miasta i gminy Kępno, następnie został ponownie wybrany na kadencję 2014-2018.

Radny Rady Miejskiej w Kępnie w kadencji 2010-2015 (do kwietnia 2013 r.).

W okresie od maja 2012 r. do lipca 2012 r. zastępca dyrektora ds. energetyki odnawialnej – Energomontaż-Południe S.A. w Katowicach, a od sierpnia 2012 r. do 14 marca 2013 r. – zastępca dyrektora zarządzającego Energomontaż-Południe S.A. w Katowicach.

W latach 2013-2014 r. pełnił funkcję zastępcy burmistrza miasta i gminy Wieruszów.

W okresie od 1998 r. do 2002 r. był wiceprzewodniczącym Rady Powiatu Kępińskiego. Od 2000 r. pełni funkcję prezesa Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Kępnie.

W 2002 r. został wybrany prezesem Stowarzyszenia „Kępińska Inicjatywa Samorządowa”, mającego na celu rozwój społeczno-gospodarczy gminy Kępno.

W latach 2000-2003 był członkiem Komitetu Monitorującego Kontrakt Rządu dla Województwa Wielkopolskiego.

Jest członkiem Powiatowej Rady Zatrudnienia i wchodzi w skład Zarządu Związku Miast Polskich VII kadencji (2015-2019).

Odnaki i wyróżnienia:

- Złoty Krzyż Zasługi,
- Odznaka Honorowa za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego,
- Złoty Medal za Zasługi dla Pożarnictwa,

- Nagroda przyznana przez Wojewodę Wielkopolskiego i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków za opiekę nad zabytkami w województwie wielkopolskim,
- Srebrny Parasol – nagroda Krajowej Izby Gospodarczej przyznana za wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju firm na terenie gminy Kępno.

Aniela Kempa

Urodzona 8 listopada 1952 r. w Wałczu. Mężatka, matka córki Anny oraz synów Michała i Piotra. Wykształcenie wyższe administracyjne uzyskane na studiach dziennych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Działacz NSZZ „Solidarność” – przewodnicząca Komisji Rewizyjnej w Zakładzie Urządzeń Chemicznych „Montochem”, (największym zakładzie przemysłowym w Kępnie) nieprzerwanie od rejestracji NSZZ do wprowadzenia stanu wojennego w Polsce. Kilkrotnie przesłuchiwana w 1983 r. przez funkcjonariuszy SB w związku z prowadzonym śledztwem we Wrocławiu przeciwko „Solidarności Walczącej”. W działalności samorządowej – radna Rady Miejskiej Miasta i Gminy Kępno IV i V kadencji, tj. od 27.10.2002 r. do 24.11.2010 roku. W VI kadencji w latach 2010-2014 burmistrz miasta i gminy Kępno.

Parlamentarzyści Ziemi Kępińskiej

Andżelika Możdżanowska

Urodziła się 20 marca 1975 r. w Kępnie. Jest absolwentką Wydziału Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. W 2002 r. ukończyła studia podyplomowe z zakresu przygotowania i zarządzania projektami Unii Europejskiej w Instytucie Biznesu w Kaliszu; 2010 r. – studia podyplomowe z certyfikacji energetycznej budynków na Wydziale Ochrony Środowiska Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu.

W okresie 2002–2009 nauczyciel przedmiotów ekonomicznych w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Wieruszowie. Od 2005 r. wykładowca Społecznej Akademii Nauk, Wydział zamiejscowy w Ostrowie Wielkopolskim. W latach 2008–2011 przedsiębiorca i założycielka Centrum Obsługi Biznesu, zajmującego się m.in. doradztwem ekonomicznym, opracowywaniem biznesplanów i pozyskiwaniem środków z UE.

Wydawca i redaktor naczelny lokalnego pisma gazety bezpłatnej „Kurier Lokalnego Powiatu Kępińskiego”. Założycielka i prezes, a obecnie członek Stowarzyszenia „Po Prostu Pomagam” prowadzącego działalność charytatywną na rzecz dzieci.

Wspierająca także akcję „Matek I Kwartału”.

9 października 2011 r. kandydowała w wyborach do Senatu z listy PSL, uzyskała 36 566 głosów i została wybrana senatorem.

Po wstąpieniu do Polskiego Stronnictwa Ludowego w lutym 2012 r. została przewodniczącą Zarządu Powiatowego w Kępnie, a następnie, 1 grudnia 2012 r., weszła w skład Rady Naczelnej tej partii jako jej sekretarz. Była wiceprzewodniczącą Klubu Parlamentarnego PSL. W 2015 r. kandydowała z drugiego miejsca w wyborach do Parlamentu Europejskiego i uzyskała 15 791 głosów, co było piątym wynikiem PSL w kraju. Od 19.01.2015 r. sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ewy Kopacz. W wyborach do parlamentu w 2015 r. była przewodniczącą Komitetu Wyborczego PSL. Ubiegała się w tych wyborach o mandat posła z ramienia PSL w okręgu nr 36 (Kalisz). Uzyskała 18 776 głosów, co dało jej mandat posłanki i stanowiło największą indywidualną liczbę głosów na liście z ramienia PSL. W Sejmie działała w Parlamentarnym Zespole ds. Dzieci i w Parlamentarnym Zespole ds. Osób Starszych, była członkiem Rady Prezydium i sekretarzem Parlamentarnego Zespołu ds. Leśnictwa, Ochrony Środowiska i Tradycji Łowieckiej. Jest delegatem polskiego parlamentu w Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy w Strasburgu. Od 2016 r. jest członkiem Rady Służby Publicznej – organu opiniodawczo-doradczego przy Prezesie Rady Ministrów w KPRM. Z dniem 22 lipca 2016 r. została członkinią komisji śledczej ds. Amber Gold. Działa w Parlamentarnej Grupie Kobiet. Dzięki skutecznym działaniom pozyskane zostały środki na budowę obwodnicy Kępna.

Otrzymała wyróżnienia:

„Osobowość Roku 2014” w kategorii Polityka,

„Człowiek Roku 2011 Powiatu Kępińskiego”,

Medal „Otwarte Serce 2012” – Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”,

„Przyjaciół Dziecka” – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci.

Inicjatorka otwarcia Okna Życia w klasztorze siostr nazaretanek w Ostrzeszowie.

Bożena Henczyca

Urodzona 19 kwietnia 1976 r. w Kluczborku. Ukończyła Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu. Po uzyskaniu tytułu magistra filologii polskiej pracowała jako dziennikarka w „Tygodniku Kępińskim”. Wstąpiła do Platformy Obywatelskiej, w ramach której rozpoczęła działalność polityczną w strukturach lokalnych tej partii. W 2009 r. została pełniąc funkcję wójta gminy Perzów. W tym samym roku wygrała przedterminowe wybory na ten urząd. W wyborach samorządowych w 2010 r. została ponownie wybrana wójtem gminy Perzów. W wyborach do parlamentu w 2011 r. kandydowała na posła z listy PO w okręgu kaliskim, uzyskując 3199 głosów, co nie wystarczyło do uzyskania mandatu. W wyborach do samorządów w 2014 r. wybrana została powtórnie wójtem gminy Perzów. Wkrótce zrezygnowała z tego stanowiska, aby objąć 17 grudnia 2014 r. mandat posła w miejsce Łukasza Borowiaka, który został prezydentem Leszna. W 2015 r. z powodzeniem ubiegała się o mandat poselski, uzyskując 8599 głosów.

Bohdan Pilarski

Urodzony 24 września 1931 r. w Brzozowcu w powiecie wołyńskim. W czasie II wojny światowej był kurierem i zwiadowcą w oddziale Armii Krajowej. W 1956 r. ukończył studia muzykologiczne na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 1962-1965 studiował w Paryżu, na Sorbonie i w College de France. W kraju był w opozycji do władz Polski Ludowej. Miał problemy ze znalezieniem stałej pracy. W 1967 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych odmówiło mu zgody na wyjazd do Francji. Wyjechał wtedy do wsi Krupka, koło Bolesławca, zajął się tam pracą naukową oraz hodowlą owiec. W 1981 r. kierował NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych w gminie Bolesławiec. W latach 1989-1991 był posłem Sejmu kontraktowego, w latach 1991-1993 uzyskał mandat posła I kadencji z listy Stronnictwa Ludowo-Chrześcijańskiego. Pracował w Komisji Kultury i Środków Przekazu oraz Komisji Regulaminowej i Spraw Poselskich.

Witold Tomczak

Urodzony 5 kwietnia 1957 r. w Kępnie. W 1987 r. ukończył studia na Wydziale Lekarskim Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach. Pracował jako lekarz w gminie Łęka Opatowska. W latach 1990-1998 pełnił mandat radnego w Radzie Gimny Łęka Opatowska. W latach 1997-2001 wybrany został posłem na Sejm z ramienia Akcji Wyborczej Solidarność (z rekomendacji Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego). W kolejnej kadencji uzyskał mandat posła z listy Ligi Polskich Rodzin w okręgu kaliskim (15 861 głosów). W 2004 r., otrzymawszy 47 260 głosów, dostał się z ramienia Ligi Polskich Rodzin do Parlamentu Europejskiego. Został wybrany z okręgu obejmującego województwo wielkopolskie. Jako europoseł brał udział w pracach Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz delegacji ds. współpracy Unii Europejskiej z Chorwacją i Komisji Kultury.

Ryszard Iwan

Urodził się 25 sierpnia 1955 r. we Wrocławiu. W latach 1971- 1975 uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego w Kępnie, mieszkał wraz z rodzicami w Bralinie, którzy następnie przenieśli się do Kępna.

Ukończył studia na Akademii Rolniczej w Krakowie, uzyskując tytuł zawodowy inżyniera melioracji wodnych. Skończył także studia podyplomowe z zarządzania i marketingu w Instytucie Badań Systemowych PAN w Warszawie, a następnie zarządzanie przedsiębiorstwami telekomunikacyjnymi we Francji. W 1980 r. wstąpił do NSZZ „Solidarność”, gdzie wybrano go członkiem Zarządu Regionu Śląsko-Dąbrowskiego. Był także członkiem pierwszej Krajowej Komisji NSZZ „Solidarność”. W stanie wojennym został internowany i przebywał ponad 8 miesięcy w obozie dla internowanych w Zaborzu. W 1989 r. kandydował do Sejmu kontraktowego, uzyskując mandat posła z okręgu Lubliniec jako kandydat Komitetu Obywatelskiego. W Sejmie był członkiem Komisji Łączności z Polakami za Granicą, Komisji Spraw Zagranicznych, a także Komisji Samorządu Terytorialnego, Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej. W 1991 r. premier Krzysztof Bielecki mianował go Pełnomocnikiem Rządu do spraw Utworzenia Telekomunikacji Polskiej. W rządzie Jerzego Buzka był szefem zespołu doradców ówczesnego ministra gospodarki Janusza Steinhoffa.

ANEKS I

Układ, na mocy którego Mściwój II, władca Pomorza Gdańskiego, darował tę dzielnicę księciu wielkopolskiemu Przemysłowi II.

1282 luty 15, Kępno

Ponieważ to co się dzieje w czasie z upływem czasu zanika w pamięci ludzi, jeżeli nie zostało uwiecznione przez świadków lub oryginalnymi dokumentami, aby względem księstwa pomorskiego uniknąć wszelkiej skargi w jakiegokolwiek materii i zgorszeniu, które u wielu po naszym zejściu w przyszłości mogłoby powstać, chcieliśmy za naszego życia rozporządzić, ponieważ po naszym zgonie mogłoby być pominięte wskutek różnych zmiennych wypadków. A za tym po starannym rozważeniu zabieramy się do uczynienia niniejszej darowizny wśród żyjących i dążymy do rzeczywistego zapewnienia każdemu z osobna i wszystkim ludziom naszego księstwa spokojnego i bezpiecznego pokoju wspomnianego księstwa.

Przeto my Mszczuj, z łaski Bożej książę Pomorza, czynimy wiadomym tak obecnym, jak i przyszłym, którzy niniejszy dokument zobaczą, że my ani siłą, ani obawą nie zmuszeni, z własnej dobrowolnej pobudki, za nas i naszych następców i spadkobierców, tytułem prawdziwej i czystej darowizny wśród żyjących, dajemy, przekazujemy, odstępujemy naszemu umiłowanemu synaczkowi, dostojnemu księciu Przemysłowi, z łaski Bożej księciu Polski, całą ziemię naszego księstwa: mianowicie Pomorza z wszystkimi miastami, grodami, wsiami, poddanymi, kościołami, patronatami, posiadłościami, ziemiami i to uprawionymi i nie uprawionymi, lasami, biegami wód i ich źródłami i ujściami, z czynszami, prawami feudalnymi i z wszelkimi należnościami i służebnościami, również i władzą sądową we wszystkich procesach, dotyczących rzeczy i osób niebezpiecznych, pożytecznych i pomniejszych, które posiadamy i które kiedykolwiek moglibyśmy posiadać w księstwie, w miastach i we wszystkich innych wyżej wymienionych, które z jakiegokolwiek bądź powodu lub z jakiej-

kolwiek przyczyny nam przysługują lub przysługiwać będą, celem utrzymania, dzierżenia i posiadania oraz robienia zawsze cokolwiek, by się jemu lub jego spadkobiercom w przyszłości podobało.

Postanawiamy wymienione księstwo ze wszystkimi innymi wyżej wymienionymi (przynależnościami), w imieniu tegoż Przemysła, dopóki nie osiągnie (ich) w osobiste posiadanie, na których przyjęcie przekazujemy i dajemy mu wszelkie prawo, aby własnym autorytetem za naszym zezwoleniem i zgodą mógł wejść (w posiadanie), aby odtąd wspomniany Przemysł książę Wielkopolski mógł względem wspomnianego księstwa i wszystkich wymienionych (przynależności), działać, użytkować, zawarować i odrzucać i to księstwo i jego prawa dzierżyć i posiadać i w ogóle, i w szczególności czynić, co my sami czynilibyśmy i sprawowalibyśmy teraz i w przyszłości, wprowadzając go w prawo i miejsce nasze, i ustanawiamy go naszym namiestnikiem swego mienia. Przyrzekamy mu z racji wymienionej darowizny, ani z jakiegokolwiek innej przyczyny nie czynić ani wszczynać żadnego procesu ani sporu, ani wspierać wszczynających (spór); i wymienionego księstwa lub jego części nikomu nie podarujemy,

ani nie uczynimy szkody lub sprzeciwu wobec tej darowizny; i jeżeli wymieniona darowizna przekraczałaby miarę, darujemy i pragniemy, aby tyle było darowizn, ile wynosi całość tych sum, które mają być darowane. Którą to darowiznę i wszystkie i poszczególne wyżej wymienione przyobiecujemy my, imieniem Mszczuj, za nas i naszych dziedziców wymienionemu Przemysłowi księciu polskiemu żądającemu (tego) dla siebie i swoich spadkobierców, przyrzekając przestrzegać, zachowywać, wypełniać i przeciw tej darowiznie nie czynić (nic) lub występować i jej samej nie odwoływać pod pozorem niewdzięczności albo dlatego, że przewyższa uprawnioną miarę; i przeciw wymienionym rzeczom lub niektórym z nich nie czynić ani nie występować w jakikolwiek sposób i dotknąwszy św. Ewangelii składamy na to osobistą przysięgę, zrzekając się zarzutu niedokonania rzeczowej darowizny, wszelkiej pomocy (wynikającej) z ustawy prawa kanonicznego oraz cywilnego, ze zwyczaju, z przywileju własności sądu, powództwa z tytułu niezależnego i bezpodstawnego wzbogacenia, wszelkiego rodzaju środka apelacyjnego, zarzutu z powodu dokonania darowizny w dniu świątecznym, ustawy o nieważności zrzeczenia ogólnego (oraz z) wszelkich ustaw wydanych i przyszłych oraz wydanej na soborze powszechnym konstytucji de duabus diaetis, zarzutu (wynikającego) z porozumienia co do miejsca i sędziów, (i z) pism papieskich, gdyby takie udało się uzyskać bez podania imienia tegoż Przemysła, (i z) wszystkich innych zarzutów i środków obrony, które by można podnieść lub przeciwstawić rzeczowej darowiznie. Ponadto my Mszczuj, książę Pomorza, przyrzekamy złożyć temuż Przemysłowi, księciu Wielkopolski, na życzenie jego doradców, w jakimkolwiek sądzie, który sobie wybierze, oświadczenie o zrzeczeniu się wszystkich wyżej wymienionych (pomocy) razem i którejkolwiek z nich ¹.

Działo się i dano w Kępnie roku Pańskiego 1282, nazajutrz po św. Walentym męczenniku ².

¹) Opuszczono informacje o świadkach.

²) 15 lutego.

ANEKS II

Przywilej Przemysła II, księcia poznańskiego i kaliskiego postanawiający, aby miasta w rejonie kaliskim wzorowały swoje prawa na Kaliszu.

1283 październik 2, bez miejsca wydania

Ponieważ zachodzące obecnie wydarzenia z czasem podlegają przeinaczeniom, przez które zdążają do zapomnienia, konieczne jest utrwalenie tych wydarzeń przy pomocy autorytetu pisarzy i dla pamięci świadków, aby nie wymknęły się z upływem lat. Niech zatem pozna tak czas obecny, jak też przyszła potomność, że my Przemysł, z Bożej Łaski książę poznański i kaliski, uznajemy niniejszym pismem publicznie oświadczając, że dla złagodzenia braków i niedostatków wiernych naszych mieszczan w Kaliszu wyznaczymy wszystkie miasta i miasteczka w okręgu kaliskim i jego granicach, określonych przez tychże naszych wiernych, aby prawa swoje sądowe przyjmowały od nich, i postanawiamy, aby tam też, a nie gdzie indziej, odprawić publiczne sądy.

Najpierw zatem chcemy, aby nasze miasto Konin wszystkie prawa swoje u nich przyjmowało. Po drugie Nowe Miasto, które zbudował Mikołaj, podobnie wyznaczamy do naszego miasta Kalisza, aby w nim upomniało się o prawa sądowe. Oprócz tego miasto Pleszew i miasto Żerków, Kotlin, Orla, Ostrzeszów, miasto nasze w Kępnie, oprócz tego miasto nasze Tanków i Wieluń, gdy dostaną się do naszych rąk, podobnie miasto nasze Bolesławiec, gdy znowu wróci do naszych rąk, wyznaczamy również do naszego miasta Kalisza, ponieważ praw swoich żaden wprzód nie przyjął. Chcemy także, aby wszystkie wsie należące do tychże miast podlegały temu prawu, co wymienione miasta. Chcemy oprócz tego, aby wszystko, co od czasu naszego przywileju w okręgu kaliskim będzie nowo założone, pdlegało wymienionym prawom i aby otrzymało swoje prawa z Kalisza, jak inne miasta.

O granicach zaś ziemi naszej takie składamy oświadczenie: z jednej strony granica między nami a ziemią księcia wrocławskiego, z drugiej zaś strony aż do rzeki, która potocznie nazywa się Wartą. Cokolwiek, jak

Ponieważ zachodzące obecnie wydarzenia z czasem podlegają przeinaczeniom, przez które zdążają do zapomnienia, konieczne jest utrwalenie tych wydarzeń przy pomocy autorytetu pisarzy i dla pamięci świadków, aby nie wymknęły się z upływem lat. Niech zatem pozna tak czas obecny, jak też przyszła potomność, że my Przemysł, z Bożej Łaski książę poznański i kaliski, uznajemy niniejszym pismem publicznie oświadczając, że dla złagodzenia braków i niedostatków wiernych naszych mieszczan w Kaliszu wyznaczmy wszystkie miasta i miasteczka w okręgu kaliskim i jego granicach, określonych przez tychże naszych wiernych, aby prawa swoje sądowe przyjmowały od nich, i postanawiamy, aby tam też, a nie gdzie indziej, odprawić publiczne sądy.

Najpierw zatem chcemy, aby nasze miasto Konin wszystkie prawa swoje u nich przyjmowało. Po drugie Nowe Miasto, które zbudował Mikołaj, podobnie wyznaczamy do naszego miasta Kalisza, aby w nim upomniało się o prawa sądowe. Oprócz tego miasto Pleszew i miasto Zerków, Kotlin, Orla, Ostrzeszów, miasto nasze w Kępnie, oprócz tego miasto nasze Tanków i Wieluń, gdy dostaną się do naszych rąk, podobnie miasto nasze Bolesławiec, gdy znowu wróci do naszych rąk, wyznaczamy również do naszego miasta Kalisza, ponieważ praw swoich żaden wprzód nie przyjął. Chcemy także, aby wszystkie wsie należące do tychże miast podlegały temu prawu, co wymienione miasta. Chcemy oprócz tego, aby wszystko, co od czasu naszego przywileju w okręgu kaliskim będzie nowo założone, podlegało wymienionym prawom i aby otrzymało swoje prawa z Kalisza, jak inne miasta.

O granicach zaś ziemi naszej takie składamy oświadczenie: z jednej strony granica między nami a ziemią księcia wrocławskiego, z drugiej zaś strony aż do rzeki, która potocznie nazywa się Wartą. Cokolwiek, jak

powieździeliśmy, w tych granicach byłoby wybudowane, czy to miasto, czy wsie, praw swoich mają domagać się od Kalisza. Gdy zaś umiłowani nasi wierni mieszczanie w Kaliszu, których nasz przywilej tak jak i nas dotyczy, w zakresie honoru i jego łaskawym realizowaniu będą powolni oraz wierni, specjalnie jak się godzi z umiłowaniem dajemy tym przywilejom uroczyste uprawnienie, aby wszystkie miasta, wsie i miasteczka jak wspomnieliśmy — o prawa swoje dopytywali się u nich. Chcemy, aby wszystkie postanowienia, jakie wydadzą wymienieni nasi wierni mieszczanie z Kalisza, o ile będą je potwierdzać swoimi przysięgami, pozostały nienaruszalne i nie były przez nikogo ponownie stwierdzone. Postanawiamy również, jakkolwiek sędziego wyznaczamy naszemu miastu w Kaliszu, aby żadne sprawy nie były rozpatrywane gdzie indziej i aby od jego wyroku nikt nie odważył się kiedykolwiek odwołać do innego sędziego.

To wszystko umiłowanym wiernym naszym mieszczanom w Kaliszu z łaskawości naszej przekazujemy uroczystie, ponieważ jest on głową i zwierciadłem ziemi naszej, chcąc, aby te nasze przywileje przechodziły stale na dziedziców tych do naszych mieszczan. Świadcami tej sprawy są: Herkenbold — dowódca naszego wojska, Czechosław — cześnik, pan Wojciech — komornik. Poza tym działo się to w obecności naszych mieszczan Henryka — wójta z Bytomia, Bertolda — przełożonego rajców, Ekcharda — burmistrza z Byczyny, Lutfrida ze Świdnicy, Konrada — przełożonego piekarzy, Jana — budnika, Ekcharda z Namysłowa, Jeskona z Namysłowa, Tylona z Tłokini, Teodoryka z Krakowa, Michała — ławnika, Waltera Stiulera, Fryderyka Reora, Arnolda Krechilera. Aby zaś uroczystość naszego przywileju nie była podważalna i była silna, kazaliśmy umocnić niniejsze pismo środkiem obronnym, jakim jest nasza pieczęć.

Działo się to roku Pańskiego 1283, w szóste nony października¹.

¹ 2 października

ANEKS III

Przywilej króla Jana Kazimierza zezwalający Adamowi z Rudnik Biskupskiemu na lokowanie miasta we wsi Kępno. 1660
grudzień 20, Kraków

My, Jan Kazimierz, z Bożej łaski król Polski, wielki książę Litwy, Rusi, Prus, Mazowsza, Żmudzi, Inflant, Smoleńszczyzny i Czernichowszczyzny, jak też Szwedów, Gotów i Wandalów król dziedziczny, każdemu z osobna ludziom wszelkiego stanu, pochodzenia i znaczenia, obecnym i przyszłym, zwracamy uwagę, że należy do ozdoby i chwały każdego królestwa, aby w nim także miasta w odpowiednich miejscach były zakładane i budowane, w których mogłyby odbywać się spotkania różnych ludzi, targi różnego rodzaju towarami, prace rzemieślnicze oraz wolny handel, konieczne dla potrzeb ludzkich.

Z tego też powodu, gdy urodzony Adam z Rudnik Biskupski, starosta wieluński i nasz komornik, pochodzący z najszlachetniejszej i bardzo zasłużonej rodziny, sam mając wielkie wobec nas zasługi tak w czasie wojny, jak i pokoju, powziął myśl założenia i wybudowania na nowo miasta we wsi swej dziedzicznej zwanej Kępno i prosił nas, aby za zgodą i poparciem naszym królewskim zaczęte dzieło wygodniej mógł kontynuować i dokończyć, bez trudności daliśmy i dajemy mu niniejszym przywilejem naszym prawo, aby wspomniane miasto, które zatrzyma dawną nazwę i będzie się nazywało Kępno, cieszyło się wszelkimi prawami i wolnościami, jakimi cieszą się inne miasta naszego Królestwa i aby z nich korzystało na zawsze i na wieczne czasy.

Najpierw zatem dajemy temuż miastu pełne prawo niemieckie magdeburskie ze wszystkimi wolnościami, sądami i przywilejami, dotyczącymi świeckiego zarządu, jak też uprawnienia do budowania domów, sprawowania sądów i na miarę innych miast naszego Królestwa wytwarzania towarów i posiadania składów. Wszystkie przywileje, jakie mieszkańcy otrzymają od nas lub od swego dziedzica, o ile będą zgodne z prawem, potwierdzamy i zatwierdzamy oraz postanawiamy, aby były utrzymane i przestrzegane po wsze czasy.

Poza tym zwalniamy to miasto od wszelkich praw i zwyczajów, które nie są zgodne z prawem i zwyczajem niemieckim, a mieszczan wyłączamy od sądów, prawa i wyroków jakichkolwiek, niekompetentnych i sprzecznych z prawem magdeburskim, aby w żadnym miejscu nie byli zmuszani odpowiadać za osobiste przestępstwa i czyny karalne, jak tylko przed sądem i władzami miejskimi tegoż miasta Kępna, pozostawiając jednakże prawo odwołania się w sprawach cywilnych do właściciela miasta.

Dajemy również władzom miejskim wspomnianego miasta pełną władzę sądenia i karania wszystkich przestępstw kryminalnych, mianowicie zabójstwa, kradzieży, cudzołóstwa, zranienia, podpalenia i otrucia oraz innych występków i zbrodni.

Co się zaś tyczy wyboru władz miejskich, corocznie w dzień świętych apostołów Piotra i Pawła¹ mieszkańcy tego miasta przedstawiają spośród siebie kandydatów dziedzicowi, a z nich mają być wyznaczeni burmistrz i pięciu senatorów czyli rajców. Wójta zaś i sędziów w tenże dzień wyznaczać będzie dziedzic, powierzając tę funkcję osobom według swego uznania i z korzyścią dla miasta.

W znaku czyli pieczęci publicznej tego miasta, którą władze miejskie posługiwać się będą przy zatwierdzaniu dekretów, dokumentów, umów i wszelkich kontraktów, ma być łabędź białego koloru stojący na zielonej wyspie, od którego miasto wzięło nazwę^a.

Ażeby lepiej naszą łaskę i życzliwość temuż urodzonemu Adamowi Biskupskiemu, staroście wieluńskiemu i komornikowi naszemu, jak też mieszkańcom Kępna okazać, dajemy temuż miastu i jego mieszkańcom możliwość i wolność wytwarzania towarów różnego rodzaju, mianowicie sukna i płótna jak też innych produktów oraz wywożenia ich z Królestwa, obojętnie jakiego będą rodzaju i nazwy, tak w czasie pokoju, jak i wojny, a także do Królestwa lądem i wodą przywożenia, na wzór i według przywilejów innych miast nowo lokowanych, szczególnie zaś miasta Rawicza, położonego w Wielkopolsce, jednak bez szkody dla tych miast, którym takie prawa przez łaskawych naszych poprzedników zostały nadane.

Zwalniamy także to miasto i jego mieszkańców, którzy przejmą prawo miejskie, dla polepszenia ich sytuacji, od wszelkich opłat celnych i przewozowych, od powinności publicznych i innych jakkolwiek by się nazywały, a to na okres 35 lat, licząc od daty wydania niniejszego przywileju.

Ponieważ do spraw publicznych należy ćwiczenie oraz obrona miasta przez bractwo kurkowe, przeto bractwu temu, założonemu przez dziedzica miasta, wszystkie wolności i przywileje, które są mu nadane przez tegoż dziedzica, jak też wszystkie umowy i związki zgodne ze zwyczajami w innych miastach naszego Królestwa, które w tym mieście będą przyjęte, potwierdzamy na zawsze.

¹ 29 czerwca.

^a W tym miejscu w dokumencie znajduje się rysunek herbu miasta Kępna, przedstawiający białego łabędzia na zielonej kępie.

Jarmarków ustanawiamy siedem w roku: pierwszy w dzień Trzech Króli², drugi w poniedziałek po Popielcu, trzeci w dzień św. Jerzego³, czwarty w poniedziałek po Świętej Trójcy, piąty w dzień św. Dominika wyznawcy⁴, szósty w dzień św. Franciszka wyznawcy⁵ i siódmy w dzień św. Katarzyny dziewicy i męczenniczki⁶ w taki sposób, aby nie miały krzywdy inne sąsiednie miasta w naszym Królestwie.

Ustanawiamy dwa targi w tygodniu, mianowicie we wtorek i sobotę. Na wszystkie targi i jarmarki wolno jest przychodzić wszelkim kupcom, rzemieślnikom i innym ludziom (chyba że prawo publiczne im tego zakazuje, a obecność ich jest zakazana), którzy mają swobodę kupowania i sprzedawania oraz zamieniania rzeczy i towarów swoich, a to od dnia, w którym zaczyna się jarmark, aż do dnia wybranego przez władze miejskie. Podobnie mogą kupować i sprzedawać oraz zamieniać konie, woły i inne zwierzęta małe lub duże, kopytkowe lub rogate.

Chcemy też mocą niniejszego przywileju naszego, aby wszystkie dobra ruchome i nieruchome mieszkańcy tegoż miasta, a po ich zgodnie prawowici spadkobiercy, spokojnie mogli posiadać i cieszyć się w tym zakresie swobodami, podobnie jak inne nasze miasta, oraz aby cieszyli się i korzystali i byli uważani na równych innym na zawsze.

Obiecujemy za nas i najjaśniejszych naszych następców wszystko, co wyżej zostało wyrażone, na zawsze i bez pogwałcenia dotrzymać. Na większą pewność i oczywiste świadectwo podpisaliśmy się ręką naszą własną. Nasza pieczęć majestatyczna została przewieszona. Dan w Krakowie, dnia 20 miesiąca grudnia roku Pańskiego 1660, naszego zaś panowania w Polsce i Szwecji roku trzynastego^b.

² 6 stycznia.

³ 23 kwietnia.

⁴ 5 sierpnia.

⁵ 4 października.

⁶ 25 listopada.

^b Opuuszczono informacje o świadkach, asystujących przy podpisywaniu dokumentu.

ANEKS IV

Przywilej lokacyjny dla miasta Kępna, wydany przez starostę wieluńskiego, Adama z Rudnik Biskupskiego 1661 grudzień 2, brak miejsca wydania

W Imię Pańskie. Ja, Adam z Rudnik Biskupski, starosta wieluński JKMcI polskiej i szwedzkiej camerarius^a i fundator i pan dziedziczny nowego miasta Kępna, daję tu wszystkim i każdemu z osobna, którzy to wiedzieć będą chcieli, łaskawie do wyrozumienia¹. Ponieważem widział i postrzegł, jako dotąd przez ustawiczne wojny i nieprzyjacielskie najazdy to Królestwo Polskie na wielu prowincjach i miejscach znacznie spustoszone i przy tym też uważał[em], co za pożytek, incrementum^b, honor i ozdoba tejże Koronie Polskiej od cudzych i przechodniów, i do tej krainy powołanych ludzi urosły, którzy pracą swoją, pilnością i kosztem miasto Kraków ozdobili, miasto Elbowc i Poznań wybudowali i wiele inszych pogranicznych miejsc fundowali, wystawiali i pobudowali, stąd jeszcze teraz i Koronie i Rzeczypospolitej czasu wojny i pokoju żywność i potrzeba na ludziach, pieniędzy i dobrach pochodzili, jako też na wielu prywatnemu stanowi różny pożytek przypada². Za czym z osobnej efektacyjnej tak Korony Polskiej i Rzeczypospolitej, jako też i moim potomkom i dzieciom ku dobrem, przy tym pamiętkę imienia mego, z osobliwą pracą, pilnością i za konstytucją i utwierdzeniem wszystkich stanów koronnych; którzy te i za konstytucją i utwierdzeniem wszystkich stanów koronnych (którzy te publice^d i jawnie aprobowali, miasto na majątności mojej dziedzicznej Kępnie, przy granicy śląskiej leżące, fundowałem i nowo wystawił[em] i tym starożytnym i dawnym imieniem, Kępno, nazwałem[em].

a Komornik.

b Wzrost.

c Nazwa zniekształcona, prawdopodobnie Elbląg.

d Publicznie.

¹ Dokument napisany jest w stylu charakterystycznym dla okresu baroku, jednakże w sposób bardzo niepoprawny.

² Fundator przypisuje niesłusznie Niemcom zasługi w rozwoju miast polskich.

Ale ponieważ ludzka pamięć jest labilise, że się snadno rzeczy mogą zapomnieć, co się na papier nie spisze, i jako na przyszłe rzeczy nie zachowywa, tedy ja, jako pan dziedziczny i pierwszy fundator tego miasta Kępną wobec wszystkim[s] moim obywatelom koncedujęf, pozwalam i dawam im na potym wszystkie immunitatesg, wolności i prawa, tak te, które od JKMcI mego miłościwego pana temu miastu dane i z wolą Korony ratyfikacją uchwalone, jako też i te, którym ja jako pan dziedziczny dobrowolnie na wieczne czasy koncedował i dał, obliguję i obowiązuję się tedy moje potomki abo dziedzice na wieczne czasy ku zachowaniu tychże. Konfirmuję i utwierdzam też to przytomne privilegiumh tym sposobem, aby na wieczną pamiątkę i skutecznie trwało w swojej zrzetelnej literze, słowach, sumie, punktach i klauzulach, jako tu teraz naśladować brzmi:

1. Naprzód udzielam i dawam im moc, aby magdeburskiego prawa według przykładu inszych miast zażywali, swój regimenti według niego prowadzili, a nie inaczej, jeno według cyluj i sposobu, które w JKMcI mego pana miłościwego privilegio wydrukowane jest, wszystkie swoje actionesk, sprawy i handel dyrygowali i sprawowali.

2. A ponieważżem sobie doznał a doświadczył dobrej afektacyjnej i życzliwości wolnej niemieckiej nacyjej, którejem przez mój wszystek czas i żywot łaskę i życzliwość wyrządzać nigdy nie przestawał ani zaniechał, którą mię też oni również teraz taką wesołą i ochotną fundacją miasta tego oświadczyli.

3. Zaczyn-em też postanowił u siebie i za słuszną rzecz uznał moje zamysły ku temu celowi dyrygować, aby wszyscy obywatele tego miasta ode mnie jako ich fundatora też zaś wdzięczności doznać mogli.

4. A tak już proponuję, wyznawam i uwalniam wszystkich tych wobec, którzy sobie zmieśleli[s] w tym mieście mieszkać i na potym mieszkać będą, od wszystkich służb, fur i robot i inszych molestiejl, których ani mnie, ani też moim potomkom abo dziedzicom na wieczne czasy i zawsze trwające czasy uczynić nie będą powinni i chcę, aby równej wolności z wielkimi miastami niemieckiej ziemie, które magdeburskiego prawa zażywają, i oni zażywali.

5—6. A gdym nad tym myślał niemieckiej nacyjej ludziom jeszcze większą benewolancyjąm i dobrotliwość wyrządzać, dałem im prawo i moc i do tego im sam miejsce pokazał[em] do budowania domu bożego invariatae

e Słaba

f Odstępuję.

g Uwolnienia.

h Przywilej.

i Zarząd.

j Celu.

k Działania.

l Uciążliwości.

m Życzliwość

Augustanae confessionisⁿ, która cysarzowi Carolo quinto anno millesimo trigesimo³ podana jest, i przy tym też miejsce dla domu i mieszkania kaznodzieje ich, jako też niemniej szkołę do budowania, w której różne studia traktować się mogą, które miejsca i place, teraz mianowane, od wszystkich tributów, służb i molestiej na wieczne czasy uwalniam i wolnemi czynię.

7. Konceduję i pozwalam też taką wolność w ich religiej się ćwiczyć, żeby mieli liberum religionis exercitium^o, moim potomkom i dziedzicom na wieczne czasy.

8. Chcę też i to, żeby zwłaszcza w tym mieście we wszystkim takim porządek był zachowany, jako się pospolicie w wielkich niemieckich miastach zachowuje, a żeby się to stało, tedy ma magistratus^p na to pilne oko mieć.

9. Dalej dopuszczam, konceduję i dozwalam też obywatelom tegoż miasta różne collegia^r, zgromadzenia i cechy różnych rzemiosł wprowadzić ale tak, aby każdy cech swoje rzemieślnicze artykuły z miasta Wrocławia albo inszego miasta w Polsce wzięli, a każdy z osobna, te artykuły mnie albo moim potomkom, albo też dziedzicom do podpisania aferować i przynieść poręcza.

10. Dalej pozwalam i dopuszczam też tym ludziom strzelanie braterstwo albo towarzystwo i sposób i moc w takich strzelonych exercitiis^s się ćwiczy według przykładu inszych miast, które towarzystwo i braterstwo, równie w podpisaniu praw i wolności od pewnych pens, które mię jako panu dziedzicznemu i moim potomkom i dziedzicom należą, osobliwe uwalniać obiecuję.

11. Postanawiam też i chcę, żeby ten porządek był zachowany, aby burmistrz miejski przy skończeniu i wyjściu swego magistractwa i urzędu zawsze powinien być całemu gminowi i pospólstwu dostateczny rachunek uczynić ze wszystkich miejskich dochodów i rzetelnie sprawić i dowiść, że miejskich pieniędzy na nic inszego, jeno na miejski pożytek nie łożył, a jeśliby się jeden ważył bez konsensu i woli inszych wszystkich takowe dochody na co inszego nakładać, tedy ma taki, będąc oskarżony u pana dziedzicznego, od niego według upodobania skarany być, ale tak, żeby ta kara miejskiemu karaniu należała.

12. W tym mieście[s] Kępnie mają w każdym tygodniu dwa targi być, tak jako JKMc i mego miłościwego pana privilegium obszerniej świadczy,

ⁿ Niezmiennego wyznania augsburskiego.

^o Swobodę praktyk religijnych.

^p Władza.

^r Związki, bractwa.

^s Ćwiczenia.

³ Data tu podana (1030) jest błędna, chodzi o 1530 r., w którym cesarz Karol V przyjął wykaz zasad augsburskiego wyznania wiary do zatwierdzenia przez sejm.

mianowicie we środę, a w sobotę, w których dniach wolno będzie każdemu cudzemu i przychodniowi wszystko to, co ku żywności ciała należy, dla lepszego wyżywienia tychże obywatelów zewsząd przywozić i sprzedawać lecz tego prawo targowe w Koronie Polskiej zwyczajne, mnie jako panu dziedzicznemu i moim potomkom i dziedzicom na czasy wieczne całe ma być rezerwowane i zachowane, którego aestimatia^t w osobnym piśmieniu napisane i zachowaniu i opatrzaniu mieszczanów zostawać ma.

13. Będą też i są dopuszczone in privilegio JKMcI pana mego miłościwego siedm jarmarków: pierwszy w święto Trzech Króli⁴, drugi w poniedziałek post Cineres⁵, trzeci w dzień sancti Georgii⁶, czwarty w poniedziałek po Świętej Trójcy, piąty w dzień św. Dominika konfesora⁷, szósty w dzień św. Franciszka itidem confessoris⁸, siódmy dzień św. panny i męczennicy Katarzyny⁹. Między temi mnie jako panu dziedzicznemu i moim potomkom abo dziedzicom na czasy wieczne dochody mają zostawać.

14. A z jednego mianowicie, w dzień św. Georgii mają z tegoż jarmarku na pożytek pospolitego miasta obrócone być na wieczne czasy.

15. Cło dyszłowe rzeczone, które w privilegiu JKMcI pana mego miłościwego opisane i dane jest, mianowicie grosz od woza, oddawać się miastu będzie na czasy wieczne, żeby się miejskie ulice z tego kamieniem brukowały i poprawiały.

16. A żeby każdy obywatel tegoż miasta tym taniej i snadniej się żywić mógł, tedy pozwalam ode dnia sancti Laurentii¹⁰ aż do dnia Cinerum¹¹ wolny targ wszystkim cudzem różne mięsa tak w obadwa targi tegodniowe, jako też w jarmarki przywozić i sprzedawać, jako też w targu tegodniowym we środę przez cały rok od cudzych chleb się może wozic. Ale sobie jako pan dziedziczny i moim potomkom i dziedzicom na wieczne czasy targowe prawo całe z tego zachowuje, któregoż prawa targowe aestimatia^u abo quantitas^w piśmieniu miejskiemu ma prezentowana być.

17. Chcę też tu ten porządek według przykładów większych miast mieć, aby ci, którzy piwo warzyć chcą, pewny porządek trzymali, a których kćdy powinien będzie tylko w dziedzicznego pana młynie swój sład mleć, a każdy raz tam przynieść dobrego chędogiego sładu według miejskiej miary, trzy czwiertnie, jako się to desygnowało i ma mi jako panu dzie-

^t Oszacowanie, wartość.

^u Następuje nieczytelny wyraz na 6 liter.

^w Ілоść.

⁴ 6 stycznia.

⁶ Po Popielcu.

⁶ 23 kwietnia.

⁷ 5 sierpnia.

⁸ 4 października.

⁹ 25 listopada.

¹⁰ 10 sierpnia.

¹¹ Popielec.

dzicznemu albo moim potomkom i dziedzicom na wieczne czasy każdy raz 3 złote polskie od niego dawać.

18. Wolno też ma być każdemu mieszczaninowi i obywatelowi gorzałkę palić, jak wiele będzie chciał, jeno żeby mi jako panu dziedzicznemu, abo moim potomkom i dziedzicom na wieczne czasy każdy rok 12 złotych polskich od niej dawał.

19. Młynarzowi mają od 3 czwiertni, niech będzie piwny abo gorzałczany słód, 10 groszy oddawać.

20. A jeśli by się który ważył indziej, a nie pana dziedzicznego młynie, słód mleć abo z innych miejsc mełty słód przywozić, tedy ma nie jeno słodu postradać, ale też jeszcze do tego dziesięć twardych talarów dać. Tegoż równie karania ma być uczestnikiem i ten, który by skądinąd gorzałkę abo piwo przywoził abo przywiezione kupować się ważył.

21. Roczny czynsz i podatki od wszystkich i każdego z osobna domu, jako też i od stajen abo miejsc niech będzie chlew albo dom, w tym mieście mają obywatele co rok na terenie sancti Michaelis¹² burmistrzowi tegoż miasta oddawać, który go potym na św. Marcin¹³ w ręce mego odbieracza abo poborce w przytomności mego podstaroście abo też mego namiestnika oddawać i obliczyć ma.

22. A ma się to odbieranie i oddawanie takowego czynszu i poboru tak rozumieć mianowicie, żeby każdy mieszczanin i obywatel na początku swego budowania jeden rok był od tego wolny.

23. Chcę też tak mieć, żeby na czasy wieczne wszystkich regiment w mieście jeno jednemu bormistrzowi inkumbowały i należał, ale sobie przecię abo moim potomkom i dziedzicom na wieczne czasy, sine praejudicio^z na wyższe prawo i sąd i nawyższe państwo nad miastem, pod którym się tychże obywatelów powinne posłuszeństwo^{za} ekscypuję i zachowuję.

24. A ponieważ i to do prefekcyjnej miasta należy, aby mianowicie jatki i budy na przedawanie rozmaitych rzeczy budowane były, zaczym ja one sam chcę kosztem moim własnym budować dać, z których potym każdemu dziedzicznym i własnym prawem sobie kupować wolno będzie. Jednak przecię powinni będą z nich albo od nich pewny i nieznaczony czynsz, dla którego się ze mną zgodzić mają, co rok oddawać, którego to czynszu osobliwy napis bormistrzowi oddawany będzie.

25. A ponieważ też dla młynarzy nie tylko wiatraki ale też dla nich domów pewne miejsce obrał i obmierzył, zaczym je całe tak jako od młynarzy będzie posiadowane[s], a temu miastu konceduję i daję i będzie im też wolno każdą sobotę w targ przez cały rok pół czwiertnie mąki przy-

y Przypadł.

z Bez straty.

za Następuje nieczytelny wyraz na 8 liter.

¹² 23 września.

¹³ 11 listopada.

wozić, jako w każde jarmarki nie tylko wolni, ale też i powinni obowiązani być mają.

26. Adjuguje^{zb} też i naznaczam to, aby młynarz miastu z prawami według praw i do sprawiedliwych przywilegij wolności, które tak ode mnie jako dziedzicznego pana i pierwszego fundatora są podane, jako też od JKMcI pana mego miłościwego udzielone i z konsensem^{zc} Korony i Stanów Koronnych uchwalone, chcąc, aby tymże obywatelom miasta równi byli. A sobie też i moim potomkom i dziedzicom na wieczne czasy zachowuję czynsz, który tak od młynów, jako też i od swoich domów, ogrodów i łąk, które trzymać będą, każdy rok oddawać będą powinni, który czynsz in speciali privilegio, który kożdemu będzie dany, ma być naznaczony.

27. Jest też i to moja myśl, żądanie i wola, aby kożdy tegoż miasta obywatel sobie tym rychlej i snadniej dom budować mógł, dla tego pozwalam, żeby tym, którzy budować będą, z mego mokrego lasu i boru na kożdy dom dane być mają 50 sos[en], które darowanie jeno ten rok trwać ma, a jeśliby się im podobało więcej drzewa z lasu mego mokrego kupić, tedy już rozkazał[em], żeby im za liche i niewielkie pieniądze przedano, a pieniądze za nie do roku borgowano^{zd} i czekano.

28. Ponieważ też przy mieście dla bydła i koni osobliwej pasze trzeba, zaczym-em tymże obywatelom tegoż miasta na tych miejscach pod moim państwem, gdzie pasza będzie, bydło ich paść i onej zażywać dopuścić i bez wszelkiej przeszkody wolność dał, jeno żeby im się na zbożu i inszych owocach przez niedbałe paszenie żadna szkoda osobliwa nie stała.

29. Nad to wszystko tedy i to jeszcze w moim tym privilegio do wiadomości podaję, osobliwe tym, którzy cło odbierają, żeby żaden za obywatela tego miasta nie był miany i uznawany, który by pierwiej tegoż miasta prawa miejskiego nie miał i nie dostąpił i tam własnego domu nie budował, abo nie kupił, abo nie mieszkał.

30. Bo żaden nie ma tych wolności od JKMcI udzielonych i podanych praw sprawiedliwości i privilegij uczestnikiem być ani ich zażywać, tylko ci, którzy swoje własne, a nie najęte domy mają i trzymają, i którzy gdzie indziej mieszkać nie będą chcieli, 3 lata im będzie wolno najać.

31. Ażeby się to tym snadniej znaleźć i uznać mogło, tedy ma kożdy mieszczanin, który kupiectwem się bawić i handlować będzie chciał, co rok od bormistrza tegoż miasta Kępna sobie dać i pokazać powinien wierną attestacyją na papierze spisane, miejską pieczęcią utwierdzoną i pana dziedzicznego bormistrzową ręką podpisaną.

32. Na ostatek, ponieważ się też o to staram, w tym i dla tego wszystkiego tak JKMcI pana mego miłościwego pożytek promować, jako też od Korony i Królestwa oszukanie i szkodę oddalić, stąd naprzód zakazuję, żeby się żaden nie ważył do miasta i jego wolności się wkradać, pod po-

^{zb} Dołączam.

^{zc} Zgodą.

^{zd} Pożyczono, tu: zawierzono.

krywką i śródkiem z tymi domowymi i miasta tego obywatelami handlować, abo się też w handlowanie z nimi dać, spodziewając się uwolnienia od cła dawania.

33. A jeśliby kto to przestąpił, a pokazałoby się to pewnymi dokumentami i dowodami, w takim przypadku, co by im uczynić, ci co cło odbierają inquirendo^{ze} według urzędu ich, mają wiedzieć, przeciwko takiemu paena[m] confiscationis^{zf} i odebraniem wszystkich dóbr ma się procedować^{zg}, które mulctae^{zh} abo kary 2 części panu dziedzicznemu, trzecia użytkowi tegoż miasta, czwarta część zaś temu, który by tego oznajmił i przeświadczył, przychodzić ma.

34. Ma też każdy mieszczanin, który by tu w moim miasteczku nowym Kępnie własny dom budował abo kupił, abo jakkolwiek by go też dostał, wolną moc i władzę mieć, tenże zaś sprzedać, nająć, frymarczyć^{zi} i darować, abo jako najlepiej może obrucić, a jeśli mu się gdzie indziej polepszenia swego szukać podobało, a on by pierwej wszystkie rzeczy ubezpieczył, tedy mu ode mnie i od moich potomków i dziedziców na wieczne czasy, z żoną swoją i dziećmi i wszystkimi swojemi mobilia[mi] wolny odjazd i odejście pozwolone być ma.

Działo się dnia 2 XII 1661.

(—) Adamus Franciscus de Rudniki Biskupski^{zj} capitaneus Vielunensis aulicus camerarius serenissimi regis Poloniae et Sueciae manu propria. Locus sigilli in germanico idiomate originali expressi et acquisiti^{zj}.

^{ze} Badając.

^{zf} Karę konfiskaty.

^{zg} Wystąpić.

^{zh} Kary.

^{zi} Handlować.

^{zj} Starosta wieluński, dworski komornik najjaśniejszego króla Polski i Szwecji ręką własną. Miejsce pieczęci oryginalnej, wyciśniętej i uzyskanej, w języku niemieckim.

Przywilej lokacyjny udostępniony w formie drukowanej w monografii J. Kurzawy i S. Nawrockiego, Dzieje Kępna, wydawca: Urząd Miasta i Gminy w Kępnie, Federacja Towarzystw Kulturalnych Ziemi Kaliskiej, Kalisz 1982 r., s. 266-272

INDEKS NAZWISK

- A**
Abramowicz Sławomir 135
Adam Ludwik 60
Adamczewski Michał 80, 99, 100
Adamek Bartłomiej 31
Adamek Florian 56, 71
Adamek Grzegorz 330
Adamek Stanisława 60
Adamski Stanisław 67
Aleksandrak Leszek 265
Amulong Paweł 60
Anders Władysław 153
Andree Fryderyk Jan 42
Arendt Roman 51
Arendt Zofia 31
Arnima Heinrich 53
Aryskowicki Stanisław 33
August II Mocny 29
August II Wettin 29, 35
August III 35
Auresbach Jerzy 29
- B**
Babiak Jerzy 11, 223, 326, 336, 346
Babowitz Rudolf 106
Baciński Maciej 273, 275, 285, 339, 355, 356
Badowski Grzegorz 196, 210, 317, 338, 349
Bagiński Bogusław 233
Balcer Janina 343
Balcerzak Czesław 284
Balcerzak Maria 6, 13, 314
Balcerzak Piotr 316
Balicka Ludmiła 107
Baliński Stanisław 298
Banasiak Tadeusz 151, 185
Banaszkiewicz Feliks 146, 147
Baraniak Jan 72
Baraniak Piotr 262, 284, 289, 290, 353, 356
Baraniak Stanisław 106
Barbara z Bnina 21
Barczyk Katarzyna 355
Bartel Kazimierz 98
Batory Stefan 21, 22, 325
Bąk Jacek 342
Bąkowska Elżbieta 109, 166
Bednarek Jerzy 11, 223, 279, 280, 328
Bentkowski Aleksander 247
Bera Zbigniew 233, 262, 266, 353, 354
Berg Marcin 48
Bernaś Leon 146
Berski Jan 96, 104, 105, 151, 157, 158
Biały Tadeusz 216, 218, 219
Biczyskówna Anna 125
Biderman Genowefa 339
Bielawski Włodzimierz 106
Bieniak Bogdan 307, 349
Bieniek Zbigniew 183, 184, 219
Binek Wiktor 72
Bińczak Jerzy 326
Biskupski Adam z Rudnik 9, 23, 24, 25, 34, 322, 368, 371
Biskupski Andrzej 22
Biskupski Jan 22
Blabuś Jan 257, 356, 257, 262, 266, 273, 284, 288, 352, 353, 354, 355
Bloch Herman 42
Błaszczak Jan 51, 107, 110, 135
Bławat Benedykt 31
Błażejowski Grzegorz 340
Błażejowski Michał 284, 298
Bogucki Julian 80, 81, 82, 83, 84, 86, 105, 119, 123
Boguszewski Franciszek 106
Bolesław Pobożny 16
Borcke Hugo 43
Borkowicz Maciej 19
Borowski Franciszek 79, 118, 119
Borusewicz Bogdan 180, 188, 189
Boryczka Maria 315
Bratu Laszko 265
Brunetti Jan 28
Brząkała Wiesław 189
Buchta Antoni 95
Bynerowicz Stanisław 72
Bystrzanowski Jakub 156
Bytoński Witold 139, 140, 141
- C**
Caliński Aleksander 72
Callier Edmund 9
Całkosiński Aleksander 10, 38, 56, 70, 72, 74, 76, 79, 92, 96, 123, 130
Całkosiński Ignacy 72, 74
Cebula Stanisław 343
Cebulski Piotr 79
Ceglarek Władysław 81
Cegła Jerzy 352
Chabrowski Eugeniusz 145
Chowańska Iwona 277, 278, 279, 280
Chrzan Grażyna 321
Ciężyński Ignacy 90
Cichoń Ignacy 97, 145
Cichowlas Józef 177
Cieciński Teofil 61, 71, 111
Cierlak Henryk 350, 351, 352
Cieplik Juliusz 52, 116
Cierpiak Ignacy 70
Cierpiak Juliusz 114
Cierpiak Wacław 93, 123, 155, 156
Ciesielski Jarosław 13, 349
Ciesielski Stanisław 110
Ciesielski Stefan 121
Cieślar Krzysztof 344, 345
Craushaar Harry 131, 132
Cymański Tadeusz 337
Cyrankiewicz Józef 178
Czajka Józef 180
Czechłowski Ireneusz 285, 288, 356
Czekalski Stanisław 141, 169
Czworowski Kazimierz 244, 245, 249, 257, 262, 266, 273, 289, 290, 350, 352, 353, 354, 355
- D**
Damczyk Edward 122
Daszkiewicz Bronisław 55, 58
Daszkiewicz Witold 116
Dąbek Walenty 74
Dąbrowski Krzysztof 219, 235, 254, 257, 261, 267, 273, 275, 276, 283, 284, 288, 331, 351, 353, 355, 356, 358
Dąbrowiecki Nikifor 91
De Dyhrn Zofia Karolina 35, 36, 37
Dembecki Teofil 55, 79
Dembek Michał 185
Depczyński Mieczysław 10, 72, 97, 111, 135, 217
Dera Andrzej 241, 337
Dinant Ignacy 154

- Dinder Juliusz 62
Długaszewski Roman 119, 185
Długosz Jan 10, 20, 21, 38
Dmowski Roman 75
Doerffer Marian 59, 71
Domagała Henryk 122
Domagała Jan 86, 96, 135
Domagała Władysław 138
Dominiczak Piotr 289
Dorożalski Jacek 57
Doruchowski Mikołaj 21
Doruchowski Piotr 20
Drewniak Edward 190, 330, 331
Drzazga Andrzej 244, 245, 257, 258, 263, 350, 352
Drobig P. 114
Drobina Bogumiła 319
Drogi Leon 97
Drygas Kamil 330
Drzazga Andrzej 244, 245, 249, 257, 258, 263, 350
Duda Andrzej 12, 279, 337
Duda-Gwiazda Joanna 188
Dudzińska Czesława 116
Durczykiewicz 115
Durniak Johann 82
Duszyński Franciszek 111
Dymek Walenty 95, 123, 173
Dziadek 145
Działoszyński 69
Dziergwa Edmund 139
Dziewiszek Kazimiera 157, 158
Dziuba Tadeusz 302
- E**
Espener Jan 81
- F**
Fabisz Paweł 9, 27, 29, 31, 38, 54, 60, 76
Falszewski Paweł 290, 320, 331
Feige Józef 80, 81, 99
Feja Bernard 126
Feja Marian 114, 121
Feja Stanisław 257, 354, 262, 266, 352, 353, 354
Fengler Aleksander 95, 96
Fietz Augustyn 79, 80
Figiel Jolanta 316
Filip z Fermo 17
Fischer Wilhelmina 128
- Flaczyk Stanisław 156, 165, 166, 167
Flegier Herman 79
Flottwell Edward 53
Forysiak Feliks 163, 164, 200
Frala Gertruda 10, 224
Frala Jarosław 325
Frala-Kędzior Małgorzata 11, 13, 286, 289, 334, 346, 349
Frasyniuk Władysław 189
Frąckowiak Andrzej 197
Frąckowiak Edmund 156
Frąckowiak Edward 146
Fredro Aleksander 108
Froń Marek 326
Fryderyk Wilhelm IV 53
- G**
Gandecki Jan 95, 116, 126, 176, 185, 248
Gantkowski Adam 121
Garbiński Władysław 230, 232, 245, 246, 251, 276
Gatner Grażyna 13, 77, 130, 224, 249, 325, 332, 347, 349
Gawron Czesław 113
Giebel Bogdan 10, 38, 76
Gierak Sławomir 300
Glinka Stanisław 147
Główka Alfons 155
Główka Maria 262, 289, 342, 343, 353
Godek Krzysztof 13, 290
Godzina Tomasz 56, 64, 72, 79, 95, 105, 123, 166, 207, 209
Gollmer Marek 273, 276, 355
Gomułka Władysław 178, 179, 180, 183, 200, 210, 318
Gościcki Jerzy 91
Gość Renata 300
Gottheiner Moritz Albert 61
Goździcka Urszula 257, 338, 352
Górczyńska-Przybyłowicz Bożena 12, 13
Górka Jan 116
Górka Kazimiera 166, 208
Grabarz Piotr 38, 76, 193, 228, 244, 325
Grabowski Jakub 232, 273, 284, 285, 355
Graja Ludwik 109, 151
Gramiewicz 100
Greiser Arthur 131, 132, 133, 135, 136
Groblicki Błażej 108, 110
- Grochola Stanisław 159, 160, 165
Gromassy Stefan 19
Grossek Ludwik 151
Grott Witold 137
Gruszka Barbara 235, 286, 320
Gruszka Feliks 39, 55, 61, 76, 77, 129, 130, 164, 176, 185, 191, 222, 223, 349
Gruszka Ignacy 286, 339
Gruszka Sylwia 142, 224, 347
Gruszka Wiktor 219, 276, 339, 340, 349
Grygier Franciszek 115, 156
Grygier Grażyna 273, 355
Grygier Mirosław 306, 349
Grygier Teodor 120
Grzelak Henryk 216
Grzelak Renata 333
Grzesiak Eugeniusz 351,
Grzesiak Henryk 316, 351
Grzybowski Alojzy 64
Gudra Bogdan 257, 352
Guja August 61
Gunter z Handlungsbachu 18
Guttman S. 57
Guziałek Czesław 330
Guzik Włodzimierz 343
Goździcka Urszula 257, 262, 338, 352
Góra Barbara 352
Gwiazda Andrzej 188, 189
- H**
Hadas Małgorzata 316
Hadryś Antoni 159
Hadyński Marian 141
Hadzik Grzegorz 284
Haedrich 51
Hahn Ludwig 132
Hajdrychówna Felicja 125, 166
Hajducka Tatiana 279
Hajducka Anna 279
Halardziński Józef 95, 107, 110, 166, 205
Halberstamm Markus 107, 128
Hallera Józef 96
Handrysik Józef 190, 191, 193, 194
Hasek Antoni 113
Hącia Alfred 146
Hącia Czesław 96, 97
Hącia Jan 113, 114
Hącia Stanisław 72
Hącia Stefan 114, 151

- Hącia Waclaw 58, 69, 71, 72, 79, 119, 123
 Heimann Wolff 107
 Heine Fryderyk 106
 Heising Roman 146, 157
 Henczyca Bożena 232, 236, 237, 272, 291, 362
 Henduck 71
 Hennig Ernst 36
 Henryk Brodaty 16
 Henryk IV Probus 16, 19, 20
 Henryk Pobożny 16
 Henryk Walezy 21, 22
 Herba Leon 187
 Herbke Teodor 57
 Herduś Tadeusz 146, 147, 150, 157, 158
 Herzlikiewicz Szmul 35
 Hetman Kazimierz 143, 154, 156
 Hinkel Filip 132
 Hirse Henryk Jan 42
 Hitler Adolf 87, 132, 133
 Hlond August 63, 78, 123, 124, 125, 172
 Hoffman Adam 304
 Hoffman Reinhold 97
 Hoffman Władysław 103
 Hojczyk Cyprian 343
 Hugo von Borcke 43
 Hulewicz Leon 55
 Humbert 70
 Humelt Krzysztof 193, 331
 Humelt Sylwia 11, 13, 346, 349
 Hundt Stanisław 59
 Hundt Waclaw 116
- I**
 Ibis Władysława 125
 Idczak Franciszek 52
 Idczak Józef 103
 Idzikowski Wojciech 228
 Iracki Bolesław 189, 190, 191, 192
 Iwaskiewicz Józef 31, 51, 55, 62, 76
- J**
 Jabłońska Barbara 223, 251, 335
 Jabłoński Tadeusz 145
 Jachowicz Jan 158
 Jachowicz Władysław 145, 156, 159
 Jachowicz Włodzimierz 145
 Jadomski Stefan 56, 90
- Jagiellończyk Kazimierz 21
 Jagiełło Florian 195, 196
 Jagiełło Władysław 20
 Jagiełło Julian 95, 155
 Jakubczyk Henryk 262, 353
 Jakubowicz Ester 137
 Jamborowicz Henryk 25
 Jan XXIII 220
 Jan III Sobieski 35
 Jan Kazimierz 23, 24, 25, 368
 Jan Paweł II 126, 188, 194, 222, 226, 274, 282, 313, 314, 317, 338, 344
 Janaszewski Antoni 265, 327, 328, 342
 Janelt Sławomir 326
 Janiak P. 96
 Janiak Edward 344
 Janiec Jan 190, 227
 Janiszewski Eugeniusz 317
 Janiszewski Jan 10
 Janiszewski Józef 111
 Jankowski Witold 231, 251, 284, 291, 298, 326
 Jany Grażyna 279, 298
 Jański Ryszard 206, 331
 Jasiński Adam 97
 Jasiński Paweł 69, 70, 72, 74, 115, 123
 Jasiński W. 115
 Jasiński Witold 215
 Jaskólski Jan 121
 Jaskuła Władysław 155
 Jasnowska Maria 290, 339
 Jażdżewski Ludwik 90
 Jelcz Jan 20
 Jelonek Jolanta 300
 Jerczyński Tomasz 180
 Jerczyńska Danuta 13, 314
 Jerzyk Henryk 185, 304, 349
 Jeszke 104
 Jeziorny Edward 154, 155
 Jeziorny Jan 141, 154
 Jeż Roch 154
 Jędraszak Antoni 146, 147, 158
 Jędraszczyk Edmund 186, 209
 Jędrecka Jolanta 241, 270, 316, 337, 34
 Jędrzejewicz Janusz 107
 Joanna z Trepków 36
 Joanston Wawrzyniec 27
 Jokiel Irena 279
 Józefiak Waclaw 145, 146, 157, 158, 177, 182
- Jóźwik Andrzej 267, 273, 284, 285, 319, 349, 354, 355, 356
 Juliusz Aleksander 60
 Jurek Jan 62, 63, 76
 Jurek Marek 337
 Jurowicz Urszula 286
- K**
 Kaczmarek Eugeniusz 208, 217
 Kaczmarek Feliks 145
 Kaczmarek Filip 240, 241
 Kaczmarek Franciszek 156
 Kaczmarek Stanisław 180
 Kaczor Robert 13, 286, 349
 Kaczor Walenty 90, 106,
 Kaczorowska Joanna 326, 335
 Kaczorowski Henryk 264
 Kaczorowski Waclaw 121
 Kaczyński Jarosław 232, 239
 Kaczyński Lech 188, 238, 239, 279
 Kalis Idzi 95, 155, 163, 222
 Kałuża 95
 Kałuża S. 96
 Kamiński 181
 Kamiński Tadeusz 186
 Kardaś Wojciech 289
 Karłowicz Włodzimierz 138, 140
 Karłowska Teodozja 60, 62, 69, 80, 81, 82, 83, 93, 96, 113, 116, 117
 Karłowski Edmund 59, 61, 69, 72, 79, 99
 Karol XII 29
 Karolewski A. 96
 Karpiński Kazimierz 145, 206
 Karpiński Rafał 311
 Karwan-Makosch Patrycja 336
 Kasandra Jan 313, 314, 325
 Kasendra Lidia 313, 314, 316
 Kasperkiewicz Sylwester 256, 262, 264, 352, 353
 Kasprowicz Tadeusz 56
 Kasprzak 169
 Kasprzak Feliks 90
 Kasprzak J. 116
 Kasprzak Julian 121
 Kasprzak Marcin 86, 100, 105, 115
 Kasprzak Marian 116
 Kasprzak Waldemar 194
 Kasprzak Zdzisław 156
 Kasprzak Zenon 190, 230, 232, 234, 235, 236, 265, 297, 298

Katarzyna II 40
 Kaucki Stanisław 123
 Kaufteil Maks 107
 Kazimierz Wielki 15, 16, 18, 19
 Kaźmierczak Andrzej 252, 351
 Kaźmierczak Jan 120
 Kaźmierczak Maciej 233, 257, 260, 352
 Kaźmierczak Stefan 191
 Kaźmierski Józef 69
 Kempa Aniela 262, 266, 272, 273, 275, 277, 278, 281, 282, 283, 284, 285, 353, 354, 360
 Kempa Feliks 302
 Kempa Ignacy 179, 180
 Kempa Krzysztof 252, 351
 Kempa Marian 197
 Kempa Tadeusz 139, 141
 Kempski Kazimierz 289
 Kemski Włodzimierz 338
 Kern Stefan 154
 Kępiński Jan 21
 Kępiński Mikołaj 15
 Kępiński Stanisław 21
 Kępiński Tomasz 21
 Kietzmann Fryderyk 60
 Kiezzmann Adolf 106, 111
 Kiryło-Nowaczyk Franciszek 139
 Kirschke Tadeusz 112
 Kizierowski E. 99
 Kizierowski Edmund 92
 Klein Kazimierz 244, 245, 252, 338, 350, 351
 Klementowski Waclaw 59, 92
 Kłoczaniuk Grażyna 300
 Kłoczaniuk Marek 282, 290
 Kłoczaniuk Mateusz 313
 Klukowski Henryk 74
 Kłobus Marian 70
 Kłobus Zofia 125
 Kłodnicki Adam 319
 Kłodnicki Jacek 330
 Kmiołek Leon 137
 Kobza S. 97
 Koch Hans 132, 134, 138
 Kochański Zdzisław 145
 Kokociński Tadeusz 185
 Kokociński Waclaw 11, 20, 38, 58, 59, 61, 69, 70, 80, 81, 82, 83, 88, 92, 94, 96, 115, 116, 117, 123, 124, 157, 168, 195, 215
 Kolenda 99
 Kołodziej Andrzej 188, 189,
 Kołodziejczyk Wiesław 190, 191, 192, 193
 Konarski Edmund 122
 Konarski Józef 190, 191
 Konarski Ryszard 330
 Konarski Stanisław 138
 Konopacka Anna 22
 Konrad Namysłowski 19
 Korczak 100
 Kordecki Augustyn 60
 Korfanty Wojciech 67
 Korytkowski Jan 60
 Korzeniowski Stanisław 95
 Kosakiewicz Artur 11, 279, 286, 289
 Kosiniak-Kamysz Władysław 229, 301
 Koterski S. 96
 Kostka Stanisław 63, 67, 125, 126
 Kosztowny Waclaw 159, 220
 Kościelny Kazimierz 265, 271
 Kotecki Waclaw 137
 Koterba Andrzej 79
 Kowalówka Henryk 137
 Kowalczyk Andrzej 318, 319
 Kowalczyk Dominik 190, 191, 206
 Kowalczyk Rafał 342, 343
 Kowalczyk Stanisław 176
 Kowalek Edmund 156, 158
 Kowalek Edward 156
 Kowalek Weronika 314
 Kowalik Feliks 121
 Kowaliński Jan 102
 Kowalski Stanisław 10, 13, 164, 200, 208, 231, 289, 328, 333, 335
 Kowalski Dariusz 305
 Kowalski Marek 305, 332
 Kozicki Walenty 28
 Michał Kozioł 70
 Kraszewski Józef Ignacy 115
 Krause Benjamin 42, 43
 Krawczyk Alfred 206
 Krawczyk Anna 316
 Krawczyk Józef 191
 Kremer Magdalena 11, 13, 349
 Kremer Maria 262, 353
 Kromno-Piotrowski Adam 30, 33, 36, 37
 Krowiarz Lidia 284, 356
 Krowiorz-Śpik Anna 13, 349
 Kruczek Erwin 344
 Krupa Edmund 146, 147
 Królikowska Maria 257, 352
 Krysiewicz Bolesław 69
 Krzak Józef 82, 145, 156, 157, 158
 Krzaklewski Marian 231, 238
 Krzasiakowski S. 112
 Krzywonos Henryka 189
 Krzywoszyński Władysław 90, 92, 104
 Krzywousty Bolesław 16
 Krzyżosztaniak Franciszek 146
 Ksobiech Stanisław 140
 Kubera Jan 72
 Kubot Andrzej 351
 Kubiak Jolanta 301
 Kubiak Stanisław 190
 Kubicki Kazimierz 138, 139
 Kubicki Roman 119
 Kucharska Sylwia 11, 287, 322, 323
 Kucharska-Tomalkiewicz Irena 262, 353
 Kucharski Józef 190
 Kucz Rafała 315
 Kuczyński Zygmunt 254
 Kühn Michał 265, 271, 326, 344, 345
 Kukuła Zdzisław 262, 267, 352, 353, 354
 Kula Tomasz 284
 Kuliński Kazimierz 138
 Kurpisz Józef 150, 159, 160, 161, 167
 Kurski Jacek 337
 Kurzawa Jan 19, 20, 88, 156, 176, 18,7 194, 200, 205, 215
 Kurzawa Rafał 330
 Kusch Jan 30
 Kuś Ludwik 102, 103
 Kurtzmann Adolf 87
 Kwade Feliks 126
 Kwaśniewska Maria 290

 L
 Lach Adam 157, 158
 Lang Adolf 127
 Lange Ludwik 55, 56, 92
 Larych Jan 95
 Laskowska-Stodolna Żaneta 291
 Laskowski Stanisław 82, 83, 84, 86
 Latusek Józef 123
 Latusek Stanisław 244, 350
 Lauwan 79
 Laurentowski 96
 Lebek Beata 321, 332

- Ledóchowski Mieczysław 54
 Lehmann Karl Heinrich 132, 133, 136
 Leks Grzegorz 355
 Lepka Wanda 257, 352
 Leszczyński Stanisław 191, 192, 201
 Leśniewicz-Drzazga Elwira 321
 Leśniewicz Bolesław 10
 Lewek Józef 187
 Lewek Mateusz 81, 154
 Lewek Sylwester 262, 267, 273, 353, 354, 355
 Lewin 8
 Lewin Louis 45, 128
 Libiszewski Felicjan 42
 Lipieta Łukasz 327
 Lipowski Edward 64
 Liring z Grabowa 114
 Lis Bogdan 188, 189
 Lis Czesław 146
 Lis Jan 199
 Lis Wiktor 55, 56, 62, 64,
 Lisowska 62
 Lorenz Marian 11, 188, 286, 290, 300, 328, 335, 336
 Lorkiewicz Edward 127
 Lubińska Zofia 351
 Lubojańska Anna 81
 Lubojański Jerzy 192
 Luter Marcin 23
- Ł**
 Łaciński 104
 Ładniak Paweł 145, 156
 Ładnikowski Stanisław 150
 Łamasz 97
 Łapa Mirosław 10, 13, 38 76, 89, 191, 193, 224, 225, 249, 280, 325, 326, 348
 Ławniczak Tomasz 279, 291
 Ławniczak Ignacy 157
 Łączewski 96
 Łęcka Elżbieta Rebeka 35
 Łęcki Józef 63
 Łęcki Kazimierz 156
 Łuczak Agnieszka 213
 Łuczak Barbara 340
 Łuczak Jan 80
- M**
 Maćkowiak Henryk 189, 190
 Madej Andrzej 145, 150, 160
 Magnuszewski Marian 11, 158, 173, 341
 Majerczak Jan 179, 182
 Majewska Maria 208
 Majewski Franciszek 68
 Majewski Sylwester 139, 206
 Makosch Dominik 11, 176, 190, 192, 225
 Malak Edmund 81, 96
 Malbin meir Löbusch 128
 Maleszka Edmund 187
 Małek Alicja 350, 351
 Małuszek Leon 56
 Marciniak W. 96, 327
 Marciniak Jan 84, 157
 Marczyński Konrad 157, 167, 168
 Markiewicz Władysław 218, 219
 Marszałek Alojzy 122
 Marszałek Mieczysław 138, 168
 Martynowski Kazimierz 184, 185, 188, 350, 351
 Maryniak Czesław 97, 125
 Matejko Jan 64, 66
 Matusiak Bata 265, 287
 Matysiak Edward 72, 73
 Matysiak Zygmunt 187, 210
 Matysiak Jarosław 326
 Mazur Edward 153
 Mazurkiewicz Teresa 325
 Mazurkiewicz Włodzimierz 11, 76, 97, 129, 206, 208, 223, 224, 227, 228, 231, 232, 244, 249, 254, 255, 261, 267, 273, 277, 280, 284, 289, 296, 297, 298, 299, 300, 317, 319, 325, 328, 332, 347, 348
 Mączyński Aleksander 36
 Mądraszkówna 145
 Mądry Kazimierz 252, 257, 258, 263, 351, 352
 Menzel 100
 Mędel Barbara 319, 347
 Mędel Stanisław 185, 188, 196
 Mędel Zdzisław 325, 228, 245
 Michalak Dagmara 327
 Michalak Halina 335
 Mickiewicz Adam 108
 Mielcarek-Gorzendowska Janina 313, 337
 Mielcarek Władysław 121
 Mierosławski Ludwik 53
 Mierzwiak Piotr 81, 102, 106
 Mieszko III Stary 16
 Mikołajczyk J. 121
 Mikołaj de Mordega 31
 Mikołajczyk Andrzej 244, 245, 255, 320, 350
 Mikołajczyk Łukasz 237, 231
 Mikołajczyk Stanisław 144, 147, 151, 153
 Misła Marek 286
 Mituła Marian 146
 Mizera Eugeniusz 215
 Mizera Stanisław 213, 252, 351
 Mizera Robert 330
 Młot Alicja 252, 284, 351, 356,
 Młynarz Hipolit 95, 113, 146, 166, 168, 205, 212
 Moese Henryk 110
 Mohry Herman 64, 79
 Monikowski Napoleon Ksawery 53
 Moraczewski Jędrzej 98
 Moś Anna 315
 Mościcki Ignacy 83, 98
 Mościński Maciej 21
 Mosiński Jan 228
 Motyl Telesfor 158, 163
 Mozdzanowski Leon 64
 Możdżanowska Andżelika 230, 236, 237, 242, 281, 283, 326, 335, 349, 361, 236, 237, 242, 281, 284, 291, 326, 361
 Możdżanowska Krystyna 273, 298, 355
 Mrozek Wanda 191
 Mroziński Andrzej 236, 285, 326, 327, 334
 Mrówka Franciszek 97
 Mróz Kazimierz 122, 169, 216
 Mściwój II 15, 16, 17, 18, 324
 Müller F. 51, 116
 Müller Henryk 234
 Musiał Tomasz 102, 103, 190, 193
 Muszyńska Romana 316, 337
 Muszyński Robert 313
 Muszyński Stanisław 61
- N**
 Namster Jerzy 39
 Napieraj Antoni 144
 Napierała Piotr 244, 350
 Napierała Stanisław 338, 340, 342, 343, 344
 Napoleon Bonaparte 40

- Neubur von Pfaltz Franciszek 26, 30
 Nawrocki Franciszek 95
 Nawrocki Krzysztof 265, 271, 325, 326, 341, 344
 Nawrocki Stanisław 10, 11, 19, 45, 79, 80, 81, 134, 214, 218, 248
 Nawrot Ignacy 83, 97, 106
 Nawrot Walery 159
 Neugebauer Józef Ludwik 30
 Nieborak Ryszard 97
 Niechciał Czesław 171, 176
 Niechciał Lidia 315
 Niesiecki Kasper 22
 Nietzsche Konrad 214
 Niewiadomski Ignacy 106
 Nikodem Janusz 286, 331, 354
 Noskowicz Mieczysław 61
 Nowacka Maria 60, 113
 Nowacki Franciszek 173
 Nowacki Ignacy 54, 57, 59, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 92, 95, 108, 116, 122, 124, 125, 126
 Nowacki Zygmunt 210, 254, 257, 276, 284, 289, 318, 319, 352, 356
 Nowak Ewa 257, 340, 352
 Nowakowska Maria 244, 329, 350
 Nowicka Ewa 286
 Nowicki Kazimierz 177, 179
 Nowojski J. 95
- O**
 Ociepka Franciszek 122
 Ociepka Hipolit 108, 157
 Ogrodowicz Władysław 79
 Ogrodowski Sylwester 63
 Okulicki Leopold 153
 Olejnik Anna 125
 Olejnik Grażyna 340
 Olejnik Władysław 141, 163
 Oleksiak Kazimierz 141, 167, 168
 Olszewski Wiktor Józef 65
 Olszowski Wiktor Józef 27
 Olszowski Marcin 25, 26, 27, 28, 30, 31
 Olszowski Stanisław 33
 Olszówka Franciszek 143, 153, 154, 155, 279, 280
 Opolczyk Władysław 20
 Oppeln-Bronikowski Samuel 36, 37, 40
 Oreś Marcin 300
 Orsztynowicz Józef 56, 92
 Orsztynowicz Władysław 166, 208
 Oscenda Zofia 340
 Ostrihański Rudolf 137
 Ostroróg Stanisław 21
 Ostry Waclaw 146, 157
 Otręba Marek 343
 Otto von Bismarck 53, 62
 Ozimek Adam 341
- P**
 Pachciarz Wojciech 194
 Pacyna Marianna 339
 Paczosa Adolf 110, 151, 166
 Paczosowa Aurelia 96, 97, 109, 151
 Paderewski Ignacy 75, 98, 122
 Pająk Bolesław 154
 Pajkert Marian 244, 252, 351
 Pakowski Kajetan 215, 251, 261
 Palpuchowski Jerzy 341, 342
 Paluch Mieczysław 69, 70, 74
 Pankowski Adam 96, 138, 171
 Parzonka Anna 289
 Parzonka Józef 112, 123
 Parzonka Stanisław 116, 196
 Parzonka Tadeusz 330
 Pastusiak Ewa 339
 Patalong Janusz 86
 Pastok Danuta 256, 273, 285, 355, 356
 Patrocki Kazimierz 27, 28
 Pawlak Jan 95, 116
 Pawlak Marian 183, 218
 Pawlicka Janina 218, 336
 Pazdyka Bronisław 243, 245, 262, 329, 350, 353
 Pelc Ilona 338
 Perlitius Ludwik 139
 Pezalski Stanisław 58
 Piasecki Zygmunt 245
 Piec Jerzy 121
 Piechociński Janusz 229, 282
 Pieleś Radosław 305
 Pietrzak Jerzy 186, 187, 226, 228
 Pietzner 118
 Piewcewicz Janusz 122
 Piewcewicz Kazimierz 110, 116
 Piękniewski Zygmunt 165
 Pilarski Bohdan 226, 228, 231, 243, 317, 362
 Piłsudski Józef 79, 96, 97, 101, 102, 103
 Pisarski Henryk 80
 Piszczalka Idzi 279
 Plater Emilia 97
 Pluta Mieczysław 156
 Płaskonka Jan 97
 Płaza Cecylia 205, 289, 327
 Podmokły Klemens 151
 Podyma Tadeusz 257, 352
 Pohla Balcer 33
 Polak Zenon 10, 146, 150, 167, 186, 187, 217
 Połomski Andrzej 266, 268, 304
 Popiel Tadeusz 64, 65, 66
 Popiełuszko Jerzy 194, 222
 Porębski Jan 110
 Poszwiński Adam 67
 Potarzycka Gabriela 10, 85
 Potworowski Tadeusz Piotr 215, 325
 Powroźnik Ludwik 154
 Półkownik Remigiusz 285, 356
 Pozimski Adam 284, 303, 356
 Prusinkiewicz Janusz 280
 Prusinkiewicz Witold 105
 Prusinowski Aleksy 54
 Pruski Brunon 90
 Przeclaw z Pogorzeli 16, 19
 Przemysław I 16
 Przemysław II 9, 10, 15, 16, 17, 18, 19, 20
 Przewoźny Waclaw 79, 92
 Przybylski Feliks 171
 Przybylski Ryszard 188, 184, 191, 208, 230, 234, 252, 258, 262, 272, 296, 298, 351
 Przybyła Stefan 84
 Przybył Eugeniusz 266, 273, 275, 285, 286, 288, 290, 355, 356
 Przybył Jerzy 326
 Przybyszewski Walenty 79, 118
 Przyłuski Leon 60
 Psarski Franciszek Jakub 36, 37
 Psikus Józef 216
 Psikus Piotr 13, 16, 234, 236, 246, 247, 248, 249, 251, 252, 255, 256, 257, 261, 262, 264, 265, 267, 268, 270, 271, 272, 273, 274, 278, 281, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 293, 294, 302, 303, 305, 313, 322, 323, 328, 332, 333, 336, 355, 359
 Puchalska Zuzanna 300

- R**
- Rabiega Czesław 70
Rabiega J. 119
Rabiega Józef 139
Rabiega Jurgen 264
Rachel Jerzy 198
Rachel Marcin 300
Rachel Henryk 230, 302, 330
Radajewska 147
Rak Andrzej 106
Rapior Zbigniew 10, 76, 130, 194, 221, 222, 224, 228, 340, 341, 342
Rapoport Icchak 326, 344
Raszewski Marian 318
Rataj Iwona 301
Ratajczak Stanisław 81, 82, 141
Ratajczyk Ludwik 294
Reinersdorff 131, 132
Respondek Józef 79, 80, 81
Rezler F. 145
Rogacki Adam 242, 265
Rosenbaum Paulina 62
Rosin Ryszard 10
Ross Jan 115, 120
Roszyk Anna 11
Roszyk Irena 327, 338
Rowecki Stefan 137
Rozenberg Józef 127
Rozkoszny Franciszek 69, 72
Rozwadowska Urszula 255, 289, 308, 310
Rozwadowski Andrzej 231, 254, 287
Różyńska Alina 325
Rudziński Eugeniusz 186, 209
Rudziński Krzysztof 191, 231, 232, 252, 267, 272, 317, 351, 354
Rumpel Jan 40, 42
Rumpel Wilhelm 42
Ruta Czesław 156
Rybak Alfons 109, 122, 167
Rybak Mikołaj 267, 330, 354
Rybak Stanisław 82
Rybczyńska 62
- S**
- Sadek Irena 12, 97, 267, 273, 284, 286, 289, 354, 355, 356
Sadek Tomasz 145, 146, 157
Samuel Oppeln-Bronikowski 36, 37, 40
Sarnowski Damian 97, 158
Sarnowski Stanisław 115, 116
Sassadius Jan 30
Sawajski Włodzimierz 122
Scheele Gustaw 69
Schefer Fryderyk Karol 43
Schilberg Waldemar 60, 128, 132
Schlender Grażyna 11, 224, 347
Schlesinger Edward 121
Schlesinger Franciszek 82, 84
Schmelter Nikodem 61
Schmidt Tadeusz 97
Schmidt Waclaw 112, 113
Schmidt Wincenty 58
Scholl Józef 150, 159, 160, 165
Seeger Karol 42
Sekula Ewa 310
Semba Czesław 316, 331
Siciński Tomisław 90
Siemomysł 16
Sienkiewicz Jan 352,
Sienkiewicz Czesława 208
Sienkiewicz Jan 231, 267, 261, 262, 276, 282, 317, 331, 352
Sikora Ludwik 102, 156
Sikora M. 125
Sikora W 302
Sikora Stanisław 83
Siudy Roman 244, 252, 289, 350, 351
Siwek Jan 69, 79, 80, 81, 99
Skowrońska Józefa 92
Skowroński 53
Skowroński Bogumił 191
Skrobała 147
Skrzypek Stanisław 97
Sławski Roger 64, 65
Słowik Mieczysław 122
Słowiński Damazy Paweł 50
Smardz Stanisław 187, 206, 216, 217, 218
Smeskała 37
Smiatacz Janusz, 339, 340
Śmigielski Walenty, 62
Smoczyk-Humelt Alina 340
Smółka Antoni 252, 351
Sobecki Wiktor 109, 126
Solecki Henryk 353
Solecki Tomasz 285, 236, 356
Solska Paulina 285, 356
Sommer Ernest 30
Sonnenberg Erwin 68
Sosnowski Kirył 137
Sosnowski Józef Wojciech 244, 245, 251, 252, 257, 258, 263, 288, 290, 330, 350, 351, 352, 357
Sowiński Bogdan 97
Springer Samuel 25, 29
Spytko Jan z Tarnowa 21
Stablewski Florian 59, 63, 64
Stachowiak Andrzej 244, 245, 246, 252, 257, 262, 265, 266, 267, 273, 275, 284, 285, 287, 287, 288, 289, 294, 304, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357
Stachura Radosław 13
Stachura Stanisław 116
Stachura Waclaw 209
Stachurski R. 96
Stahl Abraham 123
Stanek Leszek 289, 290
Stanikowski 61
Stanisław August Poniatowski 37
Stankiewicz Ewa 337
Stankowiak Edward 277, 345
Stankowiak Magdalena 337
Stasiński Roch 119
Stasiński Leon 167
Stasik Stanisław 95
Stasik-Makowska Ewelina 281, 354, 355
Staszak Leon
Staszak Stefan 58, 69, 79, 80, 115
Steck 69
Stefaniak Marian 156, 159
Stefaniak Wojciech 86
Stefańska Danuta 317
Stefański Antoni 61
Steinert Bartłomiej 121
Stodolski Ignacy 140
Stodolny Władysław 154
Stodolny Jerzy 252, 351
Stoiński z Ostrzeszowa 30
Stodolna-Laskowska Żaneta 291
Stokowski z Wielunia 30
Stosz Jerzy 21
Strykiewicz Barbara 315
Strykiewicz Piotr 320
Styks Piotr 344
Sucharski Edward 59
Suleja Włodzimierz 277
Sumisławska Krystyna 10, 11, 191, 210, 212, 219, 257, 262, 267, 336, 352, 353
Sumisławski Jan 206, 332

- Surdyk Edward 171, 185
 Surdyk Tadeusz 185
 Symecha Jakob Rehfisch 128
 Szafarkiewicz Leonard 113
 Szafarkiewicz Ignacy 59, 61
 Szajda Marian 339
 Szala Ryszard 108
 Szalanga Alfons 84
 Szalek Beata 284, 356
 Szalek Waclaw 230
 Szartowska Julia 110
 Szafarkiewicz Ignacy 59, 61
 Szafarkiewicz Leonard 113
 Szczawińska Marianna 22
 Szczepaniak Czesław 144, 146, 157
 Szczepaniak Marek 244, 245, 350
 Szczepaniak Wiesław 265
 Szczęsny Szymon 281, 284, 285
 Szczuraszek Mariusz 289
 Szczurek Andrzej 84, 97
 Szelaż Władysław 277, 278, 336
 Szembek Kazimierz 35
 Szembekowa z d. Fredro Maria 12, 91, 323
 Szkudlarek Mieczysław 257, 262, 352, 353
 Szkudlarski Władysław 120
 Szpakowska Danuta 286, 333, 334, 348
 Szperliński Ignacy 42
 Szubert 72
 Szubert Karol 285, 290, 330, 356
 Szubiński Jan 79, 80, 81
 Szupińska Maria 315
 Szwagrzyk Krzysztof 277, 280
 Schwarz Guta 137
 Schwarz Henryk 137
 Szymańska Aleksandra 316, 331
 Szymańska Alina 339
 Szymańska Zdzisława 252, 351
 Szymański Franciszek 106
 Szymański Jan 215
 Szymański Konrad 189, 190, 191, 192, 241
 Szymkowiak Kazimierz 186, 187
 Szymkowiak Mieczysław 81, 96
- Ś**
 Śniegocka Alicja 232, 237
 Śpikowski Władysław 166, 209
 Śródka Jacek 254, 277, 296
 Świadek Antoni 126
 Świątek F. 84, 112
 Świdorski Jordan 27
- Świeborowski Jan 21
 Świegot Anna 326
 Świętopełk Wielki 16
 Świtoń Kazimierz 188
- T**
 Taborski M. 90
 Tarczewski Józef 107
 Tarka Zygmunt 143, 154
 Tarnowski Jan 22
 Tarnowski J. 115
 Tarnowski Stanisław 21, 22, 115
 Teodorowski Adam 257, 258, 263, 266, 273, 288, 284, 352, 353, 354, 355, 356
 Thiel Rudolf 68
 Thiel Stanisław 70, 71, 75, 92, 96, 123
 Tiefenbrunn 107
 Tomalik Feiks 140
 Tomalkiewicz-Kucharska Irena 28, 353
 Tomczak Jan 83, 84, 105, 115, 116, 158
 Tomczak Witold 230, 231, 234, 240, 241, 265, 362
 Tomicki Jan 22
 Tomicki Łukasz 22
 Tomicki Piotr 22
 Tomicki Stanisław 22
 Trąpczyński Franciszek 265
 Triller Roman 251
 Trzciński Józef 55, 59, 61, 64
 Trzmiel Jerzy 351
 Tyc Brunon 350, 352
 Tyra Andrzej 231, 232, 235, 244, 245, 272, 282, 325, 330, 350, 355
 Tyszkiewicz Henryk 193, 351
- U**
 Ubysz-Piasecki Jakub 11, 225, 314, 316
 Uliachowski 96
 Urbaniak Jarosław 291
 Urbański Władysław 145, 157, 170
 Ulrich Juliusz 106
- V**
 Vegehaupt Ernest 82
- W**
 Wala Edward 279
 Walas Wiesław 212, 251, 285, 286, 289, 324, 337, 351, 356
 Walerowicz Sylwester 257, 352
- Walentynowicz Anna 188, 189
 Wolko Szymon Józef 29, 30
 Wałęsa Lech 188, 189, 227, 228, 237, 238
 Wandt Henryk 344
 Wańczyk Marian 156
 Warszawski Wincenty 84, 95, 113, 157, 158, 167
 Wawrzyniak Piotr 55, 56, 95, 138, 157, 191, 378, 250, 274, 283, 309
 Wawrzyniak Władysław 71
 Wdowiak Krzysztof 232, 316, 317, 349
 Weber Otto 49
 Weigel Maksymilian 84, 105
 Wende Edward 226, 228, 243, 248
 Werke Diterich 48
 Wesper Tadeusz 30
 Weydlitzera 32, 44
 Węgier Jerzy 33
 Węgiński Ludwik 20
 Wężyk Józef 70
 Wężyk z Ostrzeszowa 30
 Wiatrowski Marian 145, 156
 Wieczorek Leon 122
 Wieczyński Adam 146
 Wieliczka Zygmunt 70, 71, 73, 74, 76
 Wieloch Józef 154
 Wielowieyski Maksymilian 36, 37
 Wierenberg E. 36
 Wierzbiana Kępiński Jan, 21
 Wierzbiana Kępiński Mikołaj s. Tomasz 20, 21
 Wierzbiana z Paniewic 19, 20, 21, 39
 Wiesel Henryk 128
 Więcek Aleksandra 244, 267, 350, 354
 Wikliński Michał 177
 Wilaszek Józef 79, 80, 81, 82, 83, 94, 119
 Wilski Teofil 342, 343
 Wincenty a Paulo 60, 62, 93, 125, 172
 Winiarski Bogdan 104
 Winkler Michał 30, 127
 Wischanowski Karl 43, 69, 70
 Wiśniewski Czesław 90, 110
 Wiśniewski Marcin 326, 349
 Wiśniewski Mirosław 339
 Witek Maria 257, 258, 263, 267, 271, 290, 354, 355
 Witkowska Stanisława 168, 214
 Witkowski Tadeusz 336

Witos Wincenty 63, 78, 90, 91, 99, 104, 106, 123
Wittek 146
Wittman Ignacy 74, 115
Wittman Michał 115, 116
Wittman Mikołaj 74
Władimirskji Aleksander 9, 41
Władysław II 16
Władysław Jagiełło 20
Władysław Łokietek 18, 19
Władysław Odonic 16
Władysław Opolczyk 20
Wojciechowski Franciszek 61
Wojciechowski Jerzy 10, 11, 322, 336, 43, 214, 218
Wojciechowski Stanisław 61, 63, 101, 123, 167
Wojtysiak Roman 282, 284
Wojtasik Waldemar 288
Wojtaszek Anna 244, 252, 257, 262, 266, 267, 272, 288, 290, 350, 351, 352, 353, 354, 355
Wojtkowiak Franciszek 90, 99, 100
Wojtkowski Czesław 189, 190, 191
Wolamin Jan 95
Wolko Szymon Józef 29
Woźniak Aleksander 228, 289, 317, 330
Woźniak Jerzy 228, 244
Woźniak Jerzy 228, 244, 350
Wójtowicz Bazyl 158
Wroczyński Szymon 21
Wróbel Mieczysław 190, 192
Wróbel Radosław 314, 331
Wróblewski Stanisław 207, 208
Wróblewska Jadwiga 310
Wróblewski M. 116
Wyderkowski Donat 97, 138, 140
Wyderkowski Jan 54, 57, 122, 123
Wyderkowski Julian 55, 83, 92, 99, 114, 116
Wyderkowski Roman 97, 138, 139
Wyrwas Wojciech 43
Wyszyński Stefan, 179, 220

Z

Zaczyk Michał 326, 327, 334
Zadik Charlotte 45
Zakrzewska Józefa 104
Zakrzewski Włodzimierz 83, 84, 105, 161

Zakrzewski Zdzisław 276
Zamoyski Andrzej 22
Zan Tomasz 63, 64
Zanwela Samuel 43
Zaremba Jan 21
Zaremba Jerzy 21
Zaręba z Wielunia 30
Zawalska Anna 13, 314
Zborowski Piotr 22
Zebrzydowska Jadwiga 22
Ziarnecki Klemens 57
Zieliński Zygmunt 254
Zielińska Katarzyna 10
Zielińska Krystyna 10
Zielińska-Melkowska Krystyna 10, 15
Zieliński Jerzy 330
Zielonka Urban 80
Ziemniak Stanisław 169
Zimmermann Albin Karol 42
Zimoch Antoni 59, 55
Ziomek Antoni 64
Zofia z Kalinowa 21
Zofia z Oparowa 22
Zygmunt II August 21, 22

Ż

Żelazko Joanna 11, 328
Żeromski Piotr 40
Żeromski Stefan 109
Żłobińska Irena 273, 355
Żłobiński Idzi 106
Żłobiński Józef 187
Żółtkowski Władysław 69
Żurecka Maria 310
Żybura Stefan 187

Przedłożone studium zawiera jasno sformułowany cel badawczy, zdefiniowany jako: „Chronologiczne ukazanie dziejów miasta Kępna, od średniowiecza do końca 2015 roku”. Praca ta stanowi finalne uwieńczenie wielu wyczerpujących dociekań badawczych Autora regionalisty, Stanisława Kowalskiego, który bardzo zręcznie porusza się w gąszczu faktów i istniejących ustaleń oraz po bardzo zasobnym i skomplikowanym materiale źródłowym i kronikarsko-historycznym. Skutecznie poszukuje wszelkich aktualnych informacji związanych z dziejami i teraźniejszością Kępna. Sprawnie selekcjonuje je i wybiera najważniejsze, aby wreszcie formułować w postaci zwartego tekstu. Jawi się nie tylko jako dociekliwy badacz regionalista, ale i świadomy protektor Kępna oraz jego okolic.

W efekcie studium reprezentuje:

- wysoki poziom epistemologiczny,*
- bogaty i profesjonalnie dobrany warsztat,*
- komunikatywny język poszczególnych rozdziałów.*

Te trzy filary badawcze, decydujące w dużej mierze o wartości całej pracy, w przypadku recenzowanego studium autorstwa Stanisława Kowalskiego zyskują jeszcze przy jego wnikliwej lekturze i analizie.

**Fragment recenzji wydawniczej autorstwa
prof. nadzw. dr hab. Bożeny Górczyńskiej-Przybyłowicz,
Instytut Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

**Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji
w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”
objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.**

ISBN 978-83-66149-00-7

